Italo Calvino

Öyküler

Arjantinkarıncası, Emlak Vurgunu, Kirli Hava Bulutu ve diğerleri

ÖYKÜ

Çevirenler: Kemal Atakay - Eren Yücesan Cendey
Semin Sayıt - Rekin Teksoy

ITALO CALVINO

ÖYKÜLER

Arjantinkarıncası, Emlak Vurgunu, Kirli Hava Bulutu ve diğerleri

Italo Calvino 1923'te Küba'da İtalyan bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Oğulları iki yaşındayken, Calvino ailesi İtalya'ya döndü ve San Remo'ya yerleşti. Savaş sırasında Direniş hareketine katılan Calvino savaştan sonra Komünist Parti'ye girdi. Yirmili yaşlarında, Einaudi Yayınevi için çalışan anti-faşist entelektüellerle, özellikle de Cesare Pavese ile ilişki kurdu. Daha sonra 1945 yılında, *Aretusa* isimli dergide onun ilk öykülerinden birini yayımlatan Pavese olmuştur. Yazarlığın yanı sıra gazetecilik yapan, editör olarak Çalışan Calvino, çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanan yazılarıyla savaş sonrası İtalyan edebiyatının önemli isimlerinden biri haline geldi. 1972 yılında, İtalya'nın en prestijli edebiyat ödüllerinden biri olan Feltrinelli Ödülü'nü kazandı. Calvino, 1985 yılında geçirdiği beyin kanaması sonucu Siena'da öldü. Başlıca Yapıtları: *Ağaca Tüneyen Baron* (1957), *Varolmayan Şövalye* (1959), *Marcovaldo ya da Kentte Mevsimler* (1963), *Kozmokomik Öyküler* (1965), *Görünmez Kentler* (1972), *Kesişen Yazgılar Şatosu* (1973), *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu* (1979), *Palomar* (1983), *Amerika Dersleri* (1988). Italo Calvino'nun eserleri, YKY tarafından bir külliyat olarak yayımlanmaktadır.

(2006)

ITALO CALVINO

Öyküler

Arjantinkarıncası, Emlak Vurgunu, Kirli Hava Bulutu ve diğerleri

ÇEVİRENLER:
KEMAL ATAKAY -EREN YÜCESAN CENDEY -SEMİN SAYIT -REKİN TEKSOY

ÖYKÜ

İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 2422 Edebiyat - 750

Öyküler
Arjantinkarıncası, Emlak Vurgunu, Kirli Hava Bulutu ve diğerleri / Italo Calvino Özgün adı: I Racconti Çevirenler: Kemal Atakay - Eren Yücesan Cendey- Semin Sayıt -Rekin Teksoy

Kitap Editörü: Filiz Özdem Düzelti: Eylül Duru

Kapak Tasarımı: Nahide Dikel Kapak Fotoğrafı: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Arşivi için fotoğraflayan - Hakan Ezilmez

Baskı: Üç-Er Ofset Yüzyıl Malı. Massit 5. Cad. No: 15 Bağcılar / İstanbul

Çeviriye Temel Alınan Baskı: I Racconti YKY'de I, Baskı: İstanbul, Şubat 2007 'ISBN 978-975-08-1172-0

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. Yapı Kredi Kültür Merkezi istiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 istanbul Telefon: (O 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (O 212) 293 07 23 http://www.yapikrediyayinlari.com . e-posta: ykkultur@ykykultur.com.tr İnternet satış adresi: http://yky.estore.com.tr http://alisveris.yapikredi.com.tr http: //www.yapikredi.com.tr

İçindekiler

Yayın Notu

Italo Calvino’nun bu baskıya temel alınan *I Racconti* adlı öykü seçkisi, tematik bir bütünlük içeren dört bölümden oluşmaktadır: Zor Hayaller, Zor Anılar, Zor Sevdalar ve Zor Yaşam.

Zor Hayaller

“Büyük Balıklar, Küçük Balıklar”, “Gerçeği Bilen Birisi Hiç Çıkmadı”, “Şaka Uzayınca Tadı Kaçar”, “Kalleş Ülke”, “Sen İşine Bak, Her Şey Yolunda”, “Yolgeçen Hanı Gibi Bir Yatak”, “Fabrikanın Tavuğu”, “Rakamların Gecesi” ve ‘“Bayan Paulatim” Türkçede ilk kez yayımlanmaktadır.

“Komutanlığa Yürüyüş” ve izleyen beş öykü ile “Pastanede Soygun”, “Köpek Gibi Uyuyoruz”, “Dolarlar ve Kadınlar”, “Kedi ve Polis” öyküleri Karga Sona Kaldı’da (Can Yay. 2000); “Mantarlar Kentte” ve izleyen dokuz öykü Marcovaido ya da Kentte Mevsimler’de (Can Yay. 1991; YKY, 2004) yer almıştır.

Zor Anılar

İlk beş öykü Karga Sona Kaldı’da yer almıştır; izleyen üç öykü ise Savaşa Giriş’in (Can Yay. 1998) tamamıdır.

Zor Sevdalar

Bu bölüm, Zor Sevdalar (Can Yay. ilk basım 1991) kitabında yer alan dokuz öyküden oluşmaktadır.

Zor Yaşam

Bu bölümde yer alan üç uzun öykü de Türkçede ilk kez yayımlanmaktadır.

SUNUŞ

Öyküler'in ilk baskısı Einaudi Yayınevi'nce (Torino) Kasım 1958'de yayımlanmıştı. Calvino kitabı dört bölüm halinde düzenlerken, daha önceki derlemelerinin neredeyse hepsini bu baskıda bir araya getirmişti: *Karga Sona Kaldı* (1949); *Savaşa* Giriş'teki (1954) üç özyaşamöyküsel öykü; *Marcovaldo'nun* ilk on öyküsü; "Zor Sevdalar" dizisindeki dokuz serüven; dergilerde çıkan üç kısa roman; çeşitli yerlerde yayımlanmış ve o güne dek kitaplaştırılmamış öteki öyküler.

Öyküler'in bu basımının sunuş yazısı olarak, Calvino'nun Floransa'daki Vieusseux Merkezi'nde 23 Mart 1959'daki konuşmasının metnini yayımlıyoruz; metin, daha önce, ilk dört satırı dışında, *Marsia* dergisinin Ocak-Nisan 1959 sayısında "Yazmadığım Öyküler" başlığıyla yayımlanmıştı.[1]

Yazmadığım Öyküler

Kişi kendi yapıtları üzerine hiçbir şey söylememeli. Sözü onlara bırakmakla yetinmeli. Öyküleri derleyip bir kitap oluşturmak, onlara bir düzen vermek, onları gruplandırmak, sıralanışında bir anlam aramak, başlıklar, genel tanımlar bulmak bile; yaratıcı yapıtın sesi üzerine -bu ses ister gür, ister cılız olsun- açıklayıcı türden bir ses, farklı bir niyet oturtmak, okurun özgürlüğüne müdahale etmek, kısacası, eleştirmenin uğraşının bir parçasını oluşturan, ama yazarın görevini tamamen aşan işlemlerde bulunmak demektir. İşin güzel yanı şu ki, eleştiri birçok durumda, yazarın mesleğini çalmasına, kendi yapıtını, tanımlamak istemesine hiç de karşı çıkmaz; eleştirinin hemen öne atılıp başka okuma doğrultuları, başka tanımlar, yapıtlar arasında başka ilişkiler önermesi beklenir, oysa ona verilen ilk tutunma noktasını kabul eder, yazarın çizdiği yolu açımlamakla yetinir. Sözgelimi, kitabını böldüğüm dört bölümün başlığına da "zor" sıfatını koydum. Niçin? Çünkü yazdığım şeyler konusunda "kolaylık"tan,

“mutluluk”tan, “mutlu kolaylık”tan, “kolay mutluluk”tan söz edildiğini duymaktan bıkmıştım. Bu nedenle, her yere “zor” sözcüğünü yazdım: O âna dek yazılanından alabildiğine uzak bulduğum bu sıfatı, yaşamın bana ulaşılmaz gibi görünen bu boyutunu, bu yönünü. Sonuç mu? Harika. Eleştirmenlerin hemen hepsi, gözlerini kırpmadan, zorluk kavramının her zaman benim anlatımın temel ve sürekli özelliği olduğuna bir ağızdan yemin ettiler. Buna sevinmem gerekirdi, ama kuşkum sürüyor: Bu başlıklarda “zor” sıfatının yerine “kolay” sıfatını kullanmış olsaydım, hiçbir şey değişmeyecek, herkes gene yüzde yüz katılacaktı. Böylece, başladığım noktaya dönmüş oldum; dünya hakkındaki ve dünyayla ilişki hakkındaki kuşkum -her şey zor mu, güç veren ya da silahsız bırakan bir zorlukta mı; yoksa her şey kolay mı, coşku veren ya da düş kırıklığına uğratan bir kolaylıkta mı?- çözüme kavuşmadı, bu etik-kozmik sorgulamam yanıtsız kaldı. Çaresi yok: İnsanın bu işleri tek başına halledebilmesi gerekiyor.

Demek ki, insan kendi yapıtları üzerine asla hiçbir şey söylememeli: Yapıtların sayılı sözcüklerinden, hepsi de zorunlu olması gereken -öyle ki, ne bir sözcük eklenebilsin, ne çıkarılabilsin- sözcüklerinden fazla tek bir sözcük bile. Hermetizm döneminde bunlar gayet iyi biliniyordu. Montale’nin *Occasioni’ye* (Fırsatlar) notlarını hatırlıyor musunuz? Genç bir okur olarak, özellikle çetin ceviz bir şiiri okuduktan sonra, hemen kitabın sonundaki o küçücük notlar sayfasına bakıyordum, bir yardım, bir destek var mı diye. Hayır, beklediğimiz şey hakkında hiçbir şey söylemeyen tutumlu, özlü, ketum notlardı bunlar, ama burada da bize doğru dersi veriyordu: Kendi başına hallet! Belki de aldığımız en iyi dersti bu.

Biz şimdi farklı, daha hercai, açımlamaya, söylemler oluşturmaya, edebiyatı bir söylem olarak görmeye daha yatkın bir edebiyat dönemindeyiz.

Ama edebiyatın söylemi her zaman tektir; dünyanın gerçekliği, dünyanın gizli kuralı, yaşamın amacı, ritmi üzerine söylemdir. Hiç bitmemiş olan bir söylemdir bu, dönem değiştikçe insanlar onu yeniden gündeme getirme gereğini duyarlar, çünkü gerçeklikle ilişkiye girme tarzımız sürekli olarak değişir.

Okumak üzere olduğunuz kitabın tek amacı var: 1945’te yazınsal deneylerine başlayanlar arasından birisinin, nasıl o zamandan bugüne kadar,

yaşamın bir çeşnisini, bir parıltısını, bir gıcırtısını, bir temposunu yakalama serabının peşinden koştuğuna tanıklık etmek. İçinde yaşadığımız dönem, dünya üzerine büyük açıklamalara da, büyük romanlara da pek elverişli değil; evrenin gizini, bir karınca gözünün sayısız kesitindeki gibi, dev dinozorun bütün iskeletini yeniden kurmak için yararlandığımız omurga fosilindeki gibi yakalamaya çalıştık.

Ben başladığımda, yazmak kolaydı. Sözler ile şeyler arasında, olguların gücü ile üslup arasında, nesnel dünya ile öznel dünya arasında büyük bir fark yoktu. Yaşam, çevremizde öykülerle dolup taşıyordu. Yazdığımız öykülerin birçoğu, partizan kamplarında ya da savaştan hemen sonra trenlerin üçüncü mevkilerinde dinlediğimiz *tales of hearsay'di,* yani "kulaktan dolma öyküler"di. Anlatmaya, aynı zamanda o anlatım tarzlarını, biçimlerini seçmeye yönelik toplu bir dürtü söz konusuydu. Artık o zamanki gibi yazmayı başaramayacağım kesin; bunun tek nedeni, o zaman daha genç olmam ve şeylerin gözüme basit görünmesi de değil. Gerçekliği yoğun bir araçlar ekonomisiyle aktarma olanağı sağlayan o gerilim, tarihsel bir gerilimdi, tek tek yazarların yazı sanatından önce, dünyaya, zamana içkindi. Çok geçmeden, bunun, çok çabuk yağmalayıp tüketeceğim geçici bir "mülk" olduğunu fark ettim. O zaman hâlâ bunun "deneyim"le özdeşleştiğine inanıyordum: Partizan döneminin deneyimini kullandıktan sonra, anlatımızı neyle besleyecektik? Amerikan diye tanımlayabileceğimiz bir öykücüler okulu vardı; bu okul, başarısı kesin bir yöntem öneriyordu: Deneyimleri çoğaltmak, yolculuk etmek, hareketli şeylerin olduğu yerlerde bulunmak. Yazma da, bunun sonucu olarak ortaya çıkacaktı. Benim yazmaya başladığım sıralarda, bu anlayış doruk noktasındaydı. Öyleyse, artık savaş bittiğine göre, yazmaya devam etmek istiyorsak, ne yapmalıydık? Daha o zamandan kendini göstermeye başlayan yeni çatışmaların patlak vermesini mi izlemeliydik, Sicilya'ya gidip Giuliano'nun bağımsızlık hareketine mi katılmalıydık ya da Filistin'e gidip Araplara ve İngilizlere karşı savaşmalı mıydık? Ama bizim için salt serüven olurdu bu, çünkü ne Sicilyalıydık, ne de İsrailli. Ve temelsiz, kozmopolit serüvenler, aradığım gerçeklik değildi. Bunu kendi başıma anlamamış olsaydım, Cesare Pavese vardı: O bize, ancak yazınsal amaçlar olmaksızın yaşananlardan şiir çıkarılabileceğini, ancak sahici köklerimizin olduğu yerde yaprak ve meyve verebileceğimizi sürekli olarak yineliyordu.

Öteki yol, kişinin kendi bölgesinin, tükenmez halk ve köy sahnesinin oluşturduğu gerçeklik madenine başvurmaktı: O İtalyan Yeni Gerçekçiliği yıllarında, bölgesel gerçekçilik konularına geri dönüş eğilimi güçlüydü. Ama bölgesel gerçekçilik, aradığım gerçeklik değildi. Bölgecilik, tarihe göre hep bir adım geridedir ve beni, kendi köklerimden yola çıksam da, bir yurt ve bir deneyimde tarihle koşut giden şeyler ilgilendiriyordu.

Savaşım verdiğim siyasal kesimin eğilimi, edebiyatta halkı temsil etmekti; bu temsil, belgesel nesnelliği, olumlu duygular zenginliği ve öğretici sıcaklıkla dengelemeliydi. Ama toplumsal gerçekçilik, aradığım gerçeklik değildi: Devrimci harekette zaten bilinen bir ahlakın betimlenmesi beni dün de ilgilendirmiyordu, bugün de ilgilendirmiyor; beni ilgilendiren, tarihin mantığının paradoksal işleyişi. Siyasal dergilerde yayımladığım öyküler, giderek gerçekçi yoğunluklarını yitiriyor ve çizgisel öğeyi, simetrik etkileri, hisseli kıssaya ya da masala özgü geometriyi vurguluyordu. Dikkatinizi çekerim: Onları besleyen, siyasal neden olduğu ölçüde böyle oluyordu bu. Bugün de, gerçek devrimci edebiyatın ancak fantastik, hicvedici ya da ütopyacı olabileceğine ve "gerçekçilik"in sık sık tarihe bir güvensizlik öğesini, geçmişe doğru bir eğilimi -soylu bir biçimde de olsa gerici, sözcüğün en olumlu anlamıyla da olsa tutucu bir eğilimi- beraberinde getirdiğine inanıyorum.

Dolayısıyla, beni masala yönelten, anlatıdaki akıl ve irade öğesini, düzeni, geometriyi vurgulama gereksinmesi oldu. Masalın, fantastik öykünün yolu, geçici heves ve kolay bir yol değildir: Salt gerçeküstücü keyfilik yönüne fazlaca kayılırsa, katı bir ahlaki ya da tarihsel alegori şeklindeki zorunlu oyunla sınırlı kalınırsa, sonuç tam bir felaket olur. Fantastik olanın, kâğıttan bir tiyatro dekoru olmaması için, bellekle, zorunlulukla, kısacası gerçeklikle bezenmiş olması gerekir.

Dolayısıyla, ilk öykülerimi yazdığım dönemde öylesine basit ve doğrudan görünen gerçeklik, giderek daha çok elden kaçan bir beyaz balina haline geliyordu. Gerçekliğin iskeletini yakalamak istediğimde, onun masala ya da baleye dönüşünceye kadar seyreldiğini hissetmem gerekiyordu; sonsuz derecede karmaşık yoğunluğunu yakalamak istediğimde ise, uzamda ve zamanda olabildiğince belirli, sık dokulu, ayrıntılı, kılı kırk yaran bir anlatıyı hedeflemem gerekiyordu, küçücük ilmiklerden oluşmuş bir ağ gibi. Ve burada özyaşamöyküsüyle hesaplaşmak zorundaydım; çünkü doğrudan deneyimle örülmüş öykülerden koptuğumuz

an, örgünün ilmikleri genişler, gediklerle boşluklar belirir ve gerçeklik duygusu yitirilmiş olur. Ama benim aradığım gerçeklik, özyaşamöyküsünde ve psikolojik iç-gözlemde değil. Özyaşamöyküsü ve insan ruhunun betimlenmesi, biçimsiz olana, sonsuz kestirime, her insanın içsel karmaşasına eğilim gösterir; oysa ben, her zaman bir anlamı olan bir öykü, bir vektörel çizgiler grafiği kurma eğilimindeyim, gerçeklik bıçağını duruma göre seçtiğim yönde keskinleştirme eğilimindeyim.

Elbette, yalnızca bellekten, doğrudan katıldığımız deneyimden yola çıkarak, soğuk ve sahte olmayan bir toplumsal gerçeklik temsiline ulaşabiliriz. Ama elbette benim aradığım gerçeklik, İtalyan toplumunun betimsel fenomenolojisinde, göreneğin kayda geçirilip eleştirilmesinde yatmıyor. Bu olgular sınıfını anlatmak, temsil etmek için başka biçimler yokken, edebiyatın bu ilgisinin olması doğaldı; artık oldukça canlı bir gazetecilik var, ortamları ve olguları doğrudan yansıtan bir sinema var. Edebiyatın görevi farklı: Bugün var olanın tıkırtısından çok, olacak olanın mekanizmasının tarihsel düğümlerini, kilit noktalarını, işleyişini aydınlatmak.

Görüyorum ki, size, yazdığım öykülerin değil, zamanla yazmayı reddettiğim öykülerin hikâyesini anlatmayı başardım. Yazdıklarıma gelince, onlar kitabın içinde ve kendi hikâyelerini kendileri anlatmayı başarsınlar isterim.

Italo Calvino

Akrabalarıma...

ZOR HAYALLER

Büyük Balıklar, Küçük Balıklar

Zeffirino'nun babası hiç mayo giymezdi. Üstünde paçalarını kıvırdığı pantolonu ve tişörtü, başında beyaz bez kasketiyle gün boyu kayalıklardan ayrılmazdı. En büyük tutkusu, kayalara yapışan, her birinin sert kabuğu neredeyse taşla bütünleşmiş görünen Çin şapkası midyeler, yassı yumuşakçalardı. Zeffirino'nun babası bunları ancak bıçakla yerlerinden çıkarırdı. Her pazar günü, gözünde kocaman gözlükleri, burundaki kayaları tek tek denetlerdi. Küçük sepetini dolduruncaya kadar da oradan ayrılmazdı; bazılarını hemen açıp yer, ıslak ve ekşimtrak eti kaşık gibi tuttuğu kabuktan emer, bazılarınıysa sepetine koyardı. Arada başını kaldırıp dümdüz denizi gözden geçirir ve "Zeffirino, neredesin?" diye bağırırdı.

Zeffirino bütün öğleden sonraları denizden çıkmazdı. Baba oğul buruna birlikte gelirler, sonra baba oğlunu bırakıp yumuşakçaların peşine düşerdi. O yerlerine yapışık, inatçı Çin şapkası midyelere Zeffirino hiç yüz vermezdi; ilk zamanlar yengeçler ilgisini çekmiş, sonra ahtapotlara, denizanalarına yaklaşmış ve yavaş yavaş her tür balıkla ilgilenmeye başlamıştı. Yaz aylarında gittikçe daha zor ve ustalık isteyen avlara çıkardı: artık yaşıtları arasında, sualtı tüfeğini onun kadar iyi kullanan çocuk yoktu. En iyi yüzücüler biraz bodur ve tıknaz, soluğu ve kasları güçlü olanlardan çıkar, Zeffirino da öyleydi. Karada, babasının elinden tutmuş giderken gördüğünüzde, başı sıfır numara tıraşlı, ağzı yarı açık, ensesine bir tokat inmeden yürümeyecek bir çocuk sanırdınız; oysa denize bir girdi mi, kimse onunla aşık atamazdı; hele dipten yüzmekte, üstüne yoktu.

Zeffirino o gün bütün sualtı takımlarını, araç gereçlerini toplamıştı. Şnorkeli zaten vardı, geçen yıl büyük annesi armağan etmişti; ayakları küçük bir kuzini kendi paletlerini ona vermiş, tüfeği ise amcasının evinden aşırmış ama babasına ödünç aldığını söylemişti. Aslında çok dikkatli, her şeyi temiz ve iyi kullanmasını bilen bir çocuk olduğu için ona güvenirler, eşyalarını ödünç verirlerdi.

Deniz pırıl pırıl, bir harikaydı. Zeffirino babasının bütün uyarılarına, "Tamam, baba" dedikten sonra denize girdi. Başında şnorkeli, solunum borusu, ayaklarında paletleri, elinde biraz mızrağı, biraz tüfeği, biraz da

çatalı andıran zımbırtıyla doğrusu pek insana benzemiyordu. Ama suya girer girmez, dalmadan önce paletlerini vuruşundan, koltuğunun altına sıkıştırdığı tüfeği tutuşundan, başı suyun yüzünü yalayarak gayretli süzülüşünden hemen fark ediliyordu.

Denizin dibi sığlarda çakıllıydı, sonra bazısı çıplak ve aşınmış, bazısı kahverengi, sık yosunlarla örtülü kayalar başladı. Her kaya yarığından, akıntıda sallanan her yosun yığınından kocaman bir balık çıkabilirdi; şnorkelin camı arkasından Zeffirino'nun meraklı gözleri dikkatle köşeyi bucağı izliyordu.

İlk kez görüldüğü zaman denizin dibi güzeldir ama bütün şeylerde olduğu gibi, asıl güzellik kulaç kulaç her yer keşfedildikten sonra fark edilir. Deniz dibi görünümlerini sanki içersiniz, git git bir türlü sonu gelmez. Şnorkelin camı, gölgeleri ve renkleri yutmaya hazır koca bir göz gibidir. Karanlık sona ermiş, kayalıklardan çıkıyordu; dipteki kumda dalga devinimlerinin oluşturduğu menevişler vardı. Göz kırpan pırıltılar ve olta kovalayan ışıltılı balık sürülerinin arasından güneş ışınları buraya kadar ulaşıyordu; minicik balıklar dümdüz ilerliyor, sonra birden dik açı çizerek hep birlikte başka bir yöne dönüyorlardı.

Kuyruğunu dibe vuran bir karagözün kaldırdığı küçük bir kum bulutu yükseldi. Balık zıpkına yöneldiğini hiç fark etmemişti. Zeffirino dipten yüzüyordu, karagöz çizgili sırtını bir iki kez döndürerek dalgın dalgın yalpaladıktan sonra suyun orta yerinde birden uzaklaşıverdi. Balıkla avcı, denizkestaneleriyle dolu kayalıklar arasından gözenekli, neredeyse çıplak kayaların bulunduğu küçük bir koya kadar yüzdüler. Zeffirino, "burada artık elimden kurtulamaz" diye düşündü ve tam o sırada karagöz yine kayboldu. Deliklerden ve oyuklardan dizi dizi hava kabarcıkları yükseliyor, sonra birden kesiliyor ve başka bir yerde yeniden başlıyor, pusuya yatmış gibi bekleyen denizlaleleri pırıl pırıl parlıyorlardı. Karagöz bir yuvadan gizlice başını uzatıp hemen bir başkasına girdi ve az sonra çok uzaktaki bir delikten dışarı çıktı. Sivri bir kayanın çevresinde volta atarak yönünü değiştirdi ve dibi boyladı; Zeffirino aşağıda parlak yeşil bir yer gördü. Balık o ışıkta gözden kayboldu, Zeffirino da arkasından gitti.

Kayanın dibinde alçak bir kemerden geçti ve yukarıda suyu ve gökyüzünü gördü. Dört yanında açık renk taşların gölgeleri oynaşıyor, açık denizde yarı suya gömülü bir kayalık görünüyordu. Zeffirino paletlerini vurarak ileri atıldı, sonra soluk almak için yükseldi. Şnorkelinin içine

girmiş olan birkaç damla suyu solunum borusundan dışarı üfledi ama başı suyun altında kaldı. Karagözü yeniden bulmuştu; hem de bir değil, iki tane! Tam nişan almıştı ki solunda sakin sakin yüzmekte olan bir balık sürüsü gördü, sağından da pırıl pırıl bir başka sürü geçiyordu. Burası küçük bir gölü andıran, balığı bol, tam avlanılacak bir yerdi; Zeffirino nereye baksa kaynaşan yüzgeçler, ışıltılı pullar görüyor, sevinç ve şaşkınlıktan tetiği çekmeyi bile düşünemiyordu.

Acele etmemek, dört yanına korku salmadan en iyi avların hangileri olduğunu araştırmak gerekti. Başı hep suyun altında, Zeffirino en yakın kayalara yöneldi ve birden aşağı sarkmış beyaz bir el gördü. Su kıpırtısızdı, dümdüz pırıl pırıl yüzeyde, yağmur damlaları düşüyormuş gibi iç içe geniş halkalar oluşuyordu. Çocuk başını kaldırdı ve baktı. Kayanın üstüne yüzüstü uzanmış şişman, mayolu bir kadın güneşleniyordu. Ve ağlıyordu. Yanaklarından yuvarlanan gözyaşları damla damla denize düşüyordu.

Zeffirino ‘şnorkelini alnına doğru iterek “Şey, kusura bakmayın” dedi. Şişman kadın “Zararı yok, çocuğum,” dedi ve ağlamasını kesmeden, “sen avlanmana bak” diye ekledi.

Zeffirino, “Burası balık dolu,” dedi, “gördünüz mü, ne kadar çok”.

Şişman kadın başını kaldırmış, yaş dolu gözleriyle karşıya bakıyordu. “Hiç görmedim,” dedi, “nasıl göreyim, ağlamaktan baş alamıyorum ki”.

Deniz ve balıklar söz konusu olduğunda zehir kesilen Zeffirino, iş insanlarla karşı karşıya gelmek oldu mu hemen o ağzı yarı açık, kekeme çocuk oluverirdi. “Çok affedersiniz, madam...” Karagözlerine dönmek istiyordu ama ağlayan şişman bir kadın görmek öyle alışılmadık bir şeydi ki, büyülenmiş gibi kendinden geçmiş, istemeden ona bakmayı sürdürüyordu.

Şişman kadın o soylu ve hafifçe genizden gelen sesiyle “Ben madam değilim, çocuğum,” dedi, “bana matmazel, de. Matmazel De Magistris. Ya senin adın ne?”

“Zeffirino.”

“Aferin sana, Zeffirino. Çok balık avladın mı? Yoksa, rastgele mi demeliyim?

“Nasıl dendiğini bilmem. Daha hiçbir şey avlamadım. Ama burası iyi bir yer.”

“O tüfeğe dikkat et ama. Kendim için demiyorum. Ben bitmişim zaten. Senin için, sakın bir yerini yaralama.”

Zeffirino kadına hiç merak etmemesini söyledi. Kayaya tırmanıp onun yanına oturdu ve bir süre ağlamasını izledi. Kadın bazen ağlamayı kesecek gibi oluyor, kıpkırmızı burnunu çekerek başını sallıyordu. Ama o arada göz pınarlarında biriken yeni damlalar, taşarak yanaklarından aşağı yuvarlanıyordu.

Zeffirino ne düşüneceğini bilemiyordu. Bir kadını ağlar görmek içine dokunuyordu. İnsanın yüreğini istek ve sevinçle dolduran türlü türlü balıkla dolu bu koyda insan nasıl dertli olabilirdi? Ama işte, karşısında koskoca bir kadın gözyaşları içindeydi; kendisi nasıl o yemyeşil sulara dalıp balıkların peşinden gidebilirdi? O anda ve orada birbirine zıt ve bağdaşmaları olanaksız iki duygu vardı. Zeffirino ikisini birden algılayamıyor, ne birinden ne ötekinden vazgeçebiliyordu.

“Matmazel,” dedi.

“Söyle, çocuğum.” “Neden ağlıyorsunuz” “Sevdadan yana hiç şansım yok da ondan.” “Ya!”

“Sen anlayamazsın, daha küçüksün.” “Şnorkelle yüzmeyi denemek ister misiniz?” “Sağ ol, seve seve. Güzel midir?” “Dünyanın en güzel şeyidir.”

Matmazel De Magistris kalktı ve mayosunun askılarını ilikledi. Zeffirino şnorkeli ona verdi ve nasıl takacağını iyice anlattı. Kadın biraz alaycı, biraz da utanır gibi bir tavırla şnorkeli başına geçirdi ama camdan hâlâ dolu dolu olan gözleri görünüyordu. Bir fok gibi hantal devinimlerle denize girdi ve yüzü suya batmış, debelenmeye başladı.

Zeffirino da tüfeğini koltuğunun altına alıp suya atladı.

Matmazel De Magistris’e “Bir balık görünce bana haber verin” diye bağırdı. Zeffirino’nun denizde hiç şakası yoktu; kendisiyle avlanmak onurunu da başkalarına çok ender verirdi.

Ama matmazel başını kaldırıyor ve hayır der gibi işaretler yapıyordu. Şnorkelin camı buğulanmıştı ve yüzü görünmüyordu. Sonra şnorkeli çıkardı. “Hiçbir şey görmüyorum,” dedi, “ağlamaktan cam buğulandı. Yapamayacağım. Kusuruma bakma.” Ve denizin ortasında durup yine ağlamaya başladı.

Zeffirino “İş sarpa sardı” dedi. Yanında, cama eski parlaklığını verecek bir kesik patates yoktu ama tükürükle elinden geldiğince sildikten sonra şnorkeli kendisi taktı. Sonra şişman kadına dönüp “Bakın ben nasıl yapıyorum” dedi. Zeffirino başı suyun altında, paletlerini çırparak atılıyor,

yan yan yüzen kadın bir kolunu ileri uzatmış, ötekini kıvırmış, başı dimdik, onulmaz kederler içinde; ikisi birlikte ilerlediler.

Matmazel De Magistris beceriksizce kulaçlar atarak hep yan yan ve çok kötü yüzüyordu. Metrelerce altında balıklar kaynaşıyor, denizyıldızlarıyla mürekkepbalıkları yol alıyor, denizşakayıkları ağızlarını açıp kapatıyorlardı. Zeffirino'nun gözleri önüne, insanı kendinden geçiren bir manzara serilmişti. Sular yükselmiş, dipteki kumlara dağılmış küçük kayalıkların arasındaki yosun yumakları denizin zar zor duyulabilen devinimiyle hafif hafif sallanıyordu. Ama yukarıdan bakınca, kıpırtısız denizin ve yosun yığınlarının arasında, dipteki kayalıklar sallanıyormuş gibi görünüyordu.

De Magistris birden çocuğun dalıp gözden kaybolduğunu, bir an kıçının su yüzüne çıktığını, önce paletlerinin, sonra gölgesinin, daha sonra da kendisinin hızla dibe indiğini gördü. Levrek tehlikeyi sezdiği zaman artık çok geçti: yandan vurulmuş ve zıpkının orta dişi kuyruğunu delip bir yandan girerek öbür yandan çıkmıştı. Levrek dikenli yüzgeçlerini doğrultarak suyu dövmeye başladı, zıpkının öbür dişleri gövdesine saplanmamıştı ve kuyruğu kopsa bile kaçabileceğini umuyordu. Ama yüzgeçlerinden birini zıpkının dişlerine kaptırdı ve savaşı kaybetti. Makaranın ipleri sarılmaya başlamıştı bile ve Zeffirino'nun mutlu, pembe gölgesi tam tepesindeydi.

Su yüzünde önce zıpkınlanmış levrek, sonra çocuğun kolu, arkasından da borusundan sular püskürten şnorkelli başı göründü. Zeffirino şnorkeli çıkarırken "Gördünüz mü ne güzel?" dedi, "Gördünüz mü, matmazel?" Gümüşi kara renkte koca bir levrekti. Ama kadın hâlâ ağlıyordu.

Zeffirino bir kayalığın burnuna tırmandı. De Magistris güç bela onun peşinden gitti. Balığını serin bir yerde saklamak isteyen çocuk, su dolu bir çukur buldu. Yan yana oracığa uzandılar. Zeffirino balığın yanardöner renklerini hayranlıkla izliyor, pullarını okşuyor, De Magistris'in de onun gibi yapmasını istiyordu.

"Gördünüz mü ne güzel? Bakın nasıl ısırıyor?" Sonra balıkla azıcık olsun ilgilenmenin şişman kadını bir nebze avundurduğunu sezince, "Ben gidip bir bakayım, belki bir tane daha vururum," deyip takımlarıyla birlikte yine suya atladı.

Kadın balıkla yalnız kaldı. Hiç bu kadar mutsuz bir balık görmemiş olduğunu düşündü. Parmaklarını balığın halka gibi açık ağzında,

solungaçlarında, kuyruğunda gezdiriyor, o gümüş gövdede binlerce minicik deliğin açıldığını görüyordu. Balıklara yapışan asalaklar olan minik subitleri çoktandır levreği ele geçirmişler, kemirip duruyorlardı.

Zeffirino bütün bu olan bitenden habersiz, zıpkınının ucunda altınrengi bir gölgebalığıyla çıkageldi ve balığı matmazel De Magistris'e sundu. Böylece, aralarında bir iş bölümü başladı. Kadın balığı zıpkından çıkarıyor ve su dolu çukura yerleştiriyor, Zeffirino da yeni bir tane yakalamak için yeniden denize dalıyordu. Ama her sefer, hâlâ ağlıyor mu diye durup De Magistris'e bakmayı unutmuyordu. Bir levrek, bir gölgebalığı görünce ağlamayı kesmezse, acaba başka neyle avunabilirdi?

Gölgebalığının yanlarında altınrengi çizgiler, sırtında da iki sıra yüzgeç vardı. Matmazel bu yüzgeçlerin arasında, zıpkının açtığından çok daha eski, ince ve derin bir yara gördü. Bir martı, balığın sırtını öyle güçlü gagalamıştı ki nasıl öldürmediği şaşılacak şeydi. Zavallı gölgebalığı kim bilir ne kadar zamandır bu acıyı çekiyordu!

Zeffirino'nun zıpkınından daha hızlı giden sinarit, bir sürü küçük ve şaşkın kaya balığının üstünde dolanıp duruyordu; bunlardan ancak birini yutmuştu ki zıpkın boğazına saplanıverdi. Zeffirino hiç böyle bir vurgun yapmamıştı.

Şnorkelini çıkarırken "Olağanüstü bir sinarit!" diye bağırdı. "Ben kaya balıklarını kovalıyordum! Bir tanesini yutar yutmaz hemen..." Heyecandan kekeleyerek o sahneyi anlatmaya çalışıyordu. Bundan daha iri ve güzel bir balık avlanamazdı. Zeffirino, Matmazel De Magistris'in de mutluluğunu paylaşmasını istiyordu. Kadın, balığın gümüşrengi şişman gövdesine, az önce o yeşilimsi küçük balığı yutan ve şimdi zıpkının dişleriyle parçalanmış ağzına bakıyordu: işte denizde yaşam böyleydi.

Zeffirino daha sonra biri gri, biri kırmızı lapina, sırtı sarı çizgili bir karagöz, iri bir mercanbalığı, yassı bir kupes ve bir de dikenli ve bıyıklı kırlangıçbalığı tuttu. Ama Matmazel De Magistris bunların hepsinde, zıpkın yarasından başka, ya supiresi ısırığından kalma izleri, ya bilinmeyen bir hastalığın bıraktığı lekeleri ya da çok önceden boğazlarına saplanmış birer olta iğnesi buluyordu. Çocuğun keşfettiği bu koy belki de uzun bir can çekişmeye mahkûm hayvanların bir sığınağı, umutsuz hastalar için bir tür deniz hastanesi, acıdan çılgına dönmüş balıkların düelloya tutuştukları bir yerdi.

Zeffirino şimdi kayaların arasında pusuya yatmıştı: ahtapotlar! Bir kayanın dibine gizlenmiş bir ahtapot sürüsü keşfetmişti. İşte, zıpkınının ucuna takılı koskoca, morumsu bir ahtapotun yarasından sulandırılmış mürekkep gibi bir sıvı damlıyordu. Matmazel De Magistris'in birden yüreği daralır gibi oldu. Ahtapotun boyuna göre yeni bir çukur bulundu; Zeffirino onun başından ayrılmıyor, yavaş yavaş renk değiştiren pembe-gri ahtapotu hayran hayran seyrediyordu. Artık saat ilerlemiş, o kadar uzun süre suda kalmaktan, çocuk yolunmuş tavuğa dönmüştü. Ama Zeffirino'da, yuvalarını daha yeni bulduğu ahtapot ailesini bırakacak göz var mıydı?

Matmazel ahtapotun kaygan etine, çekmenlerinin ağızlarına, kırmızı, neredeyse su gibi saydam gözlerine bakıyordu. İşte bu ahtapot, şimdiye kadar yakalananların içinde lekesi olmayan ve acı çekmeyen tek varlıktı. Sanki insan kasları gibi yumuşak, kıvrım kıvrım ve bir sürü gizli koltuk altlarını andıran dokunaçlar sağlığı ve yaşamı düşündürüyor, uyuşuk büzülüp açılmalarla çekmenleri yavaş yavaş büyüyüp genişliyordu. Matmazel De Magistris'in havaya kalkmış eli ahtapotun dokunaçlarını okşar gibiydi, onun kasılıp büzülmesine öykünen parmakları gittikçe hayvana daha çok yaklaşıyordu.

Akşam oluyordu, iri bir dalga kabaran denizin yüzeyini dövmeye başlamıştı. Ahtapotun dokunaçları birer kamçı gibi havada titriyordu ve bir tanesi bir anda bütün gücüyle Matmazel De Magistris'in koluna dolanıvermişti. Kayanın üstünde ayağa kalkan kadın, kendi kolundan kaçmak ister gibi "Ahtapot! Ahtapot beni parçalıyor!" diye bağırdı.

Bir kalamarı yuvasından çıkarmayı beceren Zeffirino başını sudan çıkardı, şişman kadının koluna dolanan ahtapotun dokunacını onun boynuna doğru uzattığını gördü. Matmazel uzun uzun ve avazı çıktığı kadar bağırdığı halde, çığlığının ancak son sözlerini duymuştu ama kadın artık ağlamıyordu galiba.

Elinde bıçakla bir adam koşup geldi, bıçağını ahtapotun gözüne saplamaya başladı ve kafasını bir vuruşta kesiverdi. Bu, sepetini Çin şapkası midyelerle doldurmuş ve kayalıklarda oğlunu aramaya çıkmış olan Zeffirino'nun babasıydı. Çığlığı duymuş, koca gözlüklerinin üstünden bakınca kadını görmüş ve elinde böcek kabuklarını açmakta kullandığı

bıçakla yardımına koşmuştu. Ahtapotun dokunaçları hemen gevşeyip yumuşamışlardı; sonra Matmazel De Magistris bayıldı.

Ayıldığı zaman ahtapotun parçalanmış olduğunu gördü; Zeffirino'yla babası, kızartması için parçaları ona armağan ettiler. Akşam olmuştu. Zeffirino tişörtünü giydi. Babası matmazele en iyi ahtapot kızartmasının nasıl yapıldığını anlattı. Zeffirino durup durup kadına bakıyordu; bir iki kez yine ağlamaya başlayacak sandı ama matmazelin gözlerinden tek bir damla yaş akmadı.

Çeviren: Sernin Sayıt

Bir Gün Öğleden Sonra, Adem

Yeni bahçıvan uzun saçlı ve saçlarını kumaş bir şeritle toplayarak atkuyruğu yapmış olan bir delikanlıydı. Şimdi, bir elinde süzgeçli kovasıyla yoldan çıkıyor, öteki elini de ağırlığı dengelemek için havaya kaldırıyordu. Sanki fincana sütlü kahve koyarmış gibi yavaş yavaş latinçiçeklerini suluyordu: Toprakta, çiçeklerin dibinde koyu renkli bir leke beliriyor; leke büyük ve yumuşak olunca delikanlı süzgeçli kovasını kaldırıp bir başka bitkiye geçiyordu. Bahçıvanlık güzel bir meslek olmalıydı, çünkü bütün işler dinginlikle yapılabilirdi. Maria-nunziata mutfak penceresinden onu seyrediyordu. Delikanlı, çoktan büyümüştü, ama hâlâ kısa pantolon giyiyordu. Ve o uzun saçlarla bir kıza benziyordu. Kız, tabakları durulamaya ara verdi ve cama vurdu.

"Delikanlı," dedi.

Bahçıvan çocuk başını kaldırdı, Maria-nunziata'yı gördü ve gülümsedi. Maria-nunziata da onu yanıtlamak ve şimdiye dek hiç böyle uzun saçlı ve tokalı bir delikanlı görmediği için gülümsedi. Bunun üzerine bahçıvan çocuk eliyle ona 'buraya gel' işareti yaptı; Maria-nunziata onun bu el işaretlerinin komikliğine güldü ve o da tabakları yıkamayı bitirmediğini bildirmek için el işaretleriyle yanıt verdi. Ama bahçıvan çocuk bir eliyle 'buraya gel' diyor, bir eliyle de, yıldızçiçeklerinin saksısını gösteriyordu. Neden yıldızçiçeklerinin saksısını gösteriyordu acaba? Maria-nunziata pencereyi açtı ve başını dışarıya uzattı.

"Ne var?" dedi ve gülmeye başladı.

“Söylesene, güzel bir şey görmek ister misin?” “Nedir o?”

“Güzel bir şey. Gel de gör. Çabuk.”

“Ne olduğunu söyle.”‘

“Sana armağan edeceğim. Sana güzel bir şey armağan edeceğim.”

“Daha yıkanacak bulaşığım var. Sonra hanımım gelir ve beni bulamaz.”

“İstiyor musun, istemiyor musun? Haydi, gel.”

“Bekle orada,” dedi Maria-nunziata ve pencereyi kapattı.

Küçük servis kapısından çıktığı zaman bahçıvan-çocuk hâlâ latinçiçeklerini sulamaktaydı.

“Merhaba,” dedi Maria-nunziata.

Maria-nunziata oğlandan daha uzun boylu duruyordu, çünkü ayaklarında hoşuna gittiği için hiç çıkarmadığı, ama aslında iş yaparken giyilmesi yazık olan güzel, mantar topuklu ayakkabılar vardı. Kızın, kara ve kıvırcık saçlarının ortasında duran yüzü pek çocuksuydu, sıska bacakları da küçük bir kız gibiydi, ama bedeni önlüğün altından göründüğü kadarıyla yetişkin ve olgundu. Ve hep gülüyordu, başkalarının ya da kendisinin söylediği her söze gülerdi.

“Merhaba,” dedi bahçıvan çocuk. Yüzü, boynu, göğsü yanıktı, belki de hep böyle yarı çıplak gezdiği için esmerleşmişti.

“Adın ne?” diye sordu Maria-nunziata.

“Libereso,” dedi bahçıvan çocuk

Maria-nunziata gülüyor ve yineliyordu: “Libereso... Libereso... ne tuhaf ad... Libereso.”

“Bu, Esperanto dilinde bir ad,” dedi delikanlı. “Esperanto dilinde özgürlük anlamına geliyor.”

“Esperanto,” dedi Maria-nunziata. “Sen Esperantolu musun?”

“Esperanto bir dildir,” diye açıkladı Libereso. “Babam Esperanto dili konuşur. “

“Ben Calabrialıyım,” dedi Maria-nunziata.

“Adın ne?”

“Maria-nunziata,” ve güldü. “Peki neden hep gülüyorsun?”

“İyi ama senin adın neden Esperanto?”

“Adım Esperanto değil, Libereso.”

“Neden?”

“Senin adın neden Maria-nunziata?”

“Bu Meryem Ana’nın bir adıdır. Ben adımı Meryem Ana’dan alıyorum, kardeşim de Aziz Giuseppe’den.”

“Azizgiuseppe mi adı?”

Maria-nunziata gülmekten kırılıyordu:

“Azizgiuseppe’ymiş! Adı Giuseppe, Azizgiuseppe değil! Libereso!”

“Benim erkek kardeşimin adı,” dedi Libereso, “Germinal ve kız kardeşimin adı da Omnia.”

“O şeyi,” dedi Maria-nunziata, “göstersene, nedir o?”

“Gel,” dedi Libereso. Süzgeçli kovasını yere bıraktı ve kızı elinden tuttu.

Maria-nunziata diretti:

“Önce ne olduğunu söyle.”

“Göreceksin,” dedi çocuk, “ama onu hep saklayacağına bana söz vermelisin.”

“Bana armağan mı ediyorsun?”

“Evet, armağan ediyorum.” Kızı bahçe duvarının köşesine götürmüştü. Orada, saksıların içinde, boylarına yetişen yıldız-çiçekleri vardı.

“İşte orada.”

“Ne?” “Bekle.”

Maria-nunziata çocuğunun omuzlarının üstünden başını uzatıyordu. Libereso, bir saksının yerini değiştirmek için eğildi, duvarın yanında duran bir başkasını kaldırdı ve toprağı işaret etti.

“Orada,” dedi.

“Ne?” diye sordu Maria-nunziata. Hiçbir şey görmüyordu, gölgelik bir köşeydi; ıslak ve çamurlu yapraklarla kaplıydı.

“Bak, kımıldıyor,” dedi çocuk. Bunun üzerine kız kımıldayan ve yapraklardan oluşan bir taş, gözleri ve ayakları olan ıslak bir şey gördü: Bu, bir kurbağaydı.

“Annecim!”

Maria-nunziata güzel mantar ayakkabılarıyla yıldızçiçeklerinin arasından geriye doğru sıçrayıverdi. Libereso kurbağanın yanında çömelmiş gülüyor, beyaz dişleri esmer teninde parlıyordu.

“Korkuyorsun! Bu bir kurbağa. Neden korkuyorsun?”

“Bir kurbağa!” diye bağırdı Maria-nunziata.

“Bir kurbağa. Gel,” dedi Libereso parmağıyla göstererek. “Öldür onu,” dedi kız.

Delikanlı, hayvanı korumak istercesine ellerini öne doğru uzattı:

“Olmaz. O yararlı bir hayvandır.”

“Yararlı bir kurbağa mı?”

“Hepsi yararlıdır. Solucanları yerler.”

“Ah,” dedi Maria-nunziata, ama bir türlü oraya yaklaşamıyordu. Önlüğünün yakasın dişliyor, gözlerini kısarak hayvan görmeye çalışıyordu.

Libereso, elini yere indirerek, “Baksana ne kadar güzel,” dedi. Maria-nunziata yaklaştı; şimdi gülmüyor, ağzı açık hayvan seyrediyordu: “Hayır! Dokunma ona!”

Libereso bir eliyle kurbağanın salyalı siğillerle kaplı yeşil-gri sırtını okşuyordu.

“Sen deli misin? Dokununca yaktığını ve elini şişirdiğini bilmiyor musun?”

Delikanlı, sarı nasırlarla kaplı avuçlarım, iri esmer ellerini gösterdi kıza.

“Bana bir şey yapamaz,” dedi. “Öyle güzel ki!”

Sonra kurbağayı kedi yavrusu gibi ensesinden tuttu ve öteki elinin ayasına koydu. Maria-nunziata, hâlâ önlüğünün yakasını dişlemeyi sürdürerek, yaklaştı, yaklaştı ve hayvan yakından incelemeye başladı.

“Aman annecim, ne tuhaf,” dedi.

Delikanlıyla kız yıldızçiçeklerinin arkasında diz çökmüşlerdi ve Maria-nunziata’nın dizleri Libereso’nun kabuk tutmuş dizlerine değiyordu. Libereso bir eliyle kurbağanın sırtım okşuyor, hayvan kaçmaya yeltendikçe de onu yakalayıp yerine oturtuyordu.

“Sen de okşasana, Maria-nunziata,” dedi.

Kız ellerini önlüğünün içine gizledi.

“Hayır,” dedi.

“Nasıl yani?” dedi delikanlı, “İstemiyor musun onu?” Maria-nunziata gözlerini yere indirdi, sonra kurbağaya bir göz attı ve yeniden yere baktı. “Hayır,” dedi.

“Bu senin. Bunu sana armağan ediyorum,” dedi Libereso.

Maria-nunziata’nın gözleri buğulanmıştı şimdi, bir armağanı reddetmek hüzün verici bir olaydı, zaten ona kimsenin armağan verdiği yoktu, ama bu kurbağadan da gerçekten iğreniyordu.

“İstersen eve götürmene izin veririm. Sana arkadaşlık eder.”

“Hayır,” dedi kız. Libereso, kurbağa yere atlayıp yaprakların arasına daldıktan sonra da dizlerinin üstünde oturmayı sürdürdü.

“Hoşça kal Libereso.”

“Dur, bekle.”

“Bulaşığı yıkayıp bitirmem gerekli. Hanımım bahçeye çıkmamı istemiyor.”

“Bekle. Sana bir şey armağan etmek istiyorum. Gerçekten güzel bir şey. Gel.”

Kız, çakıllı yolda oğlanın peşine düştü. Bu Libereso gerçekten pek tuhaf bir çocuktu, saçları uzundu, kurbağaları eline alabiliyordu.

“Libereso, kaç yaşındasın?”

“On beş, ya sen?”

“On dört.”

“Bitirdin mi, içinde misin?”

“Kutsal Müjde Bayramı’na bitiriyorum.”

“Geçti mi yani?”

“Nasıl, sen Kutsal Müjde Bayramı’nın ne zaman olduğunu bilmiyor musun?”

Yine gülmeye başladı.

“Hayır.”

“Müjde Bayramı, kutsal yürüyüşün yapıldığı gündür. Sen gitmez misin o yürüyüşe?”

“Hayır, gitmem.”

“Benim köyümde çok güzel kiliseler dolaşılır. Benim köyüm burası gibi değildir.

Bergamot dolu büyük bahçeler vardır ve bergamottan başka bir şey de yoktur. Ve bütün iş sabahtan akşama dek bergamot toplamaktır. Bizler on dört kardeştik ve hepimiz bergamot toplardık; beşimiz çocukken öldü, annem tetanos oldu ve bizler de Carmelo Dayı'ya gelmek için bir hafta tren yolculuğu yaptık, orada da sekiz kişi bir garajda uyuyorduk. Söylesene, saçlarını neden uzatıyorsun böyle?"

Kala çiçeklerinin tarhında durmuşlardı.

"Öyle işte. Senin saçların da uzun."

"Ama ben kızım. Sen de böyle uzatınca, kıza benzersin."

"Hiç de benzemem kıza. İnsanın kız mı erkek mi olduğu saçlarından anlaşılmaz."

"Nasıl saçlarından anlaşılmaz!"

"Tabii ki saçlarından anlaşılmaz."

"Neden?"

"Sana güzel bir şey armağan etmemi istiyor musun?"

"Evet."

Libereso, kalalar arasında dolaşmaya başladı. Çiçeklerin tümü açmıştı, beyaz borular göğe doğru uzanıyorlardı. Libereso her kalanın içine bakıyor, iki parmağıyla her çiçeğin içini denetliyor ve yumruk yaptığı eline bir şeyler gizliyordu. Maria-nunziata tarha girmemişti, kenardan sessizce onu izliyordu. Ne yapıyordu acaba? Sırayla bütün kalalara bakmıştı. Bir elini ötekinin içine gizleyerek, iki elini de kıza doğru uzattı.

"Aç ellerini," dedi. Maria-nunziata avuçlarını çanak gibi yaparak uzattı, ama gene de çocuğun ellerinin altına tutmaya korkuyordu.

"Ne var elinin içinde?"

"Güzel bir şey, göreceksin."

"Önce ne olduğunu göster."

Libereso ellerini araladı ve kızın şöyle bir bakmasına izin verdi. Elleri gül böcekleriyle doluydu: Her renk böcek vardı elinde. En güzelleri yeşil olanlarıydı, kırmızımsı ve siyah olanları, hatta bir tane de türkuvaz renklisi vardı. Hepsi vızıldıyor, birbirlerinin kabukları üzerinden kayıyor, kara ayaklarını havada çeviriyorlardı. Maria-nunziata ellerini önlüğünün altına sakladı.

"Al," dedi Libereso, "bunları da mı sevmedin?"

“Evet,” dedi Maria-nunziata, ama elleri hâlâ önlüğünün altındaydı.

“Elin içinde tutunca insanı gıdıklıyorlar, sen de duymak ister misin?”

Maria-nunziata ürkekçe ellerini ileriye uzattı ve Libereso bu rengârenk böcek şelalesini kızın eline akıttı. “Haydi, cesaret. Isırmazlar.”

“Annecim!” Onu ısırabileceklerini zaten düşünmemişti. Ellerini açtı ve havalanan böcekler kanatlarını açınca güzelim renkleri görünmez oldu; bir an sonra havada sadece uçan ve kalalara konup kalkan kınkanatlı kara böcek sürüsü vardı.

“Yazık oldu; ben sana bir armağan vermek istiyorum, sen almıyorsun.”

“Ben yeniden bulaşıklarımın başına döneyim. Hanımım beni bulamazsa, bağırıp çağırır.”

“Bir armağan istemiyor musun?” “Ne vereceksin bana?”

“Gel.”

Libereso, kızı elinden tutmuş tarhların arasında dolaştırıyordu.

“Çabucak mutfağa dönmem gerekiyor, Libereso. Sonra da bir tavuk yolacağım.”

“Öggğh!”

“Nedenmiş o?”

“Biz ölü hayvanın etini yemeyiz.” “Hep oruç mu tutarsınız?”

“Nasıl?”

“Ne yersiniz peki?”

“Pek çok şey, enginar, marul, domates. Babam, ölü hayvan eti yememizi istemez. Ayrıca kahve ve şeker de kullanmayız.” “Peki ya karne ile alınan şeker?” “Onu karaborsada satıyoruz.”

Sonunda hepsi kırmızı çiçekler açmış kaktüsgillerle dolu bir köşeye geldiler.

“Güzel çiçekler,” dedi Maria-nunziata. “Hiç kopartmaz mısın bunlardan?”

“Ne yapmak için?”

“Meryem Ana’ya götürmek için. Çiçekler, Meryem Ana’ya sunmak içindirler.”

“Mesembrianthemum,”

“Ne?”

“Bu çiçeğin Latince adı Mesembrianthemum’dur. Bütün çiçeklerin adları Latincedir.” “Ayin de Latince yapılır.”

“Bilmem.”

Libereso, duvarın üstünden uzanan dalları gözlüyordu. “İşte şurada.” dedi.

“Ne o?”

Siyah desenli yeşil bir kertenkele güneşin altında kımıldamadan duruyordu.

“Şimdi yakalanın onu.”

“Hayır.”

Ama delikanlı ellerini açmış, yavaş yavaş kertenkeleye yaklaşıyordu, sonra ani bir hareketle onu yakalayıverdi. Şimdi o esmer-beyaz gülümsemesi yayılmıştı yüzüne. “Bak elimden kaçmaya çalışıyor!” Kapalı duran ellerinin arasından, kertenkelenin bir başı, bir kuyruğu çıkıveriyordu. Maria-nunziata da gülüyordu, ama hayvanı her görüşte bir adım geriye sıçrıyor, eteğini dizlerinin arasına sıkıştırıyordu.

“Sana hiçbir armağan vermemi istemiyor musun, anlayamıyorum ki,” dedi Libereso.

Biraz alınmış gibiydi; duvarın üstüne bıraktığı kertenkele ok gibi fırladı gitti. Maria-nunziata gözlerini yerden kaldıramıyordu.

“Benimle gel,” diyen Libereso, onu elinden tuttu.

“Ben isterdim ki, bir rujum olsun ve pazarları dansa giderken onu süreyim. Bir de sonra, kutsanmaya giderken başıma takmak için, siyah bir tül.”

“Pazarları,” dedi Libereso, “ben kardeşimle ormana giderim ve iki çuval kozalak toplarım. Sonra akşam babam yüksek sesle Eliseo Reclus’un kitaplarını okur. Babamın saçları omuzlarına, sakalı da göğsüne kadar uzundur. Ve yaz kış kısa pantolon giyer. Ben de FAI’nin vitrinleri için resimler yaparım. Ve şu silindirli olanlar, maliyeciler, kepliler generaller, yuvarlak şapkalılar da rahiplerdir. Sonra da bunları suluboyayla boyarım.”

Geldikleri yerde bir havuz vardı ve yuvarlak nilüferler suyun üzerinde yüzüyordu.

“Sus,” dedi Libereso.

Suyun altında kollarını ileri geri oynatarak yüzen bir kurbağa görünüyordu. Sonra bir sıçrayışta, nilüfer yapraklarının birinin üstüne çıktı oturdu.

“İşte,” dedi Liberesco ve kurbağayı yakalamak için davrandığı sırada, Maria-nunziata “Ay!” diye bağırınca kurbağa suya atlayıverdi. Libereso burnunu suya yapıştırmış hâlâ hayvanı arıyordu.

“Dipte.”

Bir elini suya daldırdı ve yumruk yapıp çıkardı. “Bir kerede iki tane yakaladım,” dedi. “Bak. Birbirlerinin üstüne çıkmışlar.”

“Neden?” dedi Maria-nunziata.

“Dişisiyle erkeği birbirlerine yapışmışlar,” dedi Libereso, “nasıl yapıyorlar baksana.”

Kurbağaları gene kızın eline vermek istiyordu. Maria-nunziata bunlar kurbağa olduğu için mi korkuyordu, yoksa dişi ve erkek birbirlerine yapıştıkları için mi, onu anlayamıyordu.

“Rahat bırak şunları,” dedi. “Ellememek gerekir onları.”

“Dişisi ve erkeği,” diye yineledi Libereso. “Sonra da yavruları olacak.”

Bir bulut, güneşin önünden geçmekteydi. Maria-nunziata, ansızın surat astı.

“Geç oldu. Eminim hanımım beni arıyordur.” Bunu söyleyip duruyor, ama yine de oradan ayrılamıyordu. Bahçede dolaşmayı sürdürüyorlardı, ama artık güneş yoktu. Sıra şimdi de zehirsiz bir yılana gelmişti. Bu, bambu çitin arkasına gizlenmiş olan minicik bir yılandı. Libereso, onu bir koluna doladı ve başını okşamaya başladı.

“Bir zamanlar yılan terbiye ederdim, onlarca yılanım vardı, bir tane de uzun mu uzun ve sarı bir suyılanım vardı. Sonra deri değiştirdi ve kaçtı. Bak, ağzını açıyor, bak dili nasıl çatallı. Okşasana, ısırmaz.”

Ama Maria-nunziata yılanlardan da korkuyordu. Bunun üzerine kayalı havuzun yanına gittiler. Delikanlı önce fıskiyeleri gösterdi, sonra bütün muslukları birden açınca kız pek sevindi. Libereso ona kırmızıbalığı işaret etti. Bu yaşlı ve yalnız bir balıktı, pulları beyazlaşmaya başlamıştı bile. Tamam, bu kırmızı balık Maria-nunziata’nın hoşuna gitmişti işte. Libereso, elini suya daldırıp balığı yakalamaya uğraştı, ama bu pek zor bir işti; ama sonra Maria-nunziata bunu evde bir kavanoza koyar ve mutfakta yanında tutabilirdi. Delikanlı balığı yakaladı, ama boğulmaması için suyun dışına çıkarmadı.

“Ellerini suya sok ve onu okşa,” dedi Libereso, “bak nasıl soluyor. Yüzgeçleri kâğıt gibi ve pulları da biraz batıyor, ama çok değil.”

Maria-nunziata balığı da okşamaya gönüllü değildi.

Bir petunya tarhında yumuşak toprak vardı ve Libereso elini buraya daldırıp uzun uzun kurtçuklar çıkarttı.

Maria-nunziata küçük çığlıklar atarak oradan uzaklaştı.

“Elini koy buraya,” dedi Libereso yaşlı bir şeftali ağacının gövdesini işaret ederek.

Maria-nunziata bir şey anlamamıştı, ama elini oraya koydu, sonra bağırdı ve gidip hemen elini havuzun suyuna soktu. Çünkü eli silme karınca olmuştu. Şeftali ağacı mini minicik arjantinkarıncalarının geliş gidiş yolu olmuştu anlaşılan.

“Bak,” dedi Libereso ve bir elini ağacın gövdesine dayadı. Eline tırmanan karıncalara karşın kımıldamadan duruyordu.

“Neden,” diye sordu Maria-nunziata, “neden elini karıncayla dolduruyorsun?

Eli çoktan simsiyah olmuştu, karıncalar bileğine dek tırmanmaya başlamışlardı bile.

“Çeksene elini,” diye inliyordu Maria-nunziata. “Bütün karıncaları üstüne çıkaracaksın.”

Karıncalar çıplak koluna tırmanmışlar, dirseğine gelmişlerdi. Şimdi bütün kolu, hareket eden minik kara noktalarla örtülmüştü; karıncalar şimdi omzuna dek çıkmışlardı, ama oğlan hâlâ tınmıyordu.

“Çekil oradan Libereso, kolunu suya sok.”

Libereso gülüyordu, birkaç karınca boynundan yüzüne çıkmışlardı.

“Libereso! Ne istersen yapacağım! Verdiğin bütün armağanları alacağım!”

Sonra kolunu onun boynuna attı ve karıncaları dökmeye uğraştı. Bunun üzerine Libereso, esmer ve beyaz gülümsemesiyle elini ağaçtan çekti ve kolunu üstünkörü silkeledi. Ama duygulanmış olduğu belliydi.

“Tamam, şimdi sana büyük bir armağan vereceğim, karar verdim. Elimden gelen en büyük armağanı vereceğim.”

“Nedir?”

“Bir kirpi.”

“Annecim... Hanımım... Hanımım beni çağırıyor!”

Maria-nunziata tabakları yıkamayı bitirdiğinde pencerenin camına atılan minik taşların sesini işitti. Elinde kocaman bir sepetle Libereso

pencerenin altında duruyordu.

“Maria-nunziata, beni yukarı al. Sana bir sürpriz yapmak istiyorum.”

“Hayır, çıkamazsın. Ne var onun içinde?”

Ama o anda hanımı zili çaldı ve Maria gözden kayboldu.

Mutfağa geri geldiğinde Libereso yoktu. Ne içeride, ne de pencerenin altında. Maria-nunziata musluğa yaklaştı. Ve sürprizi gördü.

Kuruması için dizdiği her tabağın üzerinde zıplayan bir kurbağa vardı, minik bir yılan salata tabağının içine kıvrılmıştı, çorba kâsesinin içi kertenkele kaynıyordu ve sümüklüböcekler kristallerin üzerinde parlak izler bırakarak ilerliyorlardı. Su dolu leğenin içinde ise, yalnızlığa alışık kırmızı balık yüzüyordu.

Maria-nunziata bir adım geriledi, ama ayaklarının dibinde bir kirpi, kocaman bir kirpi vardı. Hatta bu dişi bir kirpi olmalıydı, çünkü peşi sıra beş minik kirpi yavrusu daha yürümekteydi ve hepsi de siyahlı beyazlı yer karolarının üstünde minik adımlarla ilerliyorlardı.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Yengeç Kaynayan Gemi

Dei Dolori Meydanı’nın çocukları yılın ilk deniz keyfini, göğün masmavi ve pırıl pırıl olduğu, gencecik bir güneşin neşeyle parıldadığı bir nisan gününde yaptılar. Daracık sokaklardan koşarak inerlerken, buruşuk şortlarını havada sallıyorlardı, kimisi çakıllık için şimdiden takunyalarını giymiş, kimisi de sonra ıslak ayağa giyerken zorlanmamak için çoraplarını çoktan çıkarmıştı. Yol boyunca serilmiş olan ağların ve bunları onarmak için çömelmiş balıkçıların nasırlı çıplak ayaklarının üstünden atlayarak dalgakırana doğru koştular. Kocaman kayaların arasında soyundular; kenarda birikmiş ve çürümüş yosunların ekşi kokusu, fazlasıyla büyük gökyüzünü doldurmaya uğraşan martıların uçuşması çocukları mutlu etmeye yetiyordu. Giysilerini ve ayakkabılarını kayaların aralarındaki boşluklara saklarlarken, yengeçler oralardan kaçıştılar. Çocuklar, yalınayak ve çıplak olarak bir kayadan ötekine atlarken, içlerinden birinin suya atlamaya cesaret etmesini bekliyorlardı.

Su durgundu, ama duru değildi, yoğun mavi renkte çiğ yeşil yansımalar vardı. Mariassa dedikleri Gian Maria çok yüksek bir kayanın tepesine tırmandı ve o boksör edasıyla burnunun altında tutarak, başparmağına üfledi.

“Haydi,” dedi; ellerini önünde bitiştirdi ve balıklama atladı. Birkaç metre ötede suyun üstüne çıktı; bir yandan ağzından fıskiye gibi su fışkırtıyor, bir yandan da ölü taklidi yapıyordu.

“Soğuk mu?” diye sordular ona.

“Sıcacık,” diye bağırdı ve donmamak için telaşlı kulaçlarla yüzmeye koyuldu.

Kimsenin onu taktığı yoksa da, kendini grubun lideri sayan Cicin, “Çete! Düş peşime!” diye bağırdı.

Hepsi birden suya atladılar. Pier Lingera, havada taklalar attı, Bombolo göbek üstü düştü, Paulo, Carruba ve en son olarak da sudan müthiş korkan Menin elleriyle burunlarını tıkayarak çivileme denize atladılar.

Suya girince hepsinin en güçlüsü olan Pier Lingera, teker teker arkadaşlarını suya batırdı, sonra hepsi anlaşıp onu batırdılar.

Bunun üzerine Mariasa dedikleri Gian Maria şunu önerdi: “Gemiye! Gemiye çıkalım!”

Savaş zamanında rıhtıma girişi engellemek üzere batırılmış bir gemi hâlâ limanda boylu boyunca yatıyordu. Suyun üstünde görünen gemi dipteki bir başka geminin üstünde durmaktaydı.

“Haydi,” dediler ötekiler de.

“Üstüne çıkılabilir mi?” diye sordu Menin. “Mayınlıdır.”

“Palavraya bak! Mayınlıymış,” dedi Carruba. “Arenellalılar hep çıkıyorlar ve savaşçılık oynuyorlar.”

Hepsi birden gemiye doğru yüzmeye başladılar. “Çete! Düş peşime!” dedi reislik taslamak isteyen Cicin. Ama herkes ondan hızlı yüzdüğünden, geride kalmıştı; bir tek Menin kurbağalama yüzdüğü için hep sonuncu olurdu.

Sonunda yanına varabildikleri geminin duvarları ziftle kaplanmış, paslanmıştı; güverteye ait her şey önceden sökülmüş ve kalan parçalar mavi gökyüzüne doğru uzanmaktaydı. Yosundan oluşan kirli bir sakal kalıntının alt kısmını sarmıştı ve eskimiş boya, büyük parçalar halinde dökülüyordu, çocuklar batığın çevresini turladılar, sonra geminin kıçında mola verip iyice silinmiş olan adı okumaya çalıştılar: *Abukir, Egypt* yazıyordu. Demirin zinciri suyun gelgitiyle dalgalanıyor, büyük paslı baklaları gıcırdıyordu.

“Çıkmayalım,” dedi Bombolo.

“Haydi canım,” dedi Pier Lingera, elleri ve ayaklarıyla çoktan zincire yapışmıştı bile. Bir maymun gibi tırmanınca bütün çocuklar onu izlediler.

Bombolo yarı yolda kaydı ve göbek üstü denize düştü; Menin de tırmanamıyordu; bu yüzden iki kişi gelip onu yukarı çekti.

Çıktıkları güvertede sessizce dolaşmaya başladılar, üstü sökülmüş olan geminin dümen tekerleğini, sirenini, ambar ağızlarını, filikalarını, yani bir gemide olması gereken her şeyi aramaya başladılar. Ama bu, ancak bir sala benzetilebilecek içler acısı durumda olan bir gemiydi ve yalnızca beyaz martı pisliğiyle örtülüydü. Bir kenara konmuş beş tane martı vardı; ama çetenin yalınayak yürüyüş seslerini duyunca onlar da koca kanatlarını çırpa çırpa birbirleri ardına havalanmışlardı.

“Hey,” diye bağıran Paulo, yerde bulduğu bir somunu arkaya doğru fırlattı.

“Çete! Makine dairesine iniyoruz,” dedi Cicin. Elbette makinelerin ortasında ya da ambarda oynamak daha keyifli olacaktı.

“Altta duran gemiye de inilebilir mi acaba?” diye sordu Carruba. Aşağıda, her yanı kapalı bir mekânda olmak, denizle dört bir yandan çevrelenmek ve bir denizaltındaymış gibi hissetmek! İşte bu harika bir şey olurdu.

“Aşağıdaki mayınlı,” dedi Menin.

“Mayınlı olan sensin,” dediler hep bir ağızdan. Sonra aşağıya uzanan bir merdiven buldular. Birkaç basamak inince durdular, ayaklarının dibinde başlayan su kapkaraydı ve kapalı bir mekânda hafif hafif dalgalanıyordu. Dei Dolori Meydanı’nın çocukları kımıldamadan ve hiç ses çıkarmadan oraya bakıyorlardı; suyun dibinde birtakım sivri şeyler kara kara parlıyordu, denizkestaneleri nazlı nazlı dikenlerini oynatıyorlardı. Ve çevrelerindeki bütün duvarlar yeşil yosunların sakallı kabuğu ile örtülmüş Çin şapkası midyelerle kaplıydı. Suyun kenarı yengeç kaynıyordu, her yaştan ve her boydan binlerce yengeç çarpık ayakları üzerinde yuvarlanıyor, kıskaçlarını açıp kapatıyor, bakışsız gözlerini yuvalarından çıkarıyorlardı. Demir duvarların arasındaki mekânda su sessizce çırpınıyor, yengeçlerin yassı karınlarını yalıyordu. Belki de geminin bütün ambarı bu kaynaşan yengeçlerle doluydu ve günün birinde gemi, bu yengeçlerin ayakları üzerinde harekete geçip denizi aşacaktı.

Çocuklar, suyun üzerine, pruvaya çıktılar. İşte o zaman kız çocuğunu gördüler. Onu daha önce fark etmemişlerdi, ama kız sanki hep oradaydı. Altı yaşlarında tombul, uzun ve kıvırcık saçlı bir kızdı bu. Teni güneş yanığıydı ve üzerinde sadece beyaz bir külot vardı. Ne taraftan gelmiş

olduğu anlaşılmıyordu. Oğlanlara bakmadı bile. Bütün dikkatini yer tahtalarının üstünde başaşağı dönmüş, yumuşak dokunaçlarını dört bir yana dağıtmış yatan denizanasına vermişti. Elindeki minik değnekle, denizanasının tepesini dik durumuna getirmeye uğraşıyordu.

Dei Dolori Meydanı'nın çocukları, ağızları bir karış açık kızın çevresinde halka oldular. İlk adımı Mariassa attı. Önce burnunu çekti, sonra: "Sen kimsin?" diye sordu.

Kız, tombul ve esmer yüzünün ortasında parlayan masmavi gözlerini kaldırıp onlara baktı; sonra yeniden sopasıyla denizanasını dürtüklemeye başladı.

"Bu kız Arenella çetesinden olmalı," dedi pek bilmiş olan Carruba.

Arenellalı çocukların arasında onlarla yüzmeye ve top oynamaya giden ve hatta kamışlara savaş bile yapan kızlar vardı. "Sen," dedi Mariassa, "sen bizim tutsağımız oldun.'!

"Çete," diye bağırdı Cicin. "Onu canlı yakala!"

Kız hâlâ denizanasını çevirmeye uğraşıyordu.

O sırada rastlantıyla arkaya bakmış olan Paulo, "Alarm!" diye bağırdı. "Arenella çetesi geliyor!"

Çocukların hepsi kızı seyrederlerken, bütün günlerini suda geçiren Arenellalı çocuklar, su altından yüzerek gelmişler, demirin zincirine tutunarak tırmanmışlar ve sessizce güverteye çıkıvermişlerdi. Bunlar kısa boylu, geniş omuzlu, kediler gibi pofuduk, saçları sıfır numara kesilmiş, yanık tenli çocuklardı. Şortları Dei Dolori Meydanı'nın çocukları gibi siyah, uzun ve sarkık değildi, sadece tek parça beyaz bir şeritten yapılmaydı.

Kavga başladı; Dei Dolori Meydanı'nın çocukları sıska ve baştan aşağı sinirden oluşuyorlardı, içlerinde bir tek Bombolo göbekliydi, ama hepsi fanatik bir biçimde dövüşmeye meraklıydı ve kentin eski bölümündeki daracık sokaklarda San Siro ve Giardinetti çeteleriyle savaşa savaşa bu işe alışmışlardı. Arenellalılar baskının verdiği rahatlıkla ilk anda üstünlük sağlar gibi oldular, ama sonra Dei Dolorili oğlanlar sırtlarını merdivenlere verdiler ve de kımıldamadılar, çünkü ne pahasına olursa olsun, geminin yan duvarlarına sürüklenmek istemiyorlardı; oradan kolayca denize dökülebilirlerdi. Sonunda arkadaşlarından daha güçlü ve daha büyük olan, yalnızca sınıfta kaldığı için onlara takılan Pier Lingera, Arenellalı

çocuklardan birini geminin yan parmaklıklarına dek sürüklemeyi ve denize atmayı başardı.

Bunun üzerine Dei Dolorililer saldırıya geçtiler, kendilerini suda daha rahat hisseden ve daha becerikli olan Arenellalılar, fazla inatçı olmadıklarından birer birer düşmanlarından sıyrılıp suya dalıverdiler.

“Gelin de cesaretiniz varsa suda yakalayın bizi,” diye bağırmaya başladılar sonra da.

“Çete! Düş peşime!” Cicin bağırarak suya atlamak üzereydi.

“Sen deli misin?” diye durdurdu onu Mariassa. “Onlar suda canımıza okurlar!” Ve kaçaklara küfür dolu sözler yağdırmaya başladı.

Arenellalılar aşağıdan su atmaya başladılar; öyle güçlü bir biçimde yapıyorlardı ki bunu, geminin üzerinde onların su saldırısından korunacak bir yer kalmamıştı. Sonunda yoruldular ve başları suyun içinde, kolları yay gibi, yüzerek uzaklaşmaya başladılar; arada bir suyun üzerine çıkıp soluk alıyorlardı.

Savaş alanının efendisi Dei Dolorili oğlanlar olmuşlardı. Pruvaya gittiler, kız hala oradaydı. Sonunda denizanasını çevirmeyi başarmıştı ve şimdi de onu değneğin üzerinde tutmaya uğraşıyordu.

“Bize bir rehin bıraktılar,” dedi Mariassa.

“Çete! Bir rehinemiz var,” diye heyecanla bağırdı Cicin.

“Korkaklar,” diye bağırdı kaçakların arkasından Carruba. Kadınlarınızı düşmanın eline bırakıyorsunuz.

Dei Dolorili çocukların onur anlayışı pek güçlüydü.

“Bizimle geliyorsun,” dedi Mariassa ve elini kızın omuzuna koydu.

Kız eliyle ona durmasını işaret etti, denizanasını kaldırmak üzereydi. Mariassa eğilip baktı. Bunun üzerine kız üzerinde dengede duran denizanasıyla değneği kaldırdı, kaldırdı, kaldırdı ve yumuşakçayı Mariassa’nın suratına vuruverdi.

Mariassa bir yandan tükürüp bir yandan yüzünü silerken “Domuz!” diye bağırdı.

Kız, oğlanlara bakıyor ve gülüyordu. Sonra döndü, pruvanın ucuna gitti, ellerini bitiştirdi ve bir melek gibi suya atladı; yüzerken de arkasına dönüp bakmadı. Dei Dolorili oğlanlar yerlerinden bile kımıldayamamışlardı.

“Söylesenize,” dedi Mariassa bir yanağını ovuşturarak. “Denizanalarının deriyi yaktığı doğru mudur?”

“Bekle, görürsün,” dedi Pier Lingera. “Ama hemen suya atlasan daha iyi olur.”

Sonra durdu: “Bundan böyle biz de çetemize bir kadın almalıyız! Menin! Sen de kız kardeşini getireceksin artık!”

“Benim kız kardeşim aptalın tekidir,” dedi Menin.

“Önemi yok,” dedi Mariassa. “Haydi,” dedi ve Menin’i itip denize düşürdü, çünkü o kendi başına atlamayı beceremeyecekti. Sonra hepsi birden suya atladılar.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Büyülü Bahçe

Giovannino ve Serenella demiryolu boyunca yürüyorlardı. Aşağıda görünen deniz açıklı koyulu mavi köpüklerle çırpınıyordu; başlarının üzerindeki gökyüzünde ise yok denecek kadar az beyaz bulut şeritleri vardı. Güneşte parıldayan raylar kızgın mı kızgındı. Demiryolunda yürümek hoştu; hem burada pek çok oyun da oynanabiliyordu: Oğlan rayların birinde, kızsa ötekinde dengede durmaya çalışarak yürürken, el ele tutuşuyorlardı, ya da ayaklarını hiç taşlara değdirmeden bir traversten ötekine atlıyorlardı. Giovannino ve Serenella önce yengeç avlamaya gitmişler, şimdi de tünel girişene dek demiryolunu keşfetmeye karar vermişlerdi. Serenella ile oynamak keyifliydi, çünkü o, her şeyden ödü patlayan ve küsüp ağlamaya başlayan kızlardan değildi: Giovannino, “Şuraya gidelim,” deyince, Serenella karşı koymadan onun peşine düşerdi.

Dong! Yerlerinden sıçradılar ve yukarıya baktılar. Bir makasın diski, direğin tepesine fırlamıştı. Birdenbire gagasını kapatmış demirden bir leyleğe benziyordu. Bir süre burunları havada, yukarı bakakaldılar: Ne yazık, fırlayışını görememişlerdi! Bir daha olmuyordu işte.

“Bir tren gelmek üzere,” dedi Giovannino.

Serenella, rayların üzerinden kımıldamadı. “Nereden?” diye sordu.

Giovannino, sanki anlayacakmış gibi, çevresine bakındı. Sonra, yolun taşlarından yükselen, göze görünmeyen buharın titremesiyle bir aydınlık, bir bulanık görünen tünelin kara deliğini işaret etti.

“Oradan,” dedi. Sanki trenin homurtusunu duyuyordu ve dumana, aleve boğulmuş tren, rayları acımadan ezen tekerlekleriyle her an üzerine yürüyebilirdi.

“Nereye gidiyoruz Giovannino?”

Göğe yükselen iğneli yapraklarından aralarına girmenin mümkün olmadığı büyük boz kaktüsler denize doğru uzanıyordu. Bol yapraklı, ama çiçeğe durmamış çalılar ise tepeye doğru bir yol tutturmuş, ilerliyordu. Trenin sesi henüz duyulmuyordu, belki de ateşlemeyi kapatmış, gürültüsüzce geliyordu ve birdenbire karşılarında beliriverecekti. Ama Giovannino çoktan çalıların ortasında bir delik bulmuştu bile. “Şuradan.”

Sarmaşığın altındaki çalılık, eski ve kırık metal bir ağdı. Bir noktada, bir sayfa kenarı gibi toprağın üzerinde kıvrılıveriyordu. Giovannino'nun bedeninin yarısı görünmez olmuştu ve içeriye doğru süzülmekteydi.

"Bana elini ver, Giovannino!"

Bahçenin bir köşesinde emekleye emekleye karşılaştıklarında, saçlarının arası kuru yaprak ve toprakla dolmuştu. Çevrede derin bir sessizlik vardı; yaprak bile kımıldamıyordu.

Giovannino, "Gel gidelim," deyince, Serenella, "Peki," dedi.

Çakıl taşlı yollarda et renginde, yaşlı mı yaşlı okaliptüs ağaçları vardı. Giovannino ve Serenella, çakıllar ayaklarının altında çıtırdamasın diye neredeyse parmak ucunda yürüyerek geçtiler yollardan. Ya şimdi ev sahipleri çıkıp gelseydi?

Her şey o denli güzeldi ki! Okaliptüslerin, kıvrık yaprakları arasında yükselen ince gövdeleri ve gökyüzü kesitleri; içlerindeki tek kaygı onlara ait olmayan bu bahçe idi ve belki de birkaç dakika sonra buradan kovulabilirlerdi. Ama hiçbir ses duyulmuyordu. Bir dönemeçte, karşılarına çıkıveren kocayemiş çalısından çığlık çığlığa serçeler uçuştu. Sonra sessizlik geri geldi. Yoksa burası terk edilmiş bir bahçe miydi?

Ama büyük ağaçların gölgesi bir noktada bitiyordu; iki çocuk kendilerini açık gökyüzünün altında, düzenle ekilmiş petunya ve çarkıfelek çiçekleri tarhları, şimşir çitleri karşısında buluverdiler. Ve bahçenin daha yukarısında, ışıltılı pencereleri, turuncu, sarı renkte perdeleriyle büyük bir villa yükselmekteydi.

Ve her yan ıssızdı. İki çocuk çakıllara basarak, ama son derece dikkatli yürüyorlardı; belki de pencereler ansızın açılacak ve gayet sert beyler ve hanımlar terasta belirecekler, zincirlerinden boşanan kocaman köpekler yola atlayıvereceklerdi. Su ızgarasının yanı başında bir el arabası buldular. Giovannino iki eliyle arabayı kavradı ve ileriye doğru itti, tekerlek her dönüşünde ıslık çalarcasına gıcırdıyordu. Serenella arabanın içine oturdu ve Giovannino arabayı iterek, kız içinde oturarak, ama gene tek söz etmeden tarhların ve fıskiyelerin yanından geçmeye başladılar.

Serenella arada sırada alçak bir ses tonuyla, "Şu," diyor ve bir çiçeği gösteriyordu. Giovannino, el arabasını yere bırakıyor, koşup çiçeği kopartıyor ve kıza veriyordu. Bir buket yapacak kadar güzel çiçek toplamışlardı. Ama kaçmak zorunda kalırlarsa, çalıların arasından geçerken bunları atması gerekebilirdi!

Böylece açık bir alana geldiler; çakıl taşları burada sona eriyor, beton ve döşeme taşıyla kaplı zemin başlıyordu. Ve bu minik alanın ortasında büyük, dikdörtgen bir boşluk vardı; bu, bir yüzme havuzuydu. Kenarına geldiler, mavi çini taşlı havuz sınıra dek duru bir suyla doluydu.

Giovannino, Serenella'ya, "Girelim mi?" diye sordu. Elbette, oğlan sorup da, kız da, "Haydi!" deseydi durum pek tehlikeli olurdu, ama su öylesine mavi ve duruydu ve Serennella da öylesine korkusuzdu ki! Kız, arabadan indi, çiçek buketini yere bıraktı. Mayoları zaten üstlerindeydi, biraz öncesine kadar yengeç avlamışlardı. Giovannino, suya dalıverdi; fazla gürültü olacağı için tramplenden atlamadı, ama havuzun kenarından suyun içine kayıverdi. Suyun dibine inerken gözleri açıktı ve gördüğü sadece mavi renk ve pembe balıklara benzeyen elleriydi; oysa denizin dibinde yüzerken su yeşil-kara tonlarda ve biçimsiz gölgelerle dolu oluyordu. Derken üzerinde pembe bir gölge beliriverdi: Serenella'ydı bu! El ele tutuştular ve havuzun karşı ucunda suyun üzerine çıktılar. Hayır, hayır onlara bakan kimseler yoktu. Gene de hayal ettikleri denli güzel bir durum değildi bu: O kaygı ve burukluk duygusunu içlerinden atamıyorlardı ve bütün bunların onlara ait olmadığının, her an buradan kovulabileceklerinin farkındaydılar.

Sudan çıktılar ve havuzun kenarında bir pingpong masası olduğunu gördüler. Giovannino, raketi alıp hemen topa vurdu: Serenella da öteki uca koşup topu arkadaşına attı. Villanın içindekiler duymasın diye topa hafif hafif vurup oynamaya başladılar. Bir atışla yukarı sıçrayan topa vurmasıyla, Giovannino topun çok uzaklara kaçmasına yol açtı; bir pergolenin direkleri arasına asılı olan gonga çarpan top tiz bir sesin uzun uzun çınlamasına neden oldu. Çocukların ikisi birden düğünçiçeklerinin açtığı bir tarhın arkasına siniverdiler. Ansızın, ellerinde büyük tepsilerle beliriveren beyaz ceketli iki uşak, tepsileri, büyük, sarı-turuncu çizgili güneş şemsiyesinin altında duran masanın üzerine bırakıp gittiler.

Giovannino ve Serenella masaya yaklaştılar. Burada süt, çay ve pandispanya vardı. Geriye, bir tek oturup bunları yemek kalıyordu. İki fincana çay koyup iki dilim pandispanya kestiler. Ama doğru dürüst oturamıyorlar, sandalyenin ucuna ilişiveriyorlar ve dizlerini oynatıp duruyorlardı. Bu nedenle de ne yediklerinin, ne de içtikleri sütlü çayın tadını alıyorlardı. Bu bahçede her şey böyleydi: Çok güzeldi, ama tadı çıkarılamıyordu, çünkü içlerindeki o kaygı ve korku, en küçük bir

dikkatsizlikleri sonucunda yakalanıp hesap vermek zorunda kalacaklarını anımsatıyordu.

Sessiz sessiz villaya yaklaştılar. Izgaralı bir kepengin arasından bakınca içerideki güzel ve loş odanın duvarında asılı olan kelebek koleksiyonunu gördüler. Odada solgun bir çocuk oturmaktaydı. Bu villanın ve bahçenin şanslı sahibi o olmalıydı. Bir divana uzanmış, resimli kitap okumaktaydı. Bembeyaz ve incecik elleri vardı ve yaz olmasına karşın dik yakalı bir pijama giymişti.

Şimdi, kepengin arkasından bakan çocukların yürek çırpıntılar yavaşlamaya başlamıştı. Gerçekten de oraya oturmuş, o sayfaları çeviren varlıklı çocuk, çevresine bizim iki kafadardan daha kaygılı ve korkulu gözlerle bakıyor gibiydi. Ve içeriye her an birisi girip onu yakalayacakmışçasına ayak parmaklarının ucuna basarak ürkekçe ayağa kalkıyordu, sanki şu resimli kitap, şu uzun divan, duvardaki kelebek koleksiyonu şunca oyunla dolu bahçe ve ikindi kahvaltısı, şu havuz ve çakıllı yollar ona yanlışlıkla verilmişti ve Bunların tadını çıkarması olanaksız kılınmıştı, sanki yanlışlık ondan kaynaklanıyormuşçasına bunun acısını çekmek zorunda gibiydi.

Solgun yüzlü çocuk ürkek adımlarıyla loş odanın içinde dolaşıyor, beyaz parmaklarıyla kelebeklerle süslü çerçeveleri okşuyor, durup boşluğu dinliyordu. Giovannino ve Serenella'nın hafifleyen yürek çarpıntısı şimdi daha beter artmıştı. Bu villanın ve bahçenin, bütün bu rahat ve güzel şeylerin üzerinde geçmişte işlenmiş bir adaletsizliğin cezasıymışçasına asılı duran büyünün korkusuydu sanki onları da sarmalayan.

Bulutlar güneşi örttü. Giovannino ve Serenella suskun puskun evden uzaklaşmaya başladılar. Hızlı adımlarla, ama koşmadan aynı bahçe yollarını katettiler. O çalıları emekleyerek geçtiler. Kaktüsler arasında buldukları bir patika kumsala uzanıyordu, kısa ve taşlı bir yoldu, deniz kenarında yosun kalıntıları birikmişti. Bunun üzerine harika bir oyun uydurdular: Yosun savaşı. Akşama dek, birbirlerinin yüzüne avuç avuç yosun fırlattılar. İşin en iyi yanı, Serenella'nın hiç ağlamamasıydı.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Gerçeği Bilen Birisi Hiç Çıkmadı

Çobanlar şafak sökerken yola düşüyor, vadiyi kaplayan sisin açılıp küçük gölün ve yamaçtaki, pencereleri demirli avcı evinin yavaş yavaş ortaya çıktığını görüyorlardı. Avcılar sanki her gece kapılarını, pencerelerini sıkı sıkı örtüp evlerine kapanırlardı, biraz gölün nemli havasından, biraz da hırsızlardan korktukları için. Aslında, bütün bunlar çobanlar için uydurdukları şeylerdi ama çobanlar işin farkındaydılar.

Avcı evinin bacasından ince bir duman yükselmeye başlamıştı; dışarı ilk çıkanlar kadınlardı, öğle güneşinden korunmak nedeniyle giydikleri kocaman hasır şapkaları daha şimdiden başlarında, ocağı yakmak için kuru dalları kırmaya gidiyorlardı. Çevrede, yavaş yavaş uyanan köpeklerin havlaması duyuluyordu; sonra Bay Zaudi, elleri cebinde, havayı kontrol etmek için dışarı çıktı, yere tükürdü ve dönüp yine sıcak evine girdi. Ocağın ateşini körükleyen Airoldi kız başını kaldırınca, karşı yamaçta kendisine bakmakta olan çobanları gördü ve annesini kolundan çekip parmağıyla onları işaret etti. Bunun üzerine, çobanlar dönüp koyunlarının arkasından gittiler.

Eşikte en son görünen avcı, Airoldi'nin doktor olan ağabeyiydi; yola çıkmak için giyinmişti. Aralarında kadını olmayan bir tek o vardı, her işini kendi görür, o nedenle çabucak hazırlanırdı. Zaten tam soyunmadan, giysileriyle yatar, kalkar kalkmaz ekmek peynirle kahvaltısını yapar, sıcak bir sütlü kahve içtikten sonra da bir gece önceden temizlediği tüfeğini omuzlayıp çıkardı. Sabahın o erken saatinde havanın tadına varmak istercesine, gözlüğünü takmadan şöyle bir çevresine bakındı, sonra bir taşın üstüne oturup gözlüğünün camlarını silerek öbürlerini beklemeye başladı. Köpekler boyunlarındaki çıngırakları sallayarak kesik kesik havlıyordu, yapılan hazırlıklardan, sahiplerinin dağkeçisi avına çıkacaklarını ve bütün gün zincire bağlı evde kalacaklarını sezmiş gibiydiler.

Avcı evinin bulunduğu vadinin ve çobanların, sürülerini götürdükleri otlağın daha yukarılarında dağkeçileri vardı: Kara sürüler halinde dolaşır ya da büyük gruplar oluşturup, dimdik tuttukları başlarını ansızın bir yana çevirerek güneşlenirlerdi. *O* yıllarda tepeler dağkeçileriyle doluydu.

Sabahları, çobanların koyunlar için tuz serptiği taşlık araziye indiklerinden, orada pusu kurulabilirdi.

Eylülün 20'sinde çobanlar koyunlarını gölde yıkadıktan sonra ovaya inerlerdi; vakit gelmiş gibiydi, artık kavganın sırası değildi. Geçmiş yıllarda, dağkeçisi avcıları 20 Eylül'e kadar çobanları kendi av partilerine çağırırlardı. O yıl da aynı şeyi yapacaklardı ama sonra olanlar oldu.

Araları gittikçe daha da çok açıldı. Airoldi kız, uykusunun arasında evin önünden koyun sürülerinin geçtiğini duyacak olsa, annesiyle paylaştığı yatağında büzülüverirdi. Akşam dışarıda bir şey unutmamaya dikkat etmek gerekti: Pencerenin kenarına bırakılan bir parça peynir yok olunca, Airoldi kardeşlerin en şişmanı, bilinmeyen hırsızlara bağıra bağıra gözdağı verdi ama sürülerini önlerine katmış, otlaktan dönen çobanlar anlamazdan geldiler. Daha sonra bir gün Bay Bonvicino'nun dışarıdaki merdivende unuttuğu bir fişeklik ortadan kayboldu ama yine çobanlara bir şey söylemeye cesaret edemediler.

Bonvicino artık fişekliğini, karnının üstünde sallanan bir çantada taşıyordu; onun peşinden, kendinden daha uzun tüfeğini omuzlamış, sansar suratlı Zaudi geliyordu. En arkada da, sahiplerinin uzaklaştığını görüp havlayan köpeklere küfürü basan şişko Airoldi vardı; kapıdan çıkarken kadınlara, yemeğe göz kulak olmalarını tembih etti, onlar da fazla terleyip rüzgârda durmamasını söylediler. Patikayı tırmanan adam gözden kaybolurken, koca hasır şapkalı kadınlar, önlerinde koca bir gün olduğu halde, o soğuk tan vaktinde fincanları yıkamaya durdular.

Dağkeçilerinin olduğu yere varmak için avcıların epey taban tepmesi gerekiyordu. Geniş adımlarla yürüyen Doktor Airoldi hepsini arkada bırakmış, hiç konuşmadan, iz sürer gibi sırf burun kesilmiş yürüyordu. Oysa Bay Bonvicino yürümekten sıkılırdı: Boyuna yoldan çıkıyor, çalılıklara dalıp ağaçlara bakıyordu; sabahın o erken saatinde bir ardıçkuşu, bir ala karga görünce de dayanamıyor, hemen silahına davranıyordu. Öbürleri ona kızıyorlar, hele av kurallarına çok dikkat eden doktor ifrit oluyordu. Bir kuş için ateş etmek ve dağdaki bütün hayvanları ürkütmek olacak iş miydi? Bonvicino kestirme yollara saparak yanını yöresini kolaçan etmeye başlayıp tüfeğine bir fişek sürmek için çantasına el attı mı, bütün gözler ona dikiliyordu.

Av programı yol boyunca yapılırdı, o işte de her zaman kavga çıkardı. Şişko Airoldi hep yeni bir yol izlemelerini önerir, herkesin onun dediğini

yapmasını ister, biri şurada dursun, beriki ötede avlansın der, sonra fikrini değiştirir, işler iyi gitmeyince de, onun sözünü dinlemedikleri için öyle olduğunu söyleyerek önüne gelene çatardı. Herkes kendi keyfince iyi yerleri seçip, kimsenin bilmediği yolları izleyerek dağ keçilerini olabildiğince yakma çekmek ve vuracaklarından emin oldukları zaman silaha davranmak isterdi. Şişko Airoldi ise, kimilerini hayvanları ürkütmek için bir yana, kimilerini yolu kesmek için başka bir yana yollamayı becerir ve ortada yalnız kalınca, ötekilerden kaçan keçi sürülerini sarp kayalarda tek başına kovalar, silahının patlamaları bütün vadide yankılanırdı.

Çobanlarla gittikleri ya da yanlarında, yakın köylerden gelen başka dağcılar olduğu sürece Airoldi, biraz yolları iyi bilenlere saygısı nedeniyle, biraz da yabancıların önünde olay çıkarmaktan çekindiği için, az çok söz dinlerdi. Ama arkadaşlarıyla yalnızsa ya da hiçbir şeyden anlamayan ve sırf laf olsun diye gelen bir iki korucu veya gümrük polisi aralarına karışmışsa, her sabah bir kavga çıkarırdı.

En az sinirlenen de, tarım araçları satışıyla uğraşan ve hep sinsi sinsi gülen sansar suratlı Zaudi'ydi. Airoldi'nin çıkardığı kavgalar yüzünden dağkeçisi avının kötüye gittiğini görünce, hemen dönüp köpeğini almaya giderdi. Sonra köpekle sahibi tek başlarına mutlu mutlu tavşan avına giderlerdi. Tepelerde beyaz yabantavşanları bulunurdu; o mevsimde boz renkli olur, kar yağdığı zaman beyaza dönüşürlerdi. Köpeğin kovaladığı beyaz tavşan inine saklanırdı. Dışarı çıkması için saatlerce bekleyen Zaudi, akşama doğru, uzun kulakları çantasının ağından sarkıp yerlere sürünen, kaskatı kesilmiş tavşanla avdan dönerdi.

Oysa, o sabah çekip giden şişko Airoldi'ydi. Bir şey tutturmuş, ne deseler fayda etmemişti: Vadinin yamacındaki yolu izleyerek tek tek avlanacak yerde, Chapelet'ye kadar tırmanmalarını ve tepedeki sarp kayalardan yelpaze gibi açılıp inerken avlanmalarını istiyordu. O âna kadar ağzını açmayan ve ötekilerden az yukarıda, kestirme bir yolda yürümekte olan ağabeyi Doktor Airoldi, bir kayanın önünde ansızın dikildi ve burnuna kadar boynuna doladığı atkıyı çözüp yere fırlatarak "Hayır!" diye bağırdı, "Hayır ve de hayır! Her zaman gittiğimiz yoldan gideceğiz. İşine gelirse ne âlâ, gelmezse git Chapelet'ye ya da hangi cehenneme istersen, işte o kadar!"

Kardeşi yüzü kıpkırmızı, "Ben Chapelet'den geçeceğim ve o kadar çok keçi vuracağım ki bu yıl av mevsimi artık kapanmış olacak" diye yanıtladı.

Derken “Ohooo!” diye bir ses duyuldu; avcılar dönüp bakınca, yeşil ovada ince bir bulut gibi kıvrıla kıvrıla gelen koyun sürüsünü ve daha yukarıda da, elleri değneklerinin üstünde kavuşmuş, şapkaları gözlerinin üstüne eğilmiş, dimdik duran çobanları gördüler. Şişko Airoldi koşar adım yürüyerek alıp başını gitti ve yamaçtaki bir sel yarığı boyunca tepeye tırmanmaya başladı.

Airoldi dağlar ve dağkeçileri hakkında birçok şeyi çobanlardan öğrenmişti. Çobanlar savaştan kalma “doksanbir” tüfekleriyle ava çıkarlar, iyi birer nişancı olmadıkları halde hayvanları ve yöreyi iyi tanırlardı, hatta avı onların yönettiği bile söylenebilirdi.

O kez de, altmış dağ keçisini içeren sürüyü Fransa yamaçlarına varan uzun bir yoldan geçirdikten sonra tepeye kadar getiren çobanlardı ve şişko Airoldi’nin yaptığından sonra avcılarla kavgaya tutuşmakta haklıydılar.

Doruktaki dik yolu öfkeyle tek başına tırmanan avcı, aşağı vadiye yayılan sürüdeki hayvanların çift toynaklı ayaklarının, taşlarda çıkardığı sesi duyunca, birden heyecanlandı, dağkeçileri ince bacaklarını germiş, kamburları dik, boynuzları çatal çatal, oldukları yerde duruyorlardı; yine de sürüde, belki bir soluk ya da keskin bir bakışı andıran hızlı bir devinim var gibiydi. Sonra, avcıların yaylım ateşi başlar başlamaz, köpürerek akan dere boyunca yükseklerden atlayarak, arada düşüp yaralanarak ormana doğru kaçtılar. O zaman tepede arka arkaya patlayan tüfeklerin yankıları duyuldu ve neredeyse ormana girmiş olan dağkeçileri ürkerek, indikleri gibi hızla yukarı tırmanmaya başladılar ve ikinci kez ateş açan avcılarla karşılaştılar; böylece, toplu kıyım başladı.

Daha sonra avcı evinin önündeki meşalelerin ışığında bir patırtı çıktı, bir koşuşturma görüldü; uzun bacakları kaskatı kesilmiş hayvanlar köy halkı, avcılar, çobanlar ve sınırdan geçmelerine göz yuman gümrük polisleri arasında paylaşıldı. Zaudi’nin karısıyla Bonvicino’nun karısı, elleri kan içinde, hayvanları parçalayıp bağırsakları köpeklere attılar. Bir ara şişko Airoldi, vurdukları en yaşlı, uyuz, tüyleri dökülmüş hayvanı göstererek, “Çobanlara mı? Daha neler! Onlara ancak bu yaraşır” dedi. Ötekiler aynı fikirde olmadıkları halde seslerini çıkarmadılar. Airoldi tam bir keçi budunu kesmek için eğilmişken, o uyuz hayvanın ölüsü ayaklarının dibine düştü ve altında kalıp ezilmesine ramak kaldı. İki kişinin bacaklarından tutarak fırlattığı hayvan, sırtüstü yere yuvarlandı. Hepsi birden dönüp baktıklarında, karanlıkta uzaklaşan çoban kepenekleri gördüler.

İşte kavga böyle başladı. Sonra bir Pazar akşamı, çobanların en genci alışveriş yapmak için köye indiğinde, kahvede de kötü bir şeyler oldu galiba. Bazı akşamlar Airoldi, arkadaşlarını ve ailesini bırakıp tek başına, yürüyerek köye iner, baraj yapımında çalışan işçiler, askerler ve onlarla gelen kadınlarla iki kadeh içip gövde göstermeye giderdi. Bu eğlence, genç çobanla dalaştığı ve şarap şişelerinin kırıldığı akşama kadar sürdü.

Ertesi sabah yaşlı çoban, Airoldi'nin köpeği Çilin'in, ağılların orada dolaştığını, oğlunun dilini şaklatarak köpeği çağırıp elinde tuttuğu ekmek parçasını uzattığını, hayvanın da alıp yediğini gördü. "Çıldırdın mı be? Şimdi öç almak için koyunları zehirlerler!" diye bağıran yaşlı çoban, ağzından salyalar akmaya başlayan köpeği bir battaniyeye sardığı gibi götürüp avcı evinin önüne bıraktı ve hayvanın yanlışlıkla fare zehiri yuttuğunu anlattı. Doktor Airoldi köpeği iyileştirip hayatını kurtardı ama kardeşi bunun bir uyarı olduğunu hep düşündü.

O günden sonra avcılarla çobanlar birbirleriyle selamı sabahı kestiler ve artık iyice tanıdıkları yerlerde ayrı ayrı ava çıkmaya başladılar. Her şeyi bildiğini sanan şişko Airoldi, kendine fazla güvenirdi. O sabah soluk soluğa Chapelet'den inerken aşağı bakıp da pırıl pırıl havada, vadinin ucunda durmuş on tane dağkeçisi görünce soğukkanlılığını bozmadan saklandı ve birçok kez çobanlardan duyduğu bir hileyi uygulamaya karar verdi. Uzun ve düz bir değnek bulup yere sapladı ve kepeneğini üstüne astı, tepesine de, uzaktan iyice görülebilecek biçimde şapkasını yerleştirdi. Dağkeçileri, ön ayaklarının biri gergin, ötekisi havada, başlarını kaldırmış, yukardaki gölgenin kımıldamasını bekliyorlardı. Airoldi'yse o sırada vadiye inen patikanın yolunu tutmuştu.

Böylece, hayvanları kesin olarak vurabilecek kadar yaklaşmıştı. Hemen silahına davrandı ve tetiği çekip birini yere serdi, ikinciyi vuramadı ama tüfeğine bir fişek daha sürerek yaraladı ve hayvanın acıyla bağırarak yere yıkıldığını gördü, daha sonra, kaçıp kurtulmasına fırsat vermeden, bir üçüncüyü de hakladı.

Üç hayvanın leşini taşların üstünde bırakıp yardım istemek üzere aşağı koştu. Şansı yaver gittiği için, sevinçten kabına sığamıyor, bomboş ovalarda avazı çıktığı kadar bağırmak istiyordu.

Aşağı indiği zaman, otlayan bir sürü ve ortalarında da bir çoban gördü. Böbürlenmekten başka bir şey düşünmeyen Airoldi, "Tam üç tane vurdum!"

diye bağırdı, “Üç tane nah şu kadar kocaman erkek dağkeçisi! Kara Kaya’nın önünde tek başıma! Birkaç kişi gelin de aşağı taşıyalım!”

Çobanın nereye baktığı belli değildi, alçak sesle köpeğiyle konuşur gibiydi. Airoldi soluk soluğaydı. “Bugünlük nafakanızı doğrultmak ister misiniz? İplerle sırıkları yüklenip Kara Kaya’ya gelin, bizim eve taşınacak üç tane dağkeçisi var yukarıda.”

Çoban, “Ben burada yalnızım, sürüye göz kulak olmam gerek,” dedi, “gidin, öbürlerine söyleyin”.

“Neredeler?”

“Aşağıda, yanık kulübenin orada odun topluyorlar.”

Airoldi koyunları ürküterek ovadan aşağı koşuyordu. On beş dakika sonra yanık kulübeye varmıştı ama ortada in cin yoktu. Yukarı bakınca, sürünün yola koyulduğunu ve çobanların birken iki olduklarını gördü.

“Hey!” diye bağırdı, “Burada kimse yok!”

Yukarıdan bir yanıt geldi ama ne dediklerini anlayamadı.

Airoldi, “Benim arkadaşlar ne yana gittiler?” diye bağırdı.

Çobanlar “Halla, halla!” diye bir şeyler söylüyor ve sopalarıyla bir yeri işaret ediyorlardı.

Airoldi yarım gün dolaştı. Akşam olunca arkadaşları ve bir grup köylüyle birlikte, dağkeçilerini öldürdüğü yere geldi, yanılmadığından emin olmak için bir saat ileri geri gitti geldi ama hayvan leşleri sırra kadem basmıştı. Daha sonra yerde bir iki tutam tüy ve kan lekeleri gördü de, arkadaşlarını yalan söylemediğine inandırabildi.

Airoldi korucu kışlasında ve gümrük polisi karakolunda da kavga çıkardı, hepsinin birden ağılların oraya gidip çobanları, kendi vurduğu hayvanlarla birlikte suçüstü yakalamalarını ve tutuklamalarını istiyordu.

Bir korucu çavuşu, “Sizin keçiler artık kim bilir nerededir?” dedi, “Bu ormanlarda nereden bulacaksınız? Üstelik, çobanlar geceleri de yol alırlar... “

“Ben de geceleri yürümesini bilirim,” diyen Airoldi öfkeyle çıkıp gitti.

Airoldi o gece avcı yeleğinin cebine bir torba arsenik doldurdu ve köpekleri bağlayıp evden çıktı. Dolunay vardı ve bütün gece dolaşıp tohum eker gibi otlakların hepsine zehir saçtı.

Ertesi sabah kapıdan ilk çıkan oydu. Yağmur yağmıyordu. Bu iş tamamdı. Ağılların olduğu yerde kimse görünmüyordu. Az sonra yaşlı çoban çıkageldi.

Airoldi, “Bu sabah otlağa geç mi gidilecek?” diye sordu.

Yaşlı çoban vadiyi işaret ederek, “Bugün otlatmak yok” dedi, “koyunları gölde yıkadık Şimdi aşağı ineceğiz”.

Soğuktan titreyen bembeyaz koyunlar meleyerek patikadan aşağı iniyorlardı.

Vadinin tepesindeki kayaların arasından, büyük olasılıkla sürüden ayrılıp kaybolmuş küçük bir dağkeçisi gözüktü; gölü, koyunları, bacasından dumanlar çıkan avcı evini, çamaşır asan Airoldi kızı, eşikte duran babasını ve oradan geçmekte olan çobanı gördü. Hepsine uzun uzun baktıktan sonra gözden kayboldu. Ama gerçeği bilen birisi hiç çıkmadı.

Çeviren: Semin Sayıt

Şaka Uzayınca Tadı Kaçar

Giovannino'yla Serenella askercilik oynuyorlardı. Yakınlarda, çevresini sazlar ve bambular bürümüş, dibi boz ve sarı renkli koca koca taşlarla dolu, kurumuş bir dere yatağı vardı. Orada oynuyorlardı ama ne karşılarında bir düşman ne de ortada başı sonu olan bir savaş vardı. Ellerinde bambu birer değnekle dere yatağında bir aşağı bir yukarı gidip geliyor, akıllarına estiği gibi savaş sahneleri uyduruyorlardı.

Değneklerinden başka silahları yoktu; kendisininkini süngü yerine koyan Giovannino, gırtlağından garip sesler çıkararak kumların arasındaki boz renkli çakıllara saldırdı, sonra bir kayanın üstüne ata biner gibi oturup makineli tüfek oldu ve gürültüyle sarsılmaya başladı; daha sonra sancaktar oldu ve bir adanın tepesine tırmanırken, elini yüreğine bastırarak yere yığıldı.

"Kızılhaç," diye bağırdı, "Sen Kızılhaç'sın! Hadi koş, yaralandığımı görmüyor musun?"

O âna kadar düşman mitralyözü olan Serenella bir koşu geldi ve elindeki nane yaprağını plaster niyetine onun alnına yapıştırdı.

Giovannino hemen yerinden fırladı, yatay olarak tuttuğu değneği uzatarak "Bombardıman uçakları! Hedefi bombalıyorlar! Fiii... bum!" diye bağırdı ve bir avuç beyaz çakılı Serenella'nın üstüne attı.

"Şimdi sen rap rap yürüyen bir düşman konvoyusun, ben de seni bombalayacağım," dedi.

Serenella, "Peki, ben ne yapayım?" diye sordu. "Tepeden inen bombaların altında yerde sürünmeye başla. Fiii... bum! Olmadı, şimdi kırlara doğru yayıl!"

Serenella sazlığa doğru koştu ama Giovannino arkasından bağırdı, "Düşman avcı uçakları! Sen düşman avcı uçağısın! Şimdi bana saldır."

Ama Serenella avcı uçaklarının ne yaptığını pek bilmiyordu ve Giovannino kendisi avcı uçağı olmaya karar verdi, Serenella'ya da bombardıman ekibi olmak düştü.

Giovannino "Bak, şimdi ben uçağı alevler içinde düşmekte olan bir pilotum," dedi.

Serenella, “Ya ben? Ya ben?” diye sordu. “Sen de şehitlere kucak açansın.”

“Kim, kim?”

“İşte şey... Onur! Onur nasıl yapar, bilmiyor musun? Bir melek gibi gelip benim üstüme eğilmelisin.”

Serenella, Onur olmaya çalıştı ve çok iyi de becerdi

Daha sonra bambu değneklerini mızrak gibi atma oyunu oynadılar ama değnekler, içi yeşilimsi suyla dolu bir çukura düşüp suyun üstünde salınmaya başladı. O zaman donanma savaşı yaptılar ve Serenella zırhlısını vuran bambu torpiller, bambu komandoların saldırdığı Serenella limanı, Giovannino uçak gemisinin Serenella’nın yüzüne indirdiği borda salvosu, bambu kruvazör namlularına karşı Giovannino denizaltısı re Serenella filikasına binen Giovannino kazazedesini oynadılar.

Tepeden tırnağa sulara batmış, kumluk bir alanda yuvarlandılar; sonra Giovannino tankçılık oynamaya karar verdi, daha doğrusu Serenella tank, kendisi de tankı uçuracak mayın olacaktı. Patlayıp havalara uçtular, sonra at yerine koydukları bambu değneklerin üstüne bindiler ve süvari birlikleri savaşı oynadılar. Süvari alayının saldırısı için bir de borazan gerekiyordu ve Giovannino bambu değneğinin kabuğunu soyup elleri arasında ovaladı ve hızla üfleyince tiz bir ses çıktı. O ses duyulur duyulmaz üç tane gerçek asker ortaya çıkıverdi.

Dere yatağının genişlediği yerde vadi biraz alçalarak yer yer çalılarla dolu bir çukur oluşturuyordu. Miğferlerinin üstüne taze yeşil dallar sarılmış iki asker yerde sürünerek ilerliyordu; birinin kulaklarında kulaklıklar, elinde de antenini uzattığı ve durmadan kurcaladığı bir radyo vardı.

Çocuklar, ucundan tuttukları değneklerini sürüyerek sessizce askerlerden birine yaklaştılar. Otların arasında yatan asker silahını doğrultmuş, miğferi, sırt çantası, torbası, matarası, el bombası, gaz maskesi bir çığ gibi üstüne yığılmıştı; bütün bunların üstüne de, bir mimoza ağacından koparılmış, kabuğu soyulup parçalanmış ve içindeki kırmızı özü görünen dallar bağlanmıştı. Yerde yatan asker, miğferini kımıldatmadan yavaşça dönüp yanağını yere yasladı ve çocuklara baktı. Üzüntülü, gri gözleri, dudaklarının üstünde de bir kiraz yaprağı vardı.

Çocuklar askerin yanına çömeldiler; bambu değnekler yerde, askerin silahıyla yan yana yatıyordu. Giovannino, “Savaş mı yapıyorsunuz?” diye sordu.

Asker çenesini yere sürterek dudaklarını araladı ve hiçbir şey söylemeden kiraz yaprağını üfledi. Sonra elini uzatıp Giovannino'nun değneğini ucundan tuttu ve kırmak ister gibi büktü ama kabuğu soyulmamış taze ve yeşil bambu kırılmadan eğildi, asker, değneği evirip çevirerek dış kabuğunu lif lif soydu. Sevgili silahının berbat olduğunu görmek Giovannino'nun hiç hoşuna gitmedi ama asker bu işi öyle bir hevesle yapıyordu ki ağzını açmaya cesaret edemedi.

Serenella vadinin karşı yamacını göstererek, "Karşıya bak," dedi. Orada da, elindeki renkli bayrakları sallayan bir asker vardı.

Giovannino, "Affedersiniz," dedi, "oraya kadar gidebilir miyiz?" Asker omuz silker gibi devindi ve üstüne yığılmış eşyalar birbirlerine girdiler, matara miğfere çarptı. Çocuklar ayaklarının ucuna basarak uzaklaştılar.

Sarp bir yamacın kenarında, bir dut ağacının gölgesindeki açılır kapanır iskemlede bir komutan oturuyordu. Gömleğinin kolları sıvalı, şişman bir adam olan komutan elinde bir dürbün tutuyordu. Kara gözlüklerini alnına doğru kaldırarak dürbünle çevresine bakıyor, sonra dürbünü indirip mendiliyle alnını ve tere batmış gözlük camlarını siliyordu. Bir yandan da elini kucağında açık duran haritanın üstünde gezdiriyor ve yanındaki kurmay subayına oflaya puflaya bir şeyler söylüyordu; otların üstüne bağdaş kurup oturmuş subayların elleri ya manevra çantalarında ya da bellerinde asılı dürbünlerdeydi.

Giovannino'yla Serenella değneklerini sağ bacaklarına yapıştırıp yere dayanmış, komutanın arkasında kımıldamadan duruyorlardı.

Komutan, "Oof of... düşman kurşunları dosdoğru bizim askerleri buluyor... oof of..." dedi ama söylediklerinin gerisini anlayamadılar. Komutanın kırmızı kıllarla kaplı küt parmakları kocaman tırtıllar gibi haritanın üstünde geziniyordu. "Askerlerimizi kaybetmek çok acı ama... oof of... durumları..."

Yerde çok rahatsız biçimde oturan ve arada ellerine, bazen de kollarına dayanan subaylar işe yaradıklarını göstermek için defterlerine bir şeyler karalıyor, haritadan manevraları izliyor, açıölçerin çevresinde dönüp duran bir subayla ilgileniyorlardı. Komutanın kalemiyle haritaya kondurduğu her çizginin, doğanın bir unsurunu ve yerden biter gibi dört yandan beliren, iyi saklanamamış bütün birlikleri tek tek iptal ettiğini düşünür gibiydiler.

Komutan, “Tabii, bizimkiler nerede tür bağ görseler hemen ateşe veriyorlar... yanık topraklar... işte orada... açıkta görünüyorlar... oof of...” dedikten sonra, “Düşmanın gözetleme kulesini görüyor musunuz?” diye sordu.

İşgüzar bir subay, “Haritada ‘köy evi’ diye işaretli, komutanım” dedi.

Ama komutan haritaya bakmadı ve Giovannino’yla Serenella’nın ipekböceği yetiştiren Paulo’nun evinin bulunduğunu bildikleri küçük bir tepeyi işaret ederek, “İlk hedefimiz orası,” dedi. Açıölçerin yanındaki subay, haritadaki noktanın kodlarını söyledi.

Çocuklar bir, ipekböceği yetiştiricisinin evine, bir de, komutanın haritaya artı işaretleri çizen kalemine bakıyorlardı. Derken bir patlama oldu. Giovannino’la Serenella korkuyla sıçradılar, ellerindeki değnekler birbirine çarptı.

Sonra, “Bunların burada ne işleri var?” diye bir ses duyuldu ve iki el çocukların yakalarına yapıştı. “Manevra alanında çocukların dolaşmasına kim izin verdi?”

Giovannino’yla Serenella birer kedi gibi sıçrayıp kendilerini yakalayan ellerden kurtuldular ve hiçbir şey söylemeden, arkalarına bile bakmadan, sıkı sıkı tuttukları değnekleriyle bir keçi yolundan aşağı koşmaya başladılar.

Solukları kesilince durdular. Sazların sıklaşıp uzun bir çit oluşturduğu yere gelmişlerdi; içi parlak, dışı soluk yeşil bambular hışırdayarak sallanıyordu.

Giovannino, “Burada kendimize yeni silahlar yapmalıyız,” dedi.

Ama keyfi biraz kaçmış gibiydi.

Eski değneklerini atıp sazlığın içine daldılar. “Bak benimki ne güzel...”

“Benimkisi daha uzun...” Ama aslında, hiçbirisi eski değneklerinden daha iyi değildi ve bunları mızrak, mitralyöz ya da uçak yerine koymanın hiç zevki yoktu.

Sazlık birden bitiverdi; şimdi önlerinde sadece gökyüzü ve deniz vardı. Kıyı, sarp yamaçların arasından, tuzdan korunmaları için hasır çitlerle çevrili daracık ekili tarlalar boyunca iniyor, daha sonra yuvarlak, iri çakıllar ve ufuklara kadar dalga dalga uzanan deniz başlıyordu.

Giovannino, “Heey!” diye bağırarak dik yamaçtan aşağı koşmaya başladı. “Hücum...! Düşmanın kurşun yağmuru altında... ! “

Serenella da “Heey” diye bağırıp koşmaya başladı ama hemen zınk diye durdu. Giovannino da durmuştu, düş kırıklığına uğramış gibiydi.

Bağırırken sesi sanki bir başkasınınmış gibi çıkmıştı.

Sonra, “Yanık topraklar!” diye yeniden bağırdı. “Tanklar geçtikten sonra yerde ot bile bitmiyor!” Kumluk bir yokuştan atlayıp yuvarlanmaya başladı ama sonra, böyle salakça bir oyun için yara bere içinde kalmanın çok büyük aptallık olduğunu düşündü.

Hıncını kızdan çıkarmak isteyerek ona döndü ve “Serenella!” dedi, “Sen oynamayı beceremiyorsun, bu işin tadı yok!”

“Neden? Ne olmam gerekiyor?”

“Makineli tüfek! Sen makineli tüfek yatağı olacaksın, ben de seni ele geçireceğim!”

Uysal uysal yere yatıp emeklemeye başlayan Serenella, “Ta-ta-ta! Ta-ta-ta!” diye bağırdı.

“Şimdi sana bir el bombası atmak için saldıracağım ama tam o sırada yere düşeceğim; bak!”

Bir avuç palmiye yaprağını kıza doğru fırlattıktan sonra ellerini göğsüne götürüp yere yıkıldı. İyi düşmüştü ama savaşta ölmek bile artık hoşuna gitmiyordu...

Serenella birkaç kez daha “Ta-ta-ta!” diye bağırdıktan sonra rolünü değiştirmesi gerektiğini anladı ve ona doğru koşarak, “İşte şimdi Onur oldum! Savaşta ölenlere kucak açan Onur...” diye seslendi. Bir melek gibi oğlanın üstüne eğildi ama Giovannino hiç oralı olmuyor, bu oyunu artık çok sıkıcı buluyordu.

Başları önlerinde yere oturup otları yolmaya koyuldular. Savaş oyunu önce o kadar keyifliyken artık gözlerinin önüne hep dudaklarına yapışmış yaprağı üfleyen askerin üzgün bakışları ve bağlarla köy evlerini kalemiyle çizip iptal eden komutanın kıllı parmakları geliyordu. Giovannino başka bir oyun bulmaya çalışıyor ama o üzgün bakışlar ve kırmızı, küt parmaklar hiç aklından çıkmıyordu

Birden, “Yeni bir oyun buldum!” diye yerinden fırladı. Az ötede, hanımelleriyle sarılmış bir duvar vardı. Giovannino, kırıp koparmamaya dikkat ederek uzun bir hanımeli dalını aşağı doğru çekti. “Bu ne, biliyor musun?” “Ne?”

“Bu çok güçlü bir bombanın fitilidir, bomba da kolordu komutanının oturduğu iskemlenin tam altına yerleştirilmiş.” “Ne yapmam gerekiyor?”

“Kulaklarını tıka. Şimdi fitili ateşleyeceğim ve iki saniye içinde bütün kolordu havaya uçacak.”

Serenella çabucak kulaklarını tıkadı. Giovannino da fitili ateşlemek için bir kibrit çakar gibi yaptı ve “puff” diyerek alevin fitili yakmasını izlemeye başladı. Sonra, “Çabuk, Serenella, yere yatalım!” diye bağırdı. İkisi birden elleriyle kulaklarını kapatarak yüzükoyun yere yattı.

“Duydun mu? Ne korkunç bir patlamaydı! Artık kolordu kalmadı.”

Serenella ayağa kalktı, bu oyun gerçekten çok keyifliydi.

Giovannino aşağıya bir dal daha çekti. “Bu fitil nereye bağlı biliyor musun? Ordu komutanının iskemlesinin altındaki bombaya.”

Serenella parmaklarıyla kulaklarını tıkamıştı bile. Giovannino yine bir kibrit çakar gibi yaptı. Serenella onu iterek, “Giovannino, çabuk yere yat!” diye bağırdı.

Ordu da havaya uçmuştu.

“Bu da bölük komutanı için!” Bu oyun gerçekten çok heyecanlıydı.

Serenella yerden kalkar kalkmaz, “Şimdi kimi uçuracaksın havaya?” diye sordu.

Giovannino, bölükten sonra ne geldiğini bilmiyordu. “Artık bir şey kalmadı sanırım,” dedi, “hepsi havaya uçtu.”

Sonra, kumdan şatolar yapmak için deniz kıyısına indiler.

Çeviren: Sernin Sayıt

Komutanlığa Yürüyüş

Seyrek bir ormandı, yangınlarla kemirilmiş, yanık ağaç gövdeleri boz, çamların kuru dikenleri kızıl renkleriyle öylece kala-kalmışlardı. Silah kuşanmış adamla, silahsız adam yukarıdan inerlerken ağaçların arasında zikzaklar çizerek ilerliyorlardı.

"Komutanlığa gidelim," diyordu silahlı olanı. "Komutanlığa gidelim. Aşağı yukarı yarım saatlik bir yürüyüş uzaklığındadır."

"Peki sonra?"

"Sonra ne?"

"Sonra beni bırakırlar mı?" diye sordu silahsız adam; her yanıtı yanlış bir nota yakalamaya çalışırcasına hece hece, dikkatle dinliyordu.

"Elbette bırakırlar sizi," diyordu silahlısı. "Ben taburun belgesini veririm, onlar deftere kayıt ederler, sonra evinize dönebilirsiniz."

Silahsız olanı başını sallıyordu, kötümser bir edası vardı.

"Eh, bunlar uzun işler, anlıyorum..." diyordu, belki de şu sözleri yeniden duyabilmek için öyle diyordu:

"Sizi hemen bırakacaklardır, söylüyorum işte."

"Hesaplıyorum da," diye ekledi, "bu akşam evde olacağımı sanıyordum.' Neyse."

"Ben diyorum ki, akşam evinizde olursunuz," diye karşılık verdi silahlı adam. "Onlara tutanak tutacak kadar bir süre tanıyın, sonra sizi bırakacaklardır. Önemli olan sizi casus kayıtları arasından silmeleri."

"Casusların kayıtları mı var?"

"Elbette var. Casusluk yapan herkesi biliriz. Ve de birer birer yakalarız."

"Peki orada benim adım da yazılı mı?"

"Evet. Sizin adınız da vardı. Ama şimdi onu güzelce sildirelim de bir kez daha yakalanma tehlikeniz olmasın."

"O zaman biz'zat ben gideyim ve onlara bütün olan biteni anlatayım."

"İşte gidiyoruz zaten. İyice gözden geçirmeli, incelemeliler."

"Ama artık," dedi silahsız adam, "artık biliyorsunuz ki onlar sizin adamlarınızdı, ben hiç casusluk yapmadım."

“Elbette. Artık biliyoruz. Artık rahat olabilirsiniz.”

Silahsız adam onaylıyor ve çevresine bakınıyordu. Şimdi büyük bir açıklığa gelmişlerdi; burada yangınların öldürdüğü cılız karaçamlar ve çamlar vardı, yerlere dökülmüş dallar yürümelerini engelliyordu. Silahsız adam buraları tanımıyordu ve akşam ince sis perdesiyle birlikte inmek üzereydi; aşağıda orman karanlığın içinde sıklaşmaktaydı.

Patikadan uzaklaşmak onu kaygılandırıyordu; -öteki sanki belli bir yol tutturmaksızın yürüyormuş gibi geldiğinden- sağa doğru ilerlemeyi denedi, patika belki o yönde devam ediyor olabilirdi, öteki de, sanki rastlantısalmış gibi sağa döndü. Eğer onu izleyecekse, o da istediği yöne doğru ilerleyebilirdi.

Sonunda cesaretini toplayıp sordu: “İyi ama komutanlık nerede?”

“Gidiyoruz ya,” dedi silahlı adam. “Az sonra göreceksiniz.”

“İyi de hangi köyde, hangi yörede aşağı yukarı?”

“Nasıl söylenebilir ki,” diye yanıtladı onu beriki. “Komutanlığın bir köyde, bir yörede olduğu söylenemez. Komutanlık, komutanlıktır. Anlarsınız ya.”

Anlıyordu; o, silahsız adam söylenenleri anlayan biriydi. Gene de sordu: “İyi ama oraya gitmek için bir yol yok mu?”

Öteki yanıtladı: “Bir yol. Bilirsiniz. Yollar her zaman bir yerlere giderler. Komutanlığa yollardan geçilerek gidilmez. Bilirsiniz.”

Silahsız adam anlıyordu, o olayları anlayan, kurnaz bir adamdı. Yeniden sordu: “Siz komutanlığa sık sık gider misiniz?”

“Sık sık,” dedi silahlı adam. “Sık sık giderim.”

Hüzünlü bir yüzü, belirsiz bakışları vardı. Çevreyi iyi tanımıyordu, sık sık yolu yitirmiş olduklarını düşünüyordu, ama gene de bunu önemsemezmişçesine yürümeyi sürdürüyordu.

“Bugün nöbet sırası siz de miydi, beni almaya neden sizi gönderdiler?” diye sordu silahsız adam onu inceleyerek.

“Bu benim üstüme düşen bir görev, size eşlik etmek,” diye yanıtladı onu. “İnsanları komutanlığa götürmek benim görevimdir.”

“Siz ulak mısınız?”

“Ah, evet,” dedi silahlı adam, “ben ulağım.”

“Tuhaf bir ulak,” diye düşünüyordu silahsız adam, “yolları tanımayan bir ulak. Ama,” diye düşünüyordu gene, “bugün, ben yolları öğrenmeyeyim diye anayollardan gitmiyor, çünkü bana güvenmiyorlar.” Ona hâlâ

güvenmiyor olmaları iyiye işaret değildi; silahsız adam ısrarla bunu düşünüyordu. Ama bunda, bu kötü işarette, gene de bir güvenlik vardı, onu komutanlığa götürüyorlardı, onu serbest bırakmak istiyorlardı ve bu kötü işaretin ötesinde daha kötü bir belirti vardı ki o da ormanın giderek sıklaştığı, buradan çıkmaya pek olanak olmadığı ve de bu silahlı adamın sessizliğinin, hüznünün ortalığa egemen olmasıydı.

“Sekreteri de götürdünüz mü komutanlığa? Ya değirmencinin erkek kardeşlerini?

Peki ya öğretmen hanımı?” Bu soruları bir solukta sıraladı; bunlar hiç düşünmeden, her şeyi açıklayan can alıcı sorulardı: Belediyenin genel sekreteri, kardeşler, öğretmen bunlar hep alınıp götürülen ve bir daha asla geri gelmeyen, haklarında hiçbir şey öğrenilemeyen insanlardı.

“Sekreter bir faşistti,” dedi silahlı adam; “kardeşler milislere katılmıştı, öğretmen ise destekçilerin arasındaydı.”

“Öylesine sormuştum, geri gelmediler ya, öğreneceğim diye yani.”

“Söylüyorum işte,” diye direndi silahlı adam. “Onlar öyleydiler işte. Siz de böylesiniz. Karşılaştırma yapmaya olanak yok.”

“Elbette dedi öteki. “Karşılaştırma yapılamaz. Sadece onlara ne olduğunu sormuştum, merakımdan işte.”

Silahsız adam kendinden emin duruyordu, müthiş emindi kendinden. O köyün en kurnaz adamıydı, onu yok etmek kolay olmayacaktı. Ötekiler, sekreter ve öğretmen dönmemişlerdi; o dönecekti. “Ben büyük kamarad,” diyecekti Mareşal’e. “Partizan hiç kaputt beni. Ben kaputt bütün partizan.” Mareşal bunları duyunca belki de gülecekti.

Ama yanık orman bitmek bilmiyordu ve adamın düşünceleri bu ormanın ortasındaki açı alanlar gibi yabancı ve karanlıktı.

“Ben sekreteri pek iyi tanımam, ötekileri de. Ben sadece ulağım.”

“İyi ama komutanlıkta biliyorlardır herhalde,” diye direniyordu silahsız.

“İşte. Siz kendiniz sorarsınız kumandana. Orada bilirler.”

Akşam oluyordu. Bu engebeli yolda yürürken gizli taşların, sık çalıların üstüne basmamak için adımlarını dikkatli atmalıydı. Ve aynı zamanda kaygının yoğun sisi içerisinde düşünceleri birbiri ardına nasıl dizmesi gerektiğine özen göstermeli, kendini bir korku mezarına gömülmüş bulmamalıydı.

Elbette, onun casus olduğunu düşünselerdi, ona pek de göz kulak olmayan bir adamla ormanda yalnız bırakmazlardı; istediği her an kaçabilirdi. Acaba kaçmaya yeltenseydi, öteki ne yapardı?

Silahsız adam, ağaçların arasından inerlerken aralarındaki mesafeyi biraz açmaya, o sola doğru giderken, biraz sağa kaymaya başladı. Ama silahlı adam onu takmadan yürümeyi sürdürüyor, böylece o seyrek ormanda birbirlerinden oldukça uzak yürüyorlardı. Hatta arada bir birbirlerini gözden yitiriyorlar, ağaç gövdelerinin, sık çalılıkların arkasında yok oluyorlardı, sonra silahsız adam yeniden ortaya çıkıyor ve onu belli bir uzaklıkta da olsa hep arkasında tutmayı beceriyordu.

“Beni bir an serbest bırakırlarsa, bir daha yakalayamazlar.” Silahsız adam şu âna dek böyle düşünüyordu. Ama birdenbire başka bir düşüncenin zihnine egemen olduğunun ayırdına varınca şaşırdı: Kaçmayı becerebilsem, o zaman... Ve şimdiden zihninde Almanlar, tabur tabur Almanlar, kamyonlar ve tanklar üzerindeki Almanlar, başkaları için ölüm, kendi için güvenlik, kurnaz adam, kimsenin yok edemeyeceği adam görüntüleri belirmeye başlamıştı.

Seyrek ve taşlıklı yollardan çıkmışlar, sık ve yeşil ormana girmişlerdi; buralar da yangından paylarına düşeni almıştı, yerler kuru çam yapraklarıyla örtülüydü. Silahlı adam geride kalmıştı, belki de başka bir yol tutturmuştu. Bunun üzerine silahsız adam temkinlice, dili dişlerinin arasında, adımlarını hızlandırdı ve çamların arasına, ormanın en sık yerlerine doğru seğirtmeye başladı. Kaçıyordu, bunu fark etti. O zaman korktu; ama artık çok uzaklaşmış olduğunu anladı; demek ki öteki de onun kaçmaya çalıştığını anlamış olmalıydı ve onun peşine düşmüştü: Artık koşmaktan başka çıkar yolu yoktu; artık kaçmaya yeltenen biri olarak onun göz erimine girmemeliydi.

Ayak sesleri duyunca arkasına dönüp baktı: Birkaç metre gerisinde silahlı adam vardı, son derece sakin, kayıtsız bir yürüyüşle onu izliyordu. Silahı elindeydi. Şöyle dedi: “Şurada kestirme bir yol olmalıydı,” ve onu izlemesi için işaret etti.

O zaman her şey eskisine döndü, her şeyin hem iyi hem kötü olduğu o belirsiz dünyadaydılar: biteceğine giderek sıklaşan orman, hiçbir şey söylemeden, kaçmasına neredeyse göz yuman bir adam.

Şöyle sordu: “İyi ama bu ormanın sonu yok mu?”

“Tepeyi döner dönmez varacağız,” dedi öteki. “Cesaret, bu akşam evinizde olacaksınız.”

“Yani siz beni serbest bırakacaklarından eminsiniz değil mi? Ne bileyim, sözgelimi beni rehin tutmak isteyebilirler mi?”

“O ne demek, biz Alman mıyız da, insanları rehin alalım. En çok bizler yalınayak kaldığımız için sizin botlarınıza el koyabilirler.”

Sonra adam, sanki en çok bu bot sorunundan korkarmışçasına homurdanmaya başladı, ama gene de neşesi yerindeydi. İyi de olsa, kötü de olsa, alınyazısının her türlü ayrıntısı ona güvence vermeye yetiyordu.

“Dinleyin,” dedi silahlı adam, “mademki siz bu konuda çok duyarlısınız, şöyle yapalım: Siz komutanlığa gidene dek benim botlarımı giyin, ne de olsa benimkiler yırtık pırtık olduğundan onlara el koymaya kalkışmazlar. Ben de sizinkileri giyeyim, sonra dönüş yolunda size geri veririm.”

Bir çocuk bile bunun masal olduğunu anlardı. Silahlı adam açık açık onun botlarını istiyordu, zaten silahsız adam ona her şeyini vermeye hazırdı, o anlayışlı bir insandı ve canını böyle ucuza kurtarmaya çoktan razıydı. “Ben büyük kamarad,” diyecekti Mareşal’e. “Ben onlara ayakkabı verdim, onlar beni serbest bıraktılar.” Mareşal belki de ona Alman askerlerinki gibi bir çizme bile verebilirdi.

“O halde siz kimseyi alıkoymuyorsunuz, rehin ya da tutuklu. Belediye sekreterini ya da başkalarını bile değil mi?”

“Sekreter, üç arkadaşımızı yakalattı; kardeşler milislerle birlikte arama tarama yapıyorlardı; öğretmen ise vergicilerle yatıyordu.”

Silahsız adam durdu ve şöyle dedi: “Umarım benim de bir casus olduğumu düşünmüyorsunuzdur. Umarım beni buraya öldürmek için getirmemişsinizdir” ve sanki gülümsermiş gibi yaptı.

“Senin casus olduğuna inansaydık,” dedi silahlı adam, “bu kadar uğraşmazdım.” Sonra silahının emniyetini açtı. İşte böyle. Sonra silahı adamın sırtına doğrulttu, ateş edecekmiş gibi yaptı.

“İşte,” diye düşünüyordu casus, “ateş etmiyor.”

Ama öteki silahını indirmiyordu, sadece parmağı tetikteydi.

“Şimdi ateş edecek, ateş edecek,” diye düşünmeye zamanı kaldı casusun. Ve arkasından ateş yumruğu gibi inen kurşun seslerini duyduğu zaman bile, şunu düşünmeye zamanı kaldı: “Beni öldürdüğünü sanıyor, oysa hâlâ yaşıyorum.”

Yere düştü ve yüzü toprağa yapıştı; son gördüğü şey üstünden atlayan ve kendi botlarını giymiş bir çift ayaktı.

İşte ormanın derinliğinde, ağzı çam yaprakları dolu, böylece kaldı. İki saat sonra bütün bedenini karıncalar kaplamıştı bile.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Karga Sona Kaldı

Akıntı, ortasından suyun aktığı hafif ve saydam kırışık bir ağdı. Arada sırada suyun yüzeyinde gümüşi kanatlar çırpınıyordu: Yukarı zıpladıktan hemen sonra zikzaklar çizerek suya dalan alabalığın sırtının parlayışıydı bu.

"Burası alabalık dolu," dedi adamların biri.

"Bir bomba atarsak hepsi sırtüstü yatar suya," dedi öteki; sonra da kemerinden bir bomba çekerek dibindeki bölümü çevirmeye başladı.

Bunun üzerine onları uzaktan izlemekte olan dağlı bir delikanlı yanlarına geldi; oğlanın elma gibi yuvarlak bir suratı vardı. "Şunu versene," dedi ve adamlardan birinin tüfeğini aldı. Adam, "Bu da ne istiyor?" diyerek oğlanın elinden tüfeği almaya niyetlendiyse de oğlan sanki bir hedef ararmış gibi silahı suya doğrulttu. Adam, "Suya ateş edersen balıkları korkutmaktan başka bir şey yapmazsın," diyecekti, ama buna zaman bulamadı. Bir alabalık sıçrayarak suyun üzerinde yükselmiş ve oğlan ayna anda bir el ateş ederek balığı vurmuştu. Alabalık şimdi beyaz karnıyla suyun üzerinde yatıyordu. "İnanılmaz!" dedi adamlar.

Delikanlı, silahı doldurdu ve şöyle bir çevirdi. Hava pırıl pırıl aydınlık ve sıcaktı, karşı kıyıdaki çamların iğne yaprakları ve akıntının su ağı gözle seçilebiliyordu. Suyun yüzeyi yeniden kıpırdadı ve bir başka alabalık göründü. Oğlan ateş etti, balık şimdi cansız yatıyordu suda. Adamlar bir ona, bir alabalığa bakıyorlardı. "Bu oğlan iyi ateş ediyor," dediler.

Delikanlı, tüfeğin ağzını havaya doğrultmuştu yeniden. Düşününce pek tuhaf geliyordu, havayla çevriliydik, her şeyle aramıza sınır koyan havaydı; oysa tüfeği doğrultunca hava, tüfeğin ağzıyla o nesne, kımıltısız gibi duran kanatlarıyla havada uçan minik şahin arasında uzanan görünmez ve düz bir çizgiydi. Tetiğe basınca hava önceki gibi saydam ve boş kalıyordu, ama yukarıda çizginin öteki ucunda, minik şahin kanatlarını kapatıyor ve bir taş gibi yere düşüyordu. Tüfeğin süngüsünden güzel bir barut kokusu yayılıyordu.

Delikanlı başka kartuş istedi. Şimdi derenin kenarında duran bu çocuğu seyretmek için pek çok kişi birikmişti. Karşı kıyıdaki çamların tepesindeki kozalaklar görülebiliyorlardı da onlara neden dokunulamıyordu? Onunla

nesneler arasındaki bu boş uzaklık neden vardı? Kozalaklar onun gözlerinin içindeydi, onunlaydı, ama neden böylesine uzaktı? Ama tüfeği doğrultunca boş uzaklığın bir göz aldatmacası olduğu ortaya çıkıyordu; o tetiğe basıyordu ve kozalak aynı anda fıstıklı göbeğinden parçalanarak yere düşüyordu. Okşama gibi bir boşluk duygusuydu bu, tüfeğin namlusunun boşluğu havayı aşıyor ve bir patlayışla kozalağa, sincaba, taşa, gelincik çiçeğine dek ulaşıyordu. “Bu hiç karavana atmıyor,” diyordu adamlar ve hiçbiri gülme yürekliliğini göstermiyordu.

“Sen bizimle geliyorsun,” dedi Reis.

“Ve siz de bana tüfeği veriyorsunuz,” dedi delikanlı.

“Tamam. Anlaşıldı.”

Onlarla gitti.

Azık çantasını elmalar ve iki parça peynirle doldurup yola çıktı. Köy, vadinin dibinde bir kayağantaş, saman, inek pisliği lekesiydi. Buradan gitmek güzeldi, çünkü her dönemeçte yeni şeyler, kozalaklı ağaçlar, dallardan uçan kuşlar, taşların üstünde likenler, yapay uzaklıklar erimindeki şeyler görünüyordu ve bir kurşun atımı aradaki havayı yutarak bu uzaklıkları yutuyordu.

Ne var ki ona burada ateş edilemeyeceğini söylediler, bu yollardan sessizce geçmek gerekiyordu ve kurşunlar savaşmak için gerekliydi. Ama beklenmedik bir anda adım seslerinden ürken bir tavşan, onların bağrışmaları, haykırmalarının ortasında patikaya çıkıverdi. Tam çalıların içinde gözden yitmek üzereydi ki, delikanlının attığı bir kurşun onu olduğu yerde yakaladı. “İyi bir nişandı,” dedi Reis, “ama biz ava çıkmadık. Sülün bile görsen ateş etmeyeceksin artık.”

Aradan bir saat geçmemişti ki konvoyda başka kurşun sesleri işitildi. “Gene bizim çocuk!” diye sinirlenen Reis gidip oğlanı buldu. Allı beyazlı elma yüzlü delikanlı gülüyordu. “Keklikler,” dedi göstererek. Bir çalılıktan keklik sürüsü yükselmişti.

“İster keklik olsun, ister cırcırböceği, sana söylemiştim. Ver bakayım tüfeği bana. Beni biraz daha kızdırırsan, köyüne geri dönersin.”

Delikanlı biraz somurttu; silahsız yürümenin hiç keyfi yoktu, ama onlarla olduktan sonra tüfeği yeniden ele geçirmeyi umut edebilirdi.

Geceyi bir çoban kulübesinde geçirdiler. Delikanlı gün doğarken uyanıverdi, ötekiler hâlâ uyuyorlardı. Onların en güzel tüfeğini aldı, azık

çantasını şarjörle doldurdu ve çıktı. Sabahın bu erken saatlerinde hava ürkek ve ılıktı. Kulübeden az ötede bir dut ağacı vardı.

Alakargaların karınlarını doyurma saatiydi. İşte biri oradaydı, ateş etti, gitti kuşu aldı, çantasına soktu. Onu aldığı yerden kımıldamadan kendine bir başka hedef bakınırken bir gelincik gördü! Kurşun sesinden ürken hayvan bir kestane ağacının tepesine tırmanmaya niyetlenmişti. Öldürdüğü zaman, dokununca tüyleri dökülen boz kuyruklu bir fareye benzetmişti gelinciği. Kestanenin altından, daha aşağıdaki bir çayırda beyaz benekli, kırmızı ve zehirli bir mantar gördü. Bir el ateş edip mantarı bin bir parça etti, sonra da gidip hedefi tutturup tutturamadığına baktı. Bir hedeften ötekine yürümek pek eğlenceliydi, böyle böyle bir dünya turu yapabilirdi belki de. Sonra bir taşın üstünde duran bir sümüklüböceği fark etti ve onun kabuğunu hedef aldı; yanına vardığı zaman ezilmiş bir taş ve yaldızlı bir sümükten başka bir şey kalmamıştı. Tanımadığı çayırlardan aşağıya yürüyerek kulübeden uzaklaştı.

Taşın yanındayken duvarın üstündeki bir kertenkeleyi, duvarın yanından bir su birikintisini ve kurbağayı, su birikintisinden kolay bir hedef olan bir yol levhasını gördü. Levhanın yanına gittiğinde yolun zikzak yaparak indiğini gördü ve sonra aşağıda... aşağıda tüfeklerini bir hedefe doğrultmuş olarak yürüyen üniformalı adamlar vardı. Elinde bir tüfek tutarak gülümseyen bu allı beyazlı elma yüzlü delikanlının ortaya çıkmasıyla adamlar bağırmaya ve silahlarını ona çevirmeye başladılar. Ama delikanlı birinin göğsünde altınrengi düğmeler görmüş ve bir düğmeyi nişan alarak ateş etmişti bile.

Adamın çığlığını ve başının üstünden uçan kurşunların vızıltısını duydu, o çoktan yolun kenarındaki kör bir noktada bir taş yığınının arkasına gizlenmişti bile. İsterse kımıldayabilirdi de, çünkü taş yığını oldukça genişti ve adamların ummadığı bir köşeden bakınca askerlerin tüfeğinin ucundaki kıvılcımları, gri ve parlak üniformalarını ve şuraya buraya ateş ettiklerini görebiliyordu. Sonra hemen yere yattı ve sürünerek adamlara ateş açtı. Bir süre sonra kendi sırtında uçuşan kurşunları fark etti, ama kurşunlar onu aşıyor ve başka askerleri vuruyordu. Bunlar ellerinde makineli tüfeklerle yardıma gelen kendi arkadaşlarıydı. “Ya çocuk ateş edip bizi uyandırmasaydı.” diyorlardı aralarında.

Arkadaşlarının makinelilerinin ateşine sığınan delikanlı şimdi daha rahat hedef alabiliyordu. Ansızın bir mermi yanağını sıyırdı. Döndü,

askerlerden biri arkasındaki yola tırmanmıştı. Kendini korumak için bir çukura yuvarlandı, ama bu arada ateş etmeyi ihmal etmeyerek askeri değilse de onun tüfeğinin tahta kabzasını vurmuştu. Askerin tüfeğini yeniden dolduramayarak yere attığını gören delikanlı delikten çıktı ve askere ateş etti, adamın apoletlerinden biri havaya uçtu.

Sonra onun peşine düştü. Asker bir an ormanda gözden yitiyor, bir an onun ateş erimine giriyordu. Miğferinin tepesini, kemerinin köprüsünü vurdu. Bu arada onu izlerken tanımadığı bir vadiye girmişti; çarpışmanın sesleri buraya gelmiyordu. Asker artık önünde orman kalmadığını, önünde uzanan açık alanda birkaç çalılıktan başka bir şey olmadığını gördü. Ama delikanlı şimdi ormandan çıkmak üzereydi bile, alanın ortasında büyük bir taş vardı, asker tam zamanında onun arkasına yattı ve bir kurbağa gibi başını dizlerinin arasına soktu.

Şimdilik orada kendini güvende hissediyordu, yanında el bombaları vardı ve delikanlı ona yaklaşamaz, ancak onun kaçmaması için tüfeğinin eriminde kalabilirdi. Elbette, bir sıçrayışta çalıların arkasına kaçabilirse, sonra vadiden aşağı kayarak inebilir ve canını kurtarabilirdi. Ama ağaçlık kısma gelene dek, aşılması gereken şu boşluk vardı: Delikanlı daha ne kadar kalırdı ki orada? Ve şu silahını hiç indirmeyecek miydi? Asker bir deneme yapmaya karar verdi: Miğferini süngüsüne taktı ve onu taşın tepesinden kaldırdı. Bir kurşun gelip miğferi delerek yere yuvarladı.

Asker yılmadı, elbette bu taşın çevresinden nişan almak kolaydı, ama eğer hızlı hareket ederse, isabet almazdı. O sırada kuşun biri hızla gökyüzünü yardı; delikanlı bir kurşun attı ve onu vurdu. Asker, boynundaki teri sildi. Sonra bir kuş daha geçti, bu bir ardıçkuşuydu; o da düştü. Asker yutkundu. Bu, bir kurtuluş yolu olabilirdi, tümü birbirinden değişik kuşlar geçmeyi sürdürüyor, delikanlı da ateş edip onları vuruyordu. Askerin aklına bir fikir geldi: “Dikkatini kuşlara verirse bana bakamaz. Tam ateş ederken kendimi atarım.” Ama belki de önce bir deneme yapsa iyi olacaktı. Kırık miğferi yeniden süngüye taktı ve hazır etti. Bu kez iki kuş yan yana geçti: çulluklar. Deneme için böyle iyi bir fırsatı kaçırdığını düşünen asker, cesaretini toplayamamıştı. Delikanlı çulluklardan birini vurduğu sırada asker miğferi kaldırdı ve miğferinin havaya uçuşunu gördü. Askerin ağzına bir kurşun tadı yayılmıştı; o anda fark etti ki, kuşların ikincisi de yere inmekteydi.

Aslında telaşlanmasına gerek yoktu, elinde bombasıyla o kayanın arkasında güvencedeydi. Gizleneceğine neden bombayla delikanlıya doğru koşmuyordu? Sırtüstü yere yattı, görünmemeye çalışarak kolunu arkasına doladı, bütün gücünü topladı ve bombayı fırlattı. İyi bir atıştı, uzağa gitmiş olmalıydı; ama yolun yarısında bir kurşun bombayı havaya uçurdu. Asker bombanın kıymıklarından sakınmak için, yüzüstü yere yattı. Başını kaldırdığında karga gelmişti. Tepesindeki gökyüzünde kara bir kuş yavaş yavaş çemberler çizerek uçuyordu; bu, bir karga olmalıydı. Şimdi çocuk ona ateş ederdi mutlaka. Ama kurşun sesinin gelmesi gecikiyordu. Acaba karga çok mu yüksekteydi? Aslında daha yüksek ve hızlı kuşları vurabilmişti. Sonunda bir Wfek sesi duyuldu, karga düşecekti şimdi. Ama hayır, kayıtsızca yavaş yavaş dönmeyi sürdürüyordu. Derken yakınındaki bir çam ağacından bir kozalak düştü. Yoksa şimdi de kozalaklara mı ateş ediyordu? Birer birer kozalaklara nişan alıyor ve her biri kuru bir ses çıkartarak yere iniyorlardı.

Her kurşun sesinde asker kargaya bakıyordu, düşüyor muydu? Hayır, kara kuş tepesinde giderek alçalarak dönmeyi sürdürüyordu. Delikanlının onu görmüyor olmasına olanak var mıydı? Belki de karga yoktu, o hayal görmeye başlamıştı. Belki de ölmek üzere olan insanlar bütün kuşların geçtiğini görmeye başlıyorlardı, kozalaklara ateş etmeyi sürdüren delikanlıyı uyarmak gerekiyordu. Bunun üzerine asker ayağa kalktı ve parmağıyla kargayı gösterdi. “Şurada bir karga var,” diye bağırdı kendi dilinde. Kurşun onu ceketine işlenmiş olan açık kanatlı kartalın tam ortasından vurdu.

Karga halkalar çizerek yavaşça alçalıyordu.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Patikada Korku

Saat dokuzu çeyrek geçe, mehtapla birlikte Colla Bracca üzerine vardı, saat sekizde iki ağacın bulunduğu yol ayrımına gelmişti ve demek ki gece yarısı çeşmeye ulaşabilecekti. Saat ondan önce San Faustino'ya, on buçukta Perallo'ya, gece yarısı da Creppo'ya varmayı düşünüyordu; bu hesapla saat birde Castagna'da, Vendetta'nın yanında olabilirdi; normal adımlarla on saat yol yapmış olacaktı; bu onun için altı saat anlamına gelirdi, çünkü birinci taburun ulağı Binda, tugayın en hızlı ulağıydı.

İyi gidiyordu, Binda kestirme yollardan ölü gibi yorgun bedeniyle iniyor, hepsi birbirine benzeyen sapakları karıştırmıyor, karanlıkta bile taşları, çalıları tanıyor, soluğunun ritmini asla değiştirmeyen o göğsü ile yokuşları göğüslüyor, alışık bacakları sanki bir itenekle hareket ediyormuşçasına hızla yürüyordu. Uzaktan kamplarına doğru tırmandığını gören arkadaşları "Haydi Binda!" diye bağırmaya başlıyorlardı. Getirdiği haberleri onun yüzünden okumaya, buyrukların iyi mi kötü mü olduğunu anlamaya çalışıyorlardı, ama Binda'nın yüzü bir yumruk gibi kapalı oluyordu; bıyıklı ve ince, dağlılara özgü yüzü, çocuktan çok bir delikanlıya yaraşan kısa, kemikli, ama taş gibi kaslı bir bedeni vardı.

Onunki katı ve yalnızlık dolu bir görevdi, günün her saatinde uyanık olmalıydı; kimi zaman Pelle'ye, Serpe'ye gönderilirdi, gece vadilerin karanlığında yürürken ona yalnızca sırtına asmış olduğu tahta bir tüfek kadar hafif olan o Fransız silahı yoldaşlık ederdi. Bir kampa gelir, oradan bir başkasına gider, yanıtı alıp geri getirir, aşçıyı uyandırır, soğuk tencerelerin dibini kazır, sonra boğazına dizilmiş kestanelerle yeniden yola koyulurdu. Ama ormanlarda yolunu yitirmediği,' çocukluğundan beri keçilerin peşinde koştuğu, odun ve saman toplamaya gittiğinden bütün patikaları tanıdığı, kentten ve deniz kenarından buraya çıkmış pek çok partizanın tersine taşların üstünde tökezlemeden yürüyebildiği için bu doğal olarak onun göreviydi.

Oyuk gövdeli bir kestane ağacı, bir taşın üstündeki mavi liken, bir kömürlüğün boş alanı, kişiliksiz ve özelliksiz bir sahnenin kulisi, çok uzakta kalmış anılara tutunarak birer birer gözlerinin önünde canlanıyordu:

kaçan bir keçi, yuvasız kalmış bir sansar, bir kızın havaya uçuşan iç eteği. Ve yeni anılar, kendi topraklarında yapmış olduğu savaş, öyküsünün sürüşü de bu anılara ekleniyordu, oyun iş, av savaşa dönüşmüştü. Loreto Köprüsü'nde barut kokusu, yamaçtaki çalıların arasında kurtarma çalışmaları, ölümlere gebe mayınlı çayırlar.

Savaş kendi kuyruğunu ısırmaya çalışan bir köpek gibi, o vadilerdeki boğazda sürüyordu; partizanlar, piyadeler ve askerlerle omuz omuza çarpışıyorlardı; bir bölümü tepeye tırmandığında, ötekiler vadiye iniyor, sonra onlar tepeye çıkıyor, yukarıdakiler vadideki yerlerini alıyorlardı, ama bunu yaparlarken birbirlerini ezmemek, birbirlerini kurşunlamamak için büyük hilaller çiziyorlardı, gene de ya dağda ya vadide bir iki ölü bırakıyorlardı.

Bincia'nın köyü, aşağıda tarlalara yakındı; San Faustino köyü vadinin şurasına burasına dağılmış üç ev öbeğinden oluşuyordu. Arama tarama olduğu günler, Regina penceresine bir çarşaf asardı. Bincia'nın köyü tırmanma ve inme arasında verilen bir soluklanma, bir yudum süt, annesince hazırlanmış temiz bir fanila anlamına gelirdi; sonra ötekilerin saldırısına uğramamak için bir an önce kaçmaya hazırlıklı olunmalıydı; ne de olsa San Faustinolu pek çok partizan ölmüştü.

Kış mevsimi sürekli bir kovalamaca ve gizlenme oyunu anlamına geliyordu; piyadeler Baiardo'da, milisler Molini'de, Almanlar Briga'da idiler ve partizanlar da vadinin iki dirseğine sıkışmış durumdaydılar; operasyonlardan sıyırmak için her gece bu iki dirsek arasında yer değiştiriyorlardı. Tam da o gece bir Alman birliği Briga'dan yürüyüşe geçmiş, belki de Carmo'ya varmıştı bile. Milisler güçbirliği oluşturmak için Molini'ye tırmanıyorlardı, özel tim üyeleri evlerin samanlıklarına gömülmüş yarı-sönük korların çevresinde uyuyorlardı. Binda, onun bacaklarına emanet edilmiş görevle karanlık ormanda yürüyordu; ileteceği buyruk şuydu: "Vadiyi hemen boşaltın; bütün tabur ağır cephaneliği ile Pellegrino'ya çıkmış olmalı."

Kaygı, Binda'nın ciğerlerinde hafif bir yarasa kanadı çırpıntısı, belirsiz karanlıkta iki kilometre ötedeki kayalıkları eliyle yakalama, kendini yukarı çekiverme, buyruğu otlara doğru bir rüzgâr esintisi gibi üfleme ve onun Vendetta'ya, Serpe'ye, Guerriglia'ya doğru aktığını hissetmek arzusuydu. Sonra kestane ağacının yaprakları arasında bir boşluk açmalı, Regina'yla bunun içine gizlenmeli, ama daha önce kestanenin Regina'ya batabilecek

olan dikenlerini ayıklamalıydı. Ne var ki yaprakların arasına ne kadar çok dalınırsa, o kadar çok dikenle karşılaşıyordu, Regina'ya, ince ve yumuşak tenli Regina'ya bunların ortasında bir yer bulmaya olanak yoktu.

Kuru yapraklar ve kestanelerin dikenleri Bincia'nın ayakları altında ezilirken sanki su şıkırtısına benzer bir ses çıkarıyordu. Yuvarlak, parlak gözlü gelincikler gizlenmek için ağaçların tepesine fırlıyordu. Komutan Fegato, Binda'ya buyruğu teslim ederken, "Haydi tabana kuvvet Bina!" demişti. Uykusu gecenin derinliklerinden yükselerek, gözkapaklarının içine doluyordu; Binda patikayı şaşırmak, kuru yapraklar denizinde yitmek, boğulana dek burada yüzmek isterdi. "Haydi tabana kuvvet Binda!"

Binda şimdi, Tumena'nın hâlâ buzlu olan yamacında, ayak izleriyle damgalanmış dar bir patikada yürüyordu. Tumena o yörenin en geniş vadisiydi, yamaçlar yüksek ve vadiden uzaktı; karşı yamaç karanlıkta görünmüyordu, yürümekte olduğu ve çorak bayırların arasında yitmiş gibi duran bayırdan gündüz saatlerinde gürültücü keklik sürüleri havalanırdı. Binda, uzakta aşağı Tumena'da bir ışık görür gibi oldu; sanki ondan daha ileride yürüyen biri vardı. Sanki dönemeçlerden geçiyormuşçasına arada sırada zikzaklar çizen ışık hiç beklenmedik yönlerde ortaya çıkıp sonra gözden yitiyordu. Bu saatte kim olabilirdi ki? Işık Binda'ya kimi zaman çok uzakta, karşı yamaçtaymış gibi, kimi zaman durmuş, kimi zaman da arkasında kalmış gibi geliyordu. Belki de pek çok değişik ışık vardı; aşağı Tumena'nın bayırlarında pek çok kişi yürümekteydi, belki hem önünde hem arkasında, yukarı Tumena'da ışıklar yanıp sönüyordu. Bunlar Almanlardı!

Bıraktığı izler üzerinde koşan, onun çocukluk günlerinden kalma bir hayvan Binda'yı izliyordu; onu her an yakalayabilirdi: Bu hayvanın adı korkuydu. O ışıklar Tumena'yı didik didik arayan, her bir çalının arkasına bakan Alman taburlarına aitti. Bu olanaksız bir şeydi: Binda bunu biliyordu, gene de inanmak hoş geliyor, peşini bırakmayan bu çocukluk hayvanının boş umutlarına kendini kaptırmak ona iyi geliyordu. Binda'nın boğazında tamtamlar çalıyordu sanki. Artık oraya Almanlardan önce varmak, arkadaşlarım kurtarmak olanaksızdı. Binda şimdiden Vendetta'nın Castagna'daki kulübesinin yandığını, arkadaşlarının kanlar içinde yattığını, bazılarının uzun saçlarından karaçamların dallarına asıldıklarını görür gibi oluyordu. "Haydi cesaret Binda!"

O anda nerede bulunduğunu fark edince şaşırıverdi, çok uzun zamanda kısa bir yol katetmiş gibi geldi ona, belki ayırdına varmadan yavaşlamış,

belki de durmuştu. Gene de yürüyüşünü değiştirmedi, onun adımlarının her zaman aynı ve güvenli olduğunu, gece görevlerinde peşine düşen, tükürüklediği görünmez parmaklarıyla şakaklarını ıslatan o hayvana güvenmemek gerektiğini biliyordu. Binda sinirleri sağlam, her türlü durumda soğukkanlı olmayı başarabilen cesur bir delikanlıydı. O hayvan boğazına sarılmış bir maymun gibi üstüne yapışmış olsa bile, gözü pekliğinden ödün vermeden yürüyordu.

Colla Bracca çayırları ay ışığının altında pek yumuşak görünüyordu: “Mayınlar,” diye düşündü Binda. Yukarıda mayın yoktu, Binda bunu bilirdi, mayınlar uzakta, Ceppo’nun öteki yamacında gömülüydüler. Ama artık Binda’ya öyle geliyordu ki, mayınlar, dev yeraltı örümcekleri gibi toprağın altında ilerleyebilirler, dağın bir yanından ötekine yürüyebilirler, onun adımlarını izleyebilirlerdi. Mayınların üstündeki topraklarda tuhaf mantarlar büyüyordu, bunları ezmek çok tehlikeliydi, her şey bir anda havaya uçabilirdi, ama bu anlar yüzyıllar kadar uzayabilir ve dünya büyülenmiş gibi bir anda durabilirdi.

Binda şimdi ormana doğru iniyordu. Uyku ve karanlık, ağaç gövdelerine ye yalılara daha da kasvetli bir görünüm veriyordu. Evet bu doğruydu, Almanlar her yandaydı. Ay ışığı altında Colla Bracca çayırlarında yürümüş olduğunu mutlaka görmüşlerdi, onu izliyorlardı, geçitte onu bekliyorlardı. Az ötede bir baykuş bağırdı, bu, çevresinde toplanan Almanların ıslığı olmalıydı; işte ona yanıt veren bir ıslık daha duyuluyordu, Almanlarca çevrelenmişti. Fundalığın dibinden bir hayvan seğirtti, belki bir tavşan ya da bir tilkiydi, ama pusuya yatmış onu gözleyen bir Alman askeri de olabilirdi. Her çalının altına yatan, her ağacın tepesine tüneyen bir Alman vardı. Taşlıklar miğfer kaynıyor, tüfekler dalların arasından yükseliyor, ağaçların kökleri insan ayaklarına dönüşüyordu. Binda pusuya yatmış ve yapraklar gibi parlayan gözleriyle onu izleyen Almanlardan oluşan iki çalılığın ortasından yürüyordu, ilerledikçe onların içlerine daha çok girmiş oluyordu. Üçüncü, dördüncü, altıncı baykuş çığlığında bütün Almanlar çevresinde ayağa fırlayacaklar, silahlarını ona doğrultacaklar, göğsünü makineli tüfekleriyle delik deşik edeceklerdi.

İçlerinden biri, miğferinin altındaki yüzüne iğrenç bir sırıtış yapışmış olan Gund, onu yakalamak için kocaman ellerini uzatacaktı. Binda onun arkasında bitivermesini, silahını doğrultuşunu, ellerini havaya açışını görmemek için arkasına bile dönemiyordu. Belki de patikada, parmağıyla

onu işaret ederek karşısına çıkacak ya da yuvarlanan taşlarla birlikte yanında sessizlik içinde yürüdüğünü fark edecekti.

Bir an için yolunu şaşırdığını sandı, aslında bu patikayı, taşları, ağaçları, yosunları tanıyordu. Ama bunlar bir başka yerin uzaktaki, bin bir değişik ve uzak yerin taşlarıydı, ağaçlarıydı, yosunlarıydı. Şu taşlı basamaktan sonra bir kayalık değil böğürtlenleri görmeliydi; şu dik kayalığı geçince çoban püskülleri değil ardıçlar çıkmalıydı karşısına; dere böyle sulu ve kurbağalı değil, kuru olmalıydı. Bunlar bir başka vadinin kurbağalarıydılar, bunlar Almanlara yakın kurbağalardı, yolun dönemecinde Almanların hazırladığı bir şaşırtmacaydı; bu tuzakla onu yakalayacaklar, hepsinin arkasında duran, Gund adındaki en büyük Almana onu teslim edeceklerdi; "Miğferler, kayışlar, doğrultulmuş silah uçları ile kocaman ellerini bizlere doğru açacaklar, ama bizleri asla yakalayamayacaklar," diye düşünüyordu Binda.

Gund'un düşüncesini aklından silmek için Regina'yı düşünmeliydi, karda Regina ile yatacağı bir boşluk kazmalıydı, ama kar sert ve buzluydu, Regina'yı buraya yatıramazdı, onun incecik bir iç etekliği vardı; onu çamların altına da yatıramazdı, çünkü iğne yaprakların sonu gelmek bilmiyordu, orada toprak karınca yuvası doluydu ve Gund çoktan tepemize tırmanmış, elini başımıza, göğsümüze doğru uzatmış, biz çığlık atıyoruz. Regina'yı, hepimizin içinde olan ve uğruna ormanın dibinde karların içine bir yatak kazmak isteyeceğimiz o kızı düşünmek gerekiyor.

Ama Binda ve Gund arasındaki kovalamaca sona ermişti, Vendetta kampına on beş-yirmi dakika kalmıştı. Binda düşünceleriyle birlikte koşuyordu, ama soluğunu tüketmemek için adımlarını her zamanki gibi atıyordu. Arkadaşlarının yanına vardığında korkusu geçecekti, bunları belleğinden silip atacaktı, olanaksız olduğunu düşünecekti. Şimdi Vendetta'yı ve Komiser Sciabola'yı uyandırması, onlara Fegato'nun buyruğunu iletmesi gerektiğini düşünmeli ve sonra yeniden Serpe'nin yanına, Gerbonte'ye dönmek üzere yola koyulmalıydı.

Ama acaba oraya varabilecek miydi? Yaklaştıkça onu daha uzağa çeken bir ipe bağlı değil miydi acaba? Ve oraya geldiğinde ateşin çevresine oturmuş, kalan kestaneleri yemekte olan Almanların *ausch ausch* sesleri mi karşılayacaktı? Binda yarı yarıya yanmış ve terk edilmiş bir kulübeye varacağını düşünmeye başladı. Kulübeye giriyordu, içerisi boştu. Ama bir köşede kocaman Gund'un yere bağdaş kurmuş, çatıya değen miğferiyle

oturduğunu, gelincikler gibi yuvarlak ve parlak gözleriyle ona baktığını, şiş dudakları arasındaki beyaz dişleriyle sırıttığını görüyordu. Gund ona işaret ediyor: "Otur," diyordu. Ve Binda oturuyordu.

İşte yüz metre ötede bir ışık vardı: Onlardı! Onlar kim? Dönmek, kaçmak geldi içinden, sanki tehlikenin tümü aşağıda Castagna Ovası'ndaydı. Ama gene de yürümeyi sürdürüyor, yüzündeki o yumruk gibi kapalı ifadeyi bozmuyordu. Artık ateş ona çok daha hızla yaklaşıyor gibiydi, yoksa ateş ona doğru ilerliyor muydu? Şimdi uzaklaşıyordu, kaçıyor muydu? Ama ateş kımıldamıyordu, bu, kampın henüz sönmemiş ateşiydi, Binda bunu biliyordu.

"Kim var orada?" Korkmadı. "Binda," dedi. "Nöbetçi. Ben Civetta. Ne haberler Binda?"

"Vendetta uyuyor mu?" Artık kulübeye girmişti ve arkadaşlarının çevrede uyuduklarını görüyordu. Arkadaşlarıydı elbette, başka kim olabilirdi ki o gördükleri!

"Almanlar aşağıda Briga'dalar, faşistler ise Molini'de. Burayı boşaltın! Seherle herkes cephanesiyle Pellegrino tepesinde olacak." Vendetta henüz uyanmış, gözlerini kırpıştırıyordu. "Hay Allah!" dedi, sonra kalktı ellerini çırptı: "Herkes uyansın, dövüşmeye gidiyoruz."

Binda, bir köşeye oturmuş, tencerenin dibindeki haşlanmış kestaneleri yiyor, diline yapışan kabukları yere tükürüyordu. Adamlar, cephaneleri, uzun menzilli topları nöbetleşe taşıyorlardı. Yürümeye başlandı. "Ben Gerbonte'ye, Serpe'nin yanına gidiyorum," dedi ulak. "Haydi Binda, tabana kuvvet!" dedi arkadaşları.[2]

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Mayın Tarlası

Yaşlı adam sanki buğulu bir camı temizlenmiş gibi, açık elini gözlerinin önünde döndürerek, “Mayınlı,” demişti. “Bütün oralar, tam olarak neresi olduğu bilinmiyor. Geldiler ve mayınladılar. Biz gizlenmiştik.”

Zuhaf askerleri gibi paçası büzgülü pantolon giymiş olan adam, bir süre dağın yamacını seyretmiş, bir süre de eski kapıya dikmişti gözlerini.

“Ama savaşın bitiminden bugüne,” demişti, “önlem almak için zamanımız vardı. Bir geçiş yeri de olmalı. Bunu iyi bilen birileri olmalı.”

“İhtiyarsın, sen iyi bilirsin,” diye de düşünmeden edememişti, çünkü bu yaşlı adam mutlaka kaçakçılık yapmış ve sınırları piposunun ağzı gibi iyi tanımış olmalıydı.

İhtiyar, karşısındaki adamın, yamalı pantolonuna, sökük ve perişan azık çantasına ve saçlarından ayakkabılarına kadar yayılmış o toz kabuğuna bakmış ve onun ne kadar uzun bir yolu yürüyerek gelmiş olduğunu hayal etmeye çalışmıştı. “Nerede olduğu iyi bilinmiyor,” diye yinelemişti. “Bir mayın tarlası.” Ve sonra gene kendiyle bütün dünya arasındaki o buğulu camı temizlemek istermiş gibi, aynı el hareketini yaptı.

“Diyorum **ki**, acaba gidip bir mayına basacak kadar talihsiz miyimdir?” Bunu söyler ve gülümserken, ağzı ham bir hurma yemiş gibi büzüşmüş, dişleri kenetlenmişti.

“Eh,” demişti ihtiyar. Sadece bu kadar: “Eh!” Şimdi, adam bu -Eh’in- vurguyu anımsamaya uğraşıyordu. Çünkü bu *bir bu eksikti* eh’i de olabilirdi, *kim bilir* eh’i ya da, *bu kadar kolay mı* eh’i anlamına da gelebilirdi. Ama ihtiyar adam kendi bakışları gibi, kısa ve sert otların bile kötü tıraş olmuş bir adamınkiler gibi büyüdüğü şu dağların toprağı gibi çorak, hiçbir vurgusu olmayan bir ‘Eh!’ demişti.

Dağın eteklerindeki otlar çalıların boyunu aşamıyorlardı, arada bir de günün hiçbir saatinde gölge yapmayacak biçimde büyümüş, reçineli ve çarpık bir çam ağacı göze çarpıyordu. Şimdi adam, yıllar içinde çalılara yenik düşmüş, sadece kaçakçıların pek de iz bırakmayan yabanıl adımlarıyla ezilmiş ve yamaçlara doğru tırmanan patikalarda yürüyordu.

“Lanetli topraklar,” diyordu kısa pantolon giymiş adam. “Öteki yamaçta olmaya can atıyorum.” Neyse ki bu yolu savaştan önce de aşmıştı ve şimdi bir rehbere ihtiyaç duymuyordu. Geçidin yokuşta büyük bir vadiye açıldığını ve her yere birden mayın döşenemeyeceğini de biliyordu.

Zaten insanın ayağını nereye basacağına dikkat etmesi yeterliydi: Mayınlı bir noktanın ötekilerden daha değişik bir görünümü olması gerekirdi. Bir şeyler değişik olmalıydı, toprak yerinden oynamış, taşlar özellikle dizilmiş, ot daha taze bitmiş olabilirdi. Sözgelimi şurada mayın olamayacağı çok belliydi. Olamaz mıydı? Ya şu yerinden oynatılmış gri kaya? Ya şu çayırın tam ortasındaki kel yol? Durmuştu. Ama geçit hâlâ çok uzaktaydı, bundan sonra mayın olamazdı, yoluna devam etti.

Belki de mayınlı toprakları gece karanlıkta sürünerek geçmeyi yeğlerdi; şu anda orada bulundukları kesin olan sınır devriyelerine yakalanmamak için değil, mayınlar uyuklayan dev hayvanlarmış ve o geçerken uyanabilirlermiş gibi düşünerek mayın korkusundan sıyrılabilirdi. Porsuklar, evet yeraltı dehlizlerinde kıvrılıp yatmış ve derin uykuya dalmış dev porsuklar düşünülebilirdi ve bunlardan biri bir taşın üstünde nöbet tutup onu görünce bir ıslıkla arkadaşlarına haber verebilirdi.

“İşte o ıslıkla,” diye düşünüyordu adam, “mayınlı tarla havaya uçardı; dev porsuklar bana doğru koşarlar ve beni kemirmeye başlarlardı.”

Adam şimdiye dek hiçbir porsuk tarafından ısırılmamıştı, ama mayınlar onu havaya uçurabilirdi. Bu düşünceleri kafasına sokan açlıktı; bunu biliyordu, açlığı iyi tanıyordu, açlık günlerini hayalleri ile görülen ve duyulan her şey, ya bir besini ya da ısırmayı çağrıştırırdı.

Evet, porsuklar vardı. Taşların üstünden ıslıkları işitiliyordu: giii, giiii... “Taşla bir porsuk vurabilsem,” diye düşündü adam, “sonra onu bir dala geçirir, ateşte pişirirdim.”

Sonra porsuk yağı kokusunu düşündü, ama midesi bulanmadı; açlık porsuk yağma bile heveslenmesine neden oluyordu, çiğnenebilecek her şeye razıydı. Bir haftadan bu yana kulübeleri dolaşıyor, biraz çavdar ekmeği, bir tas süt için çobanlara yalvarıyordu.

“Keşke olsa. Hiçbir şey yok,” diyorlar ve tek süsü iç içe örülmüş sarmısaklar olan isli ve çıplak duvarları gösteriyorlardı.

Geçit, beklediğinden daha erken çıktı karşısına. Ansızın neredeyse korkuyu andıran bir şaşkınlığa kapıldı: Zakkumların çiçek açmış olmasını beklemiyordu. Karşısına çıplak bir vadinin çıkacağını umuyor, adım

atmadan önce her bir taşı, her bir çalıyı inceleyeceğini sanıyordu; oysa kendini dizlerine kadar bir zakkum denizine batmış buldu; bu, belirgin bir biçimi olmayan, sadece gri taşların sivri uçlarının göründüğü girilemez bir denizdi.

Ve altında mayınlar vardı. “Nerede oldukları biliniyor,” demişti ihtiyar. “Hepsi orada.” Ve eliyle havada o işareti yapmıştı. Kısa pantolonlu adam, sanki o ellerin zakkumların üzerine uzandığını görür gibi oluyordu şimdi.

Kendine yürüyüş yolu olarak vadiye paralel giden dolambaçlı bir yol seçmişti; yürümesi pek rahatsızdı, ama mayın döşeyenler için de rahatsız bir yol olmuş olduğu kesindi. Daha yukarılarda zakkumlar seyreliyor ve taşların arasından porsukların giii giii diye bağırmaları, ensesine vuran güneş ışını gibi hiç kesilmiyordu.

“Porsukların olduğu yerde,” diye düşünüyordu o yöne kıvrılırken, “mayın olması olanaksız.”

Ne var ki bu, yanlış bir düşünceydi: Mayınlar insanlara-karşı döşenmişlerdi; bir porsuğun ağırlığı onları patlatmaya yetmiyordu. Ancak o zaman mayınların ‘insana-karşı’ adını taşıdığını anımsadı ve bu, onu ürküttü.

“İnsana-karşı,” diye yineliyordu, “insana-karşı.”

Bu ad birdenbire onu korkutmuştu. Elbette bir geçide mayın döşerlerse, bütün geçidi kullanılmaz kılmak için yaparlardı bunu; en iyisi geriye dönmek, çevredeki insanlara sorup soruşturmak, başka bir yol denemekti.

Geriye gitmek için döndü. Ama az önce nereye basmıştı ki ayağını? Zakkumlar arkasında bir bitki denizi gibi uzanıyor, içlerine girilmez gibi görünüyordu ve bütün ayak izleri yok olmuştu. Belki de mayınlı tarlanın tam ortasındaydı, yanlış bir adım atarsa havaya uçabilirdi, en iyisi yola devam etmekti.

“Lanetli toprak,” diye düşündü. “Sonuna dek lanetli toprak.”

Keşke bir köpeği olsaydı, bir insan kadar ağır bir köpeği olsaydı, onu önden yürütürdü. Sanki köpeğini koşturmak ister gibi dilini şaklattı. “Kendi kendime köpeklik etmek zorundayım,” diye düşündü.

Belki bir taş da yeterli olurdu. Yanı başında bir tane vardı, büyüktü, ama kaldırabilirdi; bu, işine yarayabilirdi. Taşı iki eliyle yakaladı ve olabildiğince ileriye, yokuşa doğru fırlattı. Taş pek uzağa düşmedi, gerisin geriye onun yanına yuvarlandı. Böyle olmayacaktı.

Vadinin en yüksek yerine, pek güvenlik duygusu vermeyen taşlığa gelmişti sonunda. Porsuk sürüleri adamı duymuş, alarma geçmişlerdi. Hava onların bağırışları yüzünden kaktüs dikeni gibi batıyordu adama.

Ama adam artık onları avlamak düşüncesinden vazgeçmişti. Girişte alabildiğine geniş olan vadinin giderek daraldığını ve artık kayalardan ve çalılardan oluşmuş bir kanaldan başka bir şey olmadığını fark etmişti. İşte adam o anda anladı: Mayınlı tarla buradan başka bir yer olamazdı. Ancak o noktada belli bir sayıda mayın, gerekli uzaklıklarla yerleştirilmiş olabilir ve her türlü zorunlu geçişi engelleyebilirdi. Bu buluşu onu dehşete düşüreceği yerde, onda tuhaf bir dinginliğe yol açtı. İyi, artık mayınlı tarlanın ortasındaydı, bu kesindi. Artık rastlantısal olarak tırmanmaktan, canı istediği gibi yürümekten başka bir umarı yoktu nasıl olsa. Eğer alın yazısında o gün ölmek varsa, ölecekti; yoksa, bir mayınla öteki arasından geçecek ve de kurtulacaktı.

Bu yazgı düşüncesi de pek inandırıcı gelmemişti kendine, alın yazısına inanmazdı. Elbette, bir başkasını değil de bu adımı atıyorsa, bu kaslarının deviniminin, onu o adımı atmaya götüren düşüncelerinin sonucuydu. Ama öyle bir an vardı ki, düşüncelerinde kuşkuya kapılabilir, gergin kasları yönünü seçemez ve o da herhangi bir adım atabilirdi. Sonunda düşünmemeye, bacaklarını bir robot gibi hareket ettirmeye ve taşların üstünde adımlarını rastlantısal olarak atmaya karar verdi; ama gene de sağa mı sola mı döneceğine ya da şu taşa mı bu taşa mı basacağına karar verenin kendi seçimi olduğunda kuşkuluydu.

Durdu. Açlık ve korku tuhaf bir huzursuzluk yaratmıştı ve bunu nasıl dindireceğini bilemiyordu. Ceplerini karıştırdı; yanında bir kadının anısı olan küçük bir ayna vardı. Belki de istediği buydu; kendini biraz aynada seyretmek. Buğulu cam parçasında şiş ve kızarmış bir göz belirdi; sonra toz ve kılla kaplı bir yanak; sonra soyulmuş, çatlamış dudaklar, dudaklardan daha kırmızı dişetleri, dişler... Aslında adam kendini daha büyük bir aynada, bütün olarak görmeyi arzu ederdi. Bir gözünü, bir kulağını görebilmek için o minik ayna parçasını yüzünün çevresinde dolaştırmak ona yetmiyordu.

Yoluna devam etti. "Şu âna dek mayın tarlasına rastlamadım," diye düşündü. "Şurada kırk elli adım kalmış olmalı."

Her adım atışta, ayağının altındaki katı ve sabit toprağı hissediyor, derin bir soluk alıyordu. Bir adım attı, bir adım daha ve bir adım daha. Bu killi toprak şeridi bir tuzağa benziyordu, oysa son derece sağlamdı; bu

sarmaşık çalısı hiçbir şeyi gizlemiyordu, bu taş... ağırlığının altında iki parmak derine battı. “Giiii, gi....” diye bağırıyordu porsuklar. Haydi, bir adım daha.

Toprak güneşe dönüştü, hava toprağa, porsukların giii sesi bir gök gürültüsüne. Adam onu saçlarından, ensesinden yakalayan demir bir el hissetti. Bir değil, saçının her bir telinden yakalayıp ayaklarına kadar, bir kâğıdı yüzlerce minik parçaya böler gibi lime lime eden yüzlerce eldi onu yakalayan.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Üçünden Biri Hâlâ Yaşıyor

Üçü de çıplaktı ve bir taşın üstünde oturuyorlardı. Köyün bütün erkekleri çevrelerini sarmıştı ve o sakallı koca adam tam karşılarında duruyordu.

“... ve dağlardan daha yüksek alevler gördüm,” diyordu sakallı ihtiyar, “ve şöyle dedim: Bir köy yanarken alevler nasıl böyle yükselebilir?”

Onlar hiçbir şey anlamıyorlardı.

“Dumanın dayanılmaz kokusunu duydum ve şöyle dedim: Köyümüzün dumanı nasıl böyle pis kokabilir?”

Çıplak olan üç kişiden en uzun boylu olanı kendi omuzlarını sarmalıyordu, çünkü biraz rüzgâr çıkmıştı ve sonra neler döndüğünü açıklaması için yanında oturan ihtiyara bir dirsek attı, hâlâ anlamaya çalışıyordu ve ihtiyar bu dili birazcık da olsa bilen tek kişiydi. Ama ihtiyar artık başını ellerinin arasından kaldırmıyordu ve sadece arada sırada sırtında omurları boyunca bir seğirme oluyordu. Şişman olanı artık hesaba katmamak gerekiyordu; kendini bedeninin kadınsı yağlarının titremesine bırakmıştı ve gözleri yağmurla ıslanan camlara benziyordu.

“Ve sonra bana bizim buğdaylarımızdan yükselen alevlerin, evlerimizi yaktığını ve evlerimizin içinde öldürülmüş çocuklarımız olduğu için ortalığın böyle pis koktuğunu söylediler: Tancin’in çocuğu, Ge’nin çocuğu, vergi muhafızının çocuğu.”

“Kardeşim Bastian,” diye bağırdı gözleri cin çarpmış gibi bakan. Bir tek o konuşmaları bölüyordu. Ötekiler ciddi ve suskundular; ellerini tüfeklerine dayamışlardı.

Üç çıplağın en uzun boylu olanın milliyeti arkadaşlarıyla aynı değildi, o köyleri ve çocukları daha önce yakılan bir yöreden geliyordu. Bu nedenle öldürenler ve yakanlar için ne düşünüldüğünü iyi biliyordu ve ötekilere göre daha az umutlu olması gerekiyordu. Oysa bir şeyler, onun durumuna razı olmasını engelliyordu, bu, kaygılı bir belirsizlikti.

“Şimdi biz sadece bu üç adamı yakalayabildik,” dedi sakallı olan kocaman adam.

“Ne yazık ki sadece üç tane!” diye bağırdı cin çarpmış olanı, ama ötekiler hâlâ susuyorlardı.

“Belki onların arasında da kötü olmayan, zorunlu oldukları için buyruklara uyanlar vardır; belki bu üç kişi de öyle insanlardır.”

Cin çarpmış olanı gözlerini ihtiyara kilitledi.

“Anlat,” diyordu içinden ihtiyara, üç çıplağın uzun olanı. Ama sanki şimdi ihtiyarın bütün yaşamı, omurlarının oluşturduğu tepelerden aşağıya kayıyordu.

“Ama öldürülmüş evlatlar ve yakılmış evler söz konusu olduğunda kötüler ve kötü olmayanlar arasında bir ayrım yapılamaz. Ve bizler bu üç adamı ölüme mahkûm ederek, doğru bir iş yaptığımızdan eminiz.”

“Ölüm,” diye düşünüyordu üç çıplağın uzunu, “bu sözcüğü daha önce de duymuştum. Acaba ne demekti? Ölüm.”

Ama ihtiyar kulak asmıyordu ve en şişman olan dualar mırıldanmaya başlamış gibiydi. Şişman olan ansızın Katolik olduğunu anımsamıştı. Grupta bir tek o Katolikti ve arkadaşları sık sık onunla alay ederlerdi. “Ben Katoliğim...” diye fısıldadı kendi dilinde. Yeryüzünde mi yoksa gökyüzünde mi arıyordu kurtuluşu, bu belli değildi.

“Ben diyorum ki, bunları öldürmeden önce...” dedi cin çarpmış olanı, ama ötekiler onu dinlemediler ve kalktılar.

“Cadıdeliği’ne,” dedi kara bıyıklı olanı, böylece çukur kazmaktan kurtuluruz.

Üçünü de ayağa kaldırdılar. En şişmanı ellerini cinsel organının üstüne koydu. Suçlu olma duygusunu, çıplaklık kadar başka hiçbir biçimde deneyimleyemezlerdi.

Silahlarını böbreklerine dayayarak, onları kayalık patika boyunca yürüttüler. Cadıdeliği, dağların göbeğine inen bir kuyuydu, boylamasına bir mağaranın ağzıydı ve nereye dek indiğini bilen yoktu. Üç çıplak, yarın başına dek götürüldüler ve silahlı köylüler de onların karşısına dizildiler;

bunun üzerine ihtiyar bağırmaya başladı. Belki de kendi lehçesinde umutsuzluk cümleleriydi haykırdıkları, öteki ikisi onu anlamıyorlardı; o bir aile babasıydı, yaşlıydı, ama öte yandan içlerinde en kötü olan o idi; bu nedenle onun haykırışları öteki ikisini daha da öfkelendirdi ve ölüm karşısında daha uysal kıldı. Uzun boylu olan hâlâ o tuhaf gerginliği yaşamaktaydı; sanki emin olamadığı bir şeyler vardı. Katolik ise birbirine kenetlediği ellerini aşağıya sarkıtmıştı, bunu dua etmek için mi yoksa korkudan büzüşen organlarım kapatmak için mi yaptığı belli değildi.

İhtiyarın bağırmasıyla dinginliklerini yitirenler silahlı köylüler oldu, bir an önce işini bitirmek istediler ve bir buyruk beklemeden karmakarışık ateş etmeye başladılar. Uzun boylu olanı, Katoliğin yanı başında yere yığıldığım ve çukurdan aşağı yuvarlandığım, sonra da ihtiyarın başının arkaya düştüğünü ve son çığlıkları kayalarda yankılanarak derin mağaradan aşağıya kaydığını gördü. En son olarak da toz bulutu arasında köylülerden birinin tutukluk yapan bir tüfeğe hiddetlendiğini gördü ve karanlığın içine düştü.

Bir arı sürüsü gibi üstüne yapışan acı bulutu nedeniyle bilincini hemen yitirmedi; bir böğürtlen çalısını yarıp geçmişti. Sonra karnına tonlarca boşluk asılır gibi oldu ve bayıldı.

Sanki yeryüzü onu müthiş bir güçle yeniden yukarıya itmişti, öylece kalakalmıştı. Her yanı ıslaktı ve kan kokuyordu. Mutlaka paramparça olmuştu ve ölmek üzereydi, ama bilincini yitirmiyordu ve düşüşün bütün acıları hâlâ canlıydı; her birinin farkındaydı. Bir elini kımıldattı, sol elini, eli ona yanıt veriyordu. El yordamıyla öteki kolunu aradı; bileğine, dirseğine dokundu, ama kolu hiçbir şey duyumsamıyordu ölü gibiydi, sadece öteki el kaldırırsa, hareket edebiliyordu.

Sonra sağ elinin bileğini iki elle tutarak kaldırdığım fark etti, bu olanaksızdı. O anda anladı ki, o tuttuğu bir başkasının koluydu; öldürülmüş olan iki arkadaşının cesetleri üstüne düşmüştü. Katoliğin yağlarına dokundu, onun düşüşünü yumuşatan yumuşak bir halı olmuştu bu yağlar. Bu nedenle canlı kalmıştı. Şimdi anımsıyordu, vurulmadan atladığı için yaşıyordu; ama bunu bilerek mi yaptığını anımsayamıyordu, zaten artık bunun önemi yoktu. Sonra çevresinde görebildiği şeylerin ayrımına vardı, burası hafif ışık alıyor, böylece üç çıplaktan uzun boylu olanının ellerini ve altındaki cesetlerden çıkanları görebiliyordu. Döndü ve yukarı, Cadıdeliği'nin ağzına baktı. Önceleri görüntü sarımsı bir ışıktı, ama sonra

gözleri alıştı ve ondan çok çok uzak olan gökyüzünün maviliğini seçebildi; gökyüzü şimdi yeryüzünden olduğundan iki kat daha uzaktı ona.

Gökyüzünün görüntüsü onu umutsuzluğa sürükledi: Belki de ölmüş olsa daha iyiydi. Şimdi bir kuyunun dibinde, kurşuna dizilmiş iki yoldaşıyla birlikteydi, ama buradan asla çıkamayacaktı. Bağırdı. Tepedeki gökyüzü lekesi insan başlarıyla gölgelendi. “Biri yaşıyor!” dediler. Aşağıya bir şey attılar. Çıplak adam bunun bir taş gibi düşüşünü, sonra bir duvara çarpışını gördü ve bir patlama duydu. Arkasındaki kayada bir niş vardı ve çıplak kendini buraya atıverdi; kuyu, toz ve kırılan taş kıymıklarıyla dolmuştu. Katoliğin bedenini kendine doğru çekti ve onu nişin önünde ayağa dikti; onu zorlukla tutuyordu, ama kendine siper edebilecek başka bir şey yoktu. Tam zamanında davranmıştı, kuyuya bir bomba daha atıldı ve dibe değer değmez bir kan ve taş bulutu yükseldi. Önündeki ceset paramparça olmuştu, çıplağın artık ne bir korunağı ne de umudu kalmıştı. Bağırdı. Gökyüzü yıldızında koca adamın beyaz sakalı belirdi. Ötekiler onu kenara çektiler.

“Hey,” dedi sakallı koca adam.

“Hey,” diye karşılık verdi dipteki çıplak adam.

Ve sakallı koca adam yineledi: “Hey!”

Aralarında söylenebilecek başka bir şey yoktu.

Sonra sakallı koca adam döndü ve “Ona bir ip atın,” dedi.

Çıplak adam anlamadı. İnsan başlarının pek çoğunun yok olduğunu, kalanların ona işaretler yaptıklarını gördü; evet anlamında ve sakin olma uyarısı gönderen işaretlerdi bunlar. Çıplak adam başını nişten uzatarak onlara bakıyor, bütünüyle ortaya çıkmaya ürküyordu. Taşın üstünde oturduğu ve yargılandığı saatlerdeki kaygıyı üzerinden atamamıştı. Ama köylüler artık bomba atmaktan vazgeçmişler, aşağıya sarkmış, ona sorular sormaya başlamışlardı ve çıplak adam onlara ancak inlemelerle yanıt verebiliyordu. İp bir türlü gelmek bilmiyor, köylüler birer birer dehlizin başından ayrılıyorlardı. Bunun üzerine çıplak adam gizlendiği yerden çıktı ve onu yukarıdaki dünyadan ayıran yüksekliği, çıplak ve sarp kayalık duvarları ölçmeye başladı.

O anda cin çarpmış suratlı adam beliriverdi tepede. Çevresine bakınıyor, gülümsüyordu. Sonra Cadıdeliği’nden aşağıya sarktı; elindeki tüfeği dibe doğrulttu ve ateş etti, Cadıdeliği çarpık bir kuyuydu, tam olarak diklemesine inmiyordu ve bu nedenle yukarıdan atılan şeyler ender olarak dibi boyluyordu. Bu nedenle kurşunların bir kayaya çarpıp durma olasılığı

oldukça yüksekti. Çıplak adam yeniden nişe sığındı, bir köpek gibi salyaları akmaya başlamıştı. İşte şimdi bütün köylüler yeniden tepeye dönmüşlerdi ve bir tanesi elindeki yumaktan çözdüğü ipi aşağıya sarkıtmaya başlamıştı. Çıplak adam ipin indiğini, indiğini görüyor, ama yerinden kımıldamıyordu.

“Haydi,” diye bağırdı kara bıyıklı olanı, “tutun ve tırman.”

Ama çıplak adam nişin içinde kımıldamadan duruyordu.

“Haydi, cesaret,” diye bağrışıyorlardı, “sana hiçbir şey yapmayacağız.” Ve gözlerinin önünde ipi dans ettiriyorlardı. Çıplak adam korkuyordu.

“Sana bir şey yapmayacağız. Yemin ediyoruz,” diyen adamlar oldukça içten bir ses tonuyla seslenmeye çalışıyorlardı. Ve gerçekten de içtendiler, onu yeniden kurşuna dizebilmek için nasıl olursa olsun kurtarmak istiyorlardı, ama o anda amaçları onu kurtarmaktı ve seslerinde bir sevgi, bir insansal kardeşlik tınısı vardı. Çıplak adam bütün bunları duyuyordu, zaten önünde pek az seçenek vardı: Elini ipe uzattı. Sonra ipi tutanlar arasında cin çarpmış suratlının da bulunduğunu gördü; bunun üzerine ipi bıraktı ve yeniden gizlendi. Yukarıdakiler yeni baştan onu kandırmaya, yalvarmaya başladılar; sonunda o da karar verdi ve tırmanmaya başladı. İp düğümlüydü, kolay çıkılıyordu, zaten arada yanlardaki kayalıklara basılıyor, tutunuluyordu. Çıplak adam yavaş yavaş ışığa doğru yükseliyor, yukarıdaki köylülerin yüzleri daha büyüyor ve belirginleşiyordu. Cin çarpmış suratlı ansızın ortaya çıktı ve ötekiler onu tutmaya yetişemediler: Elinde otomatik bir silah vardı ve o anda ateş etmeye başladı. İp ilk ateşte, tam ellerinin üstünde koptu. Adam duvarlara çarpa çarpa düşmeye başladı ve gidip arkadaşlarından geriye kalan parçaların üstüne indi. Yukarıda, gökyüzünün altında, kollarını açıp başını sallayarak konuşan sakallı kocaman adam görünüyordu.

Ötekiler hep bir ağızdan, el işaretleriyle, bağırışlarla onların suçu olmadığını, o deliye sahip çıkacaklarını, şimdi bir başka ip aramaya gideceklerini ve onu yukarı alacaklarını anlatmaya uğraşıyorlardı, ama çıplak adamın artık bir umudu kalmamıştı, bir daha asla yeryüzüne dönemeyecekti. Bu içinden çıkılamayacak bir kuyunun dibiydi; burada kan içerek, insan eti yiyerek, asla ölemeden çıldıracaktı. Yukarıda, gökyüzünün altında ellerinde ip olan iyi melekler, ellerinde bombalar ve tüfekler olan kötü melekler ve de kollarını açsa da onu kurtaramayan beyaz sakallı kocaman bir adam vardı.

Silahlı adamlar, aşağıdaki tutukluyu iyi sözlerle kandıramadıklarını görünce, bombalarla onu yok etmeye karar verdiler ve başladılar ellerindeki bütün bombaları aşağıya atmaya. Ama çıplak adam bir başka sığınak bulmuştu; bu içinde güvenle sürünebileceği düz bir oyuktu. Düşen her bombayla bu kaya girintisinde daha ileriye sürünüyordu. Sonunda öyle bir noktaya geldi ki artık yukarıdan ışık alamıyordu, ama hâlâ çatlağın dibine dokunabilmiş değildi. Bir yılan gibi karnının üstünde sürünüyordu, çevresi bütünüyle karanlıktı, yerdeki tüf nemli ve kaygandı. Az sonra nem, yerini ıslaklığa bıraktı, sonra da bütünüyle su kaplı bir yere geldi. Çıplak adam, karnının altında soğuk bir derenin aktığını fark etti. Cadıdeliği'nden akan suların izlediği yol bu olmalıydı, burası son derece uzun ve dar bir mağaraydı, bir yeraltı bağırsağıydı. Acaba nerede bitiyordu? Belki de dağların karnındaki bu kör mağaralarda yitip gidecekti, dağ belki de bu akıntı sularını ince damarlardan pınarlara dönüştürüyordu. Ve işte: Cesedi böyle bir tünelde çürüyecek, pınar suyunu kirleterek bütün köy halkını zehirleyecekti.

Hava artık solunamaz bir hal almıştı; çıplak adam akciğerlerinin dayanamayacağı bir âna yaklaştığını hissediyordu. Oysa giderek daha yükselen ve hızlanan suyun soğukluğu artıyordu; çıplak adam artık bütün bedeniyle suya girmişti ve çamurla, kendine ve başkalarına ait kanla kirlenen bedenini böylece yıkayabiliyordu. Az mı yoksa çok mu ilerlediğini bilemiyordu; koyu karanlık ve o sürünme hali her türlü uzaklık duygusunu yok etmişti. Bitkin düşmüş, gözlerinin önünde biçimsiz figürler, ışıklı resimler belirmeye başlamıştı. Daha ileriye gittikçe, gözlerindeki resimler daha aydınlık oluyor, sınırları daha netleşiyor, ama gene de sürekli biçim değiştiriyorlardı. Ya bu retinanın bir yanılsaması değil de, mağaranın sonundan gelen bir ışık, gerçek bir ışıksa? Emin olabilmek için gözleri kapamak ya da başka bir yöne bakmak yeterliydi. Ama ışığa sürekli bakan birinin göz dibinde bir kamaşma kalırdı ve gözkapaklarını yumsan, başını çevirsen de işe yaramazdı. Böylece o dıştan gelen ışıklarla, kendi ışığını ayırt edemedi ve kuşku içerisinde kalmayı sürdürdü.

Şimdi elinin altında yeni bir şey belirmişti, bunlar sarkıtlardı. Yapışkan sarkıtlar tünelin tavanından sarkıyor, dikitler yerden yükseliyor akıntının kenarlarında, suyun aşındıramadığı yerlerde beliriyorlardı. Çıplak adam başının üstündeki bu sarkıtlara tutunarak ilerlemeye başladı. Ve ilerledikçe fark etti ki, şu âna dek kıvrık tutmak zorunda olduğu kollarını artık

gerebiliyordu; bu da ilerlediği mekânın genişlediğini gösteriyordu. Kısa bir süre sonra, adam sırtını dikleştirebildi, az sonra emeklemeye başladı ve ışık kararsızlığından sıyrılırken, gözlerinin açık mı, kapalı mı olduğunu ayırt edebilmeye, çevresindeki nesnelerin sınırlarını seçebilmeye, tepesindeki kemerin eğimini, sarkıtların inişini ve de akan suyun kara ışımasını görebilmeye başladı.

Bir süre sonra adam artık ayağa kalkmış, mağara boyunca aydınlık ağza doğru yürümeye başlamıştı. Su artık beline geliyordu ve o kendini düz tutabilmek için sarkıtlara tutunuyordu. Bir sarkıt ötekilerden daha büyük gibiydi ve adam bunu tuttuğunda elindekinin açıldığını, yüzüne doğru soğuk ve yapışık bir kanadın çırptığını hissetti. Bu bir yarasaydı! Derken başka yarasalar uçmaya başladılar, baş aşağı asılı olarak uyumakta olan yarasalar uyandılar ve bütün mağara sessiz bir yarasa uçuşu ile doldu. Adam çevresinde onların kanatlarının yarattığı rüzgârı, derilerinin alnına, ağzına sürünüşünü ayrımsıyordu. Açık havaya kadar, bir yarasa bulutu içerisinde ilerledi.

Mağara bir akarsuya açılıyordu. Çıplak adam yeniden yeryüzünün kabuğuna, gökyüzünün altına ulaşabilmişti. Kurtulmuş muydu? Aldanmamaya özen göstermeliydi. Akarsu, içindeki beyaz ve kara taşların üstünden sessizce akıyordu. Çevrede çarpılmış, ama sık ağaçlardan oluşan bir orman vardı ve ormanın altında dikenlerden ve çalılardan başka bir şey yetişmiyordu. Adam bu yabanıl ve ıssız topraklarda çıplaktı ve en yakınındaki insanlar, onu gördükleri anda tüfeklerle peşine düşecek olan düşmanlardı.

Çıplak adam bir söğüt ağacının tepesine çıkmıştı. Vadi tümüyle ormanlar, kayalık yamaçlar ve çalılarla kaplıydı ve gri dağlar bütün çevreye egemendi. Ama dipte, akarsuyun yükseldiği bir yerde ardıç rengi bir çatı ve beyaz bir dumanın çıktığı baca görünüyordu. Yaşam, diye düşündü çıplak adam, kadim ve mutlu cennetlerin ender olarak anımsanabildiği bir cehennemdir.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Evcil Hayvanların Ormanı

Askerlerin arama tarama yaptıkları günlerde orman bir panayır yerine döner. Patikanın ötesindeki çalıların ve ağaçların arasından ineğini ya da danasını iten aileler, bir ipe bağladığı ve çekelediği keçisi ile ihtiyarlar, kolunun altında kazları ile kız çocukları geçer durur. Kimi zaman tavşanıyla kaçanlara bile rastlanır.

Hangi yöne gidilirse gidilsin, kestane ağaçları sıklaştıkça, o dik yarlardan nasıl ineceğini, nasıl yürüyeceğini bilemeyen koca göbekli öküzlere ve çıngıraklı ineklere rastlanır. Buralarda kendini en rahat hisseden hayvanlar keçilerdir, ama gene de en mutluları, sırtlarında yük olmaksızın yollardaki ağaçların kabuklarını kemire kemire yürüyen katırlardan başkası olamaz. Domuzlar toprağı koklaya koklaya ilerlerken, yerdeki kestanelerin dikenleri burunlarını delik deşik eder. Tavuklar ağaçlara tüneyip sincapları korkuturlar; tavşanlar yüzyıllardan beri kümeslerde yaşadıkları için dehliz kazmayı unutmuşlardır ve bu nedenle ağaç kovuklarına saklanmaktan başka bir yol bilemezler. Kimi zaman onları ısırıveren gelinciklerle de burun buruna gelirler.

O sabah çiftçi Giua Dei Fichi, ormanın uzak bir köşesinde odun kesiyordu. Köyde olup bitenlerden haberi yoktu, çünkü sabah erkenden mantar toplama niyetiyle önceki günün akşamı evinden ayrılmış ve geceyi sonbaharda kestane kurutmaya yarayan bir orman kulübesinde geçirmişti. Bu nedenle baltasıyla ölü bir ağaç gövdesine darbeler indirirken, ormanın uzak ve yakın noktalarından ona doğru gelen belli belirsiz çan sesleri onu pek şaşırttı. İşini bırakıp kulak kabarttığında, seslerin ona doğru yaklaştığını duydu ve seslendi: “Hooooo!”

Giua dei Fichi, bodur, tıknaz bir adamdı ve ay gibi yuvarlak yüzü sakalları nedeniyle pek kara görünür, burnu da şaraptan kırmızı kırmızı parlardı. O gün, başında, sülün tüyü takılı yeşil bir şapka vardı ve avcı yeleğinin içine de sarı benekli bir gömlek giymişti. Göbeğinin çevresine sardığı kırmızı kuşak, mavi yamalı pantolonunu tutmaya yarıyordu.

“Hooo-oo,” diye seslenen biri az sonra ortaya çıktı. Yosun tutmuş kayaların arasından çıkan bıyıklı, saman şapkalı köylü onun yakın bir dostu

idi ve peşi sıra gelen ak sakallı bir keçiyi çekiştiriyordu.

“Ne işin var burada, Giua,” dedi arkadaşı, “Almanlar köye girdiler ve tek tek bütün ahırları dolaşıyorlar.”

“Vay benim talihsiz başım,” diye bağırdı Giua Dei Fichi. “İneğim ‘Hanımböceği’ni bulacaklar ve alıp götürecekler!”

“Koş, belki zamanında yetişir, hayvanını saklayabilirsin,” diyerek akıl verdi arkadaşı.

“Biz vadiden yukarıya tırmanan bir dizi asker gördük ve hemen kaçtık Ama belki daha senin evine varmamışlardır.”

Giua odunlarını, baltasını ve mantar sepetini bir kenara attı ve koşmaya başladı.

Orman boyunca koşarken ayaklarının altına dolanarak ve vakvaklayarak kaçışan ördeklerle, kimsenin aralarına girmesine izin vermeyecek biçimde birbirine sokularak yürüyen koyun sürüleriyle ve “Madonetta’ya kadar geldiler! Köprünün üstündeki evleri arıyorlar! Onları köyün köşesinden dönerken gördüm!” diye bağrışan çocuklar ve ihtiyar ninelerle karşılaştı. Giua dei Fichi kısa bacaklarıyla elinden geldiğince hızlı koşmaya çalışıyor, yokuşlardan aşağıya bir top gibi yuvarlanıyor, yokuşları çıkarken soluk soluğa kalıyordu.

Koşa koşa tepenin öyle bir noktasına geldi ki, köy burada bütünüyle ayaklarının altındaydı. Sabah rüzgârı tatlı tatlı esiyor, başı dumanlı dağlar köyü çevreliyor, köyün ortasında kurşuni renkleriyle taş evler birbirlerine dayanmış duruyorlardı. Ve esinti, köyde bağrışan ve kapılar yumruklayan Almanların sesini buraya dek taşıyordu.

“Vay talihsiz başım! Almanlar evlere girmişler bile!”

Giua Dei Fichi’nin bacakları ve kolları tir tir titriyordu: İçki yüzünden zaten her zaman biraz titrerdi; şimdi de kaçırılmak üzere olan, dünyadaki en değerli malı, ineği ‘Hanımböceği’ni düşünmekten iyice perişan olmuştu.

Giua Dei Fichi, sessizce ve gizlice tarlaları aşarak, asma kütüklerinin ardına saklanarak köyüne yaklaştı. Onunki, köyün en dışında bulunan son evlerden biriydi ve köy orada her yanı saran kabakların, bostanların yeşiline boğulmuş gibiydi: Kim bilir, belki de Almanlar henüz oraya varmamışlardı.

Giua, şuradan buradan başını uzatarak köyün içine sızıverdi. Her zamanki gibi saman ve ahır kokan boş bir sokak gördü; alışık olmadığı sesler henüz köyün ortasından geliyordu; bunlar, insanlık dışı bağırışlar ve nal sesleriydi. İşte evi şuracıktaydı, henüz açılmamıştı. Hem alt kattaki

ahırın, hem de merdivenin tepesinde, toprak kaplara dikilmiş fesleğenlerin arasındaki odaların kapısı kapalıydı. Efendisinin yaklaştığını hissederek ahırın içinden “Möööö” diye seslenen Hanımböceği’nin sesini duydu. Giua sevinçten havaya uçmuştu.

Ama tam o sırada, kemerin altından yankılanarak yükselen ayak sesleri duydu: Giua koca göbeğini içine çekerek bir kapı girintisine gizlendi. Gelen, köylü suratlı bir Almandı; sıska bilekleri ve boynu kısa montunun dışında kalmıştı; bacakları uzun mu uzundu ve de kendi kadar uzun bir tüfeği vardı. Kendi başına bir şeyler ele geçirebilmek için arkadaşlarından ayrılmıştı, ama bir yandan da bu kokular ve nesneler ona kendi köyünü ve kokularını anımsatıyordu. Bu nedenle yassı kepinin altından görünen domuz suratıyla havayı koklayarak, çevresine bakınarak yürüyordu. O anda Hanımböceği yeniden “Möőö” diye bağırdı. Efendisinin neden hâlâ yanına gelmediğini öğrenmek istiyordu. Alman asker o daracık giysileri içinde şöyle bir sıçrayıverdi ve hemen ahıra seğirtti; Giua Dei Fichi artık soluk bile alamıyordu.

Almanın kapıyı tekmeleyerek açmaya çalıştığını gördü, az sonra içeri dalmış olacağı kesindi. Bunun üzerine Giua hemen evin arkasına” dolandı, samanlığa gitti ve samanların altını karıştırmaya başladı. Eski av tüfeğini ve birkaç fişeği buraya gizlemişti. Giua tüfeğini yabandomuzu vurmak için kullandığı fişeklerle doldurdu, geri kalanları beline bağladı ve sessizce ilerleyip ahırın kapısına yanaştı.

Alman, Hanımböceği’ni iple bağlamış ahırdan çıkıyordu bile. Bu kızıl renkli, kara lekeli güzel bir inekti ve bu nedenle ona Hanımböceği adını vermişti. Genç, tatlı ve dik başlı bir inekti; şimdi bu tanımadığı adamın peşine takılıp gitmek istemediğinden güçlük çıkarıyordu; Alman onu kapının dışına doğru itmek zorunda kalacaktı.

Bir duvarın ardına gizlenen Giua Dei Fichi, bir süre baktı. Şimdi şunu bilmek gerekir ki, Giua köyün en karavanacı avcısıydı. Şimdiye dek, yanlışlıkla bile olsa değil bir tavşan, bir sincap bile vuramamıştı. Ağacın üstünde duran ardıçkuşlarına ateş ettiği zaman, kuşlar yerlerinden bile kımıldamazlardı. Hiç kimse onunla ava gitmek istemezdi, çünkü arkadaşlarını deli ederdi. Hem hedef almayı bilmezdi hem de elleri titrerdi. Hele şimdi böylesine heyecanlıyken, kim bilir ne becerebilirdi?

Tüfeğini doğrultmuştu, ama elleri titrediğinden tüfeğin ucu havada daireler çizmeyi sürdürüyordu. Tam Almanın yüreğini hedef alıyordu ki,

ineğin poposu tüfeğin karşısına çıkıyordu. “Vay talihsiz başım!” diye düşünüyordu Giua, “ya Almana ateş edeyim derken Hanımböceği’ni vurursam?” Ve bu nedenle tetiğe basmaya cesaret edemiyordu.

Alman, efendisinin yakında olduğunu hissettiği için yürümemekte direnen inekle uğraşıyordu. Genç asker o anda bütün arkadaşlarının köyü boşalttıklarını ve anayoldan inmekte olduklarını gördü. Bu nedenle peşinde bu dik başlı inekle onlara yetişmek istedi. Giua, arada bir tüfeğini onlara doğrultarak çalıların, duvarların üstünden atlayarak peşlerinden gidiyordu. Ama bir türlü silahını sağlam tutmayı beceremiyordu ve inekle Alman birbirlerine çok yakın durduklarından ateş de edemiyordu. İneğinin göz göre göre gitmesine razı olacak mıydı?

Uzaklaşmakta olan tabura yetişmek için Alman, ormanda kestirme bir yola saptı. Şimdi Giua ağaçların arkasına gizlenerek onları daha kolayca izleyebiliyor ve ateş edebilmek için Almanın inekten biraz uzak yürümesini diliyordu.

Ormana girince, Hanımböceği direnmekten vazgeçmiş gibi görünüyor, hatta Alman yolları pek bilmediğinden hangi tarafa yürüneceğine inek karar verir gibi duruyordu. Aradan pek zaman geçmemişti ki, Alman kestirme yolda olmadıklarını ve ormanın son derece sık bir bölgesine geldiklerini fark etti: Sözün özü inekle birlikte ormanda yolunu yitirmişti.

Böğürtlen çalılarının ortasında burnunu kaşıyarak ilerleyen Giua Dei Fichi peşlerini bırakmıyordu, çalıkuşları ötüşerek uçuşuyor, kurbağalar su birikintilerinden başlarını uzatıp onlara bakıyorlardı. Ağaçların arasında nişan almak daha da güçleşmişti, arada pek çok engel vardı ve o kara lekeli kırmızı inek pek büyük bir yer kaplıyor, her an gözlerinin karşısındaymış gibi duruyordu.

Alman asker ormandaki ağaçların sıklığına korkuyla bakmaya, buradan nasıl çıkacağını düşünmeye başlamıştı ki duyduğu bir hışırtıdan sonra kocayemiş çalılıklarının arasından güzel, pembe bir domuz çıkıverdi. Kendi memleketinde domuzların ormanda gezdiğini hiç görmemişti. Bu nedenle ineğin ipini bıraktı ve domuzun arkasına geçti. Serbest kaldığını gören Hanımböceği, kendine tanıdık gelen bu orman ortamında hoplaya zıplaya uzaklaşmaya başladı.

Giua için ateş etme zamanı gelmişti. Alman, domuzun çevresinde döneniyor, onu olduğu yerde tutabilmek için sarılıyordu, ama hayvan sıyrılıp kurtuluyordu.

Giua tam tetiğe basmak üzereyken, yanında biri kız biri erkek iki küçük çocuk beliriverdiler. Başlarında ponponlu yün şapkaları, ayaklarında uzun çorapları vardı. Çocuklar, pek heyecanlıydılar: “İyi nişan al Giua, yalvarırız,” diyorlardı, “domuzumuzu vurursan elimizde hiçbir şeyimiz kalmaz.” Tüfeği, Giua Dei Fichi’nin elinde yeniden dans etmeye başlamıştı: O pek yufka yürekli bir insandı ve kolayca heyecanlanıveriyordu; Almanı değil, şu iki zavallı çocuğun domuzunu vurmaktan korkuyordu.

Alman asker kollarının arasında “Hiii... hiiii, hii,’’ diye bağıran ve çırpınan domuzla çalıların, taşların arasında yuvarlanmaya başlamıştı. Ansızın domuzun çığlıklarına ‘Meee’ şeklinde bir yanıt geldi ve mağaradan bir kuzu çıktı. Alman, domuzun kaçmasına göz yumdu ve bu kez kuzuyu kovalamaya başladı. Tuhaf bir orman, diye düşünüyordu, çalılardan domuzlar, mağaralardan kuzular çıkıyor. Kuzuyu tek ayağından yakalayıp sırtına vurdu ve yürümeye başladı. Giua Dei Fichi gene gizliden gizliye onu izlemeye koyuldu. “Bu kez kaçamayacak Bu kez başaracağım,” diyordu ki, bir el tüfeğinin ucunu doğrulttu. Bu beyaz sakallı, yaşlı bir çobandı ve ellerini ona uzatarak şöyle dedi: “Giua, kuzumu öldürme, askeri öldür, ama kuzuma kıyma! İyi nişan al, yalvarırım bir kereliğine iyi nişan al!” Ama Giua artık iyice sersemlemiş ve tetiğin nerede olduğunu bile bulamaz olmuştu.

Alman asker, ormanın içinde ilerledikçe ağzı bir karış açılıyordu: Ağaçların üstünde civcivler, ağaç gövdelerinden başlarını uzatan minik hintdomuzları vardı. Bütün Nuh’un Gemisi buradaydı. İşte çam ağacının dalına bir hindi tünemişti. Onu yakalamak için hemen elini uzattı, ama hindi küçük bir sıçrayışla daha yüksek bir dala atladı. Alman şimdi de kuzuyu bırakmış, ağaca tırmanmaya başlamıştı. Ama o tırmandıkça, hindi daha yüksek bir dala sıçrıyordu ve kırmızı ibiklerinin gösterişini bozmadan kaçmayı sürdürüyordu.

Giua, yapraklı bir dalı başına takmış, ikisini sırtına, birini tüfeğine bağlamış, ağacın altından yürüyordu. Derken başına kırmızı eşarp bağlamış olan şişko bir genç kız ona yanaşıp şöyle dedi: “Giua, beni iyi dinle, Almanı vurursan seninle evlenirim; ama hindimi vurursan, senin bağırsaklarını deşerim.” Giua yaşlı, bekâr, ama utangaçtı; bu nedenle kıpkırmızı kesildi ve elindeki tüfek et çevirme aleti gibi fır dönmeye başladı.

Alman asker tırmana tırmana en ince dallara dek çıktı ve sonunda bir dal kırılınca yere çakıldı. Neredeyse Giua dei Fichi’nin üstüne düşüyordu,

ama neyse ki Giua, bu kez zamanında davrandı ve hemen kaçtı. Alman asker ise onun kaçarken yere bıraktığı yapraklı dalların üstüne düştüğü için hiçbir yerine bir şey olmadı.

Düştü ve patikada bir tavşan ilişti gözüne. Şiş göbekli, yuvarlacık hayvan gürültüleri duyunca kaçmadı, ama yere yapışıverdi. Alman, tavşanı kulaklarından yakalayıverdi. Hayvancık bir yandan bağırıyor, bir yandan çırpınıp duruyordu; asker de onu elinden kaçırmamak için kolunu havaya kaldırmış, sıkı sıkı tutuyordu. Orman baştan aşağı mölemeler, melemeler, kukurikularla dolmuştu, her adımda karşısına yeni bir hayvan çıkıyordu: Çobanpüskülü dalında bir papağana, bir su pınarında üç kırmızı balığa rastladı.

Giua yıllanmış bir meşenin yüksek dallarından birine ata biner gibi oturmuş, Almanın tavşanla yapmakta olduğu dansı izliyordu. Ama ona nişan almak olanaksızdı, çünkü sürekli pozisyon ve yer değiştiriyordu. Giua birisinin yeleğini çekiştirdiğini ayrımsadı; bu, örgülü saçlı ve çilli yüzlü minik bir kızdı. “Tavşanımı öldürme Giua, Alman umurumda değil, ama tavşanıma kıyma ne olur.”

Bu arada Alman mavi ve yeşil yosunlarla renklenmiş gri taşlı bir bölüme geldi. Çevrede sadece bir iki cılız çam ağacı vardı ve buradan aşağıya bir uçurum başlıyordu. Çamların yerleri kaplayan iğne yaprakları arasında bir tavuk eşiniyordu. Alman, tavuğu yakalamak için seğirtirken, tavşanı kaçırdı.

Bu, yeryüzünde görülmüş en sıska, en yaşlı ve en kel tavuktu ve köyün en yoksul ihtiyarı Girumina’ya aitti. Alman tavuğu kolayca yakalayıverdi.

Giua o kayaların tepesine oturmuş, tüfeğini dayayacak bir yer de bulmuştu. Hatta taşlardan özel olarak bir yükselti yapmış ve tüfeğin ucunu aradaki bir delikten geçirmişti. Şimdi kaygılanmadan ateş edebilirdi, zaten şu yoluk tavuğu vursa da pek bir şey olmazdı.

Ama işte ihtiyar Girumina kadın, yırtık pırtık kara şalına bürünmüş olarak yanında bitiverdi ve şöyle bir yorum yaptı: “Giua, Almanlar dünyada bana kalan tek şey olan şu tavuğumu alıp gitseler yeterince acı bir şey olur. Ama onu tüfeğinle sen vurursan işte o zaman bil ki gerçekten bağrım yanar.”

Giua öncekinden daha fazla titremeye başladı, çünkü omuzlarına büyük bir sorumluluk binmişti. Ama gene de bütün gücünü topladı ve tetiğe bastı.

Alman kurşun sesini işitti ve elinde çırpınan tavuğun kuyruksuz kaldığını gördü. Derken bir el daha ateş edildi ve tavuk bir kanadından oldu. Bu büyülü bir tavuk olmalıydı; arada sırada patlıyor ve yavaş yavaş elinde küçülüyordu. Bir başka patlamayla tavuğun bütün tüyleri yolundu ve pişirmeye hazır bir hale geldi, ama hayvancık hâlâ çırpınıyordu. Artık iyice dehşete kapılan Alman, onu kendinden uzakta ve boynundan tutuyordu. Giuâ'nın dördüncü fişeği tavuğun tam boynuna isabet etti ve adam elinde hâlâ kımıldanan bir tavuk kafasıyla kalakaldı. Sonra tümünü attı ve kaçtı. Ama artık yolu bulamıyordu. Yanında o kayalık uçurum başlıyordu. Uçurumdan önce son bir keçiboynuzu ağacı vardı ve Alman bir kedinin onun dallarına tırmanmakta olduğunu gördü.

Artık evcil hayvanların ormanda böylesine rahatça gezinmelerine şaşırmıyordu ve hayvanı okşamak için elini uzattı. Sonra onu boynundan yakaladı ve hayvanın mırıldanmalarıyla avunabilmeyi umdu.

Şimdi, şu noktayı belirtmekte yarar vardır: Bu ormana dadanmış olan vahşi ve saldırgan bir kedi bütün kuşlara düşman olmuştu ve bazen köye dek inip kümeslere saldırmıştı. İşte Alman, elinin altındaki kedinin keyifle mırıldandığını zannederken, hayvan dimdik olan tüyleriyle ona doğru atıldı ve tırnaklarıyla onu parçalamaya başladı. Kedi ve adam birbirlerine girince, birlikte uçurumdan aşağıya yuvarlandılar.

İşte böylece beceriksiz nişancı Giua, partizanların en büyüğü ve köyün avcısı ilan edildi. Zavallı Girumina'ya da belediye kasasından, yumurtadan yeni çıkmış civcivler satın alındı.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Kalleş Ülke

Uykusunda sanki bir akrep ya da bir yengeç tam kalçasının altında bir yerde bacağını ısırıyordu. Uyandı. Güneş çoktan yükselmişti, Tom'un gözleri kamaştı: Nereye baksa, çam dallarının arasından pırıl pırıl gökyüzünü görüyordu. Sonra dün, hava iyice kararıp artık arkadaşlarını bulamayacağını anladığı zaman yaralı bacağı da ağrımaya başladığından, kendini buraya attığını anımsadı. Önce hemen bacağına baktı: Sargı bezi neredeyse kara bir leke olup yaraya yapışmış, çevresi de iyice şişmişti.

İlk başta önemsiz bir şey sanmıştı. Çarpışma sırasında kurşun, bacağını sıyırıp geçtiği zaman aldırış bile etmemişti. Daha sonra, ormana doğru çekilirlerken, "Yok canım, pekâlâ yürüyebiliyorum, yalnız da giderim," demekle yanlış yapmıştı. Ama o zaman gerçekten sadece azıcık topallıyordu. Ansızın ağaçların arasından bir yaylım ateşi başlayıp da direnişçiler çil yavrusu gibi dağılınca, Tom onlara yetişememiş, geride kalmıştı. Bağıramazdı da; böylece kaybolmuş, derken gece bastırmıştı. Kendini çam iğnelerinin üstüne atmış, kim bilir kaç saat uyumuştu. Artık sabah olmuştu. Galiba biraz ateşi vardı. Nerede olduğunu da bilmiyordu.

Kalktı, silahını omuzladı ve dünden beri baston gibi kullandığı fındık dalına dayandı. Ne yöne gideceğini bilmiyordu; orman öylesine sıktı ki çevresini göremiyordu. Tepenin yamacında boz renkli bir kaya vardı. Tom bin bir güçlükle oraya tırmandı. Aşağı bakınca, alabildiğince uzanan vadiyi gördü. Durağan gökkubbenin altında, tam ortadaki bir tepede set set cılız bağlarla çevrili, üst üste yığılmış gibi duran evlerden oluşan bir köy görünüyordu. Tozlu bir araba yolu döne döne yukarı tırmanıyordu. Her yer sessiz, yaprak kımıldamıyordu. Ne evlerin önünde, ne tarlalarda tek bir insan vardı. Bir kuş bile uçmuyordu. Yol güneşin altında, kertenkeleler için çizilmiş gibi uzayıp gidiyordu. Sanki bir çarpışmanın ertesi günü değilmiş gibi, düşman askerlerinden de hiçbir iz yoktu.

Tom o köyü biliyordu. Çok yakında değil ama bir iki ay önce gitmişti bir kez. Yerleşik bir düşman garnizonu olmadığı halde, düşman kuvvetlerinin konakladığı yerlere giden yolların oradan geçtiğini ve tuzaklar kurulabileceğini hesaba katan direnişçiler, birkaç aydır küçük

gruplar halinde o köye saldırılar düzenliyorlardı. Ama iyi aylarda, yani bütün yöre direnişçilerin elindeyken ve köylerde kendi evlerindeymiş gibi gezebilirlerken, Tom bir gün oradan geçmiş, ellerinde çiçek demetleri taşıyan kızlar, kurulu sofralarda tabak tabak makarnalar, dışarıda dans edip şarkı söyleyenler görmüş, herkesle ahbaplık etmişti. Kendi kendine "o köye gideceğim," dedi, "orada, kesin bana destek olacak ve arkadaşlarımı bulmama yardım edecek birilerini bulurum."

Ama silah arkadaşı Fulmine'nin söylediği ve o âna kadar önemsemediği sözler birden aklına geldi. O şenlik sırasında Fulmine, bütün köy halkını görmek istediğini ama birçok kimsenin hiç ortaya çıkmadığını söylemişti... Kara sakallı Fulmine bu sözleri söylerken, tüfeğinin kabzasını okşayarak alaylı alaylı gülmüştü. Tom ormandan çıkıp yoldan aşağı yürüdü.

Güneş hâlâ parlıyordu ama sanki hem ışığı hem de sıcaklığı azalmış gibiydi. Gökyüzünden sarı bulutlar geçiyordu. Tom, ağrısı artmasın diye bacağını bükmemeye çalışarak yürüdü; alnında ter damlaları birikmişti; bir an önce en yakın eve ulaşmak derdindeydi ama asıl istediği, daha önce bir insana rastlamak, bir yığın kiremit ve sımsıkı kapalı pencerelerden ibaretmiş gibi duran bu köyde yaşayanlar olduğunu belirten bir işaret görmekti.

Bir tarlanın çevresindeki duvara bir ilan yapıştırılmıştı: "Alman askerî komutanlığı, direnişçi eşkıyaları ölü ya da diri olarak ele geçirmeye yardım edecek herkese..." Tom bastonunun ucuyla kâğıdı yırttı ama çok iyi yapıştırıldığı için epey zorluk çekti.

Duvar bittikten sonra tel örgü başlıyordu. Bir incir ağacının gölgesinde bir tavuk eşeleniyordu. Tavuk olduğuna göre, herhalde insanlar da vardı; Tom tellerin ve bir çardağa tırmanan asma kabağı yapraklarının arasından baktı ve gözlerini ona dikmiş, kabak gibi sapsarı ve devinimsiz bir yüz gördü. Bu, kara giysili, yaşlı bir kadındı. Tom "Hey!" der demez yaşlı kadın tek söz söylemeden arkasını dönüp yürüdü. Tavuk da gıdaklayarak peşinden gitti. Tom kadını çağırmak için yine "Hey!" diye seslendi ama kadınla tavuk, kümesi andıran bir barakaya girip kayboldular ve paslı kilitte dönen bir anahtar sesi duyuldu.

Tom yürümeye devam etti. Bacağının ağrısı artmıştı ve midesi bulanıyordu. Az sonra harman yeri gibi bir alana geldi. Bahçe kapısından içeri girdi. Yerde koca bir domuz kımıldamadan yatıyordu. Kasketini öne eğmiş, havanın sıcaklığına karşın sırtında bir kebe olan, tiridi çıkmış bir

ihtiyar ağır ağır ona doğru geliyordu. Tom adama yaklaştı ve “Bakın,” dedi, “bugün buralarda Almanlar yok, değil mi?” Adam yüzünü göstermeden başını salladı ve kendi kendine homurdanır gibi “Almanlar mı?” dedi. “Ben bilmem, buralarda hiç Alman görmedim...”

Tom “Ne demek hiç görmedim?” dedi, “Ya dün? Dün buraya çıkarma yapmadılar mı? Çarpışma olmadı mı?”

Yaşlı adam kebesine sarındı. “Ben bilmem, ben hiçbir şey bilmem...” dedi. Tom’un sabrı taştı. Bacağı fena ağrıyor, yarası büzülüp kasılıyor, bütün kasları çekilir gibi oluyordu. Yine yapayalnız ortada kalmıştı.

Yol, evlerin arasından yukarı doğru gidiyordu. Belki tek başına, hem de bu sakat haliyle köye girmek akıl işi değildi. Ama silahı vardı; üstelik, birkaç ay önce nasıl coşkuyla karşılandığını anımsadı, bu da köylülerin arasında direnişçilerden yana olanların bulunduğunu gösteriyordu.

O sırada, köşeden kırmızı enseli, şişman bir adam fırladı. Adam evin merdivenlerinden çıkarken Tom arkasından yetişti.

“Bakar mısınız?” dedi ama öteki başını çevirmeyince Tom da basamakları tırmandı ve adamın kapıyı kapatmasını engelledi.

Şişman herif, “Ne istiyorsunuz?” dedi.

Tom içeride kurulmuş bir sofra ve üstünde ‘dumanları tüten bir çorba kâsesi gördü, üç tane iri göğüslü ve bıyıklı kadınla, dudağının üstünde tıpkı kadınlarınki gibi kara kıllar olan zayıf bir genç, ellerinde kaşıklarla masa başında oturuyordu.

Tom kararlı adımlarla ilerleyerek “Bir tabak çorba,” dedi, “kırk sekiz saattir yemek yemedim. Yaralıyım.”

İri yarı kadınların ve cılız gencin bakışları Tom’dan ayrılıp aile reisine döndü ve adam burnundan soluyarak “Yasak,” dedi. “Yapamayız. Resmi bildiri var.”

Tom, “Ne bildirisi?” dedi. “Kimden korkuyorsunuz be? Köyde bir düşman garnizonu yok ya! Bildiri yırtılıp atılır!”

Şişman adam yine “Yasak...” diye yineledi.

Tom, “Şimdi silahımı herife çevireceğim,” diye düşündü ama bitkindi ve bastonuna dayanmak zorunda kaldı. Oturmak istiyordu ama odada boş iskemle yoktu.

Başını çevirince duvarda, bir Hollanda takviminin arkasına saklanmış bir at resmi gördü. Göğsünü şişirip çalımla yürüyen güçlü bir attı bu, üzengilerinde kara çizmeli iki ayak, daha yukarıda da şiş göbekli bir adamın

madalyalarla dolu geniş göğsü görünüyordu; resmin üst bölümü takvimin arkasında kalmıştı. Tom takvimi kaldırınca Mussolini'nin balta çenesini ve parlak miğferini gördü. "Bu ne arıyor burada?" diye sordu.

Şişman adam, "Ha, o mu?" dedi, "Eski bir resim işte, kaç zamandır ortalığa bir çekidüzen veremedik de." Böyle diyerek resmi saklamaya uğraştı ama bir yandan da tozunu siliyor, bir yerine bir şey olmamasına özen gösteriyordu.

Tom kendi kendine söylenir gibi "Anlamıyorum," dedi, "Daha birkaç ay önce bizleri büyük coşkuyla karşılamıştınız bu köyde... makarna ziyafetleri... hora tepmeler... çiçekler... Hatırlamıyor musunuz?"

Adam, "Şey... biz o zaman burada değildik..." dedi.

Bıyıklı kadınlardan biri kendini tutamayıp söze karıştı: "Ama makarnalar bizim unlarla yapılmıştı. Tam otuz çuval...'' Ancak kocası ters ters bakınca sözlerini yarıda kesti.

Tom, Fulmine'nin dediklerini anımsadı. "Peki, ya o zaman burada olanlar, bizim dostlarımız, neredeler...?"

Şişman adam, "Şey..." dedi, "Bilemiyorum... birçok aile... son zamanlarda buradan taşındı... delikanlı, siz en iyisi belediyeye gidin, *podestâ'nın*[3] huzuruna çıkın, onlar size yardımcı olur..."

"*Podesta* mı? Ben bütün şarjörümü boşaltırım sizin *podestâ'nızın* karnına. Bir doktora gereksinimim var... yaralıyım."

"Evet, evet, doktor," şişman adam sözlerini sürdürdü, "meydanda bulursunuz kendisini, bu saatte hep oradadır." Bir yandan da Tom'u itekleyerek eşiğe kadar götürdü ve kapıyı yüzüne kapatıverdi.

Tom kendini sokakta buldu. Şimdi çevrede toplanan birkaç kişi küçük gruplar halinde, onunla göz göze gelmemeye çalışarak aralarında fısır fısır konuşuyordu. Kara sarı suratlı, sırık gibi uzun, sıska bir papaz saçları darmadağınık, kısacık boylu bir kadına bir şeyler söylüyor ve galiba parmağıyla da Tom'u gösteriyordu.

Topallaya topallaya gittikçe daha ağır yürüyen Tom bütün bu yüzleri az önce görmüş olduğunu sandı; kara sarı suratlı papaz bir görünüp bir kayboluyor, bütün gruplara yaklaşıp alçak sesle bir şeyler anlatıyordu. Tom köylülerin bakışlarının yavaş yavaş değiştiğini fark etti, artık onunla ilgilenir gibiydiler; bazı yüzlerde yaltakça bir gülümseme bile sezdi; derken

papazla konuşan kısa boylu kadın bir koşu yanına geldi ve “Zavallı evladım,” dedi, “ayakta duracak halin kalmamış, gel benimle.”

Bu, sansar suratlı bir kadındı; elindeki kayıt defterine ve bir üniformadan bozma gibi duran kara giysisindeki tebeşir tozlarına bakılırsa, bir öğretmen olabilirdi.

“Kendini tanıtıp teslim olmaya mı geldin? Aferin!” Öğretmen kadın bu sözleri söylerken, bir yandan da sanki sırtındaki bir yükü almak istercesine, omzundan silahını çekmeye uğraşıyordu.

Ama Tom silahın kayışını sımsıkı tutuyordu. “Ne? Kendimi tanıtmaya mı? Kime?”

Öğretmen bir sınıfın kapısını açmıştı. Bütün sıralar bir köşeye yığılmıştı ama duvarlarda hâlâ Roma tarihini, eski imparatorların zaferlerini gösteren resimler, Libya ve Habeşistan haritaları asılıydı. Öğretmen onu içeri tıkıp kapıyı kapatmak ister gibi, “Otur burada, burası okul, şimdi hemen sıcak bir çorba getiririz,” dedi.

Tom kadını itti ve “Bir doktor,” dedi, “tez elden bir doktora gitmem gerek.” Alanda toplanmış insanların arasında, kolunda beyaz bir bant ve üstünde koskoca kırmızı bir haç olan kara giysili ufak tefek bir adam vardı.

Tom ona dönerek, “Siz doktorsunuz, değil mi?” dedi. “Bir dakika sizi görmem gerek”

Ufak tefek adam dişsiz ağzını açtı ve ne yapacağını bilmez gibi çevresine bakındı. Ama yanındakiler onu iteleyerek bir şeyler fısıldadılar ve doktor Tom’a doğru yürüdü, kolundaki kırmızı haçı işaret ederek “Ben tarafsızım, ne bir yanı, ne öteki yanı tutarım, sadece görevimi yaparım” dedi.

Tom, “Tamam, tamam” dedi, “Bana ne? Beni hiç ilgilendirmez!” ve doktorun arkasından alandaki bir eve doğru yürüdü. Öbürleri epey geriden onları izliyorlardı; derken, zuhaf askerleri gibi paçaları büzgülü bir pantolon giymiş, otoriter tavırlı, sinirli bir adam kalabalığı yararak ilerledi ve işi kendisine bırakmalarını işaret etti.

Tom doktorun peşinden yarı karanlık ve asit fenik kokan bir muayene odasına girdi. Kirli sargı bezleri, enjektörler, küvetler, stetoskoplar, karmakarışık bir halde dört bir yana atılmıştı. Doktor panjurları açınca muayene masasının üstündeki kedi dışarı fırladı.

Doktor “Şuraya uzat bacağım” dedi; soluğu leş gibi şarap kokuyordu. Tom bağırmamak için dudağım ısırdı, o arada doktor titreyen, beceriksiz

parmaklarıyla yarasını deşiyordu. Bir yandan da durmadan, “Korkunç iltihaplanmış, irin dolu, berbat bir yangı” diye söyleniyordu. Tom’a adam hiç susmayacak gibi geldi.

Doktor şimdi bir tomar gazlı bez almış, açmaya çalışıyor ama yarayı saracak yerde, bezi oraya buraya, masanın çevresine, Tom’un koluna sarmaya çalışıyordu. Sonunda, Tom dayanamadı ve “Siz sarhoşsunuz! Bırakın, ben yaparım!” diye bağırarak sargı bezini adamın elinden aldı ve iki dakikada yarasın güzelce sıkı sıkı sardı.

“Ateş düşürücü vereceğim,” diyen doktor etrafa saçılmış numunelik, bedava ilaç kutularının arasında sallanıp durduğu için, kendisi olaya el koydu, bir kutu ilaç buldu, içinden iki hap çıkarıp yuttuktan sonra kutuyu da cebine attı.

Doktora, “Her şey için teşekkürler,” dedi ve silahını omuzlayıp çıktı. Ama başı dönüyordu. Kapıda onu bekleyen zuhaf askeri pantolonlu adam tutmasaydı yere düşecekti. Adam, “Senin dinlenmeye gereksinimin var, bitkinsin.” dedi ve demir kapının ötesindeki yarı villa yarı çiftlik evi gibi bir yapıyı işaret ederek ekledi: “Gel benim evime...” Gözleri kararan Tom onun peşinden yürüdü.

İçeri girer girmez arkalarından kapı kendiliğinden kapandı. Eski bir kapı olmasına karşın emniyet kilidi vardı. O sırada zil çaldı, zilin garip bir sesi vardı, kiliselerdeki cenaze çanları gibi, hep aynı tonda, uyumlu ve belli aralıklarla, tıpkı bir telgraf mesajı verir gibi çalıyordu. Tom bayılmamak için bütün dikkatini o sese vererek, “Sanki bir mesaj veriyorlar,” diye düşündü. Sonra, zuhaf askeri pantolonlu adama dönerek, “Nedir bu? Neden bu saatte böyle çanlar çalınıyor?” diye sordu.

“Yok bir şey. Papaz herhalde ayin yapacak.”

Tom’u kanepe ve sedirler olan, dayalı döşeli bir salona soktu. Masada, içinde şişe ve kadehler bulunan bir tepsi duruyordu. Adam, “Şu likörden tadın,” diyerek, Tom’un likör değil başka şey istediğini söylemesine fırsat vermeden bir bardak içiriverdi.

“Şimdi izninizle gidip bakayım, yemek hazır mı,” dedi ve dışarı çıktı. Tom kendini kanepeye attı. Hâlâ din-dan-don diye çalmayı sürdüren çan sesi başını döndürmüş, gevşemiş, derin bir uykuya dalmak üzereydi. Karşısında duran büfenin rafındaki kara bir lekeye bakıyor, uyumamak için bütün dikkatini onun üstünde toplamaya uğraşıyordu ama leke yayılıp genişliyor, biçimi bozuluyor ve Tom olanca gayretiyle lekeyi odaklamaya,

net bir görüntü sağlamaya, asıl kara ve yuvarlak biçimine getirmeye çalışıyordu; gözlerini açık tutabilse ne olduğunu çıkaracaktı: Tamam işte, bu yuvarlak, kara, tepesinden sarkan parlak ipek bir püskülü olan bir başlıktı: Büfedeki fanusun altında faşist liderlerin giydiği kara feslerden biri vardı.

Tom kanepeden kalkmıştı. Ta uzaktan gelen vızıltı gibi bir ses duydu. Kulak kabarttı. Yakınlarda bir yerden bir kamyon geçiyor olmalıydı. Belki de birden fazla... motor gürültüsü gittikçe artıyordu. Tom bütün gücüyle kendisini saran uyuşukluktan kurtulmaya çalışıyordu. Çanların verdiği işarete bir yanıt gibi gelen bu motor gürültüsü hafiften camları zangırdatmaya başlamıştı. Çan sesi en sonunda susmuştu.

Tom pencereye gidip perdeyi araladı. Pencere, bir urgancıyla çıraklarının çalıştığı taş döşeli bir avluya bakıyordu. Tom yüzlerini göremiyordu ama hepsi yaşlı, kalın kara bıyıklı, kabadayı tiplerdi. Hiç konuşmadan, örerek urgan yapmak üzere, kalın kenevir çilelerini hızlı hızlı çekip büküyorlardı.

Tom döndü ve kapının kolunu tutup çevirdi. Karşısına çıkan koridorda üç tane kapalı kapı vardı. İkisi kilitliydi, alçak ve küçük olan üçüncüsü, tuğla basamaklı, karanlık bir merdivene açılıyordu. Tom aşağı inince kendini geniş ve bomboş bir ahırda buldu. Yemliklerde kuru otlar vardı. Dört yanda demir parmaklıklar görünüyordu ama kapı yoktu. Motor gürültüsü gittikçe artıyordu. Belki de bir sürü kamyon tozu dumana katarak dönemeçli yoldan köye doğru tırmanmaktaydı. Kapana kıstırılmıştı.

O sırada, kendisini çağıran bir ses duydu: “Direnişçi! Hey, direnişçi!” Otların arasından örgülü saçlı küçük bir kız çıktı.

Elinde kırmızı bir elma vardı ve Tom’a uzatarak, “Al,” dedi, “ısır ve gel benimle.” Ot yığınlarının arkasında, duvardaki bir gediği işaret etti. Delikten çıkınca kendilerini yabani sarı çiçeklerle dolu, ekilmemiş bir tarlada buldular. Tepelerinde, eski şatonun harap duvarları yükseliyordu. Sese bakılırsa, kamyon sürüsü son virajı dönmekteydi.

Küçük kız, “Sana kaçacağın yolu göstermem için yolladılar beni,” dedi.

Tom elmayı ısırarak, “Kim?” diye sordu ama bu küçük kıza gözü kapalı güvenebileceğinden hiç kuşkusu yoktu.

“Hepsi. Köyde saklanan ve ortaya çıkamayan hepimiz. Yoksa bizi gammazlarlar. Benim de iki ağabeyim var direnişçilerin arasında. Tarzan’ı

tanır mısın? Ya Bufera'yı?"

Tom, "Evet," dedi ve "her köyün, en düşman ve acımasız görünenin bile, iki tane yüzü vardır ve er geç iyi yüzünü keşfeder, hep var olduğunu ama göremediğini, umut etmeyi bilemediğini anlarsın," diye düşündü.

"Bağların arasındaki şu dar yolu görüyor musun? Oradan in aşağı, hiç kimse göremez seni. Sonra şu küçük köprüden geç ama çabuk ol, çünkü açıktadır ve her yerden görülür. Sonra ormana dal. Koca meşenin dibindeki mağarada sürüyle yiyecek bulursun. Bu gece Susanna adında bir kız gelip kılavuzun olacak ve seni arkadaşlarının olduğu yere götürecek. Hadi git direnişçi, git ve çabuk ol!"

Tom bağ kütüklerinin arasından aşağı inerken bacağının ağrısını duymuyordu bile; küçük köprüyü geçtikten sonra güneş ışınlarının sızamadığı sık ve kopkoyu, neredeyse kara bir orman vardı. Köyden gelen motor gürültüsü arttıkça orman daha da sık görünüyordu. Tom, "Şu elmanın koçanını dereye atabilirsem kurtuldum demektir," diye düşündü.

Boş tarladan ona bakan örgülü saçlı küçük kız, Tom'un dar köprüden geçtiğini, kısa bir duvarın arkasına saklandığını, sonra derenin genişleyip ufak bir göl oluşturduğu yerde, elma koçanının pırıl pırıl sulara düşüp sıçrattığı damlaların sazları ıslattığını gördü.

Sevinçle ellerini çırptı ve dönüp gitti.

Çeviren: Sernin Sayıt

Pastanede Soygun

Dritto, sözleşilen yere geldiğinde, ötekiler bir süredir onu beklemekteydiler. Her ikisi de oradaydı: Gesubambino ve Uora-uora. Ortalık öylesine sessizdi ki evlerdeki saatlerin çalması sokaktan işitiliyordu: İki kere vurmuştu saatler, gündoğumuna kalmamak için acele etmeliydiler.

“Gidelim,” dedi Dritto.

“Nereye?” diye sordular.

Dritto, atacağı adımı asla önceden haber vermeyen bir tipti.

“Gidelim şimdi,” diye yanıtladı.

Ve yatağı kurumuş nehirler gibi boş sokaklarda sessizce yürüdüler; ay tramvay telleri boyunca onları izliyordu. Dritto yerinde durmayan sarı gözleriyle ilerliyor, burun delikleri sanki çevreyi kokluyormuş gibi inip kalkıyordu.

Gesubambino’ya bu adı takmalarının nedeni yeni doğmuş bir bebek gibi kocaman bir kafasının ve bodur bir bedeninin olmasıydı; belki de saçları kısa, kara bıyıklı güzel bir yüzü olduğu için almıştı bu adı. Bedeni çok kaslıydı ve bir kedi gibi yumuşak devinimleri vardı; tırmanma ve yuvarlanma konusunda ondan iyisi bulunmazdı ve Dritto onu peşine takıyorsa, bunun mutlaka bir nedeni olurdu.

“İyi bir iş olacak mı Dritto?” diye sordu Gesubambino.

“Yapılırsa,” dedi Dritto, bu, hiçbir anlam taşımayan bir yanıttı.

Ama bu arada sadece kendi bildiği kestirmelerden geçerek onları bir avluya sokmuştu. İkisi de anladılar ki, bir dükkân deposu işi söz konusuydu ve gözcülük etmek istemediği için Uora-uora öne çıktı. Uora-uora’nın yazgısı hep gözcülük etmekti; oysa hayalinde evlere girmek, karıştırmak, ötekiler gibi ceplerini doldurmak yatıyordu, ama ona hep soğuk sokaklarda gözcülük etmek, devriyelere yakalanma tehlikesiyle baş başa kalmak, donmaması için dişlerini birbirine çarpmak ve kendini oyalamak için sigara içmek düşerdi. Uora-uora sıska mı sıska bir Sicilyalıydı; o melez yüzü her zaman hüzünlüydü ve bilekleri her zaman ceketinin dışına taşardı. İşe çıktıkları zaman, neden bilinmez, şapkası, kravatı ve pardösüsüyle, son

derece şık giyinirdi ve kaçmak gerekince de, pardösünün eteklerini eline alır, adeta kanat açardı.

“Gözcülük yapmaya Uora-uora geçsin,” dedi Dritto burun deliklerini oynatarak. Uora-uora yavaş yavaş uzaklaştı, Dritto’nun burun deliklerini giderek daha hızlı oynatabildiğim de bilirdi, ama tepesi attı mı buna da gerek duymaz ve tabancayı çekerdi.

“Şuraya,” dedi Dritto, Gesubambino’ya. Gösterdiği pencereye yerden oldukça yüksekteydi, ama camı kırıldığı için bunun yerine bir karton yerleştirilmişti.

“Sen tırman, gir ve bana kapıyı aç,” dedi. “Sakın ha ışıkları yakma, dışarıdan görünürsün.”

Gesubambino bir maymun gibi düz duvara tutundu ve kendini yukarı çekiverdi, kartonu sessizce yerinden aldı ve başını içeriye soktu. O âna dek kokunun ayırdına varmamıştı, derin bir soluk aldı ve tatlılara özgü o mis gibi koku bulutu burun deliklerinden içeriye aktı. Koku onun iştahını kabartmak yerine hüzünlü bir duygulanma, geçmişte kalmış bir sevgi yumağını anımsatma etkisi yarattı.

“Burada tatlılar var demek ki,” diye düşündü. Yıllardan beri, neredeyse birinci savaştan bu yana şöyle doyasıya tatlı yememişti. Tatlıları bulana dek her yanı karıştırmaya hazırdı. Karanlığın içine, boşluğa attı kendini; bir telefonu tekmeledi, bir süpürge pantolonunun içine daldı, derken kendini yerde buldu. Tatlıların kokusu giderek daha güçlenmişti, ama ne taraftan geldiği belli” değildi.

“Burada çok tatlı olmalı,” diye düşündü Gesubambino.

Karanlığa alışmaya çalışırken bir yandan da Dritto’ya kapıyı açabilmek için elini uzattı. Ansızın iğrenerek elini geri çekti: Önünde bir hayvan vardı; sanki yapışık ve yumuşak bir deniz hayvanıydı bu. Yapış yapış eli havadaydı; cüzamlı gibi ıslak ıslaktı sanki. Parmaklarının arasında hani bir siğil çıkmış gibi yuvarlak bir çıkıntı belirmişti. Karanlıkta gözlerini kocaman açsa da, elini burnunun altına dayasa da, hiçbir şey göremiyordu. Göremiyor, ama koku alıyordu, bunun üzerine güldü. Bir pastaya dokunmuştu ve eline yapışan da krema ve kiraz şekerlemesiydi.

Hemen elini yalamaya başladı, öteki eliyle de çevreyi kolaçan ediyordu. Yumuşak, ama yapış yapış olmayan bir şeye değdi eli, üstünde de pudramsı bir toz vardı: Bu, *crafen’dil* Hâlâ el yordamıyla ilerlerken bütünüyle ağzına atıverdi. İçinde marmelat olduğunu keşfedince ise minik

bir çığlık attı. Burası harika bir yerdi: Karanlıkta elini hangi yöne uzatırsa uzatsın yeni tatlılara ulaşıyordu.

Az ileride sabırsızlıkla kapıya vurulduğunu işitti; bu, kapının açılmasını bekleyen Dritto idi. Gesubambino sesin geldiği yöne doğru döndü ve bu sırada elleri önce bezelere, sonra da krokanlara çarptı. Kapıyı açtı. Dritto'nun el feneri, onun çoktan krema beyazı olmuş bıyıklarını ve yüzünü aydınlattı.

"Burası tatlı dolu," dedi Gesubambino sanki öteki bilmiyormuş gibi. "Şimdi tatlının sırası değil," dedi Dritto, onu susturarak, "yitirecek zamanımız yok." Ve el fenerinin ışık huzmesiyle karanlıkta ilerledi. Aydınlattığı her yanda raflar sıralıydı, her rafa çeşit çeşit tepsiler dizilmişti ve de her tepsinin içinde, her biçimde, her renkte, krema dolu pastalar ve pastacıklar yanmakta olan mumlar gibi dizilmişlerdi. Karşı duvardaki kalıpların içleri ise büyük Noel kekleri ve kozhelvalarıyla doluydu.

Gesubambino, o anda müthiş bir telaşa kapıldı: Doyamayacağını, bütün bu tatlıların tadına bakamadan buradan kaçmak zorunda kalacağını ve bunca lezzeti yaşamının böylesine kısa birkaç dakikasına sığdırmak zorunda kalacağını düşünerek telaşlanıyordu. Ve daha yeni tatlılar gördükçe, telaşı artıyor; dükkânın, Dritto'nun el feneriyle aydınlanan her yeni koridoru, her yeni köşesi, bütün seçenekleri örtercesine seriliyordu karşısına.

Sonunda raflara atıldı ve minik pastaları ikişer üçer yutmaya başladı; gerçi tatlarını alamıyordu, ama sanki tatlılarla tehditkâr düşmanlarmışçasına savaşıyordu; sanki bu tuhaf canavarlar onu kuşatma altına almışlardı, krokanlı ve şuruplu bir kuşatmayı çene kemikleriyle, dişleriyle savuşturmak zorundaydı. Yarı yarıya kesilmiş Noel kekleri ağızlarını ona doğru açmış kükrüyorlar, tuhaf simitler etobur bitkiler gibi çiçek açıyorlardı; Gesubambino bir an için aslında bu tatlıların onu yutmakta oldukları duygusuna kapıldı.

Dritto, onu kolundan tutmuş çekiştiriyordu.

"Kasaya," dedi, "kasayı açmalıyız."

Ama bu arada yanından geçerken çok renkli bir pandispanyayı, sonra bir pastanın kirazını, derken bir kruasanı, aceleyle de olsa, ödevini ihmal etmemeye çalışarak attı ağzına. El fenerini söndürmüştü.

"Dışarıdan görülmeyeyim bari."

Sonunda pastanenin ön kısmına vardılar, burada pastaların sergilendiği camlı bölmeler ve mermer masalar vardı. Kepenkler ızgaralı olduğundan sokağın ışığı içeri vuruyor, dışarıdaki ağaçlar ve evler tuhaf gölge oyunlarıyla, içeriden görülebiliyordu.

Şimdi sıra kasayı zorlamaya gelmişti. Dritto, el fenerini Gesubambino'ya verdi ve dışarıdan görülmemeleri için yeri işaret ederek, "Şuraya tut," dedi.

Ama Gesubambino bir eliyle feneri tutuyor, ötekiyle çevreyi yokluyordu. Derken bir bütün *plum* cake'i yakaladı ve Dritto demirle kilidi açmaya uğraşırken, ekmek gibi ısırmaya başladı. Sonra çabucak sıkıldı ve mermerin üstüne bıraktı.

"Çekil şuradan! Rezil ettin ortalığı." Dritto dişlerini sıkmış, ona bağırmaya başlamıştı; mesleğinde düzenli çalışmaya çok önem verirdi. Sonra o da kendini tutamadı ve işine ara vermeden yarı yarıya çikolatalı olan kedidillerinden iki tane attı ağzına.

Ama Gesubambino, ellerinin boş kalması için tepsi peçeteleri ve kozhelvalarıyla bir tür masa lambası yaratmıştı. Bazı pastaların üstünde iyi dileklerin yazılı olduğunu görmüştü. Bir saldırı planı hazırlayarak bunların çevresinde dolaşmaya başladı, önce hepsini teker teker gözden geçirdi, parmaklarıyla çikolatalı kremanın tadına baktı; sonra yüzünü pastanın içine gömdü ve hepsinin ortasından ısırmaya başladı.

Ama hâlâ doyuma ulaştıramadığı bir tutkusu, bütünüyle tadını çıkaramadığı bir arzusu kalmıştı. Şimdi masanın üstünde emekliyor, pastalara tepeden bakıyor, içinden soyunmak ve bu pastaların üstüne yatmak, üstlerinde dönmek geliyor, onlardan hiç ayrılmamak istiyordu. Şundan beş-on dakika sonra bütün bunlara veda etmek zorunda kalacak, bütün bir ömrü boyunca pastaneler ona yasaklanacaktı; zaten çocukken de öyleydi ve o burnunu vitrin camlarına dayar, öylece seyrederdi. Şurada hiç olmazsa üç-dört saat kalabilseydi...

"Dritto," diye seslendi. "Gün doğana dek burada gizlensek bizi kim görür ki?"

Kasayı zorlayarak açmayı başaran ve şimdi içindekileri inceleyen Dritto, "Aptal aptal konuşma," dedi. "Celere gelmeden buradan sıvışmamız gerekiyor."

Tam o anda vitrine vurulduğunu işittiler. Yarım ayın ışığında kepengin ızgarasının arasından, el kol hareketleri yapan Uora-uora'yı gördüler.

Dükkândaki iki tip yerlerinden sıçradılar, ama Uora-uora onlara sakin olmalarını işaret ediyor, Gesubambino'nun dışarı çıkıp gözcülük yapmasını, kendisinin içeriye girmek istediğini anlatmaya çalışıyordu. İçeridekiler ona yumruklarını ve dişlerini gösterdiler, dükkânın önünden çekilmesini, yoksa beynini dağıtacaklarını anlatmaya çalıştılar.

Bu arada Dritto kasada sadece birkaç bin liret olduğunu anlamış, küfretmeye başlamış ve hıncını ona yardım etmek istemeyen Gesubambino'dan çıkarmaya karar vermişti. Gesubambino kendinden geçmiş gibiydi, *strudel*leri dişliyor, sarı üzümlerin çekirdeklerini yere tükürüyor, şurupları yalıyor, bütün vitrin camlarını elliyor, yapışık ellerinin izini bırakıyordu. Sonunda artık canının tatlı istemediğine karar verdi, hatta neredeyse kusmak üzereydi, ama gene de kendini tutamıyor, teslim olmak istemiyordu. Ve *crafen*ler, sünger parçalarına, omletler sinekkâğıdı rulolarına dönüştüler; tatlılara zift ve ökseotu karıştı. Şimdi, artık kefenlerinin beyazlığı içinde kokuşan tatlı cesetleri, midesinde bulanık bir tutkala dönüşerek ayrışan tatlılar görüyordu.

Dritto artık tatlıları ve açlığını unutmuş, bir başka kasanın kilidine sövmekle meşguldü. İşte o anda Uora-uora kimsenin anlamadığı Sicilya dilinde küfürler yağdırarak depodan geçti ve yanlarına geldi.

"Celere mi geldi?" diye sordu beti benzi atan öteki ikisi.

"Nöbet değişimi! Nöbet değişimi," diye inliyordu kendi lehçesinde, U ile başlayan sözcükleri söylemekte zorlanıyor, kendinin aç biilaç bahçede beklerken onların burada tatlıları tıkınmasının ne büyük bir adaletsizlik olduğunu anlatmaya çalışıyordu.

Gesubambino öfkeyle, "Sen git gözcülük et! Git dikil dışarıda!" diye bağırıyordu; çoktan doymuş olmak onu daha bencil ve kötü kılmıştı.

Dritto, nöbet değişimi yapmanın daha doğru olacağının ayırdındaydı, ama Gesubambino'yu kandırmanın pek kolay olmayacağını da biliyordu ve biri gözcülük etmezse burada kalamazlardı. Bu nedenle' tabancasını çekti ve Uora-uora'ya doğrulttu.

"Hemen yerine dön, Uora-uora," dedi. Uora-uora umutsuzluk içerisinde gitmeden ağzını toparlamaya karar verdi, kocaman elleriyle bir avuç çamfıstıklı acıbadem bisküvisi kaptı.

"Ya seni elinde bu tatlılarla yakalarlarsa, ne anlatacaksın aptal herif," diye söylendi Dritto. "Hepsini bırak ve toz ol".

Uora-uora ağlıyordu. Gesubambino ondan nefret ettiğini hissetti. Üzerinde ‘Nice yaşlara’ yazan bir pastayı kaptığı gibi yüzüne fırlattı. Uora-uora istese kaçabilirdi, ama pastanın yüzüne yapışması için iyice öne çıktı ve yüzü, şapkası, kravatı kremaya bulanınca gülmeye başladı ve o zaman burnunu hatta şakak kemiklerini yalayarak kaçtı.

Dritto en sonunda doğru kasayı açmayı başarmıştı ve marmelatlı parmaklarına yapıştıkları için söylenerek banknotları ceplerine dolduruyordu.

“Haydi Gesubambino, gitme zamanı geldi,” dedi. Ama Gesubambino için her şeyin sonu bu denli kolay gelemezdi: Bu, arkadaşlarına ve Toskanalı Mary’ye yıllarca anlatacağı bir takınma olmalıydı. Toskanalı Mary, Gesubambino’nun sevgilisiydi, uzun ve pürüzsüz bacakları, bedeni ve de pek güzel bir yüzü vardı. Gesubambino’dan hoşlanmasının nedeni onun büyük bir kedi gibi bedenine tırmanması ya da kıvrılması idi.

Uora-uora’nın ikinci kez içeriye girmesi bu düşüncelerini yarıda kesti. Dritto tabancasını çekiverdi ama Uora-uora hemen, “Celere geldi!” deyiverdi: Sonra da elinde pardösünün etekleriyle uçarak kaçtı. Dritto, son paraları da toplayarak iki sıçrayışta kapıya vardı; Gesubambino da peşindeydi.

Gesubambino, Mary’yi düşünüyordu: Ancak o anda, hiç armağan götürmediği bu kıza pastalar taşıyabileceğini akıl etti; kız bir olay çıkarabilirdi! İçeriye döndü, kremalı rulolardan yakaladı ve bunları gömleğinin altına tıktı; sonra en kırılgan tatlıları seçtiğini düşünerek daha sert kurabiyeler aradı ve bunları da göğsüne doldurdu. O anda vitrinin önünde dolaşan ve sokağın sonundaki birini gösteren polislerin gölgesini gördü; polisin biri silahını çekti ve o yöne doğru ateş etti.

Gesubambino kendini tezgâhın arkasında yere attı. Hedefi tutturmuş olamazlardı, şimdi öfkeyle el kol işaretleri yapıyor ve içeriye bakıyorlardı. Az sonra minik kapının açık olduğunu anladıklarını ve içeriye daldıklarını da fark etti. Dükkânın içi ansızın silahlı polislerle doluverdi. Gesubambino gizlendiği yerde bir kedi gibi kıvrılmıştı, ama bu arada hemen kolunun yanı başındaki meyve şekerlemelerini keşfetmiş, kendini rahatlatmak için bergamot ve agaçkavunu şekerlemelerini atıştırmaya başlamıştı.

Celere’nin adamları hırsızlığı araştırıyor, raflardaki pasta izlerine bakıyorlardı. Böylece onlar da farkına varmadan, ama izleri karıştırmamaya özen göstererek, pastaları atıştırmaya başladılar. Birkaç dakika sonra suça

ait izleri araştırmanın coşkusuna kapılarak ne var ne yok silip süpürmeye başladılar.

Gesubambino bir şeyler çiğniyordu, ama ötekiler ondan daha gürültüyle çiğniyor, onun sesini bastırıyorlardı. Ve bu arada gömleği ile teninin arasında bir şeylerin erimekte olduğunu hissetti ve mide bulantısı önlenemez bir hal aldı. Şekerlemelere öylesine dalmıştı ki, çıkış kapısının serbest olduğunu ayrımsamakta geç kaldı. Sonradan Celere'nin adamları yüzüne pasta kreması bulaşmış bir maymunun hoplaya zıplaya dükkânı katettiğini, tepsileri ve pastaları devirerek geçtiğini gördüklerini söylediler. Ve onlar şaşkınlıktan sıyrılıp ayaklarının altındaki pastaları temizleyene dek bizimki canını kurtarmıştı.

Toskanalı Mary'nin yanına gittiğinde ve gömleğinin önünü açtığında göğsü pek garip bir hamurla sıvanmış durumdaydı. Ve iki sevgili, sabaha dek yatağa uzanarak son krema parçasına, son kırıntıya dek birbirlerini yaladılar.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Köpek Gibi Uyuyoruz

Gözlerini her açışında, bilet satış noktasının lambalarının sarı ve acı ışığı gözlerine batıyordu. Karanlık ve sıcaklık arayarak başına dek çektiği ceketinin altına sığınıyordu. Yere uzanırken, taşların ne denli sert ve soğuk olduklarını ayrımsamamıştı, ama şimdi buz gibi bıçaklar giysisinin ve ayakkabılarının deliklerinden içine sızıyor, bedeninin zaten pek az olan eti, yer taşları ve kemikleri arasında ezilip acıyordu.

Şu da var ki kendine pek iyi bir yer seçmişti; merdiven altında, korunaklı ve ayakaltı olmayan bir yerdi burası, yere uzandıktan bir süre sonra başının üstünde dört uzun kadın bacağı bitivermiş ve şöyle demişlerdi: “Hey, şuna bak, bizim yerimizi kapmış.”

Adam bunları duyuyor, ama gene de uyanmıyordu, ağzının bir kenarından akan salya, yastık niyetiyle kullandığı küçük valizinin yırtık kartonuna akıyordu, saçları da bedeninin yanlamasına uzanma çizgisini izleyerek, kendi hesaplarına uykuya dalmışlardı.

Topraklı dizlerinin üstüne inen çan biçimindeki eteğin tepesinden, “Tamam,” diye bir ses geldi, “artık toparlan, biz de yatağımızı hazırlayalım.”

Ve o ayaklardan biri, bot giymiş bir kadın ayağı, koklayan bir köpek gibi adamın belini şöyle bir yokladı. Adam, dirseklerinin üstünde doğruldu, sarı ışıkta yolunu şaşırmış ve rahatsız olmuş gözkapaklarını kocaman açarak kadınlara baktı; saçları henüz durumun ayırdında olmayarak dimdik dikiliyorlardı. Adam bir an sonra valize bir kafa atmak istercesine gerisin geriye düşüverdi.

Kadınlar başlarındaki torbaları çıkardılar. Peşlerinden gelen erkek kıvrılmış battaniyeleri yere koydu, battaniyeleri açmaya başladılar. “Hey,” dedi kadınların yaşlı olanı bizimkine, “kalk, hiç olmazsa senin altına da sürelim.” İyi ama, adam hâlâ uyuyordu.

“Herhalde çekmiş olmalı,” dedi kadınların genç olanı; bu kadın da pek sıskaydı, ama göğüsleri ve kalçaları bedenine sonradan yapıştırılmış gibi kocamandı, eğilip un çuvallarının altına battaniyeleri sererken, giysisinin altında salınıp duruyorlardı.

Bu üç kişi karaborsacıydı ve ellerinde dolu çuvallar, boş tenekelerle çıkagelmişlerdi. İstasyonlarda, sert yerde yata yata kemikleşmiş, ‘sığır gibi’ yolculuk eden insanlardı ve koşullara ayak uydurarak yumuşak olması için altlarına, sıcak olması için üstlerine battaniye örtüyor, yastık olarak çuvalları ve tenekeleri kullanıyorlardı.

En yaşlıları olan, battaniyenin bir kısmını uyuyan adamın altına sokuşturmaya uğraşıyordu, ama adam kımıldamadığı için onu orasından burasından havaya kaldırıyordu. “Çekmiş olmalı bu,” dedi yaşlı kadın. “Belki de göçmendir.”

Onlarla birlikte olan, fermuarlı bir ceket giymiş sıska adam çoktan iki battaniyenin arasına sızmış ve birini başına dek çekmişti bile. Sonra hâlâ yastık yapmak için torbalara battaniye doldurmaya çalışan genç kadının kalçalarına doğru seslenerek, “Haydi. Gelsene. Daha hazır değil misin?” dedi. Genç kadın, karısıydı, ama bekleme salonlarının yer karolarını, yatak odalarından daha iyi tanıyorlardı. Kadınlar da battaniyelerin altına girdiler ve genç kadınla kocası titreme sesleri çıkararak bir süre birbirlerine sokuldular, sürtündüler; yaşlı kadınsa bir türlü uyanmayan öteki adama söylenip durdu. Yaşlı denilen kadın belki de pek yaşlı değildi, ama başının üstünde un çuvalları, yağ tenekeleri taşıyarak, trenlerde sürdürdüğü bu yaşam ona sefil bir görünüm vermişti; üstündeki giysi de çuvala benziyordu, saçları dört bir yana dağılmıştı.

Uyuyan adamın başı çok yüksek olan valizin üstünden kayıyor, boynu çarpık duruyordu; kadın düzeltmeye niyetlendi, ama adamın başı neredeyse yere çarpacaktı, bunun üzerine kadın alıp onu bir omzuna dayadı ve adam dudaklarını kapattı, yutkundu, aşağı yukarı derken kendine rahat bir nokta buldu ve yeniden salyalarını akıtarak uyumasını kadının göğsünde sürdürdü.

Herkes kendine rahat bir yer bulup uyumaya hazırlanırken Güney İtalyalı üç tip çıkageldi. Kara bıyıklı bir baba ve esmer, şişman iki kızı, üçü de tıknaz tiplerdi; ellerinde hasır sepetler taşıyorlardı ve bu ışığın altında üçünün de gözünden uyku aktığı belliydi. Sanki kızlar bir yana, baba öte yana gitmek ister gibiydiler, birbirlerine bakmadan ve neredeyse konuşmadan tartışıyorlardı; kısa cümleler yuvarlıyor, bir durup bir söyleniyorlardı. Dört kişi tarafından çoktan işgal edilmiş yeri bulduklarında iyice dağıldılar, ama o sıra gocuklarını sırtlarına atmış iki delikanlı peyda oldu.

Bu ikisi hemen Güneylilerin arasına girdiler, bütün battaniyeleri ortak kullanarak ve o. dört kişiyle birlikte yatmak konusunda onları kandırmaya çalıştılar. Gençler Fransa’ya göçmek üzere olan iki Venedikliydi, ne yapıp edip karaborsacıları kaldırdılar ve hep birlikte yatmak üzere bir düzenleme yapmaya giriştiler. Bütün bunların o yarı uykulu iki kızın göğüslerini ve kalçalarını sıkıştırmak için yapılan bir manevra olduğu belliydi, ama sonunda göğsünde adam uyuduğu için yerinden kımıldamayan yaşlı kadın dahil herkes yerleşti. İki delikanlı elbette babayı dışarıda bırakarak kızları ortalarına almayı başarmışlardı; ama bu battaniyelerin altında elleri öteki kadınlara da yetişebiliyordu.

Birileri horlamaya başlamıştı bile, ama üstündeki bütün ağırlığa karşın, Güneyli adamı bir türlü uyku tutmuyordu. Işığın o acı sarısı, gözkapaklarının altına dek sızıyor, gözlerine kapattığı ellerinin altında bile peşini bırakmıyordu ve hoparlörlerin, hızlı sefer... peron... kalkış... biçimindeki o insanlıkdışı bağırışları onu sürekli gergin kılıyordu. Bir yandan da tuvalet gereksinmesi duyuyor, ama hem nereye gideceğini bilemiyor, hem de bu istasyonda yolunu yitirmekten korkuyordu. Sonunda birini uyandırmaya karar verdi ve başladı sarsmaya: Bu, baştan beri uyuyan garibandı.

“Ayakyolu, kardeş, ayakyolu,” diyor ve sarmalanarak yatan öteki bedenlerin ortasında oturan adamı dirseğinden çekiştiriyordu.

Uyuklayan adam ansızın dikildi. Puslu kırmızı gözlerini ve yapışkan ağzını üstüne eğilen bu adama doğru açtı ve kara bıyıklı, kırışık, kedi suratlı adama baktı.

“Ayakyolu, kardeş...” diyordu Güneyli. Ötekinin şaşkınlığı sürüyordu, korkuyla çevresine bakınıyordu. Her ikisi de ağızları bir karış açık birbirlerine bakıyorlardı. O sürekli uyuyan hiçbir şey anlayamıyordu, altında, yerde yatan kadının yüzünü keşfetti, dehşet içinde süzdü onu. Belki de bir çığlık atmak üzereydi. Sonra birdenbire başını yeniden kadının göğsüne daldırdı ve kurşun gibi uykusuna daldı.

Güneyli, iki ya da üç bedeni çiğneyerek ayağa kalktı ve o büyük, aydınlık ve soğuk salonda kararsız adımlarla yürümeye başladı. Camların arkasından gecenin duru karanlığı, demirden ve geometrik manzaralar görünüyordu. Derken dalgın dalgın, onlara doğru yürüyen, kendinden daha ufak tefek, kırışık giysili, esmer bir adam gördü.

“Ayakyolu, kardeş,” dedi bizim Güneyli, yalvararak.

O da, söylenenleri anlamayarak, ortaya bir paket çıkardı ve “Amerikan var, İsviçre malı var,” dedi.

Bu, tren istasyonlarında günübirlik bir yaşam sürdüren, yeryüzünde ne bir evi ne de yatağı olan, arada bir trene binip belirsiz tütün ve çiklet alım-satımları nedeniyle başka bir kente giden Belmoretto idi. İstasyonlarda aktarma saatini beklerken: uyuyan tiplerle dostluk kurabilirse, o da battaniyenin altına kıvrılırdı, yoksa geceyi ayakta dolaşarak geçirirdi; bazen de ihtiyar bir eşçinsel, onu evine götürür, yıkanmasına izin verir, karnını doyurur ve de yatağını paylaşırdı. Belmoretto da Güneyliydi ve bu kara bıyıklı ihtiyarcığa çok iyi davrandı; onu ayakyoluna götürdü, tekrar yattığı yere dek eşlik etmek için yanında bekledi. Sonra ona sigara verdi ve birlikte tüttürürlerken, uykudan bulanmış gözleriyle hareket eden trenlere, aşağıda avluda, yere yatarak uyuyan insan kümesine baktılar.

“Köpek gibi uyuyoruz,” dedi Güneyli. Altı gün, altı gece oldu, daha yatak yüzü görmedim.

“Bir yatak,” dedi Belmoretto, “bazen rüyamda bir yatak görürüm. Sadece bana ait olan bembeyaz bir yatak.”

Güneyli yine yatmaya gitti. Kendine yer açmak için battaniyeyi şöyle bir kaldırdığında Venediklilerden birinin elinin kızının bacakları arasında olduğunu gördü. Onu kovalamak için kendi de elini uzattı, kızının etinde şöyle bir dalgalanma oldu ve bu elin, kızın tadına bakmak isteyen Venedikli arkadaşı olduğunu sanan delikanlı onu bir yumruk atarak uzaklaştırdı. Güneyli adam da küfürler savurarak ona bir yumruk çaktı. Ötekiler uyuyamadıklarını söyleyerek bağırdılar ve Güneyli, kendi yerine dönebilmek için dizlerinin üzerinde üstlerinden geçti ve sonunda küskün küskün battaniyenin altına süzüldü. Üşüyordu, iyice dertop oldu: Eli hâlâ kızının iç eteğinin altındakilerin sıcaklığını hissediyordu. Canı ağlamak istedi.

Bu sırada herkes, battaniyeleri eşeleyen bir köpek gibi, aralarına girmeye çalışan birinin varlığını hissetti. Kadınların bazıları bağırdı. Ne olduğunu anlamak için herkes battaniyesini çekiştirmeye başladı. Ve anne karnındaki fetüs gibi kıvrılmış Belmoretto’nun ortalarına girip yattığını ve çoktan horlamaya başlamış olduğunu gördüler; adam ayakkabılarını çıkarmıştı, başını bir eteğin, ayaklarını bir başka eteğin altına sokmuştu. Sırtına yumruklar atarak onu uyandırdıklarında, “Bağışlayın,” dedi, “rahatsız etmek istemiyordum.”

Artık herkes uyanmış, küfür yağdırmaya başlamıştı, ama ağzından salyalar akıtan o tip hâlâ derin derin uyuyordu.

“Burada insanın kemikleri kırılıyor, insanın sırtı donuyor,” deyip duruyorlardı. “Şu lambayı parçalasak, şu hoparlörün sesini kessek!”

“İsterseniz size şilte yapmayı öğreteyim,” dedi Belmoretto.

“Şilte,” diye yineliyordu ötekiler. “Şilte.”

Ama Belmoretto çoktan bazı battaniyeleri kaldırmış ve hapishaneye düşmüş herkesin bildiği yöntemle, akordeon gibi kıvırmaya başlamıştı bile. Ona bu işi kesmesini, bu denli çok battaniye olmadığını, bazılarının açıkta kalacağını söyleyip duruyorlardı. Sonra, başın altına bir şey koymadan yatmanın ne denli zor olduğu ve Güneylinin sepetlerinin işe yaramadığı konusunda birleştiler. Bunun üzerine Belmoretto, her erkeğin başını bir kadının poposuna ya da bacağına dayayıp uyuyabileceği bir tasarı geliştirdi; ne var ki bu da battaniyelerin kısıtlı olması nedeniyle pek güçtü; her neyse, sonunda herkes yerine yerleşti ve yeni yeni yatış biçimleri ortaya çıktı. Ama az sonra bütün çabanın boşuna olduğu anlaşıldı, çünkü hepsi kımıldayıp duruyorlardı; bunun üzerine Belmoretto, Nazionali sigaralarını satışa Çıkardı ve hep birlikte sigara içip kaç gecedir uyumadıklarını dillendirmeye başladılar.

“Biz yirmi gündür yollardayız,” dedi Venedikli gençler, “üç kez bu lanet olası sınırı aşmayı denedik, ama her seferinde bizi yakaladılar. Fransa’da gördüğümüz ilk yatak bizim olacak ve kırk sekiz saat aralıksız uyuyacağız.”

“Bir yatak,” dedi Belmoretto, “tertemiz yıkanmış çarşaflar ve içine gömülecek kuştüyü bir yatak. İçine sadece benim sığabileceğim dar ve sıcak bir yatak...”

“Ya sürekli bu yaşamı sürdüren bizler ne yapalım?” dedi karaborsacı. “Eve gidince bir gece kalıyoruz, sonra yeniden trenlerde alıyoruz soluğu.”

“Altı gecedir soyunmadan yatıyoruz,” dedi Güneyli kızlar, “altı gündür çamaşır değiştiremiyoruz. Altı gecedir köpekler gibi uyuyoruz.”

“Ben hırsız gibi bir eve dalacağım,” dedi Venediklinin biri. “Hırsızlık yapmak için değil, bir yatağa gireceğim ve sabaha dek uyuyacağım.”

“Ya da bir yatak çal, buraya getir, uyu,” dedi öteki.

Belmoretto’nun aklına bir düşünce gelmişti. “Bekleyin,” dedi ve gitti.

Deli Maria'yı bulana dek kemerlerin altında dolaştı. Deli Maria gece bir müşteri bulamazsa, ertesi gün karnını doyuramıyordu, bu nedenle sabaha dek yılmıyor, karmakarışık kırmızı saçları ve şarap şişesi gibi şişko kalçalarıyla kaldırımları arşınlıyordu. Belmoretto onun arkadaşıydı.

İstasyonun bekleme salonunda sürekli uykudan, yataktan, köpekler gibi uyumaktan konuşurlar ve pencerelerde günün ağarmasını beklerlerdi. Aradan on dakika bile geçmeden Belmoretto, omzunda yuvarlanmış bir şilte ile göründü.

"Yarım saat yatmaya elli liret alırım," dedi şilteyi yere sererken.' "İsteyen iki kişi birlikte yatabilir. Adam başı yirmi beş liret nedir ki?"

Yatağında iki şiltesi olan Deli Maria'nın bir yatağını kiralamış, şimdi onu yarım saatliğine kiraya vermeye karar vermişti. Aktarma trenlerini bekleyen uykulu başka yolcular da ilgiyle onlara yanaşmışlardı.

"Yatın," diyordu Belmoretto. "Ben sizi uyandırırım. Üstüne de bir battaniye atalım, işte böyle, sizi kimseler göremez, isteyen çocuk bile yapabilir. Yatın haydi."

Güneyli kızların birini koynuna alan Venedikli delikanlı yatağı ilk deneyen oldu. Göğsünde salyalı adamı uyutan karaborsacıların yaşlı olanı ikincilik için yer ayırttı. Belmoretto bir defter bulup çıkarmış, memnun mesut, rezervasyonları yazıyordu.

Gün doğarken şilteyi Deli Maria'ya geri götürecekti ve gün bitene dek yatakta birlikte taklalar atacaklardı. Sonunda da uyuyacaklardı.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Sen İşine Bak, Her Şey Yolunda

Karaborsa işi yorucu ama iyi para getiren, özgür ve farklı bir iştir. Erkek kadın tıkış tıkış kamyonlarda ya da yük vagonlarında hayvanlarla birlikte yolculuk eder, polis kontrolü noktalarında ne çıkarsa bahtına diye önlerine gelen arabalara saldırır, nerede olursa olsun, beş kişi, altı kişi - artık odaya kaç yatak sığarsa - bazıları da yerde yatarak, hanlarda geceler. Örgülü saçlı kız böyle az ve rahatsız uyumaya alışık değildi. Bu ilk yolculuğuydu, giderken yağ, dönüşte de un taşımışlardı.

Erkenden şafak söktü, pencereler aydınlanınca yataktaki kabarıklıkları gördü, solukları duydu. Costantina köydeki evinde hep erken kalkmaya alışıktı, artık uyuyamayacağını anladı. Yanındakileri dirsekleyerek yavaşça yataktan çıktı, yerde bir sürü ayakkabının arasında kendininkileri buldu, bumburuşuk olmuş kırmızı entarisine çekidüzen verdi, örgülerinin açılmış uçlarını yeniden ördü ve ses çıkarmadan yürümeye çalışırken yerde yatan bir zavallının üstüne bastı, adam inleyerek öbür yanına döndü.

Dışarıda sarı bir gökyüzü, boz renkli bir deniz, dallarından
lifler sarkan kuru palmiyeler ve hâlâ uykuda gibi duran küçücük evler vardı. Costantina, “Neredeyse sabah olacak,” diye düşündü. “Sabah olur akşam olur, ben karaborsacılık yaparım; sabah olur akşam olur, evcağızıma dönerim.” Uzaklarda belli belirsiz gökyüzüne yansıyan tepeler alacakaranlıkta gittikçe büyür gibiydiler. Bombardımanlar sırasında yıkılmış bir köprü ve alçak bir duvarın üstüne oturmuş ona bakan bir çocuk gördü.

“Hey çocuk!”

Bu, bombalanmış köylerde ve askeri lojmanlarda dolaşan, kafası sıfır numara tıraşlı, tıknaz, yaşlı bir adam gibi kurnaz suratlı Adelchi'ydi. Sırtındaki kocaman asker kaputunun altından görünen incecik, kirli bacaklarıyla tıpkı bir güvercini andırıyordu. Omuzunda boş bir teneke kutu, dolu bir torba ve içinde tahtadan yapılmış hissini veren bir ispinoz olan bir kafes asılıydı.

"Kız, nereye gidiyorsun?" dedi çocuk.

"Öbürlerinin uyanmasını beklerken azıcık dolaşayım dedim."

Adelchi onaylar gibi başını salladı ve "Sen işine bak, her şey yolunda," dedi.

Costantina, "Ne?" diye sordu.

Adelchi, "Ben ne dediğimi bilirim," diye mırıldandı.

Costantina, "Ben karaborsacılık yapıyorum," dedi.

Çocuk, "Ya ben ne yapıyorum sanıyorsun?" dedi. Sonra torbasını öne döndürerek, "Bak, hep Amerikan eşyası dolu, konserve kutuları," diye ekledi.

Costantina, "Bu çocuk işini biliyor" diye düşündü, "Boyuna bosuna bakmadan konserve karaborsacılığı yapıyor; kim bilir anası babası ne mutludur."

Sonra kendi kendine, "Şimdi ona, karaborsacıların hep birbirlerine sordukları şeyi soracağım, o zaman benim de gerçekten bu işi yaptığımı anlayacak," dedi.

"Kaç para verdin?"

Adelchi, "Hiç vermedim" dedi. "Füfüüyyyyt!"

Islık çalarak elini burnuna götürdü ve nanik yaptı. Derken kafesteki ispinoz da bir ıslık tutturdu ama Adelchi kuşu susturmak için kafese bir yumruk indirdi.

"Hepsini satıyor musun, yoksa birazını kendin yemek için saklıyor musun?"

Costantina karaborsacıların başka neler sorduklarını bilmiyordu.

"Yemek yok, yemek ayrı, beleşten." Adelchi eliyle boş teneke kutuya vurdu. "Birazdan gidip ordu mutfağının önünde kuyruğa gireceğim."

Costantina, "Şimdi ispinozu soracağım" diye içinden geçirdi. "Ya ispinoz?"

"Bunun adı Hoşgeldin, bak nasıl yardımı olur gezip dolaşırken." Kafesi karnına doğru çekti ve cebinden küçük bir çanak çıkarıp ağlamaklı bir yüzle

dilenir gibi uzattı.

Costantina, “İyi para kazanıyor olmalısın,” dedi.

Çocuk kaputun cebinden, çevresine bir lastik bant geçirilmiş yağ içinde kocaman bir cüzdan çıkardı, bantı çekip kahverengi, pembe, yeşil kalın bir demet para gösterdi ve saymaya başladı.

Costantina, “Hepsi senin mi?” diye sordu. “Tabii ya.”

Costantina, “Ne becerikli çocuk,” diye düşündü. “Bak, ne kadar parası var... Keşke ben de öyle olabilsem.”

Adelchi ona dönüp, “Sana nasıl para kazanıldığını öğreteyim ister misin?” diye sordu.

“İstemez olur muyum!”

Adelchi yolun sonuna doğru baktı. İki kişi onlara doğru geliyordu.

“Bak şimdi, otur şu duvarın üstüne, bacağını şöyle uzat, aferin tamam, göğsünü şişir. Tamam oldu, dur öyle.”

Costantina kımıldamadan duvarın üstünde oturuyor, serin rüzgârın üstü açılmış bacaklarını ve örgülerinin arasından kulaklarını okşadığını duyuyor, başının üstündeki akasyanın dalları hafifçe sallanıyordu.

Gelenler, karanlık işler çevirmek için dolaşan Foffo ve Nasostorto’ydu.[4] Sabah karanlığının havasını solumaya ve renklerini görmeye alışık değildiler. Geniş kenarlı şapkalar giymiş, iki dirhem bir çekirdek iki delikanlı ıslık çala çala geliyorlardı. Güçlü kuvvetli bir genç olan Foffo kaslarını şişirerek yürüyor, bir deri bir kemik, cılız Nasostorto’ysa her adımda eğilip bükülüyordu.

Foffo, “Açık hava sağlığa iyiymiş derler, hiç duydun mu?” dedi. Hep gülüyordu, ağzının kenarları yukarı doğru kıvrıktı ve her şeye gülerdi: “Ha, ha, ha!”

Nasostorto coşkuyla, “Ah Foffo, tarlalardaki huzur!” diye söylendi. Tiz bir sesi vardı ve her cümleden sonra karmakarışık bir şarkı tutturuyordu. Avazı çıktığı kadar bağırıyor, bütün dizeleri kendi devinimlerine uydurmaya çalışıyor ama direttikçe daha beter midesi bulanıyor, sonra da kendi kendisiyle alay edercesine çabasını artırıyordu. Foffo üstünkörü hamlelerle ona eşlik ediyor, bir yandan da dünyada o ezgiyi mırıldanmaktan başka şey olmadığına inanmış, boyuna gülüyordu.

Nasostorto tam orta yerde sağa kıvrılarak elmacık kemiğine doğru uzanan iri burnunun böldüğü sıska suratını buruşturarak, “Ah, tarlalardaki

yorucu, güç işler! Hep sağlık, Foffo, hep sağlık!" diye bağırdı.

Nasostorto damardan yapılan sülfamit iğneleri ve haplarıyla yaşardı. Bütün organları, kemiklerine yapışmış sarkan derisi gibi yanmış ve kokuşmuştu. Ciğerleri, dükkânın arkasındaki küçük odada gece gündüz poker oynamaktan, yoğun sigara dumanından başka bir şeye alışık değildi; solunum borusu, balgam emmiş bir sünger olmuş, midesi ve bağırsakları uzun açlık dönemleri yüzünden eriyip bitmiş, sıvı dolu kaygan ve yapışkan yılanlara dönüşmüştü, cinsel organındaki salgı bezleri küflü, mikrop yuvalarıydı.

Foffo ise bambaşkaydı. Gücü yerinde ve kanı temizdi. Nasostorto'yu çürüten mikroplar ona dokunmuyorlardı bile. Litrelerce içki içer, başı bile dönmezdi. Yalnız bazen, geçici bir bulantı hisseder, ansızın kusuverirdi. Geçinmek için yapadurdukları karanlık işlerde arkadaşı kadar kurnaz olmayıp çoğu zaman başı belaya girse de, her şeye bir çözüm bulur, gülmeyi sürdürerek yumruklarını kullanır ve karşısındakileri yere sererdi.

"Ha, ha, ha! Foffo!"

"Ha! Nasostorto! Ha, ha, ha!"

"Hahha! Ne açıkgözsün be, Foffo! Senin gibisi yoktur!"

"Ha, ha, ha!"

Costantina yaklaşan gençlere bakıyordu. Bunlar, iyi giyimli iki delikanlıydı. Acaba şimdi ne olacaktı? Adelchi biraz uzaklaşmış, çevreyi kolaçan ettikten sonra geri gelmişti. "Evet," dedi, "az ötede bir çayır var."

Çayır mı? Ne yapacaklardı çayırı? Çayırda ot toplanır, karaborsacılık yapılmazdı. Ama şu iki genç de garipti, birinin burnu eğri, ötekininki değildi. Burnu nasıl olursa olsun, ne önemi vardı. Önemli olan, Adelchi'nin ne yapacağıydı. Costantina'nın içinden gülmek geliyordu ama merak ediyordu, azıcık da huzuru kaçmıştı.

İkisi uzaktan, akasya ağacının altında oturan Costantina'yı gördüler. Önce Nasostorto parmağıyla işaret ederek arkadaşına gösterdi.

"Bak, sen küçük kızlardan hoşlanırsın, sabah sabah nasıl bu yabançileği?"

Foffo'nun burun delikleri açılmıştı. "Nerede? Nerede?"

Costantina her şeyi anladı. Adelchi onu oraya, ikisini oyalamak için oturtmuştu, kim bilir o arada ne dolaplar çevirip neler satacaktı heriflere. Belki biraz şakalaşması gerekti bu iki gençle. "Birinin suratı asık, öteki

gülüyor,” diye düşündü. “Birinin burnu çarpık, ötekininki düz. Burnu çarpık olan değil, gülen delikanlı daha yakışıklı.”

Adelchi sırtında torbasıyla yaklaşmış, içten pazarlıklı bir edayla adamlara doğru yürüyordu. Costantina hiç kımıldamıyordu. Adelchi, kımıldarsan vay haline, dememiş miydi?

“İştahını açmak için ne dersin şuna, Foffo, ha?”

“Ya sen, Nasostorto? İştah kabartıcı bir şey istemez misin?”

“Benim ne halde olduğumu biliyorsun, Foffo!”

Costantina, “Kim bilir neden gülüyorlar?” diye düşündü, “Sarkıntılığa başlarlarsa, korkarım Adelchi’ye kulak asmazlar.” Ama onun da gülmesi tutmuştu.

Adelchi ikisinin yolunu kesmişti. Yere bakarak, dişlerinin arasından “Sigara, Amerikan sigarası” diye fısıldıyordu. Tamam işte, istediği sigara satmaktı.

“Duydun mu, Foffo, bize Amerikan sigarası satmak istiyor, ha?”

Foffo gülüyordu, “Bize Amerikan kızları gerek be!”

“Kaça satıyorsun?”

Adelchi hep yere bakarak, neredeyse utanarak bir şey söyledi. Öbürleri alay edip güldüler ve bir araba laf ettiler. Adelchi birden tutumunu değiştirip gözlerini gençlere dikti, baş parmağıyla arkasını işaret etti ve Costantina’ya kaçamak bir bakış fırlatarak alçak sesle bir şey söyledi.

Costantina, “Belki de şimdi benden konuşuyorlar, ben de oyuna katılıyorum,” diye düşündü ve hiç aldırış etmez gibi yapıp başka yana bakmaya karar verdi. Aslında, bu oyun hoşuna gitmeye başlamıştı. Adelchi kim bilir şimdi onun için neler söylüyordu!

Adelchi, “E, ne dersiniz? Teyze kızımı beğendiniz mi?” dedi.

Gençler birden ciddileşip ilgilendiler ve sanki biraz kibarlaştılar.

“Peki kaç yaşında, ha?”

Adelchi tasalı bir sesle yanıtladı. Az önce Costantina’ya, “Bana bak, hep bakire olduğunu söyleyeceksin, e mi?” demişti.

Costantina, “Tabii ki bakireyim,” demişti. Acaba neden öyle demesini istiyordu? Ona kalsa, bunun hiç mi hiç önemi yoktu; söylenecek şey miydi bu?

Adelchi o sinir bozucu edasıyla, “Sen işine bak, her şey yolunda gider,” demişti. Bu çocuk yavaştan Costantina’nın tepesini attırmaya başlamıştı.

Şimdi Adelchi bu şeyleri o ikisine de söylemişti. Foffo inanmak istemiyordu, belki de kimseye güvenilmemesi gerektiğini biliyordu da ondandı.

“Daha neler! Sen inanıyor musun öyle olduğuna, Nasostorto?”

Arkadaşından daha bilgiç olan Nasostorto bıyık altından gülerek, “Neden olmasın?” dedi. “Günü saati gelinceye kadar hepsi öyledir.” Ama ciddi mi söylüyor yoksa alay mı ediyor, belli değildi.

Artık Costantina’nın yanına gelmişlerdi ve kız yüzlerine bakıyordu. Adelchi, ne yapması gerektiğini ona iyice anlatmış değildi.

“Pahalı be!” dedi neşeli olan, ‘‘Yani çok pahalı, sen ne dersin, Nasostorto?”

“Pahalı.”

Ama Foffo her şeyi komik buluyordu: fiyatı, kızın yaşını, pazarlık etmeyi. Çok yakışıklıydı, neşeliydi, gergin, pembe yanakları, ağzının kenarlarında gülümseme çizgileri vardı ve boyuna tek gözünü kırpıp duruyordu.

“Haydi be, Nasostorto! Sabahın bu erken saatinde iştahını açacak bir çilek kız, tam sana göre bir iş bu. Nasostorto, hadi davran.”

Costantina hangi işten söz ettiklerini anlamamıştı: ne iştah açması, ne çileği! Sıska herif uzun, kemikli ellerini uzattı.

“Doktor yasakladı,” dedi, “sigara içmek de yok, şey de...”

Costantina, “Hah, tamam,” diye düşündü, “hâlâ sigara meselesini tartışıyorlar.”

Nasostorto çukura kaçmış, kırmızı gözlerini kırpıştırıyordu. İri burnu dümdüz uzadıktan sonra hem sağa çarpılıyor hem de çengel gibi aşağı iniyor, sesi genzinden gelir gibi boğuk çıkıyordu. Çökük yanakları sivilcelerle kaplıydı, hep aralık duran ağzından çarpık çurpuk çürük dişleri görünüyor, fırdolayı sardığı sarı atkıdan çıkan boğum boğum gırtlağı, hindi boynunu andırıyordu.

Neşeli genç biraz kaygılıydı ama hep gülüyordu. Kederli olansa, şiş gözkapaklarının arasından üzgün üzgün bakıyordu: gözleri koyu griydi.

Sonra neşeli genç atıldı ve Costantina’ya, “Gel güzelim” diyerek, dansa kaldırmak ister gibi elini uzattı. “Hop!” ve kız duvardan aşağı atladı.

Costantina, “Çocuk o üzgün herifle pazarlığa başladı, neşeli olan da, sıkıntıdan patlamamak için, azıcık benimle dolaşmak istiyor,” diye

düşündü.

O sırada Adelchi elini uzatarak, “Önce pazarlıkta anlaşalım” dedi.

Foffo elini cüzdanına attı.

Costantina, “İşte, neşeli genç alışverişini bitirdi, artık gidiyor,” diye düşündü.

Kederli genç, çarpık burnunun birbirinden ayırdığı koyu gri, üzgün gözleriyle ona bakıyordu. Doğrusu ya, Costantina bu kederli gençle gitmeyi yeğlerdi. Ama neşeli olan, dirseğinden yakalamış, onu çalılıklara doğru çekiyordu.

Adelchi ve Nasostorto yol ortasında yalnız kaldılar.

Sonra Adelchi, “Sana nasıl baktığını gördün mü?” dedi, “Hadi, sen de bir gayrete gel. Bak o zaman nasıl her şey yoluna girer.”

Nasostorto bir sigara çıkarıp ikiye böldü, doktor, sigaranın hepsini birden içmemesini söylemişti; sonra çizgisi dümdüz pantolonunun paçalarını az yukarı çekerek duvarın üstüne oturunca, çöp gibi ince bacakları ve ayak bileklerine düşen çizgili, yırtık çorapları göründü. Bu ukala çocuk resmen sinirine dokunuyordu. “Bekle biraz.”

Gizemli ve kuşkulu bir bakışla, “Demek bana baktı, öyle mi?” dedi, “Demek o da!”

Sonra Adelchi’nin kulağına eğilerek fısıldadı, “...Herkes bilir!”

Adelchi tüccarca ve koruyucu bir tavırla, “Neymiş? Neymiş?” dedi.

“... ya bilirler ya da tahmin ederler. Nasıl yaptıklarını bilemiyorum ama kestirirler işte...” Nasostorto hâlâ o gizemli havasıyla, içine çekmediği dumanları buram buram ağzından çıkararak sözlerini sürdürdü.

Çocuk hiç bozuntuya vermedi. “Öyle ya, öyle ya,” demekle yetindi ama bir yandan da dikkatle onu süzüyordu.

Nasostorto, “Dünyada benden daha çirkin biri olamaz, değil mi?” dedi. “Ama yine de bütün kadınlar, sanki alnımda yazılıymış gibi dönüp dönüp bana göz kırparlar.”

“Ne yaparsın, hayat böyle işte.” Namussuz Adelchi, zor durumda kalmamak için açık seçik olmayan, her yöne çekilebilecek yanıtlar veriyordu ama bir yandan da dikkat kesilmiş, işi anlamaya çalışıyordu.

“Beni hiç rahat bırakmazlar. Herkes bilir. Dedikodular kulaktan kulağa yayıldı. Sanki alnımda yazılıymış gibi. Ne olduğunu biliyor musun?”

Adelchi meraktan çatlayacak hale geldiği halde soğukkanlılığı elden bırakmadan, “Ya! Ya!” dedi.

Nasostorto bir eliyle ağzını örterek çok hafif bir sesle, “Ben Nuh gibiyim...!” dedi.

Adelchi, “Ya!” dedi.

Nasostorto öfkeden kuduruyordu. Ne biçim çocuktu bu!? Bir kez öksürdükten sonra sözlerini sürdürdü. “Çarpık burunlu, çirkin, gereksiz bir varlığım. Tepeden tırnağa çürüyen gereksiz bir bedenim var. Kadınlar beni sever: Nuh gibiyim!”

Bu bela çocuğa da ne dese yutmuyor, kılı bile kıpırdamıyordu. Nasostorto parmaklarını çıtlattı, akasya ağacının küçük
yapraklarının arasından görünen gökyüzüne baktı, sonra yine
Adelchi’ye dönerek birden, ‘“Nuh nasılmış, biliyor musun?” diye sordu.

Adamın anlatmaktan vazgeçtiğini sanıp umudunu yitiren ve artık kendini beğenmişliği bırakarak meraktan çatladığını itiraf etmenin zamanı geldi diye düşünen çocuk, “Ben mi? Ha, şey,” dedi.

O sırada ispinoz tiz bir ıslık öttürdü. Adelchi de kafese bir yumruk indirdi.

Nasostorto, “Eh, madem ki biliyorsun, artık bu konuyu kapatalım,” dedi.

Adelchi dilini ısırıp kalakaldı.

Foffo ile Costantina denize inen dik ve otları yoluk bir çayıra gelmişlerdi. Savaş yeni bitmiş, trenler henüz işlemeye başlamamıştı. Daha ötede soluk renkli ve kirli bir deniz görünüyordu. Kız gözlerini kırpıştırdı, ayaklarının altında kırsal toprakları hissedince, parayı ve ticaretin şanssızlıklarını unutuverdi. Nişanlısıymış gibi sarıldığı genç adamın kolunda, denize doğru yürüdü.

Foffo ne yapmalıydı? Şarkı söyleyecekti. Ve hemen serseri argosuyla bir şarkı tutturdu: *Se vedi una grima muy delissiosa, Le tiri l’acchito e la porti in ciambrosa.* [5]

Otların üstüne oturdular; önlerinde deniz ve çakılların arasındaki tren yolu, arkalarında da yıkık duvarlar, teller ve hurda yığınlarından oluşan karmakarışık bir görünüm vardı. Foffo geniş kenarlı şapkasını çıkarıp parmağında döndürdükten sonra uzağa fırlattı. Şapka bembeyaz alnında ince, kırmızı bir iz bırakmıştı. Güzelce taranmış, parlak, dalgalı saçları, sinekkaydı tıraşlı, mutlu bir yüzü, dalgın bakışlı gözleri vardı. Yüzünün

çizgileri bir gerilip bir gevşiyor, hiç bitmeyen gülümsemesiyle anlaşılmaz şarkısını sürdürüyordu: *Banda, banda Manuelo - Cucar le baie e no cucar lo squelo!*[6]

Bu çayır, deniz kıyısındaki tren yolu, ona para kazanmanın yolunu gösteren kurnaz çocuk, çimenlerin üstünde oturmaya götüren ve şarkı söyleyen bu yakışıklı genç, bütün bunlar Costantina için günün iyi geçeceğine birer işaretti.

Foffo birden şarkısını kesip Costantina'yı öptü. Dönüp bir elini kızın göğsüne, ötekini sırtına koydu ve sanki ısırmak ister gibi "ham!" diye ağzından öpüverdi. Bu iş Costantina'nın hiç hoşuna gitmemişti. İki eliyle adamın kafasını kavradı, alnıyla çenesinden iterek uzaklaştırdı.

"Hıh!" dedi, "Deli misin nesin?"

Foffo ifadesiz gözlerle kıza baktıktan sonra güldü, başını eğip bir saldırı daha yaptı ama Costantina kaçtı.

Çimenleri çiğneyerek dik bayırdan aşağı hoplaya zıplaya kaçıyor, arkasından kovalayan Foffo'nun o güne kadar hiç böylesine eğlenmemiş gibi güldüğünü duyuyordu. Her kahkahada biraz daha yakınlaşıyordu, işte yanı başındaydı, neredeyse yakalanacaktı ki Costantina tren yoluna atladı ve rayların arasından koşmaya başladı.

Foffo soluk soluğa "Ha! ha! ha!" dedi, "Ne yapacağız şimdi? Trencilik mi oynayacağız?"

Costantina, "Sayılmaz ama," dedi, "şimdi beni yakalarsan sayılmaz: sadece, enine konmuş tahta kirişlere basacaksın, ortaya değil."

Ama Foffo bir sıçrayışta iki kirişi birden atlarken, kız yalnızca bir tanesini geçebiliyordu.

Costantina yine, "Sayılmaz!" dedi. "Bir rayın üstünde dengeyi bulup yürümek gerek! Kim çakıllara basarsa, on adım geri gidecek!"

Birer rayın üstünde dengede kalarak koşma oyunu oynadılar ama Foffo hep daha becerikliydi; sonra karşı karşıya geçip kollarını açarak dengeyi bulma oynadılar. Costantina düşmemeye uğraşıyor, bir yandan da delikanlıyı iterek ayağını yere bastırmak istiyordu. "Taş-la-ra! Değ-din!" Foffo hep gülüyordu ama sonunda canı sıkıldı; kızı bileklerinden yakaladığı gibi kendine çekti, kucaklayıp havaya kaldırdı ve duvardan aşırıp çimenlerin üstüne attı.

Costantina, "Aayy!" diye bağırdı.

Nasostorto sigarasından kısa nefesler çekerken bir yandan da anlaşılmaz türküler mırıldanıyordu. Kızın çığlığını duyunca ağzından buram buram dumanlar püskürttükten sonra esnedi.

Kızarmış, morarmış gözlerine dünya, tan vakti ışığındaki biçimsiz görüntüler gibi görünüyordu. Taşların arasındaki yumuşak topraktan solucanlar çıkmıştı, yerlerde çizgili, beyaz karınlı ölü çekirgeler yatıyordu, her tarafta etli dudaklar gibi şişkin dişil organları sarkmış, soluk yapraklı, benekli yılanyastıkları vardı. Bütün dünya böyleydi ve ortasında da sülfamit hapları ve damardan iğneler sayesinde yaşamını sürdüren kendisi, hem zayıflığı yüzünden hem de vurulan iğneler kaba etlerini düğüm düğüm yaptığı için oturamıyordu bile.

Parmaklarını çıtlattı. Nasostorto'nun parmakları, bilekleri, dirseklerine kadar bütün eklemleri çatırdıyordu. Adelchi nazik ve ilgili bir otelci havasıyla çevresinde dönüp duruyordu.

Nasostorto, "Salak," diye düşündü, "ben senin yaşındayken, benim şimdiki halimde olan birine rastlasaydım, ona değil küçük kız pazarlamak, yüzüne tükürürdüm. Ey yarım akıllı çocuk, bu işleri becerdikten sonra, o paralarla ne alacaksın kendine, bilye mi?"

"Bilyelerin var mı senin?"

Dur hele, çocuk torbasını karıştırmaya başlamıştı, yığınla paçavra, lastik bant, çatal bıçaktan sonra kırmızı, mavi toprak bilyeler, bir tane de içinde yeşilli sarılı bir sarmal olan cam bilye çıkardı. Bereket bilyeleri vardı ama belki onları da satmak için almıştı.

"Oynamayı bilir misin?"

"Haydi, bilye oynayalım. O ikisi kim bilir ne zaman gelirler!"

O ikisi otların üstüne uzanmışlardı. Foffo bir kolunu Costantina'nın beline dolamıştı. Costantina başını eğmiş yere bakıyor, örgüleri yüzünün iki yanından aşağı sarkıyor, sanki birden irileşen göğsü sık soluklarla inip kalkıyordu. Oğlan çocuklarla kavgaya tutuşmak her zaman hoşuna giderdi; dövüşüp yerlerde ya da samanların arasında yuvarlanırken kanının damarlarında daha.4hızlı dolaştığını hisseder, memeleri sertleşip dikilirdi. Ama bu boyuna gülen delikanlıyla durum başkaydı; iyi tanıdığı duygulara bir de hiç bilmediği, gözdağı veren bir şey karışmış gibiydi. Belki onu iten, kuşkulandırıp çekindiren genç adamın kendisiydi ya da belki bu duygu demiryolunun kenarındaki kasvetli çayırdan kaynaklanıyordu. Otların

arasına kırık yumurta kabukları, yağlı kâğıt parçaları, eğri büğrü boş konserve kutuları, çivileri dökülmüş ayakkabı pençeleri dağılmıştı.

O sırada Adelchi ile Nasostorto bilye oynuyorlardı. Duvarın kenarında yere küçük bir yuvarlak çizmişler, bilyelerine fiske vurup duruyorlardı.

Adelchi kulak kabarttı. “Gülüyor,” dedi.

Sigarasının dumanı şiş gözlerine doğru yükselen Nasostorto, “O hep güler,” dedi.

Adelchi ciddi ciddi, “Neden?” diye sordu.

Nasostorto üzgün, “Bilmem,” dedi, “her şeyi komik bulur.”

Kemikli ve eklemleri boğumlu parmaklarıyla bilyeleri fırlatan Nasostorto kesin daha ustaydı ama Adelchi öyle çok hile biliyordu ki, onu yenmek pek kolay değildi. Üstelik, Nasostorto’nun sık sık gözleri dalıyor, Adelchi de fırsatı kaçırmayıp hemen bilyelerine kaçamak bir fiske daha vuruyordu.

Nasostorto başını kaldırıp, “Bağırıyor mu?” dedi. “O kız değil miydi bağıran?”

Adelchi bütün dikkatiyle yerdeki yuvarlağa bakarak, “Oyna,” dedi. “Sıra sende.”

Nasostorto gözlerini faltaşı gibi açıp eğilip bükülerek esnek gövdesini geometrik biçimlere sokmaya ve kukla taklidi yapmaya başladı. “Ah, güvercin! Sevgili, yumuşacık güvercin ve obur atmaca!”

Adelchi gözleri yarı kapalı, başını eğmiş, karşısındaki eski bir dostu, sırdaşıymış gibi gülümseyerek, “Şey... tarifeyi biliyorsun, eğer sonra sen de istersen... ben söyleyeyim de...” dedi.

Nasostorto öyle bir vuruş vurdu ki, bilye dairenin yarım metre ötesine yuvarlandı.

Adelchi, “Delirdin mi be?” dedi.

Nasostorto öfkelenmişti; üstelik, çocuklar gibi oynamak istiyordu: yani kim kazanırsa, ötekinin bilyelerini alacaktı. Ama Adelchi, öyle oyunun zevki olmadığını söylemiş, bin liretine oynamalarını önermişti. Sonra, okul defteri gibi kalın cüzdanını göstermişti. Böylece Nasostorto’nun zaten az olan bin liretleri teker teker Adelchi’nin cebine inmişti. Foffo’nun dönmesini dört gözle bekliyordu. Artık kahkahaları da duyulmaz olmuştu. Foffo gerçekten artık gülmüyordu.

Gözleri faltaşı gibi açılmış, ağzının kenarlarındaki çizgiler titreyerek, “Dur be!” diyordu. “Dur, atma! Deli misin nesin? Kafama ne diye taş

atıyorsun, az daha... “

Costantina yine demiryolunun ortasındaydı. Attığı taşlardan biri az kalsın Foffo’nun kafasını yarıyordu. Şimdi elindeki taşı da sallıyor ve fırlatmaya hazırlanıyordu. Foffo başını korumak için kollarını kaldırmış, ilerlesin mi yoksa kaçsın mı karar veremeden, dik bayırın kenarında duruyordu.

Costantina, “Bir adım atarsan taşı fırlatıyorum,” dedi.

“Deli misin sen? Söyle, aklını mı kaçırdın? Anlaşmamış mıydık? Kuzenine hesabı ödemedim mi be? Ay, ay, ay!” Hızla atılan taş koluna gelmişti. Kız hep kafasına nişan alıyordu. Foffo dirseğini tutarak öne eğildi.

Nasostorto başını kaldırdı. “Ama bağıran kız değil...” dedi. “Galiba Foffo... “

Adelchi de irkilmişti. Sonra kendini topladı ve bilyesine bir fiske vurdu. “Haydi, sıra sende,” dedi. “Sen daha ilerdesin. İşine bak, her şey yolunda.”

Foffo, köylü kızın rayların arasından nişan alıp bütün gücüyle fırlattığı, bacaklarına, midesine, göğsüne inen sivri taşların altında “Ay aman! İmdat!” diye bağırıyordu. Derken, taşlardan biri alnını sıyırdı. Elini sürüp baktı, kanıyordu. “İmdat! Yeter! Bir şey yapmayacağım! Taş atma artık! Dokunmayacağım sana! Yanına bile yaklaşmayacağım! Bırak, kıyıya gidip mendilimi ıslatayım.”

Costantina taş yağmurunu kesti. Foffo iki büklüm, başını kaldırmaya cesaret edemeden, hâlâ taş atıyor mu diye yan gözle bakarak, kızdan çok uzak bir yerden demiryolunu geçti ve deniz kıyısına indi, diz çöktü, yaklaşan bir dalgaya mendilini sokup ıslattı ve yarasını sildi. Örgülü saçlı kız elinde sıkı sıkı tuttuğu taşla ilerde durmuş, bakıyordu.

Foffo eliyle kolunu, bacağını yokluyor, mendilini alnına bastırıyordu. Korkmuştu ama artık korkusu geçmişti. Orasının burasının çürümesine karşın önemli bir yarası yoktu. Kız da ne kızdı! “Baksana! Sen de âlemsin yani! Ne oldun birdenbire? Beni gebertmek miydi niyetin? Önceden söyleyemez miydin? Söyleyemez miydin istemediğini? Alem bir kızsın be!” Önce yavaştan, gittikçe yükselen kahkahalar atarak yine gülmeye başladı. “Ha, ha, ha!” Gülerek ama Costantina’nın atış alanının dışında kalmaya dikkat ederek yola doğru tırmanıyordu.

Nasostorto, “Yine gülmeye başladı,” dedi. Bilye oyunu bitmiş ve Adelchi kazanmıştı.

Nasostorto açık avcunu çocuğa uzattı. “Haydi, ver bakalım.”

Adelchi anlamazlıktan geldi.

“Ne istiyorsun?”

Yanıt hazırdı.

“Ver bakalım bin liretleri. Şaka yapıyorduk. Ne sandın?”

“Çıldırdın mı sen? Oyunda şaka olmaz. İstersen sana bütün bilyeleri vereyim. Al.”

Toprak bilyelerle birlikte, içinde sarılı yeşilli sarmal olan cam bilyeyi de adamın avcuna koydu. Nasostorto koca burnuyla derin bir soluk aldı, gri gözlerini açarak parmaklarının arasında yuvarladığı bilyeleri kalın ceketinin cebine attı.

Foffo yolun başında görünmüştü. Biraz düşünceli gibiydi. Şapkasını gözlerinin üstüne yıkmış, elleri cebinde yürüyordu. Adelchi’yle Nasostorto dönüp ona baktılar. Ağzının kenarları yavaş yavaş yukarı doğru kıvrılmaya başlamıştı. Birden, bastıramadığı bir kahkaha patlattı.

Nasostorto, “Ne oldu?” dedi. “Nasıl gitti?”

“Ha? Bir de soruyor musun? Nasıl gitti diye de soruyorsun, Nasostorto? Nasıl gidecek! Görkemli bir zafer! Görkemli bir zafer oğlum, görkemli! Ha, ha, ha!”

Bir an bocaladıktan sonra kendini toparlayan ve eski önemli kişi edasını takınan Adelchi, ‘‘Ben demiştim, hoşnut kalacaksın diye,” dedi.

Derken Costantina da göründü. Sıktığı yumruklarını arkasına saklamış, örgülerini savura savura geliyordu. Foffo ona bakmadı. Nasostorto şapkasını çıkarıp yerlere kadar eğilerek kıza gösterişli bir selam verdi. Kız bir an duraladı, sonra dönüp yoldan aşağı bir koşu tutturdu, tavşan gibi sekerek az sonra gözden kayboldu.

Adelchi, “Hey! Kız! Dur!” diye bağırmaya başladı. “Nereye gidiyorsun, kız? Dur, kaçma!” Ve arkasından kovalamaya davrandı.

Nasostorto onu durdurdu. “Bırak gitsin, patron. Korkmuş olacak. Bizim Foffo, canavar herif, kızı korkuttu herhalde. Orman çileği gibi yavrucak. Kim bilir ne yaptı zavallıya.”

Foffo güldü. “Gerçekten orman çileğiymiş,” dedi. “Bilirsin ya, nasıl olurlar.”

Adelchi, kız kaçsa bile, bütün para kendisine kalacağı için boş verebileceğini düşündü. Gençlere dönüp veda eder gibi, “Caballeros,”[7]

dedi, “siz işinize bakın, her şey yolunda.”

Nasostorto bir şey sormak istercesine Foffo’ya döndü. Sonra çenesiyle çocuğu işaret etti. Adelchi bir şeyler döndüğünü sezip bir adım geriledi ama Foffo’nun kocaman elleri onu kıskıvrak yakalamıştı. “İmdat! Alçaklar! Hainler!”

Ceplerinde ve torbasında ne varsa boşalttılar, binlik destesini de buldular ve iskambilleri keser gibi ikiye bölüp paylaştılar. Kafesi kırdılar, ispinoz uçup gitti. Sonra kıçına bir tekme indirdikleri Adelchi de üç metre öteye yuvarlandı.

Biri bacaklarındaki yara bereler yüzünden topallayan, öteki her zamanki onulmaz acıları içinde sakıngan adımlarla yürüyen gençler yavaş yavaş uzaklaştılar.

“Vay be, Foffo!”

“Vay be, Nasostorto! Ha, ha, ha!”

“Ne açıkgöz herifsin be, Foffo! Eşin bulunmaz!”

Çeviren: Sernin Sayıt

Dolarlar ve Kadınlar

Yemekten sonra Emanuele, elindeki sinek şaplağını camlara vurarak oyalanıyordu. Otuz iki yaşındaydı ve pek şişmandı. Karısı Jolanda gezintiye çıkmak için çoraplarını değiştiriyordu.

Pencerenin dışındaki alanın solunda eski Emanetçi Franco vardı ve onun yanından inen yokuştan deniz görünüyordu, deniz kararmakta ve şiddetli bir rüzgâr sokaklardan yukarı doğru tırmanmaktaydı; limanın açıklarına demirlenmiş olan Amerikan destroyeri Shenandoah'tan çıkan altı denizci 'Diyojen'in Fıçısı' adındaki bara girmişlerdi.

"Felice'ye altı Amerikalı geldi," dedi Emanuele.

"Subay mı?" diye sordu Jolanda.

"Bahriyeli. Daha iyi. Haydi elini çabuk tut." Şapkasını kaldırmış ve olduğu yerde dönenerek ceketinin kolunu bulmaya çalışıyordu.

Jolanda jartiyerini takmış, şimdi de sutyeninin dışarı fırlayan bağcıklarını yerleştirmeye uğraşıyordu. "Hazırım. Gidelim."

Adamlar, Dolarla alışveriş yapıyorlardı, bu nedenle gidip o bahriyelilere satacak bir şeyleri olup olmadığını sormak istiyorlardı. Dolarla iş görseler de saygın insanlardı.

Ortalığı canlandırmak için alana dikilmiş olan palmiye ağaçları şiddetli rüzgâr nedeniyle iyice sarsılıyordu. 'Diyojen'in Fıçısı' alanın ortasında ışıl ışıl parlamaktaydı. Savaş gazisi Felice, belediyenin izni ile buraya bir lokal açmayı başarmışsa da muhalif partiye mensup encümen üyeleri bu barın görüntüyü bozduğunu ileri sürüyorlardı. İçinde bir bar ve minik masalar olan lokal fıçı biçimindeydi.

Emaunele şöyle dedi; "Şimdi sen önce git, duruma bak, konuyu aç ve para bozdurup bozdurmak istemediklerini öğren. Sen olunca daha kolay kabul ederler. Ben sonradan gelir, anlaşırım."

Felice'nin yerinde, altı denizci bara dizilmişlerdi; hepsinin üstünde beyaz pantolon vardı ve hepsi dirseklerini mermer bankoya dayamışlar, orada on iki kişi oturuyormuş gibi bir görüntü yaratmışlardı. Jolanda içeriye süzüldü ve on iki çift gözün devrile devrile üzerine dikildiğini ayrımsadı. Bahriyelilerin hepsi sakız çiğniyordu. Hemen hemen tümü iyi beslenmemiş,

sıska, uzun tiplerdi; beyaz üniformanın içinde yüzüyorlar, tepelerinde de o minik şapkalardan taşıyorlardı; ama kızın yanında bir tane duruyordu ki neredeyse iki metre boyunda, elma yanaklı, piramit boyunlu bir tipti; o üniformanın içinde bile neredeyse çıplak gibi duruyordu ve gözbebekleri yuvarlak gözlerinin içinde asla kenarlara değmeden yukarı aşağı oynayıp duruyordu. Jolanda sutyen bağcıklarından sürekli dışarıya fırlayanını yerine yerleştirmeye uğraşıyordu.

Bankonun arkasında dikilen aşçı şapkalı ve uykulu gözlü Felice kadehleri doldurmakla meşguldü. Tıraş olsa da esmerliğinden bir şey yitirmeyen kunduracı suratlı adam, şöyle gülümseyerek, Jolanda'yı esenledi. Felice, İngilizce konuşmaktaydı ve Jolanda ona, "Felice, şunlara bir sorsana bakalım, Dolar bozdurmak istiyorlar mı?" dedi.

Felice kaçamak bir sırıtkanlıkla: "Sen sorsana," diye yanıtladı onu. Bu arada katran karası saçlı, soğan rengi suratlı bir oğlan yeni yeni pizza ve kızartma tepsileri getiriyordu.

Bir yandan sakız çiğneyerek, bir yandan insanlıkdışı sesler çıkaran bu çalı süpürgeleri Jolanda'nın çevresini sarmışlardı.

"Please..." dedi el kol hareketleriyle, "Ben, size, Liret... Siz, bana, Dolar... "

Delikanlılar sakız çiğniyorlardı. Boğa boyunlu dev bahriyeli gülümsedi: Bembeyaz dişleri vardı, öyle beyazdı ki araları bile görünmüyordu.

Kısa boylu, İspanyol gibi esmer yüzlü bir bahriyeli öne çıktı: "Ben, Dolar sana," dedi el işaretleriyle, "sen, yatağa, benle."

Sonra bütün bunları İngilizce olarak yineleyince, ötekiler uzun uzun, ama hâlâ sakız çiğneyerek, hâlâ kızı süzerek, fazla abartmadan güldüler. Jolanda, Felice'ye döndü. "Felice," dedi, "onlara açıklasana".

Felice pek de düzgün olmayan bir telaffuzla, *"Whisky and soda,"* diyor ve bardakları mermer bankoda çevirip duruyordu, gözlerinden böylesine uyku akmasa, sırıtması pek iğrenç olurdu.

İşte o anda dev konuştu: Sesi, dalgalarla altüst olan demir bir şamandırayı andırıyordu. Jolanda'ya bir içki ısmarladı. Bardağı Felice'nin elinden aldı ve Jolanda'ya uzattı, kadehin ince sapının bu kocaman parmaklar arasında nasıl olup da kırılmadığı belli değildi.

Jolanda ne yapacağını bilemiyordu. "Ben Liret, siz Dolar..." deyip duruyordu.

Ama onlar İtalyancayı çoktan sökmüşlerdi: “Yatakta,” diyorlardı. “Dolarlar yatakta.”

O anda kocası içeriye girdi ve o sabırsız sırtlardan oluşan çemberi gördü ve onların arasından gelen karısının sesini işitti. Bankoya yanaştı: “Hey Felice, söylesene,” dedi.

“Sana ne verebilirim?” Felice’nin iki saat önce tıraş ettiği sakalları uzamaya başlamıştı ve sesi pek yorgun çıkıyordu.

Emanuele şapkasını terli alnından geriye itti, erkeklerin sırtlarından oluşan duvarın ortasındaki karısını görebilmek için küçük küçük zıplıyordu: “Karım, ne yapıyor?”

Felice, bir tabureye tırmandı, çenesini uzattı ve sonra yere indi: “Hâlâ orada,” dedi.

Emanuele, daha rahat soluk alabilmek için kravatının düğümünü gevşetti. “Şunlara söyle de çekilsinler,” dedi. Ama Felice, soğan yüzlü çocuk tepsileri boş getirdiği için onu azarlamakla meşguldü.

“Jolanda...” diye seslenen kocası iki Amerikalının arasına dalmaya çalıştı; birinin çenesine, ötekinin midesine bir dirsek attı ve sonra yeniden çemberin dışında hoplayıp zıplamaya koyuldu. Oldukça titrek bir ses, kalabalığın içinden ona kadar ulaştı: Kara perçeminin altındaki kırışık dolu gözerini fal taşı gibi açarak, “Manuelino, neler oluyor sana?” diyordu.

Kalçasına yapışan eteğinin altındaki şiş bacaklarını zorlukla sürükleyerek, adamın arkasından koşturmaya başlamıştı bile.

Sinemanın önünde bir onbaşıyı baştan çıkarmaya uğraşan Deli Maria’ya rastladılar.

“Haydi. Sen de gel. Seni Amerikalılara götürüyorum.”

Deli Maria bu sözü ikiletmedi ve onbaşıya eliyle şöyle hafifçe vurarak, adamın yanında koşmaya başladı; kızıl saçları rüzgârda darmadağınık olmuştu ve bitkin gözleri karanlıkta yolu seçmekte zorlanıyordu.

‘Diyojen’in Fıçısı’na vardıkları zaman durum biraz değişmişti. Felice’nin barının rafında pek çok şişe boşalmıştı, cin bütünüyle tükenmiş, pizzaların sonu gelmişti. Emanuele’nin sırtından ittiği iki kadın, dükkâna kurşun gibi daldılar ve Amerikalılar kısmetlerine düşen bu kadınları neşeli haykırışlarla selamlamaya başladılar. Emanuele bir tabureye yıkıldı, eli ayağı tutmuyordu. Felice ona kuvvetli bir içki verdi. Bahriyelilerden biri gruptan ayrıldı ve gelip Emanuele’nin sırtına şöyle bir vurdu. Ötekiler ona dostluk duygularıyla bakarken, Felice onun hakkında bir şeyler söylüyordu.

“Eh,” diye sordu Emanuele. “Sence nasıl gidiyor?”

Felice’nin yüzünde o ezeli uykulu sırıtış vardı: “En az altı tane gerekli...”

Gerçekten de durumun iyiye gittiği söylenemezdi. Deli Maria, fetüs suratlı sıskalardan birinin boynuna yapışmıştı ve yeşil giysisinin içinde deri değiştirmeye çalışan bir yılan gibi kıvrılıyordu; Bolognalı ise İspanyolu göğüsleri arasına gömmüş, onu bir anne şefkati ile mıncıklıyordu. Bu arada Jolanda kendini kurtaramıyordu. O kocaman sırt hâlâ karşısındaydı ve ötesini göremiyordu. Emanuele yanında getirdiği iki kadına sinirli işaretler yaparak aptallık etmemelerini, ötekilere de yüz vermelerini söylemeye çalışıyordu.

Felice, Emanuele’nin arkasından, “Hey....” diye bağırıyordu.

“Ne var?” dedi bizimki, ama barmen bardakları yeterince hızlı kurulamayan yamağı azarlıyordu. Emanuele arkasını döndüğünde yeni gelen bahriyelileri gördü. Şimdi neredeyse on beş kadar olmuşlardı. ‘Diyojen’in Fıçısı’ kısa sürede sarhoş bahriyelilerle dolmuştu; Deli Maria ve Bolognalı kadın bu kankan dansının ortasında yitip gitmişlerdi çoktan: Biri bacaklarını bir maymun gibi havada döndürerek bir bahriyelinin boynundan ötekine sıçrıyor, öteki kırmızı rujuyla sabitlediği gülümsemesiyle, aklı başından gidenleri o anaç memelerinin altına alıyordu.

Emanuele, bir an için Jolanda’nın adamların arasında çırpındığını gördü, sonra yeniden gözden yitirdi karısını. Jolanda, çevresindeki bu kalabalığın içinde kaldığını sanıyordu, ama her seferinde karşısında bu gözlerinin ve dişlerinin akı parlayan devi buluyordu ve nedense her seferinde kendini güvende hissediyordu. Bu adam sürekli onun yanındaydı ve yumuşak hareketleri vardı: Kımıltısız beyaz üniforması içindeki bedeninin kasları bir kedininkini andırıyor olmalıydı; göğsü sanki o engin denizin havasıyla doluymuş gibi yavaş yavaş iniyor, kalkıyordu. Ansızın, kayalara çarpan şamandırayı andıran sesiyle sıra dışı bir ritim tutturarak, sözcükleri birbirinden ayıra ayıra konuşmaya başladı ve ortaya öyle bir ezgi döküldü ki herkes müzik çalıyormuş gibi kendi çevresinde dönmeye başladı.

Bu arada her yeri iyi tanıyan Deli Maria koluna bıyıklı bir genç takmış, dükkânın arkasındaki odanın kapısını tekmeleyerek açmaya çalışıyordu.

Felice baştan beri burayı açmalarını istememişti, ama bu ikisinin arkasında öyle çağıltılı bir ırmak vardı ki, kapı açıldı.

Emanuele, taburesinin tepesinde tünemiş, şaşkın gözlerle olup biteni izlemekteydi. “O tarafta ne var, Felice? Ne var orada?” deyip duruyordu, ama Felice onu yanıtlamıyordu, çünkü artık ne yiyecek ne de içecek bir şey kaldığı için hayıflanıyordu.

Soğan oğlana dönerek, “Valchiria’ya git de bize içecek bir şeyler ödünç vermelerini söyle,” dedi. “Ne olursa olsun, bira bile olur, biraz da tuzlu bir şeyler al.”

Bu arada Jolanda da o kapıdan öteye itilmişti. Burası temiz ve perdeli bir odacıktı ve içeride mavi battaniyeli, düzgün bir yatakla bir lavabo bulunuyordu. Bunun üzerine dev, kocaman elleriyle, son derece kararlı ve sakin bir biçimde ötekileri odadan kovdu; Jolanda hâlâ onun omuzlarının arkasında görünmüyordu. Ama nedense bahriyelilerin hepsi odada kalmak istiyorlardı ve bir dalga gibi sürekli içeri akıyorlardı; sonunda içeri girmeye heveslenenler azaldı, kapının önünde bekleşenler çoğaldı. Jolanda bu durumdan hoşnuttu, çünkü şimdi hiç olmazsa rahatça soluk alabilir, sürekli dışarı fırlayan sutyen bağcıklarını yerlerine yerleştirebilirdi.

Şu arada Emanuele olan biteni izliyordu, devin elleriyle insanları kapının dışına ittiğini görmüş, gözden yiten karısının içeride olması gerektiğini anlamıştı; öteki bahriyeliler dalgalar halinde içeriye akıyorlar, ama her seferinde bir ya da iki tanesi eksiliyordu, önce on, sonra dokuz, derken yedi kişi kapıya seğirtmişti. Acaba dev kaç dakikada kapıyı kapatabilecekti?

Bunun üzerine Emanuele dışarı fırladı. Çuval yarışı yaparcasına aştı alanı. Park yerinde bekleyen taksilerin şoförleri uyuklamaktaydılar. Teker teker hepsini dolaşıp uyandırdı ve onlara ne yapmaları gerektiğini açıklayıp anlamayanlara da hiddetlendi. Taksi şoförleri birer birer değişik yönlere doğru hareket ettiler. Emanuele de bir taksinin ön koltuğuna dimdik oturdu ve uzaklaştı.

İhtiyar arabacı Baci, bu sesleri duyunca faytonunun sürücü koltuğunda uyandı ve bir yerlere gidilip gidilmediğini anlamaya çalıştı. Mesleğinin eski kurtlarından olduğundan durumu çaktı, yeniden arabasına tırmanıp ihtiyar atını uyandırdı. Baci’nin arabası da gıcırtılarla uzaklaşınca alan ıssız ve sessiz kaldı, ama ‘Diyojen’in Fıçısı’ndan gelen gürültüler sürüyordu.

İris’te kızlar dans ediyorlardı, bunlar on sekizin altında, çiçeği burnunda kızlardı ve üstlerindeki dapdaracık bluzlar top gibi yuvalar memelerini gözler önüne sermekteydi. Emanuele dansın bitmesini bekleme sabrını gösteremedi. “Hey, sen!” diyerek saçları yüzüne dökülmüş bir oğlanla dans eden kıza seslendi. “Ne arıyorsun?” dedi oğlan. Üç-dört delikanlı daha çevresini sardılar; hepsi boksör suratlı oğlanlardı. “Gel gidelim,” dedi sürücü Emanuele’ye. “Buradan da pis kokular yükseliyor.”

Sonra Dişi Panter’in evine gittiler; kadın kapıyı açmak istemiyordu, çünkü bir müşterisi vardı. “Dolarlar...” diye bağırıyordu Emanuele. “Dolarlar.” Sabahlıkla kapıyı açan kadının bedeni, simgesel bir yontuyu andırıyordu. Onu merdivenlerden aşağıya sürükleyerek, taksiye bindirdiler. Sonra deniz kenarında tasmalı köpeğini dolaştıran Balilala’yı, seyyahlar kafesinde omzunda tilki etolüyle oturan Belbambin’i, Barış Oteli’nde fildişi ağızlığıyla sigara tüttüren Becuana’yı yakaladılar. Nilüfer’in hanımının yanına yeni gelen ve kıra gidildiğini sandıkları için sürekli kıkırdayan üç genç kızı da ele geçirdiler. Hepsini arabaya yüklediler. Emanuele öne, arabacının yanına oturdu; üst üste yığılmış bu kadınların çıkardığı gürültüden ürkmüştü; arabacının tek derdi de yayların kırılmamasıydı.

Yolun ortasında ansızın beliren biri sanki arabanın altına girme hevesindeydi. Elleriyle durmalarını işaret ediyordu. Onun arabaya binmek isteyen, elleri biralar ve sandviç tepsileriyle dolu olan soğan-oğlan olduğu anlaşıldı. Arabanın kapısı açıldı, soluk soluğa kalmış çocuk ve eşyaları da içeriye alındı. Araba yeniden yola koyuldu. O gece sokakta yürüyenler bir ambulans gibi hızla ilerleyen ve içinden kadın çığlıkları gelen bu taksiye şaşkınlıkla bakakaldılar. Emanuele arada bir uzun bir gıcırtı duyuyor ve sürücüye, “Baksana, bir şey bozuldu galiba, sen sesi duymuyor musun?” diyordu. Sonunda sürücü başını salladı: “Çocuğun sesi bu,” dedi. Emanuele yüzünden süzülen terleri siliyordu.

Sonunda ‘Fıçı’nın önünde duran taksiden ilk çıkan kolunun altında bira kutusu, elinde havaya kaldırdığı tepsisiyle soğan-oğlan oldu. Saçları dimdik olmuş, büyüyen gözleri yüzünün yarısını kaplamaya başlamıştı; giysilerinin tek bir düğmesi bile yerinde kalmadığından bir maymun gibi hoplaya zıplaya uzaklaştı.

“Felice,” diye bağırıyordu. “Her şeyi kurtardım! Hiçbir şeyi yemelerine izin vermedim! Ama bana neler yaptıklarını bir bilsen Felice!”

Jolanda hâlâ odadaydı ve dev hâlâ kapıya vuruyordu. Artık içeriye girmek isteyen tek bir kişi kalmıştı; o da pis bir sarhoştu ve her seferinde devin elleri onu dışarıya fırlatıyordu. O anda yeni gelenler içeriye girdiler ve Felice sahneyi daha iyi görebilmek için taburesinin üzerine çıktı. Beyaz bereliler, tüylü bir şapkaya, kara ipeklere sarınmış bir popoya, domuz paçası gibi şişman bir bacağa, çiçeklerle bezenmiş birkaç çift göğse, içeriye sel gibi akan, ama hava kabarcığı gibi sönenlere yer açıyorlardı.

Bu arada bir fren cayırtısı işitildi ve dört, beş, altı derken bir taksi filosu kapının önünde dizildi. Ve her taksiden kadınlar çıkıyordu. Soylu bir saç tuvaletiyle dikkat çeken Millemosse miyop, gözlerini kırpıştırarak edalı bir yürüyüşle girdi içeriye. Sonra İspanyol Carmen, bir kafatası gibi kuru yüzünü kara tüllere sarmış ve bir kedi gibi kıvrıla kıvrıla geldi; Topal Giovanassa, Çin şemsiyesine dayanarak ancak yürüyordu; zenci saçları kıllı bacaklarıyla Carrugio Lungolu Esmer; giysisinin deseninde sigara markaları olan Miki; iskambil kâğıdı desenli giysisiyle Sülfamitli Milena, çıbanlı yüzüyle Succhiacani, baştan aşağı dantel giysisiyle vamp kadın İnes de barda yerlerini aldılar.

Kaldırım taşlarının üstünde bir şeylerin yuvarlandığı duyuldu ve sonra bunun yarı ölü atıyla ancak gelmiş olan Baci olduğu anlaşıldı; araba durunca içinden bir kadın atladı. Bu kadın da danteller ve fistolarla bezeli kocaman bir iç eteklik giymiş, geniş göğsünü kolyelerle süslemiş, boynuna kara bir kurdele bağlamıştı; kulağından sallanan küpelerin pek antika bir görünümü vardı. Elinde saplı bir gözlük, sapsarı peruğunun üstünde de güller, üzümler, devekuşu tüyleriyle süslü bir şövalye şapkası vardı.

Sonradan başka bahriyeliler de “Diyojen’in Fırçası”na akın ettiler. Bunlardan biri saksofon, biri de akordeon çalıyordu. Masaların üstü dans eden kadınlarla dolmuştu. Ne kadar taşınırsa taşınsın hâlâ kadından çok denizci vardı, ama onlar da ellerini nereye uzatsalar sanki sahibini yitirmiş bir kalçaya, bir memeye, bir bacağa çarpıyorlardı; bunların kime ait oldukları anlaşılamıyordu: Kalçalar havada, memeler dizlerle aynı yükseklikteydi şimdi. Kadife ellerle pençe eller bu kalabalığın ortasında buluşuyor, sivri kırmızı tırnaklı parmaklarla, şişman erkek parmakları kazakların altında buluşuyor, düğmeleri çözüyor, kasları okşuyor, iç gıdıklayıcı hareketler yapıyordu. Havada neredeyse uçuşan ağızlar birbirini buluyor, vantuz gibi kulakların arkasına yapışıyor, yapış yapış diller, tüyleri dikilmiş tenlerin üstünde geziniyor, şiş dudaklar neredeyse burun

deliklerinden içeriye giriyordu. Sayısı belli olmayan, uzun bacaklar birbirine karışıyor, devasa ahtapotun kolları gibi birbirine dolanıyor, bacaklar, başka bacakların arasına giriyor, sonra kalça ve popo darbeleriyle yerlerine dönüyorlardı. Ve sanki her şey ellerinde eriyor, çözülüyordu; biri elinde üzüm süslü şapka tutarken, ötekinin elinde dantelli bir külot bitiveriyor, bir başkasının şansına takma dişler düşerken, ötekinin boynuna ipek bir çorap dolanıveriyor.

Jolanda sonunda dev bahriyeliyle odada yalnız kalmıştı. Kapı kilitlenmişti ve genç kadın lavabonun önündeki aynada saçlarını düzeltiyordu. Dev pencerenin yanına gitti ve perdeleri açtı. Dışarıda karanlık liman mahallesi, yansıması suya düşen iskele lambaları görünüyordu.

Bu arada dev, bir Amerikan şarkısı tutturmuştu. Şarkının sözleri şöyleydi: *Gün bitti, gece indi, gökyüzü mavi, çanlar çalmaya başladı.*

Ve Jolanda da pencereye yaklaştı, dışarısını seyretmeye koyuldu; elleri buluştu ve öylece durdular. Ve demir sesli dev bahriyeli şarkı söylüyordu. *Tanrı'nın çocukları, alleluja diyelim.*

Ve Jolanda da yineliyordu: *Alleluja diyelim, alleluja...*

Emanuele ise kaygıyla bahriyelilerin arasında dolaşıyor, karısını bir türlü bulamıyordu; her yandan kadın kolları sarkıyordu, bin bir biçimde kadın vardı çevresinde. Ansızın taksimetre paralarını ödemesini isteyen taksi sürücüleri ile burun buruna geldi. Emanuele'nin gözleri yaşla dolmuştu, ama adamların, paralarını almadan bir yere gitmeye niyetleri yoktu. Derken yaşlı Bad de onlara katılmış, eski kırbacını şaklatmaya başlamıştı. "Paramı ödemezseniz, onu geriye götürürüm," diyordu.

Sonra sirenler işitildi ve polisler barı sardılar. *Shenandoah* destroyerinin devriyesi başlarında miğferleri, ellerinde tüfekleri ile bahriyelileri birer birer dışarıya çıkarıyorlardı. Bu arada İtalyan polisinin kamyonetleri de durmuştu ve yakaladıkları kadınları sürükleyip götürüyorlardı.

Denizciler hizaya girdiler ve limana doğru yürüdüler. Kadınlarla dolu polis kamyoneti önlerinden geçerken her iki taraftan da uzun uzun selam ve veda haykırışları duyuldu. En önden yürüyen dev yüksek sesiyle haykırdı: *Gün bitti, gece indi, alleluja diyelim, alleluja.*

Bir kamyonetin içinde Millemosse ve Succhiacani arasında ezilmiş olan Jolanda şarkıyı sürdürdü: *Gün bitti, iş bitirildi, alleluja.*

Ve kadınlar karakola, bahriyeliler limana doğru giderlerken aynı şarkıyı söylüyorlardı.

Diyojen’in Fıçısı’nda perişan düşmüş Gazi Felice masaları üst üste dizmeye başlamıştı. Emanuele çenesi göğsüne, şapkası ensesine düşmüş, bir tabure üstünde uyukluyordu. Az daha onu da tutuklayacaklardı, ama Amerikan bahriyelilerin kumandanı, rahat bırakmalarını işaret etmişti. Ve o subay da onunla kalmıştı, şimdi barda ikisinden başkası yoktu. Emanuele o taburenin üstünde mutsuz oturuyor, subay kollarını kavuşturmuş karşısında dikiliyordu. Yalnız kaldıklarına emin oldukları zaman subay, şişmanı bir kolundan sarstı ve konuşmaya başladı. Felice, çevirmenlik yapmak için yanlarına yanaştı; esmer, kunduracı suratında hâlâ aynı sırıtış vardı.

Emanuele, gözlerini biraz kırpıştırdı, sonra çenesi yeniden düştü göğsüne.

“Siz, bana, kız,” diyordu subay: “Ben size, Dolar.”

“Dolarlar.” Emanuele, mendiliyle yanaklarını silip duruyordu. Yerinden kalktı.

“Dolarlar,” diye yineliyordu. “Dolarlar.”

Sonra birlikte çıktılar. Gece bulutları gökyüzünde geziniyordu. Rıhtımın tepesindeki fener yanıp sönmeyi sürdürüyordu. *Alleluja* şarkısının ezgisi hâlâ havada asılıydı sanki.

Gün biter, gökyüzü mavidir, alleluja. Şişman adam ve subay kol kola girdiler ve şarkı söyleyerek, geceyi âlem yaparak geçirecekleri bir yer aramak üzere uzaklaştılar...

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Yolgeçen Hanı Gibi Bir Yatak

Önemli olan hemen tutuklanmamaktı. Gim bir kapının arkasına saklanmıştı; polisler ileriye doğru koşar gibiydiler ama adımlarının sesinden birden geri dönüp o dar sokağa saptıklarını anladı. Yıldırım gibi yerinden fırladı ve koşarak kaçmaya başladı.

"Dur, yoksa vururuz, Gim!"

"Hadi be! Aferin, vurun sıkıysa!" Ateş sahasının dışına çıkmış olan Gim böyle düşünüyor, bir yandan da taş basamaklardan atlayarak eski kentin eğri büğrü sokaklarından aşağı koşuyordu. Çeşmenin parmaklığından atlayıp adımlarının sesini yankılatan kemerin altına girdi.

Bütün yol boyunca tek düşüncesi peşindekileri ekmekti. Ne Lola'ya, ne Nilde'ye, ne de Renate'ye gidebilirdi. Çok geçmeden polisler her yere ulaşacak, bütün kapıları çalacaklardı. Güzel bir geceydi, dar sokaklardaki kemerli geçitlerin tepesinden görünen bulutlar öyle parlaktı ki gökyüzü gündüz gibi aydınlıktı.

Yeni kentin geniş caddelerine sapmadan önce, Gim Bolero diye tanınan Mario Albanesi biraz durakladı, şakaklarından aşağı düşen uzun saçlarını kulaklarının arkasına itti. Ayak sesleri kesilmişti. Kararlı ama ölçülü adımlarla caddeyi geçti. Armanda'nın kapısına geldi ve yukarı çıktı. Tabii ki bu saatte artık evde kimse kalmamış ve Armanda da uyuyor olmalıydı; Gim sertçe kapıyı yumrukladı.

Az sofim öfkeli bir erkek' sesi "Kim o?" diye bağırdı, "Bu saatte herkes uyur..." Bu, Lilin'di.

Bağırmadan ama kararlı bir sesle "Aç bir dakika, Armanda, benim, ben Gim," dedi.

Armanda yatağında döndü, "Ha Gim, dur güzelim, şimdi açıyorum, bak Gim gelmiş." Yatağın başucundaki kapı ipini yakalayıp çekti.

Kapı hemen açılıverdi; Gim koridoru geçti ve elleri cebinde odaya girdi. Çarşafın kabarıklığına bakılırsa, Armanda'nın kocaman yatağını sadece kadının gövdesi kaplıyordu. Yastığa dayanmış kara perçemli, makyajsız yüzünde bütün kırışıklar ve torbalanmış gözaltları belliydi. Az ötede, yatağın öbür ucunda, örtünün bir kıvrımı gibi duran kocası Lilin

yatıyordu. Yarıda kesilmiş uykusuna yeniden dalmak istercesine, küçücük, tıraşı uzamış mavimsi suratını yastığa gömmüştü.

Lilin, bütün gün tembel tembel dolaşıp yatıp uyumayı düşlerdi ama yatağa girebilmek için en son müşterinin de gitmesini beklemek zorundaydı. Dünyada becerebildiği ya da yapmak istediği hiçbir şey yoktu; kimse ona ilişmesin ve rahat rahat sigarasını içsin, yeterdi. Doğrusu ya, Armanda kocasının ona fazla pahalıya mal olduğunu söyleyemezdi, günde bir iki paket tütünden başka masrafı yoktu. Sabahları tütün kesesiyle evden çıkar, ayakkabıcıda, hurdacıda; sobacıda oturur, sardığı sigaraları peşpeşe içer, uzun parmaklı, pürüzsüz hırsız elleri dizlerinde, dalgın gözlerle dükkân köşelerindeki taburelerde oturur, casus gibi herkesi dinler, hiç beklenmedik anlarda sarı dişlerini gösteren çarpık bir gülümsemeyle söylediği bir iki kısa cümlenin dışında hiç lafa karışmazdı. Akşam olup da son dükkân da kapanınca, meyhaneye uğrayıp bir litreyi başına diker, kalan sigaralarını tüttürür ve kepenkler kapanıncaya kadar orada pineklerdi. Sonra çıkardı. O sırada, uzun topuklu ayakkabılarının sıktığı ayakları şişen karısı, daracık giysisiyle caddede son turunu atmakta olurdu... Köşeden görünen Lilin uzun bir ıslık çalar, artık geç oldu, gel yatağa gidelim gibisinden bir şeyler gevelerdi. Lastik ve tel korsesinin bir zırh gibi sardığı göğsünü şişirmiş, yaşlı bedeni bir genç kız giysisi içinde, kaldırımın kenarında sanki sahnedeymiş gibi salınıp duran Armanda, onun yüzüne bile bakmadan, sinirli bir devinimle elindeki çantayı sallamayı sürdürür, topuklarıyla yerde yuvarlaklar çizerek aniden bir şarkı tutturur ve “Yok,” derdi, “daha gelen giden var, sen git evde bekle”. Her gece aynı teraneydi.

Armanda gözlerini faltaşı gibi açarak “Ne var, ne oluyor, Gim?” dedi.

Gim komodinin üstündeki paketten bir sigara alıp yaktı.

“Bu gece burada kalmam gerekiyor.”

Ceketini çıkarmış, kravatını çözmüştü bile.

“Olur Gim, gel yatağa. Sen git, sedirde yat Lilin’ciğim, hadi kalk da Gim yatıversin.”

Lilin bir an taş gibi durduktan sonra kalkar, inler gibi bir sesle anlaşılmaz bir şeyler mırıldandıktan sonra yastığını, çarşafını, komodinin üstündeki tütün kesesini, sigara kâğıtlarını, kibritini ve kül tablasını alır. “Haydi Lilinciğim, git şimdi.” Sıska Lilin, bütün bu taşıdıklarının ağırlığı altında iki büklüm olmuş koridordaki sedire yönelir.

Gim sigarasını tüttürerek soyunur, pantolonunu özenle katlar, ceketini yatağın yanındaki iskemlenin arkasına asar, komodinin çekmecesinden sigaraları, kibriti ve bir de tabla alıp yatağa girer. Armanda abajurun ışığını söndürüp içini çeker. Gim sigarasını içer. Lilin koridorda uyur. Armanda yatakta döner. Gim sigarasını tablaya bastırıp söndürür. Kapı vurulur.

Gim, bir eli ceketinin cebindeki tabancada, öteki eliyle, dikkatli olmasını ima edercesine kadının dirseğini tutar.

Armanda alçak sesle, “Kim o, diye sor, Lilin,” der.

Lilin koridordan oflayıp puflayarak, saygısızca “Kim o be?” diye seslenir.

“Hey Armanda, benim, Angelo.”

Kadın, “Hangi Angelo?” diye sorar.

“Komiser Angelo. Armanda, buradan geçiyordum da, bir yukarı çıkıvereyim dedim... Açar mısın bir dakika?

Gim yataktan kalkmıştır bile, eliyle sus işareti yapar. Tuvaletin kapısını açar, elbisesini astığı iskemleyi oraya taşır.

“Beni kimse görmedi, acele tarafından defet herifi,” diye fısıldayıp tuvalete girer ve kapıyı kapatır.

Armanda yatağından kalkmadan bu yer değiştirmeleri yönetir. “Gel Lilinciğim, hadi gel, yatağa yat.”

Kapıdaki “Armanda, beni daha bekletecek misin?” diye sorar.

Lilin hiç istifini bozmadan örtüsünü, yastığını, tütününü, sigara kâğıtlarını, kül tablasını toplayıp yatağa döner, uzanır ve çarşafı burnuna kadar çeker. Armanda başucundaki ipe asılıp kapıyı açar.

Sivil giyinmiş, ceketi bumburuşuk, yağlı suratlı, kır bıyıklı komiser Soddu içeri girdi.

“Bu saate kadar dolaşıyorsun demek, komiser!”

Soddu “Yok, şöyle bir tur attım da, seni bir yoklayayım dedim.”

“Ne istiyordun ki?”

Soddu yatağın başucunda durmuş, mendiliyle terli yüzünü siliyordu.

“Hiç, şöyle bir uğradım. Yeni bir haber var mı?”

“Ne haberi?”

“Hani, acaba Albanesi’yi gördün mü diye merak ettim.”

“Gim’i mi? Ne yaptı yine?”

“Hiç canım. Çocuklar... ona bir şey sormak istiyorlardı da. Gördün mü kendisini?”

“Üç gün önce.”

“Yok. Şimdi.”

“İki saattir uyuyorum, komiser. Neden bana geldin? Git onun dostlarına: Rosy’ye, Nilde’ye, Lola’ya...”

“Boşuna. Başı belaya girdi mi onlardan uzak durur.”

“Buraya gelmedi. Bir başka sefer görüşürüz, komiser.”

“Şey, Armanda, diyecektim ki, hani seni gördüğüm için çok mutluyum.”

“İyi geceler, komiser.”

“Eh, iyi geceler.”

Soddu döndü ama bir türlü gitmiyordu.

“Diyordum ki, neredeyse sabah oldu, artık ortalığı kolaçan etmeyeceğim. Gidip o daracık portatif yatağa girmek hiç içimden gelmiyor. Madem geldim, hani burada kalsam, ha ne dersin, Armanda?”

“Komiser, sen çok iyi bir adamsın ama doğrusunu istersen, bu saatte artık müşteri kabul edemem, herkesin çalışma saatleri vardır, komiserciğim.”

Soddu ceketini ve gömleğini çıkarmıştı bile. “Armanda, benim gibi bir dost için...”

“Biliyorum ne kadar iyi bir dost olduğunu, yarın akşam buluşsak?”

Soddu soyunmayı sürdürüyordu. “Yarın sabah gelmek... anlarsın ya, Armanda. Haydi nazlanma, az öteye git de yer aç bana.”

“Öyleyse, Lilin sedirde uyuyacak demektir. Haydi Lilinciğim, yollan bakalım dışarı.”

Lilin uzun parmaklı ellerini çarşafın altından çıkarıp komodinin üstündeki tütün kesesini arandı, sonra söylene söylene kalktı, gözlerini bile açmadan yastığını, örtüyü, sigara kâğıtlarını, kibritini aldı. “Haydi git, Lilinciğim.” Lilin örtüyü arkasından yerde sürüyerek dışarı çıktı. Soddu yatakta debeleniyordu.

Gim tuvaletin küçücük penceresinden gittikçe aydınlanan gökyüzüne bakıyordu. İşin kötüsü sigaraları komodinin üstünde unutmuştu. Şimdi o herif yatağa girmiş, kendisiyse burada, talk pudrası kutularıyla bide arasında sıkışıp kalmış, sabaha kadar tek sigara içemeden çile dolduracaktı.

Sessizce giyindi, lavabonun aynasında saçlarını özenle taradı; rafta esans ve göz damlası şişeleri, lastik şırıngalar, ilaç ve haşere tozu kutuları duruyordu. Pencereden giren ışıkta kutuların etiketlerini okudu, bir ilaç kutusunu cebine attı, sonra tuvalette aşağı yukarı dolaşmaya devam etti. Bir kısmı leğene bastırılmış, geri kalanı asılmış çamaşırlardan başka görülecek şey yoktu. Bidenin musluğunu açtı, su gürültüyle fışkırdı. Ya Soddu duyduysa? Allah kahretsin Soddu'yu da, kodesi de. Gim sıkıntıdan patlamak üzereydi. Yine lavaboya gitti, ceketine kolonya döktü, saçlarını briyantinledi. Bugün yakalamasalar yarın yakalayacaklardı ama şimdi suçüstü durumu yoktu, her şey yolunda giderse, hemen salıverirlerdi. İki üç saat sigara içemeden bu delikte beklemeye değer miydi? Kesin, hemen bırakırlardı. Bir dolabın kapısını açtı. Gıcırtı! Allah belasını versin dolabın da, her şeyin de. İçeride Armanda'nın giysileri asılıydı. Gim tabancasını bir kürkün cebine koydu. "Sonra uğrar alırım," diye düşündü, "nasıl olsa kışa kadar giymez kürkünü". Naftaline bulanmış eli bembeyaz olmuştu. "İyi ya, böceklenmez," diye söylenip güldü. Sonra gidip ellerini yıkadı ve Armanda'nın kâğıt peçetelerinden iğrendiği için dolapta asılı bir paltoya kuruladı.

Yatakta yatan Soddu içeriden gelen gürültüyü duydu. Elini Armanda'nın omzuna koydu. "Ne oluyor?" Kadın onun üstüne çıkıp şişman ve pörsük kolunu adamın boynuna doladı. "Hiç... ne olacak?" Soddu geri çekilmek istemiyordu ama içeride birinin dönüp durduğunu duyuyor ve oyun oynar gibi "Ne oluyor, ha?... Ne oluyor?" diye söylenip duruyordu.

Gim kapıyı açtı. "Haydi gidelim komiser, bırak enayiliği, tutukla beni."

Soddu, Armanda'nın yanından kalkmadan, el yordamıyla iskemlenin arkasına asılı ceketinin cebindeki tabancayı buldu. "Kim var orada?"

"Gim Bolero."

"Eller yukarı!"

"Silahım yok, komiser. Bırak enayiliği. Teslim oluyorum." Ceketi omzunda, kollarını havaya kaldırmış, yatağın başucunda duruyordu.

Armanda "Oh, Gim," dedi.

Gim "Birkaç güne varmaz, yine uğrarım Armanda," dedi.

Soddu söylene söylene yataktan kalkıp pantolonunu giydi. "Kahrolası görev... Hiç rahat, huzur yok..."

Gim komodinin üstünden bir sigara alıp yaktı, sonra paketi cebine indirdi.

Armanda pörsümüş memelerini yayarak öne eğildi, “Bana da bir tane ver, Gim.”

Gim onun ağzına bir sigara sokup yaktı, sonra Soddu’nun ceketini giymesine yardım etti. “Haydi gidelim, komiser.”

Soddu “Eh artık, buluşmamız başka sefere kaldı, Armanda,” dedi.

Kadın “Hoşça kal Angelo,” diye yanıtladı. Soddu yine “Haydi hoşçakal, Armanda,” dedi. “Güle güle, Gim.” Çıktılar.

Koridorda, yayları çökmüş sedirin kenarına yapışan Lilin uyuyordu, yerinden kımıldamadı bile.

Armanda kocaman yatakta oturmuş, sigara içiyordu; pencereden soluk bir ışık girdiği için uzanıp lambayı söndürdü. “Lilin” diye seslendi, “gel Lilin, hadi gel yatağa Lilinciğim.”

Lilin yastığını, kül tablasını falan toplamaya başlamıştı bile.

Çeviren: Semin Sayıt

Kedi ve Polis

Kentte bir süredir gizli silahlar aranıp taranıyordu. Polisler başlarına, onlara birörnek, ama insanlıkdışı bir görüntü veren deri kasklarını takıyorlar; kamyonlara binip sirenler çalarak yoksul semtlere giriyorlar, ya bir duvarcının ya da bir işçinin evine dalıp çekmecelerdeki çamaşırlarını altüst ediyorlar, soba bacalarını söküyorlardı. O günlerde polis memuru Baravino'nun ruhunu daraltan, içini kıyan bir tedirginlik söz konusuydu.

Baravino, kısa bir süre önce polisliğe kabul edilmiş bir işsizdi. Böylece de kısa bir süre önce bu huzurlu ve çalışkan gibi görünen kentte var olan bir gizden haberi olmuştu: Sokaklar boyunca sıralanan beton duvarların arkasında, ötekilerden ayrı duran yapılarda ve karanlık bodrumlarda tehditkâr ve parlak silahlardan oluşan bir orman vardı ve kirpi okları gibi dikilmiş bekliyordu. Mitralyözlerden, toprağın altında yatan mermi hazinelerinden söz ediliyordu; hatta söylentilere bakılacak olursa, bir odada, zırhlı bir kapının ardında kocaman bir top bulunduran bile vardı. Bir define bölgesinin yaklaştığını gösteren izler gibi, kentteki evlerde de şiltelerin içine dikilmiş tabancalar, yer tahtasının altına çivilenmiş tüfekler bulunuyordu. Memur Baravino, kendi insanları arasında huzursuz oluyordu; her kanalizasyon kapağı, her hurda yığını karanlık tehditler gizliyormuş gibi geliyordu ona; sık sık o gizli topu düşünürken, gözlerinin önüne çocukluğunda bir kez girdiği ve annesinin hizmetçilik yaptığı evin salonu geliyordu, öyle evlerde yıllarca kapısı açılmayan odalar olurdu. Şimdi topu, dantellerle süslü o soluk kadife koltukların arasında dururken hayal ediyordu; topun çamurlu tekerlekleri halıyı kirletiyor, ucu avizeye değiyordu; öyle büyüktü ki bütün salonu kaplıyor ve piyanonun cilasını çiziyordu.

Bir akşam polis işçi mahallesine baskın yaptı ve bir evi kuşattı. Bu harap görünüşlü bir yapıydı ve sanki çevresini saran bunca insan, duvarlarını ve katlarını deforme etmiş, onu delikli, nasırlı ve kabuk tutmuş bir insan tenine döndürmüştü.

Çöp varilleriyle dolu avluya bakan cephesinde evin bütün katlarını çevreleyen balkonların korkulukları paslı ve çarpık demirlerden oluşuyordu; korkuluklar arasında gerilmiş iplere çamaşırlar ve paçavralar asılmıştı;

merdivenler boyunca kapı-pencerelere cam yerine tahtalar çakılmıştı; buralardan sobaların kara bacaları çıkarılmıştı; bu balkonların bitiminde sıvası dökülmüş kuleler gibi birbiri üstüne binmiş tuvalet barakaları vardı; iki tuvalet penceresi arasındaki minik pencereciklerden duyulan dikiş makinelerinin gürültüsü ve pişen çorbaların buhan en tepeye, tavan aralarının demir parmaklıklarına, eğri büğrü saçaklara, ağzı fırın gibi açık sefil çatı pencerelerine dek tırmanıyordu.

Bodrumdan çatıya tırmanan perişan bir merdiven labirenti, yapıyı boydan boya katediyor, kara damarlar gibi her yana dallanıp budaklanıyor, merdivenlerin üstünde sanki öylesine dağıtılmış gibi bir düzenle sahanlıkların ve kalabalık evlerin kapıları açılıyordu. Polis memurları, kendi adımlarının hazin seslerini değiştirmeyi başaramadan tırmanıyorlar, kapılarda yazan adları çözmeye çalışıyorlar, tek sıra halinde o yankı yapan balkonları geziyorlar, arada bir pencerelerden çocuk ve kadınların dağınık saçlı başları uzanıyordu.

Baravino polis arkadaşlarının arasındaydı ve mavi bulutlu gözlerine çiğ bir gölge yansıtan o robot kaskının altında onlardan farksızdı; ama ruhu karışık çalkantılara tutsak olmuştu. Düşmanlar, demişti onlara, polislerin ve sıradan insanların düşmanları bu evlerde gizleniyorlardı. Polis memuru Baravino, odalara yarı aralık kapı eşiklerinden korkuyla bakıyordu: Her dolabın içinde, her pervazın arkasında korkunç silahlar gizlenmiş olabilirdi; neden bütün kiracılar, bütün kadıncıklar onlara kaygıyla karışık bir acımayla bakıyordu? Eğer içlerinden biri düşmansa, neden hepsi düşman olmasındı ki? Merdiven duvarlarının arkasından atılan çöpler bütün sahanlığı aşarak büyük bir gürültüyle yere yapışıyordu; bu atılanlar, kurtulmak istenen silahlar olamaz mıydı?

Aşağıdaki odalardan birine indiler ve kırmızı kareli bir masanın üstünde akşam yemeğini yiyen gariban bir aileyle karşılaştılar. Çocuklar bağırdılar. Sadece, babasının dizleri üstünde karnını doyuran en küçük çocuk, kara ve düşman gözleriyle onlara suskun suskun baktı. Polislerden biri şöyle bir hazır ola geçerek ve göğsündeki mavi kordonları zıplatarak,

“Evi arama emri aldık,” dedi. “Sevgili Meryem Ana! Biz zavallı insanlarız! Biz ömrümüz boyunca dürüst insanlar olduk,” dedi ellerini kalbine götüren yaşlı bir kadın. Baba bir tişört giymişti, tıraşı gelmiş sert sakalların çıktığı geniş ve aydınlık bir yüzü vardı; kucağındaki çocuğunu

kaşıkla besliyordu. Polislere önce kızgın ve belki de alaycı bir bakış fırlattı; sonra omuzlarını silkti ve çocuğuyla ilgilenmeyi sürdürdü.

Oda polislerle dolmuş, içinde kımıldamak olanaksız hale gelmişti. Polislerin şefi yararsız buyruklar veriyor ve memurlarını yönetmekten çok şaşkına çeviriyordu. Baravino ise her mobilyaya, her pervaza kaygıyla bakıyordu. O tişörtlü adam, evet, işte düşman oydu, o âna dek olmamışsa da, şimdi, çekmecelerinin boşaltıldığını, Meryem Ana ve ölmüş akrabalarının resimlerinin duvardan söküldüğünü gördükten sonra, onarılamaz bir biçimde düşman' olacağı kesindi. Ve eğer onların düşmanı idiyse, evi de tuzaklarla doluydu, şifonyerin her çekmecesi düzenli parçalara ayrılmış bir mitralyözün parçacıklarını barındırıyor olabilirdi; dolabın çekmecelerini açınca tüfeklere geçirilmiş süngüler göğsüne çevrilebilirdi; dolaplara asılmış ceketlerin altında belki de yaldızlı fişeklikler sallanıyordu; her çekmece, her tencere bir el bombası gizliyordu.

Baravino uzun, ince kollarını nereye saklayacağını bilemeden hareket ediyordu. Derken bir çekmeceden tıngırtılar geldi. Acaba bir kama mıydı bu? Hayır, çatal bıçak takımıydı. Bir çanta gümbürdedi: Bomba mıydı? Hayır, kitap. Yatak odası, içine girilemeyecek biçimde doluydu, içeride iki tane iki kişilik yatak, üç açılır kapanır yatak, iki ot dolu şilte vardı. Ve odanın öteki ucunda minik bir yatağın içine oturmuş küçük bir çocuğun diş ağrısı tutmuş, ağlıyordu. Memur, çoktan yatakları aralayıp o çocuğa ulaşmak ve onu rahatlatmak niyetindeydi, ama ya bu bebek maskelenmiş bir silah deposunun nöbetini tutuyorsa, ya her yatağın altında bir havan topu yatıyorsa, diye düşünmek zorunda kalıyordu.

Öyle böyle derken Baravino, hiçbir yeri aramayı başaramamıştı. Bir kapıyı açmayı denedi, ama kapı direniyordu. Belki de o top buradaydı! O, köyündeki zengin evinin salonunda duran ve ateş etmesi beklenen ağzında bir vazo dolusu yapay gül saklayan, kalkanında dantel bir örtü serili olan, mekanizması üzerine masumca seramik biblolar dizilmiş bir top hayal etmişti. Kapı; güçle itince açıldı, burası bir salon değil, hasırı dağılmış iskemlelerin, kutuların durduğu bir sandık odasıydı. Hepsi dinamit olabilir miydi? İşte! Baravino, yerde iki tekerlek izi gördü; tekerlekli bir şey bu odadan çıkarılmış ve o daracık koridordan geçirilmişti. Baravino, izlerin peşine düştü. Bu tekerlekli iskemlesini olabildiğince hızla yürüten dedeydi. İhtiyarcık neden kaçıyordu acaba? Belki de dizlerindeki battaniye, küçük bir balta saklamaya yarıyordu. Baravino, tam yanından geçerken ihtiyar bir

vuruşta kafasını ikiye ayıracak, diye düşündü. Oysa adamcağız tuvalete gidiyordu. Acaba bütün giz orada mıydı? Baravino, balkona koştu, ama tuvaletin kapısı açıldı ve içeriden kırmızı kurdeleli, kucağında bir kedi taşıyan küçük bir kız çıktı.

Baravino çocuklarla arkadaş olup onlara sorular sorması gerektiğini düşündü. Kediyi okşamak için elini uzattı: “Güzel pisi,” dedi. Kedi, neredeyse üzerine atlayacaktı; duman rengi, sıska ve kısa tüylü bir kediydi. Bir köpek gibi dişlerini gösteriyor ve atak hareketler yapıyordu. Baravino için sanki tek sorun bu kediyle dost olmakmış gibi, “Güzel pisi,” diyerek yeniden kediyi okşamayı denedi. Ama kendi kendini yere attı ve arada bir arkaya dönüp kötücül bakışlar fırlatarak uzaklaşıp gitti.

Baravino uzun balkonda hoplaya zıplaya kedinin peşine düştü: “Pisi pisi, güzel pisi,” diyordu. Sonra başlarını dikiş makinelerine eğmiş iki kızın çalıştığı bir odaya girdi. Yerler kırpıntı doluydu. “Silah var mı?” diye soran polis memuru ayağıyla kumaş kırpıntılarını altüst etti, pembe ve lilaya büründü. Kızlar ona bakarak güldüler.

Küçük bir koridordan dönünce önüne çıkan basamaklara tırmandı; kedi arada bir onu bekler gibi yapıyordu, sonra da o yaklaşınca hızlı hızlı koşmaya başlıyordu. Bir başka sahanlığın balkonuna çıktı, burada tekerlekleri havaya çevrilmiş bir bisiklet yolu tıkamıştı; tulum giymiş bir adam elindeki lastiği leğendeki suya batırarak deliği bulmaya çalışıyordu. Kedi çoktan öteki tarafa atlamıştı bile. “İzin verir misiniz?” dedi memur. “Geçin,” diyen adam onu lastiğe bakmaya davet etti, suyun içindeki lastikten yüzlerce hava kabarcığı çıkıyordu. “İzin verir misiniz?” Acaba bütün bunlar yolunu tıkamak için, ya da onu korkuluklardan aşağı atmak için mi yapılıyordu?

Geçti. Girdiği bir odada, tek bir kamp yatağı vardı ve belden üstü çıplak bir delikanlı tek elini kıvırcık saçlı başının altına dayamış, sigara içerek uzanıyordu. Kuşkulu bir havası vardı. “Bağışlayın, bir kedi gördünüz mü acaba?” Bu, yatağın altını aramak için iyi bir bahane olabilirdi. Baravino’nun yatağın altına soktuğu elini bir hayvan ısırdı. Derken belediyenin buyruklarına karşı gelinerek evin içinde beslenen bir tavuk fırladı dışarı. Belden üstü çıplak genç, hiç kımıldamamıştı, yattığı yerde sigarasını tüttürmeyi sürdürüyordu.

İki kat arasındaki sahanlığı aşan memur, kendini gözlüklü bir şapkacının atölyesinde buldu. “Arama... emri...” dedi Baravino ve bir yığın

şapkayla burun buruna geldi: Fötrler, hasır, silindir şapkalar yerlere yayıldılar. Kedi bir perdenin arkasından çıktı ve şapkalarla şöyle bir oynayıp kendini dışarı attı. Baravino, bu kediye düşman mı olduğunu yoksa onunla dost olmak mı istediğini kestiremiyordu.

Bir mutfağın ortasında postacı şapkasıyla oturan ihtiyar bir adam pantolon paçalarını sıvamış, ayaklarını suya sokmuş yıkıyordu. Memuru görür görmez sırıtarak başka bir odayı işaret etti: Baravino başını iyice uzattı. “İmdat!” diye bağırdı şişman ve yarı çıplak bir kadın. Baravino, utanç içinde, “Bağışlayın,” dedi. Postacı hâlâ elleri dizlerinde sırıtıyordu. Baravino tekrar mutfaktan geçerek terasa çıktı.

Terasa boydan boya çamaşır asılmıştı. Polis memuru, çarşaflardan oluşan bir labirentte beyaz, kör koridorlar boyunca yürüyordu; kedi arada bir başını uzatıyor, sonra yeniden başka bir çarşafın altında” gözden yitiyordu. Baravino bir an kaybolduğu korkusuna, kapıldı; belki de burada yalnız kalmıştı, arkadaşları binayı çoktan boşaltmış ve gitmişlerdi ve o boş yere suçladıkları bu insanların ve beyaz çarşafların tutsağı olmuştu. Sonunda bir çıkış yolu buldu ve bir duvara ulaştı. Bir merdiven kovasından avlu görünüyordu ve korkulukların çevresinde yavaş yavaş ışıklar yanmaya başlamıştı. Ve merdiven tırabzanları boyunca Baravino karınca gibi kaynaşan, buyruklar dağıtan polisleri, korkulu ve protestolu bağrışları duyunca rahatlama mı, kaygı mı olduğunu bilemediği bir duyguya kapıldı.

Kedi yanındaki duvara oturmuş kayıtsız bir edayla aşağıya bakarak kuyruk sallıyordu. Ama o yerinden kımıldayınca, yere atladı ve bir çatı penceresine ulaşan merdivenden çıkarak yok oldu. Polis memuru onun peşinden gitti, artık korkmuyordu. Çatı arası boştu, dışarıda ay kara yüzlü evlerin üstünde parlamaya başlamıştı. Baravino kaskım çıkarmıştı, yüzü yeniden insani görünümüne kavuşmuş, o sarışın, zayıf delikanlı ortaya çıkmıştı.

“Bir adım daha atma,” dedi bir ses, “yoksa mıhlarım.”

Büyük pencerenin merdivenleri altında uzun saçları omuzlarına dökülen, yüzü boyalı, ipek çoraplı ve ayakkabısız genç bir kız çömelmişti ve soğuk almış bir ses tonuyla akşamın son ışıkları altında bol resim, az yazıdan oluşmuş bir gazetedeki yazıları heceleyerek okumaya çalışıyordu.

“Mıhlar mısın!” dedi Baravino ve onu yumruğunu açmak istercesine bir elinden yakaladı. Kız kolunu oynatır oynatmaz üstündeki minik kazağın göğsü açıldı ve yumak olmuş kedi dişlerini göstererek polis memuru

Baravino’nun üstüne atlayıverdi. Ama polis artık bunun bir oyuna dönüştüğünü anlamıştı.

Baravino, çatıların üstünde uzaklaşan kediyi alçak korkuluğa dayanıp seyretti.

“Ve Mary yatağın yanında,” diye okumayı sürdürüyordu kız, “silahını kendine doğrultmuş olan fraklar içindeki baronu gördü.”

Çevrede, kule gibi yüksek ve kendi hallerinde işçi evlerinin ışıkları yanmaya başlamıştı. Memur Baravino, kocaman kenti ayaklarının altında görüyordu: Fabrika duvarları içinde yükselen geometrik demir yapılar, bunların tepesinde, bacaların ucundan yola çıkarak gökyüzünü aşan bulut dalları karşısındaydı.

“İncilerimi ister misiniz, Sir Enrico?” O kısık ses inatla hecelemeyi sürdürüyordu. “Hayır, Mary, seni istiyorum.”

Rüzgârın yükselmesiyle Baravino karşısında uzanan o betonarme karmaşayı gördü; bin bir gizli delikten, kirpinin okları uzanıyordu. Artık düşman topraklarda yalnız başınaydı.

“Varlıklıyım, şıkım, görkemli bir konakta yaşıyorum, hizmetkârlarım ve mücevherlerim var, yaşamdan başka ne isteyebilirim ki?”

Kızın kara saçları, mutlu hanımları ve ışıltılı gülümsemeleri olan erkekleri resmeden o gazete kâğıdına dökülüyordu.

Baravino düdüklerin ıslığını ve motorların gümbürtüsünü duydu, polis yapıyı terk ediyordu. Gökyüzündeki dizi dizi bulutların altında kaçmak, tabancasını toprağa açtığı büyük bir çukura gömmek isterdi.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Mantarlar Kentte

Uzaklardan kente gelen rüzgâr, yalnızca başka toprakların çiçek tozlarının aksırttığı saman nezleliler gibi az sayıda duyarlı kişinin fark ettiği, alışılmadık armağanlar getirdi.

Bir gün, kentin anacaddelerinden birinin çimen tarhına, rüzgâr kim bilir nereden, çiçek tohumları savurunca mantarlar filizlendi. Her sabah oradan tramvaya binen niteliksiz işçi Marcovaldo dışında, kimse fark etmedi mantarları.

Bu Marcovaldo'nun gözleri kent yaşamına az yatkındı; ilanlar, trafik ışıkları, vitrinler, ışıklı tabelalar, yazılar, dikkat çekmek için tasarlanmış olsalar da, sanki bir çölün kumlarını tarayan gözlerine hiç takılmazlardı. Buna karşılık, bir dalda sararan yaprak, bir kiremitten sarkan kuş tüyü gözünden hiç kaçmazdı; bir atın sırtındaki sineği, bir masada böceklerin açtığı deliği, bir kaldırımda ezilmiş incir kabuğunu görmediği; mevsim değişikliklerini, içindeki özlemleri, yaşamındaki yoksunlukları duyumsadığında kafa yormadığı olmazdı hiç.

Bir sabah, kendisini hamallık yaptığı Sbav firmasına götüren tramvayı beklerken, durağın yakınında, caddedeki sıra ağaçları izleyen taş döşenmiş, kıraç toprakta alışılmadık bir şey dikkatini çekti; kimi ağaçların eteğinde sanki kabartılar oluşmuştu, yer yer açılıyor, yuvarlak yeraltı cisimlerinin yüzeye çıkmalarına olanak sağlıyorlardı.

Ayakkabısını bağlamak için eğilip daha iyi baktı: mantardı, gerçek mantardı, kentin tam orta yerinde bitiyorlardı! Çevresini saran karanlık, kalleş dünya birden gizli zenginliklerini sunuyormuş, yaşamdan hâlâ, toplusözleşmenin saat ücreti, ek ücret, çocuk yardımı, pahalılık yardımı dışında da bir şey beklenebilirmiş gibi geldi Marcovaldo'ya.

İşinde her zamankinden daha dalgındı; o, paketleri, sandıkları taşırken, toprağın derinliğinde, yalnızca kendisinin bildiği sessiz, ağır mantarların gözenekli etlerini olgunlaştırdıklarını, yeraltı özsularını emdiklerini, toprağı çatlattıklarını düşünüyordu. “Bir gece yağmur yağsın yeter, toplanacak hale

gelirler," diyordu kendi kendine. Yaptığı keşfi karısıyla, altı çocuğuyla paylaşabilmek için sabırsızlanıyordu.

"Bakın ne diyeceğim size!" dedi, yoksul akşam sofrasında. "Haftaya mantar ziyafeti var! Mantar kızartacağız. Söz!"

Mantarın ne olduğunu bilmeyen en küçük çocuklarına da coşkuyla çeşitli mantar türlerinin güzelliklerini, tatlarının lezzetini, nasıl pişirilmeleri gerektiğini anlattı; o zamana kadar, kuşkucu, dalgın görünen karısı Domitilla'nın da tartışmaya katılmasını sağladı.

"Peki, nerede bu mantarlar?" diye sordular çocuklar. "Çıktıkları yeri söylesene!"

Bu soru üzerine bir kuşku Marcovaldo'nun hevesini kırdı; "Nerede olduğunu söylersem, arkadaşlarını toplayıp mantar peşine düşerler, bütün mahalle duyar, mantarlar da başkalarının tencerelerini boylar!" Yüreğini hemen evrensel bir sevgiyle doldurmuş olan bu keşif, şimdi mülkiyet hırsı uyandırıyor, kıskançlık, güvensizlik çemberiyle sarıyordu onu.

"Mantarların yerini ben biliyorum, bir ben," dedi çocuklarına, "kimseye söz etmeyeceksiniz bundan."

Ertesi sabah tramvay durağına yaklaşırken Marcovaldo huzursuzdu. Çimenlere eğildi, çok olmasa da biraz büyümüş, hemen tümü hâlâ toprak altındaki mantarları görerek rahatladı.

Arkasında birinin olduğunu fark ettiğinde, böyle eğilmişti. Hemen doğruldu, ilgisiz bir havaya girmeye çalıştı. Bir çöpçü, süpürgesine dayanmış ona bakıyordu.

Görev bölgesinde mantarların bulunduğu bu çöpçü, gözlüklü, sırık gibi bir delikanlıydı. Adı Amadigi idi, belki de doğanın her izini bir süpürge vuruşuyla yok etmek için asfaltı sürekli tarayan gözlükleri nedeniyle, kaç zamandır Marcovaldo'nun sinirine dokunuyordu.

Günlerden cumartesiydi; Marcovaldo, yarım tatil gününü, bekçiyle mantarları uzaktan gözetleyerek, mantarların büyümesi için ne kadar zaman gerektiğini hesaplayarak, dalgın dalgın çimenlerin çevresinde dolaşarak geçirdi.

Gece yağmur yağdı; aylarca süren kuraklığın ardından düşen ilk yağmur damlalarına uyanarak sevinçle fırlayan köylüler gibi koca kentte bir tek Marcovaldo kalkıp yatağına oturdu, aile bireylerine seslendi: "Yağmur, yağmur yağıyor," sonra dışarıdan gelen ıslak, küflü, taze toz kokusunu içine çekti.

Gün ağarınca -günlerden pazardı- çocuklarla birlikte, ödünç aldığı bir sepetle çimenlerin oraya koştu. Mantarlar sapları üzerinde dimdiktiler, topraktan çıkmış kafalarında. hâlâ su damlacıkları vardı. “Yaşasın!” deyip, mantarları toplamaya koyuldular.

“Baba, şuradaki adama bak, ne çok topladı!” dedi Michelino. Babası başını kaldırınca, yanı başında ayakta, koltuğunun altında mantar dolu bir sepetle Amadigi’yi gördü.

“Siz de mi topluyorsunuz?” dedi çöpçü. “Yenilebilir mantar demek ki? Biraz topladım, ama pek güvenemiyordum... Caddenin ötesinde daha da irileri var... Gidip bizimkilere haber vereyim, toplayalım mı, toplamayalım mı diye tartışıyorlardı...” Uzun adımlar atarak uzaklaştı.

Marcovaldo bir şey diyemedi; daha iri mantarları atlamıştı, hiç beklenmeyen bu ürünü, elinin altından alıp götürüyorlardı. Bir an kızgınlıktan, öfkeden sanki taş kesti, sonra -kimi kez olduğu gibi- bu bireysel duygular durulup eliaçık bir coşkuya dönüştüler. “Akşama mantar kızartması yapmak isteyen var mı?” diye bağırdı Marcovaldo, durakta bekleyenlere. “Burada, sokakta mantar bitti! Gelin benimle! Herkese yeter!” Arkasında, hava nemli, kararsız olduğu için kollarına şemsiyeler asılı insandan bir kuyrukla, Amadigi’nin peşine düştü.[8]

Hâlâ herkese yetecek mantar vardı, sepetleri olmadığı için, şemsiyelerini açıp içine mantar doldurdular. İçlerinden biri: “Hep birlikte yesek ne güzel olur!” dedi, ama herkes mantarını alıp kendi evine gitti.

Ama çok geçmeden, hatta aynı gece, hepsini zehirlenmekten kurtaran mide yıkanmasının ardından, hastanenin aynı koğuşunda buluştular; her birinin yediği mantar sayısı az olduğu için zehirlenme ağır değildi.

Marcovaldo ile Amadigi’nin yatakları bitişikti, birbirlerine öfkeyle bakıyorlardı.

Çeviren: Rekin Teksoy

Belediyenin Güvercini

Güzün ya da ballarda kuşların güneye ya da kuzeye göç ederken izledikleri yollar seyrek olarak kentlerden geçer. Sürüler, çizgili tarlaların sırtından, ormanların kıyısından gökyüzünün yüksekliklerini yarar, kimi kez bir ırmağın çizgisel kıvrımlarını ya da bir vadinin oluklarını, kimi kez de rüzgârın görünmez yollarını izledikleri izlenimini uyandırırlar. Ama önlerine bir kentin dam dizileri çıkar çıkmaz, hemen yollarını değiştirirler.

Yine de bir kez, bir sokağın gökyüzü diliminde, güz uçuşu yapan çulluklar görüldü. Hep burnu havaya kalkık yürüyen Marcovaldo fark etti bunu yalnızca. Kasalı üçtekerinin üstündeydi kuşları gördüğünde; askerlik dışında eline tüfek almamış olduğu halde, avcılık damarı kabardı, peşlerine düşüyormuş gibi pedallara daha hızlı basmaya başladı.

Gözleri uçan kuşlarda giderken, kendini kırmızı ışık yanan bir dörtyol ağzında, otomobiller arasında buldu, ezilmekten kıl payı kurtulmuştu. Mosmor suratlı bir trafik polisi, adını adresini not defterine yazarken, Marcovaldo bakışlarıyla yine gökyüzündeki kanatları aradı, ama kaybolmuşlardı.

Trafik cezası, işyerinde sert azarlamalara yol açtı. “Işıkta durmadın, demek ki?” diye bağırdı, bölüm şefi Sinyor Viligelmo. “Nereye bakıyordun peki, mankafa?”

“Bir çulluk sürüsüne bakıyordum...” dedi.

“Ne?”

Eski bir avcı olan Sinyor Viligelmo’nun gözlerinde kıvılcımlar çakıyordu. Marcovaldo olanları anlattı.

“Cumartesi günü köpeği, tüfeği almalı,” diye atıldı, öfkesini unutan bölüm şefi. “Tepeden geçiş başladı demek ki. Senin gördüğün sürü, oradaki avcılardan ürküp kente yönelmiş olmalı...”

O gün boyunca Marcovaldo’nun beyni bir değirmen gibi öğütüp durdu. “Cumartesi, belli ki tepenin üstü avcı dolu olacak, kim bilir kente kaç çulluk düşer; becerebilirsem, pazar günü çulluk kızartması yeriz.”

Marcovaldo’nun oturduğu blok apartmanların damı taraçaydı, çamaşır asıp kurutmak için demir teller vardı. Marcovaldo çocuklarından üçünü, bir teneke ökseotu bulamacı, bir fırça, bir torba mısır alarak taraçaya çıktı. Çocuklar mısır tanelerini dört bir yana saçarlarken, o da parmaklıklara, demir tellere, çatının pervazlarına fırçayla bulamaç sürdü. O kadar çok sürdü ki, az kalsın Filipetto oynarken yapışıp kalacaktı.

O gece Marcovaldo düşünde, damın, ökseotuna yakalanmış, çırpınan çulluklarla dolu olduğunu gördü. Daha obur ve tembel olan karısı Dornitilla ise, çatının pervazları üstünde kızarmış ördekler gördü. Romantik kızı Isolina, şapkasını süsleyecek sinekkuşları gördü. Michelino da düşünde bir leylek buldu.

Ertesi gün, saat başı, çocuklardan biri damı denetlemeye gidiyordu. Konmuş kuş varsa ürkmesin diye, kafasını damın kapısından uzatmakla yetiniyor, sonra haber vermek için geri dönüyordu. Haberler hiç de iyi olmuyordu. Ama öğleye doğru, damdan dönen Pietruccio, “Geldiler! Baba! Gel!” diye bağırdı.

Marcovaldo bir torba alıp yukarı çıktı. Zavallı bir güvercin bulamaca bulanmıştı, alanların insanlarına, gürültüsüne alışık, gri, kent güvercinlerinden biriydi. Kanatlarını, beceriksizce konduğu bulamaçtan kurtarmaya çalışırken, çevresinde uçuşan başka güvercinler üzüntüyle bakıyorlardı ona.

Marcovaldo ailesi, kızarttıkları o sıska ve lifli güvercinin kemiklerini kemirirken kapı çalındı.

Ev sahibinin hizmetçisiydi. “Sinyora sizi istiyor! Hemen gelin!”

Altı aydır kirayı ödemediği için tahliye emri gönderilmesinden korkan Marcovaldo, apartmanın en güzel dairesinde oturan ev sahibine gitti. Salona girer girmez, bir ziyaretçinin olduğunu gördü; mosmor suratlı bekçiydi.

“Şöyle gelin,” dedi ev sahibi kadın. “Bizim taraçada, birinin belediyenin güvercinlerini avladığını söylüyorlar. Bir şey biliyor musunuz bu konuda?”

Marcovaldo elinin ayağının buz kestiğini hissetti.

“Sinyora! Sinyora!” diye bağırdı tam bu sırada bir kadın sesi.

“Ne var Guendalina?” Çamaşırcı kadın girdi içeriye.

“Taraçaya çamaşır asmaya çıktım, bütün çamaşırlar yapıştı. Kurtarmak için çekeyim dedim, yırtıldılar! Mahvoldu çamaşırlar! Nedir bu acaba?”

Marcovaldo, sanki yediklerini sindiremiyormuş gibi bir eliyle midesine bastırıyordu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Sefertası

“Sefertası” denilen yuvarlak, yassı kabın verdiği zevk, her şeyden önce, vidalı olmasından kaynaklanır. Daha kapağın vidasını gevşetme eylemi bile insanın ağzını sulandırır, hele sözgelimi sefertasını her sabah karınız hazırlıyor da, içinde ne olduğunu bilmiyorsanız. Sefertasının kapağı açılınca, içine bastırılmış yemek görülür: Salamlı mercimek ya da haşlanmış yumurtayla pancar turşusu ya da mısır lapasıyla kurutulmuş balık; her şey bu çemberin içine, tıpkı dünya haritasındaki karalarla denizler gibi güzelce yerleştirilmiştir, miktar az da olsa doyurucu, yoğun bir etki uyandırır. Kapak, açıldıktan sonra tabak gibi kullanılır, böylece iki kap olur, yemeğin bir bölümü kapağa aktarılabilir.

Niteliksiz işçi Marcovaldo, öğleyin eve dönecek yerde sefertasında getirdiği yemeği yiyeli beri, sefertasını açıp kokusunu içine çektikten sonra, hep sarılı olarak arka cebinde taşıdığı çatal, kaşık, bıçağı çıkarır. İlk çatal vuruşları, gevşemiş etleri canlandırmaya, kaç saattir buraya kapatılmış yemeklere, masaya yeni getirilmiş bir yemeğin kabarıklığını, çekiciliğini vermeye yarar. Bu kez de yemeğin az olduğu görülür, “Ağır ağır yemeli” diye düşünülür, ama ilk lokmalar büyük bir hızla ve iştahla mideye indirilmiştir bile.

İlkin soğuk yemeğin hüznü çöker içe, ama hemen ardından, alışılmışın dışında bir ortama taşınmış aile sofrasının lezzetini bulmanın sevinci yaşanır. Marcovaldo artık ağır ağır çiğnemeye başlamıştı; çalıştığı yerin yakınında bir caddede, bir sıraya oturmuştu; evi uzaktı, öğleyin eve gitmek hem zaman kaybına, hem de tramvay bileti masrafına yol açtığından, yemeğini bu iş için aldığı bir sefertasıyla getiriyor, açık havada, gelip gidenlere bakarak yiyor, sonra da bir çeşmeden su içiyordu. Güzse, güneş de varsa, biraz güneş gelen bir yer seçiyordu; ağaçlardan dökülen kırmızı, parlak yaprakları da peçete diye kullanıyordu; salamların kabuklarını başıboş köpeklere atıyor, çok geçmeden köpekler arkadaşı oluyorlardı; ekmek kırıntılarını ise, caddeden hiç kimsenin geçmediği bir sırada serçeler topluyorlardı.

Yerken düşünüyordu: “Karımın yemeklerinin tadına kavuşmak burada hoşuma gidiyor da, niye evde tartışmalar, yakınmalar, ikide bir karşıma çıkan ödemeler arasında tadına varamıyorum?” Sonra şöyle düşündü: “Şimdi anladım, bunlar dün akşamki yemekten arta kalanlar.” Belki soğuk, biraz da ekşimiş yemek fazlasını yediği için, belki de sefertasının alüminyumu yemeklere metal tadı kattığı için keyfi kaçmıştı, ama kafasından geçen düşünce başkaydı: “Domitilla’yı düşünmek, kendisinden uzakta yediğim yemeği bile berbat etmeye yetiyor.”

Bu arada yemeğin neredeyse bittiğini gördü, yemek yeniden çok lezzetli, az bulunur geldi ona, sefertasının dibindeki, daha fazla metal kokan son kalıntıları coşkuyla, seve seve yedi. Sonra boş, yağlı kaba bakarken yeniden hüzün doldu içine.

Her şeyi sarıp cebine yerleştirdi, ayağa kalktı, işe dönmek için erkendi daha, kabanının kocaman ceplerinde çatal, kaşık, bıçak boş sefertasına çarpıp gürültü çıkarıyorlardı. Marcovaldo içecek satan bir yere gitti, ağzına kadar bir bardak doldurttu; yoksa bir kahvede küçük bir fincan kahve mi içseydi; sonra camlı vitrindeki pastalara, karamela ve kek kutularına baktı, hiç de canının çekmediğine, hiçbir şey istemediğine inandı, iştahını değil, zamanı kandırmak istediğine kendini inandırmak için bir süre masa futboluna baktı. Sokağa döndü. Tramvaylar yeniden doluydu, işe dönme zamanı yaklaşmıştı; yola koyuldu.

Günün birinde karısı Domitilla, kim bilir niye, çok miktarda sucuk aldı. Peş peşe üç akşam yemeğinde, Marcovaldo sucukla bayırturpu yedi. Sucuk sanki köpek etindendi; kokusu bile Marcovaldo’nun iştahının kaçmasına yetiyordu. Bayırturpuna gelince, bu solgun, biçimsiz sebze Marcovaldo’nun sevmediği tek bitkiydi.

Öğleyin sefertasında yeniden soğuk, yağlı sucuklu bayır-turpu vardı. Belleği zayıf olduğu için, bir gün önce akşam yemeğinde ne yediğini anımsamaksızın, hep merakla, iştahla kapağın vidasını gevşetiyor, ama her gün aynı düş kırıklığına uğruyordu. Dördüncü gün çatalı yemeğe batırdı, bir’ kez daha kokladı, yerinden kalktı, açık sefertası elinde, dalgın dalgın caddede yürümeye koyuldu.

Gelip geçenler, bir elinde çatal, öbür elinde sucuk kabı tutan, sanki ilk lokmayı ağzına atmaya karar veremeyen birini gördüler.

Bir pencereden küçük bir çocuk, “Hey, amca!” dedi.

Marcovaldo gözlerini kaldırdı. Zengin bir villanın giriş katında, üzerine bir tabak konulmuş bir pencere korkuluğuna dirseklerini dayamış bir çocuk vardı.

“Hey amca! Ne yiyorsun?”

“Sucuklu bayırturpu!”

“Ne mutlu sana!” dedi çocuk.

“Eh...” dedi Marcovaldo, belli belirsiz.

“Beyin kızartması yemek zorundayım ben...”

Marcovaldo korkuluğun üstündeki tabağa baktı. Bir bulut kümesi gibi yumuşak, kıvır kıvır bir beyin kızartması vardı. Burun delikleri titreşti.

“Beyin kızartması sevmez misin?..” diye sordu çocuğa.

“Sevmem, yemek istemediğim için buraya kapattılar beni. Tabaktakileri pencereden atacağım.”

“Peki, sucuk sever misin?..”

“Bayılırım, yılana benziyor... Bizim evde yenmez hiç...”

“Öyleyse yemeğini bana ver, ben de benimkini sana vereyim.”

“Yaşasın!” Çocuk çok sevinmişti. Porselen tabağıyla, süslemeli gümüş kaşığını adama uzattı, adam da ona sefertasıyla kalaylı çatalını verdi.

İkisi de yemeye koyuldular, çocuk pencerenin önünde, Marcovaldo da karşıdaki bir sırada; ikisi de dudaklarını yalayarak, hiç böyle lezzetli bir yemek yememiş olduklarını söylüyorlardı kendi kendilerine.

Ta ki, çocuğun arkasında, elleri kalçasında bir dadı belirinceye kadar.

“Aman tanrım!.. Ne yiyorsun?”

“Sucuk!” dedi çocuk.

“Kim verdi sucuğu?”

“Oradaki adam,” diyerek, kocaman bir beyin lokmasını ağır ağır, özene özene çiğnemeye ara veren Marcovaldo’yu gösterdi.

“At çabuk! Neler işitiyorum! At çabuk!”

“Ama çok güzel...”

“Peki, tabağın nerede? Kaşığın?”

“Onda... “

Isırılmış bir beyin parçasına takılı çatalı havada tutmakta olan Marcovaldo’yu gösterdi yeniden. Kadın çığlık atmaya koyuldu:

“Hırsız var! Hırsız var! Gümüş takımlar!”

Marcovaldo ayağa kalktı, yarım bırakılmış kızartmaya bir göz attı, pencereye yaklaştı, tabakla kaşığı korkuluğa bıraktı, dadıya aşağılayarak

baktı, sonra çekildi. Sefertasının kaldırımda yuvarlanışını, çocuğun ağlamasını, kabaca kapatılan pencerenin çarpışını duydu. Sefertasını ve kapağını almak için yere eğildi. Biraz ezilmişti, kapak iyice vidalanmıyordu. Her şeyi cebine tıktı, işine gitti.

Çeviren: Rekin Teksoy

Eşekarılarıyla Sağaltım

Kış, ardında romatizma ağrıları bırakarak gitti. Hafif bir güney güneşi, günlerin yüzünü güldürüyordu. Marcovaldo işe dönme zamanını beklerken, bir sıraya oturup yaprakların yeşermesine bakarak bir iki saat geçiriyordu. Yanına, yamalı paltosunun içinde kamburu çıkmış yaşlı biri gelip oturuyordu; Sinyor Rizieri adında biriydi, emekliydi, kimsesi yoktu, güneşli sıranın gediklilerindendi o da. Bu Sinyor Rizieri arada sıçrıyor, “Ay!” diye bağırıyor, paltosunun içinde büsbütün büzülüyordu. Nemli kış boyunca azan romatizması, artriti, lumbagosu bütün yıl peşini bırakmıyordu. Onu avutmak için Marcovaldo, kendisinin, karısının, pek sağlıklı büyümeyen büyük kızı Isolina’nın romatizmalarının çeşitli evrelerini anlatıyordu.

Marcovaldo her gün yemeğini bir gazete kağıdına sarılı olarak getiriyordu; sıraya oturunca paketi açıp buruşuk gazete parçasını, “Bakalım ne haberler var?” diyerek sabırsızlıkla elini uzatan, gazete iki yıl öncesinin bile olsa, hep büyük bir ilgi ile okuyan Sinyor Rizieri’ye veriyordu.

Günün birinde, Sinyor Rizieri gazetede romatizmayı arı zehri ile iyileştirme konusunda bir yazı buldu.

“Balla olmalı,” dedi, hep iyimser eğilimli Marcovaldo.

“Hayır,” dedi Rizieri, “zehirle diyor burada, iğnenin zehriyle.” Yazıdan bölümler okudu. Anlar, yararları, böyle bir sağaltımın kaça çıkacağı konusunda uzun uzadıya konuştular.

O günden sonra, Marcovaldo caddelerde yürürken her vızıltıya kulak kabartıyor, çevresinde uçan her böceği gözleriyle izliyordu. Sonunda kocaman karınlı, kara, sarı çizgili bir eşekarısının uçuşunu gözlerken, arının bir ağacın kovuğuna girdiğini, kovuktan başka eşekarılarının çıktıklarını gördü; bir uğultu, bir gidiş geliş, gövdenin içinde eşekarısı yuvası olduğunu gösteriyordu. Marcovaldo hemen avcılığa girişti. Yanında, dibinde iki parmak reçel kalmış cam bir kavanoz vardı. Kavanozu ağzı açık olarak ağacın yanına koydu. Az sonra, kavanozun çevresinde bir eşekarısı dönmeye başladı, reçelin kokusuna kapılıp kavanoza girdi; Marcovaldo hemen kavanozun ağzını kâğıt bir kapakla örttü.

Sinyor Rizieri'yi görür görmez de, içinde öfkeli, tutsak eşekarısı bulunan kavanozu göstererek "Hadi gelin, iğne yapacağım size!" dedi.

Yaşlı adam kararsızdı, ama Marcovaldo ne olursa olsun deneyi ertelemekten yana değildi, hemen orada, sıranın üstünde yapmak için diretiyordu; hastanın soyunması bile gerekli değildi. Çekinerek ama biraz da umutla, Sinyor Rizieri paltosunun, ceketinin, gömleğinin bir ucunu kaldırdı, delikli fanilalarının arasından bir yol açarak, böğrünün ağrıyan noktalarından birini açığa çıkardı. Marcovaldo kavanozun ağzını oraya yapıştırdı, kapak görevi gören kâğıdı hızla çekti. İlkin hiçbir şey olmadı; eşekarısı devinimsiz duruyordu, uyuya mı kalmıştı yoksa? Marcovaldo arıyı uyandırmak için kavanozun dibine vurdu. Meğer böyle vurmak gerekiyormuş; böcek ileriye atıldı, iğnesini Sinyor Rizieri'nin böğrüne sapladı. Yaşlı adam bir çığlık attı, ayağa fırladı, geçit törenindeki askerler gibi yürümeye başladı, iğnenin battığı yeri ovuşturuyor, peş peşe anlaşılmaz küfürler sıralıyordu.

Marcovaldo son derecede hoşnuttu, yaşlı adamı hiç böyle dimdik ve öfkeli görmemişti. Ama bir polis durmuş, dik dik bakıyordu; Marcovaldo Rizieri'nin koluna girdi ve ıslık çalarak uzaklaştı.

Kavanozda bir başka eşekarısıyla eve döndü. Karısını iğnelenmeye razı etmek kolay olmadı, ama sonunda başardı. Domitilla bir süre, hep eşekarısı yanmasından şikâyet etti durdu.

Marcovaldo kendini olanca hızıyla eşekarısı yakalamaya verdi. Isolina'ya bir iğne, Domitilla'ya ikinci bir iğne yaptı, çünkü ancak sistemli bir uygulama yararlı sonuç verebilirdi. Daha sonra kendisine de iğne yapmaya karar verdi. Çocukların hali malum, "Bana da, bana da" diyorlardı. Ama Marcovaldo, günlük tüketimi besleyebilmek için, ellerine birer kavanoz tutuşturup onları yeni eşekarıları yakalamaya yollamayı yeğledi.

Sinyor Rizieri evinde görmeye geldi onu; yanında bir başka yaşlı daha vardı, bir bacağını sürüyen, hemen bakım yapılmasını isteyen Kavaliyere[9] Ulrico idi.

Haber yayılmıştı. Marcovaldo artık hızlı çalışıyordu; her biri konsolun üzerine sıralanmış ayrı bir kavanozda, yarım düzine eşekarısı tutuyordu yedekte hep. Kavanozu sanki bir şırınga gibi hastaların sırtına yapıştırıyor,

kâğıt kapağı çekiyordu, eşekarısı soktuktan sonra da, usta bir doktorun becerikli eliyle, alkole batırılmış pamukla ovuşturuyordu. Evi, içinde hepsinin birlikte uyudukları tek bir odadan oluşuyordu; odayı uyduruk bir paravanayla böldüler, bir taraf bekleme salonu, bir taraf muayene yeri oldu. Marcovaldo'nun karısı müşterileri bekleme salonuna alıyor, ücretleri topluyordu. Çocuklar boş kavanozları alıp malzeme sağlamak için arı yuvasına koşuyorlardı. Bazen bir eşekarısının soktuğu oluyordu, ama artık hiç ağlamıyorlardı, çünkü sağlığa yararlı olduğunu biliyorlardı.

O yıl romatizma halk arasında bir ahtapotun dokunaçları gibi kıvrıla kıvrıla yayılıyordu; Marcovaldo'nun sağaltımı bayağı üne kavuşmuştu; cumartesi öğleden sonra yoksul tavan arasına kadınlı erkekli küçük bir kalabalığın doluştuğunu gördü, bir ellerini sırtlarına ya da böğürlerine bastırıyorlardı, kimisi yırtık pırtık giysili, dilenci görünüşlüydü, kimisi ise yeni ilacın çekiciliğine kapılmış rahatı yerinde insanların görünüşü içindeydi.

"Çabuk," dedi Marcovaldo üç oğluna, "kavanozları alıp gidin, ne kadar çok yakalayabilirseniz o kadar eşekarısı yakalayın." Çocuklar gittiler.

Güneşli bir gündü, caddede bir sürü eşekarısı vızıldıyordu. Çocuklar genellikle, yuvanın bulunduğu ağacın açığında avlanıyor, tek başına uçan arıları yakalıyorlardı. Ama o gün Michelino kısa sürede çok arı yakalamak için yuvanın tam ağzında avlanmaya koyuldu. "İşte böyle yapılır," diyordu kardeşlerine ve konar konmaz üzerine kavanozu kapatarak bir arıyı yakalamaya çalışıyordu. Ama arı her seferinde kaçıp gidiyor, dönüp yuvaya daha yakın bir yere konuyordu. Artık gövdedeki oyuğun tam ağzına gelmişti; Michelino arının üstüne kavanozu kapatacakken, iki iri eşekarısının, sanki başını sokmak ister gibi üzerine geldiklerini duydu. Kendini korumaya çalıştı, ama iğnelerin battığım duyumsadı; acıdan bağırarak kavanozu elinden bıraktı. Yaptığı işin korkusu, acısını geçiriverdi hemen; kavanoz eşekarısı yuvasının içine düşmüştü. Ne vızıltı işitiliyordu artık, ne de yuvadan tek bir eşekarısı çıkıyordu; yuvadan kulakları sağır eden bir uğultuyla kalın, kara bir bulut fışkırınca, Michelino bağırma gücü bile bulamadan bir adım geriledi; bütün eşekarıları öfkeli bir sürü halinde dışarı çıkıyorlardı!

Kardeşleri Michelino'nun çığlık attığını ve o zamana kadar hiç koşmadığı gibi koşarak kaçtığını gördüler. Sanki buharlı bir taşıt gibi yol alıyordu, peşinde sürüklediği bulut da bir bacanın dumanına benziyordu.

Kovalanan bir çocuk nereye kaçar? Evine! Michelino da böyle yaptı.

Gelip geçenler, sokaklarda vızıltıyla karışık bir uğultuyla süzülen, bulutla insan arası bu görüntünün ne olduğunu anlayabilecek zamana sahip değildiler.

Marcovaldo hastalarına “Biraz sabredin, eşekarıları geliyor şimdi,” derken kapı açıldı, sürü odayı kapladı. Kafasın bir su leğenine sokmaya giden Michelino’yu bile görmediler; bütün oda eşekarısı dolmuştu, hastalar arıları kovmak için sonuç vermeyen devinimler yapıyor, romatizmalılar çeviklik mucizeleri yaratıyorlardı, kasılmış eklemler öfkeli devinimlerle açılıyordu.

İtfaiye, ardından da Kızılhaç geldi. Sokmalardan her tarafı şiş, tanınmayacak durumda, hastanede sedyede yatmakta olan Marcovaldo, koridordaki öbür sedyelerden müşterilerinin kendisine yönelttikleri küfürlere tepki göstermeye cesaret edemiyordu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Otoyoldaki Orman

Yeryüzünde soğuğun yayılmasının bin bir biçimi, bin bir yolu vardır; denizde bir at sürüsü gibi koşar, köyleri bir çekirge bulutu gibi sarar, kentlerde bir bıçağın ağzı gibi sokakları keser, ısıtılmamış evlerin aralıklarından sızar. Marcovaldo’nun evinde o akşam odunun sonu gelmişti, hepsi paltosunu giymiş, korun kararmasına, her solukta ağızlarından çıkan küçük bulutlara bakıyorlardı. Artık hiçbir şey demiyorlardı; onların yerine bulutlar konuşuyordu; karısı, sanki iç çeker gibi uzun uzun savuruyordu, çocuklar sabun köpükleri gibi yumuşacık üflüyorlardı. Marcovaldo ise, hemen kaçıp giden parlak bir fikir gibi aralıklı olarak yukarıya doğru soluyordu.

Sonunda Marcovaldo karar verdi: “Gidip odun arayacağım, bakarsın bulurum.” Havanın saldırılarına karşı zırh yerine geçsin diye, ceketiyle gömleğinin arasına dört beş gazete yerleştirdi, paltosunun altına dişli, uzun bir testere sakladı, ailesinin umut dolu bakışları arasında geceye çıktı, her adımda kâğıt hışırtıları çıkarıyor, testere ikide bir yakasından dışarı çıkıyordu.

Kentte odun bulmak kolay değildi. Marcovaldo iki sokak arasında kalan küçük bir parka yöneldi hemen. Her taraf ıssızdı. Marcovaldo titreşerek kendisini beklemekte olan ailesini düşünüp çiçeksiz bitkileri teker teker incelemeye koyuldu...

Küçük Michelino dişlerini birbirine vurarak, okulun kitaplığından ödünç aldığı bir masal kitabını okuyordu. Kitap, odun kesmek için baltasıyla ormana giden, babası odun kesici bir çocuktan söz ediyordu. “Ormana gitmeli, ormana!” dedi Michelino, “Odun ormanda olur!” Kentte doğup büyüdüğü için, uzaktan bile olsun orman görmemişti.

Kardeşleri de katıldılar ona; birisi balta, birisi kanca, birisi ip aldı, annelerine söyleyip orman aramaya gittiler.

Lambaların aydınlattığı kentte yürüyor, yalnızca ev görüyorlardı, ormanın gölgesi bile yoktu ortada. Arada, bir geçenle karşılaşıyorlar, ama nerede bir orman olduğunu sormaya çekiniyorlardı. Böylece kentin evlerinin sona erdiği, yolun otoyola dönüştüğü yere ulaştılar.

Otoyolun iki yanında çocuklar ormanı gördüler; tuhaf ağaçlardan oluşan yoğun bir bitki örtüsü ovanın görünüşünü kapatıyordu. İncecik, dik ya da eğik gövdeleri vardı; geçen bir otomobilin farları aydınlattığında düz, yaygın yaprakları en tuhaf biçimlere, en tuhaf renklere dönüşüyorlardı. Dallar diş macunu, yüz, peynir, el, tıraş bıçağı, şişe, inek, lastik biçimindeydi, alfabenin harfleriyle donanmışlardı.

“Yaşasın!” dedi Michelino, “Burası orman!”

Kardeşler, büyülenmiş gibi bu acayip gölgelerin arasından yükselen aya bakıyorlardı: “Ne güzel...”

Michelino hemen oraya gelmelerindeki amacı, odunu anımsattı. Sarı çuhaçiçeği biçiminde küçük bir ağacı kestiler, parçalara böldüler, eve götürdüler.

Birkaç ıslak dalla eve dönen Marcovaldo sobayı yanıyor buldu.

“Nereden buldunuz?” diye bağırdı, kontrplak olduğu için süratle yanmış olan reklam panosunun kalıntılarını göstererek. “Ormandan!” dediler çocuklar. “Hangi ormandan?”

“Otoyoldaki. Dolu böyle!”

Bu denli kolay olduğuna, yine odun gerektiğine göre, çocukları örnek almak doğru olacaktı. Marcovaldo testeresiyle evden çıktı, otoyola gitti.

Trafik polisi Astolfo’nun gözleri miyoptu, gece motosikletle göreve çıktığında gözlüğe gereksinme duyuyordu; ama meslek yaşamına zararı dokunur korkusuyla kimseye demiyordu. O akşam, otoyolda bir sürü çocuğun reklam panolarını alaşağı ettikleri ihbarı yapılmıştı. Polis Astolfo denetlemeye gidiyordu.

Yol boyunca Astolfo’ya, elleri, kolları, başlarıyla bir şeyler anlatmaya çalışan garip yüzler ormanı eşlik ediyor, o da miyop gözlerini kısarak hepsini teker teker gözden geçiriyordu. Bir ara farın ışığında, bir panoya tırmanmış küçük bir çocuk gördü. Astolfo fren yaptı. “Hey! Ne yapıyorsun sen orada? Çabuk in aşağı!” Çocuk kıpırdamıyor, dilini çıkarıyordu. Astolfo yaklaştı, dudaklarını yalayan toraman bir çocuğun yer aldığı bir peynir reklamı olduğunu gördü. “Peki, peki,” dedi Astolfo, gazı kökleyerek hareket etti.

Az sonra, büyük bir reklam panosunun gölgesinde, korkmuş, üzüntülü bir suratı aydınlattı. “Dur! Kaçayım deme sakın!” Kaçan olmadı; nasırlar içinde bir ayağın ortasına çizilmiş, acı çeken bir insan yüzüydü: bir nasır ilacı reklamıydı. “Kusura bakma!” deyip, yola koyuldu Astolfo.

Yarım baş ağrısına iyi gelen bir ilacın ilanı, elleri hüzünlü gözlerinin üstünde kocaman bir insan kafasıydı. Astolfo geçerken, far, tepeye tırmanmış, testeresiyle panonun bir bölümünü kesmeye çalışan Marcovaldo'yu aydınlattı. Işıktan gözleri kamaşan Marcovaldo büzüldü, alnın yarısına varmış olan testereyle birlikte, kocaman kafanın bir kulağına asılı, kıpırdamadan kaldı.

Astolfo iyice inceledikten sonra:

"Evet, Stappa hapları!" dedi. "Güzel ilan! İyi bulmuşlar! Tepedeki testereli adam, kafayı ikiye kesen baş ağrısını simgeliyor! Hemen anladım!"

Hoşnut, yeniden yola koyuldu. Her şey sessiz ve buz gibiydi. Marcovaldo rahat bir soluk aldı, zorlukla durduğu sırığın üzerine yeniden yerleşip işe koyuldu. Ayın aydınlattığı gökyüzüne, tahtayı kesen testerenin hafif gıcırtısı yükseliyordu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Temiz Hava

“Bu çocukların,” dedi Sigorta doktoru, “biraz temiz havaya, yüksek bir yere gitmeye, çayırlarda koşmaya gereksinimleri var...”

Marcovaldoların yarı bodrum katında, yataklar arasındaydı, dinleme aletini küçük Teresa’nın sırtına, bir kuş yavrusunun tüysüz kanatları gibi kırılgan kürekkemikleri arasına dayamıştı. İki yatak vardı, hepsi hasta, yanakları pembe, gözleri alev alev dört çocuk, başlarını yatakların başına ve ucuna koymuşlardı.

“Alandaki çimenler gibi çayırlarda mı?” diye sordu Michelino.

“Gökdelenler gibi yükseklere mi?” diye sordu Filippetto.

“Temiz hava yenir mi?” diye sordu Pietruccio.

İnce, uzun Marcovaldo ile kısa, tombul karısı Dornitilla birer dirseklerini cam çıkmış bir komodinin iki yanına dayamışlardı. Dirseklerini oynatmadan, öbür ellerini havaya kaldırıp yanlarına indirdiler, birlikte homurdandılar: “Nereden buluruz, sekiz canız, borç içinde yüzüyoruz, nasıl yaparız?”

“Onları yollayabileceğimiz en güzel yer,” diye açıklama yaptı Marcovaldo, “sokak”.

“Temiz havayı, icradan tahliye emri gelince yıldızların altında gecelemeye başladığımızda alırız,” diye kestirip attı Dornitilla.

Çocuklar iyileşir iyileşmez, bir cumartesi öğleden sonra, Marcovaldo onları tepeye gezmeye götürdü. Kentin tepeye en uzak mahallesinde oturuyorlardı. Tepenin yamacına varabilmek için, tıklım tıklım bir tramvayla uzun bir yolculuk yaptılar, çocuklar yalnızca yanlarındaki yolcuların bacaklarını görebiliyorlardı. Yavaş yavaş tramvay boşaldı; sonunda boşalan pencerelerden, yokuş yukarı giden bir cadde görüldü. Böylece son durağa varıp yürümeye koyuldular.

Bahar yeni gelmişti; ağaçlar ılık bir güneş altında çiçekleniyorlardı. Çocuklar biraz şaşkın, çevreye bakıyorlardı. Marcovaldo onları yeşillikler içinde yükselen merdivenli bir yoldan götürüyordu.

“Üstünde ev olmadan niye merdiven yapmışlar?” diye sordu Michelino.

“Ev merdiveni değil, sokak gibi.”

“Sokak mı... Peki, otomobil nasıl çıkıyor merdivenden?” Etrafta bahçe duvarları, arkalarında da ağaçlar vardı. “Duvarların damı yok... Bomba mı atmışlar?”

“Bahçe bunlar... avlu gibi...” diye açıklama getirdi babaları. “Ev içeride, o ağaçların arkasında.”

Michelino başını salladı, aklına yatmamıştı: “Avlu, evin içinde olur, dışında olmaz ki.” Teresina sordu:

“Bu evlerde ağaçlar mı oturuyor?”

Tırmandıkça Marcovaldo, günde sekiz saat yük taşıdığı ambarın küf kokusundan, evinin duvarlarındaki nem lekelerinden, küçük pencerelerin ışık hunisinden inen altınrengi tozlardan ve gece öksürüklerinden kurtulduğu izlenimine kapıldı. Bu ışıkla, bu yeşille neredeyse özdeşleşen çocukları, şimdi gözüne daha az soluk, daha az zayıf görünüyorlardı.

“Hoşunuza gitti mi burası?”

“Gitti.”

“Niye?”

“Polis yok. Çiçek kopartırız, taş atarız.”

“Havayı içinize çekiyor musunuz?”

“Yo.”

“Tertemiz hava.”

“Nesi temiz! Bir şeyden anlamaz zaten,” diye mırıldandılar.

Neredeyse en tepeye tırmandılar. Kıvrılınca, aşağıda, dipte, sokakların gri örümcek ağına yayılmış, çevre sınırı belirsiz kent göründü. Çocuklar, sanki yaşamları boyunca başka bir şey yapmamışlar gibi’ çamurda yuvarlanıyorlardı. Bir rüzgâr esti; akşam olmuştu bile. Kentte, zor seçilen kimi ışıklar yanıyordu. Marcovaldo, gençliğinde kente geldiğindeki duyguları duydu yeniden, sanki bilinmedik bir şey bekliyormuş gibi o sokakların, o ışıkların çekiciliğine kapılmıştı. Kırlangıçlar baş aşağı kendilerini kentin üstüne atıyorlardı.

Aşağıya dönmenin hüznü çöktü içine, donuk görünümün içinde mahallesinin gölgesini seçti; balık pulu gibi damlarıyla, yüksek bacalardan tüten duman parçalarıyla kurşunrengi, kıraç, bataklık bir düzlük gibi geldi ona.

Hava serinlemişti, çocukları çağırmalıydı artık. Bir ağacın en alçak dallarına asılmış sallandıklarını görünce, bu düşünceyi kovdu kafasından.

Çok geçmeden Michelino yanına gelip sordu:

“Baba, niye gelip burada oturmuyoruz?”

“Saçmalama, burada ev yok, kimse oturmuyor!” dedi Marcovaldo öfkeyle, çünkü tam o sırada kendisi de tepede yaşayabilmeyi düşlüyordu.

“Kimse yok mu? Peki, bu insanlar ne? Baksana!” dedi Michelino.

Hava kararıyordu, çayırlardan yukarıya doğru, değişik yaşlarda, hepsi pijama gibi kapalı, kalın, gri giysili, hepsi bereli, bastonlu insanlar geliyordu. Toplu olarak geliyorlar, bazıları aralarında yüksek sesle konuşuyor ya da gülüyordu, bastonlarını yeşilliğe saplıyorlar ya da onları kavisli saplarından kollarına asıyorlardı.

“Kim bunlar? Nereye gidiyorlar?” diye sordu Michelino babasına; ama Marcovaldo bir şey demeden gelenlere bakıyordu.

Biri yanlarından geçti; kırk yaşlarında, iriyarı bir adamdı.

“Merhaba,” dedi, “ne var, ne yok kentte?”

“Merhaba,” dedi Marcovaldo, “ne olsun istiyorsunuz?”

“Hiç, laf olsun diye sordum,” dedi adam, durarak; geniş beyaz bir yüzü vardı, sadece yanağının tam tepesinde, gölge gibi kırmızı ya da pembe bir leke seçiliyordu.

“Kentten gelen herkese aynı şeyi sorarım. Üç aydır burada, yukarıdayım.”

“Hiç inmiyor musunuz aşağıya?”

“Doktorların keyfi olduğunda!” deyip küçük bir kahkaha attı. “Bir de bunların!” Parmaklarıyla göğsüne vurup, bu kez biraz kaygılı bir kahkaha daha attı. “İyileştin deyip, iki kez taburcu ettiler, ama fabrikaya döner dönmez, hop yeniden başladı! Yine buraya gönderdiler. Boş ver!”

“Onlar da mı?..” dedi Marcovaldo, çevreye yayılmış olan öbür insanları göstererek; bir yandan da nerede olduklarım göremediği Filippetto, Teresa ve Pietruccio’yu arıyordu bakışlarıyla.

“Hepimiz yazlıkçıyız,” dedi adam göz kırparak, “serbest dolaşma saati şimdi, yatmadan önce... Erken yatıyoruz... Anlayacağınız sınırların dışına çıkamayız...”

“Hangi sınırların?”

“Sanatoryumun, burası sanatoryumun arazisi, bilmiyor muydunuz?”

Marcovaldo, duyduklarından biraz gözü korkan Michelino’nun elinden tuttu. Yamaçlara akşam bastırıyordu; aşağıda mahalle seçilmiyordu artık,

gölge tarafından yutulmamış, gölgesini her tarafa yaymış gibiydi. Dönme zamanıydı.

“Teresa! Filippetto!” diye bağırdı Marcovaldo, çocukları aramak için davrandı. “Kusura bakmayın,” dedi adama, “öbür çocukları göremiyorum.”

Adam bir kaşını havaya kaldırıp:

“Oradalar,” dedi, “kiraz topluyorlar.”

Marcovaldo bir çukurda kiraz ağacı gördü, griler giymiş insanlar çevresine toplanmışlar, kıvrık bastonlarıyla dallardan kiraz silkiyorlardı. Teresa ile iki oğlan da onlarla birlikteydiler, hepsinin keyfi yerindeydi, kiraz topluyor, öbür adamların ellerindeki kirazları kaparak eğleniyorlardı.

“Geç oldu,” dedi Marcovaldo. “Hava soğudu. Eve dönüyoruz... “

İriyarı adam bastonun ucunu, aşağıda yanmaya başlayan sıra sıra ışıklara doğru uzatmıştı.

“Akşam,” dedi “bu bastonla kentte gezmeye çıkarım. Bir sokak, bir lamba dizisi seçer, böyle izlerim... Vitrinlerin önünde durur, insanlarla karşılaşır, selamlaşırım onlarla... Kentte yürürken, arada aklınıza, bastonumun sizi izlemekte olduğu gelsin...”

Çocuklar, başlarına hastaların takmış oldukları yaprak taçlarla geldiler.

“Burası çok güzel, baba!” dedi Teresa. “Yine gelip oynarız, değil mi?”

“Baba,” diye atıldı Michelino, “niye biz de gelip onlarla birlikte kalmıyoruz?”

“Geç oldu! Allahaısmarladık deyin amcalara! Kirazlar için teşekkür ederiz deyin. Hadi! Gidiyoruz!”

Dönüşe geçtiler. Yorulmuşlardı. Marcovaldo sorulanlara karşılık vermiyordu. Filippetto kucağa alınmak, Pietruccio da omza çıkmak istedi. Teresa elinden sürükletiyordu kendini, en büyükleri Michelino ise en önde tek başına gidiyor, küçük taşları savuruyordu tekmeleyerek.

Çeviren: Rekin Teksoy

Zehirli Tavşan

Hastaneden taburcu olma günü gelince, insan o sabah erkenden ayaklanır, koridorlarda dolaşır, adımlarını dışarıya alıştırır, ıslık çalar, imrendirmekten çok, yüreklendirici bir şeyler diyebilmek amacıyla hastalarla vedalaşır. Camların ardından güneşi, eğer sis varsa sisi görür, kentin gürültüsünü duyar; her sabah yatağın demirleri arasında uyandığında girdiğini duyumsadığı -erişilmez bir dünyanın ışığı, sesi- her şey eskisinden değişiktir. Şimdi dışarıda yine kendi dünyası vardır; iyileşen hasta doğal, bildik bulur bu dünyayı ve birden hastane kokusu gelir burnuna.

İyileşen Marcovaldo da, bir sabah, çıkıp gitmesi için Sigorta karnesine bir şeyler yazmalarını beklerken ortalarda dolaşıyordu. Doktor kâğıtları alıp "Bekleyin burada," diyerek laboratuvarda tek başına bırakmıştı onu. Marcovaldo onca nefret etmiş olduğu beyaz cilalı eşyalara, ürkütücü maddelerle dolu deney kaplarına bakıyordu; bütün bunlardan kurtulacağı düşüncesiyle keyiflenmeye çalışıyor, ama nedense yeterince sevinemiyordu. Belki, işe dönüp sandıkları sırtlama düşüncesinden ya da yokluğunda çocukların açmış olduklarından kuşku duymadığı dertlerden, her şeyden çok da, boşluğa çıkacağı, bir hiçlik nemine karışacağı düşüncesini doğuran dışarıdaki sistendi. İçerideki bir şeyi sevebilmek gereksinimiyle gözlerini etrafta dolaştırıyor, ama gördüğü her şey acı ya da sıkıntı çağrışımı yapıyordu.

İşte o sırada bir kafeste bir tavşan gördü. Beyaz, bol, uzun tüylü bir tavşandı, üçgen biçiminde pembe bir burnu, korkak, kırmızı gözleri, sırtına devrilmiş, hemen hemen tüysüz kulakları vardı. İri değildi, ama büzülmüş, yumurta biçimli vücudu daracık kafesin içinde metal çubuklara dayanıyor, hafif bir titremenin kımıldattığı tüy tutamlarını dışarıya taşırıyordu. Kafesin dışında, masanın üstünde, ot artıklarıyla bir havuç vardı. Marcovaldo hücreye kapatılmış hayvanın havucu görüp de yiyemeyince ne denli mutsuz olacağını düşündü. Kafesin kapağını açtı. Tavşan dışarı çıkmadı; kıpırdamadan duruyor, sanki kendine hava vermek için, bir şey çiğniyormuş gibi yalnızca somağını oynatıyordu biraz. Marcovaldo havucu

aldı, hayvana yaklaştırdı, sonra hayvanın dışarı çıkmasını sağlamak amacıyla ağır ağır geri çekti. Tavşan, onu izledi, havucu dikkatlice dişledi, sonra özenle kemirmeye koyuldu Marcovaldo’nun elinden. Marcovaldo hayvanın sırtını okşadı, bu arada etli olup olmadığını anlamak için eliyle tarttı. Derinin altı biraz kemikli geldi. Bundan, ayrıca havucu kemiriş biçiminden, iyi beslenmediği anlaşılıyordu. “Benim olsaydı”‘ diye düşündü Marcovaldo, “tıka basa yedirir, top gibi yapardım onu”. Tavşana, hayvan sevgisiyle kebap hesabını aynı coşkuda bağdaştırmayı başaran bir besicinin sevecen gözleriyle bakıyordu. Hastanede hasta olarak geçirdiği onca günden sonra, tam çıkarken, saatlerini, düşüncelerini doldurabilecek dost bir varlıkla karşılaşıyordu. Şimdi onu bırakıp tavşanların olmadığı, sisli kente dönmek zorundaydı.

Havuç neredeyse bitmişti. Marcovaldo hayvanı kollarının arasına aldı, verebilecek başka bit şeyler aramaya koyuldu. Tavşanın burnunu, doktorun masasının üstünde saksıda duran sardunyaya yaklaştırdı, tavşan hoşlanmadığını belli etti. Tam bu sırada Marcovaldo geri gelen doktorun ayak seslerini duydu; tavşanın elinde oluşunu nasıl açıklayacaktı? Üstünde, bele oturan iş tulumu vardı. Hemen tavşan içine sokup düğmelerini ilikledi, doktor karnında kabarıklık görüp şaşırmasın diye de hayvanı arkaya, sırtına itti. Ürken tavşan, uslu uslu duruyordu. Marcovaldo belgelerini aldı, odadan çıkarken arkasını döneceği için tavşan tekrar göğsüne aktardı. Tulumunun içine sakladığı tavşanla hastaneden ayrılıp işine gitti.

Marcovaldo’nun geldiğini görünce, bölüm şefi Sinyor Viligelmo: “İyileştin mi artık?” dedi. Sonra da: “Oranda ne çıktı?” diye ekledi, göğsündeki kabarıklığı göstererek.

“Kramp girmesin diye, sıcak yakı koydum,” dedi Marcovaldo.

Tam bu sırada tavşan birden kıpırdayınca, Marcovaldo saralılar gibi sıçradı.

“Ne oluyorsun?” diye sordu Viligelmo.

“Hiç, ürperme geldi,” diye karşılık verdi, eliyle de tavşanı sırtına doğru itti.

“Sen, tam iyileşmemişsin daha,” dedi şef.

Tavşan sırtına tırmanmaya çalışıyor, Marcovaldo hayvanı aşağı indirmek için omuzlarını oynatıyordu.

“Titriyorsun. Bir gün daha dinlen. Yarına iyileşmeye bak.”

Marcovaldo eve, tavşan kulaklarından tutarak talihli bir avcı gibi döndü.

“Baba! Baba!” diye el çırparak karşıladılar çocuklar. “Nereden buldun tavşanı? Bize mi getirdin? Bizim için mi aldın?” Tavşanı hemen ellerine almak istiyorlardı.

“Döndün mü?” dedi karısı ve öyle bir baktı ki, Marcovaldo hastalık süresinin karısında kendisine karşı yeni öfke gerekçeleri biriktirmekten başka bir şeye yaramamış olduğunu anladı.

“Canlı bir hayvan? Ne yapacaksın onu? Her tarafı pisletecek.”

Marcovaldo masayı boşaltıp tavşan ortasına koydu, hayvan sanki yok olmak istermiş gibi tortop oldu.

“Kimse elini sürmeyecek!” dedi. “Bu tavşan bizim, Noel’e kadar besleyeceğiz.”

“Erkek mi, dişi mi?” diye sordu Michelino.

Dişi olması olasılığını Marcovaldo hiç düşünmemişti. Hemen aklına yeni bir plan geldi; dişiyse yavrulayabilirdi, tavşan yetiştirebilirlerdi. Kafasında evin nemli duvarları yok olmaya, yeşillikler ortasında bir çiftlik belirmeye başladı.

Oysa tavşan erkekti. Ne var ki tavşan yetiştirme düşüncesi bir kez Marcovaldo’nun kafasına yerleşmişti. Erkekti, ama çok güzel bir erkekti, aile oluşturması için bir dişiyle gerekli olanaklar sağlanabilirdi. Karısı öfkeyle:

“Ne yedireceğiz buna, kendimizi doyuramıyoruz daha,” dedi.

“Ben hallederim,” dedi Marcovaldo. Ertesi gün, her sabah yönetim bölümünden dışarı çıkarıp su verdikten sonra geri götürdüğü yeşil bitkili-saksıların hepsinden birer yaprak koparttı; bir tarafı parlak, bir tarafı mat yaprakları tulumunun içine soktu. Sonra, elinde bir demet çiçekle gelen bir kadın görevliye, “Sevgilinizden mi? Bir tanesini bana vermeyecek misiniz?” diye sordu, çiçeği de cebine attı. Armut soyan bir çocuğa “Kabukları bana bırak,” dedi. Böylece, şuradan bir yaprak, buradan bir kabuk, şuradan bir çiçekle hayvanın açlığını giderebilmeyi umuyordu.

Bir ara Sinyor Viligelmo haber gönderip çağırttı. Kendini hep suçlu bulma alışkanlığı içindeki Marcovaldo, “Yaprakların kopartıldığını mı anladılar yoksa?” diye kendi kendine sordu.

Bölüm şefinin yanında hastanedeki doktorla iki Kızılhaç görevlisi, bir de polis vardı. Doktor:

“Laboratuvarımdan bir tavşan kayboldu,” dedi. “Bir bildiğin varsa gizlemeye kalkışma. Tavşana çok tehlikeli bir hastalığın mikrobunu aşılamıştık, bütün kente bulaştırabilir. Yedin mi diye sormuyorum, çünkü yeseydin şimdi sağ olmazdın.”

Dışarıda bir ambulans vardı. Koşarak bindiler, durmadan siren çalarak sokaklar, caddeler boyunca Marcovaldo’nun evine doğru yol aldılar; arkalarında, Marcovaldo’nun üzüntüyle pencereden attığı yapraklardan, kabuklardan, çiçeklerden bir iz bıraktılar.

O sabah Marcovaldo’nun karısı ne pişireceğini gerçekten bilemiyordu. Bir gün önce kocasının getirmiş olduğu, şimdi içi kâğıt kırpıntısıyla dolu uyduruk kafeste duran tavşana baktı. Kendi kendine: “Tam zamanında yetişti,” dedi. “Para suyunu çekti, aylığı Sigorta’nın ödemediği ek ilaçlara yatırdık, bakkal veresiyeyi kesti. Yok üretecekmişiz, yok besleyip Noel’de pişirecekmişiz! Aç geçirdiğimiz öğünler oluyor, tavşanı nasıl besleriz!”

“Isolina,” dedi kızına, “büyüdün artık, tavşan pişirmeyi öğrenmenin zamanı. Önce öldür, derisini yüz, sonra nasıl pişireceğini gösteririm ben sana.”

Isolina, gönül hikâyeleri yayımlayan bir gazete okuyordu.

“Olmaz,” diye homurdandı, “sen öldür, derisini yüz, ben de gelir nasıl pişirdiğine bakanın.”

“Aferin sana!” dedi annesi. “Benim yüreğim kaldırmıyor hayvan öldürmeyi. Aslında çok kolay, kulaklarından tutup, en‘ sesine hızla vuracaksın. Derisini nasıl yüzeceğimizi düşünürüz sonra.”

“Bir şey düşünmeyeceğiz,” dedi kızı, gözlerini dergiden kaldırmadan, “canlı tavşanın ensesine vuramam ben. Derisini yüzmeyi de aklımdan bile geçiremem.”

Üç küçük oğlan bu konuşmayı gözlerini faltaşı gibi açarak dinlemişlerdi.

Anneleri biraz düşünceliydi, onlara baktı, sonra:

“Çocuklar...”

Çocuklar sözleşmiş gibi annelerine sırtlarını dönüp odadan çıktılar.

“Çocuklar durun!” dedi anneleri. “Tavşanı gezmeye götürür müsünüz diyecektim size. Boynuna güzel bir kurdele takalım, götürüp dolaştırın biraz.”

Çocuklar durdular, birbirlerinin gözlerine baktılar.

“Nerede dolaştıralım?” diye sordu Michelino.

“Biraz gezinirsiniz. Sonra da Diomira Teyze’ye uğrayın, tavşan da götürün, bizim için öldürüp derisini yüzmesini isteyin, becerir o.”

Anneleri en zayıf yerlerinden yakalamıştı; çocuklar hoşlarına giden şeylere kapılırlar, gerisini düşünmezlerdi. Leylakrengi uzun bir şerit buldular, hayvanın boynuna doladılar, ucunu tasma ipi gibi ellerine aldılar, ayak direyen yarı boğazlanmış tavşan peşlerinden sürüklemeye başladılar.

“Diomira Teyze’ye, isterse bir but alabileceğini söyleyin,” dedi anneleri. “But değil, kafasını alsın. Ya da o karar versin.”

Çocuklar yeni çıkmışlardı ki, Marcovaldo’nun evi hastabakıcılar, doktorlar, polisler, bekçiler tarafından sarılıp işgal edildi. Marcovaldo da onlarla birlikteydi, diriden çok ölüyü andırıyordu. “Hastaneden çalınan tavşan burada mı? Çabuk nerede olduğunu gösterin, dokunmayın sakın, vücudunda korkunç bir hastalığın mikroplarını taşıyor.” Marcovaldo kafese götürdü onları, ama boştu. “Yediniz mi yoksa? Hayır mı? Nerede öyleyse?”

“Sinyora Diomira’da!” Kovalayıcılar yeniden ava çıktılar.

Sinyora Diomira’nın kapısını çaldılar. “Tavşan mı? Ne tavşan? Aklınızı mı kaçırdınız siz?” Evinin bir tavşan arayan beyaz gömlekli, üniformalı, tanımadığı insanlarla dolduğunu gören yaşlı kadına fenalık geldi. Marcovaldo’nun tavşanından haberi yoktu.

Gerçekten de, üç çocuk tavşan ölümden kurtarmak istemişler, tehlikesiz bir yere götürüp biraz oynadıktan sonra salıvermeye karar vermişlerdi. Sinyora Diomira’nın sahanlığında duracak yerde, damdaki taraçaya çıktılar. Annelerine tavşanın bağından kurtulup kaçtığını söyleyeceklerdi. Ne var ki, bu tavşanda hiç de kaçacak göz yoktu. Merdivenlerden çıkarmak sorun olmuştu; her basamakta korkudan büzülüp durmuştu. Sonunda kollarına alıp taşıyarak çıkarmışlardı yukarıya.

Taraçada koşturmak istediler tavşanı: koşmuyordu. Kediler gibi yürüyebilir mi diye, bir oluğa koymayı denediler: sanki başı dönüyormuş gibi oldu. Dengede durabilir mi diye, bir televizyon anteninin üstüne çıkarmayı denediler: duramıyor, düşüyordu. Sıkıldılar, şeridi çıkarıp hayvanı, önünde damlardan düşey, köşeli yolların açıldığı bir noktada serbest bıraktılar.

Kendi başına kalınca, tavşan kıpırdamaya başladı. Bir iki adım atmayı denedi, çevresine bakındı, yön değiştirdi, kendi etrafında dolandı, sonra

sıçraya seke damlarda gitmeye başladı. Tutsak doğmuş bir hayvandı, özgürlük isteğinin geniş ufukları yoktu. Biraz korkusuz kalabilmenin dışında, yaşamın iyi bir yanını tatmamıştı. İşte şimdi, belki de yaşamında ilk kez, etrafında onu korkutan hiçbir şey olmadan hareket edebiliyordu. Alışılmamış bir yerde bulunuyordu, ne var ki neyin alışılmış, neyin alışılmamış olduğu konusunda fikir sahibi olamamıştı hiç. Hele içinde belirsiz, gizemli bir sızı başlayalı beri dünya daha az ilgisini çeker olmuştu. Böylece damlarda gidiyordu; onun sıçradığını gören kediler neye benzeteceklerini bilemiyor, korkup duruveriyorlardı.

Bu arada aydınlıklardan, çatı pencerelerinden, çatı köşklerinden geçen tavşan görenler olmuştu. Kimisi perdelerin arkasına gizlenerek korkuluklara salata çanakları bırakıyor, kimisi kiremitlerin üstüne bir armut eşeleği atıp etrafına sicimle tuzak kuruyor, kimisi de, ta kendi aydınlığına dek pervazın üstüne küçük havuç parçaları diziyordu. Çatı katlarında oturan ailelerin dillerinde “Bugün tavşan haşlaması yapıyoruz,” “Bugün tavşan yahnisi yapıyoruz,” “Bugün tavşan kızartması yapıyoruz,” cümleleri dolaşıyordu.

Hayvan bu dolapların, bu sessiz yiyecek ikramlarının ne anlama geldiklerini anlamıştı. Açtı, ama yemekten kaçınıyordu. İnsanlar yiyecek vererek yanlarına çekmeye çalıştıklarında, hep başına acılı, üzüntülü bir şey geldiğini biliyordu; ya etine bir şırınga, bir neşter batırıyorlar, ya zorla düğmeli bir önlüğün içine sokuyorlar ya da boynuna bir şerit takıp sürüklüyorlardı... Bu talihsizliklerin anısı, içindeki sızıyla, organlarının ağır ağır bozulmasının yol açtığı ölüm önsezisiyle bütünleşiyordu. Bir de açlıkla. Bütün bu kötülüklerden yalnızca açlığın giderilebileceğini bildiğinden, hain insanların -dayanılmaz acıların yanı sıra, çok gereksindiği- bir koruma duygusu, bir yuva sıcaklığı da verebileceklerini kabul ederek teslim olmaya, insanların oyununa gelmeye karar verdi; uçar gibi fırladı. Havuç parçalarını yemeye koyuldu, bu yolun kendisini yine tutsak kılacağını ya da kurban edeceğini biliyordu, ama belki de son kez yeryüzü sebzelerini tadıyordu ya. İşte, aydınlığın penceresine yaklaşıyordu, şimdi bir el çıkıp kendisini yakalayacaktı: oysa pencere aniden kapanıp onu dışarıda bıraktı. Deneyimleriyle bağdaşmayan bir durumla karşı karşıyaydı; kapan, kapanlığını yerine getirmekten kaçmıyordu. Tavşan geri döndü, hangisine kendisini teslim etmenin daha uygun olacağını seçmek için çevredeki başka tuzak belirtilerini araştırdı. Ama çevrede salata yaprakları

geri çekilmiş, sicimler bir kenara atılmış, pencerelerdeki insanlar kaybolmuş, pencereleri, aydınlıkları kapatmışlardı, taraçalarda kimse kalmamıştı.

Olan şuydu: Bir polis minibüsü bütün kenti dolaşmış, hoparlörden “Dikkat! Dikkat!” diye bağırmıştı, “Uzun tüylü beyaz bir tavşan kaybolmuştur. Tavşan bulaşıcı, çok tehlikeli bir hastalığın mikrobunu taşımaktadır! Tavşan bulanlar etinin zehirli olduğunu, dokunmayla bile zararlı mikropların geçebileceğini bilsinler! Tavşan görenlerin en yakın polis karakoluna, hastaneye ya da itfaiyeye haber vermeleri rica olunur!”

Çatılara büyük bir korku yayılmıştı. Herkes tetikte duruyor, tavşanın hafif bir sıçramayla bir damdan yandaki dama geçtiğini gören, tehlike işareti veriyor, sanki bir çekirge sürüsü geliyormuş gibi kimse kalmıyordu ortada. Tavşan dengesini yitirmeden çatıların kenarlarında yol alıyordu; tam insanın yakınlığının gerekliliğini keşfettiği bir sırada, bu yalnızlık duygusu daha korkutucu, daha dayanılmaz geliyordu ona.

Bu arada eski avcı, muhasebeci Clorindo[10] tüfeğine tavşan”, fişeği sürmüş, taraçada bir bacanın arkasına yerleşmişti. Sisin içinde tavşanın beyaz gölgesinin belirdiğini görür görmez ateş etti; ama hayvanın sakıncalarını düşündükçe öyle heyecanlanmıştı ki, yağdırdığı saçmalar biraz açığa, kiremitlerin üstüne düştü. Tavşan etrafında mermilerin sektiğini, bir tanesinin de kulağını delip geçtiğini duyumsadı. Anlamıştı: savaş ilanıydı bu; artık insanlarla her türlü ilişki kesilmişti. Küçümsedi onları, bir tür sağır değerbilmezlik saydığı bu durum karşısında yaşamla ilişkisini kesip atmaya karar verdi.

Sac kaplı bir çatı eğik olarak iniyor, boşlukta, sisin donuk hiçliğinde sona eriyordu. Tavşan dört ayağıyla buraya çıktı, önce dikkatliydi, sonra koyuverdi kendini. Artık yuvarlanıyor, kötülük tarafından sarmalanıp yok edilerek ölüme doğru gidiyordu. Çatının kenarında, oluk bir saniye tuttu onu, sonra aşağıya düştü...

Ve taşınır merdivenin tepesine tırmanmış bir itfaiye erinin eldivenli ellerinin arasında buldu kendini. Hayvanlık onurunun bu en uç davranışında bile engellenen tavşan büyük bir hızla hastaneye doğru yola koyulan ambulansa bindirildi. Ambulansta Marcovaldo, karısı, çocukları da vardı, gözlem altında tutulacaklar, bir dizi aşı yapılacaktı hepsine.

Çeviren: Rekin Teksoy

İneklerle Bir Gezi

Yaz geceleri sıcaktan uyuyamayanların odalarına açık pencerelerden giren kent gürültüleri, gecenin gerçek kent gürültüleri; belirli bir saatte motorların, hangisinin çıkardığı bilinmeyen gürültüsü azalıp sustuğunda, sessizliğin içinden, uzaklıklarına göre sıralanarak, bir gece kuşunun ayak seslerinin, bir gece bekçisinin bisikletinin gürültüsünün, uzaklardan yükselen boğuk bir çığlığın, üst katlardan bir horlamanın, bir hastanın inlemesinin, her saat başı çalmayı sürdüren eski bir duvar saatinin sesinin teker teker, açık seçik gelmesiyle duyulur. Sabah işçi evlerinin çalar saat orkestrası çalıncaya, raylardan bir tramvay geçinceye kadar da sürer.

Bir gece Marcovaldo, uykularında terleyen karısıyla çocuklarının arasında, gözleri kapalı olarak, bu cılız ses kırıntılarının ne kadarının kaldırımın döşemesinden, alçak “küçük pencereler aracılığıyla toprağa yarı gömülü dairesine sızdığını dinlemeye koyulmuştu. Geç kalmış bir kadının oynak, hızlı topuklarını, düzensiz aralıklarla duraklayan çöpçünün patlak tabanlarını, kendini yalnız hisseden birinin ıslığını, arada da, maç mı yoksa para mı konuştukları bile anlaşılmayan bir dost sohbetinin bölük pörçük, rastgele sözcüklerini duyuyordu. Ama gecenin sıcağında bu gürültüler her türlü etkilerini yitiriyor, sokakların boşluğunu dolduran boğucu sıcağın etkisiyle yumuşamış gibi parçalanıyorlardı, ne var ki, yine de kimsenin oturmadığı ülkeye egemenliklerini dayatmayı, kabul ettirmeyi istiyor gibiydiler. Marcovaldo her insanı, borçları, ailesinin yükü, maaşının yetersizliği nedeniyle tatil döneminde de bu cehennem gibi tozlu fırına çakılıp kalmış bir kardeş gibi görüyordu, üzülerek.

Olanaksız bir tatil fikri sanki bir düşün kapılarını aralamış gibi, uzaklardan gelen bir “çıngırak sesi, bir köpek havlaması, bir de kısa bir böğürme duyar gibi oldu. Oysa gözleri açıktı, düş görmüyordu; kulak kabartarak bu belirsiz izlenimlere yeni bir kanıt ya da bir yalanlama bulmaya çalışıyordu; gerçekten de yüzlerce ve yüzlerce adımın ağır,

dağınık, boğuk gürültüsü geliyor, yaklaşarak o boğuk böğürmeyi de, başka bütün sesleri de bastırıyordu.

Marcovaldo kalktı, gömleğini, pantolonunu giydi.

“Nereye gidiyorsun?” dedi, yalnızca tek gözü kapalı uyuyan karısı.

“Sokaktan bir sürü geçiyor, gidip bakacağım.”

“Ben de! Ben de!” dediler, hep zamanında uyanmasını bilen çocuklar.

Yaz başında gece kentten geçip otlamak için dağlara giden sürülerden biriydi. Gözleri uyku mahmurluğu içinde sokağa çıkan çocuklar, kaldırımı kaplayarak ilanlarla kaplı duvarlara, kapalı kepenklere, durma yasağı tabelalarının direklerine, benzin pompalarına sürtünen, siyahlı beyazlı kalçalardan bir ırmak gördüler. Yol ağızlarında toynaklarını sakınımla kaldırımdan indiren, önde gidenlerin sağrılarına yapışık somaklarında hiçbir merak izi belirmeyen inekler ot, çayır çiçeği ve süt kokusunu, çıngırakların cılız sesini peşlerinden sürüklüyorlardı; çayırları nemli, dağları sisli, geçitleri çavlanlı dünyalarındaki gibi dalgın olduklarından, kentten etkilenmişe benzemiyorlardı.

Buna karşılık çobanlar kentte olmanın huzursuzluğu içinde, sabırsız görünüyorlar, sopalarını sallayıp tiz, kopuk seslerle bağırarak sürünün yanında gereksiz koşular yapıyorlardı. İnsanlarla ilgili hiçbir şeye yabancılık çekmeyen, işine titiz köpekler ise burunları havada, ustalıklarını gösteriyorlar, çıngıraklarını çaldırıyorlardı; ne var ki onların da huzursuz, rahatsız oldukları anlaşılıyordu, yoksa, her kent köpeğinin aklına ilk geleni yapar, taşları, sokak lambalarını, kaldırımlardaki pislikleri koklayarak oynaşmaya koyulurlardı.

“Baba,” dediler çocuklar, “inekler de tramvaylar gibi mi? Duraklarda dururlar mı? Son durakları neresi?”

“Tramvay gibi değil,” diye açıklama getirdi Marcovaldo, “dağa çıkıyorlar.”

“Kayak mı yapacaklar?” diye sordu Pietruccio.

“Besiye gidiyorlar, otları yiyecekler.”

“Çimenlere basınca para cezası verecekler mi?”

Öbürkülerden daha büyük Michelino soru sormuyordu, inekler konusunda bilgi sahibiydi, şimdi bunları doğrulamaya çalışıyor, kısa boynuzları, değişik renkli sağrıları, sakakları inceliyordu. Yanında kısa adımlarla giderek, çoban köpekleri gibi sürüyü inceliyordu.

Son hayvanlar da geçtikten sonra, Marcovaldo eve dönüp uyumak için çocukların ellerinden tuttu, ama Michelino ortada yoktu. Eve dönüp karısına sordu:

“Michelino gelmedi mi?”

“Seninle değil miydi Michelino?”

“Sürünün peşine takılıp kim bilir nereye gitti?” diye düşünüp koşarak yeniden sokağa çıktı. Sürü alandan geçip gitmişti; Marcovaldo hangi sokağa saptığını aramak zorunda kaldı. Ama o gece kentten, her biri ayrı bir yol izleyerek kendi yaylasına gitmek için birçok sürünün geçtiği anlaşılıyordu. Marcovaldo bir sürünün izini bulup yetişti, ama aradığı sürü olmadığını gördü; bir sapakta, dört sokak ötede bir başka sürünün, koşut doğrultuda yol aldığını gördü, o tarafa koştu; orada çobanlar, ters yönde giden bir başka sürü görmüş olduklarını söylediler. Şafağın sökmesiyle son çıngırak sesi de duyulmaz oluncaya kadar, Marcovaldo boşu boşuna dolaşmayı sürdürdü. Oğlunun kaybolduğunu bildirmek için başvurduğu komiser: “Bir sürünün peşinden mi?” dedi. “Dağa gitmiş, yazlığa çıkmış, ne mutlu ona. Göreceksin, kilo almış, güneşten yanmış dönecek”

Komiserin kanısı, birkaç gün sonra, Marcovaldo’nun çalıştığı işletmede, yıllık izninin ilk bölümünden dönen bir görevli tarafından doğrulandı. Dağda bir geçitte çocuğa rastlamıştı, sürüyle birlikteymiş, sağlığı yerindeymiş, babasına selam yollamıştı.

Marcovaldo kentin tozlu, boğucu sıcağı içinde, hiç kuşkusuz şimdi vaktini, ağzında bir yaprağı öttürerek, çayırda ağır ağır dolaşan ineklere bakarak, yaylanın gölgesinden yükselen bir su hışırtısını dinleyerek bir çamın gölgesinde geçirmekte olan talihli oğlunu düşünüyordu.

Karısının ise gözleri yollardaydı:

“Trenle mi gelecek? Otobüsle mi gelecek? Bir hafta oldu... Bir ay oldu... Havalar bozacak...” Her gün sofradan bir boğazın eksilmiş olması yükünü hafiflettiği halde, içi içini yiyordu.

“Ondan iyisi yok, serinde oturuyor, bol bol tereyağı, peynir yiyor,” diyordu Marcovaldo, boğucu sıcağın perdelediği dağların grili beyazlı kesitlerini bir sokağın dibinden gördüğünde kendini bir kuyunun dibinde gibi hissediyor, tepede, kuyunun ağzında akçaağaçların, kestanelerin ışıyan dallarını, vızıldayan yabanarılarını, yukarılarda sütler, ballar, böğürtlenler arasında mutlu, avare Michelino’yu görür gibi oluyordu.

Ama karısı gibi tren, otobüs tarifelerini düşünmese de, o da her akşam oğlunun dönmesini bekliyordu; geceleri, odanın küçük penceresi sanki bir kabuklu hayvanın yankılı ağzıymış gibi sokaktaki adımları dinliyor, dağlardan gelen seslere kulak veriyordu.

Bir gece aniden uyanıp yatakta doğruldu, hayır, yanılsama değildi, kaldırımlarda toynakların, çıngırak sesleriyle karışık, kendilerine özgü sesleri yaklaşıyordu.

Bütün aile sokağa fırladı. Sürü ağır ağır dönüyordu. Sürünün ortasında, ayaklarını iki yana sarkıtarak bir ineğin sırtına oturmuş, elleriyle hayvanın boynuna tutunmuş, her adımda başı sallanan, yarı uykulu Michelino vardı.

Kavrayıp aldılar, sarılıp öptüler. Michelino uyurgezer gibiydi.

"Nasılsın? İyi geçti mi?"

"Ha... evet... "

"Evi özledin mi?"

"Evet... "

"Dağ güzel miydi?"

Karşılarında ayakta duruyordu, kaşlarını çatmıştı, bakışları sertti.

"Eşek gibi çalışıyordum," deyip yere tükürdü. Yüzü erkek yüzüne benzemişti. "Her akşam süt kovalarını' bir hayvandan ötekine, bir hayvandan ötekine götüreceksin, sonra acele, hep daha acele güğümlere boşaltacaksın, gece geç saate kadar. Sabah erkenden, güğümleri kente giden kamyonlara yükleyeceksin... Sonra sayacaksın, hep sayacaksın, hayvanları, güğümleri, yanlış yaptın mı yandın... "

"Çayırda mı duruyordun? Hayvanlar otlarken?"

"Yo, boş vakit olmuyordu ki hiç. Hep bir şeyler yapıyorsun. Sütle, samanla, gübreyle ilgili. Hem de kaç kuruş için? İş sözleşmem yok diye, kaç para verdiler biliyor musunuz? Sadaka. Size koklatacağımı sanmayın sakın. Hadi gidip yatalım artık, yorgunluktan ölüyorum."

Omuzlarını silkti, burnunu çekip eve girdi.

Yalancı, uçucu saman kokularıyla çıngırak seslerini peşinden sürükleyerek sürü sokakta uzaklaşmayı sürdürüyordu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Park Sırasında Bir Yaz Gecesi

Marcovaldo, her sabah işe giderken, ağaçlık bir alandan, dörtyolun ortasındaki bir parkın yeşillikleri arasından geçiyordu. Bakışlarını atkestanelerinin, yeşilliğin saydam gölgesine yalnızca sarı ışınların inmesine izin veren en yoğun kesimine kaldırıyor, dallardaki görünmeyen serçelerin uyumsuz uğultusunu dinliyordu. Serçeler bülbül gibi geliyordu ona; kendi kendine: "Ne olur bir kez de çalar saatin zili, yeni doğan Paolino'nun viyaklaması ya da karım Domitilla'nın öfkeli sesi yerine, kuş sesleriyle gözümü açsam," diyordu ya da: "Basık, havasız bir oda yerine, burada, bu canlı yeşilliğin içinde uyuyabilsem; bizimkilerin horlamalarını, sayıklamalarını, sokaktan geçen tramvayın gürültüsünü duymadan, burada sessizlik içinde; sokaktan yansıyan lamba ışığının çizgiler oluşturduğu kapalı perdelerin yapay karanlığı yerine, burada gecenin doğal karanlığı içinde; gözlerimi açtığımda yaprakları, gökyüzünü görebilsem!" Marcovaldo sekizsaatlik -artı fazla çalışma- niteliksiz işçi görevine, her sabah bu düşüncelerle başlıyordu.

Alanın bir köşesinde, atkestanelerinden bir kubbenin altında, kenara çekilmiş, yarı gizlenmiş bir sıra vardı. Marcovaldo bu sırayı kendinin sayıyordu. Yaz geceleri, beş kişi yattıkları odada uyku tutmayınca, evsiz barksız biri kuştüyü bir yatağı nasıl düşlerse, o da sırayı öyle düşlüyordu. Bir gece, karısı horlar, çocuklar uykuda birbirlerini tekmelerken, sessizce yataktan kalktı, giyindi, yastığı koltuğunun altına aldı, dışarı çıkıp alana gitti.

Alan serin, sessiz olmalıydı. Yumuşak, kavrayıcı -kuşkusu yoktu bundan- ve elbette yatağın canı çıkmış şiltesinden daha iyi tahta çubuklara değmenin tadını çıkarmaya hazırlandı; bir dakika yıldızlara bakacak, sonra da gözlerini yumup günün yıpratıcı etkilerini gideren bir uykuya dalacaktı.

Alan serindi, sessizdi, ama sıra boş değildi. Gözlerini birbirinden ayırmayan iki sevgili oturuyordu üstünde. Marcovaldo, saygılı davranıp uzaklaştı. "Vakit geç, geceyi açıkta geçirecek değiller ya! Koklaşmaktan vazgeçerler nasıl olsa!" diye düşündü.

Oysa, iki sevgili koklaşmıyorlardı; atışıyorlardı. İki sevgili arasındaki bir tartışmanın ne zaman sona ereceği ise kestirilemezdi. Erkek:

“Sen,” diyordu, “dediklerinin hiç de hoşuma gitmediğini, tersine beni üzdüğünü kabul etmiyor musun?”

Marcovaldo işin uzun süreceğini anladı.

“Hayır, kabul etmiyorum,” diye karşılık verdi kadın. Marcovaldo da bunu bekliyordu.

“Niçin kabul etmiyorsun?”

“Hiçbir zaman kabul etmeyeceğim.”

“Yazık” diye düşündü Marcovaldo. Koltuğunun altında sıktığı yastıkla dolaşmaya koyuldu. Ağaçların, damların üstündeki kocaman dolunaya baktı. Rahatsız etmemek kaygısıyla biraz açıktan kıvrılıp, ama yine de için için, belki huzursuz olur, kalkarlar umuduyla sıraya döndü. Öyle kaptırmışlardı ki kendilerini tartışmaya, onu fark etmediler bile.

“Kabul ediyor musun, öyleyse?”

“Hayır, hiç de kabul etmiyorum.”

“Kabul ettiğini kabul edelim mi?”

“Kabul ettiğimi kabul etsek bile, bana kabul ettirmek istediğin şeyi kabul edemem.”

Marcovaldo dönüp aya baktı, sonra az ötedeki bir trafik ışığına bakmaya gitti: Işık hep sarı, sarı, sarı yanıyor, bir yanıp bir sönüyordu. Marcovaldo ay ile trafik ışığını karşılaştırdı. Ay da gizemli solgunluğu içinde sarıydı, ama aslında yeşildi, maviydi ayrıca, trafik ışığı ise cırtlak sarıydı. Ay dingindi, arada ince bulut kalıntılarının kestiği ışığını hiç acele etmeden yayıyor, ustalıkla omuzların üstüne düşürüyordu; trafik ışığı ise güçlükle, yalancı bir canlılıkla, yorgun ve tutsak, hep yanıyor sönüyor, yanıyor sönüyordu.

Kız belki kabul etmiştir diye geri döndü; ne gezer, kabul etmiyordu, hatta kabul etmeyen artık o değildi, erkekti. Durum tümüyle değişmişti. Kız erkeğe “Kabul ediyor musun?” diyor, erkek de “Hayır” diyordu. Böylece yarım saat geçti. Sonunda erkek, belki de kız kabul etti, kısacası Marcovaldo yerlerinden kalkıp el ele tutuşarak gittiklerini gördü.

Sıraya koştu, uzandı, ama beklerken kavuşmayı umduğu rahatlığı duyabilecek durumda değildi, üstelik evdeki yatağın da hiç bu kadar sert olduğunu anımsamıyordu. Ama bütün bunlar ayrıntıydı, gece açık havanın

tadını çıkarmak amacı yerinde duruyordu; yüzünü yastığa gömüp uyumaya, ne zamandır alışkanlığını yitirdiği gibi uyumaya hazırlandı.

Artık en uygun konumu bulmuştu. Dünya ayağa kalksa, bir milimetre kıpırdamayacaktı yerinden. Ne yazık ki, böyle yatınca, tam bir doğal dinginlik içinde gözlerinin kapanmasını sağlayacak, yalnızca ağaçlardan, gökyüzünden oluşan bir görüntü düşmüyordu gözlerinin önüne; bir ağaç, anıtın üstündeki bir generalin kılıcı, bir başka ağaç, bir ilan tahtası, üçüncü bir ağaç, sonra biraz daha ötede, trafik ışığının peş peşe sarı sarı olarak yanmayı sürdüren aralıklı yapay ayı, kısa aralarla birbirini izliyordu karşısında.

Bu arada, son zamanlarda Marcovaldo'nun sinir sisteminin çok kötü durumda olduğunu, ölü gibi yorgun olsa bile, hiç önemi olmayan bir şeyin, aklına takılan bir şeyi düşünmesinin bile uykusunu kaçırmaya yettiğini belirtmeli. Şimdi de yanıp sönen trafik ışıkları aklına takılmıştı. Aşağıda, uzakta, tek başına açılıp kapanan sarı bir gözdü; üzerinde durmaya değmezdi. Ama anlaşılan, Marcovaldo aşırı yorgun düşmüştü; yanıp sönen ışığa bakıp kendi kendine yineliyordu: “Şu dalga olmasa ne güzel uyuyacağım! Ne güzel uyuyacağım!” Gözlerini kapatıyor, ama gözbebeklerinin altında o aptal sarının yanıp söndüğünü duyumsar gibi oluyordu; gözlerini kırpıştırıyor, onlarca trafik'“ ışığı görüyordu; gözlerini açıyor, her şey baştan başlıyordu.

Kalktı. Trafik ışığıyla arasına bir perde koyacaktı. Generalin anıtına gidip etrafa bakındı. Anıtın dibinde defneden, kalın, ama artık kurumuş, bel vermiş ayaklı bir çelenk vardı, kurdelesinde soluk bir yazıyla *‘Zafer Yıldönümünde On Beşinci Süvari Alayından’* yazıyordu. Marcovaldo anıtın ayaklığına tırmanıp çelengi kaldırdı, generalin kılıcına taktı.

Çevreyi kollayan gece bekçisi Tornaquinci, bisikletle alandan geçiyordu; Marcovaldo yontunun arkasına gizlendi. Tornaquinci, anıtın gölgesinin yerde devindiğini görmüştü; kuşkulanıp durdu. Kılıcın üstündeki çelengi inceledi, bir şeyin yerinde olmadığını anlamıştı, ama ne olduğunu pek bilemiyordu. Yansımalı fenerinin ışığını yukarıya tutup okudu: *‘Zafer Yıldönümünde On Beşinci Süvari Alayından’* başıyla onaylama işareti yapıp gitti.

Bekçinin uzaklaşabilmesi için, Marcovaldo yeniden alanın çevresini dolaştı. Yakındaki bir sokakta, işçiler tramvay rayının makasım değiştiriyorlardı. Gecenin ıssız sokaklarında, kaynak makinelerinin canlı

ışığında kümelenmiş, yankılanıp sonra hemen yitip giden sesleriyle, gündüz insanlarının hiç anlayamayacakları şeyler hazırlayan gizemli bir havaları vardı. Marcovaldo yaklaştı, durup aleve, işçilerin el, kol devinimlerine, biraz zayıflamış bir dikkatle, uykudan gittikçe küçülen gözlerle baktı. Uykusunu açmak için cebinden bir sigara çıkardı, ama kibriti yoktu.

"Yakabilir misiniz?" diye sordu işçilere.

"Bununla mı?" dedi, oksijen alevli adam, kıvılcımlar sıçratarak.

Bir başka işçi doğruldu, yanan sigarasını uzattı:

"Sen de mi gececisin?" dedi.

"Yo, gündüzcüyüm," dedi Marcovaldo.

"Öyleyse bu saatte ne işin var burada? Birazdan biz de tezgâhımızı toplayacağız."

Sıraya döndü. Uzandı. Şimdi ışık gözüne gelmiyordu; artık uyuyabilirdi.

Daha önce gürültüye dikkat etmemişti. İçe çekilen derin bir soluk gibi sonu gelmeyen bir kazıma ile birleşen cızırtı gibi bir uğultu, sürekli kulaklarını tırmalıyordu şimdi. Kaynak makinesinin sesinden daha keskin bir ses yoktu, alçak sesli bir çığlık gibiydi. Kıpırtısız, sıranın üstüne büzülmüş, yüzü yastığa gömülü Marcovaldo gürültüden kurtulamıyordu; gürültü gözlerinin önüne, altınrengi kıvılcımlar saçan kurşunrengi alevin aydınlattığı çevreyi, yere diz çökmüş, gözlerinin önü gri camlı insanları, kaynakçının hızla titreşen elindeki pistoleyi, tellere erişen yüksek kasalı malzeme arabasının çevresindeki gölge çemberini getiriyordu. Gözlerini açtı, sıranın üstünde döndü, dalların arasından yıldızlara baktı. Duyarsız serçeler, yukarıda yaprakların arasında uyumayı sürdürüyorlardı.

Bir kuş gibi uykuya dalmak, başını altına sokabileceği bir kanada, aşağıda zar zor seçilen, belirsiz, uzak, topraktan dünyanın üstüne asılı dallardan bir dünyaya sahip olmak. O andaki konumunu kabul etmemeye başlayınca, ipin ucu kaçıyordu: şimdi Marcovaldo'nun uyuyabilmek için, ne olduğunu kendisinin de pek bilemediği bir şeye gereksinimi vardı, artık gerçek, tam bir sessizlik bile yeterli olmayacaktı, sessizlikten daha yumuşak bir dip gürültüsü, orman ağaçlarının eteğindeki bitkileri yalayan hafif bir meltem ya da bir çayırdan fışkırarak akıp giden bir suyun şırıltısını istiyordu.

Kafasına bir düşünce takıldı, kalktı. Tam bir düşünce sayılmazdı, çünkü varla yok arası bir uykunun sersemliği içinde doğru dürüst

düşünemiyordu; oralarda su olduğuna ilişkin, suyun uysal, cıvıl cıvıl akışına ilişkin bir anı gibi bir şeydi.

Gerçekten de az ötede bir havuz vardı, fıskiyeleri, çağlayanları, su oyunları oluşturan ırmak perileriyle, kır, ırmak tanrılarıyla ünlü bir yontuculuk ve subilim ürünüydü. Ne var ki kuruydu; yaz geceleri, yetersizlik nedeniyle suyu kapatıyorlardı. Marcovaldo bir süre uyurgezer gibi çevrede dolandı; bilgiden çok sezgiyle, yalaklardan birinde bir musluk olduğunu biliyordu. Gözü olan, aradığını kapalı gözle de bulur. Musluğu açtı. Kabuklulardan, sakallardan, atların burun deliklerinden sular fışkırdı, yapay ağızlar pırıltılı bir görünüşe büründüler ve bütün bu su, çağlayarak, köpürerek, bomboş koca alanda bir koronun orgu gibi çalmaya başladı. Bisikletle geçip, asık suratla kapıların altına birer pusula atmakta olan gece bekçisi Tornaquinci, gözlerinin önünde çeşmenin birden sıvı bir şenlik fişeği gibi patladığını görünce, az kalsın bisikletten düşüyordu.

Marcovaldo, geldiğini sandığı uyku belirtisinin kaçmasını önlemek için, gözlerini elinden geldiğince az açarak, koşup kendini sıranın üstüne attı. Artık, sanki bir çavlanın kıyısındaydı, üstünde orman vardı, uyuyordu işte.

Düşünde bir sofra gördü, yemeğin üstü soğumasın diye kapatılmıştı. Kapağı açtı, bir fare ölüsü vardı, kokuyordu. Karısının tabağına baktı, bir başka fare ölüsü vardı. Çocukların önünde de, daha küçük ama yine yarı çürümüş fareler vardı. Çorba kâsesinin kapağını kaldırdı, sırtüstü bir kedi gördü, kokuya uyandı.

Az ötede, geceleri çöp yığınlarını yükleyen çöp kamyonu vardı. Farların yarı aydınlığında, aralıklarla gıcırdayan vinçi, çöp dağlarının tepesinde duran insanların gölgelerini seçti, makaraya asılı kepçeyi elleriyle yönlendiriyor, kamyona boşaltıyor, kürekle vurarak yerleştiriyorlardı, vinçin gıcırtısı gibi tiz, kesik seslerle: “Kaldır... Bırak… Olmadı.” Metaller, ışık geçirmez çanlar gibi birbirlerine çarpıyor, motor ağır ağır çalışıp az ötede duruyor, işlemleri yeniden başlatıyordu.

Ama Marcovaldo’nun uykusu artık gürültülerin erişemeyecekleri bir bölgedeydi, üstelik gürültüler, rahatsız edici, tırmalayıcı olsalar da, belki de kamyona yüklenen çöplerin kıvamının etkisiyle, sanki hafifletici bir çemberle sarmalanmışlardı; uykusunu engelleyen kokuydu, dayanılmaz bir koku, düşüncesinin keskin kokusuydu; bu nedenle gürültülerle, hafifleyen uzaklaşan gürültülerle, vinçli kamyonun ışığa karşı görüntüsü, zihnine

gürültü ve görüntü olarak değil, yalnızca koku olarak ulaşıyorlardı. Ve Marcovaldo, burun deliklerinin düş gücüyle, bir gül bahçesinin mis gibi kokusuna ulaşmaya çalışıyor, başaramayınca öfkeleniyordu.

Gece bekçisi Tornaquinci, çimenlerde bir insan gölgesinin dört ayak üzerinde koşarak, öfkeyle düğünçiçekleri kopardığını görür gibi olunca, alnında ter birikti. Bir köpek olmalı, diye düşündü, öyleyse başıboş köpekleri toplayan yetkiliydi ya da hayal görmüştü, öyleyse yetkili bir ruh doktoruydu ya da bir kurt adam söz konusuydu, yetkilinin kim olduğunu bilemiyordu, ama kuşkusuz kendisi değildi, hemen uzaklaştı oradan.

Bu arada Marcovaldo yattığı yere dönmüştü, dağınık düğünçiçeği demetini burnuna bastırıyor, kokularını kana kana içine çekmeye çalışıyordu; ama neredeyse kokusuz bu çiçeklerden bir sonuç elde edemiyordu; ama çiyden, çiğnenmiş topraktan, otlardan gelen koku yeterliydi. Çöp saplantısını kovdu ve uyudu. Şafak söküyordu.

Başının üstünde birden ağaran güneşli bir gökyüzüyle uyandı. Güneş sanki yok ettiği yaprakları, yarı kör bakışlarına ağır ağır geri veriyordu. Ama Marcovaldo tadına varamadı bunun, ürpererek yerinden fırladı; belediyenin bahçe bakıcılarının çimenleri suladıkları hortumun püskürttüğü su, giysilerinin üstüne soğuk damlacıklar sıçratıyordu. Çevrede de tramvaylar, pazarcıların kamyonları, el arabaları, kamyonetler yeri sarsıyor, işçiler motorlu bisikletleriyle fabrikalara gidiyorlar, dükkânların kepenkleri yukarı kalkıyor, evlerin pencerelerinde perdeler açılıyor, camlar ışıyordu. Ağzı, gözleri yapış yapış, huzursuz, sırtı kazık gibi, bir yanı ezilmiş Marcovaldo acele işine gitti.

Çeviren: Rekin Teksoy

Ay ile Nyak

Gece yirmi saniye sürüyordu, NYAK da yirmi saniye. Yirmi saniye boyunca kara bulutlara bürünmüş gökyüzü, büyümekte olan altın sarısı ayın ele gelmeyen bir ayla ile vurgulanmış ayçası, sonra, ne kadar çok bakılırsa göz alıcı küçüklükleri o kadar irileşip sonunda Samanyolu'nun tozlarına dönüşen yıldızlar görülüyordu; bütün bunlar hızlı hızlı görülüyordu, üzerinde durulmak istenen her ayrıntı bütünün yitip giden bir bölümü oluyordu, çünkü yirmi saniye hemen bitiyor, NYAK başlıyordu.

NYAK karşı damdaki SPAAK-KONYAK reklamının yazısıydı, yirmi saniye yanıyor, yirmi saniye sönüyordu, yandığında da başka hiçbir şey görülmüyordu. Ay birden soluyor, gökyüzünün her tarafı kararıp düzleşiyor, yıldızlar parlaklıklarını yitiriyorlardı, on saniyedir, sürekli sevişme miyavlamaları çıkararak damların tepelerinde, oluklarında ağır ağır dolaşıp birbirlerini arayan dişi kedilerle erkek kediler, şimdi NYAK 'la, kiremitlerin üzerinde, fosforışıl neon ışığı altında, tüyleri dimdik büzülüyorlardı.

Oturduğu tavan arasının pencerelerinden bakan Marcovaldo ailesinde karşıt düşünceler kol geziyordu. Geceydi, artık büyük bir kız olan Isolina ay ışığının kendisini kapıp götürdüğünü duyumsuyor, yüreği çözülüyor, binanın alt katlarından ulaşan en cılız radyo sesi bile bir serenadın ezgileri gibi geliyordu ona; NYAK yanınca radyo sanki başka bir hava çalmaya başlıyor, caza dönüyor, Isolina da ışıklar içindeki dans salonlarını, en üst kattaki tek başınalığını düşünüyordu. Pietruccio ile Michelino gecenin karanlığında gözlerini faltaşı gibi açıyor, haydut dolu bir ormanın orta yerinde olmanın sımsıcak, yumuşacık korkusunun içlerini kaplamasını bekliyorlardı; sonra NYAK! olunca, başparmaklarım havaya kaldırıp işaretparmaklarını ile uzatarak birbirlerine, "Eller yukarı! Nembo Kid geldi!" diye saldırıyorlardı. Anneleri Domitilla, gece ışığın her sönüşünde, "Artık çocukları almalı, bu hava çarpar. Hele Isolina'nın bu saatte pencerede olması doğru değil!" diye düşünüyordu. Ama sonra her şey, dışarısı da içerisi de yeniden aydınlanıyordu, Domitilla kendini bir zengin evinde ziyaretçi gibi hissediyordu.

İçine kapalı küçük delikanlı Fiordaligi ise NYAK her söndüğünde ne’nin bezeme kıvrımı içindeki soluk ışıklı bir pencere camının ardında ay rengi, neon rengi, gece ışığı rengi bir kız yüzü, kendisi gülümser gülümsemez görülemeyecek bir biçimde açılan, sanki bir gülümsemeye dönüşen, daha çocuk sayılır bir kız ağzı görüyordu; karanlığın içinden, birden NYAK’ın insafsız ne’si çıkıp gelince, yüz sınır çizgilerini yitiriyor, tükenmiş, soluk bir gölgeye dönüşüyordu; çocuksu ağzın gülümsemesine karşılık verip vermediği bilinemiyordu artık.

Bu tutkular fırtınası içinde, Marcovaldo çocuklarına gökcisimlerinin konumlarını öğretmeye çalışıyordu.

“Şu Büyükayı, bir, iki, üç, dört, orası da kuyruğu, şu da Küçükayı, Kutup Yıldızı da kuzeyi gösterir.”

“Peki, bu nereyi gösteriyor?”

“Ke harfi o, yıldız değil. KONYAK sözcüğünün son harfi. Yıldızlar anayönleri gösterirler. Kuzeyi, güneyi, doğuyu, batıyı. Ayın hörgücü batıda. Hörgüç batıda olursa ay büyür. Hörgüç doğuda olursa ay küçülür.”

“Peki baba, konyak küçülüyor mu? Ke’nin hörgücü doğuda!”

“Büyüyüp küçülmez, Spaak şirketinin koyduğu yazı o.”

“Ay’ı hangi şirket koymuş?”

“Hiçbir şirket. Ay bir uydu, hep vardı.”

“Hep varsa, hörgücü niye değişiyor?”

“Dördünler yüzünden. Yalnız bir bölümü görülüyor.”

“KONYAK’ın da hep bir bölümü görülüyor.”

“Pierbernardi binasının damı daha yüksek de ondan.”

“Ay’dan da mı yüksek?”

Böylece, NYAK’ın her yanışında, Marcovaldo’nun yıldızları yeryüzünün işleriyle iç içe giriyor; Isolina mırıldandığı bir mambo’yu inildemeye dönüştürüyor; çatı penceresindeki kız göz kamaştırıcı, soğuk halka içinde yok oluyor, Fiordaligi’nin sonunda parmaklarının ucuyla göndermek cesaretini bulduğu öpücüğe karşılığını gizliyordu; Filippetto ile Michelino ise yirmi saniye sonra sönen ışıklı yazıya, yumrukları yüzlerinin önünde “Ta-ta-ta-ta...” diye makineli tüfek ateşi açıyorlardı havadan.

“Ta-ta-ta... Gördün mü baba, bir ateşte söndürdüm,” dedi Filippetto, ama neon ışığı söner sönmez savaş tutkusu da geçmiş, gözleri uykudan kapanmaya başlamıştı bile.

“Keşke paramparça olsa!” dedi Marcovaldo yukarıdaki sözler üzerine. “Size Aslan’ı, İkizler’i gösterirdim...”

“Aslan mı?” Michelino birden heyecanlanmıştı. Dur! Aklına bir fikir gelmişti. Sapanını aldı, cebinden eksik etmediği yedek taşları yerleştirdi, olanca gücüyle asılıp KONYAK’ı çakıl yağmuruna tuttu.

Çakılların karşı damın kiremitlerine, olukların çinkolarına düşerken çıkardıkları sesler, kırılan bir pencere camının çatırtısı, aşağıyı boylayan bir taşın bir lamba çanağını çınlatması duyuldu, sokaktan bir ses yükseldi: “Taş yağıyor! Hey, yukarıdakiler! Serseriler!” Işıklı yazı, tam atış sırasında yirmi saniye dolduğu için sönmüştü. Tavan arasındakiler içlerinden yirmiye kadar saymaya başladılar: bir, iki, üç... on, on bir. On dokuz dediler, soluk aldılar, yirmi dediler, çok çabuk saymış olabilecekleri korkusuyla yirmi bir, yirmi iki dediler, ama hiçbir şey olmuyordu. NYAK yanmıyordu yeniden, çardaktaki asmalar gibi kendisini tutan kasaya dolanmış, zor okunur kara bir bezeme kalmıştı geriye. “Aaa!” diye bağırdı hepsi, gökyüzü sayılamaz yıldızlarıyla tepelerinde yükseliyordu.

Michelino’nun kafasının arkasına bir tokat atmak için kaldırdığı eli havada kalan Marcovaldo uzayda korunuyormuş duygusuna kapıldı. Şimdi damlara egemen olan karanlık, sanki görülmez bir engel oluşturarak sarı, yeşil, kırmızı hiyerogliflerin, göz kırpan trafik lambalarının, ışıkları yanık yol alan boş tramvayların, farların ışık hunisini önlerinde sürüyen otomobillerin kaynaşmayı sürdürdükleri aşağıdaki dünyayı dışlıyordu. Bu dünyadan yukarıya yalnızca bir duman gibi belirsiz, yaygın bir fosforışı çıkıyordu. Artık kamaşmayan gözlerini gökyüzüne kaldırdığında uzamların görünümü uzanıyor, takımyıldızlar derinliğine yayılıyorlardı, gökkubbe dört bir yana dönüyordu, her şeyi içeren, hiçbir sınırın içine girmeyen bu yuvarın dokusunun bir uzantısı, bir çentik gibi Venüs’e doğru açılıyor, onun, fışkırarak bir noktada yoğunlaşan hüzünlü ışığıyla Dünya’nın çatısı üzerinde tek başına belirmesini sağlıyordu.

Bu gökyüzüne asılı yeni Ay, soyut yarım ay görünüşünü gösterecek yerde, çevresi, Dünya’nın yitirdiği bir Güneş’in düşey ışınlarıyla aydınlanmış, ama -yalnızca kimi ilkyaz gecelerinde görüldüğü gibi- yine de sıcak ısısını koruyan donuk yuvar özelliğini açığa vuruyordu. Marcovaldo gölgelerle ışıklar arasında bölünmüş bu daracık ay kıyısına baktıkça, sanki geceleyin bir mucizeyle güneşe boğulmuş bir deniz kıyısına ulaşmanın özlemiyle doluyordu.

Çocuklar da eylemlerinin umulmadık sonucundan korkmuş; neredeyse kendinden geçmiş Isolina, çatı penceresinin cılız ışığını, sonra da kızın aysıl gülümsemesini seçebilen Fiordaligi tavan arasının penceresine yapışıp kalmışlardı. Annelerinin sesi duyuldu:

“Hadi, gece artık, ne işiniz var pencerede? Ay ışığında hastalanacaksınız!”

Michelino sapanını havaya kaldırdı:

“Ay’ı söndürüyorum!” deyip yorganın altına girdi.

Böylece o gecenin geri kalan bölümünde olsun, ertesi gece boyunca olsun karşı damdaki ışıklı ilan yalnızca **SPAAK-KO** yazdı ve Marcovaldo’nun evinden gökyüzü görüldü. Fiordaligi ile aysıl kız parmaklarıyla birbirlerine öpücükler gönderdiler, belki de dilsizler gibi konuşarak buluşmak için sözleştiler.

Ama ikinci günün sabahı damda, ışıklı yazının kasnağının arasında kabloları, kordonları inceleyen tulumlu iki elektrikçinin görüntüsü belirdi. Marcovaldo, havanın nasıl olacağını anlamak isteyen yaşlılar gibi burnunu dışarı çıkarıp: “Bu gece yine **NYAK**’lı bir gece olacak,” dedi.

Kapı çalınıyordu. Açtılar. Gözlüklü biriydi. “Rahatsız ediyorum, pencerenizden dışarı bakınama izin verir misiniz? Sağ olun.” Sonra da kendini tanıttı: “Doktor Godifredo, ışıklı reklam uzmanı.”

“Yandık! Zararı bize ödetecekler!” diye düşündü Marcovaldo, gökbilim keyfini unutup öfkeli gözlerle çocuklarına baktı. “Pencereden bakınca, siz de taşların buradan atılmamış olduğunu anlayacaksınız.” Ellerini öne uzatmayı denedi. “Çocuklar bazen serçelere taş atıyorlar, ama Spaak’ın ilanı nasıl bozuldu anlayamadım. Ceza verdim hepsine, hem de öyle bir ceza ki! Bir daha yinelenmeyecek, içiniz rahat etsin.”

Doktor Godifredo’nun yüzü ciddileşti:

“Benim ‘Spaak’ ile ilgim yok. ‘Tomawak Konyak’ için çalışıyorum. Bu dama ışıklı bir reklam yerleştirme olanağını incelemeye gelmiştim. Ama siz anlatın yine de, anlattıklarınız ilginç geldi bana.”

Böylece Marcovaldo, yarım saat sonra, ‘Spaak’ın başlıca rakibi ‘Tomawak Konyak’ ile anlaşmaya varmış oldu. NYAK yazısının her yeniden yanışında çocuklar sapanla taş atacaklardı.

“Bardağı taşıran son damla olacak bu,” dedi Doktor Godifredo. Yanılmıyordu; aşırı tanıtım giderleri nedeniyle iflasın eşiğine gelmiş olan

‘Spaak’ en güzel ışıklı ilanının sürekli olarak bozulmasını kötüye işaret saydı. Kimi kez **KONAK**, kimi kez **KOYAK**, kimi kez **KOYK** diye okunan yazı müşteriler arasında, firmanın para sıkıntısı çektiği düşüncesinin yayılmasına yol açtı: bir süre sonra ilancılık ajansı, eski borçlar ödenmedikçe onarım yapınama kararı aldı; sönen yazı alacaklıların telaşını artırdı; ‘Spaak’ iflas etti.

Marcovaldo gökyüzünde ayın olanca parlaklığıyla yuvarlaklaştığını gördü.

Elektrikçiler yeniden karşı dama tırmandıklarında son dördündü. O gece, eskisinin iki katı yükseklikte ve büyüklükte ışıklı harflerle **KONYAK TOMAWAK** yazıyordu, artık ne ay ne gökkubbe ne gökyüzü ne gece vardı, iki saniyede bir yanıp sönen **KONYAK TOMAWAK**, **KONYAK TOMAWAK**, **KONYAK TO-MAWAK** vardı yalnızca.

İçlerinde en çok zarar gören Fiordaligi oldu; aysıl kızın penceresi kocaman, içine girilemez bir *çift* ve’nin gerisinde yitip gitmişti.

Çeviren: Rekin Teksoy

Fabrikanın Tavuğu

Bekçi Adalberto'nun bir tavuğu vardı. Adalberto büyük bir fabrikanın koruma görevlilerinden biriydi; şefi izin verdiği için tavuğunu fabrikanın avlusunda besliyordu. İleride burada bir kümes kurmak istiyordu ve işe o tavuğu almakla başlamıştı. Bol bol yumurtlayan ve gıdaklamasıyla fabrikanın ciddi havasını asla bozmayacak sessiz bir hayvancık olduğunu garanti etmişlerdi. Gerçekten de, tavuğundan hoşnut olmaması için hiçbir neden yoktu; günde en az bir yumurta yumurtlardı ve arada bir pes perdeden guruldamanın dışında hiç sesi çıkmazdı. Aslına bakarsanız, Adalberto'ya tavuğu sadece kümeste tutmak için izin verilmişti ama uzun yıllardan beri makine uygarlığının fethettiği avluda yalnızca paslı çiviler değil, solucanlar da bulunduğundan, çevrede dolaşıp yemlenmesine göz yumuluyordu. Böylece, işçilerin çok iyi tanıdığı, özgür ve sorumsuz davranışı nedeniyle de epey kıskandığı tavuk, gün boyu keyfince dolaşır, bütün servislere girip çıkardı.

Bir gün, yaşlı torna ustası Pietro, yaşıtı olan denetçi Tommaso'nun fabrikaya, ceplerini mısır taneleriyle doldurup gelmeye başladığını fark etti. Köylü kökenini unutmayan denetçi, tavuğun üretkenlik yeteneğini hemen değerlendirmiş, buna bir de yüklendiği angaryaların öcünü almak arzusu da eklenince, hayvanı ayartıp bekçinin elinden almak ve kendi tezgâhının yanına yerleştirdiği bir hurda demir kutusuna yumurtlamasını sağlamak için kurnazca bir dümen çevirmeye başlamıştı.

Arkadaşından böyle bir şey beklemediği için, onun bu hilesini anladığı zaman çok bozulan Pietro, hemen ondan aşağı kalmamaya karar verdi. Akraba olacakları ortaya çıktığından beri (Pietro'nun oğlu Tommaso'nun kızını almayı kafasına koymuştu) boyuna kapışıyorlardı. Pietro da hemen mısır depoladı, kendine bir hurda demir kutusu hazırladı ve sorumlusu olduğu makinelerden vakit buldukça, tavuğu yanına çekmek için elinden geleni yapmaya başladı. Böylece, bir yumurta uğruna değil, sadece öç

almak için yapılan bu maç Adalberto'ya karşı değil, Pietro ile Tommaso arasında oynanıyordu; fabrikaya giren çıkan işçilerin üstlerini arayıp çantalarını karıştıran zavallı Adalberto'nun hiçbir şeyden haberi yoktu.

Pietro, servisin alçak bir duvarla bölünmüş bir köşesinde tek başına çalışırdı; avluya bakan camlı bir kapısı olan bu bölümü salt kendine ait bir "salon" sayardı. Birkaç yıl önceye kadar burada iki makine ve iki işçi vardı: Pietro ve bir başkası. Ama günün birinde öteki işçi, fıtık sorunu yüzünden sağlık sigortası tarafından hastalık iznine yollanınca, Pietro geçici olarak her iki makinenin işini de üstlenmişti. Gerektiği gibi, bütün devinimlerini ayarlamayı öğrenmişti: bir makinenin manivelasını indirip hemen öteki makinedeki hazır olan parçayı çıkarmaya koşardı. Fıtıklı işçi daha sonra işe dönmüş ama başka bir servise atanmıştı. Pietro kesin olarak o iki makinenin başında kalmıştı; hatta, bir rastlantı ya da unutma durumu olmadığını iyice anlasın diye, bir kronometre uzmanı gelip her makine için ne kadar zaman gerektiğini hesaplamış ve iki işlem arasında birkaç saniyelik boş vakti kaldığını fark ederek makinelerin sayısını üçe çıkarmıştı. Daha sonra, götürü işlerin genel bir gözden geçirilmesi sırasında, hangi yekûnu tutturmak için olduğu tam olarak anlaşılmayan bir nedenden dolayı, Pietro'ya dördüncü bir makine daha verilmişti. Altmış yaşından sonra, aynı süre içinde eski işinin dört katını yapmayı öğrenmiş ama aylığı değişmediği için, bunun yaşamında kayda değer bir yansıması olmamış, sadece öteden beri çektiği astım hastalığı artmış, ayrıca, nerede ve kiminle olursa olsun, bir yere oturur oturmaz uyuklamaya başlar olmuştu. Yine de, güçlü kuvvetli bir ihtiyardı ve ruhu genç kaldığı için, hep büyük değişikliklerin arifesinde olduğuna inanırdı.

Pietro günde sekiz saat dört makinenin arasında hep aynı hareketleri yaparak dönüp dururdu; artık o kadar alışmıştı ki, gereğinden fazla döküm çapağı olduğunu gördü mü hemen eğeleyebilir, astımının temposunu işinin uyumuna göre ayarlayabilirdi. Gözbebekleri bile, tıpkı yıldızlar gibi, şaşmaz bir yol izler, öyle devinirlerdi çünkü aksamaması ve götürü işleri berbat etmemesi için, her makineye dikkat etmesi gerekiyordu ve bu iş, belli aralıklarla hepsine bir göz atmayı zorunlu kılıyordu.

İşe başladıktan yarım saat sonra Pietro yorgun düşerdi, fabrikanın gürültüleri tek bir uğultu gibi kulaklarını tıkar, yalnızca kendi makinelerinin bileşik temposunu duyardı. *Bu* temponun dürtüsüyle sersemlemiş, tıpkı karayı gören bir kazazede gibi, ya bir arıza olduğu ya da paydos saati

geldiği için yavaşlayan döner kayışların çıkardığı iniltiyi andıran ses duyuluncaya kadar işini sürdürürdü.

Ama insan özgürlüğü öyle sonsuz, öyle bitmez tükenmez bir şeydir ki, bu durumda bile, Pietro'nun düşünceleri bir makineden ötekine ağlarını örer, bir örümceğin karnından çıkan iplik gibi akmayı sürdürür, bütün o adımlar, devinimler, göz atmalar, yansımalardan oluşan geometrinin arasında bazen birden kendisini, tıpkı sabahın geç bir saatinde evinden çıkıp çardağın altından güneşe bakan, bir ıslıkla köpeğini çağıran, dallara kurdukları salıncakta sallanan torunlarını ve günden güne olgunlaşan incirleri izleyen huzur içinde bir köylü gibi hissederdi.

Doğal olarak, bu düşünce özgürlüğüne ancak uzun bir çıraklık devresi isteyen bir yöntemle ulaşılabilirdi: örneğin, tornanın altındaki parçayı eliyle iterek yürütmesi gerektiği zaman, aklından geçenleri şıp diye kesmesini ama parça bir kere yivin içine girdikten sonra, yavaşça itmeyi sürdürürken yine düşüncelere dalmayı bilmek gerekirdi; çünkü, en iyi hayaller ancak bildik bir yolda yürürken kurulabilir, bu yol sadece iki adımlık olsa bile: bir-iki, ama o kısacık sürede insanın kafasından neler neler geçebilir: mutlu bir yaşlılık, her pazar günü seçim konuşmalarını dinlemek için köy meydanına inmek, hoparlörün yakınında bir yere oturup can kulağıyla söylenenleri dinlemek, boşta gezen oğluna bir iş bulmak, sonra da, hemen dünyaya gelecek bir sürü torunuyla yaz akşamları kıyı setinde oturup balık avlamak, hele arkadaşı Tommaso'yla, bisiklet yarışları ya da hükümet krizi konusunda bahse tutuşmak... O zaman Tommaso herhalde inatçılığı ve kafasının dikine gitmeyi bırakırdı... Bütün bunları aklından geçirirken gözü hep tetikte, döner kayışın, kasnak tekerleğinin her zaman tekleyebilen noktasındaydı.

"Eğer Ma... (manivelayı kaldır!)...yıs ayında oğlum o salak herifin kızıyla evlenirse... (şimdi parçayı tornanın altına yerleştir!)... büyük odayı boşaltırız… (iki adım attıktan sonra)… böylece, yeni evliler pazar günleri pencereden dağları seyrederek geç vakte kadar yataklarında yatabilirler... (şimdi o manivelayı aşağı indir!)... ben de bizim kocakarıyla, küçük odaya geçerim… (o parçaları yerlerine koy!)… bizim pencereden de gaz deposu görünür, ne fark eder ki." Sonra, sanki evin yakınındaki gaz deposu onu günlük yaşamın gerçeklerine döndürmüş gibi, ya da belki tornanın bir anlık teklemesine sinirlendiği için, birden hırçınlaşıverir ve başka şeyler düşünmeye başlardı. "Sengötürüsorunuiçingreveönayakolanhaddeatölyesi...

biz... (dikkat! çarpık oldu!)... uz...manlık (dikkat!) sınıfımızın... hakkını (tüh be! gitti işte!)... arayarak… seni... des...tekleriz...”

Böylece, makinenin devinimleri, düşüncelerinin devinimlerini koşullandırıp yönetirdi. Bu mekanik kafes içinde düşünceler, tıpkı giydiği zırha alışan bir Rönesans şövalyesinin kasları gelişmiş, çevik bedeni gibi yavaş yavaş hızlanıp atılganlaşıldı; şövalye uyuşmuş kollarını rahatlatmak için nasıl gerinip kaslarını gevşetir, demir arkalığa sürtünmekten kaşınan kürek kemiklerini oğuşturur, kaba etlerini kasar, eğere basmaktan ezilen erbezlerini oynatıp yerlerini değiştirir, ayağının başparmağıyla ikinci parmağının arasını açmaya uğraşırsa, Pietro’nun sinirli bir gerginlik, özdevinim ve yorgunluk içinde sıkışıp kalmış düşünceleri de yavaş yavaş açılıp çözülürdü.

Çünkü, içeri umut ışığının sızdığı bir delik olmayan hapishane yoktur. En küçük zaman kesitlerini bile zorla değerlendirmeye uğraşan bir sistemde de, insan kendi devinimlerini belli bir biçimde düzenlerse, bir an gelir ki, birkaç saniye için de olsa, olağanüstü boş zaman bulabilir, ileri geri iki üç adım atar, karnını kaşır, “la la la” diye bir şarkı mırıldanır ve eğer ustabaşı bela çıkaracak kadar yakında değilse, yanındaki arkadaşıyla iki çift laf bile edebilir.

İşte şimdi de, tavuk görünür görünmez Pietro içinden “geh bili bili bili” diyerek kocaman düztaban ayaklarıyla dört makine arasındaki gidip gelişini tavuğun devinimlerine benzetiyor, hurda demir kutusuna kadar tek tek mısır taneleri dökerek tavuğun ne aynasız Adalberto, ne de hem dostu hem rakibi olan Tommaso için değil, yalnızca kendisi için yumurtlaması arzusuyla hayvanı yanına çekmeye çalışıyordu.

Ama tavuğu ne Pietro’nun ne de Tommaso’nun yuvaları ilgilendiriyordu. Anlaşılan, servisleri dolaşmaya çıkmadan önce, her gün daha şafak sökmeden Adalberto’nun kafesine yumurtasını bırakıyordu. Tornacıyla denetçi tavuğu görür görmez yakalayıp gerisini yoklamaya başladılar. Bir kedi gibi evcil olan hayvancağız bu ellemelere hiç ses çıkarmıyordu ama gerisi hep boştu.

Birkaç günden beri Pietro, dört makinesinin başında yalnız değildi. Aslında, makinelerden sorumlu olan sadece oydu ama belli sayıda bazı parçaların son rötuşlarının yapılıp cilalanmaları gerektiğinden, bir işçi bazen gelip bir avuç parça alıyor ve bir köşeye yerleştirilen küçük tezgâhta on dakika kadar sakin sakin kırt-kırt-kırt diye hepsini eğeliyordu.

Pietro’nun yardıma gereksinimi yoktu, tam tersine, o herifin ayak altında dolaşması kafasını karıştırıyordu; üstelik, adamın gerçek görevinin başka olduğu da besbelliydi. Bu herif, bütün işçilerin çok iyi tanıdığı biriydi, bir de lakabı vardı: Kokmuş Giovannino.

Sıska, kara kuru, gür kıvırcık saçlı, üst dudağını da yukarı doğru çeken kalkık burunlu bir adamdı. Nereden geldiği de belli değildi; bütün bildikleri, fabrikaya tuvaletleri temizlemek için alındığıydı ama asıl işi, gün boyu orada oturup bütün duyduklarını üst makamlara iletmekti. Tuvaletlerde konuşulanların neden o kadar önemli olduğunu hiçbir zaman anlayamamışlardı; galiba İç Komisyon’dan ya da kim bilir hangi şeytan alasıca sendikadan iki kişi - o saat işten atılmak tehlikesiyle karşılaşmadan bir çift laf edilemediğine göre - işer gibi yapıp, tuvaletlerden birinde, bir gün azıcık fikir alışverişi yapmışlardı. Fabrika kenefleri rahat konuşulacak mekânlar sayılmaz tabii; bir kere, doğru dürüst bir kapı bulunmaz, sadece insanın başını ve göğsüne kadar bedenini açıkta bırakan paravanalar vardır, bunun nedeni de, içeride sigara içilmesini engellemektir; zaten ikide bir bekçiler kontrole gelir, içeride çok fazla kalanlar gerçekten büyük işler mi yapıyor yoksa dinleniyorlar mı diye bakarlar ama yine de fabrikanın öbür bölümlerine kıyasla sakin ve huzurlu yerlerdir. İşte o iki adam iş saatinde politika yapıyorlar diye kovulmuşlardı. Tabii birisi ihbar etmişti ve çok geçmeden bunun Giovannino olduğu anlaşıldı ve o günden sonra da adı Kokmuş Giovannino oldu. İlkbahardı ve Kokmuş Giovannino sabahtan akşama kadar keneflerde oturur, sifonlardan gelen şakır şakır suları ve suya düşen cisimlerin çıkardığı cambıl cumbul sesleri dinler, özgürce akan çağlayanları ve temiz havayı düşlerdi. Artık kimse keneflerde konuşmuyordu. Sonunda, Kokmuş Giovannino’yu oradan aldılar. Elinden hiçbir iş gelmeyen Giovannino, her zaman tetikte olan yöneticilerin saçma korkuları yüzünden, gizli işler çevirmek üzere, üstünkörü ve gereksiz oldukları besbelli görevlerle bir servisten ötekine yollanmaya başladı. Her gittiği yerde, onu gören işçiler tek laf etmeden arkalarını dönüyor, gereksiz işleri yapmaya çabalayan adamın yüzüne bile bakmıyorlardı.

Şimdi de yaşlı, sağır ve yalnız bir işçinin peşine takmışlardı, ne bulup çıkaracak, hangi sırrı açığa vuracaktı? Yoksa artık o da, gammazladığı kurbanları gibi, kapı dışarı edilmenin eşiğine mi gelmişti? Kokmuş Giovannino bir ipucu, bir belirti, kuşku uyandıran bir şey bulabilmek için kafa patlatıyordu. Tam sırasıydı, bütün fabrika telaş içindeydi, işçilerde bir

kaynaşma vardı, yöneticiler tetikte bekliyorlardı. Giovannino’nun uzun süredir düşünüp taşındığı bir şey vardı. Her gün belli bir saatte servise bir tavuk giriyordu. Tornacı Pietro da tavuğu tutup gerisini yokluyordu. Avcunda bir iki mısır tanesiyle tavuğun yanına yaklaşıyor, sonra da elini hayvanın kıçına atıyordu. Bu ne demekti? Yoksa bir servisten ötekine gizli mesajlar yollamak için bir yöntem miydi? Giovannino’nun kuşkusu kalmamıştı. Pietro’nun yaptığı, ya tavuğun tüyleri arasında bir şey aramak ya da oraya bir şey saklamaktı. Kokmuş Giovannino bir gün, Pietro tavuğu salıverdikten sonra hayvanın peşine düştü. Tavuk avluyu geçti, bir demir putrel yığınının üstüne çıktı. Giovannino dengesini kaybetmemeye çalışarak arkasından gitti. Derken tavuk bir borudan içeri girdi - Giovannino emekleyerek onu izledi - tavuk biraz daha avluda dolandıktan sonra denetim servisine girdi. Orada bir başka yaşlı adam, onu bekler gibiydi: kapıda durmuş gözetliyordu ve hayvancağız ortaya çıkar çıkmaz hemen elindeki çekiçle tornavidayı atıp yanına gitti. Tavuk onunla da dost görünüyordu, ayaklarından tutulup kuyruğunun altının yoklanmasına hiç aldırmadı. Çok önemli bir şey keşfettiğinden artık Giovannino’nun kuşkusu yoktu. Umulmadık bir başarı sağlamıştı. ‘‘Haber her gün Pietro’dan öbür adama gönderiliyor. Yarın tavuk Pietro’nun yanından ayrılır ayrılmaz hemen yakalatıp aratacağım.”

Ertesi gün Pietro, pek bir şey beklemeden yine tavuğun gerisini yoklayıp üzgün bir tavırla yere bıraktıktan sonra Kokmuş Giovannino’nun birden elindeki eğeyi atıp bir koşu dışarı çıktığını gördü.

Bir tehlike olduğu haberi üzerine servis nöbetçisi hemen tavuğun yakalanmasını emretti. Avluda toz toprak içindeki cıvataların arasında böcekleri ve kurtçukları gagalayan zavallı tavuk yakalanıp Koruma Dairesi başkanının odasına götürüldü.

Adalberto’nun henüz hiçbir şeyden haberi yoktu. Belki onun da bu işte suç ortağı olduğu kuşkusuyla, durumu kendisinden saklamışlardı. Koruma dairesinden çağrılıp da içeride, masanın üstünde, iki arkadaşının sımsıkı tuttuğu tavuğu görünce neredeyse ağlayacaktı. Belki de fabrikada dolaşmasına kızdıklarını düşünerek “Ne yaptı? Ne oldu? Kafesinden dışarı hiç çıkarmıyordum,” diye lafa başladı.

Ama çok geçmeden, suçlamaların çok daha ağır olduğunu anladı. Emekli bir jandarma komutanı ve ordudaki aşama düzeninde hâlâ sözü geçen Koruma Dairesi başkanı, onu soru yağmuruna tuttu. Bu sorgulama

sırasında, Adalberto'nun tavuğa olan sevgisinden ve ileride bir kümes kurmak umudunun kırılmasından çok, en korktuğu şey tehlikeli bir duruma sokulmaktı. Hemen kendini savunmaya geçti, tavuğunu başıboş bıraktığı için gerekçeler bulmaya çalıştı ama tavukla sendikalar arasındaki ilişkilerle ilgili soruları yanıtlarken ne kendini haklı göstermeye ne de özür dilemeye kalktı. Tek düşüncesi, bu işte herhangi bir sorumluluğu olmadığına karşısındakini inandırmak olduğundan, 'bilmiyorum, benim böyle şeylerle hiç ilgim yok" demekten öteye gitmedi.

Bekçinin iyi niyetli olduğuna inandılar ama o, boğazında düğümlenen gözyaşları, içinde büyük bir pişmanlıkla, tek başına kalan zavallı tavuğa bakıyordu.

Jandarma komutanı tavuğun iyice aranmasını emretti. Polis görevlilerinden biri, içinin bulandığını ileri sürerek bu işten sıyrılmaya çalıştı, bir başkası, gagalanıp kanlar içinde kalan parmağını emerek uzaklaştı. En sonunda, her yerde hazır bulunan fırsat düşkünleri, çabalarını göstermekten son derece mutlu kişiler ortaya çıktılar. Tavuğun döl yatağında fabrikanın çıkarlarına aykırı ya da başka türden herhangi bir mesaj bulunmadığı anlaşıldı. Savaş yöntemleri konusunda uzman olan jandarma komutanı, hayvanın kanatlarının altına bakılmasını emretti; anlaşılan, istihkâm subayı Colombofili, mühürlü özel barut kovanlarında sakladığı mesajları oraya saklarmış. Kanatların altı iyice aranıp tarandı, masanın üstü çamurlar ve tüyler içinde kaldı ama hiçbir şey bulunmadı.

Yine de, fazla kuşku uyandırdığı ve güvenilmez sayıldığı için suçsuz olamayacağına karar verilen tavuk ölüm cezasına çarptırıldı. O pimpis avluda, kara üniformalı iki adam ayaklarından tutarken bir üçüncüsü hayvanın boynunu burdu. O güne kadar keyifli bir "gıt gıt gıdak" sesi çıkarmaktan bile çekinen zavallı tavuktan uzun ve canhıraş bir son çığlık, içler acısı bir gıdaklama yükseldi. Adalberto ellerini yüzüne örttü. Cıvıl cıvıl bir kümes kurma hayalleri gerçekleşemeden kırılmıştı. Acımasız makine her zaman, kendine hizmet edenleri ezer. İşten çıkarılmaları protesto eden işçi kuruluyla görüşeceği için çok tasalanan fabrika sahibi, odasından tavuğun ölüm çığlığını duydu ve o gün kötü bir şeyler olacağı hemen içine doğdu.

Çeviren: Sernin Sayıt

Rakamların Gecesi

Akşamın karanlığı yollarla caddelere sızıyor, ağaçların yaprakları arasındaki boşlukları siyahla dolduruyor, seyir halindeki tramvay yaylarını benek benek kıvılcımlarla beziyor, tek tek sokak lambalarının altında açık-koyu bir koni halinde açılıyor, vitrinlerdeki şenliği tutuşturuyor ve daha yukarıda, evlerin cephelerine sinerek, perdeleri çekili pencerelerde ailelerin mahremiyetini belirginleştiriyor. Ama ara ve ilk katlarda, perdesiz geniş ışık dörtgenleri, şehirdeki bin bir şirketin ofislerinin gizlerini açığa vuruyor. Mesai sona ermek üzere: Sıraya dizili daktiloların merdanelerinden son kâğıtlar yuvarlanıp çıkarılıyor, ezik karbon kâğıdından ayrılıyorlar; büro şeflerinin yazı masaları üzerine imzalanacak yazışma dosyaları koyuluyor, daktilo kızlar daktiloların kılıflarını geçirip vestiyere yollanıyor ya da çoktan üstlerini giymiş, kart basmak için sıraya girmiş topluluğun peşi sıra kuyruğa giriyorlar. Çok geçmeden her yer bomboş. Şimdi pencereler, kireç aklığına batmış bir dizi boş odayı açığa çıkarıyor: Floresan lambalarından, capcanlı renklerle farklı bölgelere ayrılmış duvarların üzerine, parlak ve çıplak yazı masalarının üzerine, azgın düşünme çabalarının tepinmesi sona erdiği için artık atlar gibi ayakta uyuyan bilgi-işlem aygıtlarının üzerine yansıyan aklık bu. Birden bu geometrik sahne dekoruna, üzerlerinde yeşil-kırmızı çiçekli sabahlıkları, başörtülü başları ya da “imparatorluk stili” taranmış saçları ya da boyunlarına doladıkları atkıları, üstlerinde kısacık etekleriyle orta yaşlı kadınlar doluşuyor: Eteklerin altından yün çoraplar içindeki şiş bacaklar, kumaş terlikli ayaklar çıkıyor. Muhasebe gecesi, cadılar doğuruyor. Ellerinde süpürgeler ve fırçalar, o pürüzsüz yüzeylere kendilerini atıyorlar, cadılıklarının izini
sürmek için.

Bir pencere çerçevesinde, kirpi gibi siyah saçlı bir çocuğun çilli yüzü belirip yok oluyor, sonraki, ondan sonraki, daha sonraki pencerede yeniden beliriyor, akvaryumdaki bir aybalığı gibi. İşte, bir pencerenin köşesinde durdu, o anda birden panjur açılıveriyor ve ışıklı akvaryum dörtgeni gözden kayboluyor. Bir iki üç dört, bütün pencerelere karanlık çöküyor ve her birinde görülen son şey, o küçük yüzdeki aybalığı ifadesi.

“Paolino! Panjurların hepsini indirdin mi?”

Paolino’nun okula gitmek için sabah erken kalkması gerekse de, annesi biraz yardımcı olsun ve çalışmayı öğrensin diye, onu her akşam yanında getiriyor. O saatte yumuşak bir uyku bulutu, Paolino’nun gözkapakları üzerinde ağırlığını duyurmaya başlıyor. Çoktan karanlık çökmüş sokaklardan içeri girince, o boş ve ışıkla kaplı odalar, bir tür sersemlik hissi yaratıyor insanda. Masa lambaları da açık bırakılmış, katlanır uzun boyunları üzerindeki yeşil abajurları, yazı masalarının parlak yüzeyine doğru eğik duruyor. Paolino, geçerken, lambaları söndürüp o aydınlığı azaltmak için her birinin düğmesine basıyor.

“Ne yapıyorsun? Oyun oynamanın sırası mı şimdi? Gel de bize yardım et! Panjurları indirdin mi?”

Paolino, ani bir hareketle, bütün panjurları bir anda indiriveriyor. Dışarıdaki gecenin karanlığı, sokak lambalarının halesi, yolun karşısındaki uzak pencerelerin belli belirsiz aydınlığı yok oluyor, artık bu ışık kutusundan başka dünya yok. Panjurun her takırtısında, Paolino uyuşukluğundan uyanır gibi oluyor; ama insanın rüyasında uyandığını görmesi ve daha derin bir uykuya dalması gibi bir şey bu.

“Anne, çöp kutularını boşaltabilir miyim?”

“Evet, aferin, torbayı al ve fırla!”

Paolino torbayı alıp, atık kâğıtların bulunduğu çöp kutularını boşaltmak için ofisleri dolaşmaya başlıyor. Torbayı, boyundan büyük olduğu için yerde kaydırarak arkasından sürüklüyor. Turu elinden geldiğince uzatmak için yavaşça yürüyor; Paolino için bütün akşamın en güzel ânı bu. Hepsi tıpatıp aynı hesap makineleri ve dosya dolaplarının dizili olduğu büyük odalar, yetkililerin telefon, dahili telefon ve klavyelerle kaplı yazı masalarının bulunduğu odalar açılıyor önünde. Orada tek başına dolaşmak, o madeni eşyalarla özdeşleşecek kadar, kalan her şeyi unutacak kadar hoşuna gidiyor; özellikle hoşlandığı şey ise, artık kulaklarında annesiyle Bayan Dirce’nin dırdırının olmaması.

Bayan Dirce ile Paolino’nun annesi arasındaki fark şu: Bayan Dirce, Sbav Şirketi’nin ofislerinde temizlik yaptığının son derece bilincinde, oysa Paolino’nun annesi için, ha bir şirketi temizlemiş, ha bir mutfağı, ha bir dükkânın deposunu, hepsi bir.

Bayan Dirce, bütün ofislerin adlarını biliyor. “Şimdi, muhasebe bölümüne gidiyoruz, Bayan Fensotti,” diyor Paolino’nun annesine.

“Muhasebe mi?” diye soruyor Bayan Fensotti köyden yeni gelmiş, kısa boylu ve şişman bir kadın.

Oysa Bayan Dirce, zayıf ve uzun boylu, kibirli mi kibirli ve bir tür kimono giyiyor. Şirketin bütün gizlerini biliyor ve Paolino’nun annesi, ağzı açık, onu dinliyor. “Görüyor musunuz, Doktor Bertolenghi nasıl da dağınık, olacak şey değil,” diyor, “bahse girerim, bu kargaşa içinde, ihracat işleri aksıyordur...”

Paolino’nun annesi, Bayan Dirce’nin kolundan çekiyor: “İyi de, bize ne bu adamdan? Boş verin gitsin... Niye dert ediyorsunuz, Bayan Dirce? Masaların üzeri boşaltılmamışsa, biz de temizlemek zorunda değiliz, bilmiyor musunuz? Püskülle telefonun üzerinden şöyle bir geçiveririz, olur biter, kabasını almak için... “

Bayan Dirce, evraklara da burnunu sokuyor, bir mektubu alıp, miyop olduğu için burnuna yaklaştırıyor ve şöyle diyor: “Bak hele, dinleyin, üç yüz bin dolar, diyor burada... Üç yüz bin doların ne kadar ettiğini biliyor musunuz, Bayan Fensotti?”

Ofisin çekidüzeni yanında iki kadın bir uyumsuzluk, bir hakaret gibi geliyor Paolino’ya. İkisi de sinirine dokunuyor: Bayan Dirce, dahili telefon tuşlarının ya da çekmece kollarının tozunu almak için büro şefinin koltuğuna oturduğunda, küstah, gülünç bir kadın ve orada toz bezini hareket ettirirken, yüzünde önemli bir iş halleden büro şefi ifadesi beliriveriyor; annesine gelince, o hep aynı köylü kadın, hesap makinelerinin tozunu alırken, sanki ahırda hayvanları güdüyor.

Paolino onlardan uzaklaşıp boş ofislerin içine daldıkça, uykudan küçülmüş gözleri, o çıplak ve dik açılı ufku genişletiyor ve kendini bir karınca gibi, yere dimdik inen ışıltılı dağlar arasında, düz ve ak bir göğün altında, linolyum döşeli ıssız ve pürüzsüz bir toprağı kateden neredeyse göze görünmez bir varlık gibi düşünmek hoşuna gidiyor. O zaman yüreğini korku kaplıyor ve cesaretini toplamak için çevrede insan yaşamına dair hep değişken ve uyumsuz belirtilerin izini sürmeye başlıyor. Bir masanın -belli ki bir kadın çalışanın masası- camının altında Marlon Brando’nun bir fotoğrafı var; bir başka kadın, bir pencere korkuluğunda küçük bir saksıda nergis soğanlarını muhafaza ediyor; bir çöp kutusunda resimli bir dergi, bir başkasında kurşunkalemle çizilmiş kuklalarla dolu bir bloknot sayfası var; bir daktilo kızın iskemlesi menekşe kokuyor, bir kül tablasında yaldız kâğıdından küçük likörlü çikolata kapları var. İşte, bu küçük ayrıntılara

tutunmak yeterli, o geometrik çölün verdiği kaygı yok oluveriyor, ama Paolino, bayağı bir şey yapmışçasına, kendisini neredeyse aşağılanmış hissediyor, çünkü ona en çok kaygı vereni, kendisinin kılmak istiyor ve kılmak zorunda.

Bir oda, makinelerle dolu. Şimdi durmuş haldeler, ama Paolino bir keresinde onları sürekli bir uğultuyla çalışırken ve böceklerin kanatları gibi delikli kalın kâğıtlar çıkarırken görmüş; makineleri idare eden beyaz hekim gömlekli bir adam durup Paolino'yla konuşmuştu. “Gün gelecek, ofisler sırf böyle iş görecekler,” demişti, “kimseye ihtiyaç olmayacak, bana da.”

Paolino, hemen Bayan Dirce'ye koşmuştu. “Şu makineler ne üretiyorlar biliyor musunuz?” diye sormuştu, kadının bir falsosunu yakalamayı umarak; tam o sırada, beyaz gömlekli adam, bu makinelerin hiçbir şey üretmediğini açıklamıştı Paolino'ya: Ama şirketin bütün işlerini onlar yönetiyormuş, hesapları onlar denetliyormuş, olan ve olması gereken her şeyi biliyorlarmış.

“Şuradakiler mi?” demişti Bayan Dirce, “onlardan fare kapanı bile olmaz, inanın bana. Hem bir şey söyleyeyim mi size? Bu makinelerin temsilciliği, Bay Pistagna'nın kayınbiraderinin elinde; o nedenle, Pistagna şirkete bu makineleri satın aldırttı. İşte, işin iç yüzü bu...”

Paolino omuz silkmişti. Bayan Dirce'nin hiçbir şeyden anlamadığı bir kez daha belli oluyordu; o makinelerin geçmişle geleceği bildiklerini ve günün birinde kimsesiz ve boş ofisleri -şimdi gece vakti olduğu gibi- tek başlarına işleteceklerini bile bilmiyordu. Şimdi, Paolino kâğıt torbasını arkasından sürükleyerek, annesinden ve Bayan Dirce'den olabildiğince uzakta, gelecekteki o günün nasıl olacağını zihninde canlandırmaya, bu fikir üzerinde yoğunlaşmaya çalışıyor, ama sanki uyumsuz varlığıyla hep ona engel olan bir şeyler var. Acaba ne?

Çöp kutularını almak için bir ofise girdiğinde, birisinin korkudan “Ah!” diye bağırdığını işitiyor. Mesaiye kalmış bir erkek memurla bir kadın memur, onun dik uzun saçlarının bir kirpi gibi kapı boşluğundan içeri uzandığını ve sonra kırmızı-yeşil çizgili bir kazak giymiş bir çocuğun, arkasında büyük bir torbayı sürükleyerek belirdiğini gördüler. Paolino, oradaki gereksiz varlığın kendisi olduğunu acıyla anlıyor.

Oysa memurlar ortamla uyumlu görünüyorlar. Mesaiye kalmış bu iki kişiden kadın olanı, kızıl saçlı, gözlüklü; erkek olanının briyantinli parlak saçları var. Adam kadına rakamları söylüyor, kadın da bunları daktilo

ediyor. Paolino, durup onlara bakıyor. Erkek memur, rakamları yazdırırken yürüme gereği duyuyor, ama masaların arasında hep dik açılı dönüşlerle hareket etmesi, sanki bir labirentte yürüdüğü izlenimini uyandırıyor. Kıza bir yaklaşıp bir ondan uzaklaşıyor; rakamlar kuru bir sağanak gibi yağıyor, tuşlar makinenin harf kollarını kaldırıp indiriyor, erkek memurun sinirli elleri, masa takvimine, kâğıt sepetlerine, iskemlelerin arkalıklarına dokunuyor: Ellerinin karşılaştığı her şey, demirden. Belli bir noktada, kız bir hata yapıyor, durup hatayı merdanenin üzerinden siliyor ve o zaman bir an her şey daha tatlı, neredeyse okşayıcı bir havaya bürünüyor; erkek memur rakamı alçak sesle yineliyor, bir elini kızın iskemlesinin arkalığına koyuyor, kız adamın eline hafifçe dokunacak şekilde sırtını kamburlaştırıyor, gözleri sürekli dikkatin katılığından biraz kurtulup bir an buluşuyor. Ama silme işi bitti; kız yeniden tuşlara vurmaya, adam rakamları art arda dizmeye başlıyor; birbirlerinden kopuyorlar ve her şey eski haline dönüyor.

Paolino'nun gidip çöp kutusunu alması gerek; "ben buradayım" dercesine ıslık çalmaya koyuluyor. İkisi işe ara verip, başlarını kaldırıyorlar. Paolino, çöp kutusunu gösteriyor. "Al, al hadi." Paolino, dudaklarını ıslık çalar gibi büzerek, ama herhangi bir ses çıkarmadan yaklaşıyor. O, çöp kutusuna doğru giderken, ikisi istemeden bir an duruyorlar ve bu duruşta gene birbirlerine yaklaşıyorlar, elleri hafifçe birbirine değiyor, gözleri bir oraya bir buraya bakmak yerine birbirlerine yönelip sonunda buluşuyor. Paolino, yavaşça torbanın ağzını açıyor, çöp kutusunu kaldırıyor; delikanlıyla kız gülümsüyorlar. Paolino, kesin bir hareketle çöp kutusunu ters çeviriyor, kalan atık kâğıtları torbaya düşürmek için kutunun dibini eliyle yokluyor. Erkek memurla kız yeniden çılgınca çalışmaya başladılar bile, adam saniye sektirmeden rakamları söylüyor, kız yüzünü örten kızıl saçlarıyla daktilonun üzerine eğilmiş.

"Paolino! Paolino! Gel de, şu merdiveni tut bana!"

Paolino'nun annesi, ayaklı bir merdivenin üzerinde camları silmekle meşgul. Paolino, gidip annesinin merdivenini tutuyor. Bayan Dirce, saplı süpürgesini bir ileri bir geri hareket ettirip yeri silerken, çatacak bir şey buluyor: paspasların olmaması. "İnsanlar ofislere çamurlu ayakkabılarla girmesinler diye yere dört paspas atsa, bunun gibi bir şirketin parası mı eksilir... Olur mu hiç, bizi bulmuşlar ya işte, köle gibi çalışıyoruz, hele yerler pırıl pırıl olmasın, vay halimize... "

“Sorun değil, hem nasıl olsa cumartesi günü yere cila vuracağız, Bayan Dirce, göreceksiniz nasıl güzel olacak...” diyor Bayan Fensotti.

“Yo, Uggero Bey’e bozuluyor falan değilim, biliyorsunuz, Bayan Fensotti, aramızda kalsın, Bay Fistagna’dan söz ediyorum ben... “

Paolino artık iki kadını dinlemiyor. Öteki odadaki delikanlıyla kızı Akşam yemeğinden sonra mesaiye kaldıklarında, kadınlarla erkekler arasında, olağandışı bir sınamadan geçiyorlarmış gibi bir hava oluşur. Deyim yerindeyse, sıkı çalışırlar, ama gergin, gizli bir şeyler katarlar çalışmalarına. Paolino bunu sözlerle açıklayamıyordu, ama o ikisinin gözlerinde fark ettiği bir şeydi bu ve şimdi gidip yeniden onları görmek istiyordu.

“Hey, merdiveni tutuyor musun sen, yoksa uyuyor musun? Düşürmek mi istiyorsun beni?”

Paolino, duvarlara asılı grafikleri gözlemeye koyuluyor. Yukarı, aşağı, yukarı, yukarı, biraz aşağı, yeniden yukarı. Neyi gösteriyorlar acaba? Belki de onları ıslık çalarak okuyabilir insan: Yukarı çıkan, bir daha çıkan bir nota, sonra aşağı inen bir nota, sonra yukarı çıkan daha uzun bir nota. Bir grafikteki çizgiyi ıslığa dökmeyi deniyor: “Fü, füü, füü.” Sonra bir başkasını, sonra birini daha. Güzel bir parça çıkıyor ortaya. “Bu ıslık da nesi, aptal mısın sen?” diye bağırıyor annesi. “Canın tokat istiyor galiba!”

Paolino, şimdi bütün kül tablalarını boşaltmak için çöp sepetiyle dolaşıyor. O ikisinin ofisine dönüyor gene. Artık daktilonun tıkırtısı duyulmuyor. Gittiler mi acaba? Paolino, başını uzatıyor. Kız ayağa kalkmış, sivri tırnakları cilalı, pençe gibi büktüğü elini briyantinli delikanlıya doğru uzatıyor; genç adam, sanki kızı boğazlamak istiyormuş gibi kolunu ileri uzatıyor. Paolino, ıslık çalmaya koyuluyor: Az önce keşfettiği parça geliyor dudaklarına. Delikanlıyla kız kendilerini topluyorlar. “Ha, sen misin gene?” Paltolarını giymişler bile ve ayakta durarak birbirlerine ertesi günkü bir çalışmayla ilgili bazı evrakları gösteriyorlar. “Kül tablası!” diyor Paolino. Ama onlar Paolino’ya aldırmıyorlar, evrakları yerine koyup, çekip gidiyorlar. Koridorun ucunda, delikanlı kolunu kızın omzuna atıyor.

Paolino, gitmiş olmalarına üzülüyor. Artık hiç ama hiç kimse yok; yalnızca cila makinesinin uğultusu ve annesinin sesi işitiliyor. Paolino, yönetim kurulunun maun masalı toplantı odasından geçiyor: Masa öyle parlak ki, bakınca kendini görebiliyor insan ve çepeçevre deri koltuklar var. Paolino, hızla koşmak, masanın üzerine balıklama atlamak, bir kayışta

masayı bir uçtan bir uca geçmek ve bir koltuğa gömülüp orada uykuya dalmak isterdi. Oysa, bir parmağını masaya sürtüp, gemilerin bıraktığı iz gibi ıslak parmak izini görmekle ve sonra kazağının dirseğini sürterek izi silmekle yetiniyor.

Büyük muhasebe odası, birçok bölmeye ayrılmış. Dipten bir tıkırtı işitiliyor. Gene mesaiye kalan birisi olsa gerek. Paolino, bir bölmeden ötekine dolaşıyor, ama burası birbirinin aynısı geçitlerden oluşmuş bir labirent gibi ve tıkırtı sanki hep farklı bir yerden geliyor. Sonunda, son bölmede, eski bir toplama-çıkarma makinesinin üzerine eğilmiş, süveterli, sıska, uzunca kel başının ortasında plastik yeşil bir siperliği olan bir muhasebeci görüyor. Muhasebeci hesap makinesinin tuşlarına vurmak için dirseklerini kanat çırpan bir kuşun hareketiyle kaldırıyor: Gagayı andıran o siperliğiyle, sanki oraya tünemiş kocaman bir kuş gibi. Paolino, kül tablasını boşaltmaya gidiyor, ama muhasebeci sigara içiyor ve sigarasını tam o anda tablanın kenarına koyuyor.

“Merhaba,” diyor muhasebeci.

“İyi akşamlar,” diyor Paolino.

“Bu saatte buralarda ne yapıyorsun?” Muhasebecinin uzun, beyaz bir yüzü var, cildi hiç güneş yüzü görmemiş gibi kuru.

“Kül tablalarını boşaltıyorum.”

“Çocukların geceleri uyuması gerekir.”

“Annemle geldim. Temizlik işlerini yapıyoruz. İşe bu saatte başlıyoruz.”

“Saat kaça kadar kalıyorsunuz?”

“On buçuk, on bir. Bazen fazla mesai yapıyoruz, sabaha kadar.”

“Bizimkinin tam tersi: Sabahları fazla mesai.” “Evet, ama haftada yalnızca bir ya da iki kez, yerlere cila vurulduğunda.”

“Oysa ben her gün mesaiye kalırım. Hiç bitiremeyeceğim.”

“Neyi?”

“Hesapları tutturmayı.”

“Tutmuyor mu?”

“Asla.”

Toplama-çıkarma makinesinin kolunu tutmuş, gözü, yere kadar uzanan ince kâğıt şeridin üzerinde, öylece duran muhasebeci, sanki merdaneden çıkan rakamlar dizisinden bir şeyler bekliyor; bu arada, dudaklarının arasına sıkıştırdığı sigarasının dumanı da, düz bir çizgi halinde sağ gözünün

önünden yükselip siperliğe çarpıyor, yön değiştiriyor, ampul yuvarlağına ulaşıncaya kadar yükseliyor ve abajurun altında bir bulut oluşturuyor.

“Şimdi ona söyleyeceğim,” diye düşünüyor Paolino ve soruyor:’ “Affedersiniz ama, bütün hesapları tek başına yapan elektronik makineler yok mu?”

Muhasebeci, dumandan rahatsız olan gözünü kırpıyor. “Hepsi yanlış,” diyor.

Paolino, elindeki bezle çöp sepetini yere koyup muhasebecinin masasına yaklaşıyor. “O makineler mi yanlış yapıyor?”

Siperlikli adam başını sallıyor. “Hayır, daha baştan öyle, daha baştan her şey yanlış.” Ayağa kalkıyor, süveteri çok kısa ve gömleği kemerinin üzerinde çepeçevre şişkinlik yapıyor. İskemlenin arkalığından ceketini alıp üzerine geçiriyor. “Benimle gel.”

Paolino’yla muhasebeci bölmeler arasında yürüyorlar. Muhasebecinin adımları uzun, Paolino küçük sık adımlarla arkasından yetişmek zorunda. Koridoru bir uçtan bir uca geçiyorlar; en uca ulaştıklarında muhasebeci bir perdeyi kaldırıyor: Aşağı inen döner bir merdiven var. Ortalık karanlık, ama muhasebeci elektrik düğmesinin yerini biliyor ve aşağısını cılız bir ışıkla aydınlatan lambayı yakıyor. Şimdi döner merdivenden aşağı iniyorlar, şirketin dehlizlerine. Dehlizlerde zincirli, kapalı’ küçük bir kapı var: Muhasebecide anahtar var, kapıyı açıyor. İçeride elektrik tesisatı olmasa gerek, çünkü muhasebeci bir kibrit çakıyor ve eliyle koymuş gibi bir mum bulup yakıyor. Paolino iyi seçemiyor, ama dar bir yerde, bir tür küçük hücrede olduğunu biliyor, dört bir yanda tavana kadar ulaşan üst üste yığılı şeyler, not defterleri, kayıt defterleri, tozlu evraklar var, belli ki o küf kokusu oradan geliyor.

“Bunların hepsi şirketin eski ana defterleri,” diyor muhasebeci, “yüzyıllık geçmişi boyunca tutulmuş.” Bir taburenin ucuna ilişip, yazı sehpası gibi eğik yüksek bir rafın üzerindeki dar ve uzun bir defteri açıyor. “Görüyor musun? Bu, şirketin ilk muhasebecisi, gelmiş geçmiş en çalışkan muhasebeci Annibale De Canis’in el yazısı: Bak, nasıl tutuyormuş kayıtları.”

Paolino, güzel, ince, uzun bir el yazısıyla, küçük süslerle yazılmış rakam sütunlarını gözden geçiriyor.

“Bir tek sana gösteriyorum bunları; ötekiler anlamaz böyle şeylerden. Gene de, birisinin görmesi lazım: Ben yaşlıyım artık.”

“Evet, Sayın Muhasebeci,” diyor Paolino incecik bir sesle.

“Annibale De Canis gibi bir muhasebeci bir daha gelmedi,” diyor yeşil siperlikli adam ve mumu kaldırıp, üst üste yığılı kayıt defterlerinin üzerindeki, kırık dökük eski bir çörkünün yanındaki fotoğrafı aydınlatıyor: Bir kurt köpeğinin yanında duran, bıyıklı, keçi sakallı bir adamın resmi. “Gene de, bu yanılmaz adam, bu dâhi, bak, 16 Kasım 1884’te,” deyip ana defterin sayfalarını çeviriyor ve sayfa işareti olarak bırakılmış kurumuş bir kaz tüyünün bulunduğu yeri açıyor, “işte, burada bir hata yapmış, bir toplamada dört yüz on liretlik kaba bir hata.” Sayfanın altında, toplamı gösteren rakam, kırmızı kurşunkalemle daire içine alınmış. “Kimse asla farkına varmamış, bir tek ben biliyorum ve sen bunu söylediğim ilk kişisin: Söylediklerimi kendine sakla ve unutma! Zaten gidip birilerine söylesen bile, çocuk olduğun için kimse sözüne inanmaz... Ama şimdi her şeyin yanlış olduğunu biliyorsun. Yıllar boyunca, bu dört yüz on liretlik yanlış neye dönüşmüştür, biliyor musun? Milyarlara! Milyarlara! Evet, güzel çalışır hesap makineleri, elektronik beyinler ve öteki aletler! Hata temeldedir, o makinelerin rakamlarının dayandığı temelde ve büyür de büyür, büyür de büyür!” Küçük odanın kapısını kapatmışlar, döner merdivenden yukarı çıkıyor, koridoru bir kez daha katediyorlardı. “Şirket büyüdü, çok büyüdü, binlerce hissedarı, yüzlerce ortaklığı, yurtdışında sayamayacağın kadar çok temsilciliği var ve hepsi yalnızca yanlış rakamları işliyorlar, hesaplarının tekinde bile doğru bir şey yok. Şehrin yarısı bu yanlışlar üzerine kurulu! Şehrin yarısı mı dedim? Yo, ülkenin yarısı! Peki, ihracatlarla ithalatlar? Hepsi yanlış, bütün dünya bu yanlışın yükünü taşıyor, muhasebeci De Canis’in: o ustanın, o muhasebe devinin, o dâhinin hayatında yaptığı tek yanlışın!”

Adam portmantoya gitti, paltosunu alıp üzerine geçirdi. Artık yeşil siperliği olmadığından, yüzü bir an için daha da solgun ve üzgün görünüyor, sonra gözlerinin üzerine çektiği şapkanın kenarı altında gölgede kalıyor. “Biliyor musun, ne diyeceğim sana,” diyor, eğilerek, alçak sesle, ‘‘ben, De Canis’in bunu kasten yaptığından eminim!”

Doğruluyor, ellerini cebine sokuyor. “Biz ikimiz birbirimizi hiç görmedik, tanımadık,” diye mırıldanıyor Paolino’ya.

Dönüyor, çalımlı görünmek isterken ağır aksak bir hal alan bir yürüyüşle, *La donna e mobile’yi* mırıldanarak kapıya yöneliyor.

Bir telefon çalıyor. “Alo! Alo!” Bayan Dirce’nin sesi duyuluyor. Paolino oraya koşuyor.

“Evet, evet, Sbav Şirketi. Ne diyorsunuz? Nasıl? *Do Brasil* mi? [11]İşe bak, Brezilya’dan telefon ediyorlar. Evet, ama ne istiyorsunuz? Anlamıyorum... Biliyor musunuz, Bayan Pensotti? Brezilyaca konuşuyorlar, siz de biraz dinlemek ister misiniz?”

Dünyanın öteki ucundan arayan bir müşteri olmalıydı, saat farkını yanlış hesaplamış, o saatte telefon ediyordu.

Paolino’nun annesi, ahizeyi Bayan Dirce’nin elinden çekip alıyor. “Burada kimse yok, kimse yok, anlıyor musunuz?” diye bağırmaya başlıyor. “Yaaarın telefon edin! Bir tek biz varıııız, temmizlikçi kadınlarız biiz, anlıyor musunuz? Temmizlikçi kadınlar!”

Çeviren: Kemal Atakay

Bayan Paulatim

Şehrin elektrikli saatlerinin siyah akrep ve yelkovanları, altmış saniye boyunca durup gerildikten sonra, bir böcek sıçrayışıyla hep birlikte bir sonraki dakikaya atlıyorlar. Hop! Rakamları kayarak değişen saatlerin dörtgen gözleri, birden gözkapaklarından birini indiriyorlar ve üzerlerinde yazılı bir başka numara beliriveriyor. Hop! Bir hıçkırık gibi, şaşmaz ve beklenmedik, trafik lambasının yeşili yanıveriyor ve düzinelerce ayak gaz pedalına basıyor. Hop! Tramvaylar fren yaparak duraklara yanaşıyorlar ve kapı basamağına kaç yolcu ayağı hücum ederse, basamak o kadar madeni burun fiskesi atıyor. Hop! Hop! Hop!

Bankaların döner kapıları dönüyor ve sonsuz bir şapkalı ve paltolu balıklar atlıkarıncası o cam bölmeli akvaryumun sularında seyredip gidiyor. Kahve makinelerinin duman saçan gagalarının altından bir fincanlar ordusu geçiyor, tezgâhın parlak burçları üzerinde geçit töreni yapıyorlar. Arabalar şimdi burunlarını bir sonraki trafik lambasına ve birbiri ardı sıra kırmızıları yeşile dönüşen bir sonrakine, ondan sonrakine dikmişler, ta en dipteki son trafik lambasına kadar: Ona hiç kimse ulaşamayacak, daha önce, yeniden yanan kırmızı yüzünden art arda dizili bütün arabalar frene basmak zorunda kalacaklar. Güneş yolları dilimlere bölüyor, havada toz zerrecikleri cirit atıyor. Bayan Paulatim, Paulatim İlaç Şirketi’nin önünde arabadan iniyor.

Sürücünün siperlikli beresi, arabanın üstünü aşıp yukarı çıktı. “Sizi bekleyeyim mi, Bayan Paulatim?”

‘‘Evet Attilio, teşekkür ederim Attilio.”

Giriş kapısının camları üzerinde öndeki kaldırımın yansısı iyice eğilip, yerini gazete bayisinin ve benzin istasyonunun yansısına bırakıyor. Kapıcının masası altında neredeyse dikey duran ayak tabanları alçalıp zemin üzerinde düzleşiveriyorlar. “Günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın, Costanzo.”

Şirketin getir-götür işlerini gören bir genç, giriş merdiveninin camlı kapısını açmak için atılıyor: “Günaydın, Bayan Paulatim.” Ama Bayan Paulatim, “günaydın” diyerek, avluya açılan küçük yaylı kapıyı itiyor. Kapı yayı, bir yay gibi gerilip Bayan Paulatim’i ışığa ve gürültüye fırlatıveriyor.

Her zamanki gibi, bekleme odalarından, salonlardan, şirket yöneticilerinin halı döşeli, maun mobilyalı ve mineli çinilerle kaplı loş-parlak ofislerinden uzak durarak, çalışır haldeki şirketi dolaşmak istiyor.

Eski bir pantolon içindeki biraz çarpık bacakların üzerine, bel hizasına kadar kaldırılmış sandıklar, bir kamyona doğru küçük hızlı adımlarla, neredeyse koşarcasına ilerliyorlar. Kamyonun karanlık ve güm güm seslerin geldiği arka tarafından iri çıplak kollar çıkıyor.

“Günaydın, Bayan Paulatim!”

“Günaydın.”

Sandıklar neredeyse reverans yaparcasına eğiliyorlar; bu, küçük koşularını sürdüren ve yere sağlam basmayan bacakların üstünde bir yerli yerine oturma aynı zamanda.

“... aydın, ...yan Paulatim.”

“Günaydın.”

Deponun cam bölmeleri ışığı kırıyor ve çekiç vuruşlarının uğultusuyla titreşiyor. Çivi başları, parmak uçları ve çekiçler, sandıkların kenarında uçarcasına birbirini kovalıyor.

“Pat! Pat! Pat! Günaydın... Pat! Baya... Pat! latim... Pat!”

“Günaydın.”

Paketler, ambalaj bölümündeki sandıklara havada bir dizi küçük eğri çizerek ulaşıyor; bu uçuşların her biri, paketi sımsıkı tutan iki elin kavrayışıyla son bulup, aynı iki elin onu mancınık gibi fırlatmasıyla yeniden başlıyor.

“Hop! Günaydın, Bayan Paulatim! Hop! Günaydın, Bayan!

Hop!”

“Günaydın, günaydın.”

Ambalaj bölümündeki tezgâhlar üzerinde, her kâğıt tabakasının ortasında bir sürü kadın eli ve karton kutular içinde bir sürü ilaç tüpü bitiveriyor, ta ki eller çekilip geriye yalnızca dizili tüpler kalıncaya kadar. Kusursuz küpler biçiminde dizili bu tüpler, kadınların ellerinin, yukarı kaldırılıp katlanan kâğıt uçlarının ve fabrikanın damgası “Paulatim Hapları”nın oluşturduğu yumağın içinde hemen gözden yitiveriyor.

“Günaydın, Bayan Paulatim! Günaydın, Bayan Paulatim!”

“Günaydın!”

Beyaz bereler, kutulanmış tüplerin, kutulanacak tüplerin, kapatılacak tüplerin, pamuk doldurulacak tüplerin, on iki adet hapla doldurulacak tüplerin, üzerine “Paulatim” etiketi yapıştırılacak tüplerin ilerlediği şerit üzerine eğilmiş. Kadın işçiler her iki yanda ayakta ve sabit duruyorlar, her grubu denetleyen bir kadın dışında: Yalnızca o, çevrede dolaşıp bütün kadın işçiler adına şöyle diyor:

“Günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın.”

Bütünüyle içsel bir zorlamaya tabi tutulan filler gibi kıpırtısız otoklavların bir tek ibreleri, manometrelerin cam kabı içinde kırmızı balıklar gibi salınıyor. Baskı makinesi, oraya kadar düz ve tekbiçimli akan, sonra her yanına küçük yuvarlaklar basılı olarak, bütün hapların düştüğü makinenin sonuna kadar yolunu sürdüren hamura çarpıp geri geliyor. İnce toz bulutu aspiratörle çekiliyor, ama gene de, her ne kadar hapların bütün tıbbi özellikleriyle bezenmiş olsa da, solunması olanaksız bir toz bulutu havaya yayılıyor.

“Ihh! Ihh! Günaydın, Bayan... Ihh!... Paulatim!”

“Günayd... hhh... “

Personel asansörü yukarı çıkarken, dağ havasına kavuşmuş gibi oluyor.

“Buyurun, Bayan Paulatim:”

“Teşekkür ederim.”

Hesap makinelerinin yumuşak arpeji eşliğinde rakamlarla kaplı, “Günaydın, Bayan Paulatim, günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın,” ve daktiloların yaylım ateşi altında sık kara satırlı kâğıtlar çıkıyor, “Günaydın, Bayan Paulatim!”

“Günaydın, Bayan Paulatim!”

“Günaydın!”

“Sn. Corrado Paulatim’in Özel Sekreteri” yazılı kapının ardında, öylece bırakılmış daktilo üzerinde tamamlanmamış bir mektup ak bir bayrak gibi dalgalanıyor.

“Kendinizi takdim etmeniz rica olunur” doksan derece dönüyor ve Bayan Paulatim kocasını sekreteriyle kucak kucağa görüyor.

“Ah! Domuz!”

“Yo, hayır! Ottavia! Bekle! Ben...”

Kapı çarpılıyor; “Kendinizi takdim etmeniz rica olunur” yazısı çivisinden düşüyor.

Daktilo ve hesap makinelerinin patırtısı, başka hiçbir gürültünün geçemeyeceği sık bir çalı gibi sürüyor.

"Günaydın, Bayan Paulatim!"

"Günaydın."

Asansör, duruyor. "Bu kadar çabuk mu döndünüz, Bayan Paulatim?"

"Günaydın."

Yorulmak bilmez baskı makinesi hap basmaya ve çalışanları öksürtmeye devam ediyor. "Ihh... Günaydın, Bayan Paulatim... ıhh..."

Tüpler yatay, dikey, yatay, dikey koşturuyor. "Günaydın, Bayan Paulatim."

"Günaydın."

Paket kâğıdı kuru bir hışırtıyla bükülüyor. "Günaydın, Bayan Paulatim!"

"Günaydın."

Paketler havada eğriler çizerek uçuşuyor. "Hop! Hop! Günaydın, Bayan Paulatim!"

"Günaydın."

Çekiç vuruşları, çivileri bombardımana tutuyor. "Pat! Pat! Günaydın, Bayan Paulatim."

"Günaydın."

Sandıklar kamyona doğru yola koyuluyor. "Günaydın, Bayan Paulatim."

"Günaydın."

Kapıcı aniden ayağa fırlayınca, tabanları yatay durumlarına kavuşamıyor ve birden öne doğru yalpalıyor. "Günaydın, Bayan Paulatim."

"Günaydın."

Arabanın kapısı açılmış bile. "Gidiyor muyuz, Bayan Paulatim?"

"Eve, hemen!"

Yeşil ve kırmızı ve yeşil ve kırmızı trafik lambaları, sabit ve hareket halindeki anlamsız görüntü parçaları, her ne varsa, tek tek her öfke damlasının gözlerde birikip süzülüşüne göre biçimini yitirip yeniden biçim kazanıyor, böylece yol ışık ve gölge dilimleri arasında akıp gidiyor ve sonunda, klaksonun üçüncü çalışında "Villa Ottavia"nın kapısı açılıyor.

"Günaydın, Bayan Paulatim."

"Günaydın."

Çimlerin üzerinde sulama pompası otları suluyor. “Günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın.”

Çakıllı yol üzerindeki ot toplama makineleri tekerleklere yol açıyor. “Günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın.”

Terastan aşağı uzanan halı dövecekleri halıların üzerinde doludizgin yol alıyor. “Günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın.”

Avludaki gölge, garsonun kırmızı-beyaz ceketi gibi çizgi çizgi. “Günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın.”

Hizmetçilerin hazırladığı sofranın üzerinde bardaklar çınlıyor. “Günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın.”

Merdivenlerin mermeri üzerine temizlikçi kadının bezi yayılıyor ve gökkuşağını siliyor. “Günaydın, Bayan Paulatim.”

“Günaydın.”

Odada, bozulmamış yorganıyla düzgün çift kişilik yatak şimdiden huzur demek.

Komodinin çekmecesini çeker çekmez, küçük tabancanın fildişi sapı açığa çıkıyor. Tabanca çantaya giriyor. Çanta kapatılmıyor. Tabanca çekmeceye doğru dönüyor. Çantaya doğru dönüyor. Artık çantanın içinde.

Öteki odadan piyano solfejleri geliyor. Küçük Gianfranco’nun müzik dersi saati. Piyano solfejleri.

Sesler birden kesiliyor. Genç, solgun piyano öğretmeni, birden tabureden ayağa fırlıyor: “Oo, günaydın, Bayan Paulatim.”

“Merhaba, anne.”

“Git, bahçede oyna, Gianfranco.”

“Yaşasın! İyi günler, öğretmenim!”

“Şey, Bayan Paulatim... Alıştırmaların üzerinden geçiyorduk, Bayan Paulatim...” Öğretmenin zayıf yanakları nedensiz yere al al oluyor ve sinirli bir çekingenlikle bastığı piyano tuşu *ilin, ilin* diye ses çıkarıyor. “Şey, ilerleme kaydedi... Ne diyorsunuz? Şey, hanımefendi, Allahım, hanımefendi... Niçin bana öyle bakı... Ama nasıl olur...” Tuşların sesi kesildi. “Bayan Paulatim!... Ben... Ben... Hanımefendi!” Ağır bir basış,

bütün bir tuşlar grubu üzerinde *blon, blon, blon* diye ses çıkarıyor. “Bayan Paulatim! Ottavia! Ben...”

Bu arada, hesap makineleri dakikada altmış rakam kaydetmeye, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” baskı makineleri saatte bin yedi yüz hap kesmeye, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” saatte üç yüz elli tüp paketi ambalajlanmaya, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” paketler marangozhaneye kadar uçmaya, “Hop! Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” kapaklar çekiç vuruşlarıyla kapatılmaya, “Pat! Pat! Pat! Pat!” “Günaydın,” sandıklar kamyonları doldurmaya, “Günaydın, Bay Paulatim,” devam ediyor.

“Derhal arabam gelsin.”

“Nereye, Bay Paulatim?”

“Eve.”

Trafik lambalarının hepsi kırmızı, birbiri ardı sıra kırmızı ışık yanıyor.

“Villa Ottavia”nın kapısı geç açılıyor: “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” pompanın fışkırttığı su çimenlerin yeşilini ışıl ışıl yapıyor, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” halı dövecekleri halılardan toz bulutları kaldırıyor, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” sofra çoktan hazırlanmış, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” merdiven üzerindeki talaş mermeri kurutuyor, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın”.

Hanımefendinin komodininin çekmecesi açık. Fildişi saplı küçük tabanca görünmüyor. Öteki komodinin çekmecesinde büyük mavzer var. Büyük mavzer, ceketin cebine giriyor. Ceketin cebinden çıkıyor. Çekmeceye geri dönüyor. Cebe geri dönüyor. Küçük Gianfranco’nun ders saati olmasına rağmen, öteki odadan piyano sesi gelmiyor. Anlaşılmaz bir fısıltı ulaşıyor. Anlaşılmaz bir fısıltı.

“Ah! Ottavia! Sen! Nasıl yapabilirsin!”

Öğretmenin kadını sarar, kolları birden kurtulunca, dirsekleri klavyeye çarpıyor. *Blum.*

Çarpılan kapının neden olduğu hava akımı, nota sehpasındaki notaları bütün odaya saçıyor.

Dışarıda hâlâ halı dövecekleriyle halıları dövüyorlar, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın,” sulaya sulaya çimenler su içinde kalmış, “Günaydın, Bay Paulatim,” “Günaydın”.

Bahçenin en korunaklı köşesinde, tropik kuşlarla dolu havalandırmalı büyük bir kuş kafesi var. Işığa göre renk değiştiren kuyruklarıyla sinekkuşları, mavi sülünler, alacalı Afrika keklikleri boyunlarını hafifçe uzatıp uyuşukluklarından uyanıyor, tüy tüy kanatlarını açıyor ve ötüşlerine, cıvıltılarına, şakımalarına başlıyorlar.

Halı döveceklerinin kaldırdığı toz, gene halıların üzerine konuyor, “Günaydın, Bayan Paulatim,” “Günaydın,” ot toplama makineleri araç gereçlerin durduğu kulübeye bırakılıyor, “Günaydın, Bayan Paulatim,” “Günaydın,” pompa kış uykusundaki bir yılan gibi sarılıyor, “Günaydın, Bayan Paulatim,” “Günaydın.” Bahçenin en korunaklı köşesinde, tropik ülkelerden toplanmış kuşlarla dolu büyük kuş kafesi var. Kocaman gagalı tukanlar ve belli belirsiz kuyruklarıyla lirkuşları kanat çırpıp şaşkınlıktan çığlık atıyorlar: O saatte hiç ziyaretçileri olmaz.

Bu arada baskı makinesi hapları ayırmaya, “Paulatim” markalı paketler sandıkları doldurmaya, sandıklar kamyonlara yığılmaya devam ediyor.

Bay Paulatim, büyük mavzerin ağzını gözlüğün plastik sapı arasından geçirerek şakağına dayıyor. Şimdi cennet kuşları, kakadular, sinekkuşları, hepsi sessiz.

Bayan Paulatim, çantasından küçük fildişi tabancayı çıkarıyor.

“Corrado, kendini öldüreceksen, seni ben öldürürüm.”

Bay Paulatim’in büyük mavzeri tutan eli, pantolonun dikişi boyunca ağır ağır aşağı iniyor.

Manometrelerin ibreleri ani sıçrayışlarını sürdürüyor, daktilolar “değerli mektubunuza cevaben”leri tape ediyor, halılar teraslardan geri çekiliyor, paketler “hop! hop!” havada uçuşuyor, beyaz-kırmızı çizgili ceketin yerini beyaz ceket alıyor.

Bayan Paulatim, küçük fildişi tabancanın ağzını, dalgalı, bakırrengi saçlarının düştüğü şakağına doğrultuyor. Alaycı-kuşlar ve ibibikler susuyorlar.

Bay Paulatim’in elindeki büyük mavzerin ağzı havaya kalkıyor. “Ottavia, kendini öldüreceksen, seni ben öldürürüm.”

Fildişi tabanca, kürkün kıvrımları boyunca ağır ağır aşağı iniyor.

Küçük Gianfranco’yla bahçıvanın kızı top oynuyorlar. Top, kuş kafesinin dibine kadar yuvarlanıyor. “Hey, bak annemle babam oradalar!”

“Ne yapıyorlar?”

“Düello! Düello yapıyorlar!”

"Ateş mi ediyorlar şimdi? Söyle, ateş mi ediyorlar şimdi?"

"Hayır, çok fazla yaklaştılar birbirlerine..."

İki tabanca çakıllı kumun üzerine düşüyor. "Niçin kucaklaşıyorlar? Niçin gidiyorlar?"

"Tabancaları alalım!"

"Hadi."

"Ne oynuyoruz?"

"Ne?"

"Çocuk suçları!"

"Hadi."

Kuşlar, havalandırmalı kafesin camlarına karşı çivit mavisi ve zümrüt yeşili kanatlarını çırpıyor, var güçleriyle şakıyorlar. İki çocuk, tabancaların ağızlarını kendilerine doğrultup, bir kızılderili dansıyla onları hareket ettiriyorlar.

"Martla Nisan, suç işler afacan; Mayısla - Haziran, elinde tabancan!"

"Havaya ateş! Havaya ateş edelim!"

"Hadi."

Gianfranco, kuş kafesinin cam kapılarını açıyor. Kuşlar, anlamadan, bir an öylece duruyorlar. "Kış! Kış!" Rengârenk bir sürü uçuyor dışarı: Gümüşrengi sülünler, saztavukları, mavi papağanlar. Toplu halde göğe yükseliyorlar. Çocuklar tetiklere basıyor, ateş ediyorlar. Sürü havada biraz açılıyor, ama hiçbir kuş düşmüyor, yalnız birkaç kırmızı, yeşil ya da alacalı tüy süzülerek aşağı iniyor. Çocuklar ateş ediyor, bütün şarjörü boşaltıyorlar, ama sürü artık uzakta.

Öğle paydosu sirenleri çalıyor. Bir bisikletler, motosikletler, mobiletler kalabalığı "Paulatim İlaç Şirketi"nin personel çıkışından dışarı boşalıyor, yolu dolduruyor, geniş ve yekpare bir sürü halinde yoğunlaşarak koşmaya başlıyor. Gökte zikzaklar çizerek uçan kuş sürüsü, tam orada, yukarıda buluşuyor ve şimdi motosiklet tekerleklerinin parmaklarıyla kanatların rengârenk tüyleri aynı ilerleyişle hareket ediyor, öylece birlikte gidiyorlar: Griler, siyahlar içindeki işçiler ile başlarının üstündeki rengârenk kuşlar bulutu... Ve sanki ağızlarından dökülecek olan sözsüz ve müziksiz bir şarkı bulutu bu, söylemeyi bilmedikleri bir şarkı.

Çeviren: Kemal Atakay

ZOR ANILAR

Kıraç Topraklar Üstündeki Adam

Sabah erken Korsika görünür; ufukta asılı kalmış, dağ yüklü bir gemiye benzer. Başka bir ülkede olsa, ne çok efsane yaratılmış olurdu; bizde hiç yoktur: Korsika yoksul bir ülkedir, bizimkinden de yoksuldur, şimdiye dek oraya giden olmamıştır, kimse bunu aklına bile getirmemiştir. Sabah Korsika görünürse, bu, havanın açık ve durgun olacağına, yağmur yağmayacağına işarettir.

Böyle sabahların birinde, tanyeri ağarırken babam ve ben köpeğe zincirini takmış, Colla Bella taşlığını tırmanıyorduk. Babam göğsünü ve sırtını kaşkollar, kısa pelerinler, cepli yelekler, heybeler, mataralar, fişeklilerle sarıp sarmalamıştı; bacaklarını ise bütünüyle çizilmiş deri paçalıklarla koruyordu. Bense yırtık pırtık, daracık bir mont giymiştim ve hem bileklerim hem böbreklerim açıkta kalmıştı, pantolonum da aynı derecede yırtık ve dardı, babam gibi uzun adımlar atarak yürüyordum, ama ellerimi ceplerime gömmüş, uzun boynumu omuzlarımın arasına sıkıştırmıştım. Her ikimizin elinde de eski av tüfeklerimiz vardı, bunlar aslında iyi silahlardı, ama pek bakımsız oldukları gibi aynı zamanda pas tutmuşlardı. Köpek, tavşan avı için uygundu, kulakları yeri süpürüyordu, tüyleri kısa, derisini delip çıkacakmış gibi duran bacak kemiklerinin üstündekiler diken gibiydi; köpekçiğin peşi sıra sürüklediği zincir, aslında bir ayı için daha uygundu.

“Sen köpekle burada duracaksın,” dedi babam. “Bu patikanın öteki ucu iki adım. Ben oraya gideceğim ve gelince sana ıslık çalacağım; sen de köpeği çözeceksin. Gözlerini dört aç, çünkü tavşan bir saniyede geçiverir.”

Babam taşlık yoldan yürümeye devam etti, ben de onu izlemek istediği için inleyen köpeği tutarak yere oturdum. Colla Bella ölgün derelerin kenarında yükselen sert otların, eski terasların yıkık duvarlarını içten içe kemirdiği kıraç bir topraktı. Daha aşağıda, zeytinliklerin oluşturduğu kara bulutlar başlar, daha yukarıda ise yangınların yaşlı köpeklerin sırtı gibi seyrelttiği ormanlıkların kızıl rengi yükselirdi. Sabahın griliği her şeyi tembelleştiriyor, sanki uykulu gözkapakları yavaş yavaş iniyordu. Gözün

görebildiği en son nokta pusla örtüldüğünden denizin üstünde sınırlar belirsizdi.

Babamın ıslığı duyuldu. Zincirinden kurtulan köpek taşlıkta büyük zikzaklar çizerek koşmaya ve havlamalarıyla ortalığı gürültüye boğmaya başladı. Sonra sustu, toprağı kokladı ve altında eşkenar bir dörtgenin ışıl ışıl parladığı kuyruğunu havaya dikip yeri dikkatle koklayarak ilerlemeye başladı.

Ben tüfeği dizime dayayıp ileriye doğrultmuştum, gözlerim patikaların kesiştiği noktaya dikilmişti; tavşan bir an içinde geçebilirdi. Güneş yükselerek renkleri birer birer birbirinden ayırıyordu. Önce yabanyemişlerinin kırmızısı, çam ağaçlarının seyreltisi göze çarptı. Sonra yeşil, kırların, çalıların, ormanların bin bir yeşili ortaya çıktı; oysa az önce hepsi aynı renkti. Şimdi her an yeni bir yeşil ortaya çıkıyor, ötekinden farkını ortaya koyuyordu. Sonra mavi, her şeyi sağır eden ve gökyüzünü solgun ve ürkek kılan denizin mavisi. Işığın soğurduğu Korsika belirdi, ama denizle gökyüzü arasındaki ufuk ayrılmadı, o nokta belirsiz ve yitikti, sanki öyle bir yer yokmuşçasına oraya bakmak insanı korkutuyordu.

Bir anda deniz kenarında, tepelerin eteğinde evler, çatılar, sokaklar doğdular. Kent her sabah gölgelerin krallığından böyle doğuyordu, her şey bir anda oluyordu, çatılar bakırrengine boyanıyor, camlar bir görünüp bir yok oluyor, badanalar kirece bulanıyordu. Işık her sabah en küçük ayrıntılara dek her şeyi yeniden resmediyordu, bütün yolları yeniden açıyor, bütün evleri yeni baştan sayıyordu. Sonra tepelere çıkıyor, gene yepyeni ayrıntılar bulup çıkarıyordu: yeni tarlalar, yeni evler. Ve Colla Bella'ya geliyordu, sarı, kıraç ve ıssız; sonra tepede, gözden ırak bir yerde, ormanın başlamasından önceki en yüksek evi, benim tüfeğimin bir atışlık eriminde olan Baciccin Beato'nun evini aydınlatıyordu?"

Baciccin Beato'nun evi gölgedeyken bir taş yığınını andırıyordu; çevresindeki bir avuç toprak, ay toprağı gibi boz ve kabuk kabuktu, bu toprakta biten cılız çalılar birinin orada değnek yetiştirdiğini akla getirebilirdi. Çamaşır asmaya yarayabilecek ipler gerilmişti, oysa bunlar da sıska ve ölgün asmalar için gerilmişti. Sadece çelimsiz bir incir ağacı, yapraklarını taşıma gücünü bulabilmiş ve toprak parçasının en ucunda çarpık çurpuk büyümüştü.

Baciccin dışarı çıktı, öylesine zayıftı ki, görülebilmesi için yan dönmesi gerekirdi; karşıdan sadece gri ve seyrek bıyıkları görünüyordu.

Başında yalnızca gözlerini açıkta bırakan, boynuna dek inen yün bir şapka vardı, üstüne kaba kumaştan bir giysi geçirmişti. Beni gördü ve yanıma geldi.

“Tavşan, tavşan,” dedi.

“Tavşan, hep tavşan,” dedim.

“Geçen hafta şu kıyıda bu kadar büyük bir tane vurdum. Sanki buradan şuraya kadardı.”

“Hataydı.”

“Uğursuzluk.”

“Uğursuzluk, uğursuzluk. Zaten ben tavşana alışık değilimdir. Bir çamın altına oturup ardıçkuşu beklerim. Bir sabahta beş-altı tanesi vurulur.”

“Karnınızı böyle doyuruyorsunuz, Baciccin Beato.”

“Evet. Ben zaten hep yanlış yaparım.”

“Olur, olur. Fişek bu.”

“Fişek, fişek.”

“Sattıkları hep palavra. Siz kendiniz doldurun.”

“Tabii, ben kendim dolduruyorum. Belki de kötü dolduruyorumdur.”

“Eh, bilmek gerekir tabii.”

“Evet, evet.”

Bu arada kollarını göğsüne kavuşturmuş, yol ağzında dikilmişti. O böyle ortada durursa, tavşan asla geçmezdi. “Şimdi ona çekilmesini söyleyeyim,” diye düşünüyor, ama bir türlü söyleyemiyordum, ancak gene de tavşan gözlemekten vazgeçmiyor, pusuda bekliyordum.

“Yağmur yağmıyor da yağmıyor,” diyordu Baciccin.

“Korsika’yı gördünüz mü bu sabah?”

“Korsika. Kupkuru. Korsika.”

“Kötü bir yıl bu Baciccin Beato.”

“Kötü bir yıl. Siz bakla dikersiniz. Çıktılar mı?”

“Çıktılar mı?”

“Çıktılar mı? Hayır.”

“Kötü tohum satmışlar size Baciccin.”

“Kötü tohum, kötü yıl. Sekiz kök enginar.”

“Hay Allah.”

“Söyleyin kaç enginar aldım?”

“Söyleyin siz.”

“Hepsi öldü.”

“Hay Allah.”

Baciccin’in kızı Costanzina çıktı evden. Yaşı on altı olabilirdi, yüzü zeytin biçimindeydi, gözleri, ağzı, burun delikleri de zeytine benziyordu ve örgüleri omuzlarından aşağı iniyordu. Herhalde göğüsleri de zeytin gibiydi, hepsi aynı biçim; aslında minik bir heykel gibiydi, bir keçi gibi yabanıldı. Yün çorapları dizine kadar çıkıyordu.

“Costanzina,” diye seslendim.

“Ah!”

Ama yaklaşamıyordu, tavşanları ürkütmekten çekiniyordu. “Daha havlamıyor, yakalayamadı,” dedi Beato. Kulak kabarttık

“Havlamıyor, daha beklenebilir,” dedi ve gitti.

Costanzina gelip yanıma oturdu. Baciccin Beato gariban toprakları üzerinde dolaşıyor, çelimsiz asmalarını düzeltiyordu; arada bir de çene çalmak için yanımıza geliyordu.

“Gene ne oldu Colla Bella’da, Tancina,” diye sordum. Kız da dikkatle anlatmaya başladı:

“Dün gece ay ışığında, şu aşağıda tavşanların hoplayıp zıpladıklarını gördüm. Gi, gi, diye ses çıkarıyorlardı. Dün meşenin arkasında bir mantar çıktı. Zehirli, kırmızı ve beyaz benekli bir mantar. Onu bir taşla öldürdüm. Büyük ve sarı bir yılan öğle vakti patikadan indi. Şu çalılıkta yaşıyor. Ona taş atma, iyi huyludur.”

“Colla Bella’da yaşamayı seviyor musun Tancina?”

“Akşamları hayır. Saat dörtte sis iniyor ve kent gözden yitiyor. Sonra gece baykuşun ötüşü duyuluyor.”

“Korkuyor musun baykuştan?”

“Hayır. Ben bombalardan, uçaklardan korkuyorum.” Baciccin yaklaştı.

“Peki ya savaş, savaş nasıl gidiyor?”

“İşin en hoş yanı Baciccin, savaş artık bitti.”

“İyi. Bakalım savaşın yerini ne alacak? Zaten ben bittiğine inanmam. Bunu pek çok kez söylediler, ama savaş her sefer yeni bir biçimde yeniden başladı. Yanlış mı diyorum?”

“Hayır, doğru diyorsunuz.”

“Sen daha çok Colla Bella’yı mı seviyorsun, kenti mi Tancina,” diye sordum.

“Kentte, dart oyunu var,” dedi; “tramvaylar, itişen insanlar, sinema, dondurma, büyük şemsiyeli kumsallar var.”

“Bu da,” dedi Baciccin, “kente gitmeye pek hevesli değil, ama öteki pek meraklıydı ve bak geri gelmedi.”

“Şimdi nerede?”

“Bilmem.”

“Bari yağmur yağsa.”

“Sahiden. Yağsa. Korsika’ya bu sabah yağdı. Yanlış mı diyorum?”

“Doğru diyorsunuz.”

Uzaktan çılgınca bir havlama duyuldu.

“Köpek tavşanı yakaladı,” dedim.

Beato gene kollarını göğsünde kavuşturdu ve öylece dikildi.

“Vuruyor, vuruyor,” dedi. “Benim dişi bir köpeğim vardı, adı Cililla idi. Üç gün bir tavşanın peşinden koşabilirdi. Bir keresinde ormanın ta tepesinde bir yuvadan çıkardı tavşanı, tüfeğimin iki metre yakınına getirdi. İki el ateş ettim. Hataydı.”

“Her şey yolunda gitmez ki!”

“Elbette. Sonra iki saat daha tavşan kovaladıydı.”

İki el ateş sesi duyuldu, ama köpeğin havlaması giderek yaklaşmaya başladı.

“... iki saat sonra,” diye yeniden konuşmaya başladı Baciccin, “bana tavşanı bozulmadan getirdi. Gene yanlış yaptım, lanet olsun.”

Birdenbire minik bir tavşan patikadan hoplamaya başladı, Baciccin’in bacaklarına kadar geldi, sonra çalılara daldı ve yok oldu. Ben silahımı doğrultmayı bile becerememiştim.

“Lanet olsun,” diye bağırdım.

“Ne var?” dedi Beato.

“Hiç,” dedim.

Costanzina bile görememiş, eve dönmüştü. “İyi,” diye yeniden söze başladı Beato, “o dişi köpek ben vurana dek gidip gidip getirdi tavşanı. Ne köpekti!”

“Şimdi nerede?”

“Kaçtı.”

“Eh, her şey yolunda gitmez.”

Babam dili bir karış sarkmış köpekle geldi. Söyleniyordu. “Kıl payı kaçırdım. Şuradan buraya kaçtı. Şöyle bir hayvandı. Gördünüz mü?”

“Hiçbir şey görmedik,” dedi Beato.
Ben tüfeği omzuma astım ve patikadan aşağı inmeye başladık.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Bagnasco Kardeşler

Aylarca, hatta bazen de yıllarca evden uzak kalırım. Fırsat buldukça döndüğüm evim tepededir ve eskimiş kırmızı badanası nedeniyle, sis gibi yoğun olan zeytin ağaçlarının arasından ta uzaktan görünür. Köprüye benzeyen kirişleri, rahipleri uzak tutmak için atalarım tarafından duvara konmuş masonik işaretleri ile çok eski bir evdir. Evi, sürekli dünyayı dolaşan erkek kardeşimle paylaşırız, o benden daha sık olarak eve döner ve ben geri geldiğimde onu hep karşımda bulurum. Döner dönmez, avcı yeleğini, deri paçalı pantolonunu üstüne çeker ve en iyi tüten piposunu seçip yakar.

“Ah,” der geldiğimde, aslında belki de yıllardan beri görüşmemişizdir ve o birinin gelmesini beklememektedir. “Hey,” derim ben ve ilk karşılaşma sözcüklerimizin bunlar oluşunun nedenini de bilemem. Oysa bir başka kentte burun buruna gelsek, bayram eder, birbirimizin omzuna vurur “Bak hele!” deriz, ama evimizde durum değişiktir ve hep böyle olagelmiştir.

Sonra ikimiz de ellerimiz ceplerimizde, suskun, tutuk eve gireriz ve kardeşim sanki yarım kalmış bir söyleşiyi sürdürüyormuşçasına ansızın konuşmaya başlayıverir:

“Dün gece,” der, “Giacinta’nın oğlu başını derde sokacaktı az daha.”

“Ateş etmeliydin ona,” derim, oysa neden söz edildiğini bilmem. Aslında ikimiz de birbirimize nereden geldiğimizi, ne iş yaptığımızı, para kazanıp kazanmadığımızı, evlenip çocuk sahibi olup Almadığımızı sormak isteriz, ama bunları sormak için daha zaman vardır, yoksa geleneklere aykırı olur.

“Biliyor musun, cuma gecesi Pozzo Lungo’da nöbet sırası bizde,” der o.

“Cuma gecesi,” diyerek onaylarım ben de, oysa bu konuyu hiç anımsamam, hatta haberim bile yoktur.

“Sen sanıyor musun ki, her cuma bizim kuyumuzda su oluyor,” der. “Orada durup gözcülük etmezsen, suyu kendilerinden tarafa çeviriyorlar. Dün gece, saat on bir sularında oradan geçiyordum, elinde bir çapayla koşan birini gördüm: Vana gene Giacintalara doğru çevrilmişti.”

“Ateş etmeliydin, keşke ateş etseydin,” derim ve çoktan öfkeyle dolmuş olurum: Aylardır, Pozzo Lungo’da su sorunu olduğunu aklımdan çıkarmışımdır, bir hafta sonra zaten buradan gidecek ve gene unutacağımdır, ama gene de geçen aylardan bizden çaldıkları ve önümüzdeki aylarda da çalacakları su yüzünden tepem atar.

Bu arada merdivenleri ve odaları dolaşırım, kardeşim piposunun dumanını savurarak, eski ve yeni tüfeklerin, barut tozlarının, av boynuzlarının, dağkeçisi başlarının asılı olduğu duvarlar ve odalar boyunca peşim sıra gezinir. Odalar ve merdivenler kapalı kalmış ve tahtakurtları tarafından yenmiş tahtaların kokusunu taşır, duvarlarda haç yerine masonik semboller asılıdır. Kardeşim, tarlalardaki ortakçıların neler çaldıklarını, kötüye giden hasadı, bizim çayırlarımızda otlayan başkalarının keçilerini, bütün vadi halkının gelip bizim ormanımızın ağaçlarını kestiğini anlatarak yakınır. Ve ben şuraya buraya atılmış dağınıklığın içinden montlar, dizlikler, kartuş koymak için derin cepli yelekler bulup çıkarırım, kentte buruşmuş giysilerimi çıkarır, aynalarda, meşin ve aba yüklü halimi seyrederim.

Bir süre sonra çiftelerimizi omzumuza takar, aşağıya, uçan ya da duran bir şeylere” ateş etmek için patikaya ineriz. Yüz adım atmadan, sanki sapanla atılıyormuşçasına sertçe boyunlarımıza vuran bir kum ve taş yağmuru altında kalırız. Hemen arkamızı dönüp bakmak yerine, bir şey olmamış gibi davranırız ve yolun üstündeki bağın duvarını gözden kaçırmadan yürümeyi sürdürürüz. Kükürt nedeniyle gri bir renk almış olan yaprakların arasından, böceklerin yediği bir şeftali gibi, gözlerinin altında üşüşmüş çilleri, yuvarlak ve kırmızı suratı ile minik bir oğlanın suratı ortaya çıkıverir.

“Tanrı aşkına, çocukları bile bize karşı kışkırtıyorlar,” derim ve onlara beddua etmeye başlarım.

Oğlan bir süre daha bize bakar, dil çıkarır, sonra kaçıp gider. Kardeşim, bağın demir kapısından girer, asma kütüklerinin arasından oğlanı kovalamaya başlar, üzümleri çiğner, ben peşinden seğirtirim, sonunda oğlanı aramızda kıstırırız. Kardeşim onu saçlarından, ben kulaklarından yakalarız, canını acıttığımı bilirim, gene de kulaklarını çekerim, canını daha da acıttığımı bile bile öfkelenirim ve başlarız bağırmaya:

“Bu, senin için, geri kalanı da seni buraya yollayan baban için.”

Çocuk ağlar, parmağımı ısırır ve kaçar; asmaların sonundan karalar giymiş bir kadın çıkar ortaya ve başını önlüğüne sarıp bize doğru yumruk

sallayarak bağırmaya başlar:

“Alçaklar! Öfkenizi bir çocuktan alıyorsunuz! Zorbalıktan vazgeçmeyecek misiniz hiç! Siz de cezanızı göreceksiniz, hiç merak etmeyin!”

Kadınlara yanıt verilmediğinden biz çoktan omuzlarımızı silkmiş, yolumuza koyulmuş oluruz.

Bir süre yürüdükten sonra kesip yüklendikleri odunların ağırlığı altında yere dik açıyla iki büklüm eğilmiş olan iki adamla burun buruna geliriz.

“Hey, siz ikiniz,” diye durdururuz onları, “bu odunları nerede buldunuz?”

“Canımız nerede istediyse,” diye yanıtlarlar ve yollarına devam etmek isterler.

“Bizim ormanımızdan kestiyseniz, bunları geri taşıtır ve de sizleri o ağaçlara asarız, haberiniz olsun.”

Onlar yüklerini duvarın üstüne koyar, omuzlarını ve başlarını güneşten koruyan şapkalarının altından ter içinde yüzümüze bakarlar.

“Biz sizin mi, sizin değil mi bilmeyiz. Biz sizi tanımayız.”

Gerçekten de bu insanlar tanıdık değildirler, belki de odun kesmeye başlamış olan işsiz takımındandırlar. Bu nedenle kendimizi onlara tanıtmamız iyi olur diye düşünürüz.

“Bizler Bagnascolarız. Hiç duydunuz mu adımızı?”

“Biz kimseyi bilmeyiz, tanımayız. Odunu belediyenin arazisinden kestik.”

“Belediyeden kesmek yasaktır. Şimdi bir bekçi çağırırız ve sizi içeri tıktırırız.”

“Eh, iyi kim olduğunuzu öğrendik,” der bir tanesi. “Sizin derdiniz gücünüz yoksullarla uğraşmak Ama gün gelecek, bunlar da sona erecek.”

Ben söze başlarım: “Bitecek olan ne?” Sonra boş vermeye karar veririz ve bir ağızdan söylenerek yürümeye devam ederiz.

Kardeşim ve ben bir başka ülkede olduğumuz zaman, tramvaycılarla, gazetecilerle çene çalarız, bizden bir şey isteyen olursa veririz, biz birilerinden bir şeyler alırız. Burada ise hep böyle olmuştur, çiftelerimizle dolaşır ve onunla bununla dalaşırız.

Yolumuzun üstündeki meyhane, komünistlerin merkezidir, gazete kupürleri ve bazı yazılardan oluşturulmuş bir tabelaları vardır. Geçerken

oraya asılmış olan bir şiirde, beylerin hep aynı olduğu, eskiden zorbaların yaptıklarını, şimdi bey olan kardeşlerince yinelendiğini okuruz. ‘Kardeşler’ sözcüğünün altı çizilidir, çünkü bize yönelik iki ayrı anlam söz konusudur. Biz de kâğıdın üzerine şöyle yazarız: “Adiler ve yalancılar.” Sonra şöyle imzalarız: “Bagnasco Giacomo ve Bagnasco Michele.”

Oysa, uzaklardayken, evlerinden uzak başka adamların da yemek yediği, mum lekeleriyle yağlanmış soğuk sofralarda çorba ve çamurlu, gri bir ekmek yeriz; o anda sofra komşumuz gazetede yazan şeylerden söz açar ve biz şöyle deriz: “Şu dünyada hâlâ zorbalar var! Ama gün gelecek işler düzelecek!” Burada bu olası değildir; hâlâ ürün vermeyen topraklar, çalan ortakçılar, işbaşında uyuyan mevsimlik işçiler, toprağımızı işlemek istemediğimiz için biz geçip gittikten sonra arkamızdan yere tükürenler vardır ve bunlar bizlerin sadece onları sömürmeye yaradığımızı söyler dururlar.

Güvercinlerin geçiş noktası olduğunu bildiğimiz bir noktaya gelir ve beklemek için bir yere ilişiriz. Ama böylece dikilmekten çabucak sıkıldığımızdan kardeşim bana kız kardeşlerin yaşadığı bir evi gösterir ve pek beğendiği bir kıza nağmeli bir ıslık çalar. Derken kız iner, kocaman memeleri, kıllı bacakları vardır.

“Di’, kardeşim Michele de burada, git bak bakalım kız kardeşin Adelina da gelebilir mi;” der. “

Bunun üzerine kız eve girince, kardeşime sorarım: “Güzel mi, güzel mi kızlar?”

Kardeşim fazla bir şey belli etmez: “Şişmandır. İyidir,” der.

Derken iki kız birden çıkarlar, benimki gerçekten pek şişmandır ama böyle bir öğleden sonra da iyi gider. Baştan nazlanırlar ve vadide düşman kazanmak istemediklerinden, bizlerle görünmekten kaçındıklarını söylerler, ama biz aptallık etmemelerini söyleriz ve onları güvercinleri beklediğimiz yere, tarlaya götürürüz. Kardeşim ne yapıp edip bir el ateş etmeyi becerir; o kızlarla avlağa gitmeye alışkındır.

Adelina ile birlikte oturmaya başladıktan bir süre sonra, başım ve boynumun arasında bir noktaya minik çakıllar yağmaya başladığını hissederim. Çilli oğlanın kaçtığını görürüm, ama canım peşinden koşmayı çekmediğinden lanet okumakla yetinirim.

Sonunda kızlar kiliseye gitmeleri gerektiğini söylerler. “Gidin haydi ve bir daha da ayaklarımızın altında dolaşmayın,” deriz.

Sonra kardeşim bana bunların vadinin en inek kızları olduklarını ve vadinin delikanlılarının bizlerle gördükleri için onları bir daha kollarına takmayacaklarından korktuklarını söyler. Ben rüzgara karşı bağırırım: “İnekler!” Ama gene de vadinin en inek iki kızıyla çıkmış olmaktan ötürü bozulurum.

San Cosimo ve Damiano kilisesinin önündeki avluda herkes kutsanmayı bekler. Bizlere kötü kötü bakarlar, ama gene de yer açarlar; papaz da bize hiç iyi gözlerle bakmaz, çünkü biz Bagnascolar üç kuşaktan beri kiliseye gitmeyiz.

İlerlerken, yanımıza bir şey düştüğünü duyarız. “Çocuk!” diye bağırırız ve onu yakalamak için koşmaya yelteniriz. Ama aslında daldan çürük bir maltaeriği düşmüştür sadece. Taşları tekmeleyerek, yürümeye devam ederiz.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Patronun Gözü

"Patronun gözü," diyerek babası kendi gözünü, kırışık gözkapaklarının altında, kuş gözü gibi yuvarlak ve kirpiksiz duran gözünü gösterdi, "patronun gözü atı şişmanlatır."

"Evet," dedi oğlu ve büyük incirin gölgesindeki kaba ahşap masanın ucunda oturmayı sürdürdü.

"O halde," dedi parmağı hâlâ gözünün altında duran babası, "buğday tarlasına git, ekinleri biçmelerine bir bak."

Oğlanın elleri ceplerindeydi, hafif bir rüzgâr kısa kollu gömleğinin sırtını dalgalandırıyordu.

"Gidiyorum," dedi, ama yerinden kımıldamadı. Tavuklar, yerde ezilmiş incirleri gagalıyorlardı.

Rüzgârın önünde sürüklenen bir kamış gibi, kendini uyuşukluğa teslim etmiş olan oğlana baktıkça, yaşlı adam öfkesinin giderek arttığını hissediyordu: Çuvalları depodan dışarıya taşıyor, gübreyi altüst ediyor, iki büklüm olmuş adamlara buyruklar yağdırıp küfürler ediyor, bir sinek bulutu altında zincirine bağlı yatan köpeğe tehditler savuruyordu. Patronun oğlu ne yerinden kımıldıyor, ne ellerini ceplerinden çıkarıyor, gözlerini yere dikmiş, dudağı ıslık çalmaya hazır pozda, sanki bunca çabayı gereksiz görüyormuşçasına öylece duruyordu.

"Patronun gözü," dedi ihtiyar.

"Gidiyorum," diye yanıtladı oğlu onu ve hiç acelesiz yola koyuldu.

Elleri cebinde, ayaklarını sürüye sürüye yürüyordu bağ yolunda. Babası bir süre incirin altında bacaklarını açarak durdu ve onu gözledi, iki yumruğu birbirinin içinde belinin arkasına dayamıştı. Birkaç kez seslenip bir şeyler söylemeye yeltendi, ama çenesini tuttu ve gübreyi karıştırmaya başladı.

Oğlan yürürken vadinin renklerini bir kez daha görüyor, meyve ağaçlarının çevresinde vızıldayan eşekarılarının seslerini bir kez daha dinliyordu. Uzak kentlerde çelimsizleşmekle geçirdiği uzun aylardan sonra köyüne her dönüşünde topraklarının havasını ve derin sessizliğini çocukluğundan kalma, unutulmuş bir çağrı gibi ve handiyse pişmanlıkla

yeniden anımsıyordu. Topraklarına her sefer yeniden dönüşünde sanki bir mucize olması beklentisine kapılıyordu: Döneceğim ve bu kez her şeyin bir anlamı olacak, çiftliğimin vadisini şerit şerit boyayan yeşil, çalışan insanların tekdüze devinimleri, her bir bitkinin, her bir dalın büyümesi; bu toprağın öfkesi babam gibi beni de saracak ve buralardan bir daha ayrılamayacağım.

Buğday kimi yerlerde giderek alçalan taşlık bir arazi parçası üzerinde zorlukla büyümeye çalışıyor, kıraç toprakların boz rengi ortasında sarı bir dikdörtgen olarak göze çarpıyordu, biri aşağıda biri yukarıda yükselen iki selvi de bu tarlaya gözcülük eder gibiydi. Buğdayların arasında adamlar ve hareket eden oraklar vardı; sarı renk yavaş yavaş silinmiş gibi yok oluyor ve altından boz renk çıkıyordu. Patronun oğlu dişlerinin arasına sıkıştırdığı bir saman çöpüyle kestirmelerden çıplak yokuşu tırmanıyordu; adamlar, buğdayların arasından onu görmüş ve birbirlerine haber vermiş olmalıydılar. Adamların onun hakkında ne düşündüklerini biliyordu: ihtiyar deli, ama oğlu da aptal.

“Merhaba,” dedi onun geldiğini gören U Pe.

“Merhaba,” dedi patronun oğlu.

“Merhaba,” dedi ötekiler

Ve patronun oğlu yanıtladı: “Merhaba.”

İşte, aralarında söylenecek her şey söylenmişti. Patronun oğlu elleri ceplerinde, bir tarlanın kıyısına oturdu. “Merhaba,” dedi daha üstteki tarladan gelen bir ses: Bu, başakları toplayan Franceschina idi. Oğlan bir kez daha, “Merhaba,” dedi.

Adamlar sessizlik içinde biçiyorlardı ekinleri. U Pe kemikleri üzerindeki kırışık cildi sarı renkte olan yaşlı bir adamdı. U Pe orta yaşlı, kıllı ve bodurdu; Nanin gençti, sıska bir kızıldı, sırtındaki gömlek ter içindeydi ve sırtının çıplak olan bir bölümü orağın her hareketiyle bir görünüp bir kayboluyordu. Yaşlı bir kadın olan Girumina büyük, kara bir tavuk gibi yere çökmüş başakları topluyordu. Franceschina daha yukarıdaki toprak parçasındaydı ve radyodan duyduğu bir şarkıyı söylüyordu. Her eğilişinde etekleri açılıyor, dizlerinin üstüne dek bacakları görünüyordu.

Patronun oğlu orada bir selvi gibi dikilip ayaklık ederek gözcülük yapmaktan utanıyordu. “Şimdi,” diye geçiriyordu içinden, “söyleyeyim de bana da bir orak versinler ve ben de biraz deneyeyim.” Ama sesini çıkarmıyor ve biçilmiş buğday saplarının sarı sarı dikildiği tarlayı

seyretmeyi sürdürüyordu. Zaten orağı hareket ettirmeyi de beceremez ve gülünç duruma düşerdi. Başakları toplamak, evet bunu yapabilirdi, bu zaten kadın işiydi. Eğildi, yerden iki başak aldı, ihtiyar Girumina'nın kara eteğinin içine attı.

"Dikkat et, daha toplamadığım yerleri ezme," dedi yaşlı kadın.

Patronun oğlu kenara oturup saman çiğnemeye koyuldu.

"Bu yıl geçen yıldan daha mı çok?" diye sordu.

"Daha az, dedi U Pe, her yıl daha az oluyor."

"Çünkü, dedi U Pe, şubatta don oldu. Hatırlıyor musunuz, şubat ne soğuk geçmişti."

"Evet," dedi patronun oğlu, ama aslında hatırlamıyordu.

"Dolu da," diye söze karıştı ihtiyar Girumina, "martta yağdı. Martı hatırlıyor musunuz?"

"Dolu yağıyordu," dedi patronun oğlu gene yalan söyleyerek.

"Bana sorarsanız," dedi Nanin, "nisandaki kuraklık yüzünden böyle oldu. Hatırlıyor musunuz, nasıl kuraklık olmuştu?"

"Bütün nisan boyunca," dedi patronun oğlu. Hiçbir şey hatırladığı yoktu.

Şimdi, adamlar yağmur, don ve kuraklık tartışması tutturmuşlardı. Patronun oğlu konunun tamamen dışındaydı, toprağa ait hiçbir şeyden anladığı yoktu. Patronun gözü, onun sadece tek gözü vardı. İyi ama tek bir göz, her şeyden kopmuş tek bir göz neye yarardı ki? Görmezdi bile. Tabii, babası şimdi burada olsaydı, adamlara küfür yağdırır, işi beğenmez, yavaş çalıştıklarını, hasadı mahvettiklerini söylerdi. Şu tarlalara baktıkça babasının bağırıp çağırması gereksinmesini duyuyordu gerçekten, hani birinin tüfekle ateş ettiğini gördüğün zaman, kulaklarında bunun sesinin çınlamasının gerekli oluşu gibi. O, asla bağırmayı beceremezdi adamlara ve adamlar da bunu bildiklerinden tembel tembel çalışmayı sürdürüyorlardı. Ama bazıları onları yoran, şu keçiyollarına bile buğday ektirip toplatan babasını, kendisine yeğliyordu, çünkü babası da onlardan biriydi. O değildi, o, onların çalışmasının ekmeğini yiyen bir yabancıydı, onu küçük gördüklerini, hatta belki de nefret ettiklerini biliyordu.

Şimdi adamlar, kendi gelmeden önce başlattıkları bir söyleşiye devam ediyorlar, vadide oturan bir kadını konuşuyorlardı.

"Öyle derlerdi," dedi ihtiyar Girumina, "papazla birlikteymiş derlerdi."

“Evet, evet,” dedi U Pe. “Papaz ona şöyle demiş: Gelirsen sana iki lira veririm.”

“İki lira mı?” diye sordu Nanin.

“İki lira,” dedi U Pe.

“O zamanın parasıyla,” dedi U Pe.

“O zamanın iki lirası şimdiki parayla kaç lira yapar?” diye sordu Nanin.

“İyi para eder,” dedi U Pe. “Kör olası,” dedi Nanin.

Herkes o kadına gülüyordu; patronun oğlu da gülümsedi, ama bu öykülerin anlamını pek çıkaramıyordu, şu kemikli, bıyıklı, kara giysili kadınların aşk öykülerine akıl erdiremiyordu.

Franceschina da ileride öyle olacaktı. Şimdi en tepedeki toprak parçasında başakları topluyordu, radyodan duyduğu bir şarkıyı söylüyordu ve her eğilişinde etekleri tepesine çıkıyor, dizlerinin arkası görünüyordu.

“Franceşşchina,” diye seslendi Nanin, “sen iki liraya gider miydin papaza?”

Franceschina topladığı başakları göğsüne dayamış, doğrulmuştu.

“İki bin mi?” diye bağırdı.

“Allah kahretsin, iki bin, diyor,” dedi Nanin ötekilere, kararsızca.

“Ben ne papaza giderim, ne sivile,” diye bağırdı Franceschina.

“Askerlere gidersin değil mi?” diye bağırdı U Pe. “Askerlere de gitmem,” dedi kız ve yeniden başak toplamaya başladı.

“Franceschina’nın bacakları güzel,” dedi Nanin, ona bakarak.

Ötekiler de kıza baktılar ve onayı verdiler.

“Güzel ve düzgün,” dediler. Patronun oğlu da sanki daha önceden görmemiş gibi yeniden baktı ve başını sallayarak onayladı. Aslında bu kıllı ve kaslı bacakları hiç de güzel bulmuyordu.

“Sen ne zaman askere gideceksin Nanin?” diye sordu Girumina.

“Allah kahretsin, neredeyse çürüğe çıkarılanları bile çağıracaklar,” dedi Nanin. “Savaş bitmezse, beni de çağıracaklar, oysa bende solunum yetmezliği var.”

“Amerika’nın savaşa girdiği doğru mu?” diye sordu U Pe patronun oğluna.

“Amerika”, dedi patronun oğlu. Belki de şimdi bir şeyler söylemenin sırasıydı. “Amerika ve Japonya,” dedi ve sonra sustu. Başka ne diyebilirdi ki?

“Kim daha güçlü: Amerika mı, Japonya mı?”

“Her ikisi de güçlü,” dedi patronun oğlu.

“Ya İngiltere güçlü mü?”

“Eh, o da güçlü.”

“Ya Rusya?”

“Rusya da güçlü.”

“Almanya?”

“Almanya da.”

“Ya biz?”

“Bu uzun bir savaş olacak,” dedi patronun oğlu. Uzun bir savaş.

“Öteki savaş zamanında,” dedi U Pe, “ormanda bir mağara vardı ve on kaçak saklanırdı orada.” Ve eliyle tepedeki çamlığı işaret etti.

“Biraz daha sürerse,” dedi Nanin, “bana öyle geliyor ki, biz de o mağarada alacağız soluğu.”

“Ama,” dedi U Pe, “acaba sonunda ne olacak?”

“Bütün savaşlar,” dedi U Pe, “şöyle biter: Kazanılmış kazanılmıştır.”

“Kazanılmış kazanılmıştır,” dedi hepsi bir ağızdan.

Patronun oğlu, ağzındaki saman çöpünü ısırarak tırmanmaya başladı ve Franceschina’nın yanına gitti.

Başak toplamak için eğildiğinde görünen dizlerinin arkasındaki beyaz tene bakıyordu. Belki de onunla daha kolay olurdu; ona asılıyormuş gibi yapabilirdi.

“Sen hiç kente iniyor musun Franceschina?” diye sordu.

Konuşmaya başlamak için aptalca bir yoldu bu.

“Bazen pazar öğleden sonraları inerim. Panayır varsa panayıra giderim, yoksa sinemaya.”

Şimdi çalışmaya ara vermişti. Oğlanın istediği bu değildi, ya babası görseydi? Bekçilik yapacağına kadınları işbaşında lafa tutuyordu.

“Kente gitmeyi seviyor musun?”

“Evet seviyorum. Ama sonunda dönüp dolaşıp tepeye dönüyoruz. Pazartesi geldiğinde, kazanılmış kazanılmış oluyor.”

“Eh,” dedi oğlan saman çöpünü ısırarak. Şimdi onu rahat bırakmalıydı, yoksa çalışacağı yoktu, arkasını döndü ve inmeye başladı.

Alttaki tarlalardaki adamların işi neredeyse bitmişti ve Nanin başakları sırtında aşağı indirmek için sarıp sarmalıyordu. Neredeyse tepeye tırmanacak olan deniz, günbatımı tarafında menekşe rengine boyanmaya başlamıştı. Patronun oğlu taşlar, sert anızlarla dolu toprağına bakıyor ve umutsuz biçimde, sonsuza dek buralara yabancı kalacağını anlıyordu.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Uyuntu Oğullar

Gün doğarken, ben ve erkek kardeşim yüzümüzü yastığımıza gömmüş uyurken babamın çivili ayakkabılarının odadan odaya dolaşırken çıkardığı sesi duyardık. Babamız kalktığı zaman, belki de özellikle, çok gürültü yapardı, o çivili ayakkabılarıyla, tamamen gereksizce merdivenlerden yirmi kere iner çıkardı. Belki de bütün yaşamı böyleydi, gücünü boş yere harcamaya, yararsızca çabalamaya dayalı bir yaşantıydı onunki ve onu öfkelendiren biz iki kardeşi protesto etmek için böyle davranırdı.

Annem gürültü yapmazdı, ama o da çoktan kalkmış ve o büyük mutfağa girmiş olurdu; ateşi karıştırır, giderek daha kara ve yara bere dolu olan elleriyle bir şeyler soymaya başlar, camların ve mobilyaların tozunu alır, çamaşırlara gömülürdü. Hiç konuşmadan çalışmak, hizmetçi almadan evi çekip çevirmek: Bu da bizlere karşı bir tür protestoydu.

“Evi satın, parasını yiyelim.” Büyükler, bu biçimde sürdüremeyeceğimizi söyledikleri zaman, ben, omuz silker böyle derdim, ama annem sesini çıkarmadan sabah akşam didinmeyi sürdürürdü, ne zaman uyuduğunu bilemezdik; bu arada tavanlardaki çatlaklar giderek derinleşir, karınca sürüleri duvarları sarar, otlar ve çalılar bakımsız bahçede boy atardı. Belki de bir süre sonra evimizin yerini sarmaşıklarla sarılı bir harabe alacaktı. Ama annem sabahları gelip bizi uyandırmazdı, bunun gereksiz olduğunu bilirdi ve hiç sesini çıkarmadan üstüne yıkılmakta olan evi adam edeceğim diye didinmesi de bizlere zulmetmenin bir yoluydu.

Sabahın altısında avcı yeleğini ve çizmelerini giymiş olan babam kapımızı ardına dek açar ve bağırırdı: “Sizi sopalayacağım! Uyuşuklar! Bu evde sizden başka herkes çalışıyor! Pietro, seni boğmamı istemiyorsan kalk” çabuk! Kardeşin olacak o geberesice Andrea’yı da uyandır!”

Bizler uykumuzda onun yaklaşmakta olduğunu duyduğumuzdan yüzümüzü yastığımıza gömer ve kımıldamadan dururduk. Babamız söylenmeyi kesmezse, çeşitli homurtular çıkartmaya başlardık Ama genellikle fazla uzatmadan çeker giderdi; her şeyin boş olduğunu, bunun bütünüyle onun sahnelediği bir komedi ve yenildiğini kabul etmemek için sürdürdüğü bir ayin olduğunu o da bilirdi.

Bizler, yeniden uykuya dalardık, kardeşim çoğu zaman hiç uyanmazdı bile; bu duruma öylesine alışmıştı ki, hiç takmazdı. Kardeşim bencil ve duyarsız bir oğlandı, kimi zaman beni de öfkelendirirdi. Ben de onun gibi davranıyordum, ama işin doğrusunun bu olmadığını ve mutsuzların en başında kendimin geldiğinin farkındaydım. Sürdürüyordum, ama öfkeyle dolu olarak.

"Köpek," diyordum kardeşim Andrea'ya. "Köpek, annene de babana da lanet olsun." O beni yanıtlamazdı, benim bir yalancı ve alaycı olduğumu bilir, benden daha sahtekâr birini tanımazdı bile.

Aradan on ya da yirmi dakika geçmeden babam kaygılanarak yeniden kapıda belirirdi. Bu kez başka bir sistem kullanırdı, fazla asılmadan, iyilik dolu vaatler sıralardı: bu da insana acı veren bir başka komediydi. Şöyle derdi: "Haydi bakalım, kim benimle San Cosima'ya geliyor? Asmaları bağlamamız gerekiyor,"

San Cosimo bağımızın adıdır. Her şey bize sıkıcı geliyordu, ama işleri yürütmek için ne para, ne de işgücü vardı.

"Patatesleri kazmalamamız gerekiyor. Andrea sen gelir misin? Hey, geliyor musun? Sana söylüyorum Andera? Fasulyeleri sulamak gerekiyor. Geliyor musun, haydi?"

Andrea, ağzını yastığından kaldırır ve "Hayır," der, yeniden uyurdu. "Neden?" diye sürdürürdü babam komediyi, "Pietro mu gelecek? Sen mi geleceksin Pietro?"

Sonra gene öfkelenir, gene sakinleşir ve sanki onunla gitmeye karar vermişiz gibi, San Cosimo'da yapılması gereken işleri sayardı. Köpek, diye düşünürdüm kardeşim için, köpek, kalksa ve babamı bir kerecik sevindirse ya, zavallı ihtiyar! Ama kendim kalkmak için hiçbir dürtü duymam ve tekrar uykuya dalabilmek için çabalardım, zaten babam çoktan çekip gitmiş olurdu.

"İyi, çabuk olun, sizi bekliyorum." Babamız sanki anlaşmışız gibi böyle söyleyerek çıkar odadan. Onun yürüdüğünü, aşağıya indiğini, gübreyi, azotu, tohumları hazırladığını duyarız; her gün bu biçimde yola çıkar ve akşam bir katır gibi yüklü gelir geriye.

Tam yola çıktığını sandığımız an merdivenlerin dibinden bağırır: "Pietro! Andrea! Tanrım, hâlâ hazır değil misiniz?"

Bu onun son seslenişidir, sonra evin arkasından ayak sesleri gelir, demir kapıyı kapatır, oflaya puflaya yola koyulur.

Şimdi deliksiz bir uykuya dalınanın zamanıdır, ama ben bir türlü uyuyamam ve babamın söylenerek öfkelenmesini düşünürüm. Bitkilere, tarlalara, her yanı kemirip kazan böceklere, yaprakların sarısına, otun gürleşmesine, tarlanın her yağmurda yerle bir olan çitleri gibi, ömrünün bütün boşa gitmiş yıllarına bakar ve çocuklarına küfreder.

Köpek, derim kardeşime, köpek. Kulağımı kabarttığımda aşağıdan tabak çanak şangırtısı, yere düşen süpürgenin tahta sapının sesi gelir. Annem o koca mutfakta tek başınadır ve gün pencere camlarını aydınlatmaya başlar başlamaz, ona sırtını dönen insanlar için didinmeye başlar.

Saat on olmadan annemiz merdiven başından seslenir:

"Pietro! Andrea! Saat on oldu bile!" Sanki daha önce bağırmış da duymamışız gibi sesi öfke doludur, ama her sabah aynı şey yaşanır. "Tamaaam!" diye bağırırız biz de. Ve yarım saat daha, uyanık olarak, kalkma düşüncesine alışmaya çalışarak sırtüstü yatarız.

Sonra ben başlanın söylenmeye: "Haydi uyan Andrea! Haydi kalkıyoruz! Tamam Andrea, kalkmaya başla." Andrea homurdanır.

Sonunda inleye söylene ayağa kalkarız. Andrea yaşlı adamlara özgü adımlarla pijamasıyla dolaşır. Saçı başı karmakarışık, gözleri çapak içindedir, ama kâğıdı ıslatıp sigara sarar ve tüttürmeye koyulur. Pencerenin önünde içer sigarasını, sonra yüzünü yıkayıp tıraş olur.

Bu arada söylenmeye başlamıştır ve yavaş yavaş söylenmesi bir şarkıya dönüşür. Kardeşimin bariton sesi vardır, ama birileriyle olunca herkesin en kederlisi o olur ve şarkı söylemez. Oysa yalnızken, tıraş olur ya da yıkanırken o boğuk sesiyle kendi uydurma ezgilerinden birini tutturur. Şarkı bilmez ve söylediği ezginin sözleri, çocukken öğrendiğimiz bir Carducci şiirinin sözleridir: *Öğle oldu mu güneş vurur Verona Şatosu'na.*

Kardeşim tek satır atlamadan sonuna dek bu şarkısını söyler, saçını yıkar, ayakkabılarını cilalar: *Yaşlı bir karga gibi karaydı - gözleri kömür rengiydi...*

O söylemeyi uzattıkça ben öfkelenirim ve ben de bir şarkı tuttururum: *Lanet olası kaderim benim -geldi beni buldu...*

Bu, ses çıkardığımız tek andır. Sonra bütün gün boyunca susarız.

Aşağıya iner, kendimize süt ısıtır, içine ekmek batırıp büyük gürültüyle yeriz bunu. Annem çevremizde dolanır, yakınarak, ama ısrar etmeden

yapılması gereken işlerden söz eder. Ona, “Evet, evet,” der, ama söylediklerini hemen sileriz aklımızdan.

Ben sabahları genellikle çıkmam, ellerim cebimde koridorlarda dolaşırım ya da kitaplığımı düzenlerim. Uzun zamandır yeni bir kitap alamıyorum, bunun için çok fazla para gerekli, ben de ilgi alanım olan konulardan çok uzaklaştım; yeniden başlasam her şeyi birden okumak isterim, ama canım bunu da çekmez. Ama gene de raflardaki birkaç kitabı yeniden dizerim: İtalyanlar, Fransızlar, İngilizler olarak, ya da konularına göre: tarih, felsefe, roman. Kimi zaman da ciltlerine göre sıralarım: İyi ciltlileri bir yana, yıpranmışları öte yana koyarım.

Kardeşimse Kafe İmperia’ya gidip bilardo oynayanları seyreder. Kendi oynamaz, çünkü beceremez. Saatlerce dikilip oyuncuları gözler, topun hareketlerine bakar, fazla tutkuyla olmasa da sigara içer, bahse tutuşamaz, çünkü parası yoktur. Kimi zaman puanları ona yazdırırlar, ama genellikle dalga geçer ve yanlış yapar. Sigara parasını çıkaracak kadar ufak tefek alım satım yapar; altı ay önce Sular İdaresi’nde iyi maaş alabileceği bir işe başvurdu, ama bunu kapmak için fazla çaba göstermedi, çünkü nasıl olsa şimdilik karnını doyuran var.

Kardeşim öğle yemeğine geç gelir, ikimiz de sessiz sessiz doyururuz karnımızı. Anne babamız sürekli harcamalardan, gelirden, borçlardan, para kazanmayan iki oğulla bu evi nasıl çekip çevireceklerinden söz ederler ve babam şöyle der: “Arkadaşınız Costanzo’ya bir bakın; arkadaşınız Augusto’ya bir bakın.” Çünkü arkadaşlarımız bizim gibi değildirler, ormanda kesilmesine karar verilen ağaçların alım satımı ile uğraşan bir şirket kurmuşlardır ve sürekli iş peşinde seğirtirler, -babamızla bile- pazarlıklar ederler ve yığınla para kazanırlar; zaten yakında kamyon da alacaklardır. Onlar sahtekârdır ve babam da bunu bilir, ama bizleri de olduğumuz gibi değil, onlar gibi görmek ister: “Arkadaşınız Costanzo o işte çok para kazandı,” der. “Bakın bakalım siz de becerebilecek misiniz?” Ama arkadaşlarımız bizlerle dolaşmaya gelmezler, bize iş önermezler, bizlerin uyuntu ve beş para etmez adamlar olduğumuzu bilirler.

Öğleden sonra kardeşim yeniden uyur, bu kadar çok uyumayı nasıl başarır bilmem, ama uyur. Bense sinemaya giderim, aynı film bile oynasa, her gün giderim, böylece filmin öyküsünü izlemek zorunda kalmam.

Akşam yemeğinden sonra divana uzanır, ödünç verdikleri çeviri romanları okurum, genellikle okurken ipin ucunu kaçırır ve asla başa

dönemem. Kardeşim yemek yer yemez kalkar ve çıkar, bilardo oynayanları seyretmeye gider.

Annemle babam, hemen, yatarlar, çünkü sabah erken kalkacaklardır: “Sen de odana git, burada ışık harcama derler,” üst kata çıkarken. “Gidiyorum,” derim ve orada kalırım.

Yatakta ve uyumakta olduğum sırada, gece ikiye doğru kardeşim döner. Işığı yakar, odada dolaşır, son sigarasını içer. Kente ait haberleri anlatır, insanlar hakkında iyimser yorumlar yapar. Bu, gerçek anlamıyla uyanık olduğu saattir ve hevesle konuşur. Dumanın çıkması için pencereyi açar, aydınlık yola ve tepeye, karanlık ve duru göğe bakarız. Ben kalkıp yatağın içinde otururum, uykumuz gelene dek huzur içinde değişik konulardan söz ederiz.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Bir Çobanla Öğle Yemeği

Babamızın her zamanki yanlışlarından biriydi. Keçilere bakması için o çocuğu dağ köylerinin birinden getirtmişti. Ve geldiği gün onu soframıza oturtmak istedi.

Babamız insanlar arasındaki ayrımı anlayamadığı gibi, bizimki gibi oyma mobilyalı, ince desenli halılı, çinili yemek odalarıyla, onların duvarlı isli taştan, yerleri topraktan, bayram süsleri karasinekler gibi ocak önüne takılmış gazete kâğıtlarından oluşmuş evleri arasındaki ayrımı da göremiyor. Babamız törensel bir havaya sokmadığı o şenlikli haliyle oradan oraya dolaşır, yemeklerde tabağını değiştirmelerini istemez, av için dolaştığı zaman herkes onu yemeğe çağırır ve akşam da gelip kavgalarını ayırmalarını isterler ondan. Biz çocuklar öyle değiliz. Ağabeyim belki ona biraz daha yakındır, o suç ortaklığı kokan suskunluğu ile bazı kaba saba sırlara ortaklık etmiş olabilir, ama ben insanoğullarının aralarında konuşmalarının ne denli güç olduğunu bilirim, sınıflar arasındaki mesafeyi her an hissederim ve uygarlıkların gözümün önünde bir uçurum gibi oluştuğunu ayrımsarım.

İçeri girdi; ben gazete okuyordum. Babam, ne gerek vardı, gibisinden koca koca sözler söylemeye başladı, böyle yapmakla onun kafasını daha çok karıştıracaktı. Oysa böyle olmadı. Gözlerimi kaldırdığımda ağır elleri, göğsüne dayadığı çenesi, inatçı dik bakışlarıyla salonun ortasında duruyordu bile. Neredeyse benim yaşlarımda bir çobandı, saçlarının tümü bir odun gibi birbirine yapışmıştı, alnı, çene kemiği bir yay gibi kıvrımlı, gözleri yuvalarından dışarı fırlaktı. Boynuna dek iliklediği koyu renkli bir asker gömleği giymişti; iri, düğümlü elleri ve cilalı yer döşemesinin üzerinde duran ağır, kocaman ayakkabıları üzerindeki sefil giysinin içinden adeta taşıyordu.

“Bu, oğlum Quinto,” dedi babam, “liseye gidiyor.”

Ayağa kalktım, gülümser bir yüz ifadesiyle uzattığım elim, onunkiyle buluştu ve birbirimizin yüzüne bakmadan tokalaştık Babam çoktan benim hakkımda bilgiler vermeye başlamıştı bile, bunlar kimseyi ilgilendirmeyecek şeylerdi, okulumun bitmesine ne kadar kaldığından, o

çocuğun köyünün çevresinde avlanırken vurmuş olduğum bir gelincikten söz ediyordu; ben de “Ben mi? Yok canım!” diyerek omuz silkiyor, sanki söyledikleri doğru değilmiş gibi davranıyordum. Çoban sessizliğini ve hareketsizliğini koruyor, dinleyip dinlemediği bile belli olmuyordu: Arada bir kafesinden kaçmak için bir delik arayan hayvan gibi duvara, perdeye kaçamak bir bakış fırlatıyordu.

Babam çoktan konu değiştirmişti, şimdi odada dolaşıyor, bu vadilerde yetişen sebzelerden dem vuruyor, arada çocuğa bazı sorular soruyor ve o çenesi hâlâ göğsüne dayalı, yarı kapalı ağzıyla bilmediğini mırıldanıyordu. Gazetenin arkasına gizlenmiş olan ben, yemeğin sofraya getirilmesini bekliyordum. Ama babam konuğu çoktan sofraya oturtmuştu, mutfaktan getirdiği bir salatalığı soyup çorba tabağına ince ince dilimliyor, yemekten önce bunu yemesini öğütlüyordu çocuğa.

Annem odaya girdi, uzun boylu, dantellerle süslü siyah bir giysi giymişti, beyaz ve düz saçları gergin bir biçimde toplanmıştı. “Ah, işte bizim çoban çocuk burada!’’ dedi. “Yolculuğun iyi geçti mi?” Çocuk ayağa kalkmadı ve yanıt vermedi, gözlerini anneme çevirdi, ama bakışları çekingenlik ve anlayışsızlık doluydu. Ben de tamamıyla ona katılıyordum, annemin sevgi doluymuş gibi görünen o kibrini, ona üstünlük taslayarak ‘sen’ deyişini onaylamıyordum; babam gibi lehçeli konuşsaydı haydi neyse! Ama İtalyanca konuşuyordu, hem de şu zavallı çobanın karşısında mermer duvar kadar soğuk bir İtalyancayla konuşuyordu.

Ben konuyu ondan uzaklaştırmak, onu korumak istiyordum. Bu nedenle yüksek sesle gazeteden bir haber okudum, bu haber yalnızca annemle babamı ilgilendirebilirdi; Afrika’nın bir bölgesinde, bizim bazı tanıdıkların yaşadığı bir yerde maden ocakları bulunmuştu. Konuğumuzu hiç ilgilendirmeyecek bu haberi özellikle seçmiştim, onun tanımadığı pek çok ad geçiyordu haberde; beri Bunu yalıtılmışlığını daha çok hissetmesi için değil, çevresinde bir tür hendek kazmak ve ona soluk alma fırsatı vermek, bir an için olsun, anne ve babamın bezdirici dikkatlerinden uzak tutmak için yapmıştım. Belki bu davranışım onun tarafından da yanlış yorumlanmış olabilirdi; nitekim ters bir etki yarattım. Çünkü babam Afrika’ya ait bir öyküsünü dillendirmeye başladı ve çocuğun aklını bir dizi tuhaf kent, halk ve hayvan adıyla daha da karıştırdı.

Zavallı kız kardeşim Cristina’nın ittiği tekerlekli arabasıyla anneannem odaya girdiğinde çorba servisi yapılmaya başlanmıştı bile. Konunun ne

olduğu anneannemin kulağına yüksek sesle bağırarak anlatıldı. Hatta annem şöyle de bir sunum yaptı: “Bu bizim keçilere bakacak olan Giovannino. Annem. Kızım Cristina.”

Ben ona Giovannino denmesini duyunca utançtan kızarmaya başladım; kim bilir onun dağ lehçesinde adını bizim bu küçültme ekini takarak söylememiz onda nasıl bir etki yaratmıştı, adının bu tür söylenişini ilk kez duyuyor olmalıydı.

Anneannem aileye özgü serinkanlılığıyla konuyla ilgisini dile getirdi: “Bravo Giovannino, umarım, keçilerimizi kaçırmazsın, ha?” Kız kardeşim Cristina ender ziyaretlerde her zaman tuhaf insanlarla karşılaşmanın verdiği ürkeklikle gizlendiği tekerlekli iskemlenin arkasından şöyle bir göründü ve “Çok memnun oldum,” diye mırıldandı ve elini delikanlıya uzattı.

Çoban, iskemlenin ucuna ilişmişti, ama sırtı dik, açık elleri sofra örtüsüne dayalı olarak hayran hayran anneannemi seyrediyordu. O kocaman koltuğun içinde büzülmüş olan ihtiyarcık, yarım eldivenlerin sadece ucunu açıkta bıraktığı ve havada belli belirsiz işaretler yapan solgun beyaz parmakları, kırışıklar şelalesi altında kalmış minik yüzü, gözlerinin yansıttığı gölgeler ve renkler karmaşasından bir şeyler seçmesine yarayan gözlükleri ve sanki bir kitap okurcasına konuştuğu İtalyancasıyla, bizim çobana yepyeni, onun karşılaştığı ihtiyar tiplemelerinden bambaşka bir şey olarak görünmüş olmalıydı.

Kendi açısından az bir şaşkınlığa düşmemiş olan zavallı kız kardeşim Cristina da, yeni bir yüz gördüğü her sefer olduğu gibi çökük omuzlarını saran şalının altına gizlediği ellerini önünde kavuşturarak, salonun ortasına dek ilerledi ve allak bullak olmuş o açık renk gözlerini pencereye doğru kaldırdı, şimdiden gri tutamlarla bezenen saçlarının çevrelediği başını çevirdi ve evde kapalı geçirdiği günlerin çekingenliği ile şöyle dedi: “Denizde bir sandal vardı, onu gördüm. Ve iki denizci kürek çekiyorlardı. Ve sonra bir evin çatısının arkasından geçtiler ve onları bir daha gören olmadı.”

Şimdi ben konuğumuzun kız kardeşimin hüzünlü durumunun hemen farkına varmasını istiyordum ki, artık dikkatini ona yöneltmesin ve kendince tahminlerde bulunmasın. Bu nedenle hemen atılarak, tamamen yersiz ve zoraki bir canlılıkla “İyi ama bizim pencerelerden denizi ve sandalı nasıl görebilirsin ki? Biz çok uzağız denizden,” dedim.

Kız kardeşim hâlâ pencerelerden bakmayı sürdürüyor, denize değil gökyüzüne bakıyordu. “Sandalda iki adam. Ve kürek çekiyorlardı. Ve bayrak vardı, üç renkli bayrak.”

Bunun üzerine, çobanın kız kardeşimi dinlerken, bütün öteki konukların hissettiği o şaşkınlığı yansıtmadığını fark ettim. Belki de en sonunda kendi çizgileri içinde bizim dünyamızla kendi dünyası arasında ortak bir nokta yakalamıştı. Ve dağdaki evler arasında karşılaşan, saatlerce sinek bulutları arasında kapı eşiklerine oturan ve köy gecelerini daha da kederlendiren yakınmalarla zaman geçiren bunakları anımsadım. Kendi insanlarının çok yakından tanıdığı bizim bu talihsizliğimiz, onun bizlere yakınlaşmasında babamın tuhaf yoldaşlık tavırlarından, kadınların anaç yaklaşımlarından ve benim beceriksizce bir kenara çekilmemden daha etkili oluyordu.

Ağabeyim, sofraya her zamanki gibi geç geldi, biz kaşıklarımızı elimize almıştık bile. İçeriye girdi ve bir bakışta durumu bütünüyle kavradı, babam ona öyküyü anlatmadan ve “Oğlum Marco, noterlik eğitimi görüyor,” demeden önce sofraya oturdu ve zaman yitirmeden yemeye koyuldu. İnsanın içini karartan o düz, sert ve kısa sakallı yüzü kimselere bakmıyor, ona bakılmasına izin vermeyen kara gözlüklerinin soğukluğu arkasına gizleniyordu. Sanki herkesi selamlamış ve geç kaldığı için özür dilemişti ve hatta konuğumuza şöyle bir gülümsemişti, oysa dudaklarını aralamadı bile, yüzünde ise hiçbir ifade belirmedi. Şimdi biliyordum ki, çobanın yanında güçlü mü güçlü bir müttefiki vardı; taş gibi soğuk çehresiyle onu koruyacak, bu sıkıntılı ortamdan kaçış noktasını gösterecekti ve bu durumu yaratmayı da ancak Marco becerebilirdi.

Çoban, tabağa eğilmiş, gürültülü ve şapırtılı bir biçimde çorbasını içiyordu. Bu konuda biz üç erkek ona tümüyle uyuyor, gösteriş etiketlerini inatla uygulamayı hanımlara bırakıyorduk; babam duygularını gizlemeyen bir adam olarak, erkek kardeşim buyurgan belirleyiciliği ile, bense görgüsüzlüğümden böyle davranıyorduk. Bu yeni müttefikten, biz dördümüzün kadınlara karşı ayak diretmemizden hoşnuttum, böylece bizim çoban kendini yalnız hissetmezdi artık. Elbette şu anda kadınlar bizi hor görüyor olabilirlerdi ve bizi, konuğun önünde, konuğu da bize karşı küçük düşürmemek için bunu söylemiyorlardı. Ama acaba çoban bu durumun ayrımında mıydı? Hayır, eminim değildi.

Annem, tatlı bir sesle saldırıya geçti: “Kaç yaşındasın bakalım, Giovannino?”

Çocuk yaşını söyledi, sesi bir çığlık gibi çıktı. Sonra bunu yavaş yavaş yineledi. “Nasıl?” dedi anneannem ve çocuğun yaşını yanlış olarak yineledi. “Hayır, şöyle,” ve herkes bir ağızdan anneannemin kulağına bağırdı. Sadece kardeşim sessizliğini koruyordu. “Quinto’dan bir yaş büyük,” dedi annem ve bunu anneanneme yeni baştan anlatmak zorunda kaldı. Bu biçimde karşılaştırılmamızdan acı duyuyordum; o karnını doyurmak için başkalarının keçisine bakmak, teke kokmak zorundaydı ve meşeleri bile yıkabilecek güçteydi, oysa ben yaşamımı şezlongta uzanarak, radyo dinleyerek, opera librettoları okuyarak sürdürüyordum ve pek yakında üniversiteye gidecektim; ben sırtımı kaşındırdığı için pazen bile giymekten hoşlanmazdım. Benim onun yerinde olmam için eksik olan şeylerle, onun ben olması için gereksinme duyduğu şeyleri düşününce bunun bir adaletsizlik olduğunu ayrımsıyordum, bu eksiklikler her ikimizi de yarım yamalak, şu çorba kâsesinin arkasına gizlenme ihtiyacı duyan, iki utanç dolu ve güvensiz yaratık haline sokuyordu.

İşte o anda anneannem şunu sordu: “Peki sen askerliğini yaptın mı söyle bakalım?” Bu son derece yersiz bir soruydu, bu yaştakiler henüz silah altına çağrılmamışlardı, yalnızca ilk yoklamadan geçmişlerdi.

“Babasının askeri o,” dedi babamız, bu onun hiç kimseyi güldürmeyen şakalarından biriydi.

“Beni yeniden gözden geçirilecekler arasına ayırdılar,” dedi çoban.

“Ah,” dedi, anneannemiz. “Çürüğe mi ayrıldın?” Sesi onaylamama ve üzüntü doluydu.

Böyle bile olsaydı, ona neydi?

“Hayır. Yeniden gözden geçirileceğim.”

“Peki bu ne demek oluyor?” Çocuk durumunu açıklamak zorunda bırakılmıştı.

“Ah, babasının askeri, babasının askeri,” diye gülüyordu babam.

“Ah, umarım hasta değilsindir,” dedi anneannem.

“Muayene olduğum gün hastaydım,” dedi çoban, neyse ki anneannem bunu duymadı.

Ağabeyim başını çorba kâsesinden kaldırdı ve gözlüklerinin camından sanki konuğa çevrilmiş bir bakış yansıdı; bu, anlayış dolu bir bakıştı ve

sakalı, belli belirsiz gülümseyen dudaklarının kenarında şöyle bir kıvrıldı. Sanki, “Başkalarını boş ver, ben seni anlıyorum ve bu konuda çok şey bilirim,” der gibiydi. Cana yakınlık ve suç ortaklığı belirten işaretlerinden birini veriyordu; bundan böyle çoban sürekli ona bakarak konuşacaktı, bir soruya yanıt vermesi durumunda, değil mi, diyerek Marco’ya dönüp bakıyordu. Ben de bu insani, utanmayla karışık sıkı fıkılığını şimdi keşfediyordum, babamızın geleceğe ait onayının, annemizin soyluluk dolu üstünlüğünün onayını almak gerekiyordu. Ve çobanın ağabeyimle yoldaşlık kurarak kendini daha yalnız hissedeceğini düşünüyordum.

Bu noktada ilgi uyandıracak bir şey söyleyebileceğimi düşündüm: Eğitimimi bitirene dek askerliğimi ertelediğimi açıkladım. Ama bu aradaki uçurumu daha da derinleştirmekten başka bir işe yaramadı, askerlik yapmak gibi hepimizi ortak bir noktada buluşturacak konu bile iletişimimizi olanaksız kılıyordu.

Kız kardeşim kendine özgü çıkışlarından birini yaptı: “Bağışlayın, siz süvari mi olacaksınız?”

Anneannem konuya karışmasaydı, bu da kaynayıp giderdi ama o, “Ah, günümüzde süvari olmak...” gibi bir söz ediverdi.

Çoban, sanki, “Komando...” der gibi bir şey mırıldandı.

Bu söyleşi konusunu aptalca bulduğu belli olan annemizin de kardeşim ve benimle ittifak kurmaya hazır olduğunu o anda hissettim. Ama neden konuyu değiştirmeye yeltenmiyordu acaba? Neyse ki babam, “Ah, babasının askeri, ...” demekten vazgeçmiş ve ormanlarda mantar olup olmadığını sormuştu.

İşte bütün yemek, biz üç delikanlı, tatlı dilli ve acımasız bir dünyaya karşı, aramızda bir dostluk oluşturamadan, kendi aramızda bile güvensizlikler dolu bir havada geçti. Meyvemizi yedikten sonra kardeşim gösterişli bir davranışta bulundu: Bir paket çıkardı ve konuğa sigara sundu. Kimseden izin almadan karşılıklı birer tane yaktılar, bu da o yemek sırasında yaşanmış olan en sağlam dayanışmayı yarattı. Lisede olduğum sürece ailem sigara içmeme izin vermediği için, ben bu olaya katılamamıştım. Ağabeyim, artık mutluydu, kalktı, havaya bakarak iki nefes çekti ve geldiği gibi suskun arkasını döndü ve gitti.

Babam önce piposunu yaktı, sonra da haberleri dinlemek üzere radyoyu açtı. Çoban açık ellerini dizlerine dayamış, radyoyu seyrediyordu,

gözleri yaşlanıyor ve kızarıyordu. Eminim o gözlerde hâlâ yükseklerdeki köyler, dağlarda yürüyüşler ve kestane ağaçları ormanı yansıyordu. Babam, radyoyu dinlememize fırsat vermiyor, Birleşmiş Milletler hakkında kötü şeyler söylüyordu, ben de durumdan yararlanarak yemek odasından çıktım.

Bütün bir akşam boyunca çoban çocuğu düşünmeden edemedik. Lambaların ölgün ışığı altında sessizce yemeğimizi yedik ve onun şimdi tarlamızdaki kulübede tek başına olduğunu aklımızdan çıkarıp atamadık Bakır tenceresinde ısıtmış olduğu çorbasını içmiş, karanlıkta samanların üzerine uzanmış, aşağıda itişen, dolaşan, dişleriyle otları öğüten keçilere kulak veriyor olmalıydı. Çoban kulübeden çıkıyor, denize doğru uzanan sisi, ıslak havayı kokluyordu. Bir çeşme sessizlikte yavaş yavaş akıyordu. Çoban yaban otlarıyla dolu yolları geçerek çeşmeye geliyor ve susamasa da suyunu içiyordu. Ateşböcekleri yanıp sönüyor, sanki bir sürüymüşler gibi bir araya toplanıyordu. Ama o ateşböceklerine değmeden, kollarını havada sallıyordu.

Çeviren: Eren Yücesan Cendey

Savaşa Giriş

10 Haziran 1940, bulutlu bir gündü. Canımızın hiçbir şey istemediği zamanlardı. Gene de, sabah, Jerry Ostero adlı bir arkadaşımla plaja gittik. Öğleden sonra Mussolini'nin konuşacağını biliyorduk, ama savaşa girip girmeyeceğimiz açıklık kazanmamıştı. Plajda güneşliklerin hemen hepsi kapalıydı; yarım bırakılmış tümceler ve uzun suskunluk anlarıyla, birbirimize tahminlerimizi ve görüşlerimizi anlatarak kıyıda dolaştık

Biraz güneş çıktı, biz de kayığa bindik, ikimiz ve kumralca, uzun boyunlu bir kız, sözde Ostero'yla flört etmesi gerekiyordu, ama aslında flört ettiği yoktu. Kız faşistlere yakınlık duyuyordu ve zaman zaman hayrete düşmesi gerekmiyormuş da gene de düşmüş gibi nazlı bir kurumla, çürütülmeye bile değmeyecek görüşlere karşı çıkarcasına, söylediklerimize karşı çıkıyordu. Ama o gün kararsız ve savunmasızdı: Yola çıkmasına az kalmıştı ve bundan üzüntü duyuyordu. Telaşlı bir adam olan babası, savaş ortalığı sarmadan ailesini cepheden uzaklaştırmak istiyordu ve daha eylül ayında Emilia yöresinin küçük bir köyünde bir ev kiralamıştı. Biz o sabah kayıkta, savaşa girmesek de sakin sakin denizimize girsek ne güzel olurdu, deyip durduk. Kız da, boynu bükük, elleri dizlerinin arasında, sonunda kabul etti: "Öyle, evet... Öyle... Güzel olurdu..." Ve sonra, bu düşünceleri başından savmak için: "Ama, inşallah bu seferki de yanlış bir alarmdır..." dedi.

Denizin üzerinde yüzen bir denizanasına rastladık; Ostero, denizanası kızın ayakları ucunda bitiversin ve onu korkutsun diye, kayıkla hayvanın üzerinden geçti. Manevra işe yaramadı, çünkü kız denizanasını fark etmemişti, "Ne o? Nerede?" dedi. Ostero denizanalarını nasıl kolayca çekip çevirdiğini gösterdi; küreğin tekiyle denizanasını kayığa çekip sırtüstü yatırdı. Kız irkildi, ama pek az; Ostero hayvanı yeniden suya attı.

Plajdan çıkarken, Jerry göğsü kabarmış bir halde yanıma geldi. "Onu öptüm," dedi bana. Kızın kabinine girmiş, bir veda öpücüğü istemişti; kız kabul etmemiş, ama kısa bir mücadeleden sonra Jerry onu dudaklarından öpmeyi başarmıştı. "Çoğu gitti azı kaldı artık," dedi Ostero. Yaz boyunca

mektuplaşmaya da karar vermişlerdi. Onu kutladım. Kolay neşelenen Ostero, sırtıma şiddetli, canımı yakan şaplaklar indirdi.

Saat altıya doğru yeniden buluştuğumuzda, savaşa girmiştik. Hava hep bulutluydu; deniz griydi. İstasyona doğru bir grup asker geçiyordu. Birisi yolun kıyısındaki korkuluktan onları alkışladı. Askerlerden hiçbiri başını kaldırmadı.

Jerry'ye rastladım, yanında izinde olan, yazlık, şık bir sivil giysi giymiş subay kardeşi vardı. Savaşa girildiği gün izne çıkmanın ne büyük talih olduğu üzerine şakalaştık. Jerry'nin kardeşi Filiberto Ostero çok uzun boyluydu, zayıftı ve sarışın yüzünde alaycı bir gülümsemeyle, bambu ağacı gibi hafifçe öne eğik duruyordu. Demiryoluna yakın korkuluğun üzerine oturduk, Filiberto huduttaki bazı istihkâmlarımızın ne denli mantıksızca yapıldığını, topçu birliklerinin yerleştirilmesine ilişkin komutların yanlışlıklarını anlattı. Akşam oluyordu; genç subayın, parmaklarının arasında tüten, asla dudaklarına götürmediği sigarasıyla, zayıf, bir parantezi andıran eğik görünüşü, demiryolu tellerinin oluşturduğu ağın ve donuk denizin önünde göze çarpıyordu. Arada bir toplar ve birliklerle yüklü bir tren manevra yapıp sınıra doğru yola çıkıyordu. Filiberto, kararsızdı: İzinden vazgeçip hemen birliğine mi dönmeliydi -bazı olumsuz taktik öngörülerinin doğrulanıp doğrulanmadığını da merak ediyordu- yoksa Merano'ya bir kız arkadaşıyla buluşmaya mı gitmeliydi? Biraz da izindeyken savaşın sona ermesinden korkuyordu; gerçi böylesi matrak olur, ama kariyerine zarar verirdi. Kumar oynamak için kumarhaneye doğru yola koyuldu; oyundaki duruma göre ne yapacağına karar verecekti. Tam olarak söylediği söz, "kazanacağım miktara göre"ydi; gerçekten de, her zaman çok şanslıydı. Ve gergin dudaklarında alaycı gülümsemesiyle uzaklaştı. Marmarica'da ölen Filiberto'nun görüntüsü bugün bile o gülümsemeyle canlanıyor zihnimizde.

Ertesi gün, sabah, ilk hava saldırısı alarmı verildi. Bir Fransız uçağı geçti, herkes başını havaya dikmiş, uçağa bakıyordu. Gece, bir alarm daha; kumarhanenin yakınlarına bir bomba düşüp patladı. Oyun masalarının çevresi ana baba gününe döndü, kadınlardan bayılanlar oldu. Elektrik santrali bütün şehrin elektriğini kestiğinden, her yer karanlıktı, yeşil masalar üzerinde, hava akımı nedeniyle dalgalanan ağır abajurlar altında yalnızca iç tesisatın ışıkları yanıyordu.

Ertesi gün öğrendik: Şehrin eski semtlerinden birindeki bir çocuk dışında ölen olmamıştı. Karanlıkta, kaynar suyla dolu bir tencere üzerine devrilmiş ve çocuk ölmüştü. Ama bomba bir anda şehri uyandırıp hareketlendirmişti ve her zaman olduğu gibi, heyecan, düşsel bir hedef bulmuştu kendine: ajanlar. Herkes, alarm sırasında düzenli aralıklarla aydınlanıp kararan pencerelerden, hatta deniz kıyısında ateşler yakan esrarengiz kişilerden, hatta hatta kırlarda bir cep fenerini göğe doğru sallayarak uçaklara sinyaller gönderen insan gölgelerinden söz edip duruyordu.

Ostero'yla bombanın yol açtığı zararları görmeye gittik: Bir apartmanın çıkıntılı köşesi parçalanmış, küçük bir bomba, önemsiz bir şey. İnsanlar toplanmış, yorum yapıyorlardı: Henüz her şey, olası ve önceden kestirilebilir şeyler kapsamı içindeydi; bir ev bombalanmıştı, ama henüz savaşın içinde değildik, henüz savaşın ne olduğunu bilmiyorduk.

Oysa ben, kaynar suyla haşlanan o çocuğun ölümünü aklımdan çıkaramıyordum. Bir talihsizlikti, başka bir şey değil, çocuk karanlıkta, annesinden birkaç adım ötede o tencereye çarpmıştı. Ama savaş, rastlantısal talihsizliğin budalaca kaçınılmazlığına bir yön, genel bir anlam veriyordu; santralde elektrik şalterini indiren ele, gökte göze görünmeksizin vızıldayan pilota, ona izleyeceği rotayı göstermiş olan subaya, savaşa karar vermiş olan Mussolini'ye ancak dolaylı olarak bağlanabilecek bir şeydi bu...

Şehrin sokaklarından, cepheye giden askeri araçlar ve arabalarının üzerine bağladıkları eşyalarıyla şehri boşaltan sivillerin araçları geçiyordu sürekli olarak. Evde annemle babamı, Alpler'in eteklerindeki vadilerde bulunan köylerin hemen boşaltılması emrinden tedirgin buldum. O günlerde hep yeni savaşı eskisiyle karşılaştıran, nasıl yeni savaşta eskisindeki aile kaygılarına, duygusal çalkantılara benzer hiçbir şeyin olmadığını, nasıl "cephe," "siper" gibi aynı sözcüklerin bile kulağa tanınmaz ve yabancı geldiğini söyleyen annem, şimdi 1917 yılındaki Venedikli sığınmacıların toplu göçlerini, o zamanki farklı havayı ve soğuk bir askerî emirle dayatılan bugünkü bu "tahliye"nin nasıl haksız göründüğünü anımsatıyordu.

Yüzyılın ilk çeyreği boyunca Amerika'da yaşadığı, Avrupa'ya yabancı ve çağa uzak kaldığı için, savaş hakkında yalnızca konu dışı şeyler söyleyen babam, şimdi çocukluğundan bildiği dağların değişmez görüntüsünün, yıllar boyunca avcılık başarılarına sahne olan yerin bile altüst olduğunu görüyordu. Tahliye emrinin mağdur ettiği kimseler arasında gözden ırak

köylerdeki güvendiği av arkadaşlarının, vergiden kurtulmak için ona akıl danışan yoksul köylülerin, cılız bir toprak parçası üzerindeki sulama haklarını belirlemek için saatlerce yol yürüyüp, ondan sorunlarını çözmesini isteyen elisıkı dava taraflarının olduğunu bilmek babamı kaygılandırıyordu. Şimdi terk edilmiş ekili toprak parçalarının kıraç arazilere dönüştüğünü, harçsız duvarların çöktüğünü ve her sonbahar köpekleriyle ardına düştüğü son yabandomuzu sürülerinin top atışlarından ürkerek koruları boşalttığını görüyordu.

Tahliye edilenler için -diye yazıyordu gazeteler- Faşist Parti ile Yardım Kurumu, Toskana'nın köylerinde kalacak yerler, eksiksiz ulaşım hizmetleri ve mola yerleri düzenlemişti. Şehrimizdeki ilkokul binasında bir barınak ve sınıflandırma merkezi kurulmuştu. *Gil'e*[12] kayıtlı olan herkes, üniformalı olarak hizmet vermeye çağrılmıştı. Okul arkadaşlarımızdan birçoğu şehirde değildi; çağrıyı hiç almamış gibi davranmak da mümkündü. Ostero, ona eşlik etmem için beni çağırdı; ordu arabalarını aldıktan sonra, annesiyle babası mecburen yeni bir araba satın almıştı, onu deneyecekmiş. "Peki, toplantı ne olacak?" diye sordum:

"Canım, tatildeyiz ya; okuldan da uzaklaştıramazlar bizi."

"Ama sığınmacılar için..."

"İyi de biz ne yapabiliriz onlar için? Hep 'savaş, savaş!' diye bağıranlar düşünsün."

Oysa benim için bu "sığınmacılar" olgusu, nedenini pek iyi açıklayamasam da, bir görev çağrısı niteliği taşıyordu. Belki de annemle babamın 1915 savaşından gelen sivil ahlakı söz konusuydu, annemin hem müdahaleci, hem barışçı ahlakı ile babamın etnik, yerel ahlakı, onun ihmal edilmiş ve ağır koşullara maruz bırakılmış köylere duyduğu tutku. Tıpkı kaynar su yüzünden ölen çocukta olduğu gibi, şimdi de "sığınmacılar" sözcüğünün bende yarattığı bu çaresiz yığın imgesinde bir biçimde benim de içinde olduğum gerçek ve çok eski bir olguyu görüyordum. Hiç kuşku yok ki, herkesin ilgisinin, hatta arkadaşım Ostero'nun yakıcı teknik ironisinin yöneldiği tanklara, savaş gemilerine, uçaklara, *Signal* illüstrasyonlarına, savaşın bütün bu öteki yüzüne oranla, orada daha çok esin buluyordu hayal gücüm.

Eski bir şehirlerarası otobüsten okulun girişindeki basamaklara sığınmacıları indiriyorlardı. Ben *avanguardista*[13] üniformamla gelmiştim.

İlk bakışta, o üst üste yığılmış insanlar, o döküntü, hastaneyi andıran görüntü, sanki çatışma hattına gelmişim gibi bir sıkıntı yarattı içimde. Sonra, başlarında siyah başörtüleriyle kadınların, hep zeytin toplarken, keçileri otlatırken gördüğümüz o bildik kadınlar, erkeklerin bizim çiftçilerimize özgü her zamanki içedönük tipler olduklarını gördüm ve kendimi daha tanıdık bir ortamda, ama aynı zamanda daha yabancılaşmış, daha dışlanmış hissettim; çünkü onları, bu insanları, onlarla asla bir ilişki kuramadan, onlara yardım edebilmeyi düşünmeden, ne bileyim, katırlara semer vururken, bir üzüm bağında bahçıvan beliyle suya kanallar açarken görmek, daha önce de benim için -babamdan farklı olarak- bir üzüntü kaynağı, bir kınama nedeni olmuştu. Benim için gene böyleydiler, biraz daha telaşlı, büyük bir özenle sürdürdükleri işlerine dalmış insanlar, çocukları otobüsten indiren ve basamak üzerindeki yaşlı insanlarla aileleri sıralar halinde, birbirinden ayrı tutmaya çalışan annelerle babalar. Peki, ben ne yapabilirdim onlar için? Onlara yardım etmeyi düşünmenin yararı yoktu.

Giriş merdiveninin basamaklarını çıktım, üstelik yavaş ilerlemek zorundaydım, çünkü önümde etekli, siyah şallı, kolları iki yana açılmış ve zayıf ellerinde tıpkı hastalıklı dallardaki gibi koyu mazılar olan yaşlı bir kadının tek tek basamaklardan çıkmasına yardım ediyorlardı. Yol tutmuş bir kadın elleriyle alnını tutmuş kusuyordu; hareketsiz akrabaları kadının çevresinde bir çember oluşturmuş, ona bakıyorlardı. Ben bütün bu insanlardan hoşlanmıyordum.

Okulun koridorları geçici yerleşme alanlarına ya da kulvarlara dönüşmüştü. Aileler duvarların yanı başına gelmiş, çıkınlarıyla, çocuklar ve sedyelerdeki hastalarla banklara oturmuşlardı; grup başkanları gruplarını sayıyor, ama sayıyı bir türlü tutturamıyorlardı. Bu uğultulu gruplaşmalar arasında yer yer şaşkın *balilla*’lar, askerler, siyah üniformalı ya da sivil giyinmiş subaylar göze çarpıyordu; ama emirleri veren yegâne kimseler -öyle anlaşılıyordu- Kızıl Haç’tan beş altı rahibeydi: Hepsi de son derece gergin, çavuşlar gibi buyurgan kadınlardı, sığınmacıların, organizatörlerin ve yardım ekiplerinin oluşturduğu o kararsız kalabalığı yalnızca kendilerinin bildikleri bir plana uygun olarak, sanki savaş meydanındaymışçasına yönlendiriyorlardı. *Avanguardista’lara* yönelik seferberlik emrine, hep kendilerini göstermeye hazır tiplerden bile belli ki pek fazla uyan olmamıştı. Birkaç astsubay gördüm, ötekilerden ayrı, kendi

başlarına duruyor, sigara içiyorlardı. İki *avanguardista* kavga ediyordu, az kalsın sığınmacı bir kadını ezeceklerdi. Herkes sanki yapacak hiçbir şey yokmuş gibi duruyordu. Ben koridoru bir uçtan bir uca geçip karşı uçtaki bir kapıya ulaşmıştım. Artık her şeyi biliyordum ve eve dönebilirdim.

O tarafta merdiven boştu. Yalnızca merdivenin ortasındaki bir sahanlıkta duvara yaslanmış bir küfe, küfenin içinde de yaşlı bir adam vardı. Söğüt dalından yapılmış, uzun, alçak küfelerdendi, iki kişinin taşıyabilmesi için iki tutacağı vardı; duvara neredeyse dikey olarak yaslanmıştı; yaşlı adam küfenin yere dayanan kısmına çömelmiş, sırtını arkaya yaslamıştı. Büzülmüş, ufak tefek bir ihtiyardı; bacaklarını bükme şeklinden felçli olduğu anlaşılıyordu, ama adamı sarsan titreme onu bir an olsun hareketsiz bırakmıyor, küfenin duvara çarpıp dönmesine yol açıyordu. Hiç dişi yoktu, ağzı açık bir şeyler mırıldanıyordu, gözlerini öne dikmişti, ama canlılığını yitirmiş bir bakış değildi bu, aksine, dikkatli, yabanıl bir gerilimle yüklüydü: alnına çektiği berenin siperliği altında bir baykuş bakışı.

Ben merdiveni inmeye başladım ve onun önünden, o faltaşı gibi açılmış gözlerinin kuşattığı alanın içinden geçtim. Elleri felçli olmasa gerekti. İriyarı ve hâlâ güçlü elleri, kısa, düğümlü bir bastonun sapını sıkı sıkıya kavramıştı.

Tam yaşlı adamı arkamda bırakmak üzereyken, titremesi şiddetlendi, kesik kesik mırıldanmaya başladı; bastonun sapını kavrayan elleri yukarı kalkıp aşağı iniyor, bastonun ucuyla yeri dövüyordu. Durdum. Bitkin ihtiyar bastonu giderek daha yavaş vurmaya başladı, yalnızca hafif bir soluk çıkıyordu ağzından. Uzaklaşmaya çalıştım. Hıçkırığa tutulmuşçasına sarsıldı, bastonla yere vurdu, yeniden anlaşılmaz sözler gevelemeye başladı; o kadar şiddetli hareket ediyordu ki, küfe duvara çarpıp dengesini yitiriyordu. Acele davranıp tutmasam, yaşlı adam küfeyle birlikte merdivenin basamaklarından aşağı yuvarlanacaktı. Hem oval biçimi, hem içinde titreyen yaşlının külçe gibi ağırlığı yüzünden (yerini bir milim olsun değiştiremiyordu adamcağız), küfeyi güvenli bir konuma yerleştirmek kolay değildi; yeniden kayarsa tutmak için bir elimle hep hazır durmak zorundaydım. Ben de o boş merdivende tıpkı felçli gibi yerimden kıpırdayamıyordum.

Sonunda, merdivende bir koşuşma oldu. Kızıl Haç’tan iki kadın telaşla yukarı koşup bana “Hadi, sen şuradan tut! Tuttun mu? Hadi, yürü, yukarı!” dediler ve hep birlikte, içindeki ihtiyarla birlikte küfeyi kaldırıp, okul binasının içine kadar uçarcasına merdivenden yukarı taşıdık; sanki bir saattir başka bir şey yapmamışız, bu son aşamaymış ve bir tek bende yorgunluk ve tembellik işaretleri görülüyormuş gibi, her şeyi büyük bir koşturma içinde yaptık.

Kalabalık koridora girdiğimizde onları kaybettim. Oradan hızla geçen bir teğmen ortada dolaştığımı görünce: “Hay Allah, bu saatte mi geliyorsun içtimaya? Gel buraya, sana ihtiyacımız var,” dedi ve sivil giysili bir beye dönerek: “Adama ihtiyacı olan siz miydiniz, binbaşım? Bu delikanlıyı emrinize veriyorum,” dedi.

Yoksul kadınların postallarını çıkardıkları ya da çocuklarını emzirdikleri iki sıra ot şilte arasında, topluca, pembe yüzlü, tek gözlüğünü takmış bir adam vardı, tam ortadan ayrılmış bakırrengi saçları, boyalı ya da peruk gibi duruyordu, beyaz bir pantolon giymişti, ayakkabılarının burun kısmı beyaz, deliklerle işli ucu ise sarıydı; siyah alpaka ceketinin kolundaki mavi şeritte *UNUCI*[14] kısaltması vardı. Ailece tanıdığımız, güneyli, emekli olmuş Binbaşı Criscuolo’ydu bu.

“Doğruyu söylemek gerekirse,” dedi binbaşı, “benim kimseye ihtiyacım yok. Burada her şey zaten çok iyi düzenlenmiş. Aa, sen misin?” dedi beni tanıyarak, “Annen nasıl, ya profesör? Pekâlâ, sen burada dur, bir bakalım.”

Binbaşı Criscuolo’nun yanında durdum; kiraz ağacından ağızlığıyla sigarasını içiyordu. Sigara isteyip istemediğimi sordu; istemediğimi söyledim.

“Burada,” dedi omuz silkerek, “yapacak hiçbir şey yok.”

Etrafta sığınmacılar, soyunmak için çamaşırları asıp iplere bağlayarak, ayakkabılarına çiviler çakarak, çoraplarını çıkarıp yere sererek, çıkınlarından kavrulmuş kabak çekirdekleri ve domates dolmaları çıkararak, eşyalarını arayıp, sayıp, kaybedip yeniden bularak, okulun odalarını yoksul bir köyün yollarından oluşmuş bir labirente dönüştürüyorlardı.

Ancak bu insanların kendilerine özgü nitelikleri nedeniyle, kesintisiz olarak değil, zaman zaman ortaya çıksa da, hep yinelenen ve ilk göze çarpan tema tıpkı bir davet salonuna girildiğinde, gözün yalnızca en dekolte

giyinmiş hanımların göğüslerini ve omuzlarını gördüğü gibi, aralarındaki topalların, guatrlı zekâ özürlülerin, sakallı kadınların, cüce kadınların varlığıydı, deri hastalıklarının çarpıttığı dudaklar ve burunlardı, *delirium tremens* hastalarının savunmasız bakışıydı: Şimdi açığa çıkmak, geçit töreni yapmak zorunda kalan, dağ köylerinin bu karanlık yüzüydü, çevresinde köydeki hanelerin bir kozalağın pulları gibi birbirine tutunduğu, köylü ailelere özgü eski sırdı. Şimdi karanlık inlerinden çıkmış, o bürokratik yapının aklığında yeniden bir sığınak, bir denge bulmaya çalışıyorlardı.

Bir derslikte yaşlıların hepsi sıralara oturmuştu; şimdi bir de bir rahip belirivermişti ve şimdiden çevresinde küçük bir kadınlar grubu toplanmaya başlamıştı; rahip espriler yapıp kadınları yüreklendiriyordu, onların yüzlerinde de tavşanlarınkini andıran tedirgin bir gülümseme vardı. Ama bu köylü havası geçici konaklama ortamlarına ne kadar egemen olursa, kendilerini o kadar kolları kanatları kırılmış ve ümitsiz hissediyorlardı.

“Söylenecek hiçbir şey yok,” diyordu Binbaşı Criscuolo, beyaz pantolonunun ütü çizgisi bozulmayacak şekilde narin adımlarla bir ileri bir geri dolaşarak, “organizasyon iyi yapılmış. Herkesin yeri var, her şey önceden düzenlenmiş, şimdi herkese çorba dağıtıyorlar, lezzetli bir çorba, tattım, odalar geniş, iyi havalandırılmış, çok sayıda ulaşım aracı var, başka araçlar da gelecek. Olacağı şu: Şimdi bir süreliğine Toskana bölgesine gidecekler, iyi yerlerde kalıp iyi beslenecekler, savaş kısa sürecek, biraz başka yerleri, güzel köyleri, Toskana bölgesini görüp sonra evlerine dönecekler.”

Çorba dağıtımı, şimdi bütün yerleşim yaşamının üzerinde odaklandığı etkinliğe dönüşmüştü. Havayı çorbanın buğusu ve kaşıkların gürültüsü sarmıştı. Topluluğun üstün yasa koyucuları, Kızıl Haç’ın buyurgan ve sinirli hanımları, tüten bir alüminyum kazanı idare ediyorlardı.

“Gidip birkaç tabak çorba taşıyabilirsin,” dedi binbaşı, “bir şeyler yaptığını göstermek için... “

Kepçeyi kullanan hemşire bana bir tabak çorba doldurdu. “Sağ tarafa, henüz çorba almamış olanlara git, ilk gördüğüne ver.”

Böylece, zihnimde bin bir şüphe, kendimi çorba taşıma işine verdim. Çorbayı döküp parmaklarımı haşlamamak için aralarından kaygıyla ilerlerken, bana öyle geliyordu ki, elimdeki tabakla bu iki sıra insanda uyandırmayı başardığım o azıcık umut, onların kendi durumları için duydukları ve benim bir ölçüde sorumlu tarafı temsil ettiğim genel burukluk

ve kınama içinde hemen yitip gidiyordu. Hiç kuşkusuz, bir parça sıcak çorbanın verdiği avuntunun dağıtmaya yaramadığı, aksine temel arzulardan oluşan bir tortuyu harekete geçirerek keskinleştirdiği bir burukluk ve kınamaydı bu.

Öteki bavulların arasında bir duvara yaslanmış, bastonu üzerine eğilmiş, baykuş gözlerini önüne dikmiş, küfedeki yaşlı adamı da bir kez daha gördüm. Adeta büyüsüne kapılmaktan korkarak, bakmadan yanından geçtim. O kargaşanın ortasında beni tanıyabileceğini sanmıyordum; oysa bastonunu yere vurduğunu ve huzursuz hareketler yaptığını duydum.

Yeniden karşılaşmamızı kutlamanın bir başka yolunu bulamadığımdan, başka birisine götürmem gereken elimdeki çorba tabağını ona verdim.

Elini kaşığa atar atmaz, Yardım Kurumu'ndan bir grup bayan çıkageldi, başlarında dalgalı saçları arasında yana yatık siyah kepleri ve üzerlerinde iri göğüslerinin neşeyle gerdiği siyah üniformaları vardı: Biri şişman ve gözlüklü, öteki üçü zayıf ve makyajlıydı. İhtiyarı görünce: "Ah, işte dedeciğimizin çorbası! Aman, ne güzel çorba bu böyle. Güzel çorba, ha, güzel değil mi?" dediler. Ellerinde çocuklar için tişörtler vardı, bir yandan bunları dağıtıyor, bir yandan da sanki tişörtleri ihtiyarın üzerinde ölçmek istiyorlarmış gibi öne doğru uzatıyorlardı. Onların arkasında, büyük bir olasılıkla yaşlı adamın gelinleri ya da kızları olan sığınmacı kadınlar başlarını uzatmış, çorba içen yaşlıya, Yardım Kurumu'ndan kadınlara ve bana kuşkuyla bakıyorlardı.

"Hey, *avanguardista!* Ne yapıyorsun? Sıkı tut tabağı!" dedi gözlüklü hanım. "Uyuyor musun?" Gerçekten de, biraz dalmıştım.

O gelin ya da torunlardan biri, beni korumak için beklenmedik biçimde araya girdi: "Yo, hayır, kendi başına içer o, tabağı ona bırakın, elleri güçlüdür, kendisi tutar tabağı!"

Faşist bayanlar ilgi gösterdiler: "Ah, kendisi tutuyor tabağı! Ah, aferin dedeye, ne güzel tutuyor ama! Hah, işte böyle, aferin!"

Ben pek güvenemiyor, tabağı tamamen yaşlı adamın eline bırakamıyordum, ama o -belki Yardım Kurumu'ndan kadınlar orada bulunduğu, belki çorba onda yitip gitmiş bir şeylerin özlemini uyandırdığı için- öfkelenmişti, tabağı elimden kapıp aldı, dokunmamı istemiyordu. Şimdi hepimiz birlikte, orada, ihtiyarın tir tir titreyerek tuttuğu tabağın çevresinde, ben, ellerinde tişörtlerle çocuk pijamaları olan üç kadın ve

gelinler ellerimizi açmış duruyorduk; yaşlı adam ise, tabağı almamıza izin vermiyor, bir yandan çorbayı içiyor, bir yandan da öfkeli sözler edip üzerine çorba döküyordu. Bunun üzerine üç aptal kadın dile geldi: “Aman, dedemiz şimdi bize versin tabağı, tabii kendi başına da tutar tutmasına (dikkat!), ama şimdi bize versin, biz tutalım onun için. Dikkat! Düşüyor! Ver şunu bize, hay Allah kahretsin!”

Bütün bu titizlenmeler ihtiyarın öfkesini artırmaktan başka bir işe yaramıyordu, o kadar ki tabağı, kaşığı ve çorbayı, hepsini birden elinden düşürüp üzerini ve çevreyi kirletti. Adamın üstünü başını temizlemek gerekti. Bir sürü insan bir şeyler yapmaya çalışıyor ve herkes bana emirler yağdırıyordu. Ayrıca, ihtiyarı tuvalete götürmek gerekiyordu. Ben oradaydım. Kaçmalı mıydım? Yardım ettim. Onu yeniden küfeye koyduğumuzda, başka kuşkular belirdi: “Bak bu kolunu hareket ettiremiyor artık, bak bu gözünü açamıyor artık! Nesi var, nesi var? Bir doktor gerek...”

“Doktor mu? Ben giderim!” deyip hemen yola koyuldum. Binbaşının yanına gittim. Bir balkona yaslanmış, sigara içiyor ve bahçedeki bir tavuskuşuna bakıyordu.

“Sinyor Criscuolo, yaşlı adamın teki fenalaştı. Doktor bakmaya gidiyorum.”

“Evet, aferin, bu sayede biraz dışarı çıkmış olursun. Dinle, yarım saat sonra da dönebilirsin, kırk beş dakika sonra da, canın nasıl isterse, nasıl olsa burada her şey yolunda... “

Koşup bir doktor buldum ve okula gönderdim. Dışarıda, güneşin artık gücünü yitirdiği, ancak kumun yakmaya devam ettiği ve denizin havadan daha sıcak olduğu şu yaz akşamüstlerinden biri hüküm sürüyordu. Ben savaşla ilgili şeylere olan uzaklığımızı düşünüyordum; Ostero ile ben, bu uzaklığı aşırı bir üslup inceliğine vardırmayı, onu bir alışkanlık, bir zırh haline getirmeyi başarmıştık Artık savaşı felçlileri tuvalete taşımak olarak görmeye başlamıştım, görüyorsun nerelere vardırmıştım işi, görüyorsun neler oluyordu dünyada, Ostero, bizim dingin İngilizseverliğimizin öngörmediği. Eve gittim, üniformamı çıkardım, sivil giysilerimi giyip, sığınmacıların yanına döndüm.

Kendimi orada hemen rahat, hafif ve çevik hissettim. İçim bir şeyler yapma arzusuyla doluydu, gerçekten yararlı bir şeyler yapabilirim ya da en azından varlığımı duyurabilir, başkalarıyla olabilirim gibi geliyordu. Tabii, bir daha ortalarda görünmemek, plaja gitmek, üstümdekileri çıkarıp kuma

uzanmak ve o anda dünyada olmakta olan her şeyi düşünmek de geçmişti aklımdan, orada sakin ve aylak dururken. Böylece, sık sık başıma geldiği gibi, sözde bir görüş çatışması içinde, umursamazlık ile ahlakçılık arasında gidip gelmiş ve sonunda, umursamaz bir tavrın zevkinden vazgeçip ahlakçılıkta karar kılmıştım. Tek istediğim, Ostero'ya rastlayıp, ona: "Bak, biraz felçlileri, biraz yaraları kabuk bağlamış çocukları eğlendirmeye gidiyorum, sen gelmiyor musun?" demekti.

Hemen Binbaşı Criscuolo'nun yanına gittim. "Ah, aferin, döndün, çabuk geldin!" dedi. "Burada değişen bir şey yok."

Tam uzaklaşırken yeniden seslendi bana: "Baksana, daha önce üniformalı değil miydin sen?"

"Şu yaşlı adam yüzünden çorba dökülüp lekelenmişti... Gidip üzerimi değiştirmek zorunda kaldım... "

"Ha, aferin."

Şimdi tabakları, şilteleri taşımaya ve insanları tuvalete götürmeye hazırdım. Oysa, bir teğmene rastladım, beni Criscuolo'nun emrine vermiş olan teğmene. "Hey, sen üniformasız!" diye beni çağırdı; neyse ki daha önce üzerimde üniforma olduğunu unutmuştu. "Ayak altında dolaşma; bölge müfettişi gelecek, yalnızca her şeyi yerli yerinde olanları görsün istiyoruz."

Ayak altında dolaşmamak için nereye gideceğimi bilemiyor, sığınmacıların arasında dolaşıyordum ve bir yandan kendimi yeniden felçlinin karşısında bulmanın korkusu ya da sıkıntısı, bir yandan onun onca insan arasında az da olsa ilişkide bulunduğum yegâne kişi olduğu düşüncesi derken, adımlarım beni daha öncekilerime götürdü. İhtiyar yoktu artık. Sonra, yere bakan, sessiz bir insan topluluğu gördüm. Şimdi küfe yere koyulmuştu; ihtiyar artık büzülmüş durmuyordu, küfeye uzanmıştı. Kadınlar haç çıkarıyordu. İhtiyar ölmüştü.

Hemen yaşlı adamın nereye götürüleceği sorunu çıktı, çünkü müfettiş gelecekti ve her şeyin yerli yerinde olması gerekiyordu. Bir matematik sınıfı açıldı ve sınıfın ölü bekleme odası olarak düzenlenmesine izin verildi. İhtiyarın akrabaları küfeyi kaldırıp koridoru geçtiler. Kız çocuklar, torunlar ve gelinler arkadan geliyor, bazıları ağlıyordu. En arkada ben vardım.

Tam sınıfa girmek üzereyken, partinin önde gelen gençlerinden bir gruba rastladık. Yaldızlı kartalların bulunduğu yüksek kepleriyle başlarını

uzatıp küfeye baktılar. “Ah,” dediler. Bölge müfettişi akrabalara başsağlığı dilemeye geldi. Başını sallayarak tek tek herkesin elini sıktı, sonunda bana geldi. Bana da elini uzatıp: “Başınız sağ olsun, gerçekten, başınız sağ olsun,” dedi.

Akşam eve döndüm, sanki aradan birkaç gün geçmiş gibiydi. Gözümü kapar kapamaz, çorba tabaklarının çevresindeki kırışık elleriyle sığınmacıların oluşturdukları sıraları yeniden görüyordum. Savaşın rengi ve kokusu buydu; savaş, artık içine daldığımız boz renkli, kaynaşan bir kıtaydı, bir tür çorak Çin, bir okyanus gibi sonsuz. Artık eve dönmek, asker için izne çıkma gibiydi: Yeniden kavuştuğu her şeyin çok kısa süreceğini, bir yanılsama olduğunu bilir o. Aydınlık bir akşamdı, gökyüzü kızıla çalıyordu, ben evlerle çardaklar arasındaki bir yokuşu çıkıyordum. Dağa doğru, hududttaki savunma hatlarına doğru askeri araçlar geçiyordu.

Bir anda bir hareketlenme, kaldırıma doğru bir koşturma, manav ve berber dükkânlarının sinekliklerinde bir dalgalanma oldu, insanlar: “Evet, evet, o, şuraya bak, *duce, duce,*[15] “ diyorlardı.

Üstü açık bir arabada, birkaç generalin yanında, ordu mareşali üniformasıyla Mussolini duruyordu. Cepheyi teftişe gidiyordu. Etrafına bakıyordu, insanlar kalakalmış ona baktıkları için, elini kaldırdı, gülümsedi ve kendisini alkışlayabileceklerini işaret etti. Ama araba hızla ilerliyordu; gözden yitmişti bile.

Ben ucu ucuna görmüştüm onu. O kadar genç olmasına çok şaşırmıştım: Bir delikanlıyı andırıyordu, sapasağlam, kazınmış ensesi, gergin ve bronz teni, kaygılı bir sevincin egemen olduğu ışıltılı gözleriyle bir delikanlıyı: Savaş vardı, onun yarattığı savaş ve o generallerle arabadaydı; üzerinde yeni bir üniforma vardı, en faal ve soluk soluğa günlerini geçiriyordu, o yaz akşamlarında, insanların kendisini tanıdığı köylerden geçiyordu hızla. Ve sanki bir oyun oynanıyormuş gibi, yalnızca oyun arkadaşları arıyordu kendine, hepsi bu, öyle ki eğlencesini bozmamak için neredeyse bu oyun arkadaşlığını ona bağışlama arzusuna kapılıyorduk, öyle ki ondan daha olgun olduğumuzu bilip, oyuna katılmamaktan vicdan azabı duyuyorduk neredeyse.

Çeviren: Kemal Atakay

Avanguardista'lar Menton'da

1940 yılının eylül ayıydı ve ben yaklaşık on yedi yaşındaydım. Gün boyunca başka hemen hiçbir şey yapmamış olmama rağmen, akşam yemeğinden sonra gene dışarı çıkıp gezmek için sabırsızlanıyordum. Belki de tam o zamanlar, bilincinde olmaksızın, yaşamdan zevk almaya başlıyordum; çünkü insanın, edindiği her yeni şeyi, sanki hep kendisininmiş gibi düşündüğü yaştaydım. Savaş nedeniyle turizmi kesilen şehrim, sanki taşra kabuğu içinde daha büyük bir yoğunluk kazanmıştı; onu kendime daha yakın ve daha ölçüye gelir buluyordum. Akşamlar güzeldi. Karartma, heyecan verici bir modayı; savaş, uzak ve alışılagelmiş bir göreneği andırıyordu. Haziranda, ama yalnızca şaşırıp kalakaldığımız kısa birkaç gün boyunca, savaşı yakınımızda hissetmiştik; sonra, sanki tümüyle sona ermiş gibiydi; sonra, biz beklemekten vazgeçmiştik. Yaşım henüz tutmadığı için, askere gitme zorunluluğunun telaşına kapılmıyor; mizacım ve görüşlerim gereği, kendimi bu savaşa yabancı hissediyordum. Ama ne zaman geleceğim hakkında hayallere kapılsam, bu hayalleri mutlaka savaş ortamında düşünüyordum: O zamanlar, korkusuz ve lekesiz bir savaştı, orada kendimi, nasıl bilemiyorum, mutlu, özgür ve farklı görüyordum. Böylece, dönemin karamsarlığını ve coşkusunu aynı anda duyuyor, kafam karmakarışık yaşıyor ve dolaşmaya çıkıyordum.

Meydana indim, Faşist Parti Bölge Merkezi'nin yanında bazı öğretmenlere rastladım, içtimaya çağırmak için *avanguardista'lar* arıyorlardı: *Avanguardista'lar* ertesi gün sabah erkenden üniformalarıyla orada hazır bulunacaklardı. Menton'a bir gezi yapılması söz konusuydu: İspanya'dan bir genç Falanjistler lejyonu gelecekti ve şehrimizin *Gil*'ine Falanjistlerin Menton istasyonunda törenle karşılanması emri ulaşmıştı. Menton, birkaç aydır İtalyan sınır karakolu haline gelmişti.

Menton, İtalya'ya ilhak edilmişti, ama henüz sivillere kapalıydı; Menton'u ziyaret etmek için önüme çıkan ilk fırsattı bu. Bu nedenle, okul arkadaşım Biancone'nin adıyla birlikte adımı listeye yazdırdım ve Biancone'ye haber verme işini üzerime aldım.

Farklı tipler olmamıza rağmen, Biancone'yle oldukça iyi anlaşıyorduk; yeni bir şeylerin olduğu yerlerde her zaman hazır bulunmak ve olanları eleştirel uzaklıkla yorumlamak hoşumuza gidiyordu. Ama Biancone, bana oranla, faşizmle ilgili işlere karışmaktan ve zaman zaman onların tavırlarını karikatürleştirerek taklit etmekten daha fazla zevk alıyordu. Hareketli bir yaşam sevdasıyla, önceki yıl Roma'daki bir *avanguardista*'lar kampına katılmış ve kamptan takım başkanı rütbesiyle dönmüştü; onbaşılara özgü davranışların mizacıma ters düşmesi ve yaşamım boyunca asla ayak basmamaya yemin ettiğim Roma şehrine olan nefretim yüzünden, benim asla yapamayacağım bir şeydi bu.

Menton gezisi, oldukça farklı bir durumdu: Kendi şehrime yakın olan ve onu andıran, fetih toprağı haline gelmiş, hatta Haziran savaşımızın biricik, simgesel fethi olan; bu yerle bir edilmiş ve ıssız, küçük şehri şimdi yeniden görmek istiyordum. Yakınlarda, sinemada, birliklerimizin Menton sokaklarındaki çarpışmasını gösteren belgesel bir film seyretmiştik; ama biz bu birliklerin savaşır gibi yaptıklarını, Menton'u hiç kimsenin fethetmediğini, şehri Fransız ordusunun bozgun ânında boşalttığını ve daha sonra bizimkilerin işgal edip yağmaladığını biliyorduk.

Bu gezi için ideal yol arkadaşı Biancone'ydi: Bir yandan, benden farklı olarak, *Gil* ortamıyla içli dışlıydı; öte yandan, okuldaki birlikteliğimiz, zevklerimizi, konuşma biçimimizi, olaylara eleştirel yaklaşımımızı uyumlu hale getirmişti ve bir yere birlikte gittiğimizde, en sıkıcı koşullar bile sürekli bir gözlem ve mizah alıştırmasına dönüşüyordu. Menton'a ancak onun da gelmesi durumunda gidecektim; onun için hemen Biancone'yi aramaya koyuldum.

Her zamanki bilardo salonlarında yoktu; evine gitmek için eski şehre çıkmak gerekiyordu. Siyah taçkemerler altında, maviye boyalı sokak lambaları yanıltıcı bir ışık saçıyordu; ışık, yolların ve çakıl döşeli rampaların kenarlarına ulaşmıyor, yalnızca basamakları gösteren beyaza boyalı şeritlerin üzerine yansıyordu; karanlıkta, kapıların dışında, eşiklere veya ata biner gibi hasır sandalyelere oturmuş insanların yanından geçtiğimi tahmin ediyordum. Gölge, hep hışıltılı bir içtenlik tonuyla, konuşmalarda, beklenmedik sesleniş ve gülüşlerde, kimi zaman da bir kadın kolunun ya da bir giysinin karanlıkta ağarıp belirmesinde kendini gösteren bu insanların varlıklarıyla kaplı gibiydi.

Bir kemerin karanlığından açık gökyüzünün altına çıktım, kocaman bir keçiboynuzu ağacının yaprakları arasında yıldızsız, ama berrak gökyüzünü ancak o zaman gördüm. Orada şehrin bitişik evleri sona eriyordu ve şehir kırlara doğru yayılıyor, düzensiz uzantıları vadilerden yukarılara uzanıyordu. Bir bostan duvarının ötesinde, kır evlerinin karşı yamaçtaki beyaz gölgeleri, pencere kafesleri çevresinde yalnızca ince ışık huzmeleri sızdırıyordu. Kenarında tel örgü bulunan bir yol, yokuşun ortalarından akarsuya doğru iniyordu; orada çardak şeklindeki bir taraçanın üstündeki küçük bir evde Biancone oturuyordu. Kamışların fısıltısının duyulduğu sakin havada eve doğru yaklaşıp ıslık çaldım.

Sokakta buluştuk; Biancone önerime biraz şaşırdı, çünkü o yaz *Gil'*den ve bu velveleci kurumun bütün anlamsız kibrini barındırıyor görünen "gençlik yürüyüşü"ne bizi kaydetme yönündeki baskıcı girişimlerinden uzak durmak için özel bir çaba göstermiştik. Ama şimdi tehlike ortadan kalkmıştı, çünkü "gençlik yürüyüşü" yapılmaktaydı, zaten İspanyol *avanguardista'lar* da, Veneto bölgesinin bir şehrinde Mussolini önünde yapılacak son geçit töreni için geliyorlardı.

Biancone hemen projeme katıldı ve ertesi gün hakkında, fetihlerimizin neler olacağı hakkında, savaş hakkında tahminler yürütüp coştuk. Savaş hakkında çok az şey biliyorduk: Cephe gerisi olduğu günlerde, oturduğumuz kazanın payına düşen kadarını. Bu bile, düşman ordularının işgal ettiği yerler hakkında bir fikir veriyordu bize. Haziranda, iç bölgelere derhal tahliye emri gelmişti; şehrimizin sokaklarında önemsiz birkaç parça eşyayla ortası çökmüş şilteler, kepek çuvalları, bir keçi, bir tavuk dolu yük arabalarını çeken sığınmacıların geçtiğini görmüştük Toplu göç kısa sürmüş, ama döndüklerinde yerlerini yakılıp yıkılmış bir halde bulmalarına yetmişti. Babam savaşın zararlarına ilişkin bilirkişi raporları hazırlamak üzere kırlık alanları dolaşmaya başlamıştı: Ölçüp değerlendirdiği, ama ona, onun tutumlu tarımcılık mizacına, tıpkı bir insan vücudunun maruz kaldığı sakatlanmalar gibi ölçüye gelmez ve mantıkdışı görünen yeni hasarlardan eve yorgun ve üzgün dönüyordu: Bir askeri kampa direkler gerektiği için köklerinden sökülen üzüm bağları, yakılmak üzere kesilen sağlam zeytin ağaçları, bağlı katırlar kabuklarını kemirdiği için ağaçları kuruyan narenciye bahçeleri... Ama aynı zamanda -burada hakaret insan doğasına yöneltilmiş görünüyordu; kaba bir cehaletin ürünü değil, gizli, acı verici bir vahşiliğin belirtisiydi- evlerdeki yağmacılık Mutfaklarda en küçük fincana

kadar her şeyin paramparça edilmesi, aile resimlerinin parçalanması, yatakların lime lime edilmesi ya da insanların kim bilir hangi acımasız hainliğe kapılarak tabak ve tencerelere dışkılamaları. Annem, bu anlatılanları duyduğunda, artık halkımızın o bildik çehresini tanıyamadığını söylüyordu; bunlardan çıkarabildiğimiz tek bir ders vardı: Fetih askeri için her toprak düşmandır, kendi toprağı da.

Bu haberlerden bazıları, zaman zaman, dışa vuramadığım, başkalarıyla paylaşamadığım kızgınlıklar, karmaşık huzursuzluklar halinde üzerime çöküyordu. Bu halden kurtulmak için, gençlerin eğilimlerinin değişik durumlara kolaylıkla uyum sağlayabilmesinden yararlanarak, adam sendeciliğe başvuruyordum. Dışarı çıkıyor, güvendiğim arkadaşlarımla buluşuyor, sakin, açık davranıyor, alaylı alaylı gülümsüyordum: “Son haberi duydun mu?” Ve gizli kaldığında bana büyük bir işkence gibi gelmiş olan şeyler, göz kırparak, kısa gülüşlerle, neredeyse hoşnut bir hayranlıkla söylenecek karşılıklı esprilere, anlamsız gösterilere dönüşüyordu.

Böylece, Biancone’yle onun evinin karanlık yolunda alçak sesle konuşuyorduk. Ara sıra neredeyse birbirimizi anlayamayacak kadar sesimizi alçaltıyor; buna karşın, hep başımıza geldiği gibi, söylenmesi “pek uygun” olmayan şeyleri çok yüksek sesle söylüyorduk, bilemiyordum: Biancone için de faşizm bir ıstırap mıydı, yoksa daha çok mizacının iki niteliğini, iki yönünü -faşist üslubu özümseme kolaylığı ile eleştirel keskinlik (erken muhalif yönelimimiz, bu eleştirel keskinlik içinde olgunluk kazanıyordu)- paylaşmak için neşeli bir fırsat mı? Biancone benden kısaydı, ama daha gürbüz ve kaslıydı, özellikle çenesinde, elmacık kemiklerinde ve alnının net biçiminde mağrur ve köşeli hatları olan bir yüzü vardı; onu, özellikle yazın, buralı gençlerden ayıran solgunluğu, bu yüz hatlarıyla karşıtlık oluşturuyordu. Çünkü yazın Biancone gündüzleri uyuyup geceleri dışarı çıkıyordu: Denizden de, açık havadaki yaşamdan da hoşlanmıyordu; gözde sporları, güreş ile jimnastik hareketleriydi. Yüzü yorgun ve yaşlıydı; ben, onun yüzünde, çok kıskandığım gece gezmelerinin erken erginlemelerini gördüğüme inanıyordum. Ama Biancone’nin Mussolini’ye özgü ifadeleri takınmada tuhaf bir becerisi vardı: Dudaklarını öne uzatarak, çenesini kaldırarak, ensesi dik sağlam boynunu yukarı dikerek, hatta hiç beklemediğimiz anlarda sert askerî duruşlara geçerek. Bu ani hareketleri, kısa ve özlü yanıtlarıyla, sık sık öğretmenlerin aklını karıştırıp zor durumlardan sıyrılmayı biliyordu. En gösterişli özelliği, düz siyah saçlarını

tarama tarzıydı: Çok net bir çizgiyle ortadan ayrılmış, bir miğferi veya Roma gemisi pruvasını andıran tuhaf bir tarz; kendisinin icat ettiği ve çok değer verdiği bir tarama biçimiydi bu.

İçtima saatinde buluşmaya karar verip ayrıldık Biancone çalar saatini kurmaya gitti. Ben gidip annemle babama beni uyandırmalarını tembihledim. Terk edilmiş bir şehre ilgi duymamın ne gibi bir nedeni olabileceğini anlayamayan babam: "Ne yapmaya gidiyorsun oraya?" diye sordu.

Babamla annemin geçiş izinleri vardı ve haftada bir kez Menton'a gidiyorlardı: Şehirleri kuşatılan düşman yurttaşlara ait nadide ve egzotik bitkilerin bulunduğu bazı bahçelerin bakımı onlara verilmişti. Eve hasta yapraklarla dolu kaplarla dönüyorlardı; Menton ziyaretleri, böceklerin, yabani otların ve terk edilmiş tarhlarda kuraklığın giderek arttığını saptamaktan başka bir işe yaramıyordu; bahçıvan, çalışma ve para gerekiyordu; geriye, değerli bir örneği kurtaracak müdahalede. bulunmakla, bir mantarla savaşmakla, bir türün yok olmasını önlemekle yetinmek kalıyordu onlara. İnsanların ot gibi biçilerek öldürüldüğü bir zamanda, bitkilere yönelik bu merhamet jestlerinde direniyorlardı.

Sabah evden vaktinde çıktım; hava griydi; saat yüzünden, diye düşündüm, ama aynı zamanda bulutlar yüzünden. Faşist Parti Bölge Merkezi'nin yanında henüz az sayıda *avanguardista* toplanmıştı; hepsi de tanıdığım, ama güvenmediğim çocuklardı. Açık bir bardan jambon ekmek satın alıyor ve yolun ortasında birbirlerine dirsek vurup ekmekleri dişliyorlardı. Acele etmeden birer birer geliyor, daha vakit olduğunu görüp bir arkadaşlarıyla yeniden uzaklaşıyor, yiyecek bir şeyler ya da sigara almaya gidiyorlardı. Benim arkadaşlarımdan hiçbiri yoktu: Çoğu, kendimi asla içten ve özgür duyamadığım Gil'in o askerî disiplin görüntüsü altında, saldırgan, korsanlara özgü bir umursamazlıkla hareket eden gençlerdi.

İçtima saatini geçeli biraz olmuştu; *avanguardista'lar* çene çalan kalabalık gruplar halinde yola yığılmaya başlamıştı, henüz ne otobüs görünüyordu ortada, ne komutanlarımız, ne de Biancone. Arkadaşımın, belki de yönetici tabakalarla doğal özdeşleşmesi yüzünden, her zaman gizemli bir biçimde, üstlerin veya tören heyetinin gecikmeleriyle çakıştırmayı başardığı bu gecikmelerine alışmıştım. Ama o an, gelmeyeceğinden kaygılanıyordum. En makul ve ölçülü birkaç tipin yanına yaklaşmıştım, gene de bu çocukların, en silikleri olduğunu biliyordum:

Sözgelimi, Endüstri Meslek Lisesi’nde okuyan Orazi adındaki çocuk; sakin, mavi gözleriyle çevreyi süzüyor ve alçak sesle, yaptığı kısa dalgalı radyolardan söz ediyordu. Orazi, mükemmel bir gezi arkadaşı olurdu bana, ama Biancone’yle birlikteliğin getirdiği keşif zevkinden, esprili konuşmadan ne kadar uzaktı: Bütün yolculuk boyunca dönüp dönüp radyoları hakkında konuşmaktan başka bir şey yapmayacağını biliyordum; onun dikkatini çekecek olan şeyler, mekanik ve balistik konular, yapılarla ilgili şeyler olacak, bunlar üzerine bana uzun açıklamalarda bulunacaktı. Bu yüzden, artık Menton’a gitmek ilgimi çekmiyordu; ben hâlâ gençlere özgü bir arkadaşlık gereksinmesi içindeydim, yani yaşadıklarımı başkalarıyla konuşarak anlamlandırma “ihtiyacını duyuyordum; bir başka deyişle, sevgiyle edinilen, hem bütünleşme, hem yalnızlıktan oluşan erkekçe kendine yeterlikten uzaktım.

Birden arkamda Biancone’nin konuştuğunu işittim, öteki çocukların arasına girmiş, espriler yapıyordu; sanki hep oradaymış gibi, o sabahki esprilerin akışına çoktan ayak uydurmuştu: Biancone gelir gelmez, her şey başka bir ritme büründü; subaylar dışarı çıkıp ellerini çırptılar: “Hadi, hadi, canlanın biraz, hepiniz uyuyor musunuz?” Otobüs geldi, hepimiz sıra olmaya, takımlar halinde ayrılmaya başladık. Biancone, takım başkanlarından biriydi ve hemen görevlerini üstlenmişti. Bir göz kırpışıyla beni kumandasındaki takıma çağırdı; takımı, şaka yollu, bilmem hangi ceza yüzünden, bilmem kaç tur koşuyla tehdit etti. Silah deposunun penceresi açıldı ve gözlerinden uyku akan, öfkeli bir askerden birer birer, kısa namlulu tüfekleri ve teçhizatı aldık çarçabuk Otobüse binip yola çıktık.

Deniz kıyısından geçiyorduk, subaylar bizi şarkı söylemeye teşvik ettiler, yolda kısa sürede yitip gitti şarkı. Gök hep griydi, deniz ise cam yeşili. Ventimiglia’ya yaklaşırken, meraklı gözlerle, patlamaların paramparça ettiği evlere ve beton havuzlara baktık Hayatımızda ilk gördüklerimizdi bunlar. Bir tünelin ucunda, Hitler’in Mussolini’ye armağanı olan ünlü zırhlı tren görünüyordu; bombalanmaması için treni orada saklıyorlardı.

Eski sınır Ponte San Luigi’ye yaklaştık ve bizi yöneten Yüzbaşı Bizantini, İtalyan hudutlarının değişmesi olgusu üzerine biraz duygulanmamızı sağlayacak bir konuşma yapmaya girişti. Ama konuşma kısa sürede kararsızlıkla sona erdi; çünkü savaşın o ilk döneminde, batı hudutlarımız konusu/özellikle en koyu faşistler için nazik ve yakıcı bir

konuydu. Gerçekten de, Fransa'nın bozguna uğradığı bir anda savaşa giriş, bizi Nice'e değil, yalnızca o mütevazı sınır kasabası Menton'a götürmüştü. Kalanı, diyorlardı, barış antlaşmasıyla gelecek; ama savaşa utkulu ve savaşçı bir tutumla girme görüşü artık canlılığını yitirmişti ve en az kuşkuluların yüreğinde bile, hayal kırıklığı yaratan bu gecikmenin sonsuza dek sürüp gideceği kaygısı vardı. Üstelik, İtalya'nın yazgısının Mussolini'nin değil, her şeye egemen müttefikinin elinde olduğu bilinci yaygınlık kazanıyordu.

Menton'a vardığımızda yağmur yağıyordu. Ufuk çizgisinin görünmediği denizin ve sürgüleri çekilip kapatılmış kır evlerinin üzerine sık ve ince yağıyordu yağmur. Yağmurun arasından, ileride, kayalıkların üzerinde yükselen şehir görülüyordu. Kısa yolun parlak asfaltı üzerinden askeri motosikletler geçiyordu. Yağmurun çizgiler oluşturduğu otobüs camlarında görüntü parçaları parlıyor ve her görüntünün ardında keşfedilecek bir dünya açılıyordu önümde. Ağaçlı yollarda, Kuzey'in hiç görmediğim sisli şehirlerini görür gibi oldum: Menton, Paris miydi? Çiçek desenli, renkleri solmuş bir tabela vardı: Fransa, geçmiş miydi? Nöbetçi kulübesine sığınmış birkaç nöbetçi ve başlarına torbalar geçirmiş duvarcılar dışında kimse görünmüyordu. Kalanı, grilik, okaliptüsler ve sahra telefonlarının eğik kabloları...

Otobüsten indik, yağmur yağıyordu, göründüğü kadarıyla, istasyonda hemen sıra olmamız gerekiyordu, oysa yeniden otobüse bindik ve ne olduğunu bilmediğim başka bir yere, resmî olarak el konulmuş bir kır evine gittik. Sonra yağmurda, belki de daha önce bir okul ya da bir jandarma kışlası olan, boş bir tür küçük kır evine kadar yolun bir bölümünü yürüyerek katettik, orada tüfekleri yan yana bir duvara yaslayarak korumaya aldık.

Islak kumaş kokusu yayılıyordu üzerimizden; ben bundan biraz hoşnuttum, çünkü üniformama hep kötü, tozlu bir depo kokusu sinmiş oluyordu, belki bu kez giderdi. İspanyolların ne zaman gelecekleri bilinmiyordu. Fransa'dan gelen trenlerin saati belli değildi; arada bir, bir teğmen gelip bağırıyordu: “İçtimaya! Tüfeklerle içtimaya!” Sonra yeniden: “Hiza boz!” komutu geliyordu. Bir yandan sanki Menton'da hiç kimse İspanyollardan söz edildiğini duymamış gibiydi, bir yandan da her an İspanyolların gelmesi bekleniyormuş gibi; hatta bir söylentiye göre, tam

“saat on biri on geçe” gelmeleri gerekiyordu, saat on biri beş geçene kadar süren bu söylenti sonra yok oldu.

Biz, ayakta, ev-kışlanın küçük revakı altında, yağmurun çıplak bahçeye yağışını seyrederek, evden getirdiğimiz yiyecek ne var ne yoksa yedik. Birileri iki içtima arasında kaçmanın bir yolunu bulup sigara, portakal suyu satın almıştı. Etrafta açık dükkânlar, duvarcılara satış yapan bir yer olsa gerekti.

Öğle vakti güneş çıktı ve yağmur dindi. Artık bizi orada, içeride tutmayı başaramıyorlardı ve herkes birer birer gidiyordu; bunun üzerine, yarım saat izin verdiler. Biancone’yle ben, yalnızca bir tütüncü dükkânı, bir bilardo salonu arayanların bayağı hedeflerini ya da pek olası olmasa da kadın arayanları küçümseyerek kendi başımıza gittik. Ağır ağır yürüyor, silinmiş Fransızca yazılara, yurtlarına geri gönderilen az sayıdaki ailenin -daha çok dükkân sahipleri- çekingen hayat belirtilerine ve kırılmış camlara, hasar verilmiş evlerin iyileşmekte olan hastalara özgü solgun beyaz görünümüne bakıyorduk. Kısmen kırlık alandaki yan sokaklarda dolaşıyorduk. Veneto bölgesinden bir duvarcı, yeni sınırın beş dakika uzaklıkta olduğunu söyledi, bunun üzerine aceleyle oraya gittik. Küçük bir akarsu vadisi, İtalyan bayrağı ve daha aşağıda Fransız bayrağı vardı. Bir İtalyan askeri, düşmanca bir tutumla ne istediğimizi sordu; “bakmak” diye yanıtlayıp, sessizce baktık Şurada Fransa, yani yenilen ulus vardı, burada ise yenmiş ve hep yenecek olan İtalya başlıyordu.

Biz gecikmiş dönerken, içtima yerinden başkaları bir yere gidiyordu. Haberler iyi gibiydi. “Geldiler, geldiler!” “Kimler? İspanyollar mı?” “Hayır, karavanacılar.” Belli ki hepimize karavana getiren bir kamyon gelmişti. Ama nerede olduğu bilinmiyordu: Ne subaylardan eser vardı, ne içtimadan. Şehri gezmeye devam ettik.

Yerle bir edilmiş toprak bir meydanda bir anıt ayakta kalmıştı: Uzun etekli bir kadın kendisine doğru gelen bir kız çocuğunun üzerine eğiliyordu; yanlarında bir horoz vardı. 1860 halk oylamasına dikilmiş anıttı bu: Kız çocuğu, Menton; kadın ise, Fransa’ydı. Böylece, şüpheciliğimiz kolay hedeflere üstün geliyordu: Üniformalarımızdaki Roma kartalları ve orada şu okuma kitaplarına özgü karikatür; bütün dünya budalaydı, yalnızca biz ikimiz espriden anlıyorduk.

Çocukluğumda Fransa’da yaptığım gezilerin anılarını bulamıyordum. Menton şimdi bende hüzünlü ve tekdüze bir şehir izlenimi uyandırıyordu.

Bizim koldaki çocuklar ağaçlı yollardan geçiyor, karavanaya gidiyorlardı, İspanyolların ertesi güne kadar gelmeyecekleri ve geceyi orada geçirmemiz gerektiği söylentisi dolaşıyordu. Artık Menton'u tepeden tırnağa gördüğümü düşünüyordum, hayal kırıklığına uğramıştım. Birlikte geldiğimiz çocuklardan ve bizi bir arada, tutan o gevşeklikle disiplin karışımından bıkmıştım, bir an önce gitmeyi arzuluyordum. Gri, kapalı, *art nouveau* binalar arasında yürüyorduk. O çok küçük ayrıntılar eksikti; sözgelimi, dükkânların çevresindeki duvarlarda renkli boyalar ya da arabaların değişik karoserileri: Bunlar, bize çok yakın olsa da bizden farklı bir yaşam duygusunu, yaşayan Fransa duygusunu veren şeylerdi. *Avanguardista'ların,* "Roma Marşı"nı bağıra bağıra söyleyerek geçtikleri ve bir otelin minareleri ile şark kubbelerinin oluşturduğu görüntüleri ya da bir kır evinin Pompei süslerini sönük bir sahne, birbirinden kopuk ve düzensiz görünümler havasıyla izledikleri ölü bir Fransa'ydı bu, *art nouveau* bir lahitti.

Karavana saat beşe doğru verildi. xxx'li bir Genç Faşist denizciler birliği de gelmişti, zayıf ve uzun boylu bir gençler grubuydu, onlara davetsiz misafirler gibi baktık. Onlarla birlikte Faşist Parti'nin Bölge Başkanı da gelmişti; Bizantini, başkana birliği takdim etti. Bölge Başkanı, bize karavananın yeterli olup olmadığını sordu ve geceyi orada geçireceğimizi bildirdi. İçimi büyük bir hüzün kapladı; yol arkadaşlarım arasında coşkulu sesler yükseldi.

Toskanalı, genç bir Bölge Başkanıydı. Üzerinde haki gabardin bir üniforma, binici pantolonu, ayağında sarı çizmeler vardı; bu askerî görünümlü kıyafet, kesimi, kumaşı, hafifliği, giyim tarzındaki küstahlık ile ordu üniformalarından ancak bu kadar farklı olabilirdi. Ve ben, belki de üniformayı doğru dürüst giymeyi beceremediğim; onu katlanılması gereken bir eziyet olarak gördüğüm; en baştan beri, üniformaları bir otorite ve gösteriş aracı haline getirenler arasında değil, onlara mecburen katlananlar arasında yer aldığım için; asker kaçaklarına ve kural tanımaz gençlere karşı düzenli olarak mücadele verenlerin biraz kıskanç ahlakçılığından etkilendiğimi hissediyordum.

Bölge Başkanı, hemşerim olan *avanguardista*'lardan bazılarını, partinin daha alt düzeydeki yetkili ya da görevlilerinin oğullarını eskiden tanıyordu ve şimdi onlarla şakalaşıyordu; bu yoldaşça suç ortaklığı havası bana belli belirsiz bir rahatsızlık veriyordu ve kabul etmeye alıştığım düz,

zorlayıcı tonu çok daha fazla yeğliyordum. Bu konuları konuşmak, daha doğrusu sonradan daha rahat konuşacağımız ayrıntıları birlikte toplayıp belirlemek için dört bir yanda Biancone'yi arıyordum. Ama Biancone yoktu; ortadan yok olmuştu.

Günbatımında, alçak, dikenli palmiyelerin bulunduğu bir sahil yolunda yürürken, onu yeniden buldum. Şimdiden içimi hüzün kaplamıştı. Denizin kayalıklara yavaşça çarpışı, kırların doğal sessizliğiyle birleşiyor ve boş şehri, şehrin doğal olmayan sessizliğini, bir daireye hapsediyordu: Tek tek ve yankılı gürültülerin -bir borazan sesi, bir ezgi, bir motosikletin gürültüsü-arada bir kesintiye uğrattığı bir sessizlikti bu. Biancone, sanki bir yıldır görüşmüyormuşuz gibi, büyük törenlerle karşıladı beni; bana sağdan soldan topladığı bilgileri aktardı: Bir bakkal dükkanında güzel bir kız -Marsilya'daki toplama kampında bulunmuş bir kız- görmüş, şimdi bütün *avanguardista*'lar onu görmek için ufak tefek alışverişler yapmaya oraya gidiyorlarmış; bir başka dükkanda çok ucuza Fransız sigaraları satılıyormuş; yolların birinde, terk edilmiş, kırık bir Fransız topu varmış.

Bu son derece önemsiz haberlerden fazlasıyla içten bir mutluluk duyuyordu; ben ise bensiz dolaşmaya çıktığı için onu bağışlamamıştım. Konuşmasını sürdürerek, şehirdeki evlere değindi, "Haziran ayında kim bilir ne tür yağmalama sahnelerine tanık olmuşlardır," dedi; "ha, bir de şu var," diyerek ekledi: Kapıları açılmış evler varmış, bu evlere girildiğinde, her şeyin paramparça, oraya buraya saçılmış olduğu görülüyormuş. Ama Biancone'nin genel gibi görünen konuşmasında ara sıra bazı çok kesin ayrıntılar öne çıkıyordu. "Peki, sen gittin mi oraya?" diye sordum. "Evet," dedi, "gittim"; başka birkaç çocukla birlikte dolaşırlarken, yağmalanmış birkaç eve ve otele girmişlerdi. "Keşke sen de olsaydın," dedi bana. Şimdi onun bensiz çekip gitmesini bağışlanmaz bir ihanet olarak görüyordum. Ama gücenmiş görünmektense coşkuyla önerdim: "Gene gidebiliriz oraya birlikte..." O, artık havanın karardığını ve o altüst olmuş yerlerde, adım attığımız yeri bile göremeyeceğimizi söyledi.

Bir jimnastik salonunda yere serilen ot şiltelerle geçici olarak hazırlanmış koğuşta hepimiz yeniden buluştuğumuzda, genel konuşmaların konusu, yağmalanmış evlere yapılan ziyaretlerdi. Herkes, gezerken gördüğü olağanüstü şeyleri anlatıyor ve "Bristol'de" "yeşil evde" gibi herkesin biliyor göründüğü yer adlarından söz ediyordu. Başta bu keşifleri, yalnızca şu sınırlı çevrenin, ayrı bir grup oluşturan en girişimci çocukların yaşadığı

bir deneyim sanmıştım; ama yavaş yavaş, bir köşede söylenenleri dinlemekte olan Orazi gibi tiplerin bile gördüklerini anlatmaya koyulduklarını görüyordum. Kaybım telafi edilemez gibi geliyordu bana: O günü can sıkıntısı içinde geçirmiş, şehrin gizini keşfedememiştim; ertesi gün bizi erkenden uyandıracaklar, istasyonda birkaç “Selam dur!”la sıraya sokacaklardı, sonra yeniden otobüse binecektik, yağmalanmış bir şehrin görüntüsü de sonsuza dek gözlerimin önünden uzaklaşmış olacaktı.

Biancone bir yorgan yığınını taşıyarak yanımdan geçti ve alçak sesle bana: “Bergamini, Ceretti ve Glauco malı kapmışlar,” dedi.

Daha önce, şilteler arasında tam ne olduğunu anlayamadığım bir hareketlilik fark etmiştim. Şimdi Biancone beni uyarınca anımsadım: Az önce Bergamini denen çocuğun elinde bir tenis raketini döndürdüğünü görmüş, “Bu raket de nereden çıktı?” diye kendi kendime sormuştum. Artık raketi görmüyordum, ama tam o sırada, yorganı şiltenin üzerine yerleştirirken, Glauco Rastelli bir çift boks eldivenini çıkarıp sonra hemen aldığı yere koydu.

Biancone yatağa girmişti bile, bir dirseğinin üzerine yaslanmış sigara içiyordu. Gidip onun şiltesine oturdum. “Tam grubuna düşmüşüz,” dedim.

“Öyle!” dedi Biancone, “Tam bir çete bu uşak ruhlular!”

“Biz orta sonda hiç de böyle değildik!”

“Ah! Ne günlerdi!” dedi Biancone.

O anda koğuşta kesik kesik ve fısıltılı bir “gu-gu, gu-gu” sesi yükseldi; Ceretti uğraştığı guguklu saati çalıştırmayı başarmış olmanın sevinciyle şiltesinin üzerinde taklalar atıyordu.

“İyi de, bunu eve nasıl götürecekler?” diye sordum Biancone’ye, “İnsan guguklu saati asker ceketinin altında saklayamaz herhalde?”

“Atacak; ne yapmasını bekliyorsun ki? Yalnızca şamata yapmak için aldı saati.”

“Onu bütün gece çalıp durmasın, uykumuzu bölmesin yeter,” dedim ben.

“Hey, çocuklar,” diyordu tam o sırada Ceretti, “artık saati kurdum; şu andan itibaren her yarım saatte bir çalacak.”

“Bırak şunu! Bırak!” Daha önce ayakkabılarını çıkarmış olan dört beş kişi, Ceretti’nin yatağına, onun ve saatin üzerine atıldılar. Saat durana kadar boğuşmaya devam ettiler.

Az sonra, ışıklar söndüğünde, şamata da sona erdi. Ben uyuyamıyordum. Bizimkine bitişik bir jimnastik salonuna xxx'li denizcilik öğrencileri yerleşmişti, onlarla bizi bir araya koymamışlardı, belki bizden büyük oldukları için, belki bölgelerimiz arasındaki eski anlaşmazlık yüzünden ya da belki de sınıf farkı nedeniyle, çünkü onlar, göründüğü kadarıyla, bir tür liman işçisi sınıfındandı, biz ise çoğunlukla öğrenciydik. En azgın olanlarımız bile şamatadan uykuya geçtiklerinde, bu denizcilik öğrencileri patırtı etmeye, odada dolaşmaya, şakalaşmaya devam ediyorlardı. Olasılıkla o gün, kim bilir hangi ortamda doğmuş olan ve başkaları için anlaşılması olanaksız bir komiklik içeren kendilerine özgü bir sözleri vardı: *"O beu!,"* yani "O *bue!"* ("Ey öküz!") diye bir söz. Belki de çobanların seslenmesini yineleyerek, yarı *e*, yarı *u* olan o ünlüyü uzatarak bir böğürme gibi söyledikleri bir bağırıştı bu.

İçlerinden biri, uzandığı yerden, boğuk bir sesle sözü söylüyor ve ötekiler hep birlikte gülüyorlardı. Kısa bir süre boyunca, sonunda hepsi uyumuş görünüyor, ben de uykuya dalmaya çalışıyordum, sonra bir başka, uzak ses patırtıyı yeniden başlatıyordu: *"O beu!"* Ve aramızdan bazılarının protestolarla, tehditlerle verdikleri karşılıklara, yeni bağırış dalgalarıyla yanıt veriyorlardı. Kararlı bir grupla koğuşlarına gidip şunlarla kapışsak, diye geçiriyordum içimden; ama en kavgacı tipler, yani Ceretti'yle arkadaşları, sanki ortalık süt limanmış gibi uyuyorlardı ve biz uyuyamayanlar sayıca az ve kararsızdık Biancone de uyuyanlar arasındaydı.

Bir yandan, kâh yağmacı yol arkadaşlarımı düşünüyor, kâh bu patırtıya sinir oluyor; bir yandan da, kaba askerî yorganın içinde bir o yana bir bu yana dönüp duruyordum. O zamanlar, düşüncelerimden çoğuna aristokratik bir sertlik egemendi; faşizmle ilgili şeyleri değerlendirme ve karşı koyma tarzım da aristokratikti. O gece faşizm, savaş ve koğuş arkadaşlarımın kabalığı, benim için bir bütündü, hepsi aynı tiksinti içinde birleşiyor ve ben kaçma imkânı olmaksızın hepsine katlanmak zorunda kaldığımı hissediyordum.

O yüzden, ertesi sabah, biz sıra olmuş, Yüzbaşı Bizantini tüfeklerimizi teftiş ederken, bahçeden sırayla, uzun boylu, zayıf, bitkin ve emirlere kayıtsız adımlarla geçtiklerini gördüğümde, onlara, bu denizcilik öğrencilerine hâlâ hınçla bakıyordum.

Bizantini, denizcilerin geceki tavırlarına yönelik protestolarımız üzerine, dozu yükseltti; bölge merkezindeki *Gil* yetkilileriyle olan hiyerarşik rekabetleri nedeniyle, şehirlerimiz arasındaki çekemezlikte bizden yana tavır alıp şöyle dedi:

"Öyle ya, gördünüz işte, bir de birlik diyorlar buna, xxx' e kadar yolları var! Gençlik dediğin böyle mi olur? Bir gün olsun spor yapmamış gençler: Kanca gibi çarpık hepsi, ayakta zor duruyorlar, omuzlar kaykılmış!"

Abartıyordu, ama haksız da değildi. Atletik tipler değillerdi, ama doğruyu söylemek gerekirse, ben de değildim ve bu noktada, Bizantini'nin alaylarına karşı onların yanında yer alıyordum.

"Açlıktan nefesi kokan liman hamalları, ameleler!" diyordu Bizantini. "Çalışmadan birkaç kuruş alabilmek için geliyorlar buraya..." Ve Bizantini konuştukça, ben az önceki öfkemin azalıp, onun yerini aileden gördüğüm ahlakın yoksulları ve çalışan insanları hor görenlere karşı olan bir ahlak aldığını hissediyordum.

"Rejimin halk için yaptığı bunca şeye rağmen..." diye devam ediyordu Bizantini.

"Halk..." diye düşünüyordum. "Denizcilik öğrencileri, halk mıydı? Halk iyi durumda mıydı, kötü durumda mı? Faşist miydi halk? İtalyan halkı... Peki ben, ben kimdim?"

"... umurlarında değil, ne *Gil*, ne başka bir şey!"

"Benim de! Benim de!" diye fısıldadım yanımdaki Biancone'ye.

Bizantini sözünü sürdürüyordu: "Yoo, Bölge Başkanı fark etti bunu, hemen farkına vardı: Biz hep öğrencileri getirdik, kılığı düzgün, yapılı, terbiyeli gençleri..."

"Pislik," dedim alçak sesle Biancone'ye, "pislik."

"Bizi rahatça görecekleri yerlere koyduracağım söyledi, İspanyolların karşısında... Caudillo gençliğinin."

Denizcilik öğrencileri uzaklaşmıştı. Bizantini konuşmasını sürdürüyordu, ben de düşüncelerimi: Belki Menton'da bir gün daha geçirecektik ve yağmaları görmek için Biancone'nin bana eşlik etmesini istiyordum. "Bizi bırakır bırakmaz," dedim Biancone'ye alçak sesle, "birlikte gideriz." Rahat konumunda bile renk vermeyen Biancone bana göz kırptı.

Yüzbaşı bağırarak felsefesini anlatmaya devam ediyor ve şimdi Mussolini döneminin eğitimiyle geçmiş dönemlerin eğitimini karşılaştırıyordu: “Çünkü siz faşizm ortamında yetiştiniz ve bunun ne demek olduğunu bilmiyorsunuz! Mesela, dün akşam, burada, Menton’da, bir zamanların yaşlı öğretmenlerinden bazıları olsaydı, artık dinle dur felaketleri: Canım, çocukları evlerinden uzak bir yerde yatırmak olur mu hiç, yatak yok, hem sonra sorumluluk, aileler... Peh! Faşizmde şipşak yapılır her şey, güçlük de neymiş, büyük bir kararlılıkla hedefe gidersin, Roma eğitimi, Sparta’da olduğu gibi, yatak mı yok, yerde yatarsın, yahu asker bunların hepsi! Sağ-a-a dön: sağa!”

İşte yüzbaşı ne olduğunu açığa vuruyordu: Aramızdaki en safdil kişi olduğunu. Bir şehri yağmalamak için sabırsızlanan içten pazarlıklı ve ip kaçkını bir gençler güruhu karşısında, bize evimizden uzak bir gece geçirteceği için bir büyükanne gibi duygulanıyordu! Ve *avanguardista’lar* kıtası, uygun adım uzaklaşırken, onun “Bir-kii! Bir-kii!”lerini, “zırt!”larla, geğirmelerle, yellenmelerle kendi usulünce yankılıyordu.

Biancone, görenlerin ilginç olduğunu söyledikleri, ama kendisinin henüz görmediği oraya yakın bir kır evi biliyordu. Bahçede bir iskete ötüyor, bir kabın içine bir yağmur damlası düşüyordu. Büyük bir agavenin külrengi yapraklarına süngü uçlarıyla adlar kazınmış, şehir ve bölüklerin, resimleri yapılmıştı. Evin çevresini dolaştık Kapalı gibi duruyordu, ama camları kırık bir verandada, menteşeleri sökülmüş camlı bir kapı bulduk. Darmadağın edilmiş, her yanı cam kırıklarıyla kaplı bir koltukla bir divanın bulunduğu bir salona girdik. İlk yağmacılar oyma dolaplarda gümüş takımlar aramış ve seramik takımları bir yana fırlatmışlardı. Mobilyaların altındaki halıları kenara çekmişler; mobilyalar, bir depremden sonra olduğu gibi, altüst halde kalmıştı. Panjurların kapalı ya da açık, hatta çıkarılıp alınmış olmasına bağlı olarak karanlık ya da aydınlık odalar ve koridorlardan geçiyor, iğreti dayanakların üzerinde duran ya da yere saçılıp ezilmiş nesnelere rastlamaya devam ediyorduk: pipolar, çoraplar, yastıklar, iskambil kâğıtları, elektrik kablosu, dergiler, abajurlar. Biancone yürürken tek tek her nesneyi gösteriyor, hiçbir ayrıntıyı kaçırmıyordu, bir şeyi bir başka şeyle birleştiriyor ve adeta beni bir seradaki çiçekleri görmeye götürüyormuşçasına, kırık bir bardağın ayağını, döşemelik kumaşın bir parçasın yerden almak için eğiliyor ve gene her şeyi, bir suç mahallini inceleyen araştırmacının hafif ve titiz eliyle, bulduğu yere koyuyordu.

Çamurlu ayak izleriyle kirlenmiş mermer bir merdivenden üst katlara çıktık: Odalar tüllerle dolup taşıyordu.

Sayvan şeklindeki tül sinekliklerdi bunlar; her yatağın üzerine asılı bir tane olsa gerekti ve ilk işgalciler bunları parçalayıp aşağı çekmişti. Şimdi, kıvrımları ve fırfırlarıyla bütün bu tüller, yerleri, yatakları, çekmeceli dolapları, arkası görünen şişkin ve dolanık bir örtüyle örtüyordu. Biancone bu görüntüden çok hoşlanıyor ve iki parmağıyla tülleri yana çekip yoluna devam ediyordu.

Bu yatak odalarından birinde bir didişme duyduk, tül yığınının altında sanki bir tür iri bir hayvan tekme atıyordu. “Kim var orada?” “Kim var orada?”

Bizim takımdan bir *avanguardista’ydı:* On üç yaşlarında, şişman, tıknaz ve al yüzlü Duccio.

“Ne çok şey var, değil mi?” dedi, kesik kesik soluyarak; bir dolabı gözden geçiriyordu.

Çekmeceden eşyaları alıyor, işine yaramayacak gibiyse yere fırlatıyor, işine yarayacak bir şeyse avcı ceketine tıkıştırıyordu: çorap lastikleri, çoraplar, kravatlar, fırçalar, havlular, bir briyantin şişesi. Eşyaları ceketine tıkıştıra tıkıştıra, sırtında neredeyse küre şeklinde bir kambur oluşmuştu ve hâlâ kazağının altına eşarplar, eldivenler, pantolon askıları tıkıştırıyordu. Bir güvercin gibi şişmiş, kurumlu bir havası vardı ve hiç ara verecek gibi görünmüyordu.

Biz artık ona aldırmıyorduk; üst katta yankılanan, çekiç sesine benzer net bir gürültü işitmiştik. “Ne acaba?” dedik. “Bir şey değil,” dedi Duccio, “Fornazza.”

Gürültünün izini sürerek, üst kata, bir tür küçük yemek odasına vardık; Duccio’nun boyunda, ama zayıf ve esmer, uzun kıvırcık saçlı *avanguardista* Fornazza, antik bir çekmeceli dolaba çekiç ve tornavida darbeleri indiriyordu.

“Ne yapıyorsun?” diye sorduk.

“Bu kabaralar bana lazım,” deyip avcunu gösterdi. İki tanesini sökmüştü bile.

Arkadaşlarımızı uğraşlarıyla baş başa bırakıp evi dolaşmaya devam ettik. Tavan arasındaki bir çatı penceresinden çatının üzerindeki küçük bir terasa çıktık. Oradan bahçe, çevredeki yeşil alan, Menton, zeytin ağaçları ve

en uçta deniz görünüyordu. Çürümüş yastıklar vardı, bunları radyo anteninin direğine yaslayıp güneşin altında sakin sakin sigara içmek için uzandık.

Gök pırıl pırıldı, beyaz bulut parçaları, dolanmış bayraklar gibi antenin üzerinden akıp gidiyordu. Aşağıdan, sokakların boşluğundan birtakım sesler yükselerek eve ulaşıyordu ve biz bu sesleri tanıyorduk: “Bu, av peşindeki Ceretti; bu, öfkelenen Glauco.” Korkuluğun sıra sütunları arasından bakarak, *avanguardista*’Iarın ve genç faşistlerin şehirdeki görüntülerini izliyorduk: Bir grup bağırıp çağırarak bir kavşaktan dönüyor; iki kişi, kim bilir nasıl, bir evin penceresinde belirip bir ıslık yolluyor; denize doğru uzanan alanda, Bölge Başkanı’nın çevresini sarmış pür neşe subaylarımız bir bardan dışarı çıkıyorlardı. Denizin üzerinde güneşin yansıması vardı.

“Niçin gidip denize girmiyoruz?”

“Hadi, gidelim.”

“Hadi.”

Aşağı koştuk, yokuş aşağı inip denize ulaştık. Gezi yolunun altında, bir kum ve kayalar çizgisi üzerinde yarı çıplak bir grup duvarcı güneşte yemek yiyor ve hasırlı bir şarap şişesini elden ele geçiriyorlardı.

Biz soyunup kıyıya uzandık. Biancone’nin beyaz ve benli bir teni vardı, ben esmer ve zayıftım. Kum kirliydi, diken diken suyosunları, koyu renkli topaklar ve çürümüş gri köklerle doluydu. Biancone bulutların güneşe yaklaştığını görünce denize girme fikrinden caymak üzereydi, ama ben koşup suya daldım, o da beni izlemezlik edemedi. Güneş gerçekten yok oldu, bu balık rengi denizde yüzmek biraz hüzün vericiydi, tıpkı üzerimizde, yol yatağını oluşturan kayaları ve sessiz Menton’u görmenin hüzün verici olduğu gibi. Rıhtımın tepesinde tüfekli ve çelik başlıklı bir asker belirdi, bağırıyordu. Bize doğru bağırıyordu: Burası yasak bölgeymiş, kıyıya dönmeliymişiz. Yüzerek geri geldik, kurulandık, giyinip karavanaya gittik.

Öğleden sonrayı uzaktaki tek tük kır evlerinin arasında geçirmeyi istemiyorduk, şehirdeki büyük evleri görmek istiyorduk; bu evlerde her merdiven başı farklı dünyalara, her eşik bir yaşamın gizine açılıyordu. Binaların kapıları zorlanarak açılmış, para ya da değerli mallar aramak için tersyüz edilen çekmecelerdeki eşya yerlere saçılmıştı: Giysilerin, pılıpırtının, kâğıtların oluşturduğu bu katmanlar didik didik arandığında,

birkaç değerli eşya bulmak da mümkündü. Artık yol arkadaşlarımız düzenli olarak her evi gözden geçiriyor, değerli ne varsa çalıyorlardı; onlara merdivenlerde, koridorlarda rastlıyor, bazen çarpışıyorduk. Şunu söylemek gerek: Hemen hiç, Duccio'nun yaptığını gördüğümüz gibi, evlerin altını üstüne getirecek kadar alçalmıyorlardı; ilginç ve göz alıcı bir nesne bulduklarında alıyor, başkaları oraya ulaşmadan bir çığlık atarak üzerine atlıyorlardı; sonra bazen, aldıkları şey onlara ayakbağı olursa ya da daha iyisini bulurlarsa, ilkini bir kenara atıyorlardı.

"Ya siz ne buldunuz?" diye bize soruyorlardı. Ve ben, yaptıklarına karşı olduğumu gösterme arzusu ile farklı olmanın getirdiği çocukça bir utanç kalıntısı arasında bocalayarak dişlerimin arasından homurdanıyordum: "Hiçbir şey." Oysa, Biancone ayrıntılı açıklamalara girişiyordu: "Ne mi? Bir görseydiniz! Bir yer biliyoruz! Sapağın oradaki evi biliyor musunuz? Hani şu yarısı kırılıp dökülmüş evi? Geriye dönüp o yokuşu çıkın. Ne mi var dedin? Bilmek istiyorsan, oraya git." Şakaları her zaman tutmuyordu, çünkü herkesi işlettiği biliniyordu; ama gene de bu şakalar işini bilen birisi havası veriyordu ona.

Avın coşkusu herkesi sarmıştı. Orazi'ye rastladığımda, son derece neşeli ve heyecanlıydı, bana ceplerini yoklattı; kimsenin bizi, beni ve Biancone'yi anlamayacağını anladım. Ama iki kişiydik, birbirimizi anlıyorduk ve bu olgu bizi her zaman birbirimize bağlayacaktı.

"Elle, elle! Biliyor musun ne bu?" diyordu Orazi.

"Şişe mi?"

"Sigorta. Philips. Kendime yeni bir radyo yapacağım."

"Tebrikler!"

"Güzel bir av!"

Bir evden ötekine derken, eski ve yoksul mahallelere girdik. Merdivenler dardı; odaların, harap olmuş hallerinden, yıllarca önce yağmalanıp denizden gelen rüzgârda çürümeye bırakıldığı belli oluyordu. Bir evyedeki tabaklar kirliydi; yağlı tencereler kefeki tutmuş, belki de sırf bu yüzden yağmadan kurtulmuşlardı.

O eve bir grup başka *avanguardista*'yla girmiştim. Biancone'nin aralarında olmadığını fark ettim. Sordum: "Biancone'nin nereye gittiğini gördünüz mü?"

"Yoo," dediler, "neden sordun? Bizimle birlikte değildi ki!"

Arada bir bölünen ya da başka çetelerle birleşen birçok çeteye karışmıştık; ne zaman bilemiyorum, Biancone'nin bulunduğu grubu izlediğimi sanarak, başka bir yola girmiştim. "Biancone!" diye seslendim bir koridorun kanadından. Sesler duyar gibi oluyor, nereden geldiğini bilmiyordum. Bir kapıyı açtım. Bir zanaatkârın odasındaydım. Bir yanda bir marangoz tezgâhı ve odanın ortasında, belki de ince iş yapan bir marangoz ya da oymacının küçük çalışma masası vardı. Yerde, sanki birisi birkaç dakika önce çalışmasına son vermiş gibi, talaş, tahta kıymıkları, izmaritler de vardı; yukarıda ise, parçalanıp dört bir yana saçılmış yüzlerce alet, o insanın yaptığı yüzlerce iş vardı: Çerçeveler, kutular, sandalye arkalıkları, sayısız şemsiye sapı.

Akşam olmak üzereydi. Odanın ortasında, armut biçimindeki denkleştirme ağırlığıyla lambasız bir abajur asılı duruyordu. Ve ben, küçük pencereden gelen günbatımı ışığında, raflı bir dolaba bakıyordum: Dolabın üzerinde sırayla dizilmiş bazı kukla büstleri (sanırım, bunlar, nişan oyunları ya da bir kukla tiyatrosu için yapılmıştı), naif bir karikatür anlayışıyla belli belirsiz işlenmiş, kimi boyalı, çoğu boyasız oyma tahta başlar duruyordu. Bu başlardan yalnızca çok azı odadaki öteki şeylerin yazgısına uğramış ve boyunlarından koparılıp yere atılmıştı; büyük bir kısmı hâlâ oradaydı: Anlamsız bir gülümsemeyle yay gibi bükülü dudakları, faltaşı gibi açılmış yuvarlak gözleriyle. Hatta bir tanesi, belki pencereden gelen havanın, belki benim birden içeri girmemin yol açtığı sarsıntıyla, boynunu oluşturan küçük kazık üzerinde sallanarak hareket ediyormuş gibi geldi bana.

Yoksa birisi az önce buradan geçip ona dokunmuş muydu? Bir kapıyı daha açtım. Bir yatak, bozulmamış bir beşik vardı; kapısı açılmış, boş bir dolap. Bir başka odaya girdim: Yerde bir sürü mektup, kartpostal, fotoğraf vardı. Nişanlı bir çiftin fotoğrafını gördüm: Erkek askerdi, kız sarışın. Mektuplardan birini okumak için çömeldim: *Ma chérie* ("Sevgilim")... Kızın odasıydı. Çok az ışık geliyordu, ben bir dizim yerde bu mektubu sökmeye çalışıyor, ilk sayfadan sonra ikinci sayfayı arıyordum. Bir genç faşist denizciler birliği içeri girdi, tazılar gibi soluk soluğa ve öne doğru gerilmiş, çevremde toplandılar: "Ne var, ne buldun?"

"Bir şey değil, bir şey değil," diye mırıldandım, onlar elleri ve ayaklarıyla bu kâğıt yığınını eşeleyip, geldikleri gibi soluk soluğa çıkıp gittiler.

Artık okuyacak kadar göremiyordum. Pencereden sanki evlerin içindeymiş gibi denizin gürültüsü işitiliyordu. Açık havaya çıktım. Hava kararıyordu. İçtima mahalline doğru yollandım. Yolda giden başka arkadaşlara rastladım, asker ceketlerinde kamburlar oluşmuştu, daha az gizlenebilir eşyaları ise, öylesine yaptıkları çıkınlara doldurmuşlardı. “Ya sen, sen ne aldın?” diye soruyorlardı.

İçtima, daha önce bir İngiliz kulübü olan, şimdi ise Faşist Parti Bölge Merkezi’ne dönüştürülmüş bir köşkteydi. Avizelerin aydınlattığı koridorlarda şehirden alınanlar sergileniyordu: Artık herkes üstlerinden korkmadan ganimetini gösterip onunla övünüyor ve onu saklamak, İtalya’ya dönüşte göze batmamak için en iyi yöntemleri bulmaya çabalıyordu. Bergamini, tenis raketini pantolonunun şişkinliği içinde gözden yok ediyor; Ceretti, göğsüne bisiklet iç lastiklerini geçirip bunun üzerine kazağını giyiyor ve Maciste’yi andırıyordu. Onların ortasında Biancone’yi gördüm. Elinde kadın çorapları vardı ve çorapları göstermek için selofan kılıflarından çıkarıp birer yılan gibi havada çözüyordu.

“Kaç tane var?” diye sordular Biancone’ye.

“Altı çift!”

“İpek mi?”

“Elbette!”

“İyi isabet! Kime vereceksin? Hediye mi edeceksin?”

“Hediye etmek mi? Bunlarla bir ay bedava kadınlara giderim ben!”

İşte: Biancone de onlara katılmıştı. Artık yalnızdım.

Diğerleri lanet okuyordu, çünkü kim bilir kaç kez oradan geçmişlerdi, ama yalnızca Biancone o çorapları keşfedip ele geçirmeyi başarmıştı.

“Çoraplar mı?” diyordu o, “Peki ya ekose eşarp? Kiraz ağacından pipo?” Eşi benzeri yoktu Biancone’nin, emin adımlarla ilerleyenlerden, elini koyduğu yerde bir hazine keşfedenlerdendi o.

Onu tebrik etmeye gittim, sanırım içtendim. Sonuçta, hiçbir şey almamakla aptallık etmiştim; artık kimsenin malı değildi bunlar. Biancone göz kırpıp gerçek keşiflerini gösterdi bana, gerçekten değer verdiği ve başkalarına göstermediği keşiflerini: Danielle Darrieux’nun portresinin bulunduğu bir pandantif, Léon Blum’un bir kitabı, ayrıca bir bıyık maşası. Evet, işi Biancone gibi espriyle yapmak yeterliydi; ben bunu becerememiştim. Bölge Başkanı da, *avanguardista*’ların ganimetlerini

gözden geçirirken eğleniyordu; asker ceketlerini yokluyor, çeşit çeşit nesneleri dışarı çıkartıyordu. Bizantini onu izliyor, bizden hoşnut, gülerek onaylıyordu. Sonra, talimatları vermek için bizi çağırıp sıraya sokmadan çevresinde topladı. Bir curcuna, bir coşku atmosferi hüküm sürüyordu, o karnaval havası herkesi sarmıştı.

"İspanyol yoldaşların," dedi Yüzbaşı Bizantini, "bu akşam saat dokuz buçukta gelmesi öngörülüyor. Dokuza çeyrek kala, sıra olup silahlarınızı kuşanmanız için burada içtima olacak. Sonra yola çıkacağız ve bu gece evlerimizde olacağız. Göreceksiniz, eşyaları otobüste ya da üstümüzde saklamanın bir yolunu bulacağız, kimse bir şey söylemeyecek bize. Bölge Başkanı bu konuda bana güvence verdi, sizlerden çok memnun. Çocuklar, unutmayalım, burası fethedilmiş bir şehir ve biz galipleriz. Burada her ne varsa bizimdir ve bize kimse bir şey söyleyemez! Şimdi, daha bir saat on beş dakika vaktimiz var: Şimdiye kadar yapmış olduğunuz gibi, gürültü patırtı etmeden gene şehri gezebilir ve istediğiniz şeyi bulup alabilirsiniz. Size şunu söyleyeceğim," dedi daha yüksek bir sesle, ''bugün burada olup da hiçbir şey götürmeyen bir genç, budalanın tekidir! Evet, efendim, budalanın tekidir o ve ben onun elini sıkmaktan utanç duyarım!"

Bu son sözleri bir alkış uğultusu izledi. Ve ben heyecandan titriyordum: Herkesin içinde bir şey almamış olan tek kişi bendim; hiçbir şey almamış olan ve eve eli boş dönecek olan tek kişi! Az önceye kadar kuşkulandığım gibi diğerlerinden daha az uyanık ve daha az atak bir tip değildim: Benimki cesur, neredeyse kahramanca bir tavırdı! Şimdi, kendi kendimi yücelten bendim, onlardan daha çok.

Bizantini hâlâ konuşuyor, sabırsız *avanguardista*'lara gereksiz önerilerde bulunuyordu. Ben bir kapıya yakındım; kilidin üzerinde bir anahtar vardı: Ucuna asılı kocaman numarası ve *New Club* yazısıyla bir otel anahtarı. Anahtarı kilitten çıkardım. İşte: Anı olarak bu anahtarı götürecektim, Faşist Parti Merkezi'nin bir anahtarını. Anahtarı cebime attım. Benim ganimetim bu olacaktı.

Menton'daki son saatlerdi. Tek başıma, denize doğru yürüdüm. Karanlıktı. Evlerden, arkadaşlarımın bağırışları ulaşıyordu kulağıma. Hüzünlü düşüncelere kapıldım. Bir banka doğru ilerliyordum, orada oturmuş üniformalı bir denizci gördüm. Yakasının altında, Faşist Gençlerin sarı-kırmızı kurdelesini tanıdım: xxx askeri öğrencilerinden biriydi. Oturdum; o, çenesini göğsüne yaslamış duruyordu.

“Söylesene,” dedim; henüz ona ne söyleyeceğimi bilmiyordum. “Sen evlere gitmiyor musun?”

Bana doğru dönmedi bile. “Umurumda değil,” dedi alçak sesle.

“Sen, hiçbir şey almadın, öyle mi?” dedim. Tekrarladı: “Umurumda değil.”

“Ama söylesene, bulamadığın için mi, yoksa istemediğin için mi, hiçbir şey almıyorsun?”

Bir kez daha “Umurumda değil,” dedi; ayağa kalktı, uzun adımlarla, sallanan kollarıyla, palmiyelerin dişli gölgeleri arasında uzaklaştı. Birden şarkı söylemeye başladı, ama şarkı söylemekten çok avaz avaz bağırıyordu: *“Vivere! Finche c’e gioventu* (“Yaşamak! Gençlik sürüp giderken”)...” Sarhoş muydu acaba?

Banka oturdum, cebimden anahtarı çıkarıp bakmaya başladım. Anahtara simgesel bir anlam vermek hoşuma gidecekti. *New Club,* sonra Faşist Parti Bölge Merkezi, şimdi de benim elimde: Ne anlama geliyordu bu? Çok önemli, vazgeçilmez bir anahtar olmasını diledim, şu *avanguardista’lar* onu bulamayınca çılgına dönsünler, paha biçilmez, gizli bir ganimeti ya da kişisel yazgılarının bağlı olduğu belgeleri içeren bir odayı kapayamasınlar istedim.

Kalkıp Faşist Parti Bölge Merkezi’ne doğru yola koyuldum.

Koridorlarda çıkınlarını kapatan birkaç *avanguardista* vardı; astsubaylar tüfekleri sayıyor ve takımların dizilişine karar veriyorlardı. Biancone de onların arasındaydı. Ben canım sıkılıyor-muş gibi yaparak koridorlardan geçiyor, elimi duvarın ve kapıların üzerinden geçiriyor, bir yandan da ıslıkla bir dans ezgisini çalıyordum. Elimle bir anahtarın yakınına geldiğimde, anahtarı çabucak çıkarıp ceketime koyuyordum. Koridorlarda bir sürü kapı vardı ve hemen hepsinde, sallanan yaldızlı numaralarıyla anahtarlar dışarıdaydı. Ceketim artık dolmuştu. Ortalıkta başka anahtar görmüyordum. Hiç kimse beni fark etmemişti. Dışarı çıktım.

Kapıda, gelmekte olan başkalarına rastladım. “Ee, ne götürüyorsun eve?” “Ben mi?... Hiçbir şey...” Ama onlar dudaklarımın arasındaki gülümsemeyi fark ettiler. “Öyle ya, aferin, hiçbir şey götürmüyorsun...” dediler.

Bahçede dolaştım. Yirmi anahtarım olmuş olmalıydı. Hurda demir gürültüsü çıkarıyorlardı. “Ben de yükümü aldım, şimdi,” diye düşündüm.

“Hey, sen, ne taşıyorsun üstünde?” diye seslendi geçen birisi. “İnekler gibi çıngırdıyorsun!”

Sıvıştım. Bahçede çardaklar ve sarmaşıkların sardığı bakımsız köşkler vardı, ben de içeri girdim. Yaptığım şeyi fark etmeye başlıyordum. Anlaşılması olanaksız hareketim, şu ya da bu nedenle, hemen keşfedilebilirdi. Ya bir subay veya yöneticimizin o yarı boş odalardan birine bir şey koyup kapıyı kilitlemesi gerekseydi?.. Ya arkadaşlar -şimdi ya da daha sonra, otobüste, İtalya’da- ceketimdeki şeyleri göstermeye beni zorlasalardı... *New Club* numaralarıyla bütün bu anahtarlar olsa olsa Faşist Parti Bölge Merkezi’nden çalınmış olabilirdi. Peki, amacı neydi? Yaptığım hareketi nasıl haklı çıkarabilirdim? Açıkça küçük düşürücü bir hareketti bu, ya isyan ya da sabotaj... Eski *New Club,* aydınlatılmış, siperli pencereleriyle arkamda uzanıyor, içeriden yalnızca belli belirsiz mavi ışık huzmeleri dışarı sızıyordu. Fethedilmiş topraklarda bir faşizm sabotajcısıydım...

İleri koştum. Bir su birikintisinin parıldadığını görmüştüm: Bir tarhın içinde, kayalarla çevrili bir havuz, ortasında kurumuş bir fıskiye borusu vardı. Anahtarları teker teker ceketimden çıkarıp suya bıraktım, düşme sesi duyulmasın diye yavaşça suya batırıyordum. Suyun dibinden Ay’ın yansımasını silen bulanık bir bulut yükseliyordu. Son anahtar dibe battıktan sonra, sudan açık bir gölgenin geçtiğini gördüm: Bir balık, belki yaşlı bir kırmızı balık, ne olduğuna bakmaya geliyordu.

Kalktım. Korkağın teki miydim? Ellerimi cebime soktuğumda, hâlâ bir anahtarımın olduğunu gördüm: İlk aldığım ve hep cebimde kalan anahtardı bu. Yeniden kendimi tehlikede ve mutlu hissettim. Arkadaşlar içtima için geri dönüyorlardı, ben de onlarla döndüm.

İspanyolların treni, biz istasyon meydanında sıraya girdikten bir saat sonra geldi. Bizantini gürledi: “Selam-m dur-r!” İstasyon çatısının altında, kısık lambaların cılız ışığı vardı. Genç Falanjistler bu ışıklı bölgede sıraya girdiler; biz çok uzaktaydık, aşağıda, küçük meydanın en uçundaydık. Uzun ve yapılı tiplerdi; yüzleri sanki boksörlerinki gibi basıktı; başlarında gözlerine kadar indirdikleri kırmızı bereleri, üzerlerinde dirseklerine kadar kıvırdıkları kazakları, kemerlerine bağlı küçük çantaları vardı. Kısa aralarla beklenmedik bir rüzgâr esiyor, ışıklar dalgalanıyor, biz Caudillo gençliğinin önünde tüfeklerimizi dik tutuyorduk. Ara sıra bir marşlarının notaları ve temposu ulaşıyordu kulağımıza, geldiklerinden beri aralıksız marş söylüyorlardı: “Aro... aro... aro” gibi bir şey. Komutanlarının bitkin bir

komutuyla sıra oldular, kollarını öne uzatıp hizaya girdiler; kulağımıza bağırıp çağırmalar, pek iyi ayırt edemediğimiz karşılıklı seslenmeler ulaşıyordu: “Sebastian... Habla... Vincente...” Sonra yürüyüşe geçtiler, onları bekleyen otobüslere ulaşıp bindiler. Bir an olsun dönüp bize bakmadan, geldikleri gibi gittiler.

Yola çıkış saatimizde, kaçakçılar gibi kalın giysilere bürünmüş, Bizantini’nin önünden geçiyorduk, o da fazla göze batıp batmadığımızı görmek için birer birer bizi inceliyor ve çınlayan ceketimize bir sille ya da popomuza bir tekme atıp her birimizi gönderiyordu. Üzerimde bedenimi saran, düz ve boş asker ceketimle ben de geçtim, başımı kaldırıp Bizantini’ye baktım, o ciddi ciddi durdu, hiçbir şey söylemedi, bir sonra gelenle şakalaşmaya başladı.

Otobüs yeniden deniz kıyısından geçiyordu; hepimiz yorgun ve sessizdik Araba konvoylarının ışıkları yer yer karanlığı bölüyordu; kıyıdaki evler karanlıktı, deniz ıssız, gümüşi ve tehdit dolu. Savaş vardı ve hepimizi kuşatmıştı, artık savaşın yaşamlarımızı belirleyeceğini biliyordum. Kendi yaşamımı da; ama nasıl, bilemiyordum.

Çeviren: Kemal Atakay

UNPA Geceleri

Geç gelişen bir çocuktum; on altı yaşımda, yaşıma göre birçok şeyde epey geriydim. Sonra, birdenbire, 1940 yazında, üç perdelik bir komedi yazdım, bir sevgilim oldu ve bisiklete binmeyi öğrendim. Ama lise öğrencilerinin yaz tatilleri sırasında UNPA'da[16] haftada bir kez gece hizmetinde bulunmalarını öngören karar çıktığında, henüz bir geceyi bile evin dışında geçirmemiştim.

Şehirdeki okul binalarını hava saldırılarına karşı korumamız gerekiyordu. Henüz hiçbir hava saldırısı olmamıştı ve UN-PA kararı da, başka birçok karar gibi, bir formaliteye benziyordu. Benim için yeni ve eğlenceli bir şeydi; eylül ayıydı, okul arkadaşlarımın hemen hepsi şehir dışındaydı, ya yazlığa ya ava gitmişler ya da savaş nedeniyle şehri boşaltıp bir daha geri dönmemişlerdi. Şehirde bir tek ben ve Biancone kalmıştık. Ben, her gün gezintiye çıkıyor ve sıkıntıdan patlıyordum; Biancone ise, geceleri gezintiye çıkıyor ve göründüğü kadarıyla müthiş eğleniyordu. Bu UNPA nöbetleri ikişerli gruplar halinde yapılıyordu; doğal olarak, Biancone'yle ben birlikte yazıldık Biancone, beni bildiği her yere götürecekti, çok büyük hayaller kuruyorduk. Bize ilkokul binası ve cuma gecesi nöbeti verildi. Okuldaki nöbet mahallimiz, iki kamp yatağı ile bir telefonu olan bir odaydı. Görevimiz, alarm durumunda hazır olmaktı. Dolaşarak teftişlerde de bulunabilirdik, yani istediğimiz zaman dışarı çıkıp gezebilirdik, ama tek tek çıkmamız gerekiyordu, çünkü odada bulunup bulunmadığımızı denetlemek üzere telefon edebilirlerdi. Doğal olarak, biz hemen manga başlarıyla anlaşarak, birlikte de dışarı çıkabileceğimizi ve telefonun, her şeyden çok, sabahın erken saatlerinde tanıdıklarımıza şaka yapmaya yarayacağını düşündük.

Ama her ne kadar kendi kendimize “Şunu şunu yapacağız! Göreceksin nasıl eğleneceğiz!” desek ve o cumadan önceki günlerde olası hemen her şeyi düşünüp planlasak bile, ben o geceden, söze dökemeyeceğim başka şeyler bekliyordum: Yeni bir açıklama, ne olduğunu henüz bilmediğim bir açıklama, gecenin açığa çıkaracağı bir açıklama. Oysa Biancone için her

şey neşeli çehresiyle her zamanki gibi ve önceden kestirilebilirdi. Ben de öyleymiş gibi davranıyor; ama bu arada, belirsiz her tasarıyla ilintili olarak, gecenin bilinmez zamanının imgelemimde görünmez bir deniz gibi köpürdüğünü duyuyordum.

O cuma, akşam yemeğinden sonra dışarı çıktım, akşam ötekiler gibi bir akşamdı ve ben yanımda bir pijama, bir de uyuyacağım küçük kamp yatağının yastığına geçirmek üzere bir yastık kılıfı götürüyordum. Bir de resimli bir dergi, çünkü onca kaygı arasında, okuyarak biraz vakit geçirmiş olacaktık

Okul taştan büyük bir binaydı, sac bir çatısı vardı. Yolun en yüksek binalarından biriydi, konumu pek güzel değildi ve içeri geniş, alçak basamaklı merdivenden geçerek giriliyordu. Rejimin eserlerinden biriydi, ama o dönemin dik mimarisini anımsatan hiçbir yönü yoktu; kasabamın ılımlı faşizminin elden geldiğince korumaya çalıştığı sıradan bir bürokrasi havası taşıyordu. Biri “Belediye Okulu” yazısının bir yanına, diğeri öteki yanına oturmuş bir *Balilla* ile küçük bir İtalyan kızının görüldüğü alınlıktaki kabartma da, tamamıyla 19. yüzyıla özgü bir eğitim mantığından esinlenmişe benziyordu.

Mehtapsız bir geceydi. Okul binasından belli belirsiz bir aydınlık yansıyordu. Biancone ile orada buluşmak üzere sözleşmiştik, ama o doğal olarak vaktinde gelmedi. Daha yukarıda, karanlığın içinde, kır evleri ve kırlık alanlar vardı. Cırcırböcekleriyle kurbağaların sesleri duyuluyordu. Ben, artık beni oraya kadar getirmiş olan beklentinin coşkusunu hissetmiyordum içimde. Şimdi, elimde bir pijama, bir yastık kılıfı ve resimli bir dergiyle, o ilkokulun önünde tek başıma bir ileri bir geri dolaşarak, kendimi olmamam gereken bir yerdeymişim gibi ve tedirgin hissediyordum.

Orada durmuş beklerken, birden bir alev yükselip sırtıma değdi, sıçrayıverdim: Koltuğumun altında tuttuğum resimli dergi alev almıştı; dergiyi yere attım ve daha korkmama fırsat kalmadan bunun Biancone’nin şakalarından biri olduğunu anladım. Duvarın arkasına gizlenmişti, elinde hâlâ karanlıkta gizlice yanıma yaklaştığı kibriti tutuyordu. Gülmüyordu. Her zamanki gibi resmi ve eleştirilmesi olanaksız bir havası vardı. Şöyle dedi:

“Affedersiniz, siz UNPA görevlisi, buralarda bir yangın gördünüz mü acaba?”

“Kıçını yaksın o yangın senin!” diye küfretmeye başladım ve bir topuk darbesiyle dergiyi söndürdüm. “Ne biçim şaka bu böyle!”

“Şaka değil. Teftiş. UNPA, sevgili dostum, hayat tehlikelerle dolu, her şeye hazır olmak lazım. Ama baktım da, gayet iyi nöbet tutuyorsun. Aferin. Hadi bana eyvallah. Ben de gidip kendi işime bakayım.”

Ona kurnazlık etmeyi bir yana bırakmasını, birlikte nöbet yerine gitmemiz ve elimizdeki eşyaları bırakmamız gerektiğini söyledim.

Ama okulun kapıları kapalıydı. Zile bastığımızda, yalnızca uzaktan bir zil sesi işitiliyordu; kapıya vurduğumuzda ise, boş koridorlar güm güm yankılanıyordu.

“Kimse yok! Hademe kadın köye indi!” diye bir ses duyduk arkamızdan. Birisi kapıya vurmamızdan işkillenmiş olsa gerekti. Arkamıza döndük, ötede fasulye bitkilerinin gölgeleri arasında bir adamın gölgesi duruyordu; bahçıvan kovasıyla, kokusundan hela gübresi olduğu anlaşılan bir sıvı döküyordu. Komşuları pis kokuyla rahatsız etmemek için bitkileri gübrelemek üzere gece saatlerinden yararlanan bir bahçıvandı.

“Ama bizim içeri girmemiz gerekiyor! UNPA’danız!”

“Kimsiniz?”

“UNPA!”

Birden küçük bir evde cılız bir ışık sönüverdi. Biancone, yetkimizi gözler önüne seren bu sınamadan memnun, bana bir dirsek attı. “Görüyor musun,” dedi alçak sesle, “UNPA’danız demenin ne demek olduğunu?”

“Hademe kadın alarmlardan korktuğu için köye indi,” dedi yukarıdan, tanımadığımız bahçıvan, “ama uzakta değil: Bu yolu çıkarsanız, tepede tek katlı bir ev göreceksiniz. ‘Bigin!’ diye seslenin, size cevap verecektir.”

“Teşekkürler.”

“Bir şey değil. Peki... madem UNPA’dansınız, söyleyin: Mavi ışığı bu şekilde yakabilir miyiz, yoksa yasak mı?”

“Evet, evet” diye yanıtladık kibirli bir edayla, “biraz fazla aydınlık, ama yakabilirsiniz... “

Biancone, yavaşça şöyle dedi bana: “Söyleyelim mi ona, şu pis kokunun... “

“Ne?”

“Yasak olduğunu. Düşman uçaklarına çağrı çıkarıyor.”

“Bırak Tanrı aşkına,” dedim ve köye çıkan çakıllı yolda yürümeye koyulduk

Tek tük evlerden dışarı ince, mavi ışık huzmeleri ve uzaktan uzağa gürültüler sızıyordu: Yükselen sesler, tabakların takırtısı ve çocukların ağlamaları. Dışarıdaki gece, evdeki gecenin tersiydi: Biz yolda yankılanan bilinmeyen ayak sesiydik, henüz uyumamış olanların uzaklaşıp yok olurken izlemeye çalıştıkları ezginin ıslığıydık.

Kadın hademenin evi aydınlıktı. Biancone otoriter bir ilişki kurmak için hemen bağırdı: “Işık! Işık!” Ama ışığı kapatan olmadı.

“Bigin!” diye bağırdık yeniden, “Bigin!”

“Kim o?”

“Anahtar! Okulun anahtarını istiyoruz!”

“Kimsiniz?”

“UNPA’danız! Işık! Yahu ışık, diyoruz!”

Bir panjur açıldı, ışık sipersiz pencerenin bütün yüzeyi üzerinde parıldadı, duvarlardaki rafları ve karolarıyla bir mutfağın renkli görüntüsünü açığa çıkardı ve Bigin: “Canımı sıkmayın!” dedi. Elinde üzerinden kırmızı damlalar süzülen bir bıçak ile bir yarım domates vardı. Panjuru çarpıp kapattı, ortalık yeniden karardı ve biz hiçbir şey göremez halde kalakaldık

Bigin, alçak bir çardağın altına, yanımıza geldi. Tuzlamak için domatesleri üzerine koyduğu hasır bir örgü vardı. Esmer bir kadıncağızdı, topuz yaptığı saçları ona buyurgan bir hava veriyordu. Orada çardağın altında durup karanlıkta sanki bizi görüyormuşçasına emin jestlerle domatesleri tuzlamayı sür dürdü.

Bizden kuşkulanıyordu; ya da yerinden kıpırdamaya istekli değildi. “Gerçekten de, UNPA’dan mısınız?”

“Elbette, bakın: Pijamamız da yanımızda,” dedi Biancone, sanki bu çok mantıklı bir cevapmış gibi ve torbasından çizgileri renkli bir pijama altı çıkarıp önünde tuttu, bedenine tam uyduğunu göstermek istercesine.

Kadın hademe, bu tuhaf belge sunumunda karşı çıkılacak hiçbir yan göremiyormuş gibi duruyordu. Yalnızca: “Öğretmen Belluomo niye yok?” dedi.

Belluomo, bu nöbet değişimleri hikâyesini denetleyen genç ilkokul öğretmeniydi.

“Biz varız da ondan. Bizi o gönderdi.”

Sonunda hademe kadın domatesleri bıraktı, ellerini önlüğüne kuruladı. Rahatsız olmamasını, anahtarların bizim için yeterli olduğunu söyledik; söyledik ama, ille gelip her şeyi göstermek istiyordu, çünkü ne yapmamız gerektiğini bilmezdik biz. “Feneriniz var mı?”

“Yok. Biz UNPA’lılar karanlıkta yolumuzu seçebiliriz.”

“Fark etmez. Bende var.” Büyük önlüğünün cebinden pilli, teneke bir fener çıkarıp adım atmadan önce, ayaklarının önünde bir bastonun ucu gibi hareket eden bir ışık huzmesi düşürdü yere.

Böylece, biz ikimiz, kadın hademenin ardı sıra, bostanlarla bağların alçak duvarları arasındaki çakıllı yoldan aşağı iniyorduk.

“Geceyi kırda geçireceğimizi,” dedim Biancone’ye, “söylememiştin bana.”

Biancone hiçbir şey söylemeden ortadan yok oldu.

Kadın hademe, feneri yana çevirdi. “Nereye gitti, öteki?” “Nereden bileyim nereye gittiğini?”

Biancone birden alçak bir duvarın üstünden adeta kadın hademenin üzerine atladı. Elinde iki salkım üzüm vardı. “Al da ye,” diye bana attı bir tanesini.

“Aman ne hoş!” dedi kadın hademe, “Bahçenin sahibi görürse, vurur sizi!”

İşte, o geceleri meyve çalanlar kervanına, babamın tuz doldurduğu av tüfeğiyle ateş etme tehdidinde bulunduğu ve benim yasalara uymak gerektiğini düşünen çocuk imgelemimde boş yere bir çehre vermeye çalıştığım o kişiler kervanına biz de katılmıştık İşte, gecenin kural dışılığı, çocukluk yıllarımın o uzak görüntüsüyle yeniden beliriyordu önümde.

“Aman ne hoş!” diyordu kadın hademe.

“Bak! Bir kümes!” diyordu Biancone bana dönmüş, “Ne diyorsun buna, ha?”

Mehtapsız gökyüzünde, yarasaların belli belirsiz gölgeleri seçiliyordu zar zor. Kadın hademenin feneri çevresinde kahverengi gece kelebekleri uçuşuyordu. Yolu geçmekte olan bir karakurbağası gözü kamaşmış kalakaldı. “Hey, dikkat et, ezeceksin hayvanı!” Ne ezmesi, ayaklarının arasından kayıp gidiverdi.

Kırlık alanın bittiği ve aşağıda çatıların oluşturduğu uzantının seçildiği bir noktaya vardık. “Şimdi bacaklarının arasına bir süpürge alıp şehrin üzerinde uçacak,” diye düşündüm. Ama kadın hademe, bizi çoktan okulun kapısına getirmiş, kapıyı açıyordu.

Işığı yakmadan koridorlarla merdivenlerde bize yol gösterdi. Fenerin ışığında sınıfların kapıları ve duvarlara asılmış ders çizelgeleri geçip gidiyordu. Kadın hademe, kaygılı bir edayla çevresine bakıyordu, temizliği ve düzenlemesi ona onca zahmete mal olan o sınıfları ve nesneleri bizim korumamıza bırakmaktan çekiniyor gibiydi.

Bizi bir sürü merdivenden çıkarıp kalacağımız yerin kapısını açtı, sonra ortadan yok oldu. Biz odaya yerleşirken, onun kâh bir katta, kâh ötekinde, koridorlarda pabuçlarını sürüyerek yürüdüğünü ve homurdandığını duyuyorduk. “Ne yapıyor? Her yeri kilitliyor mu? Yoksa bütün gece kalıp o da nöbet mi tutacak?”

Birden, aşağıda, zemin katta, giriş kapısı menteşelerin üzerinde gıcırtıyla döndü ve kapı kapandı. “Gitti mi acaba?”

“Üstelik anahtarı bize bırakmadan? Bizi içeriye kitledi! Cadı kadın!”

Zemin katının pencerelerine bakmaya gittik: Gerçi bu demir parmaklıkları olmayan pencereler, aşağı atlanamayacak kadar yerden yüksek değildi, ama tekrar yukarı çıkılamayacak kadar yüksekti.

Belluomo’yu aramak üzere telefonun başına geçtik, onda da anahtar olması gerekiyordu. Evinden arayıp annesini uyandırdık, ama Belluomo evde değildi. Bizim gibi nöbetçilerin bulunması gereken öteki okullarda kimse telefona cevap vermiyordu. *Gil*’de, Faşist Parti Bölge Merkezi’nde tek bir Allah’ın kulu yoktu. Şehrin yarısını uyandırdık ya da rahatsız ettik ve en sonunda Belluomo’yu tesadüfen bulduk: Telefon yoluyla *boccetta*[17] maçları üzerine bahse girmemize izin vermeleri için aradığımız bir kahvede.

“Ha, evet, hemen geliyorum,” dedi Belluomo denen zavallı.

Onu beklerken, okulu gezdik, sınıfları, beden eğitimi salonunu; ama ilginç bir şey bulamadık. Işıkları da yakamıyorduk, çünkü hemen her yerde pencerelerin siperleri eksikti. Odamıza dönüp yataklarımıza uzandık, bir şeyler okuyup sigara içtik.

Biancone’nin yarısını yaktığı o resimli dergi baştan sona İngiltere’deki şehirlerin havadan çekilmiş fotoğraflarıyla doluydu, havada salkımları

andıran bombalar görülüyordu. Bunun ne anlama geldiğini bilmiyor ve dalgın dalgın sayfaları çeviriyorduk. Sonra, Romanya kralı Carol'un öyküsü anlatılmıştı ayrıntılarıyla, çünkü o günlerde bir hükümet darbesi olmuş ve kral değiştirilmişti. Makale eğlendiriciydi, özellikle dergilerde saray ve politika entrikaları okumaya alışmamış olan biz ikimizin. Yazıyı yüksek sesle Biancone'ye okudum. Lupescu'nun öyküsü vardı, bu öykü üzerine kahkahalar ve coşkulu haykırışlarla yorumlarda bulunduk, öykünün kendinden çok, Lupescu[18] adından dolayı: Lupescu; öylesine yumuşak biçimde vahşi ve gölgelerle dolu.

"Lupescu, Lupescu," diye bağırıp yatakların üzerinde zıplıyorduk.

"Lupescu," diye bağırıyordum yankı yapan koridorlarda, pencerelere yaslanıp gecenin henüz sarınmayı başaramadığım karanlık örtüsüne bakarak.

Biancone, iki tane gaz maskesi bulmuştu.

"Bunlar bizim için!" Maskeleri hemen başımıza geçirmeye çalıştık. Nefes almak zordu, maskelere kötü bir kauçuk ve depo kokusu sinmişti, ama tamamıyla aşina olmadığımız nesneler değildi bunlar, çünkü çocukluğumuzdan beri, okulda, gaz maskelerinin ne kadar pratik olduğu ve gaz maskeleriyle olası, hatta olma olasılığı yüksek boğucu gaz saldırılarına karşı korunmanın ne kadar kolay olduğu birer dini akide gibi zihinlerimize işlenmişti. Böylece, kafalarımız mikroskop altında görülen karıncaların son derece büyük kafalarına dönüşmüş bir halde, anlaşılmaz mırıldanmalarla konuşuyor ve okulun koridorlarında yarım daireler çiziyorduk. Kasklar da bulduk, eski, 1915 savaşının kaskları, baltalar ve mavi siperlik geçirilmiş el fenerleri. Artık "UNPA'cı" araç gerecimiz eksiksizdi; baştan aşağı bunlarla kuşandık ve bir marş ezgisiyle "Un-pa! Un-pa!" diye bağırarak koridorlarda geçit töreni yaptık, ancak gaz maskelerinden bu sözler anlaşılmaz bir "Uha! Uha!" şeklinde çıkıyordu.

Biancone, yılankavi bir hareketle bir pencerenin perdesine sarınarak: "U e u!" şeklinde sesler çıkardı.

"Uh! Uh!" diye yanıtladım ben, baltayı savaş çığlığı atıldığı andaki gibi kaldırarak.

Biancone, hayır anlamında bir işaret yaptı. "U e u!" diye bağırdı gene, abartılı çalımlı yürüyüşün altını çizerek.

“Haa!” coşkuyla anladım ne demek istediğini. “Lupescu! Lupescu!” ve Kral Carol ile sevgilisinin yaşamının gaz maskeli bir temsilinden sahneler oynamaya başladık.

Zil çaldı. Belluomo’ydu. Birbirimize sus işareti yaptık. Gürültü çıkarmadan zemin katındaki sınıflara indik. Belluomo hâlâ zili çalıyor, kapıyı vuruyordu. Daha önce dışarı çıkmanın yolunu araştırdığımız zemin katının pencerelerini açık bırakmıştık. Yüzümüzde gaz maskeleri, ellerimizde hardal gazından korunmaya yarayan kocaman eldivenlerle, Biancone’nin bir elinde balta, benim bir elimde tulumba hortumu, iki farklı pencereye çıktık. Belluomo, kısa boylu, zayıf, sarışın bir gençti, üzerinde *Gil*’in teğmen üniforması vardı: siyah ceket, kalın çizmeler. Kapıyı çalmaktan yorulmuş, içeride birilerinin olduğuna dair bir işaret ve yanan ışıklar göremediği için gitmeye hazırlanıyordu. Biancone, baltayla üç kez pencerenin kenarına vurdu. Belluomo, o pencereye doğru yöneldi, pencere pervazına yaslanmış bir siluet gördü. “Hey!” dedi. “Sen misin, Biancone?” Ses çıkarmadık El fenerini yakıp pervaza doğru çevirdi. “Aman Allahım!” Fenerin ışığı, gaz maskesiyle baltanın üzerine düşmüştü. “Hey, bu ne hal böyle? Çıldırdın mı?” Bu sözün hemen ardından, bir su şırıltısı duydu. Bir başka pencereden, bir su fışkırtısı çıkıp kaldırıma saçılıyordu. Hortumu bir musluğa bağlayan bendim.

Sokaktan insanlar geçiyordu, bu hareketleri görünce durdular. Belluomo feneri hemen benim bulunduğum pencereye döndürmüştü. Yüzümdeki maskeyi, elimdeki eldivenleri ve hortumu çekip gözden yittiğimi görecek kadar vakti olmuştu.

Fenerin ışığını yeniden önceki pencereye yöneltti, ama artık ortada kimse yoktu. Yoldan geçenler, Belluomo’nun yanına gelmişti. “Ne var? Ne var? Gaz saldırısı mı? Gaz saldırısı mı?” Her şeyin bir şakadan ibaret olması gerektiğini söylemek, Belluomo’nun canını sıkıyordu; otoritesini yitirdiği izlenimini uyandıracakmış gibi geliyordu ona. Kaldı ki, neler olup bittiğini tam olarak anlıyor değildi, espriden pek anlamayan, kılı kırk yaran bir tipti.

“Şurada! Yukarıda!” dedi yoldan geçenlerden biri ve üçüncü kattaki bir pencereyi gösterdi. Sessiz, gaz maskeli hayaletlerden birinin belirdiğini görmüştü. Belluomo, el fenerinin ışığıyla ona ulaşmaya çalıştı. Gölge yok oluverdi. “Hey! Geri zekâlılar! İnin aşağı!” Dördüncü katta bir başka maskeli gölge belirdi. “Neler oluyor, Tanrı aşkına?” diye soruyordu yoldan

geçenler: “Okulda gaz mı var?” Belluomo yanıtlıyordu: “Hayır, hayır, bir şey yok...” Bu arada biz pencerelerde bir belirip bir yok olmaya devam ediyorduk. “Tatbikat mı yapılıyor?” diye soruyordu insanlar. Belluomo: “Bir şey yok, bir şey yok; boşaltın burayı, boşaltın,” deyip onları gönderdi. Yeterince eğlenmiştik, oyuna son verdik.

Bu Belluomo’nun az da olsa bir otoritesi yoktu. İyi çocuktu, orası öyle; ya da her durumda, öç almaya yetecek bellekten ve canlı duygulardan yoksundu. “İyi de, ne yaptığınızı görüyor musunuz, aptal mısınız nesiniz, olsa olsa aptallar yapar böyle bir şeyi,” diye yakınan tekdüze sesi ve bayat hakaretleriyle bizi paylamaya başlıyor, ama içindeki o pek az canlılığın da hızla söndüğü görülüyordu, çünkü onun kafasında her şey, en aza inme ve tekdüzeleşme eğilimi gösteriyordu. Belluomo’ya göre, onun otoritesini ve ödevlerimizi böylesine hiçe saymamız, kesinlikle gereksizmiş: Bizimle, disiplini sağlayamayan ilkokul öğretmeninin bildik, sıkkın ses tonuyla konuşuyordu. Biraz yakınıp payladıktan sonra, bize malzemeyi teslim etmeye -kaldı ki, bu malzemeyi zaten biz kendimiz temin etmiştik- ve ödevlerimizi açıklamaya geçti. Bizi tavan arası odalarına götürdü, yangın bombalarını saf dışı bırakmak için serpmemiz gereken kumların bulunduğu sandıkları gösterdi.

Kaygılı hali geçmişti ve yeniden otoritesinin bilincine varmış görünüyordu. Bize anahtarı emanet etti, hiçbir gerekçeyle binayı gözetimsiz bırakıp gitmememizi öğütledi.

“Elbette, efendim, elbette, dediğinizi yapacağız... Şimdi, dışarı çıkıp birlikte kadınlara gidelim,” dedi Biancone, eleştirilmesi olanaksız edasıyla.

Belluomo ağzını açtı, kaşlarını çattı, omuzlarını silkti ve homurdanarak çekip gitti. Yeniden kötümser ve mutsuz havasına bürünmüştü.

Az sonra dışarı çıktık. Vakit gece yarısını geçmişti. Yıldızsız ve rüzgârsız o ılık karanlık devam ediyordu. Yollardan hemen hiç kimse geçmiyordu. Meydanda, yanıp sönen trafik lambasının altında kısa boylu bir adamın gölgesi duruyordu, ağzında yanık bir sigara vardı. Biancone, elleri cebinde, bacakları iki yana açılmış duruşundan tanıdı onu. Arkadaşlarından biriydi, büyük bir gece gezgini olan Palladiani’ydi. Biancone, onlar için özel bir anlamı olması gereken bir ezgiyi ıslıkla çaldı; beriki, beklenmedik bir sevinç gösterisi ânında olduğu gibi, ezginin kalanım mırıldanmaya başladı. Yaklaştık. Biancone ondan sigara otlanmak istiyordu, ama Palladiani sigarası olmadığını söyleyip Biancone’den

otlanmayı başardı. Kibrit alevinin ışığında, yaşlanmış bir gencin solgun yüzünü gördüm.

Ketty adında bir kızı beklediğini söyledi; Biancone kızı çok iyi tanıyordu. Ketty, kır evlerinden birindeki bir partiye gitmişti, artık dönmesi gerekiyordu. “Tabii, orada kalmaya karar vermezse,” dedi birden gülüp fokstrot dansından bir hareket yapar gibi. Ayrıca, Rosella adında bir kızın yanında gördüğü Lori adında bir kıza nasıl imalı bir söz söylediğini anlattı; ben sözün ne olduğunu anlamadım, ama Biancone çok hoşlandığın belirten bir tepki gösterdi. Sonra bize sordu: “Peki, karartmayla ilgili yeni şakaları biliyor musunuz?” “Hayır,” dedik, o da bize açıkladı. Şakalar çok hoşumuza gitti, hemen uygulamak istiyorduk. Ama Palladiani, kim bilir hangi gizemli görevlerin çağrısına kapıldıysa, bize iyi geceler dileyip bir şarkı mırıldanarak uzaklaştı.

Karartmayla ilgili şakalar, sözgelimi şöyleydi: İki kişi, ağzımızda yanan sigaralara çok hızlı yürüyor; aynı kaldırımda, karşı taraftan tek başına gelen birisinin yaklaştığını görüyorduk. Bunun üzerine, yan yana yürümeye devam ediyor, birimiz sağ elini, öteki sol elini başımızın hizasında kaldırıyorduk. Yoldan geçen kişi, iki küçük nokta halinde, birbirinden uzak sigaraları görüyor, aramızdan geçebileceğini sanıyor, oysa yolunun birden iki kişi tarafından kesildiğini görüp hıyar gibi olduğu yerde kalakalıyordu. Ayrıca, bunun tersini yapmak da mümkündü: Kaldırımın iki ucunda ayrı ayrı yürüyüp sigaraları ikimiz arasındaki orta noktada birbirine yakın tutmak. Yoldan geçen kişi, kaldırımın tam ortasında yürüdüğümüzü sanıp kaldırımın bir yanından yürümeye başlıyor, böylece ikimizden birine çarpıyordu. ‘‘Ah, affedersiniz!” diye mırıldanıyor, kaldırımın öteki yanına geçiyor, orada da ikinci kişiyle burun buruna geliyordu.

Uygun kişileri bulduğumuz sürece, bu oyunlarla yaklaşık bir saati eğlenerek geçirdik Yollarını şaşıran bazıları özür diliyor, bazıları küfrediyor ya da kavga etmeye hazırlanıyordu, ama biz her defasında çabucak sıvışıyorduk. Ben her defasında tedirgin oluyor, yolda yürüyen herkeste esrarengiz bir gece kişisi hayal ediyordum: bıçaklı tipler, sarhoş, karanlık kişiler. Oysa, ya uykusuzluk çeken ve köpeklerini gezdirmeye çıkarmış iş güç sahibi insanlar, ya kumardan dönen soluk yüzlü kumarbazlar ya da gece vardiyasında çalışan gazometre işçileriydi. Az kalsın iki bekçiye şaka yapacaktık ki, bize pis pis baktılar. Biancone onlara “Her şey yolunda mı?” diye sordu küstahça; bu arada ben, kolundan tutmuş onu çekiyordum.

“Ne? Ne istiyorsunuz?” dedi bekçilerden biri.

“UNPA’danız, görev başındayız,” dedi Biancone; “her şey yolunda mı, diyordum.”

“Ha? Evet, evet, yolunda.” Pek ikna olmamış bir halde selam verip uzaklaştılar.

Yalnız kadınlara da rastlamayı isterdik, ama kadınlar yoktu ortalıkta. Yalnızca yaşlı bir fahişeye rastladık, ama oyun onunla tutmadı, çünkü karşı karşıya gelmekten kaçınmaya değil, aksine karşı karşıya gelmeye çalışıyordu. Kadını gözden geçirmek için bir kibrit çakıp hemen söndürdük. Çok kısa bir konuşmadan sonra yanından uzaklaştık

Bu şakalar, geniş yollardan çok, küçük, dar, karanlık ve eski şehirden inen basamaklı sokaklara uygundu. Ama orada gölge, kemerlerin ve tırabzanların biçimi, tanımadık evlerdeki insan kalabalığı, gecenin kendisi, başlı başına bir oyundu, biz de sigaralarımızla oyun oynamaya son verdik.

Palladiani’yle olan konuşmadan, benim umduğumun aksine, Biancone’nin gece yaşamını bilmediğini anlamıştım. Palladiani’nin bahsettiği her adda, hep “Evet... Öyle ya... Ha, demek o kız!” demekte acele ediyordu, her şeyden haberli olduğunu gösterme telaşı içindeydi. Gerçi olanlardan genel olarak haberi vardı, ama onun bilgisi, Palladiani’nin ortaya koyduğu kusursuz hâkimiyete oranla, belli ki yüzeyseldi ve boşluklar içeriyordu. Hatta ben, Palladiani’nin uzaklaşmasını biraz hayıflanarak izlemiş; Biancone’nin değil, onun, yalnızca onun, beni o dünyanın tam ortasına götüreceğini düşünmüştüm. Şimdi, Biancone’nin her hareketini eleştirel bir gözle inceliyordum: Başlangıçtaki güvenimi pekiştirmeyi ya da ona olan güvenimi büsbütün yitirmeyi bekliyordum.

Şurası bir gerçek ki, o geceki gezintimiz bende hayal kırıklığı yaratmıştı. Ya da her durumda, beklediğimin tersi bir izlenim yaratmıştı. Dar, çıplak bir yolda yürüyorduk; kimse geçmiyordu; evlerde bütün ışıklar sönmüştü; gene de bir sürü insanın ortasındaymışız gibi geliyordu bize. Karanlık duvarlara düzensiz biçimde dağılmış pencereler, açık ya da yarı aralıktı ve her birinden alçak sesli bir soluma, ara sıra derin bir horultu, çalar saatlerin tıkırtısı ve lavabolardaki damlaların sesi geliyordu. Yoldaydık ve gürültüler, evlerin, yüz evin birlikte çıkardığı gürültülerdi; rüzgârsız havada bile insan uykusunun odalara verdiği ağırlık vardı.

Uyuyan yabancıların varlığı, dürüst ruhlarda doğal bir saygı uyandırır; oysa biz, kendimize rağmen, çekiniyorduk. Hem solumaların kesik kesik ve

düzensiz uyumu, çalar saatlerin tıkırtısı ve evlerin yoksulluğu, hem çevrede gördüğümüz savaş işaretleri, bize geçici, yorgun bir dinlenme izlenimi veriyordu. Mavi ışıklar, duvarların destek direkleri, “toprak dolu çuval” yığınları, sığınakları gösteren oklar, hatta bizim varlığımız, yorgun insanların uyumasına karşı birer tehdit gibi görünüyordu. Bu nedenle, sesimizi alçaltmış; farkına bile varmadan, yaygaracılık, kural bozuculuk, her tür insani değeri çiğneme zihniyetimizi bir yana bırakmıştık Şimdi üzerimizde egemen olan duygu, o duvarların arkasında uyuyan, tanımadığımız insanlarla bir tür suç ortaklığı duygusuydu, onların herhangi bir gizini keşfetme ve bu gize saygı gösterebilme düşüncesiydi.

Yol, demir bir tırabzanla sona eriyordu ve aşağıda, belli belirsiz bir mehtap ışığında, yan yana dizilmiş pazar bankları ve tezgâhlarıyla boş bir meydan vardı. Ve bütün çevrede, uyku ve solukla dolup taşan eski evlerin oluşturduğu amfitiyatro.

Meydana inen bir caddeden ayak sesleri ve bir şarkı işittik; uyum ve sıcaklıktan yoksun, bayağı seslerden oluşmuş bir koro ile yeri döven postalların sesiydi bu. Orta yaşlı insanların birbiri ardı sıra dizildiği bir askerî bölük çıkageldi. Kara gömlekli, gri-yeşil kaba “üniformalar giymiş, zıplayan tüfekler ve omuz çantalarıyla bir başka gruptakiler de koşarak onlara yetişiyordu. Kaba bir nakarat söylüyorlardı, ama belli bir duraksama ve çekingenlikle, sanki artık gece onları her tür disiplin görünüşünden kurtardığı için, paralı askerliklerini, herkese yönelik düşmanlıklarını ve yasadan üstünlüklerini sergilemeye kendilerini zorluyorlarmış gibi.

Onların o an çıkagelmesi, bir şiddet rüzgârı estirdi; birden bir iç savaşın ortasına düşmüşçesine, tüylerim diken diken oldu: Ateşi külün içinde hep canlı kalmış olan ve zaman zaman içinden havaya bir alevin yükseldiği bir savaşın.

“Şu güruha bak!” dedi Biancone. Tırabzana tutunmuş, boş meydanda, adımlarıyla rap rap sesler çıkararak uzaklaşmalarını izliyorduk.

Ben, kim bilir hangi genelevden çıktıklarından emin olarak, “Nereden geliyorlar, evet, nereden geliyorlar? Yukarıda ne var acaba?” diye sordum. Oysa, belki de dağdaki bir askerî binada tuttukları yararsız nöbetten ya da bir tatbikat yürüyüşünden dönen bir birlikti.

“Yukarıda mı? Ha, evet, orada şey olmalı...” dedi Biancone, bir kez daha sınırlı bilgisini açığa vurarak. “Hadi, gel benimle, bak seni nereye

götüreceğim!”

Askerlerin belirmesi, üzerimizdeki sakin havayı bozmuştu: Şimdi gergin, heyecanlıydık, eylem istiyorduk, öngörülmemiş bir şeyler istiyorduk.

Merdivenden meydana doğru indik.

“Nereye gidiyoruz?” diye sordum.

“Aha! Bayan Lupescu’ya,” dedi o.

“Lupescu!” diye haykırıp yana çekildim, çünkü neredeyse kazıttığı gri kafası ve üzerinde bir gömlekle, öne eğilmiş bir adam, iri, damarlı eliyle tırabzana yaslanarak merdivenden yukarı çıkıyordu. Adam yüzümüze bakmadan çıkmaya devam ederken, güçlü, bariton bir sesle: “İşçiler...” dedi.

Biancone, çoktan bir karşılık gevelemeye başlamış, dalga geçecek bir durum olmadığını, bizim de kendi usulümüzce çalıştığımızı söylüyordu; tam o sırada, merdivenin tepesine ulaşmış olan yaşlı adam, gene güçlü, ama daha alçak bir ses tonuyla Biancone’nin sözünü kesti: “... birleşin!”

Biancone’yle ikimiz durduk.

“Duydun mu?”

“Evet...”

“Komünist mi acaba?”

‘“İşçiler, birleşin!’ Bir komünist, duydun mu?” “Ama sarhoşun tekine benzemiyor muydu?” “Ne diyorsun sen: Dosdoğru çıkıyordu basamakları. Komünist bu adam! Eski şehirde bir sürü var bunlardan!” “Gidip konuşalım şununla!”

“Hadi! Yetişelim şuna!”

Geriye dönüp merdivenden yukarı koşmaya başladık. “İyi ama, ne diyeceğiz ona?”

“Önce ona bizimle konuşabileceğini gösterelim... Sonra bize o sözü açıklamasını isteyelim... “

Ama adam ortalıktan yok olmuştu. Oradan farklı yönlere giden sokaklar vardı, rastgele birinden ötekine koştuk: Yok olmuştu; bu kadar kısa sürede nereye kaçmış olabileceği anlaşılmıyordu, ama adamı bulamadık.

İçimiz merak ve istekle doluydu. Engelleri yıkma, yeni ve yasak şeyler yapma isteği. Ama bu belirsiz arzuyu daha iyi açıklayabilecek imge,

cinsellik imgesiydi, böylece Meri-meri adlı bir kadının evine doğru yöneldik

Meri-meri adındaki bu kadın, basık tavanlı bir evde oturuyordu. Zemin katında arabacıların ahırları vardı, eski şehrin uzayıp giden evler yığınının bittiği yer ile kırlık alanın bostanlarının başladığı yer arasında bir yerdeydi. Çakıllı yol, karanlık bir taçkemerden çıkıyor ve Meri-meri'nin evinden sonra, yanındaki bir tel örgüyle devam ediyordu; bu tel örgünün ötesinde, ekilmemiş bir bayırdan aşağı bir çöp yığını uzanıyordu.

Biancone'yle o eve doğru yürüdük, evin bir penceresinden, kalın bir tül perdenin arkasından bir ışık süzülüyordu. Biancone iki kez ıslık çalıp sonra seslendi: "Meri-meri!"

Tül perde kalktı ve pencerede bir kadın belirdi; uzun yüzü, yüzünü çevreleyen siyah saçları, omuzları ve kolları görünüyordu.

"Ne var? Kimsiniz?"

"Bayan Lupescu!" dedim alçak sesle Biancone'ye. "Söyle, Lupescu değil mi şuradaki!"

Biancone, bir sokak lambasının cılız ışığında durmaya çalışıyordu. "Benim, tanıdın mı beni? Canım, geçen hafta gelmiştim ya! Burada bir arkadaşımlayım. Girelim mi içeri?"

"Hayır. Olmaz." Tül perdeyi kapadı.

Biancone yeniden ıslık çalıp seslendi. "Meri-meri! Hey Meri-meri!" Dış kapıyı yumruklamaya başladı. "Açmak zorunda. İşe bak, ya! Niçin açamıyormuş?"

Kadın yeniden pencereye çıktı. Şimdi ağzında bir sigara vardı. "Yalnız değilim. Bir saat sonra gelin." Bir süre, odasında gerçekten de bir adam olması gerektiğini duyana kadar kulak kabarttık.

Yeniden dolaşmaya başladık. Şimdi eski mahalleler ile yeni mahalleler arasındaki bir yoldaydık, burada eski ve dar evler şehre özgü ve modern, soluk bir renge boyanmıştı.

"Burası güzel bir yol," diyordu Biancone. Karşımıza bir gölge çıktı: Havanın sıcak olmamasına rağmen, ayağında sandaletler, üzerinde bir pantolonla bir atlet, kısa boylu, kel bir adamdı, boynunda koyu renkli, dar bir fular vardı.

“Söyleyin, gençler,” dedi alçak sesle, siyah sık kaşların çevrelediği yuvarlak gözlerini devirerek, “sevişmek ister misiniz? Pierina’ya gelmek ister misiniz? Ha? İsterseniz, adresini verebilirim size...”

“Hayır, hayır,” dedik, “bir randevumuz var zaten.”

“Ama Pierina güzel kadındır, bilesiniz. Ha?” O çılgın gözleriyle yüzümüze soluyordu kısa boylu adam.

Ama biz yolun ortasında yürüyen bir başka kişiyi görmüştük: Topal bir kızdı; hiç de güzel değildi, üzerinde *niki* denen kazaklardan vardı ve saçları kısa kesilmişti. Bizden biraz uzakta durmuştu. Kel adamı atlatıp kızın yanına gittik. Kız, elinde bir kâğıt parçasıyla ilerledi. “Biancone Bey hanginiz?” diye sordu cılız bir sesle. Biancone, kâğıt parçasını aldı. Bir sokak lambasının ışığında, biraz öğrencilerin yazısını andıran bir el yazısıyla yazılmış, okunaklı notu okuduk: “Sevişmenin zevkini bilir misin sen? *Vito Palladiani.”*

Mesajın anlamı ve bize ulaşma tarzı esrarengizdi, ama Palladiani’nin üslubu olduğu, gün gibi açıktı.

“Palladiani nerede?” diye sorduk kıza.

Yüzünde iğreti bir gülümseme belirdi: “Benimle gelin.”

Karanlık bir kapıdan içeri daldı ve sahanlığı olmayan dik, dar bir merdivenden yukarı çıktık. Kız, önceden belirlenmiş bir işaretle kapıyı çaldı. Kapı açıldı. Çiçekli halı döşeli bir oda, bir koltuğa oturmuş makyajlı yaşlı bir kadın ve bir köşede bir gramofon vardı. Topal kız bir kapıyı açtı ve insanlarla, dumanla dolu bir başka odadan geçtik. İnsanlar, kâğıt oynanan bir masanın çevresinde ayakta duruyorlardı. Kimse bizden yana dönmedi. Oda sımsıkı kapatılmıştı; aşır dumandan neredeyse göz gözü görmüyordu ve aşırı sıcak yüzünden insanlar terliyordu. Ayakta durmuş, başkalarının oyununu seyreden topluluğun içinde kadınlar da vardı: Güzel değillerdi, genç de; biri sutyen ve iç eteklikleydi. Topal kız, bu arada bizi bir tür Japon odasına soktu.

“İyi de, Palladiani nerede?” diye sorduk.

“Şimdi gelir,” dedi kız ve bizi orada bıraktı.

Palladiani, kucağında bir yığın buruşuk çarşafla pür telaş içeri girdiğinde, bulunduğumuz yeri inceliyorduk. “Sevgili dostlarım, nasılsınız?” dedi her zamanki gibi son derece neşeli bir edayla. Üzerinde bir

gömlek vardı, parlak renkli bir papyon takmıştı, ona yolda rastladığımızda bu papyonun üzerinde olmadığından emindim.

“Dolores’i gördünüz mü? Nasıl? Dolores’i tanımıyor musunuz? Ah, ah!” dedi ve elindeki çarşaflara çekip gitti.

“Ne iş yapıyor bu Palladiani burada,” diye sordum Biancone’ye, “söylesene?”

Biancone omuz silkti.

İçeri bir kadın girdi, daha ağır yürüyen bir tipti, yüzü daha yaşlı ve pudralıydı. “Yoksa, Dolores siz misiniz?” diye sordu Biancone.

“Daha neler,” diye yanıtladı kadın ve bir başka kapıdan dışarı çıktı.

“Peki, öyleyse, bekleyelim.”

Kısa bir süre sonra Palladiani yeniden odaya girdi. Divana aramıza oturdu, bize sigara ikram edip bir eliyle dizlerimize vurdu: “Ah, ah, sevgili dostlarım, Dolores, eğleneceksiniz.”

“İyi de, kaça?” diye sordu Biancone, bu coşkuya kendini kaptırmadan.

“Şey, girişte, bayana ne kadar verdiniz? Evet, girişte... Nasıl, hiçbir şey mi? Burada önce o bayana para verilir...” Omuzlarını silkip kollarını açarak, adeta: “Usul böyle, ne yaparsınız?” demek istiyordu.

“İyi de, kaça?”

Palladiani biraz dudağını bükerek, bir rakam söyledi: “Size tavsiyem, bir zarf içinde verin, böylesi daha kibar, evet...”

“Öyleyse,” dedi Biancone, “hemen ödeyelim, gidip hemen ödeyelim...”

“Yok, yok,” dedi Palladiani, “artık önemli değil, daha sonra ödersiniz... “

“Hemen ödesek daha iyi,” dedi Biancone, beni oyuncuların odasından, sonra o girişteki odadan geçirmeye başlamıştı bile, merdivende arkamdan itiyordu.

“Çıldırmış bu adam!” diyordu aşağı koşarken. “Hemen gidelim buradan, derhal! Meri-meri’ye bunun yarısını öderiz.”

Yolda atletli kısa boylu adamla karşılaştık.

“Pierina’ya gittiniz mi, ha?” diye sordu bize. “Domal dediniz mi ona?”

“Hayır, gitmedik,” diye yanıtladık durmaksızın.

Ama o, kısa, küçük adımlarla geri geri koşuyor, o yuvarlak, ışıltılı gözleriyle önümüzde durmaya devam ediyordu. “Domal! Ona böyle denir: Domal! O da, Pierina da domalır...”

Meri-meri'ye döndük. Bu kez, seslendiğimizde aşağı inip dış kapıyı araladı. İyice gördüm onu: Uzun boylu ve zayıftı, atı andıran bir yüzü ve uzunca göğüsleri vardı. Yüzümüze bakmıyordu, kıvırcık bir buklenin altındaki yarı kapalı gözlerini önüne dikmişti.

"Hadi, içeri al bizi," diyordu Biancone.

"Yok, geç oldu artık, yatmak üzereyim."

"Ama olur mu, bütün gece seni bekledik biz."

"Öyle, ama şimdi yorgunum." "Sadece beş dakika kalalım, Meri-meri." "Hayır, iki kişisiniz, ikinizi içeri alamam." "Ama beş dakikada ikimiz birden..."

"O zaman," dedim ben, "ben beklerim... Tamam mı, ben dışarıda beklerim... "

"Teki," dedi Biancone, "önce ben gelirim, sonra o, oldu mu?" Bana da, "Çeyrek saat bekle beni, sonra ben gelirim, sen gidersin" dedi. Kadını eve itip içeri girdi.

Ben denize giden yolda yürümeye başladım. Şehri bir uçtan bir uca geçtim. Anacaddeden bir askeri araç konvoyu geçiyordu. Tam o anda konvoy mola verdi. Farların gümüşi ışığında, askerlerin indikleri, kollarını ve bacaklarını açtıkları, uykulu gözlerle karanlık ve bilmedikleri şehre baktıkları görülüyordu.

Hemen yeniden yola çıkma emri geldi. Sürücüler direksiyonlarının başına geçti, ötekiler araçlara bindiler ve sıralı araçların karanlığında gözden yittiler. Motorların uğultusu arasında konvoy, bir ışık bir karanlık nedeniyle kamaşan gözlerimin önünden, yarı görünmez halde, sanki hiç varolmamışçasına gözden yitti.

Limana vardım. Deniz parıldamıyordu, yalnızca rıhtımın kaygan duvarına suyun vuruşundan ve eski kokusundan tanıyordum onu. Yavaş bir dalga, kayalıklara çarpıyordu. Hapishanenin önünde hapishane nöbetçileri yürüyordu. Rıhtımda, rüzgârdan korunaklı bir yere oturdum. Önümde belli belirsiz ışıklarıyla şehir uzanıyordu. Uykusuz ve keyifsizdim. Gece itici geliyordu bana. Sabahtan da hiçbir beklentim yoktu. Ne yapmalıydım öyleyse? Gecede yitip gitmek, ruhumla bedenimi ona adamak isterdim, onun karanlığına, onun iticiliğine; ama onda beni çekenin, yalnızca günün gizli, umutsuz bir yadsınmam olduğunu görüyordum. Artık sokaktaki Bayan Lupescu bile çekmiyordu beni: Kıllı, iri kemikli bir kadındı, evi de

pis kokuyordu. O evlerden, o çatılardan, o sessiz hapishaneden, gecede mayalanan herhangi bir şey kalksın, uyansın, değişik bir günü başlatsın istiyordum. "Ancak büyük günlerin," diye düşündüm, "büyük geceleri olabilir."

Bir grup balıkçı, kürekleri ve ağları taşıyarak, rıhtıma bağlanmış kayıklara geliyordu. O sessizlik içinde alçak sesle konuşuyorlardı. Şafakta açık denizde olmaları gerekiyordu. Kayıkları kürekler ve ağlarla donatıp yola çıktılar, karanlık suda gözden yittiler, denizin ortasında hâlâ sesleri işitiliyordu.

O karanlıkta uyanış, o hazin yola çıkış, o şafaktan önce soğuk havada kürek çekiş duygusu, gözlerimdeki ağırlığı ve ürpermelerimi iki misli artırdı. Titreyip esneyerek kollarımı iki yana açtım. Ve o anda, sanki yüreğimden çıkıyormuşçasına, sirenin müthiş gürültüsü yükseldi. Alarmdı.

O zaman, gözetimsiz bıraktığımız okulu anımsayıp şehre doğru koştum. Korkunun henüz ne olduğunu bilmediğimiz zamanlardı; yollardan geçerken, ansızın gerçekleşen, genel uyanışın işaretleri görülüyordu: Evlerde sesler, yakılıp hemen yeniden söndürülen siperlikli ışıklar, sığınakların eşiklerinde, havaya bakan yarı giyinik insanlar.

Okula vardım -anahtar yanımdaydı- içeri girdim, sınıfları dolaşıp bana öğretmiş oldukları gibi pencereleri açtım. Bir pencereyi ardına kadar açtığımda uğultuyu duydum: O saçma gece âleminin oğlu ve kralı olan, bombalarla yüklü uçak geceyi geçiyordu. Ben bakışımla ona ulaşmaya çalışıyordum, ondan da çok uçağın ana bölümüne oturmuş, rotayı çözmeye çalışan adamı hayalimde canlandırmaya uğraşıyordum. Uçak geçti; gökyüzü yeniden ıssız ve sessiz haline döndü. Odamıza dönüp yatağıma oturdum. Dergiyi karıştırırken, gözlerimin önünden yerle bir olmuş, havada iz bırakan mermilerle aydınlatılmış İngiliz şehirleri geçti. Soyunup uzandım. Siren çalıyordu; alarm sona ermişti.

Biancone az sonra geldi. Enerji doluydu, saçları düzgün taranmıştı ve sanki gece yeni başlıyormuş gibi gevezeydi. Bana alarmın nasıl sevişmenin en güzel ânını mahvettiğini söyledi ve olası olmayan sahnelerden -sığınağa kaçan yarı çıplak kadınlar- söz etti. O yatağa oturmuş, ben uzanmış, bir süre daha sigara içip sohbet ettik. Sonunda o da uzandı; birbirimize iyi bir gün ve iyi rüyalar diledik; şafak sökmüştü.

Ama ben artık uyuyamıyor ve yatakta bir o yana bir bu yana dönüyordum. O saatte babam çoktan kalkmıştır, nefes nefese dizliklerini

geçirmiş ve aletlerle dolu, şişkin avcı ceketini giymiştir. Henüz uykulu ve karanlık evde onun hareket ettiğini, köpeği uyandırdığını, havlamalarını susturduğunu, onunla konuşup ona yanıt verdiğini duyar gibi oluyordum. Kendisi ve köpek için gazlı ocakta kahvaltıyı ısıtıyordu; soğuk mutfakta birlikte kahvaltılarını ediyorlardı, sonra babam bir sepeti boynuna, diğerini eline alıp dışarı çıkıyor, atkıyı doladığı ak keçi sakalıyla uzun adımlarla yürüyordu. Köyün patikalarında ağır adımları, ona eşlik eden köpeğin çıngırağı ve sürekli öksürüp balgam çıkarışı, sanki saatin kaç olduğunu gösteren işaretler gibiydi ve babamla aynı sokakta oturanlar, uykularının ortasında onu duyduklarında, kalkma vaktinin geldiğini anlarlardı. Güneşin ilk ışıklarıyla çiftliğine vardığında, köylüleri uyandırıyor ve daha köylüler iş başı yapmadan, bölge bölge her yeri gezmiş, yapılmış ve yapılacak işleri görmüş, bağırıp küfretmeye başlayıp sesiyle vadiyi doldurmuş oluyordu. Yaşlandıkça, dünyayla kavgacılığı o erken kalkışında, o bütün köyde ilk ayakta olan oluşunda, o herkese -çocuklar, dostlar, düşmanlar- yönelik, yararsız bir aylaklar sürüsü oldukları şeklindeki sürekli suçlamasında somutluk kazanıyordu. Belki de tek mutlu anları, köpeğiyle bilinen yollardan geçtiği, geceleyin yüreğini sıkıştıran balgamdan bronşlarını kurtardığı, belirsiz grilikten bağ sıralarında, zeytin ağaçlarının dalları arasında yavaş yavaş renklerin doğuşunu gördüğü ve sabah kuşlarının ötüşlerini teker teker tanıdığı bu şafak anlarıydı.

Böylece, düşüncemle babamın köydeki adımlarını izleyerek uykuya daldım. Ve o, ona bunca yakın olduğumu asla bilmedi.

Çeviren: Kemal Atakay

ZOR SEVDALAR

Bir Piyade Erinin Serüveni

Kompartımanda, piyade eri Tomagra'nın yanına uzun boylu, yapılı bir kadın gelip oturdu. Giysisinden, tülünden taşralı bir dul olduğu anlaşılıyordu: Uzun yas dönemlerine özgü giysi siyah ipekliydi, ama gereksiz süsleri, dantelleri vardı, tül ise modası geçmiş kocaman bir şapkanın çevresinden yüze dökülüyordu. Piyade eri Tomagra kompartımanda başka yerlerin boş olduğunu dikkate almış, dul kadının hiç kuşkusuz o yerlerden birini seçeceğini düşünmüştü; oysa dul kadın, bir askerin yakınlığının iticiliğine karşın, gelip tam oraya oturmuştu; piyade eri de hemen, hava akımı, gidilen yön gibi yolculukla ilgili bir rahatlığa bağlamıştı bunu.

İri kıvrımları anaç bir yumuşamayla gevşememiş olsalar, dolgun, hatta biraz geniş bedenin canlılığı nedeniyle otuzun biraz üstünde gösterecekti kadın, ama yüzüne bakınca, hem mermer gibi, hem kendini salmış derisi, ağır gözkapakları ile kapkara kaşların altındaki erişilmez bakışı, aceleyle çarpıcı bir kırmızı sürülmüş sıkı sıkıya kapalı dudakları kırkın üstünde olduğu havasını uyandırıyordu.

İlk iznine çıkan piyade eri Tomagra (Paskalya tatiliydi), yapılı, iriyarı kadının sığamayacağı korkusuyla koltuğunda büzüldü ve hemen kadının koku alanı içinde buldu kendisini, bilinen belki de sıradan bir kokuydu, ama çoktandır sürüldüğü için artık doğal insan kokularıyla karışmıştı.

Kadın yanı başına düzgün bir biçimde oturmuştu, ölçüleri ayakta gördüğünde sandığı kadar hantal değildi. Tombul, koyu renkli dar yüzüklü ellerini, kucağındaki parlak bir çanta ile, çıkartarak yuvarlak, açık renkli kollarını ortaya koyduğu bir ceketin üstünde tutuyordu. Ceket çıkartılırken Tomagra, geniş bir kol devinimine yer açar gibi çekilmişti, ama kadın neredeyse kıpırdamamış, kısa omuz ve gövde devinimleriyle ceketin kollarını sıyırmıştı.

Trenin koltuğu ikisi için de oldukça rahattı, Tomagra dokunarak onu rahatsız etmek kaygısı olmaksızın, kadının aşırı yakınlığını duyumsayabiliyordu. Tomagra üniformasının iticiliği nedeniyle kadının kendisinden çekinmediği sonucuna vardı, böyle olmasaydı daha uzağa

otururdu. Bu düşünce üzerine kasılı, gergin kasları özgür, dingin bir biçimde gevşediler; dahası, o hiç kıpırdamadan en geniş bir biçimde yayılmaya çalıştılar, daha önce kirişleri gerili, pantolonun kumaşına değemeden duran bacak, daha ötelere gitti, kendisini örten kumaşı gerdi, artık erin bacağı kumaş ve ipekli aracılığıyla sanki rastlaşan camgözler gibi, yumuşak, kaçamak bir devinimle ve damarlardan başka damarlara yönelik bir dalga çalkantısıyla kadının bacağına yapışıyordu.

Trenin her sarsıntısının yeniden birleştirip ayırabildiği çok hafif bir dokunuştu; kadının güçlü, kalın dizleri vardı, Tomagra'nın kemikleri, her sarsıntıda diz kapağı kemiğinin tembel sıçrayışını seziyordu; baldırın ipekli, dolgun bir yanağı vardı, çok hafif itişlerle kendi baldırınınkine kavuşturmak gerekiyordu. Baldırların karşılaşması çok önemliydi, ama zararı da dokunuyordu: gerçekten de bedenin ağırlığı yer değiştiriyor, kalçalar daha önce olduğu gibi yumuşak bir bırakılmışlıkla birbirlerini desteklemiyorlardı artık. Doğal, hoşa gidecek bir konum almak için, rayların dönemeç yapmasından ve ara sıra devinmek gibi usa yatkın bir gereksiniminden yararlanarak, koltukta hafifçe yer değiştirmek gerekiyordu.

Kocaman şapkanın altında, sık sık kırpıştırdığı gözlerindeki sabit bakışıyla, kucağındaki çantanın üstünde duran elleriyle kadın duyarsız görünüyordu; oysa bedeni uzun bir çizgi boyunca erkeğin bedenine yaslanıyordu; farkında değil miydi hâlâ? Yoksa kaçmaya mı hazırlanıyordu ya da karşı mı çıkacaktı?

Tomagra bir yolunu bulup bir haber iletmeye karar verdi: Baldır kasını sert, dört köşe bir yumruk gibi sıktı, sonra bu baldırdan yumruğu, sanki açılmak isteyen bir el gibi götürüp dul kadının baldırına çarptırdı. Elbette bu devinim çok süratli oldu, kirişlerin oynaması süresini aşmadı, ne olursa olsun kadın geri çekilmedi, hiç değilse Tomagra'nın anlayabildiği kadarıyla çekilmedi, çünkü bu gizli davranışı haklı kılmak gereksinimiyle Tomagra, uyuşukluğunu gidermek ister gibi bacağını yerinden oynattı.

Şimdi yeni baştan başlamak gerekiyordu; o sabırlı, son derecede ölçülü dokunma eylemi yok olmuştu. Tomagra daha yürekli olmaya karar verdi; bir şey arar gibi elini cebine soktu, kadının tarafındaki cebine, sonra dalgınlığına gelmiş gibi bir daha dışarı çıkarmadı. Hızlı bir devinim olmuştu, Tomagra kadına dokunup dokunmadığını bilemiyordu, bir işe yaramamıştı davranışı, oysa şimdi attığı adımın nasıl önemli olduğunu, artık hangi tehlikeli oyuna kapıldığını anlıyordu. Elinin sırtına şimdi siyahlı

kadının kalçası dayanıyordu; hep parmağına, hep parmak kemiğine kalçanın bastırdığını duyuyordu, artık elinin herhangi bir devinimi dul kadına yönelik inanılmaz bir yakınlık davranışı olacaktı. Tomagra soluğunu tutarak, elini cebinde döndürdü: Yani avcunun içini, cebin içinde kadından yana çevirdi. Bileğini kıvıran, zor bir konumdu. Ama artık kesin bir davranışta bulunmayı öyle istiyordu ki: ters dönmüş eliyle, parmaklarıyla kadına dokunmayı denedi. Artık kuşkuya yer yoktu: Dul kadının bu oyunu fark etmemesi olanaksızdı, çekilmediğine, duyarsız, dalgın göründüğüne göre yaklaşmasına karşı çıkmıyor demekti. Ama, düşünülürse, Tomagra'nın devinen eline aldırmaması, cepte gerçekten de, bir tren biletinin, bir kibritin aranıp bulunamadığını sanmakta olduğu anlamına da gelebilirdi... Şimdi artık erin parmak uçları, sanki ani bir öngörüyle, çeşitli kumaşlar arasından yeraltı giysilerinin kıyılarını, hatta derinin minicik kabarcıklarını, gözeneklerini, benlerini keşfetmeye çalışıyorlardı, dediğim gibi erkeğin parmak uçları bunu yaparken, belki de mermer gibi ağır kadının eti de, diyelim ki tırnak dibi ya da eklem değil gerçek parmak uçları söz konusu olduğunu haber veriyordu hemen. Bu sırada el, kaçamak adımlarla cepten çıktı, kararsız durakladı, sonra birden pantolonu düzeltmek için yan dikişten hızla dize doğru yürüdü. Daha doğrusu bir geçit açtı, çünkü bunu gerçekleştirmek için kendisiyle kadının arasına girmek zorunda kaldı, hızına karşılık, korkulan, tatlı heyecanları bol bir yolculuk oldu.

Tomagra'nın kafasını arkaya devirip başlığa dayadığını, öyle ki uyuduğunun sanılabileceğini de söylemeli: Kendisini aklamaktan çok, kadına bir sunuydu bu, üstelemelerinden rahatsız olmaması durumunda, bunların yeni başlamış bir uyku durgunluğundan yayılan, bilinçten kopuk davranışlar olduğunu bilip tedirgin olmaması içindi. Ve oradan, bu uyanık uyku görünüşünden, Tomagra'nın dizine bastıran eli, bir parmağı, küçük parmağı ayırdı, çevreyi kolaçan etmeye gönderdi. Küçük parmak kadının dizine sürtündü, kadın sessiz, uysal kaldı; Tomagra, yarı kapalı gözleriyle hayal meyal ve kabarık olarak görebildiği çorabın ipeği üstünde küçük parmağını ustalıkla dolaştırıyordu. Ama bu tehlikeli oyunun bir karşılığının olmadığını anladı, çünkü küçük parmak et yoksulluğu ve devinme zorluğu nedeniyle yalnızca bölük pörçük duyum işaretleri aktarabiliyor, dokunduğunun biçimini, maddesini kavramaya yaramıyordu.

Bunun üzerine küçük parmağı elin geri kalan bölümü ile birleştirdi, ama küçük parmağı çekmeyip yüzük parmağını, orta parmağı, işaret

parmağını ona bindirdi: Artık eli kımıldamadan, kadının o dizi üstüne dayanıyordu ve tren dalgalı bir okşamayla eli beşikte gibi sallıyordu.

Tomagra'nın başkalarını düşünmesi, işte bu sırada oldu: Kadın hoşgörü ya da gizemli bir dokunulmazlık nedeniyle, gözü pekliğine tepki göstermese de, karşıda oturan başka insanlar vardı, bir askere yakışmayacak davranışını ve kadının belki de şikâyetten kaçınmasını rezalete dönüştürebilirlerdi. Özellikle kadını bu kuşkudan kurtarmak için Tomagra elini çekti, dahası tek suçluymuş gibi sakladı. Ama bu saklayışın ikiyüzlü bir bahane olduğunu düşündü, ardından: Gerçekten de elini koltuğa koyarken, koltukta onca yer kaplayan kadına daha içtenlikle yaklaşmaktan başka bir şey amaçlamamıştı.

Gerçekten de el çevreyi yokluyordu, işte bir kelebek gibi konan parmaklar, kadının varlığını haber veriyorlardı, işte avuç içini yavaşça itmek yeterli oluyordu ve dul kadının tülün altındaki bakışı hiçbir şey açığa vurmuyordu, göğüs soluk aldıkça kıpırdıyordu, o ne! Tomagra kaçan bir fare gibi elini çekmişti bile.

"Kıpırdamadı," diye düşündü, "belki istiyor" ama şöyle de düşünüyordu: "Bir an sonra iş işten geçmiş olacak. Belki de olay çıkarmak için beni kolluyor."

Bunun üzerine, Tomagra bir önlem olarak elinin sırtını koltuğa yasladı ve trenin sarsıntılarının, kadını belli etmeden parmaklarının üstüne kaydırmasını beklemeye koyuldu. Beklemeye koyuldu demek, doğru değil: Çünkü koltukla kadın arasından, parmaklarının ucuyla bastırarak, trenin yol alışının etkisi anlamına da gelebilecek biçimde hafif hafif itiyordu. Bir ara durması, kadının herhangi bir biçimde onaylamama belirtisi göstermesinden olmadı; tersine, kadının onaylaması durumunda, yarım kas dönüşüyle kolayca karşılık verebileceğini, beklemekte olan elin üstüne, deyim yerindeyse, oturabileceğini düşündüğünden durdu. Beklentisindeki dostça amacı belirtmek için, Tomagra kadının altında parmaklarını hafifçe kımıldattı; kadın pencereden bakıyor, ağır eliyle çantanın kopçasını açıp kapatarak oyalanıyordu. Vazgeçmesi gerektiğini anlatmanın, erkeğe verdiği son bir ödünün, sabrının daha uzun süre sınanamayacağının işareti miydi bu? "Böyle miydi," diye soruyordu Tomagra kendi kendine, ‘‘böyle miydi?" _

Elinin küçük bir ahtapot gibi kadının etini sıkıştırmakta olduğunu fark etti. Artık ok yaydan çıkmıştı: geri çekilemezdi Tomagra ama kadın, kadın

bir sfenks gibiydi.

Erin eli şimdi, çarpık ıstakoz adımlarıyla kalçaya tırmanıyordu; başkalarının gözleri üstünde miydi acaba? Hayır, işte dul kadın, kucağında katlı duran ceketini yeniden yerleştiriyor, işte yana kaydırıyordu. Bir sığınak sağlamak için mi, yoksa geçidi kapatmak için mi yapmıştı? İşte: El artık özgürce, görünmeksizin deviniyor, kadına tırmanıyor, hafif bir rüzgâr sızıntısı gibi yüzeysel okşamalar yapıyordu. Ama kadının yüzü hep öyle, uzaklara dönük duruyordu; Tomagra sürekli olarak, kadının kulağı ile kabarık *chignon* kıvrımı arasındaki çıplak bir deri bölgesine bakıyordu. Ve bu kulak girintisinde bir toplardamarın atışma; kadının ona verdiği açık, yıkıcı ve ele avuca sığmaz yanıttı bu. Birden kurumlu, mermersi yüzünü döndürdü, şapkadan sarkan tül bir tente gibi dalgalandı, bakışı ağır gözkapakları altında yitip gitti. Ama bakış onu, Tomagra'yı aşıp geçmişti, belki değmemişti bile ona, onun ötesinde bir şeye ya da hiçbir şeye bakıyordu, bir düşünceye takılmıştı, ne olursa olsun ondan daha önemli bir şeydi. Bunları daha sonra düşündü, çünkü önce kadının devinimini görür görmez, hemen kendini arkaya atmış, uyur gibi gözlerini yumup yüzüne yayılmaya başlayan kızarıklığı engellemeye çalışmıştı, belki de böylece kadının bakışının ilk parıltısında, aşırı kuşkuların bir yanıt bulma olanağını yitirmişti.

Siyah ceketin altında gizlenen el ondan sanki kopmuştu, kasılmış, parmakları bileğe dönük biçimde kalmıştı, gerçek bir el değildi artık, kemiklerin ağaçsı duyarlığı dışında duyarlığı kalmamıştı. Ama kadının çevreye belirsizce göz atarak dinginliğine verdiği ara, çok geçmeden sona erince ele yeniden kan, gözü peklik doldu. İşte o zaman bacağın yumuşak kabarıklığına yeniden dokunduğunda, bir sınıra ulaşmış olduğunu anladı: Parmakları eteğin kenar baskısında dolaşıyorlardı, daha ötede diz iniyordu, boşluk vardı.

Bu gizli eğlencenin sonu geldi, diye düşündü piyade eri Tomagra: Şimdi yeniden düşündükçe, yaşarken gereğinden fazla gözünde büyütmüş olduğu şey, anılarında cılız bir yer tutuyordu: İpekli bir giysi üstünden beceriksiz bir okşamaydı, acınası asker konumu nedeniyle, hiçbir türlü kendisinden esirgenemeyecek olan bir şeydi, kadın da, belli etmeden, ölçülü bir biçimde kabullenmek büyüklüğünü göstermişti.

Ama istemeyerek elini geri çekme niyeti, kadının ceketi dizlerinin üstünde nasıl tuttuğunu görünce, yarıda kaldı: Ceket artık katlı değildi

(oysa daha önce ona öyle gibi gelmişti), bir yanı bacağın önüne sarkacak biçimde rastgele atılmış durumdaydı. Kapana sıkışmıştı şimdi: Kadının, erle arasındaki orantısızlık çok büyük olduğu için, erin yararlanamayacağını güvenerek gösterdiği son bir yakınlık denemesiydi belki de. Er, o zamana kadar dul kadınla kendisi arasında geçenleri güçlükle kafasında canlandırıyor, kadının bunun ötesinde bir kabullenişini bulmaya çalışıyordu, kendi davranışlarını da kimi kez önemsiz bir hafiflik; rastlantısal bir sürtünme, sürtme, kimi kez de, artık geri çekilmemesini gerektiren kararlı bir yakınlık olarak değerlendiriyordu.

Değerlendirmesinin bu son bölümünde eli düştü, çünkü davranışının onarılmazlığı üstüne yeterince düşünemeden, geçidi aşmıştı bile. Peki kadın? Uyuyordu. Başını, gösterişli şapkayla birlikte bir köşeye dayamıştı, gözleri kapalıydı. Onun, Tomagra'nın, bu gerçek ya da yapmacık uykuya saygılı olması, geri çekilmesi mi gerekiyordu? Yoksa suç ortağı bir kadının sunduğu, anlaması ve bir yolu bulup gönül borcunu belli etmesi gereken bir çözüm müydü? Ulaştığı nokta, artık beklemeye elverişli değildi; tek çare ilerlemekti.

Piyade eri Tomagra'nın eli ufak, kısaydı; sertlikler, nasırlar kasa işlemiş, eli yumuşak, tekdüze kılmıştı; kemik belli olmuyordu, devinme parmak kemikleri yerine, daha çok sinirlerle, ama usul usul oluyordu. Canlı, yakıcı temasın bütünlüğünü sağlamak için, bu küçük el sürekli, yaygın, küçücük devinimler yapıyordu. Ama sonunda dul kadının yumuşaklığından, sanki gizli sualtı yollarından gelen uzak akıntılar gibi bir ilk ürperme geçince, er sanki dul kadının o zamana kadar hiçbir şeyin farkında olmadığını, gerçekten uyuduğunu sanıyormuş gibi, şaşırıverdi, korkudan elini çekti.

Şimdi elleri kendi dizlerinin üstündeydi, kadın girdiğinde olduğu gibi koltukta büzülmüştü: Anlamsız bir biçimde davranıyordu, anlamıştı. Bunun üzerine topuklarını oynatarak, kalçasını yayarak yeniden temas sağlamaya çalıştı, ama bu özeni anlamsızdı, sanki yeniden iğneyle kuyu kazmaya başlamak istiyor, eriştiği derin hedeflere güvenmiyordu. Ama gerçekten de erişmiş miydi hedeflere? Yoksa yalnızca bir düş müydü?

Bir tünele girdiler. Karanlık gittikçe yoğunlaşıyordu, Tomagra bunun üzerine, önce çekingen davranışlarla, sanki gerçekten ilk yaklaşımları yapıyor ve yürekliliğine şaşıyormuş gibi, arada geri çekilerek, sonra da kadında uyandırdığı aşırı güvene kendisini gittikçe daha fazla inandırmaya

çalışarak, sutavuğu gibi titreşen bir eli, iri, ağırlığıyla baş başa göğse doğru ilerletti ve zorlanarak el yordamıyla ona, konumunun yoksunluğunu ve dayanılmaz mutluluğunu, tek gereksiniminin onun bu ilgisizliğe son vermesi olduğunu anlatmaya çalıştı.

Dul kadın gerçi tepki gösterdi, ama ani bir kaçınmayla ve onu iterek. Bu tepki Tomagra'nın ellerini kenetleyip yeniden köşesine büzülmesine yetti. Ama belki de koridordan geçen bir ışık, tünelin aniden sona ereceği korkusu dul kadını gereksiz yere telaşlandırmıştı. Yoksa o mu, sınırı aşıp bunca eli açık davranan kadına karşı iğrenç bir uygunsuzlukta bulunmuştu? Yok, artık yasak hiçbir şey olamazdı aralarında: kadının davranışı, tersine, bunun doğru olduğunun, kabullenmesinin, katılımının bir işaretiydi. Tomagra yeniden yaklaştı. Gerçi bu düşüncelerle bir sürü vakit yitirmişti, tünel daha fazla sürmeyecekti, ani ışıkta yakalanmak akıllılık değildi, Tomagra duvarlardaki ilk aydınlanmayı beklemeye başlamıştı bile: Bekledikçe, denemeye girişmek daha sakıncalı oluyordu, oysa belli ki, tünel uzundu, öbür yolculuklardan tünelin çok uzun olduğunu ansıyordu, hemen yararlanmaya kalkmış olsaydı önünde bol zaman olacaktı, artık sonunu beklemek doğruydu, ama niye bir türlü bitmiyordu, belki de son fırsattı bu onun için, işte karanlık dağılıyordu, bitiyordu artık.

Bir taşra yolunun son duraklarıydı. Tren boşalıyordu; kompartımandaki yolcuların çoğu inmişti, son yolcular da valizlerini indirip hazırlanıyorlardı. Sonunda dul kadınla er kompartımanda yalnız kaldılar, çok yakın ve uzaktılar, kollarını kavuşturmuşlardı, suskundular, boşluğa bakıyorlardı. Tomagra yine düşünmek gereksinimi duydu: "Artık bütün yerler boş olduğuna göre rahat etmek, rahat olmak istese, benden sıkılıyor olsa, yer değiştirir..."

Bir şey engelliyor, korkutuyordu onu hala, belki koridorda sigara içenlerin varlığı ya da akşam yaklaştığı için yanan bir ışık. Bunun üzerine, uyumak isteyenlerin yaptığı gibi koridorun perdelerini kapatmayı düşündü: Dev adımlarla kalktı, ağır ağır, özenle perdeleri çözdü, çekip birleştirmeye koyuldu. Döndüğünde kadını uzanmış buldu. Sanki uyumak ister gibi, ama gözleri açık, bir noktaya dikili olduktan başka, anaç görünüşünü koruyarak yatmıştı, koltuğun kolluğuna dayadığı başında hiç çıkarmadığı gösterişli şapka vardı.

Tomagra ayakta, kadının üstündeydi. Bu yalancı uyku durumunu korumak için pencereyi de karartmak istedi, perdeyi çözmek için kadının

üstünden uzandı. Ama beceriksiz davranışlarını duyarsız kadının üstünde sürdürmekten başka bir sonuç elde edemedi. Bunun üzerine perdenin iliğine eziyet etmekten vazgeçip başka bir şey yapması, ertelenemez isteğini kanıtlaması gerektiğini anladı, ona kapılmış olduğundan kuşku duymadığı yanlış anlamayı açıklamalıydı, sanki şöyle demeliydi: “Bakın siz bana hoşgörülü davrandınız, çünkü bizim yalnız ve zavallı erlerin dolaylı bir sevgiye gereksindiğimizi sanıyorsunuz, ama ben işte böyleyim, sizin inceliğinizi bakın nasıl karşıladım, bakın burada gördüğünüz hangi olanaksız tutku noktasına ulaştım.”

Ve dul kadını hiçbir şeyin şaşırtmadığı, tersine her şeyi şu ya da bu biçimde öngördüğü artık ortada olduğuna göre, piyade eri Tomagra’ya da hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde davranmak ve en sonunda çılgınlığının acısını, bu acının nesnesi olan ona da bulaştırmaktan başka bir şey kalmıyordu.

Tomagra doğrulduğunda, altında kadın açık renkli, sert bakışıyla (gözleri maviydi), başında hep tüllü şapkasıyla duruyordu ve kırlardan geçen tren, düdüğünü olanca hızla öttürmeye ara vermiyordu ve dışarıda bitip tükenmek bilmeyen asma dizileri birbirini izliyordu ve bütün yolculuk boyunca yorulmak bilmeden camları çizmiş olan yağmur yeni bir öfkeyle yağıyordu; o, piyade eri Tomagra ise, bunca ileriye gittiği için bir kez daha ürperdi.

Çeviren: Rekin Teksoy

Denize Giren Bir Kadının Serüveni

XXX plajında denize giren Bayan Isotta Barbarino'nun başına üzücü bir aksilik geldi. Açıkta yüzüyordu, dönmeye karar verdiğinde, yönünü kıyıya çevirince çaresi olmayan bir olayın gerçekleştiğini gördü. Mayosunu yitirmişti.

Mayo tam o sırada mı düşmüştü, yoksa bir süredir mayosuz mu yüzmekteydi, bilemiyordu; iki parçalı yeni mayonun yalnızca göğüs bölümü kalmıştı. Kalçanın bir devinimi sırasında düğmeler kopmuş ve biçimden yoksun bir bez parçasına dönüşen "slip", öbür bacağından kayıp gitmiş olmalıydı. Belki de birkaç kulaç altında, dibe gidiyordu daha; aramak için suyun altına dalmayı denedi, ama hemen soluğu kesildi, gözlerinin önünde yalnızca bulanık yeşil gölgeler parıldadı.

İçinde büyümekte olan kaygıları bastırdı, düşüncelerini sakin bir biçimde düzene koymaya çalıştı. Öğle üstüydü, denizde sandalla, botla dolaşan, yüzen insanlar vardı. Hiç kimseyi tanımıyordu o; bir gün önce kocasıyla birlikte gelmişti buraya, kocası hemen kente dönmek zorunda kalmıştı. Tek çare, diye düşündü kadın, bir yandan da kesin, sakin bir biçimde düşünmesine şaşarak, bu sandallar arasında cankurtaran sandalını bulmaktı, mutlaka vardı, olmazsa güven veren birinin sandalını belirlemek, ona seslenmek, daha iyisi yaklaşmak, hem yardım etmesini, hem ölçülü davranmasını istemeyi başarmaktı.

Bunları Bayan Isotta neredeyse tortop, suyun yüzeyinde durarak, çevresine bakmaksızın düşünüyordu. Yalnızca başını sudan çıkarıyor, artık suyun, erişilmezliği anlaşılan gizini çözmekten çok, karanlık bir düşüncenin uyardığı gözyaşlarını tutmak için, gözkapaklarının, şakakların çarşafa ya da yastığa sürtülmesi gibi bir davranışla, farkında olmadan, yüzünü suyun üstüne doğru indiriyordu. Gözlerinin ucundan gözyaşları bastırıyordu, belki de başını içgüdüsel olarak eğmesi, gözyaşlarını denizde kurutmak içindi: Böylesine altüsttü, aklı ile duyguları arasında böylesine bir ayrılık vardı. Kısacası serinkanlı değildi: umutsuzluğa kapılmıştı. Arada bir, ancak seçilebilen bir dalga yükseltisini geçtiği bu dingin denizde, o da, artık ağırlaşan kollarla değil, yalnızca suya yarı batan ellerin yakarıcı

devinimiyle dingin duruyordu, konumunun, belki kendisinin bile daha sezmemiş olduğu, en tehlikeli belirtisi ise, kendisini çok uzun, yorucu bir süre bekliyormuş gibi ortaya çıkmaya başlayan güç yetmezliğiydi.

İki parçalı mayoyu, ilk kez o sabah giymişti, plajda tanımadığı onca insanın içinde biraz sıkılır gibi olmuştu. Ama suya girer girmez, hoşnut olduğunu, devinimlerinin daha özgürleştiğini, yüzme isteğinin arttığını duyumsamıştı. Açıkta uzun uzadıya yüzmekten hoşlanıyordu, ama sporla ilgisi yoktu bu zevkinin, çünkü biraz etli ve tembeldi, en önemsediği, suyla içli dışlılıktı, kendini dingin denizin bir parçası saymaktı. Yeni mayo tam bu izlenimi vermişti; dahası, yüzerken aklına gelen ilk düşünce şu olmuştu: "Sanki çırılçıplağım." Canını sıkan tek şey plajın kalabalık olmasıydı, önemli değildi, ama edineceği deniz dostları bu mayoya bakarak, belki de kendisi hakkında sonradan değiştirmek zorunda kalacakları bir izlenim edinmişlerdi: Ağırbaşlı olmadığını düşünemezlerdi, artık bütün kadınlar denize böyle giriyorlardı, ama sözgelimi, spora ya da modaya düşkün sanabilirlerdi onu; oysa gerçekte tam bir ev, aile kadınıydı. Belki de, her zamankinden farklı olduğu izlenimine kapıldığı için, bu iş başına gelirken hiçbir şeyin farkında olmamıştı. Kumların üstünde duymuş olduğu rahatsızlık, çıplak derisi üstündeki suyun yeniliği, denize girenlerin yanına dönme zorunluluğunun belirsiz huzursuzluğu artmıştı şimdi ve yeni ortaya çıkan çok daha tehlikeli bir korku tarafından yutulmuştu.

Hiç bakmak istemediği yer kumsaldı. Ama baktı oraya. Öğle olmuştu, iç içe geçmiş kara, sarı halkalı şemsiyeler, kumun üstüne, içine bedenlerin serildiği gölgeler indiriyorlardı. İnsanların kaynaşması denize taşıyordu, botların hiçbiri artık kıyıda değildi, bir tanesi dönecek olursa daha toprağa değmeden saldırıya uğruyordu, mavi alanın kara ucu, özellikle çocuk sürüsünün kaynaştığı iplerin gerisinde, sürekli beyaz fıskiyelerin köpürmesiyle deviniyordu ve her yumuşak dalgada, seslerini uğultunun hemen yuttuğu çığlıklar yükseliyordu. Bu plajın açığında, çırılçıplaktı o.

Bedenini hiç yüzeyde kaldırmadan, yanını yöresini kollayarak yüzerken, sudan yalnızca başının biraz da kollarının, göğsünün çıktığını gören biri bir şeyden kuşkulanmazdı. Öyleyse, fazla tehlikeye girmeden yardım aramayı sürdürebilirdi. Yabancı gözlere bedeninin ne kadarının çarpabileceğini belirlemek için, Bayan Isotta arada duraklayıp su üstünde neredeyse dikine durarak, kendine bakmaya çalışıyordu. Denizin altında güneş ışıklarının berrak halkalar serpiştirdiklerini ve yüzen suyosunlarının,

çok süratli, çizgili küçük balık sürülerini, dipte de dalgalı kumu aydınlattıklarını, tam altta ise kendi bedeninin olduğunu kaygıyla görüyordu. Bacaklarını bitiştirip yapıştırarak, bedenini kendi bakışından kaçırmaya çalışıyor, ama başaramıyordu: Göğüsle kalçaların koyuluğu arasından, açık renkli karın derisi bembeyaz sırıtıyordu, bir dalganın devinimi de, yarı batmış suyosunlarının suyun ortasında yol alışları da, bu koyulukla açıklığı kaynaştırmıyordu. Bedenini elinden geldiğince alçak tutarak, kendine özgü karma biçimde yüzmeyi sürdürüyor, bir yandan da duraklamadan gözünün ucuyla omuzlarının gerisine bakıyordu: Her kulaçta kimliğinin bembeyaz genişliği, en belirgin ve gizli çizgileriyle gün ışığına çıkıyordu. Ve o, telaş içinde, yüzme biçimini, yönünü değiştiriyor, suyun içinde dönüyor, her eğimden, her ışıktan kendini gözlemliyor, kendi üstüne kıvrılıyordu; her keresinde de bu saldırgan çıplak beden peşinden geliyordu. Sanki kendisinden, Bayan Isotta'dan başka birininkiymiş gibi kendi bedeninden kaçmayı deniyor, bu açmazdan kurtulamıyor, yazgısına boyun eğmekten başka bir yol kalmıyordu. Oysa böylesine zengin ve gizlenemez bir beden, bir övünç kaynağı, bir doyum nedeni olmuştu onun için, ama görünürde anlamlı, çelişkili bir olaylar zinciri şimdi bir utanç nedeni yapabilecekti bedenini. Yoksa böyle değil miydi, belki de yaşamı yalnızca her günkü giyinik halinde, o kadından ibaretti, çıplaklığı öylesine az kendisinindi ki, zaman zaman ortaya çıkarak insanlarda, en başta da onda şaşkınlıklar uyandıran, doğal, ama ölçüsüz bir durumdu. Şimdi Bayan Isotta, tek başına ya da kocasıyla baş başa olduğunda, çıplak varlığına hep bir suç ortaklığı havasıyla, karı koca arasındaki bir tür gizli karnaval nedeniyle neşeli, ama yakışıksız bir kılığa bürünmüş gibi, utanmayla arsızlık arasında bir havayla eşlik etmiş olduğunu ansıyordu. İlk duygusal düş kırıklığı yıllarının ardından, bir bedeni olduğuna alışırken oldukça direnmişti, elinin altında çok kimsenin imrendiği bir mülkün bulunduğunu öğrenen biri gibi sahip çıkmıştı ona. Şimdi bu uğultulu plajın tehdidi içinde, eski korkuların arasından, bu hakkının bilinci çıkıp geliyordu.

Öğleyi geçince, denizin her tarafına dağılmış yüzücüler arasından kıyıya doğru bir akım başlardı; artık pansiyonlarda yemek, kabinlerin önünde atıştırma saatiydi, aynı zamanda dikey güneş altındaki daha kızgın kumdan yararlanma saatiydi. Sandalların karinaları, iki kişilik botlar kadının yanından geçiyorlardı, o, teknelerdeki insanların yüzlerini inceliyor, kimi kez onlara doğru gitmeye karar verir gibi oluyordu, ama her seferinde

kirpikler arasındaki bir bakışın parıltısı ya da omuzlarda, dirseklerde köşeli bir gevşeme belirtisi, hızı yapay kulaçlarla kaçmasına yol açıyordu, kaçışın telaşsızlığı çoktan ağırlaşmış bir yorgunluğu gizliyordu. Sandaldakiler, beden eğitimi meraklısı tek başına ya da kalabalık gençler ya da art niyetli, ısrarlı bakışlı erkekler, yakarıcı, ürkek bir kaygıyı gizleyemeyen yüzü, biraz çekingen çocuksu bir hava veren başlığı, ortalarda kararsız dolaşan yumuşak omuzlarıyla denizde ne yapacağını bilemeyen kadınla karşılaşınca, hemen kapıldıkları ya da eriştikleri nirvana'dan sıyrılıyorlardı, kalabalık olanların çenelerini ya da gözlerini oynatarak onu göstermelerine karşılık, tek başına olanlar, tek kürekle hız kesip yolunu kesmek amacıyla burunlarını çeviriyorlardı. Güven gereksinimine, iğneleyen gözbebeklerinden, her anlama çekilebilir gülümsemelerin ortaya çıkardığı kesici dişlerden, su yüzeyinde duraksayan küreklerin soru işaretlerinden oluşan, yılışık art niyetli bir engel karşılık veriyordu. Gözlerini kaldırmadan suyun içine kör, küt kafalar atan yüzücüler geçiyordu, ama kadın onlara güvenmiyor, kaçıyordu. Gerçekten de, uzaktan da geçseler, birden yorgunluk duyup ölü taklidi yapıyor, anlamsız bir çırpınmayla bacaklarının uyuşukluğunu gidermeye çalışıyor, kadın uzaklaşarak hoşgörüsünü belli etmedikçe, orada dönüp duruyorlardı. İşte çevresine bu anıştırmaların aşılmaz ağı gerilmişti, sanki yolunu bekliyordu, sanki bu erkeklerin her biri, başına, kendi başına gelen şey gelecek bir kadını yıllardır düşlemiş, yaz aylarını denizde geçirerek tam zamanında hazır bulunmayı ummuştu. Çıkış yolu yoktu. Önceden hazırlanmış eril kötülük cephesi, hiç gedik vermeden bütün erkekleri kapsıyordu, olabildiğince kimliksiz, melek gibi bir cankurtaran, bir denizci olarak düşlemekte direndiği kurtarıcının varolmadığından emindi artık. Geçtiğini gördüğü cankurtaran, olası aksilikleri önlemek için böyle dingin bir denizde dolaşan tek cankurtaran olmalıydı, öyle kalın dudakları, öylesine sinirlerle kaynaşmış kasları vardı ki, bir kabin açtırmak ya da şemsiye diktirmek için bile diye düşündü o öfke ânında kendisini onun ellerine emanet etme yürekliliğini gösteremezdi.

Boşa çıkan tasarılarında başvurmayı umduğu kişiler hep erkekti. Kadınları düşünmemişti, oysa kadınlarla her şey daha kolay olabilirdi, böylesine zor bir durumda, yalnızca onlardan birinin tam olarak anlayabileceği bu tedirginlikte; hiç kuşkusuz bir tür kadınsı dayanışma ortaya çıkacaktı. Ama kendi cinsiyetinden insanlarla iletişim olanakları, erkeklerle karşılaşmanın tehlikeli kolaylığının tersine, daha seyrek ve

belirsizdi, üstelik bu kez karşılıklı bir güvensizlik de engelliyordu onu. Kadınların çoğu, bir erkekle birlikte botla geçiyordu, kıskanç ve erişilmezdiler, açıktan geçiyorlardı, kendisinin yalnızca edilgin ayıbının acısını çektiği bedeni, onlar için saldırgan ve hesaplı bir savaşın silahıydı. Kimi kayıklar bağırıp çağıran, sıcaktan pişmiş delikanlılarla dolu olarak yol alıyordu ve kadın, acısının utanılası adiliği ile onların uçucu tasasızlığı arasındaki uzaklığı düşünüyordu, onlara seslenişini kaç kez yinelemek zorunda kalacağını düşünüyordu, çünkü ilkini nasıl olsa duymayacaklardı, olayı öğrenince yüzlerinin nasıl değişeceğini düşünüyor ve seslenmeye karar vermesi mi gerektiğini bilemiyordu. Küçük bir sandalla, yanmış, tek başına, sarışın bir kadın da geçti, yetkinlik, bencillik doluydu, belli ki çırılçıplak güneşlenmek için açığa gidiyordu, Çıplaklığın kendisi için bir terslik, bir tutukluluk kaynağı olabileceği düşüncesi aklının ucundan bile geçmiyordu. Bayan Isotta o sırada, kadının nasıl yalnız olduğunu, kendi benzerleri arasında, çağrılara karşılık verecek, erkeğin anlamadığı gizli bir aksilik ânında, kendisine biraz olsun anlayış gösterecek dayanışmacı ve kendiliğinden iyiliğin (belki de erkekle varılan sıkı fıkı uzlaşma parçaladığı için) nasıl az olduğunu anladı. Kadınlar asla kurtaramazlardı onu: Erkek ise yoktu. Gücünün tükenmekte olduğunu seziyordu.

O zamana kadar, denize atlayan çocukların saldırısına uğramış olan, pas rengi küçük bir şamandıra, toplu bir atlayış sonunda birden boşaldı. Üstüne bir martı kondu, kanatlarını çırptı, sonra uçup gitti, çünkü Bayan Isotta şamandıranın ucuna tutunmuştu. Tam zamanında tutunmasa boğulacaktı. Ölüm bile olanak içinde değildi, bu haksız, ölçüsüz çözümü bile bırakmıyorlardı ona, çünkü bir ara kendinden geçer gibi olup suya doğru sürüklenen çenesini kaldırmayı başaramadığında, çevredeki sandallarda erkeklerin yardımına koşmak için birden ayağa fırladıklarını görmüştü: Yalnızca onu kurtarmak, meraklı bir kalabalığın soruları ve bakışları arasında onu çıplak ve baygın olarak taşımak için oradaydılar ve ölüm tehlikesi, kaçınmaya çalışmayı beceremediği gülünç ve çirkin sonucu, gerçekleştirmekten başka bir işe yaramayacaktı.

Şamandıradan, yavaş yavaş kıyının içine çeker gibi göründüğü yüzücülere, kürekçilere bakarken, bu dönüşlerin o güzel yorgunluklarını ansıdı; sandaldan sandala yapılan “Kıyıda görüşürüz,” ya da “Kıyıya kim önce varacak!” gibi seslenmeler, içini sınırsız bir özlemle dolduruyordu. Ama zayıf, uzun kollu, motorlu bir teknede ayakta, denizin orta yerinde tek

başına duran ve suda kim bilir neye bakan bir adamı görmesi yetti, geri dönme isteği, görülme korkusunun, şamandıranın arkasına gözlenme telaşının içine saklanıverdi hemen.

Ne zamandan beri orada olduğunu artık anımsamıyordu: Plaj tenhalaşmaya başlamıştı, botlar yeniden kıyıya çekilip sıralanmıştı, birer birer kapanan şemsiyelerden geriye budanmış sırıklar mezarlığı kalmıştı, martılar suyu yalayarak uçuşuyorlardı, duran motorda, zayıf adam görünmez olmuştu, tekneden kıvırcık saçlı, meraklı bir çocuk kafası uzanıyordu; ve ancak belli olan bir rüzgârın ittiği bir bulut güneşin üstünden geçip dağların üstünde birikmiş bir kümeye katıldı. Kadın bu saatte kıyıda görünümü, törensel öğleden sonraları, kendisini beklediğini sandığı alçakgönüllü övünçleri, sevinçleri ve sanki işlenmemiş bir suçun cezası gibi karşısına dikilen aşağılık aksiliği düşünüyordu. İşlenmemiş mi? Ama acaba kendini yüzmeye verişi, tek başına yüzmek isteği, kendine biraz fazla güvenerek seçtiği o iki parçalı mayo içinde bedeninin hoppalığı, çoktan beri başlamış bir kaçışın işaretleri, şimdi olanca zavallı solgunluğu içinde ortaya çıkan çıplaklığına doğru çılgın bir koşunun evreleri değil miydi? Suça ortak, çocuksu bir patavatsızlığa bürünerek, aralarından kocaman bir kelebek gibi, el değmeden geçeceğini sandığı erkekler takımı ise, işte temeldeki acımasızlığını, şeytansı ikinci yüzünü, hem onun daha yeterince edinemediği bir kötülüğün belirtisi, hem de cezayı uygulama aracı olarak açığa vuruyordu.

Şamandıranın cıvatalarına, uzun süre suda kalmanın kıvrımlı kabarıklıklar verdiği parmaklarının, kanı çekilmiş ucu ile tutunan kadın, bütün dünyadan dışlanmış hissediyordu kendisini ve herkesin oldum olası sahip olduğu çıplaklığın, çıplak olan yalnızca oymuş, güneşin altında çıplak kalabilecek tek canlıymış gibi, neden onu seçmiş olduğunu anlayamıyordu. Gözlerini kaldırınca motorda bu kez erkekle çocuğu bir arada ayakta gördü, orada durması, telaşlanması için bir neden olmadığını söylemek ister gibi işaretler yapıyorlardı. Daha öncekilerin tersine, ciddi, kararlıydı ikisi de, sanki bir kararı bildiriyorlardı ona: Boyun eğmesi gerekiyordu, herkes adına cezalandırılmak için o seçilmişti, el kol işaretleri yaparken gülümsemeye çalışmalarında bir art niyet yoktu: Belli cezasını gönül rızasıyla kabullenmesi için bir çağrıydı.

Tekne, sanılabileceğinden daha da büyük bir hızla kalktı hemen, ikisi de motor ve rota ile ilgileniyorlardı, herkesin önemsediği, kıskandığı bu

durumda bulunmanın dışında bir şeyle suçlanmıyorsa, seve seve karşılığını kabullenmeye hazır olduğunu belirtmek ister gibi kendilerine gülümsemeye çalışan kadına dönüp bakmadılar bir daha.

Teknenin gizemli devinimleri, kafasından geçen bulanık düşünceler öylesine ürkütücü bir şaşkınlığa sürüklemişlerdi ki onu, soğuğu fark etmede gecikmişti. Hafif bir tombulluk, Bayan Isotta'nın soğuk suda uzun süre kalmasına olanak sağlıyor, zayıf yapılı kocasını, akrabalarını imrendiriyordu. Ama suda çok uzun süre kalmıştı, güneş azalmıştı, kaygan derisinde sivri noktacıklar kabarmaya ve kanına yavaş yavaş bir buzlanma sahip çıkmaya başlamıştı. İşte kendisini sarsan bu ürpermeler sırasında, Isotta canlı ve ölüm tehlikesiyle karşı karşıya ve suçsuz olduğunu kavradı. Çünkü yükü birden sırtına binen çıplaklığı, o hep, bir suç olarak değil, kaygılı bir masumluk, başkalarıyla gizli bir kardeşlik, yeryüzündeki varlığının eti ve kökü olarak benimsemişti, oysa ötekiler, sandalların arsızları, şemsiyelerin yüzsüzleri çıplaklığı benimsemiyorlardı, bir suç, bir suçlama nedeni sayıyorlardı, suçlu olanlar yalnızca onlardı. Onların yerine ceza çekmek istemiyordu, dişleri vurarak, yanaklarında gözyaşları, şamandıraya yapışmış olarak, büzüldü... Ve öteden, limandan motor geliyordu, deminkinden daha hızlıydı, baş tarafta, oğlan yeşil, dar bir bayrak sallandırıyordu: bir eteklikti!

Motor yanında durup da, zayıf adam bir elini tekneye çıkması için uzatıp öbür eliyle, gülümseyerek gözlerini kapattığında, kadın kendisini birinin kurtarabileceği umudunun çok ötelerindeydi, düşüncelerinin dolaşımı, öyle uzaklara varmıştı ki, bir an duyguları ile aklı ve davranışları arasında bağlantı kuramadı; düş görmediğini, bu motorun gerçekten var olduğunu, kendisine yardım etmeye geldiğini bile anlamadan daha, elini erkeğin uzanan eline doğru kaldırdı. Anlayınca, birden her şey kusursuz, eksiksiz oldu; düşünceleri, soğuğu, korkuyu unuttu. Solgundu, ateş gibi kıpkırmızı kesti ve teknenin üstünde ayakta, erkekle çocuk ufka dönmüş, martılara bakarlarken, o giysiyi giymeye koyuldu.

Motora yol verdiler, turuncu çiçekli yeşil etekliğiyle ön tarafta oturan kadın, teknenin dibindeki su altında avlanma maskesini gördü ve ikisinin gizini nasıl anladıklarını öğrendi. Çocuk maske ve zıpkınla suyun altında yüzerken onu görmüş, erkeğe haber vermişti, o da görmek için denize dalmıştı. Sonra beklemesi için kadına, anlamadığı işaretler yapmışlar, bir balıkçının karısından bir giysi sağlamak için limana gitmişlerdi.

İkisi de teknenin kıçında oturmuşlardı elleri dizlerinin üstünde, gülümsüyorlardı: Kıvırcık saçlı, sekiz yaşlarındaki çocuk gözlerini kocaman açmış, şaşkın bir tay gülümsemesi takınmıştı; dik, esmer kafalı, uzun kaslı, tuğla kırmızısı bedenli, dudaklarından sönmüş bir sigara sarkan erkeğin gülümsemesinde hafif bir hüzün vardı. Bayan Isotta'nın aklına, kendisine bakan iki kişinin belki de onu suyun altında nasıl gördüklerini ansımaya çalıştıkları geldi, bundan rahatsız olmadı. Nasıl olsa birileri göreceğine göre, bu ikisinin olmasına sevindi, ilgi duymuş, hoşlanmış olmalarına da. Kumsala varabilmek için, erkek motoru rıhtımın, liman mahallelerinin, deniz kıyısındaki meyve bahçelerinin yanından götürüyordu; karadan bakanlar, hiç kuşkusuz bu üç kişinin her akşam olduğu gibi balıktan dönen küçük bir aile olduğunu sanıyorlardı. Rıhtım boyunca, külrengi balıkçı evleri, kısa küreklerin üzerine gerili kırmızı ağlar sıralanıyordu; demir atmış teknelerde, bir iki delikanlı, kurşunrenkli balıkları havaya kaldırıp alt kenarı kalçalarına dayalı dört köşe sepetler tutarak duran kızlara veriyorlardı; bacaklarını yere uzatarak oturmuş, kulakları küçücük altın küpeli erkekler bitip tükenmeyen ağlar dikiyorlardı; kimi girintilerde ağları yeniden boyamak için tanen kovaları kaynatılıyordu; küçük taş duvarlar, kayıkların fide çubuklarının yanı başında uzandıkları denize bakan meyve bahçelerini ayırıyordu; ağızları çivi dolu kadınlar delikleri onarmak için omurgaların altına uzanmış kocalarına yardım ediyorlardı; eskimiş evlerin her birinde, ikiye bölünmüş ve tuzlanıp kurumak için bir eleğin üstüne konulmuş domateslerin üstünü bir sundurma örtüyordu. Kuşkonmazların dibinde küçük çocuklar solucan arıyorlardı, kimi yaşlılar bir tulumba ile muşmulalara böcek ilacı sıkıyorlardı; sürünen yaprakların dibinde sarı kavunlar büyüyordu. Yaşlı kadınlar tavalarda mürekkepbalıkları, polipler ya da una bulanmış kabak dilimleri kızartıyorlardı; rendeden yeni çıkmış tahta kokulu tezgâhlarda balıkçı teknelerinin baş tarafları yükseliyordu. Kalafatçı çocuklar kara ziftli fırçaları savurarak itişiyorlardı ve çocukların terk ettikleri kumdan küçük kaleleri, yanardağları ile plaj başlıyordu artık.

Abartılı yeşilli turunculu etekliği içinde, o iki kişi ile birlikte motorda oturmakta olan Bayan Isotta, yolculuğun daha uzamasına sevinecekti. Ama tekne burnunu kıyıya çevirmişti bile, cankurtaranlar iskemleleri, şezlongları topluyorlardı, erkek de sırtını dönerek motora eğilmişti: Omurga

bağlantılarının geçtiği, sert, tuzlu derinin sanki bir soluğun etkisiyle üstünden kaydığı, tuğla kırmızısı bir sırttı.

Çeviren: Rekin Teksoy

Bir Memurun Serüveni

Memur Enrico Gnei, güzel bir kadınla birlikte bir gece geçirmişti. Kadının evinden erkenden çıktığında, bahar sabahının taze, diriltici, yeni havasını ve renklerini karşısında buldu, yürürken sanki bir müziğe ayak uyduruyordu.

Enrico Gnei bu serüveni yalnızca bir dizi koşulun rast gitmesine borçluydu: Bir arkadaş toplantısı, kadının özel ve geçici yatkınlığı -aslında: kendini denetlemesini bilen, kolay gevşemeyen bir kadındı-, her zamankinin tersine çok rahat konuştuğu bir sohbet, gerçek ya da yapmacık hafif bir alkol desteği -iki taraf için de- ve son olarak ayrılık zamanı geldiğinde zar zor kabul gören bir yerleşim düzenlemesi: O gecenin beklenmedik sonucunu, Gnei’nin kişisel çekiciliği değil -olsa olsa zararsız, biraz da sıradan görünüşü iddiasız, göze çarpmayan bir arkadaş olarak seçilmesinde etkili olmuştu- bütün bunlar belirlemişti. Bunun bilincindeydi, alçakgönüllü olduğu için, kısmetinin değerini önemsiyordu. Olayın hiçbir uzantısının olmayacağını da biliyordu, buna üzülmüyordu, çünkü sürekli bir ilişki olağan yaşama düzenini bayağı sarsacak sorunlar getirecekti. Serüvenin kusursuzluğu, bir gece boyunca başlayıp sona ermesinde yatıyordu. Böylece, o sabah Enrico Gnei yeryüzünde isteyebileceği en güzel şeye kavuşmuş bir insandı.

Kadının evi tepedeydi. Gnei yemyeşil, güzel kokulu bir caddeden aşağıya doğru iniyordu. İşe gitmek için evden çıkma alışkanlığında olduğu saatten çok erkendi daha. Hizmetçiler görmesinler diye kadın bu saatte yollamıştı onu. Uyumamış olmanın yorgunluğunu duymuyordu, tersine alışmadığı bir uyanıklık, duyusal değil, ama zihinsel bir coşku içindeydi. Bir rüzgâr esintisi, bir vızıltı, bir ağaç kokusu şu ya da bu biçimde sahip çıkılıp tadına varması gereken bir şey gibi geliyordu ona, ama ağırbaşlı güzelliklerin keyfini çıkarma yöntemlerine ayak uyduramıyordu.

Düzenli bir insan olduğu için, bir başka evde kalmış, tıraş olmadan acele giyinmiş olmak, alışkanlıklarını değiştirdiği izlenimini uyandırıyordu kendisinde, işe gitmeden önce eve uğrayıp tıraş olmayı, üstünü başını düzenlemeyi düşündü bir ara. Vakit vardı, ama Gnei bu düşünceyi hemen

kovdu, geç olduğuna inanmayı yeğledi, çünkü evin, günlük davranışları yinelemenin şimdi içinde yüzdüğü olağanüstü ve zengin havayı yok edeceği korkusuna kapıldı. Gecenin kalıntılarını elverdiğince koruyabilmek için, günün dingin ve rahat bir eğri çizmesi gerektiğine karar verdi. Geçirdiği saatleri saniyesi saniyesine yeniden canlandırmayı bilen belleği, önüne bitip tükenmez cennetler seriyordu. Enrico Gnei bu düşüncelerle dolu, acele etmeden tramvayın ilk durağına doğru yürüyordu.

Neredeyse bomboş tramvay, kalkma saatini bekliyordu. Tramvaycılar aşağıya inmiş, sigara içiyorlardı. Islık çalmakta olan Gnei, pardösüsünün eteklerini havalandırarak tramvaya bindi, oturup yayıldı, sonra hemen daha görgülü bir konum aldı, hatasını çabuk düzelttiği için memnundu, ama doğal bir biçimde yaptığı yakışıksızlığa da üzülmüyordu.

Semt ne kalabalıktı, ne de erkenci. Tramvayda yaşlıca bir gündelikçi kadın, tartışan iki işçi, bir de o, mutlu adam vardı. Hepsi sabahın iyi insanlarıydı. Sevmişti onları; o, Enrico Gnei gizemli bir insandı onlar için, gizemli ve mutlu, bu tramvayda bu saatte daha önce hiç görülmemişti. Nereden çıktı, diye kendi kendilerine soruyorlardı belki şimdi. Hiçbir ipucu vermeden morsalkımlara bakıyordu o. Morsalkımlara, morsalkımlara bakmasını bilen bir insan gibi bakıyordu, bilincindeydi bunun, Enrico Gnei. Bilet parasını biletçiye veren bir yolcuydu, onunla biletçi arasında kusursuz bir yolcu-biletçi ilişkisi vardı, bundan iyisi olamazdı. Tramvay ırmağa doğru iniyordu, güzel bir mahalleydi.

Enrico Gnei kent merkezinde inip bir kahveye gitti. Her zaman gittiği değildi. Her tarafı mozaikli bir kahveydi. Yeni açılmıştı; kasadaki kız gelmemişti daha, tezgâh görevlisi makineyi hazırlıyordu. Gnei güvenli adımlarla kahvenin ortasına doğru yürüdü, tezgâha gitti, bir kahve ısmarladı, pasta vitrininden bir çörek seçip önce oburca, ardından düzensiz bir gecenin sabahında, ağzının tadı bozuk birinin havasıyla ısırdı.

Tezgâhın üstünde açık bir gazete vardı. Gnei göz gezdirdi. O sabah gazete almamıştı, oysa evden çıktığında yaptığı ilk iş gazete almak olurdu. Düzenli, titiz bir okurdu, en önemsiz olayları bile izler, okumadan geçtiği sayfa olmazdı. Ama o sabah gözleri başlıkların üstünde dolaşıyor, hiçbir düşünce bağlantısı kuramıyordu. Gnei okumayı başaramıyordu, yediği çörekten mi, sıcak kahveden mi, yoksa sabah havasını çarpmasından mı bilinmez, geceki duygular kaplamıştı bedenini. Gözlerini yumdu, çenesini kaldırıp gülümsedi.

Bu hoşnutluk belirtisini gazetedeki bir spor haberine bağlayan barmen: “Boccadasse’nin Pazar günü oynamasına sevindiniz demek?” diyerek, bir orta alan oyuncusunun iyileştiği haberini gösterdi. Gnei okudu, kendini topladı: “Ne Boccadasse’si, ne Boccadasse’si dostum!” diye bağırmak geldi içinden, ama “Evet, evet” demekle yetindi, maçla ilgili bir konuşmanın yoğun duygularını etkilememesi için kasadan yana döndü, bu arada kasaya genç, mahzun yüzlü bir kız gelip oturmuştu.

“Evet, bir kahve, bir de çörek,” dedi Gnei usulca. Kasadaki kız esnedi. “Sabah uykusu mu?” dedi Gnei. Kız gülümsemeden onayladı. Gnei çanak tuttu: “Gece az mı uyudunuz?” Bir an düşündü, ardından kendisini anlayacak biriyle karşı karşıya olduğuna inanarak ekledi: “Ben gidip yatacağım daha.” Sonra gizemli, ölçülü bir biçimde sustu, parayı ödedi, herkesi selamladı, çıktı. Berbere gitti.

“Günaydın, buyursunlar,” dedi berber, Enrico Gnei’ye bir göz kırpma gibi gelen kadınsı berber sesiyle.

“Sakal! Sakal tıraşı yapalım,” diye karşılık verdi, kuşkucu bir küçümsemeyle, aynada kendine bakarak. Boynuna dolanmış havluyla yüzü tek başına bir nesne gibi görünüyordu, kişiliğinin genel konumunun artık gizleyemediği yorgunluk izleri belli oluyordu üstünde, ama hiç de normal bir yüz değildi, şafak vakti trenden inen bir yolcunun ya da geceyi kağıtlarla baş başa geçirmiş bir kumarbazın yüzü gibiydi; yorgunluğunun özel niteliğinin, artık istediğini elde etmiş, iyiye de kötüye de hazır, gevşek ve bağışlayıcı bir erkek havasından kaynaklandığını gözlemledi Gnei, sevinerek.

“Bu da okşama mı,” diyorlardı sanki Gnei’nin yanakları, kendilerini sıcak köpükle saran fırçaya, “bu da okşama mı, böyle mi olur okşama!”

“Kazı ustura,” diyordu sanki derisi, “benim yaşadıklarımı kazıyamazsın ki!”

Gnei’ye kalsa, sanki kendisiyle berber arasında anıştırma dolu bir konuşma geçiyordu, oysa o da bir şey demiyordu, aletlerini hakkını vererek kullanan berber de. Genç bir berberdi, çekingen yapısından çok, düş gücünün kısırlığı nedeniyle konuşkan değildi, nitekim konuşmak istediğinde: “Bu yıl havalar iyi gitti, değil mi? Açtı artık, değil mi? Bahar...” diyebildi.

Bu sözler Gnei’ye düşsel konuşması sırasında ulaştı ve ‘bahar’ sözcüğü anlamlar, anıştırmalar yüklendi. “Eveeet! Bahar...” dedi,

sabunlanmamış dudaklarında bilinçli bir gülümsemeyle. Ve konuşmaları burada tükendi.

Ama Gnei, konuşmak, açıklamak, iletmek gereksinimi duyuyordu. Berber artık hiçbir şey demiyordu. Berber usturayı kaldırdığında, Gnei iki ya da üç kez ağzını açar gibi oldu, ama sözcük bulamadı, ustura hep yeniden, dudakların, çenenin üstüne kondu.

“Ne dediniz,” dedi Gnei’nin hiç ses çıkarmadan dudaklarını oynattığını gören berber.

Gnei olanca coşkuyla: “Pazar günü Boccadasse oynuyormuş,” dedi.

Neredeyse bağırmıştı, öbür müşteriler yarı sabunlu yüzlerini ona doğru çevirdiler, ustura berberin elinde boşlukta kalmıştı.

“Demek xxx takımını tutuyorsunuz,” dedi, biraz alınmış. Benim takımım xxx, deyip kentin bir başka takımının adını söyledi.

“xxx mı, Pazar günü işiniz kolay sizin...”

Coşkusu geçmişti artık. Tıraş olup çıktı. Kent canlanmış, seslenmişti, camlarda altınrengi pırıltılar ışıyor, çeşmelerde sular uçuşuyordu, tramvay yayları tellerin üstünde kıvılcımlar saçıyordu. Yüreğinde coşkuyla çökkünlüğün sürekli yer değiştirdikleri Enrico Gnei, bir dalganın tepesinde yürüyor gibiydi.

“Gnei değil misin, sen?”

“Seri de Bardetta değil misin?”

On yıldır görmediği eski bir okul arkadaşına rastlamıştı. Ne kadar zaman geçtiği, hiç değişmemiş oldukları gibi, bilinen cümleler söylediler. Aslında Bardetta biraz yaşlanmıştı, yüzünün kurnaz ve biraz ahlaksız görünüşü artmıştı. Gnei, Bardetta’nın ticaretle uğraştığını biliyordu, geçmişi biraz karanlıktı, yıllardır yurtdışındaydı.

“Hep Paris’te misin?”

“Venezuela’dayım. Gidiyorum yine. Sen ne yapıyorsun?”

“Hep buradayım,” dedi ve sanki yerleşik yaşamından utanmış gibi, elinde olmadan sıkıntılı bir biçimde gülümsedi, karşısındakine ilk bakışta yaşamının gerçekte tasarlanabilecek en doygun, en mutlu yaşam olduğunu anlatmayı başaramamış olmanın rahatsızlığını duydu aynı zamanda.

“Evlendin mi?” diye sordu Bardetta.

Bu soru Gnei’ye ilk izlenimi düzeltmek için bir fırsat gibi geldi. “Bekârım,” dedi. “Hiç evlenmedim! Dayanıyorum.” Evet: Amerika’ya gitmek üzere olan, kentle, dedikodularıyla artık alışverişi kalmayan,

kurallara da aldırış etmeyen Bardetta, Gnei'nin mutluluğunu aktarabileceği, gizini açabileceği tek insandı. Dahası biraz abartabilirdi de, o geceki serüveninden, kendisi için sıradan bir olaymış gibi söz edebilirdi. "Anlayacağın, eski bekârlardan senle ben kaldık," diye üsteleyerek, Bardetta'nın bir zamanlar balerinlere düşkünlüğünü çağrıştırmak istedi.

Konuya gireceği, "Tam bu gece ne oldu biliyor musun..." gibilerden bir cümle tasarlamaya başladı. Bardetta, biraz çekingen bir gülümsemeyle:

"Ben artık evliyim," dedi, "dört çocuğum var."

Gnei bu karşılığı, çevresinde kural tanımaz, Epikürcü bir hava yaratmaya çalışırken duydu; biraz afalladı. Bardetta'ya gözlerini dikti; ancak o zaman onun yıpranmış görünüşünü, üstünün başının döküldüğünü, tasalı, yorgun halini fark etti. "Dört çocuk mu, tebrikler," dedi donuk bir sesle. "İşler nasıl orada?"

"Nasıl olacak Pek iyi sayılmaz... Her yer aynı... İdare ediyoruz... Geçinmeye çalışıyoruz..." deyip bir çaresizlik havasıyla kollarını açtı.

Onun bu içgüdüsel alçakgönüllülüğü karşısında, Gnei'yi utanç, pişmanlık kapladı, böyle ezik bir insanı şaşırtmak için, mutluluklarını abartmayı düşünmeye kalkışmıştı. Havayı değiştirmek için, acele, "Burası da farksız, günü gününe yaşıyoruz biz de," dedi.

"Bakarsın bir gün düzelir her şey... "

"Niye olmasın... "

İyi dilekler ilettiler birbirlerine, ayrıldılar, biri bir yöne, öbürü bir yöne gitti. Gnei'nin içine hemen bir hayıflanma doldu: Bardetta'ya, başlangıçta tasarlanmış olduğu Bardetta'ya içini dökmek olanağı, artık temelli yok olmuş, sınırsız bir güzellik gibi geldi ona. İkisi arasında -diye düşünüyordu Gnei- erkek erkeğe, sıradan, biraz alaycı, gösterişe, övünmeye yer vermeyen bir konuşma geçebilirdi, arkadaşı artık değişmeyecek bir anıyla Amerika'ya dönebilirdi, Gnei şimdi kendini düşsel bir Bardetta'nın düşüncelerine yansımış görüyordu bulanık bir biçimde, Venezuela'sında, -yaşlı-yoksul, ama güzellik ve zevk tutkunu- Avrupa'yı anımsadığında, içgüdüsel olarak onu, yıllarca sonra gördüğü, yine dikkatli, kendine güvenen görünüşlü okul arkadaşını düşünecekti: Avrupa'dan kopmamış olan, neredeyse oranın eski bilge yaşamını, ölçülü tutkularını simgeleyen adamı... Gnei coşmuştu; gece serüveni, içeriksiz, birbirine eşit günler denizinde bir kum gibi yok olup gideceğine, iz bırakmış, kesin bir anlam kazanmış olacaktı.

Bardetta, kafası başka düşüncelerle dolu zavallı bir insan olsa da, onu aşağılamak pahasına olsa da, Bardetta'ya her şeyi anlatmalıydı belki de. Sonra Bardetta'nın gerçekten başarısız olduğunu kim doğrulayabilirdi ki?

Belki laf olsun diye demişti öyle, yine eskisi gibi kaçın kurasıydı... "Ona yetişip, yeniden konuşur, her şeyi anlatırım," diye düşündü. Kaldırımda ileriye doğru koştu, alana kıvrıldı, kemerlerin altında dolaştı. Bardetta yok olmuştu. Gnei saate baktı, geç kalmıştı, işine doğru yürüdü hızla. Rahatlamak için, kendisiyle ilgili şeyleri çocuklar gibi başkalarına anlatmanın, yapısına, alışkanlıklarına uymadığını düşündü; bu nedenle böyle davranmamıştı. Böylece kendisiyle barışmış, gururunu okşamış olarak işyeri saatinde kartını zımbaladı. Gnei işine karşı, en sıradan bir işlemin, önemsiz bir yazışmanın, bir defterin günü gününe tutulmasının nasıl gizli tatlar ve coşkulu tutkular taşıyabileceğini öğrenir öğrenmez, memurların itiraf etmeseler de yüreklerini tutuşturan o hoş duyguyu besliyordu. O sabahki bilinçsiz umudu, belki de, sevda coşkusuyla, memurluk tutkusunun bir bütün oluşturmaları, sönmeden yanmayı sürdürmek için, birbirleriyle kaynaşmalarıydı. Ama masasını, üstünde "Bekleme" yazılı yeşile çalan bir dosyanın alışılmış halini görmesi, daha yeni koptuğu güzellikle, her zamanki günlerinin çelişkisini birden duyumsatmaya yetti.

Masaya oturmadı, çevresinde birkaç kez döndü. Aniden, çabucak sevdalanmıştı o güzel kadına. Yerinde duramıyordu. Muhasebecilerin, tuşlara dikkatle, ama isteksiz vurdukları muhasebe bölümüne girdi.

Her birinin önünden geçerek, sinirsel bir neşe içinde, içinden pazarlıklı, anılarına gömülü, şimdiki zamandan umutsuz, muhasebeciler arasında deli gibi sevdalı, selam vermeye koyuldu. "Şimdi sizin aranızda, büronuzda nasıl dolaşıyorsam, az önce onun çarşafları arasında dolanıyordum," diye düşünüyordu. "İşte tam böyle, Marinotti," dedi, yumruğunu bir arkadaşının kâğıtlarının üstüne indirerek.

Marinotti gözlüklerini doğrultup yavaşça sordu:

"Yoksa senin aylığından da mı bu ay kırk bin liret fazla kesinti yaptılar?" dedi.

"Yok, şubatta kesmişlerdi," demeye başladı Gnei, ama o sırada aklına, kadının geç vakit, sabaha karşı yaptığı, yenilikler sunan, bilinmeyen engin sevgi olanakları açan bir davranışı geldi, "kesmişlerdi benden," diye sürdürdü yumuşacık bir sesle, elini önünde yavaş yavaş oynatıyor,

dudaklarını büzüyordu, “tamamını şubat aylığından kestiler bende Marinotti.”

Bürosuna dönerken karar verdi; “Her dakikasına, yaptığı ya da dediği her şeye yaşadıkları karışmıştı, gizi buydu.” Bir daha hiç aynı durumda olamayacağı, ne çağrıştırmayla, ne açıkça sözcüklerle ve belki ne’“ de düşünceyle, eriştiğini bildiği eksiksizliği açıklamayı başaramayacağı tasası içini kemiriyordu.

Telefon çaldı. Müdürdü. Giuseppieri’nin şikâyeti konusunda bilgi istiyordu.

“Bakın efendim,” dedi Gnei telefona, Giuseppieri firması altı mart tarihinde... Aslında başka şey demek istiyordu; “O yavaşça: Gidiyor musunuz?.. dediğinde, elini bırakmamam gerektiğini anladım hemen... “

“Evet efendim, şikâyet konusu malın faturası kesilmişti...” Aslında başka şey söylemeyi düşünüyordu: “Kapı arkamızda kapanmadan önce, inanamıyordum daha...”

“Hayır, şikâyet acente aracılığıyla yapılmadı,” diye açıkladı... Aslında başka şey amaçlıyordu: “Ancak o zaman her şeyin sandığımdan farklı olduğunu anladım, donuk ve gururluydu...”

Telefonu yerine koydu. Alnında terler birikmişti. Yorgun hissediyordu şimdi kendisini, çok uykusu vardı. Yıkanıp üstünü değiştirmek için eve uğramamakla kötü etmişti: Üstündeki giysi de rahatsızlık veriyordu.

Pencereye yaklaştı. Bol balkonlu yüksek duvarlarla çevrili büyük bir avlu vardı, ama sanki çöl gibiydi. Gökyüzü damların üstünden artık berrak görünmüyordu, ağarmış, donuk bir tülle kaplanmıştı, Gnei’nin belleğinde de donuk bir beyazlık her türlü duygu anısını siliyordu ve güneşin varlığını, dayanılmaz bir acının sızısı gibi, belirsiz, durağan bir ışık lekesi belli ediyordu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Bir Miyobun Serüveni

Arnilcare Carruga daha gençti, hali vakti yerindeydi, maddesel ya da düşünsel aşırı tutkuları yoktu, kısacası yaşamdan tat almasını hiçbir şey engellemiyordu. Ama bir süredir yaşamın, belirsiz bir biçimde tadını yitirmekte olduğunu hissediyordu. Önemsiz şeylerdi: Sözgelimi, sokaktan geçen kadınlara bakmak gibi; eskiden açgözlülükle bakardı, şimdi belki içgüdüsel olarak yine bakıyordu, ama hiçbir duygu uyandırmadan bir rüzgar gibi, hemen gelip geçtikleri izlenimine kapılıyordu, bunun üzerine ilgisiz bir biçimde gözkapaklarını indiriyordu. Yeni kentler bir zamanlar coşku uyandırırlardı onda -ticaret yaptığı için çok geziyordu-, şimdi yalnızca sıkıntı, kargaşa, şaşkınlık uyandırıyorlardı. Eskiden akşamları -yalnız yaşadığı için-hep sinemaya giderdi; gösterilen film ne olursa olsun, hoşuna giderdi, her akşam sinemaya gidenler, sanki sürüp giden aynı filmi görürler, bütün oyuncuları tanırlar, komikleri, küçük rollere çıkanları bile, bu tanıma olayı bile tek başına bir eğlence oluşturur. Oysa artık sinemadaki bütün bu yüzler soluk, yavan, kimliksiz geliyorlardı, canı sıkılıyordu.

Sonunda anladı. Miyop olmuştu. Göz doktoru gözlük verdi. O andan sonra yaşamı değişti, öncekinden yüz kat daha ilginç oldu.

Gözlük takmak her seferinde bir heyecan kaynağı oluyordu. Diyelim ki bir tramvay durağındaydı, çevresindeki her şeyin, insanların, nesnelerin böyle sıradan, anlamsız, halinden bıkkın olmasının, kendisinin de biçimlerini, renklerini neredeyse yitirmiş, gevşek bir ortamda dolaşmakta oluşunun hüznü kaplıyordu hemen içini. Gelen bir tramvayın numarasını okumak için gözlüğünü takıyor, bunun üzerine her şey değişiyordu, en sıradan nesnelerin, bir elektrik direğinin bile, bir sürü küçük ayrıntısı, _ belirgin çizgileri ortaya çıkıyordu ve yüzlerin, bilinmeyen yüzlerin her biri, daha önce hiç belli olmayan izlerle, sakal uçlarıyla, sivilcelerle, ifade ayrıntılarıyla doluydu ve giysilerin hangi kumaştan yapılmış oldukları anlaşılıyor, dokuları belli oluyor, kenarların yıpranması görülüyordu. Bakmak bir eğlence, bir gösteri oluyordu, şuna ya da buna bakmak değil: bakmak. Bu yüzden, Arnilcare Carruga’nın tramvay numaralarına dikkat etmeyi unuttuğu oluyor, üst üste tramvay kaçırıyor ya da yanlış tramvaya

biniyordu. O kadar çok sayıda şey görüyordu ki sanki artık hiç, hiçbir şey görmüyor gibiydi. Yavaş yavaş ayak uydurması, neye bakmanın yararsız, neye bakmanın gerekli olduğunu yeni baştan öğrenmesi gerekiyordu.

Sonra, eskiden sokakta gördüğü, elle dokunulamaz silik gölgelere dönüşmüş kadınları, şimdi giysilerin içinde devinen bedenlerinin dolgunlukları, boşluklarıyla görmek, tenlerinin tazeliğini, bakışlarının ateşini kestirmek, ona yalnız görmek gibi değil, daha şimdiden sahip olmak gibi geliyordu. Gözlüksüz yürüdüğü bir sırada (gereksiz yere yorulmamak için gözlüğü her zaman değil, yalnızca uzağa bakması gerektiğinde takıyordu) birden kaldırımın ilerisinde canlı renkli bir giysi beliriyordu. Artık kendiliğinden bir davranışla Arnilcare hemen gözlüğü cebinden çıkarıp burnunun üstüne yerleştiriyordu. Ayırım gözetmeyen bu açgözlülük duygusu çoğu kez cezaya çarptırılıyordu, yaşlı bir kadın olabiliyordu gelen. Arnilcare Carruga daha ölçülü oldu giderek.

Kimi kez, yaklaşmakta olan bir kadın, renklerine, yürüyüşüne bakılınca, dikkate almaya değmeyecek kadar sıradan, anlamsız geliyordu, gözlüğünü takmıyordu, ama birbirlerinin yanından geçerken, kadında kendisini güçlü bir biçimde çeken, ne olduğunu bilmediği bir şeyin bulunduğunu görüyordu ve o an kadının bakışında sanki bir beklenti bulur gibi oluyordu, kim bilir belki kadın, görür görmez bakışını ona dikmiş, o farkında olmamıştı, ama iş işten geçmiş, kadın kavşaktan dönmüş, otobüse binmiş, ışıkların karşı tarafına varmış oluyordu, artık kadını tanıma olanağı kalmıyordu. Gözlük gereksinimi, yavaş yavaş yaşamayı öğretiyordu Amilcare'ye.

Ama gözlüğün getirdiği en yeni dünya gecelerdi. Eskiden biçimden yoksun karanlık bulutlar ve renkli aydınlıklarla kaplı kent gecelerinin şimdi düzgün bölünmeleri, çıkıntıları, derinlikleri ortaya çıkmıştı; ışıkların belirgin çeperleri vardı, eskiden seçilemeyen ışık dumanları arasına gömülü neon yazıların, şimdi harfleri teker teker okunuyordu. Gecenin güzelliği asıl, gün ışığında merceklerden kaçan aşırı belirsizliklerin belli olmalarıydı: Arnilcare Carruga'ya gözlüğünü takmak isteği geliyor, ama zaten takmış olduğunu fark ediyordu, bütünlük duygusu, bir türlü doyumsuzluk dürtüsünü alt edemiyordu; karanlık, kazmaktan hiç yorulmadığı dipsiz bir kuyu gibiydi. Sokakların, artık bomboş sarı pencerelerin böldüğü evlerin üstünden, gözlerini yıldızlı gökyüzüne kaldırıyordu; yıldızların gökyüzünün

dibine kırılmış yumurta gibi yerleşmiş olmadıklarını, çevrelerinde sonsuz uzaklıklar açan, keskin mi keskin ışık sancıları olduklarını keşfediyordu.

Gözlük kullanmaktan kaynaklanan, dış dünyaya ilişkin bu yeni kaygılar, kendisinin ne olduğuna ilişkin kaygılardan kopuk değildi. Arnilcare Carruga kendisine fazla önem vermezdi, ama alçakgönüllü insanlarda çoğu kez rastlandığı gibi, davranış biçimine aşırı bağlılığı vardı. Gözlüksüz insanlar takımından, gözlüklüler takımına geçişi önemsiz gibi görünüyordu, ama önemli bir adımdı. Düşünsenize, sizi hiç tanımayan biri anlatmaya kalktığında, söylediği ilk şey “gözlüklü biri” demek oluyordu, daha on beş gün önce bütünüyle size yabancı bu ayrıntı, birden ilk sıfatınız kesiliyordu, öz benliğinizle bütünleşiyordu. Doğrusu istenirse, böyle bir çırpıda “gözlüklü biri” oluvermek, Amilcare’nin canını sıkıyordu biraz. Daha da önemlisi: Kendinizle ilgili her şeyin tümüyle rastlantısal, değişime açık olduğu, tümüyle değişik olabileceği ve bunun bir önemi olmayacağı kuşkusu içinizi kemirmeye başlayacak olursa, bundan, siz varolsanız da olmasanız da her şeyin yine aynı olacağı sonucuna varılıyordu ve bu noktayı umutsuzluktan ayıran adım çok kısaydı. Bu nedenle, çerçeve seçerken Arnilcare içgüdüsel olarak, çok hafif, küçük, çıplak merceklerin üstünden çıkan bir çift gümüşrengi ince çubukla, burun çıkıntısı üstünden bunları birleştiren minik bir köprüden oluşan bir çerçevede karar kılmıştı. Bir süre böyle dolaştı, sonra mutlu olmadığını anladı, aynada gözlüklü halini görecek olsa, yüzü, kendisine yabancı bir insan sınıfına özgü bir yüzmüş gibi çok sevimsiz geliyordu. Bu göze çarpmayan, hafif neredeyse kadınsı gözlüktü, onu her şeyden çok “gözlüklü biri” kılan; bütün yaşamı boyunca gözlük taktığı için, artık gözlüğü olduğunun farkında bile olmayan biri. Gözlük yüzünün görünüşünün bir bölümü olmaya başlamış, çizgilerine karışmıştı, böylece yüzü ile -sıradan bir yüzdü, ama yine de bir yüzdü- yabancı bir nesne, bir sanayi ürünü arasındaki doğal çelişki azalmıştı.

Sevmiyordu gözlüğünü, biraz da bu yüzden düşüp kırıldı. Başka bir gözlük aldı. Bu kez seçimini karşıt yöne yöneltti; siyah plastikten, iki parmak kalınlığında, at gözlüğü gibi şakaklardan uzanan köşeleri menteşeli, kulak kepçesini kıvıran, ağır saplı bir çerçeve aldı. Yüzünün yarısını saklayan küçük bir maskeydi sanki, ama altında kendini kendisi gibi hissediyordu, kendisiyle gözlüğün ayrı ayrı şeyler oldukları besbelliydi, gözlüğü yalnızca arada taktığı, gözlüksüz bambaşka bir insan olduğu apaçıktı. Yeniden -yapısının elverdiği oranda- mutlu oldu.

O sırada bazı işleri için V.'ye gitmesi gerekti. V. Arnilcare Carruga'nın doğduğu kentti, bütün gençliğini orada geçirmişti. Ama on yıl önce ayrılmıştı. Zamanla V.'ye daha seyrek, daha kısa süreli gitmeye başlamıştı, kaç yıldır da adım atmamıştı. Uzun süre yaşanan bir ortamdan kopunca insanın nasıl olduğunu herkes bilir; uzun bir aradan sonra dönülürse oraya yadırganır, o kaldırımlar, o arkadaşlar, o kahve sohbetleri ya her şeydir ya da artık hiçbir şeydir, ya günü gününe izlenir bunlar, ya da bir daha girilemez içlerine, uzun bir süre sonra ortaya çıkma düşüncesi bir tür pişmanlık gibidir, hemen akıldan kovulur. Bu nedenle Arnilcare yavaş yavaş, V.'ye gitme fırsatlarını aramaz olmuştu, fırsat çıktığında yararlanmamıştı, en sonunda da, fırsatlardan açıkça kaçınmaya başlamıştı. Ama son zamanlarda, doğduğu kente karşı bu olumsuz tavrına, yukarıda anlatılan ruh durumunun yanı sıra, kendisini saran ve miyopluğunun ilerlemesiyle artan genel sevgisizlik duygusu da eklenmişti. Nitekim şimdi gözlük aracılığıyla yeni ruhsal koşullar içinde bulunduğundan, V.'ye gitmek için çıkan ilk fırsatın üstüne atlamıştı, oraya gidiyordu.

V., son gidişlerine oranla, bambaşka göründü ona. Değişikliklerden kaynaklanmıyordu bu: Evet kent çok değişmişti, her tarafta yeni yapılar yükseliyordu, dükkânlar, kahveler, sinemalar eskisinden bambaşkaydılar, gençlik mi? Hiçbirini tanımıyordu, trafik bir zamanlarınkinin iki katıydı. Ama bütün bu yenilikler, eskiyi daha da iyi tanınabilir kılmaya yarıyorlardı, kısacası Arnilcare Carruga kenti ilk kez, çocukken sahip olduğu gözlerle görmeye başarıyordu, sanki bir gün önce ayrılmış gibi. Gözlükle bir sürü anlamsız ayrıntı görüyordu, sözgelimi rastgele bir pencere, bir korkuluk ya da bunları gördüğünün, geri kalan her şeyin arasından seçtiğinin, eskisi gibi gördüğünün bilincine varıyordu. Yüzler de görüyordu; bir gazeteci, bir avukat, kimisi yaşlanmıştı, kimisi olduğu gibi kalmıştı. V.'de, Amilcare'nin ailesinden kimse yoktu artık, en yakın arkadaşları da çoktan dağılmışlardı, ama bir sürü tanıdığı vardı, bu kadar küçük bir kentte -oturduğu yıllarda böyleydi- zaten herkes birbirini tanıyordu, en azından göz tanışıklığı vardı. Şimdi nüfus çok artmıştı, -kuzeyin ayrıcalıklı merkezlerinin hepsinde olduğu gibi- güneyden göçmenler de gelmişti, Amilcare'nin rastladığı yüzlerin çoğu bildik değildi: İşte bu nedenle, eskileri ilk bakışta tanıyınca seviniyordu, aklına olaylar, dedikodular, lakaplar geliyordu.

V., akşamüstü anacaddede gezintiye çıkma alışkanlığının bulunduğu taşra kentlerinden biriydi, anlaşılan Amicare'nin zamanından bu yana bu

gelenekte hiçbir değişiklik olmamıştı. Bu durumlarda hep olduğu gibi, kaldırımlardan birini kesintisiz bir insan kalabalığı doldurmuştu, öbür kaldırım daha tenhaydı. Eskiden, Arnilcare ile arkadaşları, bir tür karşı çıkışla, hep tenha kaldırımda dolaşır, buradan öbür kaldırımdan geçen kızlara bakar, el sallar, laf atarlardı. Şimdi kendini o yıllardaki gibi hissediyordu, daha bile coşkuluydu, eski kaldırımında yürüyerek, geçen herkese bakmaya koyulmuştu. İnsanlarla karşılaşmaktan bu kez rahatsız olmuyor, tersine hoşlanıyordu, hemen selam veriyordu. Durup birisiyle iki çift laf etmek de geliyordu içinden, ama V.'nin anacaddesinin kaldırımları öyle dar tutulmuştu ki kalabalık ileriye sürüklüyordu insanı, üstelik şimdi taşıt trafiği de çok artmıştı, eskiden olduğu gibi sokağın biraz ortasından yürümek, istenilen yerden karşıya geçmek olanaksızdı. Kısacası gezinti ya çok hızlı, ya çok yavaş oluyordu, devinim özgürlüğü yoktu. Amilcare'nin ya akıntıyı izlemesi ya da ters yönde gitmeye çalışması gerekiyordu, arada bildik bir yüz görür gibi olduğunda, gözden kaybolmadan önce bir selam belirtisi gösterecek zamanı ancak buluyordu, bunun görülüp görülmediğini bile anlayamıyordu.

İşte okuldan arkadaşı, yıllarca birlikte bilardo da oynadıkları Corrado Strazza geliyordu. Gülümsedi, elini görülecek gibi kaldırdı. Corrado Strazza ona bakarak ilerliyordu, ama hiç duraklamadan üstünden geçip giden bir bakış oldu bu, yoluna devam etti. Tanımamış olabilir miydi? Aradan zaman geçmişti, ama Arnilcare Carruga fazla değişmediğini biliyordu, ne kilo almıştı, ne saçları dökülmüştü, yüzünde de büyük bir değişiklik olmamıştı. Profesör Cavanna geliyordu şimdi de. Arnilcare hafifçe eğilerek saygılı bir selam verdi. Profesör önce karşılık verecek gibi oldu içgüdüsel olarak, sonra durdu, başka birini arıyormuş gibi çevresine bakındı. Profesör Cavanna gördüğü birini hemen tanımasıyla ünlüydü, onca öğrencisinin hepsinin yüzünü, adını, soyadını, dahası üç aylık notlarını ansırdı. En sonunda futbol takımının antrenörü Ciccio Corba, Amilcare'nin selamına karşılık verdi. Ama hemen ardından gözlerini kırpıştırıp tanımadığı birinin kim bilir kime verdiği selamını yanlışlıkla almış gibi, hafiften ıslık çalmaya başladı.

Amilcare, kimsenin kendisini tanımayacağını anlamıştı. Dünyanın geri kalan bölümünü görünür kılan gözlük, bu kocaman kara çerçeveli gözlük, onu görünmez kılıyordu. Bu maskeye benzeyen şeyin ardında, onca zamandır V.'de olmayan, kimsenin karşısına çıkmasını beklemediği

Arnilcare Carruga'nın bulunduğu kimin aklına gelirdi? Kafasında bu sonuca vardığı sıra Isa Maria Bietti göründü. Bir kadın arkadaşıyla birlikteydi, vitrinlere bakarak dolaşıyorlardı. Amilcare, tam önünde durdu, "Isa Maria," diyecekti, ama sesi boğazında düğümlendi. Isa Maria Bietti, dirseğiyle onu sıyırıp arkadaşına "Şimdi de bu çıktı..." diyerek yoluna devam etti.

Isa Maria Bietti bile tanımamıştı onu. Birden, yalnızca Isa Maria için geri geldiğini, yalnızca Isa Maria Bietti için V.'den uzaklaşmak istediğini, yıllarca uzak kaldığını, her şeyin, yaşamındaki, dünyadaki her şeyin yalnızca Isa Maria için olduğunu, en sonunda onu şimdi gördüğünü, göz göze geldiklerini ve Isa Maria'nın kendisini tanımadığını anladı. Öyle heyecanlanmıştı ki, değişip değişmediğini, şişmanlayıp şişmanlamadığını, yaşlanıp yaşlanmadığını, eskisi kadar mı, daha mı çok, daha mı az çekici olduğunu fark edememişti, gelenin Isa Maria olduğunun, Isa Maria'nın da onu görmediğinin dışında bir şey görmemişti.

Yolun gezinti bölümünün sonuna gelmişti. İnsanlar burada, dondurmacının ya da az ötedeki tek başına gazeteci kulübesinin önünden dönüp kaldırımı ters yönde arşınlamaya başlıyorlardı. Arnilcare Carruga da döndü. Gözlüğünü çıkarmıştı. Şimdi dünya yeniden puslanmış, tadı kalmamıştı, fal taşı gibi açılmış gözleriyle etrafı tarıyor, tarıyor, ama hiçbir sonuç elde edemiyordu. Hiç kimseyi tanıyamıyor değildi, iyi ışık alan yerlerde hep bir yüzün kimliğini çözer gibi oluyor, ama sandığı insan değilse kuşkusuna kapılıyordu, kaldı ki kim olup kim olmadığı da büyük bir önem taşımıyordu onun için. Birisi selam verdi, belki kendisine vermişti, ama Arnilcare kim olduğunu çıkaramadı tam. İki kişi daha geçerken selam verdiler, o da karşılık verdi, ama kim oldukları konusunda hiçbir bilgisi yoktu. Birisi, öteki kaldırımdan "Merhaba Carru," diye bağırdı. Sesine bakılırsa, Stelvi olabilirdi. Kendisini tanıdıklarını, unutmamış olduklarını saptadı Arnilcare sevinçle. Ama göreceli bir sevinçti bu, çünkü onları görmüyordu bile ya da tanıyamıyordu, belleğinde birbirlerine karışan kişilerdi, zaten fazla da bir ilgi duymuyordu onlara. "İyi akşamlar," diyordu arada bir işaret edildiğini ya da bir başın oynatıldığını fark ettiğinde. İşte şimdi selam veren Bellintusi, Carretti ya da Strazza ile durup biraz konuşmak isteyebilirdi. Ama selama acele karşılık vermişti bir kez, zaten düşününce ilişkilerinin artık yalnızca böyle, sıradan, aceleci selamlar olması gerektiğini doğal buldu.

Ama gözlerini etrafta dolaştırmasının bir amacı olduğu belliydi: Isa Maria Bietti'nin izini bulmak. Kırmızı bir paltosu vardı, bu nedenle uzaktan görülebilirdi. Arnilcare bir süre bir kırmızı paltonun peşinden gitti, ama yanından geçerken o olmadığını gördü, bu arada ters yönde de iki kırmızı palto geçmişti. O yıl yarı mevsimlik kırmızı paltolar çok modaydı. Örneğin daha önce aynı paltoyla Gigina'yı, tütüncü kızı görmüştü. Kırmızı paltolu biri daha erken davranıp selam verdi, Arnilcare soğuk bir karşılık verdi, çünkü hiç kuşkusuz tütüncü Gigina idi. Sonra Gigina'nın değil Isa Maria Bietti'nin söz konusu olduğu kuşkusuna kapıldı. Isa Maria'yı, nasıl Gigina sanmıştı? Arnilcare kim olduğunu anlamak için geri döndü. Gigina ile karşılaştı, oydu, kuşkuya yer yoktu, ama turu tamamlayıp şimdi buraya gelmiş olamazdı, yoksa kısa bir tur mu atmıştı? Hiçbir şey anlamıyordu artık. Eğer Isa Maria kendisine selam vermiş, o da soğuk karşılamışsa, bütün bu yolculuk, bütün bu bekleyiş, geçirdiği bütün o yıllar bir işe yaramış demekti. Arnilcare kaldırımda ileri geri gidip geliyor, gözlüğü biraz takıyor, biraz çıkarıyor, biraz herkese selam veriyor, biraz puslu, kimliği belirsiz hayaletlerin selamını alıyordu.

Gezinti yerinin öbür ucunda, yol biraz daha gidiyor, sonra da kent dışına çıkılıyordu. Bir dizi ağaç, bir hendek vardı, sonra bir çit geliyor, ardında da kırlar başlıyordu. Onun zamanında, sevgilisi olanlar buraya sevgilileriyle kol kola gelirlerdi, olmayanlar ise daha yalnız olmak, bir sıraya oturup bülbülleri dinlemek için gelirlerdi. Arnilcare Carruga o yana doğru devam etti, kent şimdi biraz yayılmıştı, fazla sayılmazdı. Sıra, hendek, bülbüller yine eskisi gibiydiler. Arnilcare Carruga oturdu. Gece, çevredeki görünümü büyük gölge dilimlerine dönüştürmüştü. Burada gözlüğü takmak da, çıkarmak da aynı şeydi. Arnilcare Carruga yeni gözlük coşkusunun belki de yaşamındaki son coşku olduğunu ve artık sona erdiğini anlıyordu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Bir Okurun Serüveni

Burunda, kıyı yolu yüksekten geçiyordu, aşağıda her yer, yüksek, puslu ufka kadar çepeçevre denizdi. Sanki gökyüzü ile deniz onu büyüten iki mercekmiş gibi, güneş de her yerdeydi. Aşağılarda burnun kayalıklarının düzensiz girintilerine, dingin su köpük yapmadan vuruyordu. Amedeo Oliva, omuzlarında bisikleti dik basamaklı bir yokuştan indi, hırsızlığa karşı kilidi taktıktan sonra, bisikleti bir gölgeye bıraktı. Sararmış, kurumuş toprak göçükleriyle, boşlukta sallanan akikler arasından dar merdiveni inmeyi sürdürürken, kıyının uzanmaya en elverişli kıvrımını araştırmaya koyuldu gözleriyle. Koltuğunun altında dürülmüş bir havlu, havlunun içinde de mayo ile bir kitap vardı.

Burun ıssız bir yerdi: Bölgenin dolambaçlı olması nedeniyle birbirlerini göremeyen çok az insan, burada denize girer ya da güneşlenirdi. Amedeo, görünmesini engelleyen iki kayanın arasında soyundu, mayosunu giydi, sonra bir kayanın tepesinden bir başka kayanın tepesine atlamaya koyuldu. Zayıf bacaklarıyla böyle atlaya atlaya, kimi kez yarı gizlenerek, süngerli örtülere uzanmış çiftlerin neredeyse üstlerinden uçarak, kayalığın yarısını aştı. Yüzeyi delikli ve engebeli, kumlu bir kaya kütlesini geçtikten sonra, kenarları törpülenmiş düz kayalar başlıyordu; Amedeo sandallarını çıkarıp eline aldı, kayalar arasındaki uzaklığı ölçmesini bilen, ayak tabanları dayanıklı bir insanın kendine güveni içinde, yalınayak koşmaya başladı. Denize tepeden bakan bir yere ulaştı, orta yerinden basamaklar iniyordu. Burada durdu Amedeo. Giysilerini düzgün biçimde katlayıp düzlük bir çıkıntının üstüne yaydı, en üste de tabanları yukarı gelecek biçimde sandallarını koydu, rüzgâr esip de her şeyi uçurmasın diye (aslında denizden çok hafif bir esinti geliyordu, ama her zaman ‘aldığı’ bir önlemdi bu davranışı). Birlikte getirdiği küçük torba kauçuk bir yastıktı, içine üfleyerek şişirdi, yastığı yere koydu, aşağıya, kaya kenarının hafifçe alçaldığı yere de havluyu serdi. Sırtüstü üstüne attı kendini, elleriyle kitabın işaretli yerini açtı. Böylece dört bir yandan yansıyan güneşin altına boylu boyunca uzandı kurumuş derisiyle (yöntemsiz güneşlenen, ama yanmadan etkilenmeyen biri gibi, yoğun, düzensiz bir biçimde yanmıştı),

başını kauçuk lastiğin üstüne dayadı, başında beyaz keten bir şapka vardı, ıslaktı (şöyle: daha alçak bir kayaya inip şapkasını suya atmıştı), siyah beyaz satırlarda Fabrizio del Dongo'nun atını izleyen (kara gözlüklerin gerisindeki görülmeyen) gözleri dışında Arnedeo devinimsizdi. Altında yeşile çalan, neredeyse dibi görünen küçük bir koy uzanıyordu. Kayalar konumlarına bağlı olarak bembeyaz kireçlenmiş ya da yosunla örtülmüşlerdi. Dipte çakıllı bir kumsal vardı. Arada Arnedeo gözlerini çevredeki görünümde gezdiriyor, yüzeydeki parıltılara, bir ıstakozun yatay gidişine bakıyordu, sonra yeniden, yaşlı kadından ayıran basamakları sayan Raskolnikov'a ya da boyunun yağlı ilmiğe geçirmeden önce, Conciergerie'nin kulelerine, çatılarına hayranlıkla bakan Lucien de Rubempre'ye veriyordu kendini.

Arnedeo çoktandır etkin yaşamla bağını en aza indirmeye çalışıyordu. Bunun nedeni etkinlikten hoşlanmaması değildi, tersine, yapısı, beğenileri etkinlik sevgisiyle beslenmişti, ama yıllardır bu tutku öyle azalmış, öyle azalmıştı ki, kendine, bir zamanlar gerçekten böyle bir tutkusu olup olmadığını sormak geliyordu içinden. Ama etkinlik sevgisi, okuma zevkinde sürüyordu, en çok, olayların, öykülerin, birbirine girmiş insan ilişkilerinin anlatılmasından hoşlanıyordu. On dokuzuncu yüzyıl romanlarından, ayrıca anılardan, yaşamöykülerinden ve gitgide polis romanlarına, bilimkurguya varıyor, bunları da küçümsemiyordu, ama belki de kısa oldukları için daha az zevk veriyorlardı bu kitaplar, Arnedeo kalın ciltleri seviyordu, bunlarda ağır bir yükün altına girmenin verdiği fiziksel zevki buluyordu. Sık, kalın, sağlam ciltleri elinde tartıyor, biraz da çekinerek sayfa sayısına, bölümlerin uzunluğuna bakıyor, sonra içlerine dalıyordu; başlangıçta biraz direniyordu, adları akılda tutmanın, öykünün gelişmesini kavramanın ilk zorluğunu yenmenin üstesinden gelmede istekli davranmıyordu, sonra kendini bırakıyor, satırlar arasında koşup birbirine benzeyen sayfalardan geçtikçe, bir de bakıyordu ki kurşun dökümü harflerin arasından savaş dumanları, alevleri canlanıyor, ıslıklar öttüren bir gülle Prens Andrei'nin ayaklarının dibine düşüyordu; resim, yontu dolu bir dükkânda, Frederic Moreau yüreği çarparak Arnoux'lara giriyordu. Sayfanın ötesine geçince, yaşamın buradakinden, bu taraftakinden daha yaşam olduğu bir dünyaya giriliyordu: Tıpkı göz alabildiğine uzanan, dalgalı ince kumlar, yarı hayvan yarı bitki canlılar dolu, mavili, yeşilli derinlikler dünyasından deniz yüzeyinin bizi ayırması gibi.

Güneş kavuruyordu, kaya kızmıştı, bir süre sonra Amedeo kendini kaya ile birlikte tek bir nesne gibi hissetmeye başladı. Bölümün sonuna gelmişti, sayfanın arasına reklam kâğıdını koyup kitabı kapattı, keten şapkayı, gözlükleri çıkardı, yarı sersemlemiş ayağa kalktı, seke seke kayalığın en uç noktasına gitti, burada denize atlayıp sonra kayalara tırmanmaya çalışan çocuklar olurdu hep. Amedeo, denizin üstüne çıkan, fazla yüksek olmayan, suyun birkaç metre üstünde bir basamakta ayakta durdu, kamaşmış gözleriyle altında ışıyan saydamlığa baktı ve birden suya atladı. Hep aynı biçimde, balıklama, oldukça düzgün, ama belirli bir sertlikle atlardı. Güneşli havadan ılık suya geçişin farkında bile olunmayacaktı, eğer birden olmasaydı. Hemen su üstüne çıkmadı, soluğu elverdiği sürece suyun altında, neredeyse karnı dibe değecek kadar aşağılarda yüzmeyi seviyordu. Fiziksel güç harcamaktan, zor işler yüklenmekten çok hoşlanıyordu (bu nedenle bisikletle yokuş çıkarken, güney güneşi altında deli gibi pedal basarken kitabı aklından okumayı sürdürürdü): Su altında yüzerken, dipteki kumun bir noktasında yükselen, deniz otlarından kalın bir çalılıkla örtülü kayalık bir çıkıntıya varmaya çalışırdı hep. Bu kayaların arasından su üstüne çıkar, çevrede yüzerdi biraz, düzgün bir biçimde, ama gerekenden fazla güç harcayarak kravl yüzerdi, çok geçmeden suyun üstünde yüzüstü, kör gibi durmaktan sıkılır, daha özgür kulaçlara, denizci usulüne geçerdi; görme, devinmeden daha fazla zevk verirdi Amedeo’ya, az sonra denizci usulünden sırtüstüne geçerdi, gitgide düzensiz, kesintili yüzmeye başlar, en sonunda durup ölü taklidi yapardı. Denizde, kenarı olmayan bir yatakta gibi döne döne yüzerdi, bazen küçük bir adaya varmayı, bazen da belirli sayıda kulaç atmayı amaçlardı, bu görevi yerine getirmeden de içi rahat etmezdi, biraz tembel tembel oyalanır, çevresinde denizle gökyüzünden başka bir şey olmaması isteğine kapılıp biraz açılır, bu küçük takımadaların olası yollarının hiçbirini yitirmemek için burnun çevresine serpili kayalara yaklaşırdı biraz. Ama yüzerken, içinde ağır basan merakın -diyelim ki- Albertine’in öyküsünün sonunu öğrenmek olduğunu hissederdi. Marcel’i bulacak mıydı, bulamayacak mıydı? Hızlı yüzerdi ya da ölü taklidi yapardı, ama yüreği kıyıda bıraktığı sayfaların arasında olurdu. Hızlı kulaçlarla işte kayalığa yaklaşır, tutunacak bir yer arar, neredeyse farkında bile olmadan yukarıya çıkmış, süngerli havluyla sırtını kurulamaya koyulmuş olurdu. Başına yine keten şapkayı giyer, güneşe uzanır, yeni bölümü okumaya başlardı.

Ama aceleci, aç bir okur değildi. İkinci, üçüncü, dördüncü okuyuşların ilkinden daha fazla tat verdikleri bir yaşa ulaşmıştı. Oysa daha keşfetmesi gereken nice kıta vardı. Her yaz denize gitmek için yola çıkmadan önce en zor iş, ağır kitap valizini hazırlamak olurdu: Kentte yaşanan ayların esinlemelerine, değerlendirmelerine göre Amedeo her yıl, yeniden okunacak ünlü kitaplarla, ilk kez okuyacağı kimi yazarları seçerdi. Ve orada kayanın üstünde, tümcelerin üstünde durarak, çoğu kez düşünmek, konuları kavramak için gözlerini sayfadan kaldırarak, kitapları yutardı. Bir ara yine böyle gözlerini kaldırdığında, dip taraftaki küçük koyun çakıllı kumsalına bir kadının gelip uzanmış olduğunu gördü. Çok yanmış, zayıf, ne çok genç, ne de çok güzel, ama çıplak olmaktan hoşlanan (dar, olabildiğince çok güneş alınabilmesi için kenarları kıvrık iki parçalı bir mayo giymişti) bir kadındı ve Amedeo'nun gözleri kadına takılmıştı. Okurken gözlerini kitaptan daha sık ayırıp havaya kaldırdığının farkına vardı; bu hava, o kadınla kendisi arasındaki havaydı. Yüzü (kıyının eğimli kesiminde kauçuk bir şiltenin üstüne uzanmıştı, gözbebeğinin her kayışında, Amedeo kadının dolgun olmayan, ama düzgün bacaklarını, dümdüz karnını, küçük, çirkin olmayan, ama büyük olasılıkla biraz pörsümüş göğüslerini, biraz fazla kemikli sırtını, boynunu, kollarını ve kara gözlüklerle hasır şapkanın önünün perdelediği yüzünü görüyordu) hafifçe boyalı, canlı, bilinçli ve alaycıydı. Amedeo kadını bağımsız, tek başına tatile çıkmış, kalabalık plajlara en ıssız kayaları yeğleyen, kömür gibi kararıncaya kadar burada kalmaktan hoşlanan biri olarak sınıflandırdı; içinde bulanan uyuşuk cinselliği, sürekli doyumsuzluğu değerlendirdi, hızlı bir serüven olasılığına yatkınlığını düşündü bir çırpıda, sıradan bir konuşma, bir gece daveti canlandırdı, bir kişiyle yüzeysel bir biçimde tanışmanın bile hep gerektirdiği dikkat yoğunluğunu, olası lojistik zorluklarını tasarladı ve bu kadının hiçbir biçimde ilgisini çekemeyeceğine inanarak okumayı sürdürdü.

Kayanın o noktasına uzanalı uzun bir süre geçmiş ya da bu hızlı düşüncelerin bir huzursuzluk izi bırakmış olmasından, canının acıdığım hissetti; yatak görevi gören havlunun altındaki kayanın sertliği sıkıntı vermeye başlamıştı. Uzanabileceği başka bir yer bulmak için kalktı. Bir an, ikisi de aynı derecede elverişli görünen iki yer arasında, kararsız kaldı: Biri, yanmış kadının bulunduğu kumsala daha uzaktı (daha doğrusu, kumsalın görünmesini engelleyen bir kaya çıkıntısının ötesindeydi), öbürü daha yakındı. Yakınına gitmek, sonra belki de beklenmedik bir duruma kapılıp,

konuşmak zorunda kalarak okumadan uzaklaşmak düşüncesi, hemen daha uzak yeri seçmeye yöneltti onu, ama iyi düşününce, kadın gelir gelmez kaçmış olduğu izlenimini uyandıracağını, bunun da yakışık almayacağını anladı, bunun üzerine daha yakın yeri seçti, zaten kendisini okumaya öylesine veriyordu ki, hiç kuşkusuz bu kadının görünüşü -kaldı ki öyle ahım şahım bir güzelliği de yoktu- dikkatini dağıtamazdı. Kitabı elinde kadını görmeyecek biçimde tutarak, bir yanına uzandı, ama kolunu bu yükseklikte tutmak yorucu oluyordu, indirmek zorunda kaldı. Şimdi satırları tarayan bakışı, satırbaşı yapmak zorunda kaldığı her sefer, sayfa kenarının hemen ötesinde, tek başına tatile çıkmış kadının bacaklarıyla karşılaşıyordu. Daha rahat bir konum arayarak o da biraz yer değiştirmişti, dizlerini kaldırıp tam Amedeo'nun yönünde bacak bacak üstüne atmış olması, Amedeo'nun kadının hiç fena olmayan kimi ölçülerini daha iyi değerlendirmesine olanak veriyordu. Kısacası, Amedeo (kayanın bir çıkıntısı bir kalçasına batsa da) daha iyi bir konum bulamazdı: Yanmış kadını görmekten aldığı keyif, -bir uç keyifti, fazladan bir keyifti, ama hiçbir çaba harcanmadan elde edildiğine göre vazgeçmenin anlamı yoktu- okuma keyfine zarar vermiyordu, tersine onun olağan akışı içine karışıyordu, öyle ki artık Amedeo, bakışını başka yöne çevirme kışkırtısına kapılmaksızın okumayı sürdüreceğinden kuşku duymuyordu.

Her şey sakindi, akıp giden yalnızca satırlardı, kıpırtısız çevre okunanlara çerçeve oluşturuyordu, yanmış kadın da artık bu çevrenin gerekli bir parçasıydı. Amedeo uzun süre kıpırdamadan durabilme yeteneğine güvenmişti doğal olarak, ama kadının şimdi yerinden doğrularak, ayağa kalkıp taşların arasından kıyıya doğru gideceğini hesaba katmamıştı. Küçük çocuklardan oluşan bir kalabalığın kamış parçalarıyla iterek kıyıya çekmekte olduğu kocaman bir denizanasını yakından görmek için yerinden kalkmıştı, Amedeo hemen anlamıştı. Yanmış kadın denizanasının ters dönmüş bedenine eğilmiş, çocuklara sorular soruyordu, bacakları bu taşların üstünde yürümeye elverişsiz, çok yüksek topuklu tahta takunyaların üstünde yükseliyordu; bedeni, şimdi Amedeo'nun görmekte olduğu gibi arkadan bakıldığında, daha önce uyandırdığı izlenimden daha hoş, daha genç bir kadının bedeniydi. Serüven arayan bir erkek için, kadının balıkçı çocuklarla konuşmasının "klasik" bir fırsat olduğunu düşündü: Yanlarına gidebilir, denizanasının yakalanmasını yorumlayabilir, böylece onunla konuşabilirdi. Ama yeryüzünün bütün altınlarını verseler

yapamayacağı bir şeydi bu, bu sonuca varıp yeniden okumaya verdi kendini. Bu davranış biçimi hiç kuşkusuz, bulunduğu yerden bakınca boyutları alışılmışın ötesinde, üstelik pembe ile mor arası acayip bir renkte denizanasına duyduğu doğal merakı gidermesini de engelliyordu. Deniz hayvanlarına duyduğu bu ilginin yıkıcı bir yönü yoktu, okuma tutkusuyla uyumluydu, üstelik o sırada okumakta olduğu sayfaya -betimlemeli uzun bir bölümdü- dikkati azalmıştı, aslında tatile çıkmış bu kadınla konuşma tehlikesinden korunmak için, bir denizanasını yakından görüp birkaç dakika oyalanmak gibi birden ortaya çıkan, haklı istekleri kendisine yasaklaması anlamsızdı. İşaret koyup kitabı kapattı, yerinden kalktı: Tam o sırada kadın çocuklardan ayrılıp şiltesine dönmeye hazırlanıyordu. Amedeo yaklaşmaya başlarken fark etti bunu, hemen yüksek sesle bir şeyler söylemek gereksinimi duydu. Çocuklara bağırdı: “Dikkat edin! Tehlikeli olabilir.”

Hayvanın çevresine toplanmış çocuklar oralı olmadılar: Ellerindeki kamışlara hayvanı kaldırıp ters döndürmeye çalışıyorlardı, ama kadın birden döndü, merakla korku arasında bir havayla kıyıya doğru gelmeye başladı, “Korkutunuz, ısırır mı?”

“Dokunursanız derinizi yakar,” diye açıklama getirdi Amedeo ve denizanası yerine kadına doğru gitmekte olduğunu fark etti, kadın, kim bilir neden, gereksiz yere ürpermişti, kollarıyla göğsünü örtüyor, kimi kez ters dönmüş hayvana kimi kez Amedeo’ya yarı kaçamak bakışlar atıyordu. Erkek güven vermişti, böylece beklenildiği gibi konuşmaya başlamıştılar, ama önemi yoktu bunun, çünkü Amedeo kendini beklemekte olan kitaba dönecekti hemen, denizanasına bir göz atması yeterli olacaktı, bu nedenle yanmış kadını yeniden çocukların çemberinin orta yerine götürdü. Kadın şimdi parmak uçları dişlerinde korkuyla bakıyordu, yan yana dururken bir ara kolları birbirlerine değdi, ayrılmadan önce bir an öyle kaldılar. Amedeo bunun üzerine denizanalarından söz etmeye koyuldu, doğrudan bilgisi pek fazla değildi, ama ünlü balıkçıların, sualtı araştırıcılarının birkaç kitabını okumuştu, -sıradan hayvanları atlayarak hemen ünlü *manta*’dan[19] söz etmeye başladı. Tatile çıkmış kadın büyük bir ilgiyle onu dinliyordu, kadınların hep yaptıkları gibi, arada konuyla ilgisi olmayan sorular soruyordu: “Kolumdaki şu kızarıklığı görüyor musunuz? Denizanası olabilir mi?” Amedeo dirseğin az üstündeki yere baktı, değil dedi. Kızarıklığın nedeni, uzanırken oraya dayanmış olmasıydı.

Artık her şey sona ermişti. Ayrıldılar, kadın yerine döndü, o da kendi yerine gelip okumaya koyuldu. Ne az, ne fazla, ölçülü bir ara olmuştu kısa süreli olduğu için, sevimsiz olmayan bir insan ilişkisi kurulmuştu (kadın nazik, saygılı, uysaldı). Şimdi kitapta, her şeyin bir anlam, bir önem, bir tartım kazandığı bir gerçekliğe, daha yoğun, somut bir uygunluk buluyordu. Amedeo kendini kusursuz bir konumda hissediyordu: Yazılı sayfa, gerçek, derin, tutkulu yaşamı açıyordu ona, gözlerini kaldırınca da geçici, ama güzel renkler, duyumlar içeren, yedek, süslü bir dünya buluyordu, kendisini hiçbir biçimde bağlamıyordu bu dünya. Yanmış kadın, şilteden gülümseyip selam verdi, o da gülümseyip belirsiz bir selam verdi ve hemen gözlerini indirdi yeniden.

Ama kadın bir şeyler demişti.

“Efendim?”

“Hep okur musunuz böyle?”

“Eh...”

“İlginç mi?”

“Evet.”

“Kolay gelsin!”

“Teşekkür ederim.”

Gözlerini bir daha kaldırmamalıydı. Hiç olmazsa bölümün sonuna kadar. Bir çırpıda o bölümü okudu. Şimdi kadının ağzında bir sigara vardı, eliyle bir işaret yapıyordu. Amedeo’ya, kadın bir süredir dikkatini çekmeye çalışıyormuş gibi geldi.

“Bir şey mi dediniz?”

“... Kibrit... kibritiniz...”

“Yok, sigara içmiyorum... “

Bölüm sona ermişti. Amedeo hızla öbür bölümün ilk satırlarını okudu, beklemediği kadar ilgi çekici buldu, ama yeni bölüme rahat bir biçimde başlayabilmek için en kısa sürede kibrit sorununu çözmek gerekiyordu. “Durun!” Kalktı, güneşten yarı sersemlemiş, kayaların arasında sekmeye koyuldu, sigara içen birilerini buluncaya kadar. Bir kutu “minerva”[20] istedi, kadına koştu, sigarasını yaktı, koşarak dönüp “minerva”yı geri vermek istedi, “Kalsın, sizde kalsın,” dediler, yeniden bir koşuda kadına gidip “minerva”yı bıraktı, kadın teşekkür etti, allahaısmarladık demeden önce

Amedeo biraz durakladı, ama bu gecikmeden sonra başka bir şey söylemesi gerektiğini anladı ve “Denize girmiyor musunuz?” dedi.

“Birazdan gireceğim,” dedi kadın. “Siz?”

“Ben girdim.”

“Bir daha girmeyecek misiniz?”

“Gireceğim, bir bölüm daha okuyup ondan sonra.”

“Ben de sigaramı bitirip gireceğim.”

“Görüşürüz.”

“Görüşürüz.”

Bu görüşme sözü Amedeo’ya -şimdi hissediyordu bunu-tek başına tatile çıkmış kadının varlığını fark ettiğinden bu yana duyamamış olduğu bir dinginlik vermişti: Artık içinde, bu kadınla nasıl bir ilişki kuracağının ağırlığı yoktu, her şey denize girme zamanına ertelenmişti -kadın olmasa da nasıl olsa denize girecekti- şimdi içi içini yemeden, keyifle okumaya verebilirdi kendini. Öyle dalmıştı ki, bir ara -daha bölümün sonuna gelmeden- tek başına tatile çıkmış kadının, sigarasını bitirince, denize girmeye çağırmak için kalkıp yanına geldiğini bile fark etmedi. Kitabın az ötesinde takunyaları ve dimdik bacakları gördü, bakışını yukarıya kaldırdı, gözlerini yeniden sayfaya indirdi -güneş kamaştırıyordu- birkaç satırı hızla okudu, yeniden yukarıya bakarken kadının sesini duydu: “Kafanız kazan olmadı mı daha? Ben giriyorum.” Oysa orada kalıp okumayı sürdürmek, zaman zaman gözlerini kaldırmak da güzeldi. Ama daha fazla bekletemeyeceği için, Amedeo hiç yapmadığı bir şey yaptı: Bölümün sonuna doğru, neredeyse yarım sayfayı atladı, buna karşılık son satırları büyük bir dikkatle okudu, sonra kalktı. “Gidelim. Burundan mı dalıyoruz?”

Dalmaktan söz edilmesine karşılık, kadın bir basamaktan dikkatli bir biçimde kendini suyun üstüne bıraktı. Amedeo, her zamankinden daha yüksek bir kayadan balıklama atladı. Güneşin, daha yavaş yavaş alçaldığı bir saatti. Deniz altın sarısıydı. Bu altının içinde, biraz birbirlerinden uzak, yüzdüler: Arada Amedeo suyun içine birkaç kulaç dalıyor, altından geçerek kadını korkutuyordu. Gönlünü eğlendiriyordu, yaptığı çocukça bir işti, biliyordu, ama fark çok fazla değildi. Sarı yansımaların dışında, sanki dipten bir mürekkep karanlığı yükseliyormuş gibi, su maviliğini yoğunlaştırıyordu. Bir yararı olmuyordu, kitaplardaki yaşamın tadını hiçbir şey vermiyordu. Amedeo, suyun orta yerindeki kimi sakallı kayaların

üstünden geçer, ürken kadını yönlendirirken (küçük bir adaya çıkarmak için kadının kalçalarını, göğüslerini sıkmıştı, ama suyun içinde kalmaktan elleri duyarsızlaşmıştı, parmak uçları beyazlamış, pörsümüştü) bakışlarını, kitabın renkli kapağının belli olduğu kıyıya gittikçe daha sık çeviriyordu. Arasına işaret koyduğu sayfaların içinde yarım bıraktığının dışında, başka bir öykü, başka bir olası beklenti yoktu, gerisi bomboş bir kopukluktu.

Ama kıyıya dönme, kadının çıkmasına yardımcı olma, kurulanma, sırayla omuzları kurutma bir tür yakınlaşmaya yol açtı, öyle ki Amedeo şimdi gidip kendi başına oturmanın kabalık olacağını düşündü. “Gidip kitapla yastığı alayım, burada okurum kitabımı,” dedi. *Okurum*, diyerek vurgulamaya özen göstermişti. Kadın da: “İyi olur, ben de bir sigara içer, sonra *Annabella’yı*[21] okurum,” dedi.

Yanında bir kadın dergisi vardı, böylece ikisi bir arada olacak, her biri kendi hesabına okuyabilecekti. Kadının sesi, ensesine damlayan buzlu bir su damlası gibi geldi Amedeo’ya, oysa yalnızca, “Orası sert değil mi? Şiltenin üstüne gelin, yer açıyorum size,” diyordu. Nazik bir öneriydi, şiltenin üstü rahattı, Amedeo seve seve kabul etti. Biri bir yöne, öbürü başka yöne uzandılar. Kadın konuşmuyordu artık, resimli sayfaları çeviriyordu, Amedeo kendini okumaya vermeyi başardı. Gecikmiş bir günbatımının sanki azalmayan, ama hafifçe yumuşayan sıcağı ve ışığı gibi bir güneş vardı. Amedeo’nun okumakta olduğu roman, kahramanların ve çevrenin en büyük gizlerinin açıklanmış olduğu bir noktaydı, bildik bir dünyada deviniliyordu, okurla yazar arasında bir tür eşitliğe, güvene ulaşılmıştı, birlikte yol alıyorlardı, bir daha ayrılmayacaklardı hiç.

Kauçuk küçük şiltenin üstünde eklemlerin uyuşmaması için gereksinim duydukları küçük devinimler de yapılabiliyordu ve erkeğin bir yöndeki bacağı, kadının başka yöndeki bacağına bitişti bir ara. Erkeğin şikâyeti yoktu bundan, bacağını çekmedi, anlaşılan kadının da yoktu, çünkü o da kıpırdamadı. Dokunmanın yumuşaklığı okumaya ekleniyor ve Amedeo'ya göre tamamlıyordu onu, buna karşılık kadın için durum değişik olmalıydı, çünkü yerinden kalkmış, oturmuş ve "Hiç..." demişti.

Amedeo başını kitaptan kaldırmak zorunda kaldı. Kadın ona bakıyordu, gözleri sertti.

"Bir şey mi oldu?" diye sordu Amedeo.

"Hiç bıkmaz mısınız okumaktan?" dedi kadın. "İyi bir arkadaş değilsiniz siz! Kadınlarla konuşmak gerektiğini bilmiyorsunuz," diye ekledi, belki yalnızca alaycı olmak isteyen bir yarım gülümsemeyle, ama o sırada romandan kopmamak için ne istenirse vermeye hazır olan Amedeo'ya bir tehdit gibi geldi bu. "Ne demeye buraya geldim?" diye geçirdi aklından. Yanında bu kadın oldukça artık tek bir satır okuyamayacağı ortadaydı.

"Hata ettiğini anlatmalı ona," diye düşündü içinden, "benim plaj gevezeliği yapmaya en az yatkın biri olduğumu, güvenilmemesi gereken biri olduğumu." Yüksek sesle "Konuşmak mı?" dedi. "Nasıl konuşmak?" ve bir elini ona doğru uzattı. "Bakın, şimdi ellerimi size değdirecek olsam, böyle yersiz bir davranış nedeniyle hiç kuşkusuz, alınır, belki de bana bir tokat atıp gidersiniz." Ama belki doğal bir çekingenlik, belki de aslında peşinde koştuğu, değişik, yumuşak bir hayranlık nedeniyle, okşayışı kaba, kışkırtıcı olacak yerde, çekingen, hüzünlü, sanki yakarır gibi oldu: Parmaklarını kadının boynunda gezdirdi, boyunda asılı küçük bir kolyeyi kaldırdı, bırakıp düşürdü. Kadının karşılığı önce boyun eğer gibi, biraz da alaycı, ağır bir devinim oldu - erkeğin elini sıkıştırmak için, çenesini yana eğdi- sonra hesaplanmış bir saldırganlıkta olduğu gibi hızlandı: Erkeğin elinin sırtını ısırdı. "Ay!" dedi Amedeo. Birbirlerinden ayrıldılar.

"Böyle mi konuşursunuz siz?" dedi kadın.

"Anlaşıldı, benim konuşma biçimimden hoşlanmıyor, ben de konuşmam, kitabımı okurum," diye düşündü Amedeo büyük bir hızla ve hemen yeni bir satırbaşına yöneltti gözlerini. Ama kendini kandırmaya çalışıyordu, artık çok ileri gitmiş olduklarını, yanmış kadınla arasında artık kesintiye uğratılamaz bir gerilim oluştuğunu anlıyordu, kesintiye uğratmak

istemeyen ilk kişinin kendisi olduğunu da anlıyordu, artık yalnızca okumanın sürükleyici içsel gerilimin öbür gerilime koşut bir gelişme izlemesini sağlayacak biçimde davranabilir, böylece kadından da, kitaptan da vazgeçmemiş olurdu.

Kadın sırtını bir kayaya dayayarak oturuyordu, o da yanına oturup bir elini kadının omzuna doladı, kitabı dizinde tutuyordu. Kadına doğru döndü, onu öptü. Ayrıldılar, tekrar öpüştüler. Sonra erkek başını kitaba eğip yeniden okumaya koyuldu.

Okuyabildiği kadar okumak istiyordu. Korkusu romanı bitirememekti: Bir deniz kıyısı serüveninin başlaması, dingin yalnızlık saatlerinin sona ermesi, tatil günlerine bambaşka bir hızın el koyması demekti; oysa bir kitapla özdeşleşmiş biri, okumaya ara vermek zorunda kalır da bir süre sonra yeniden başlarsa, alacağı keyfin büyük bir bölümü yiterdi, bir sürü ayrıntı unutulurdu, eskisi gibi içine girilemezdi kitabın.

Güneş yavaş yavaş batıyordu ilk burnun arkasından, daha sonraki burnun arkasından, daha da sonraki burnun arkasından, önden vurup renklerini yok ediyordu burunların. Kıyıda denize girenlerin hepsi gitmişti. Şimdi yalnızdılar. Bir kolu tatil yapan kadının omzunda, Amedeo kitabını okuyor, kadının boynunu, kulaklarını öpüyordu -kadının bundan hoşlandığım sanıyordu- arada, kadın döndüğünde de dudaklarından öpüyor, sonra kitabını okumaya koyuluyordu yine. Anlaşılan, bu kez en uygun dengeyi yakalamıştı: Yüzlerce sayfa okuyabilirdi bu biçimde. Ama durumu değiştirmek isteyen yine kadın oldu. Sertleşmeye, neredeyse onu itmeye başladı, sonra: “Geç oldu. Dönelim. Ben giyiniyorum,” dedi.

Bu ani karar yepyeni ufuklar açıyordu. Amedeo bir süre bocaladı, iyi mi, kötü mü olacağını hesaplayamadı. Kitabın en heyecanlı yerlerinden birine gelmişti, kadının “Ben giyiniyorum,” tümcesi, duyulur duyulmaz zihninde hemen bir başka tümceye dönüşmüştü: “O giyinirken, ben de kesintisiz olarak birkaç sayfa okuyacak zaman bulurum.”

Ama kadın: “N’olursun havluyu tut da, kimse görmesin,” dedi, ilk kez sen diyordu ona. Gereksiz bir önlemdi, çünkü kayaların orada kimse kalmamıştı, ama Amedeo yine de karşı çıkmayıp havluyu tuttu, zaten havluyu oturduğu yerden tutup dizlerindeki kitabı okumayı sürdürebiliyordu.

Havlunun gerisinde kadın, erkeğin kendisine bakıp bakmadığına dikkat etmeksizin mayonun üstünü çıkarmıştı. Amedeo okuyor gibi yapıp ona mı

bakması gerektiğini yoksa bakar gibi yapıp okuması mı gerektiğini bilemiyordu. İkisine de ilgi duyuyordu, ama kadına bakmanın fazla patavatsızlık, okumayı sürdürmenin ise fazla ilgisizlik olacağını düşünüyordu. Kadın denizden çıktıktan sonra açıkta üstünü değiştirenlerin yaptıkları gibi önce giyinip sonra içindeki mayoyu çıkarma sistemini uygulamıyordu: Hayır, göğüslerini çıplak bıraktıktan sonra şimdi *slipi* de çıkarıyordu. İşte ilk kez bu sırada yüzünü erkekten yana çevirdi: Hüzünlü bir yüzdü, ağzında acı bir kıvrım vardı, başını sallıyor, sallıyordu ve erkeğe bakıyordu.

“Olacaksa bir an önce olsun,” diye düşünen Amedeo, elinde kitap, bir parmağı sayfaların arasında, yerinden fırladı, ama o bakışta okudukları, öfke, acıma, yılgınlık, şuna benzer sözler: “Budala, bunu da yapalım, bir bu kalmıştı, ama sen de hiçbir şeyden anlamıyorsun tıpkı ötekiler gibi...”, daha doğrusu *okuyamadıkları,* çünkü bakışları okumayı bilmiyordu, yalnızca içgüdüsel olarak sezdikleri, öyle hızlı bir kavuşma isteği uyandırdı ki onda, kadına sarılıp da birlikte küçük şiltenin üstüne düşerlerken, kitabın denize düşüp düşmediğine bakmak için başını zorlukla çevirebildi.

Oysa tam şiltenin yanına düşmüştü, açıktı, ama birkaç sayfa çevrilmişti, kucaklaşmaların coşkusuna kapılmış olan Amedeo, yine de kaldığı sayfaya işaret şeridini koyabilmek için bir elini kurtarmaya çalışıyordu: Yeniden hızla okumaya başlarken, nerede kaldığını bulmak için sayfaları karıştırmak kadar sıkıcı bir şey yoktu.

Sevişmelerinin uyumu kusursuzdu. Belki daha da uzayabilirdi, ama karşılaşmalarında her şey yıldırım hızıyla olmamış mıydı?

Ortalık kararıyordu. Kayalar hafif bir eğimle aşağıdaki küçük koya ulaşıyordu. Kadın şimdi oraya inmişti, yarı beline kadar suyun içindeydi. “Sen de gel, son bir defa girelim...” Amedeo, bir dudağını ısırarak, kitabın bitmesine kaç sayfa kaldığını hesaplıyordu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Evli Bir Kadının Serüveni

Bayan Stefania R. sabah altıda eve dönüyordu. İlk kez oluyordu.

Otomobil giriş kapısının önünde durmamıştı, biraz önce, köşe başında durmuştu. Kendisini orada bırakmasını Fornero'dan o istemişti. Çünkü kocası seyahatte iken şafak vakti genç bir erkekle eve döndüğünü kapıcının görmesini istememişti. Fornero motoru durdurur durdurmaz, elini omzuna atmaya kalktı. Stefano R. geri çekildi, evin yakınlığı her şeyi değişik kılıyordu. Beklenmedik bir aceleyle otomobilden indi, Fornero'ya motoru çalıştırıp gitmesini işaret etmek için eğildi, yüzü paltosunun yakasına gömülü, hızlı küçük adımlarla uzaklaştı. Kocasını aldatmış mıydı?

Dış kapı kapalıydı daha. Stefania R. beklemiyordu bunu. Anahtarı yoktu. Anahtarı olmadığı için geceyi dışarıda geçirmişti. Olayın nedeni buydu, belirli bir saate kadar kapıyı açtırmanın çeşitli yolları vardı, daha doğrusu anahtarı olmadığını daha önce düşünmeliydi; oysa bir şey yapmamış, sanki bilerek böyle davranmıştı. Akşam yemeğine eve döneceğini sandığı için, öğleden sonra anahtarı almadan çıkmıştı, ama çoktandır görmediği arkadaşlarıyla, onların erkek arkadaşlarına takılmış, hep birlikte önce yemek yemişler, sonra birinin evinden çıkıp bir başkasınınkine gitmiş, içip dans etmişlerdi. Gece yarısı ikide, anahtarsız olduğunu ansıdığında, artık çok geçti. Bütün bunlar o çocuğa, Fornero'ya biraz tutulduğu için olmuştu. Tutulmuş muydu? *Biraz* tutulmuştu. Her şeyi kendi boyutları içinde görmeliydi: ne fazla, ne de eksik. Doğru, geceyi onunla birlikte geçirmişti, ama böyle demek doğru değildi, aşırıya kaçmak oluyordu; kapının açılma saatinin gelmesini o çocukla birlikte beklemişti. Hepsi buydu. Kapıyı altıda açtıklarım sanıyordu, altıda dönmek için acele etmişti. Saat yedide gelen gündelikçi kadının da geceyi dışarıda geçirdiğini anlamasını istememişti. Üstelik o gün kocası da dönüyordu.

Ama kapıyı kapalı bulmuştu, ıssız sokakta, sabahın ilk ışıkları altında tek başınaydı, ışık günün başka saatlerine oranla daha saydam olduğu için her şey sanki bir merceğin ardından görülüyor gibiydi. Bir pişmanlık duydu, saatlerdir yatağında uyuyor olmayı, her sabah olduğu gibi derin sabah uykusunda olmayı özledi, kocasının yakınlığım, ayrıca korumasını

özledi. Ama bir an, belki de daha az sürdü bu: Belki pişmanlık duymak istemişti, ama gerçekte duymamıştı. Kapıcının daha kapıyı açmamış olması sıkıcıydı, ama erken sabah havasının, bu saatte orada tek başına olmanın kanını kamçıladığım hissediyor, hoşuna gidiyordu bu. Fornero'yu göndermiş olduğuna da pişman değildi: Onunla birlikte biraz sinirli olacaktı, oysa tek başına, bambaşka bir telaş içindeydi, biraz genç kızlığındaki gibiydi, ama bir başka türlüydü.

Açıkça söylemesi gerekiyordu: Geceyi dışarıda geçirdiği için hiçbir pişmanlık duymuyordu. Vicdanı rahattı. Rahattı, çünkü artık adımım atmıştı, çünkü en sonunda evlilik görevlerini bir kenara bırakmıştı, yoksa tersine, direndiği için, her şeye karşın bağlı, sadık kaldığı için mi rahattı? Stefania bunları soruyordu kendi kendine, durumun gerçekten ne olduğunun belirsizliği, güvensizliği sabah serinliğine eklenince hafifçe ürperdi.

Artık kendisini kocasını aldatmış bir kadın sayacak mıydı, saymayacak mıydı? Elleri uzun paltosunun ceplerinde, ileriye, geriye doğru birkaç adım attı. Stefania R. birkaç yıllık evliydi; kocasını aldatmak aklının ucundan bile geçmemişti. Hiç kuşkusuz, sürdürdüğü evli kadın yaşamında beklentileri, daha bir şeylerin eksik olduğu bilinci vardı. Genç kızlık beklentilerinin uzantısı gibiydi, sanki erginlik öncesinden tam olarak çıkamamıştı daha, ama şimdi yeni bir erginlik öncesinden, kocası karşısında ergin olamamaktan çıkma fırsatını bulmuştu, sonunda eşitti, bütün dünyaya karşı. Kocasını aldatmayı mı beklemişti? Kocasını Fornero ile mi aldatmıştı?

Karşı kaldırımda, birkaç bina ötedeki barın kepenklerini kaldırmış olduğunu gördü. Fornero çocuktu. Ciddi ciddi düşünülemezdi üstünde. Küçük otomobiliyle bütün gece gezdirmişti onu, şafağın söktüğünü görünceye dek tepenin önünü, arkasını, ırmak boyunu dolaşmışlardı. Bir ara benzin bitmiş, arabayı itmek, uyuyan bir benzinciyi uyandırmak zorunda kalmışlardı. Çocuklar gibi geçirmişlerdi geceyi. Fornero'nun girişimleri, üç dört kez tehlikeli olmuştu, bir keresinde, onu oturduğu pansiyonun kapısına kadar götürmüş, arabayı durdurup dayatmıştı: "Artık uzatma, gel benimle yukarıya." Stefania çıkmamıştı. Doğru mu yapmıştı? Peki sonrası? Şimdi düşünmek istemiyordu bunları, uykusuz bir gece geçirmişti, uykusu vardı. Daha doğrusu, uykusu olduğunun daha farkında değildi, çünkü sıradışı bir ruhsal durum içindeydi, ama yatağa girer girmez hemen uyuyacaktı. Mutfaktaki tahtaya "Beni uyandırma," diye yazacaktı

gündelikçi kadın için. Belki de daha sonra kocası uyandırırdı, gelince. Kocasını seviyor muydu hâlâ? Elbette seviyordu. Peki sonra? Kendine soru sormuyordu artık. Biraz tutulmuştu Fornero'ya. Biraz. Bu uğursuz kapıyı ne zaman açacaklardı?

Barda iskemleler bir araya toplanmıştı, yerde talaş vardı. Tezgâhta yalnızca bir garson vardı. Stefania içeri girdi, bu alışılmamış saatte burada bulunmaktan rahatsızlık duymuyordu. Kimsenin bir şey bilmesi gerekmiyordu. Erken kalkmış, tren istasyonuna gidiyor ya da o anda gelmiş olabilirdi. Kimseye hesap vermek zorunda değildi burada. Kendini yalnız hissetmenin hoşuna gittiğini hissetti.

"Büyük bir kahve, çok sıcak," dedi garsona. Daha önce adım atmamış olduğu bu bardaki adamla arasında sanki bir alışkanlık varmış gibi, kendine güvenen bir havaya girmişti.

"Başüstüne, bir dakika bekleyeceksiniz, makine ısınıyor," dedi garson. Sonra ekledi:

"Sabahları benim ısınmam makineninkinden daha uzun sürüyor."

Stefania gülümsedi, paltosunun yakasının içine gömüldü,

"Brrr..." dedi.

Barda başka bir müşteri daha vardı, ötede ayakta durmuş, vitrinden dışarı bakıyordu. Stefania'nın çıkardığı sese döndü, Stefania onu ancak o zaman fark etti, iki erkeğin varlığı, birden bilincini harekete geçirdi, tezgâhın arkasındaki aynaya bakarak iyice tarandı. Yo, geceyi dolaşarak geçirdiği hiç belli olmuyordu, yalnızca biraz solgundu. Çantasından pudra kutusunu çıkarıp pudra süründü.

Adam tezgâha gelmişti. Beyaz ipekli bir boyun atkısı takmış, koyu renk bir pardösü giymişti, altında lacivert bir takım vardı. Sözünü kimseye yöneltmeden, "Bu saatte uyanık olanlar," dedi, "ikiye bölünürler, ya devamcı olurlar ya tamamcı."

Stefania, gözlerini adamın üstünde durdurmadan, hafifçe gülümsedi. Adamı iyice görmüştü zaten, biraz içli, biraz sıradan bir yüzü vardı, kendilerine ve dünyaya tam anlamıyla boş vererek yaşlanıp bilgelikle aptallık arası bir konuma ulaşanların yüzlerine benziyordu.

"... Güzel bir kadın görüp de 'Günaydın,' dedikten sonra..." ağzında sigarasını çıkarıp Stefania'ya doğru eğildi.

“Günaydın,” dedi Stefania, biraz alaycı, ama kızmadan kendi kendine sorarsın: devam mı, tamam mı? Tamam mı, devam mı? Püf noktası buradadır işte.”

“Nasıl?” dedi Stefania, anlamış, ama oyuna katılmak istemeyen bir havayla. Adam onu inceliyordu saygısızca, ama bir önemi yoktu bunun Stefania için, adamın “devamcı” olduğu anlaşılsa da.

“Siz necisiniz?” dedi muzipçe, adamın gececi ağzıyla konuştuğunu anlamıştı, böyle olduğunu anlamazlarsa belli ki hemen bozuluyordu.

“Ben mi? Devamcıyım! Hep devam!”

Bir süre durakladı. “Niye sordunuz? Belli olmuyor mu?” Gülümsedi ona, ama artık kendisini alaya almak istiyordu. Bir süre öyle kaldı, ağzının tadı yokmuş gibi yutkundu. “Gün ışığı kovalar beni, baykuşlar gibi yuvama dönerim,” dedi dalgın, sanki rol yapıyordu.

“Sizin sütünüz, sizin de kahveniz,” dedi garson.

Adam bardağı üfledi, yavaş yavaş içmeye başladı. “İyi mi?” dedi Stefania.

“Berbat,” dedi o, sonra ekledi, “zehri alır diyorlar. Artık nasıl alır bendeki zehri. Zehirli bir yılan beni sokacak olsa, kuyruğu titretir.”

“Canınız sağ olsun,” dedi Stefania. Alayın ölçüsünü kaçırmıştı. Nitekim adam:

“Bana panzehir ne biliyor musunuz?” dedi, lafı nereye getireceği belli değildi.

“Borcum ne kadar?” dedi Stefania garsona.

“... Hep peşinde koştuğum o kadın,” diye sürdürdü gececi.

Stefania, kapıyı açıp açmadıklarına bakmak için çıktı. Kaldırımda birkaç adım attı. Hayır, yine kapalıydı. Bu arada adam da, peşinden gelmek ister gibi bardan çıkmıştı. Stefania geri döndü, bara girdi yeniden. Bunu beklemeyen adam biraz kararsız kaldı, o da döner gibi yaptı, sonra boyun eğdi yazgısına, yolunda yürüdü, öksürerek uzaklaştı.

“Sigaranız var mı?” diye sordu Stefania garsona. Sigarası kalmamıştı, eve döner dönmez bir sigara içmek istiyordu. Tütüncüler daha açmamıştı.

Garson bir paket uzattı. Stefania alıp parasını ödedi.

Yeniden barın kapısına gitti. Bir zincirin dizginlediği bir köpek, neredeyse üstüne atlayacaktı öfkeyle, peşinden tüfekli, fişeklikli, çantalı bir avcıyı sürüklüyordu.

“Yapma Frisette, in aşağı,” diye bağırdı avcı. Garsona da: “Bir kahve” dedi.

“Güzel hayvan,” dedi Stefania köpeği okşayarak. “Setter mi?”

“Epagnuel breton,” dedi avcı. “Dişi.”

Hayvan gençti, biraz saldırgandı, ama daha çok ürkekliktendi bu.

“Kaç yaşında?”

“On aylık oluyor. İn aşağı Frisette. Aferin.” “Kekliklerden ne haber?” dedi garson. “Aslında köpek biraz koşsun diye gidiyorum...” dedi avcı. “Uzağa mı?” diye sordu. Stefania. Avcı çok uzak olmayan bir yerin adını söyledi. “Otomobille hemen varılıyor. Saat onda dönmüş oluyorum işe... “

“Çok güzel oraları,” dedi Stefania. Konuşma sona ermesin istiyordu, konuştukları önemli olmasa da.

“Vadi bomboş, tertemiz, alçak otlu, fundalık, üstelik sabahları sis de olmuyor, her yer apaçık... Köpek koşacak olsa...”

“İşe onda gidecek olsam, dokuzu çeyrek geçeye kadar uyurum ben,” dedi garson.

“Aslında uykuyu ben de severim,” dedi avcı, “ama herkes daha uyurken orada olmak hoşuma gidiyor, bilmiyorum, bir tutku...”

Stefania bu kendini haklı çıkarma havasının ardında, delikanlının keskin gururunun, uyuyan kente duyduğu öfkenin, kendini değişik hissetme saplantısının yattığını hissediyordu.

“Alınmayan, ama,” dedi garson, “avcılara hep çılgın gözüyle bakarım ben. Sabahın köründe kalktıkları için, başka bir şeyden değil.”

“Ben hak veriyorum,” dedi Stefania.

“Bilmem ki,” diyordu avcı, “bu da bir tutku işte.” Stefania’ya bakmaya koyulmuştu, avcılık konusundaki deminki yarım inanmışlığı şimdi tümüyle yok olmuş gibiydi, Stefania’nın varlığı, bütün düşünce biçiminin yanlış olduğu, mutluluğun kendisinin peşinde koştuğundan başka bir şey olduğu kuşkusunu doğurmuştu sanki.

“Gerçekten de, hak veriyorum ben, böyle bir sabah...” dedi Stefania.

Avcı, konuşmak isteyen, ama ne diyeceğini bilemeyen biri gibi durakladı biraz. “Hava böyle kuru, serin olunca, köpeğe çok iyi geliyor,” dedi. Kahveyi içmiş, parasını ödemişti, köpek dışarı çıkmak için çekiyor, o kararsız duruyordu hâlâ. Damdan düşer gibi: “Öyleyse siz de gelin,” dedi.

Stefania gülümsedi. “Bir daha karşılaştığımızda, söz.”

Avcı “Eh...” dedi konuşmayı sürdürebilecek bir fırsat arıyordu. Sonra “Gidiyorum artık. Hoşça kalın,” dedi. Selamlaştılar, avcı köpeğin kendisini dışarıya sürüklemesine ses çıkarmadı.

Bir işçi girmişti. Bir likör söyledi. Kadehini kaldırarak, “Erken kalkanların sağlığına, en başta da güzel kadınların,” dedi. Genç olmayan, neşeli görünüşlü bir adamdı.

“Sağlığınıza,” dedi Stefania, yavaşça.

“Sabah erkenden, insan kendini dünyanın sahibi sanıyor,” dedi işçi.

“Akşam sanılmıyor mu?” diye sordu Stefania.

“Akşam uyku bastırıyor, hiçbir şey düşünülmüyor,” dedi o. “Dertler geliyor akla...”

“Sabahları peş peşe bir sürü şey düşünürüm ben,” dedi garson.

“İşe gitmeden önce biraz hava alacaksın. Fabrikaya motorlu bisikletle gidiyorum, yüzüme buz gibi hava çarpa çarpa... “

“Hava düşünmeye fırsat bırakmaz,” dedi Stefania.

“Siz anladınız beni,” dedi işçi. “Anladığınıza göre bir kadeh içeceksiniz benimle birlikte.”

“Teşekkür ederim, gerçekten içemem.”

“Sabah sabah iyi gider. İki likör, usta.”

“Cidden içemem, benim yerime siz için, sevinirim.”

“Hiç mi içmezsiniz?”

“Bazen, akşamları.”

“Yanlışınız orada.”

“Olsun, bir sürü yanlış yapıyor insan.”

“Sağlığınıza,” deyip önce bir kadehi, ardından ikinciyi yuvarladı. “Bir bir daha iki eder. Bakın, anlatayım...”

Bu insanların, bu değişik insanların arasında Stefania tek başınaydı ve onlarla laflıyordu. Rahattı, kendine güveni tamdı, keyfini kaçıran hiçbir şey yoktu. Bu sabahın yeniliği buydu.

Kapıyı açıp açmadıklarına bakmak için bardan çıktı. İşçi de çıktı, motorlu bisikletini çalıştırdı, eldivenlerini geçirdi. “Üşümüyor musunuz?” diye sordu Stefania. İşçi göğsüne vurdu, gazete sesleri geliyordu. “Zırh kuşandım.” Sonra yerel ağızla “Allahaısmarladık,” dedi. Stefania da yerel ağızla karşılık verdi ve işçi gitti.

Stefania, artık geri dönemeyeceği bir şeyin gerçekleştiğini anlamıştı. Erkekler arasında, gececinin, avcının, işçinin arasındaki bu yeni davranış biçimi, onu değişik kılmıştı. Kocasını aldatması buydu, onların içinde, böyle onlarla eşit biçimde olmasıydı. Fornero'yu artık ansımıyordu bile.

Giriş kapısı açıktı. Stefania R. hızlı hızlı evine döndü. Kapıcı görmedi onu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Bir Yolcunun Serüveni

Kuzey İtalya'da bir kentte oturan Federico V. Roma'da oturan Cinzia U.'yu seviyordu. İşlerinden fırsat bulur bulmaz trene atlayıp başkente gidiyordu. Çalışırken de, eğlenirken de zamanı çok tutumlu bir biçimde kullanma alışkanlığında olduğundan, hep geceleri yola çıkıyordu: Kalabalık olmayan -bayramlar dışında- bir gece treni vardı, Federico uzanıp uyuyabiliyordu.

Oturduğu kentte Federico'nun günleri sinirli bir biçimde geçiyordu, tıpkı iki tren arasındaki aktarmayı bekleyen ve zamanı kendine göre değerlendirirken, tarifeyi aklından çıkarmayan bir yolcunun saatleri gibi. Ama sonunda yola çıkma akşamı gelip de, işlerini tamamlayıp yol çantasıyla birlikte istasyona doğru yürümeye başladığında, treni kaçırmamak için acele etmesine karşın, içini bir dinginliğin kapladığını hissediyordu. Saat geç olduğu için, artık son titreşmelerini yaşamakta olan istasyonun çevresindeki koşuşma, kendisinin de içinde yer aldığı doğal bir devinime dönüşüyordu sanki. Her şey sanki ona destek vermek istiyordu, istasyonun kauçuk kaplı döşemesi adımlarını çabuklaştırıyordu, engeller bile, hâlâ açık son gişede sayılı dakikalarını harcaması, büyük bir parayı bozdurma zorluğu, gazete satış kulübesinde bozukluk bulunmayışı, sanki üstlerine gidip bunları alt etme zevkini tatması için karşısına çıkıyordu.

Bu ruhsal durumdan etkilenmediği söylenemezdi: Ölçülü bir insandı, hepsi kendisi gibi pardösü giymiş, elleri çantalı, gelen ya da giden yolculardan bir farkı olsun istemiyordu, ama yine de kendini sanki bir dalganın tepesinde hissediyordu, çünkü Cinzia'ya doğru koşuyordu.

Pardösünün cebindeki eli bir telefon jetonuyla oynuyordu. Ertesi sabah Roma'da Termini İstasyonu'na iner inmez, elinde jeton, en yakın telefon kulübesine koşacak, numarayı çevirecek, "Biliyor musun, geldim sevgilim..." diyecekti. Jetonu elinde çok değerli, yeryüzünde benzeri bulunmayan bir nesneymiş, varışta kendini bekleyen şeyin, ele gelir tek kanıtıymış gibi sıkıyordu.

Yolculuk pahalıydı, Federico varlıklı değildi. Koltukları kumaş, ikinci mevki bir vagonda boş kompartıman varsa, Federico ikinci mevki bilet

alıyordu. Daha doğrusu bileti hep ikinci mevki alıyor, kalabalıksa farkı denetçiye ödeyerek birinciye geçme hakkını saklı tutuyordu. Böyle yapmakla tutumlu davranmanın, deneyimlerinden yararlanmanın, davranışlarında, düşüncelerinde özgür ve rahat olmanın zevkini tadıyordu (üstelik birinci mevki karşılığının iki kerede ve zorunluluk nedeniyle ödenmesi daha az koyuyordu).

Yaşamı başkalarınınkine oranla daha sınırlı, dış yönü daha dağınık kimi insanlar gibi, Federico sürekli olarak bir iç yoğunlaşma konumunu benimsemeye yöneliyor, çok az şeyle yetinebiliyordu, bir otel odası, hepsi kendisinin bir tren kompartımanı, dünyanın kendi yaşamına ayak uydurduğu, yalnızca kendisi için yaratıldığı, yarımadayı aşan demiryolunun onu görkemli bir biçimde Cinzia'ya kavuşturmak için yapıldığı izlenimini uyandırmaya yetiyordu. O akşam da ikinci mevki neredeyse bomboştu. Her şey yolunda gidiyordu.

Federico V. ne tekerleklerin üstünde, ne de vagonun çok içinde bir kompartıman seçti, çünkü trene acele binenlerin genellikle ilk kompartımanları atlatmak eğiliminde olduklarını biliyordu. Uzanarak yolculuk edilecek yere sahip çıkmanın incelikli ruhbilimsel yolları vardı, Federico bunları biliyor, hepsini uyguluyordu.

Örnekse, kapının perdelerini çekti, bunun şimdiden yapılması belki erken sayılabilirdi, ama ruhbilimsel bir etki uyandırmayı amaçlıyordu. Kapalı perdeler karşısında yeni bir yolcu, hemen hep içgüdüsel bir tedirginlik duyardı, bulursa, içinde belki iki üç kişi olan, ama perdeleri açık bir kompartımanı yeğlerdi. Federico çantayı, pardösüyü, gazeteleri karşısındaki, yanındaki yerlere serpiştirdi. Bu da sıradan, aşırı, yararsız olduğu apaçık bir davranıştı; oysa yararlıydı aslında. Amacı bu yerlerin tutulmuş olduğuna inandırmak değildi, böyle bir kandırmaca yurttaşlık bilincine, içtenlikli yapısına aykırı olurdu. Dağınık, albenisi az bir kompartıman izlenimi, sıradan hızlı bir izlenim yaratmak istiyordu.

Kendini salıp oturdu, göğüs geçirerek rahatladı. Her şeyin her zamanki yerinde ve kimliksiz olduğu, beklenmedik şeylerin söz konusu olmadığı bir ortamda bulunmanın kendisine rahatlık, öz bilincine varma, düşünce özgürlüğü sağladığını öğrenmişti. Bütün yaşamı düzensizlikler içinde geçiyordu, ama şimdi içindeki dürtüyle, nesnelerin devinimsiz yansızlıkları arasında kusursuz bir denge buluyordu.

Bir an sürüyordu (ikinci mevkide; birinci mevkide ise bir dakika), hemen ardından içi daralıyordu: Kompartımanın ıssızlığı, yer yer erimiş kadife, etrafın tozlu olması kuşkusu, eski tip vagonlarda perdelerin yıpranmış dokusu bir hüzün duygusu, kendinin olmayan, dokununca güven vermeyen dar bir yatakta giyinik yatma düşüncesinin sıkıntısını uyandırıyordu onda. Ama hemen, niçin yola çıktığını ansıyor, yeniden doğal haline, deniz gibi, rüzgâr gibi sevinçli, hafif o coşkuya kavuştuğunu hissediyordu, gözlerini yumarak ya da jetonu elinde sıkarak bunu kendi içinde aramak yetiyordu, ıssızlık izlenimi bozguna uğruyor, serüveniyle baş başa kalıyordu.

Ama yine de eksikliğini duyduğu bir şey vardı: Neydi? İşte: Perondan yaklaşmakta olan kalın sesi duymuştu: "Yastıkçı!" Hemen fırlayıp camı indirmiş, iki tane yüzlük tutan elini uzatarak bağırmıştı: "Bir tane de buraya." Yolculuğu her seferinde yastık satan adam başlatırdı. Kalkıştan bir dakika önce, yastıkların asılı oldukları tekerlekli tezgâhını öne doğru iterek pencerelerin dibinden geçerdi: Uzun boylu, zayıf, beyaz bıyıklı, uzun ve kalın parmaklı elleri güven veren bir ihtiyardı. Karalar giyerdi: Asker şapkası, üniforması, kaputu, boynuna sımsıkı sarılı atkısı karaydı. Kral Umberto döneminden kalma biriydi, eski bir albay ya da yalnızca sadık bir orduevi çavuşu olmalıydı.

Belki de postacıydı, posta dağıtıcısıydı: O kocaman elleriyle, parmaklarının ucunda kaldırdığı yastığı Federico'ya uzatırken, sanki bir mektubu teslim eder ya da pencereden posta kutusuna atmak ister gibiydi. Düz, yassı, tıpkı bir zarf gibi yastık, artık Federico'nun kolları arasındaydı, üstelik pullarla donanmıştı, Cinzia'ya her gün yollanan mektupların bu akşam da gönderileniydi, gece postasının görünmez yolunu, telaşla yazılmış sayfa yerine, Federico'nun kendisi, akılcı ve düzenli kuzeyin son temsilcisi yaşlı kış postacısının elinden almıştı, orta güneyin dizginlenemez tutkularına kavuşmadan önce.

Ama yine de, her şeyden önce bir yastıktı: Yani yumuşaktı (ezilmiş, tıkızlaşmış olsa da), makinede yıkanmış olmanın beyazlığı içindeydi (üstü pullanmış olsa da). Resim yazısında her imin bir kavram içermesi gibi o da içinde yatak, uzanma, özel yaşam düşüncelerini taşıyordu ve Federico daha şimdiden, gece boyunca kendisi için hain, dikenli kadifeler arasında oluşturacağı serinlik adasının tadına varıyordu. Bu kadar da değil, bu küçük dikdörtgen rahatlık, tatmak için yola çıkmak olduğu başka rahatlıkların,

başka yakınlıkların, başka tatların öncüsüydü, dahası, yola çıkmak bile, yastık kiralamak bile bunları tatmaya başlamak, Cinzia'nın egemen olduğu boyutlara, yumuşacık kollarının kapalı çemberi içine girmek dernekti.

Peronların sütunları arasında yol almaya başlayan tren sever, okşar gibi devinerek, makasların demir aralıklarından kayıyor, karanlığa dalıyor, Federico'nun o zamana kadar içinde hissettiği coşkuyla özdeşleşiyordu. Trenin yola çıkışı onu gerilimden kurtarmış, daha hafif kılmış gibi, bu gidişin aklına getirdiği bir şarkının sözlerini mırıldanarak eşlik etmeye koyuldu: *"J'ai deux amours... Mon pays et Paris... Paris toujours."*[22]

Bir erkek girdi içeri, Federico sustu. "Boş mu?" Oturdu. Federico zihninden hızlı bir hesap yapmıştı: Aslında uzanarak seyahat etmek istendiğinde kompartımanda iki kişinin olması daha iyiydi, biri bir tarafa, öbürü bir tarafa uzanırdı, kimse de rahatsız etmeyi göze alamazdı artık, oysa kompartımanın yarısı boş kalırsa, hiç beklenmedik bir sırada, Siracusa'ya giden, altı kişilik çocuklu bir aile biner, yattığın yerden kalkmak zorunda kalırdın. Federico bu nedenle, kalabalık olmayan bir trene binince en akıllı işin, boş bir kompartımana değil, içinde bir yolcunun bulunduğu kompartımana yerleşmek olduğunu çok iyi biliyordu. Ama hiç de böyle davranmıyordu: Yapayalnızlık kartını oynamayı yeğliyor ve kendi istemeden bir yol arkadaşı gelecek olursa, yeni durumun yararlarını düşünerek avunabiliyordu.

Yine öyle yaptı. "Roma'ya kadar mı gidiyorsunuz?" diye sordu yeni gelene, ardından da "Güzel, şimdi perdeleri kapatıp ışığı söndürelim, kimsenin girmesine izin vermeyelim," diye ekleyecekti. Ama adam "Hayır, Cenova'ya" karşılığını verdi. Cenova'da inip Federico'yu yine tek başına bırakması çok iyi bir şeydi, ama birkaç saatlik bir yolculuk için uzanmayacak, belki de uyanık duracaktı, ışığın söndürülmesine izin vermeyecek, ara istasyonlarda başkaları gelebilecekti. Böyle Federico bir başkasıyla yolculuğun, yararları olmaksızın sakıncaları ile karşı karşıya bulunuyordu.

Bunu düşünmeyi sürdürmedi. Gerçekliğin, kendisini rahatsız eden ya da işine yaramayan herhangi bir yönünü düşünce alanının dışına çıkarmak güçlülüğüne sahip olmuştu hep. Karşı köşede oturan adamı sildi, bir gölgeye, gri bir lekeye indirgedi. İkisinin de önlerinde açık tuttukları gazeteler, karşılıklı geçirmezliğe yardımcı oluyordu. Federico yeniden

kendini sevgi uçuşuna kaptırmayı sürdürebilirdi. *“Paris toujours...”* Gereksinim ve sabırdan örülü bu sıradan düzenlemelerle, Cinzia U. gibi bir kadının kolları arasında uçmakta olduğunu kimse düşünemezdi. Bu böbürlenme duygusunu beslemek için, Federico -yeni zenginlerin acımasızlığı ile- talihin kendisine gülmesini başkalarının sıkıntılı konumlarıyla karşılaştırmak için, (o zamana kadar yüzüne bile bakmamış olduğu) yol arkadaşını dikkate almak gereksinimini duydu.

Yabancının hiç de sıkıntılı bir havası yoktu. Yapılı, sağlam, gençten biriydi, rahat ve etkin bir havası vardı, bir spor gazetesi okuyordu, büyük bir çanta duruyordu yanında: Sözgelimi bir firma temsilcisi, bir şirket müfettişi görünüşüne sahipti. Federico V. bir an, kendinden daha becerikli, daha canlı görünen kişilerin onda uyandırdıkları imrenme duygusuna kapıldı, ama gelgeç bir izlenim oldu bu, “Sac ya da boya için yolculuk ediyor o, oysa ben...” diye düşününce hemen silinip gitti, taşan coşkuların, silinen düşüncelerin etkisiyle şarkı söylemek isteği geldi yine içinden. *“Je voyage en amour!”*[23] diye trenin gidişine uygun düştüğünü sandığı deminki tempoyla, zihninden mırıldandı, duyacak olsa temsilciyi kızdıracak sözcükler uydurup yerleştiriyordu inadına, ezgiye, *“Je voyage en volupté”*[24], ezginin inişlerini çıkışlarını elinden geldiğince abartmaya çalışıyordu, *“Je voyage toujours... l’hiver et l’ete...”* Gittikçe coşuyordu, *“l’hiver et...* i’eie,”[25] öyle ki sonunda dudaklarında, kusursuz bir zihinsel erinç gülümsemesi belirdi. O zaman, temsilcinin ona sürekli bakmakta olduğunu fark etti.

Yeni bir görünüşe büründü hemen, bir saniye önce böyle çocuksu bir ruh durumunda olduğunu yadsıyarak gazetelerini okumaya verdi kendini. Çocuksu mu? Niye olsun? Çocuksu hiçbir şey yoktu: Yolculuk onu elverişli bir zihinsel konuma getiriyordu, olgun bir insana özgü, yaşamın iyi yanlarını da kötü yanlarını da bilen ve şimdi, hakkı olan iyi yanın tadını çıkarmaya hazırlanan bir insanın konumuna. Rahat, içi tam bir erinç içinde, hızlı, coşkulu bir yaşam biçiminden kopuk görüntüler getiren haftalık renkli dergileri karıştırıyor, kendisini de etkileyecek bir şeyler arıyordu. Çok geçmeden, kendiliğindenliğin, yüzeysel yaşamın izlerini aktaran renkli dergilerin hiç de ilgisini çekmediğini anladı. Sabırsızlığı çok daha yükseklerde yol alıyordu. *“L’hiver et...* l’été!” Artık yatma zamanı gelmişti.

Beklemediği sevindirici bir şey oldu: Temsilci olduğu yerde, konumunu değiştirmeden, gazetesi dizlerinde uyumuştu, Federico otururken uyuyabilen insanları yadırgardı, özenmek bile istemezdi onlara: Ona göre trende uyumanın gerektirdiği, emek isteyen yöntemler, özenli törensellikler vardı, yolculuklardan aldığı zahmetli tat, biraz da bundan kaynaklanıyordu.

İlkin, gidilen yere buruşuk pantolonla varmamak için, temiz pantolonu eski bir pantolonla değiştirmek gerekirdi. İşlem tuvalette yapılırdı, ama önce -daha fazla devinim özgürlüğü elde edebilmek için- ayakkabıları çıkarıp terlik giymek iyi olurdu. Federico çantadan eski pantolonu, terlik torbasını çekti, ayakkabılarını çıkardı, terlikleri giydi, ayakkabıları koltuğun altına gizledi, pantolonunu değiştirmek için tuvalete gitti. *“Je voyage toujorus!”* Döndü, temiz pantolonu buruşmayacak biçimde fileye yerleştirdi. *“Trallala la-la!”* Yastığı koltuğun koridor yanındaki başına koydu, çünkü kapının sert bir biçimde açılışını, şaşkınlık içinde açılan gözlerle görmek yerine, başın üstünde gürültüsünü duymak daha iyiydi. *“Du voyage, je sais tout!”*[26] Koltuğun öbür ucuna bir gazete serdi, ayakkabılarını çıkarmıştı, ama terlikleri vardı. Minderin üstündeki bir kancaya ceketini astı, ceketin cebine bozukluk kesesini, kâğıt para tutacağım koydu, cebinde bırakacak olsa kalçasına batardı. Bileti kemerin altındaki ufak cepte bıraktı. *“Je sais bien voyager...”*[27] Buruşmasın diye temiz kazağını çıkarıp eski bir kazak giydi, gömleği ise ertesi sabah değiştirecekti. Federico kompartımana döndüğünden bu yana uyanık olan temsilci, olup biteni anlamıyormuş gibi onun hazırlanmasını izliyordu. *“Jusqua’à mon amour...”*[28] Kravatını çözüp astı, gömleğin yakasındaki balinaları çıkarıp ceketin ceplerinden birine koydu, paraların yanına *“...j’arrive avec le train!”*[29] Pantolon askısını (dışadönük olmayan bir şıklığa bağlı bütün erkekler gibi, askı kullanıyordu) ve çorap lastiklerini çıkardı, karnını sıkmasın diye pantolonun en üst düğmesini çözdü. *“Trallala la-la!”* Kazağın üstüne ceketi değil, cebindeki evin anahtarlarını çıkardıktan sonra pardösüyü giydi, çok değerli jetonu ise, en sevdikleri oyuncağı yastıklarının altına koyan çocukların fetişizmiyle yerinde bıraktı. Pardösünün bütün düğmelerini ilikledi, yakasını kaldırdı, biraz dikkat edince, pardösüyü hiç buruşturmadan içinde uyuyabiliyordu. *“Maintenant voilà.”*[30] Trende uyumak demek, saçları dimdik uyanmak, belki de daha

taranacak vakit bile bulamadan istasyona varmak demekti, bu nedenle başına bir bask beresi geçirdi. *“fe suis pret, alors.”*[31] Papaz giysisi gibi sırtından sarkan ceketsiz giyilmiş pardösüyle kompartımanda dalgalandı, kapının üstündeki perdeleri, deri ilikleri demir düğmelerle birleştirecek kadar çekti. Yol arkadaşına, ışığı söndürmek izni ister gibi bir işaret yaptı: Temsilci uyuyordu. Söndürdü. Güvenlik lambasının mavi yarı aydınlığında pencerenin perdelerini de kapatmak için davrandı, daha doğrusu yarı kapattı, çünkü her zamanki gibi bir aralık bıraktı: Sabah içeri bir güneş ışınının girmesini seviyordu. Bir şey daha kalmıştı: Saati kurmak. Artık yatabilirdi. Yumuşak pardösüsüyle, bacaklarını bükerek, elleri cebinde, elinde jeton, ayakları -hep terlikli- gazetenin üstünde, burnu yastıkta, bere gözlerinin üstünde, bir çırpıda yatay olarak koltuğun üstüne yanlamasına uzandı. Şimdi coşkulu içsel etkinliğini bilinçli olarak durultup dalgın bir biçimde yarına doğru yönelecek, uykuya dalacaktı.

Bilet denetçisinin aniden araya girmesi (kapıyı birden açıp bir eliyle bir seferde iki perdenin düğmelerini çözerken, öbür elini de ışığı yakmak için havaya kaldırırdı) kaçınılmazdı. Ama Federico onu beklememeyi yeğlerdi: Uykuya dalmadan gelecek olursa sorun yoktu, ama uykuya dalmışsa biletçi gibi, alışılmış ve kimliği bilinmeyen bir kimse yalnızca birkaç saniyeliğine uykusunu bölerdi, tıpkı açık havada uyuyan birinin bir gece kuşunun ötüşüne doğrulup sonra sanki hiç uyanmamış gibi, öbür yanına dönmesi gibi. Federico bileti küçük cebinde hazır tutar, yerinden kalkmadan biletçiye uzatırdı, gözlerini neredeyse hiç açmaz, bileti yeniden parmakları arasında hissedinceye kadar eli açık beklerdi; bileti yeniden cebine koyardı, az önceki devinimsizlik çabasının boşa gitmesi sonucunu doğuran bir işlemi yapmak zorunda olmasa, hemen dalabilirdi uykuya: Yerinden kalkar, perdelerin düğmelerini tekrar yerlerine takardı. Bu kez daha uyumamıştı, bilet denetimi her zamankinden biraz daha uzun sürdü, çünkü uyumakta olan temsilcinin toparlanıp biletini bulması uzadı. “Bendeki tepki çabukluğu onda yok,” diye düşündü Federico, bunu fırsat bilip kafasındaki şarkıyla yüklendi yine ona. “*Je voyage l’amour...*” diye mırıldandı. “*Voyager*”[32] fiilini geçişli olarak kullanma düşüncesi, küçücük bir şiirsel önsezinin uyandırdığı doyum duygusunu, en sonunda ruhsal durumuna uygun bir anlatım bulmuş olmanın hoşnutluğunu uyandırıyordu

onda. *“Je voyage amourl Je voyage liberte! Jour et nuit je cours... par les chemins-de-fer...”*[33]

Kompartıman yeniden karanlıktı. Tren görünmeyen yolu öğütüyordu. Federico yaşamdan daha ne isteyebilirdi? Böyle büyük bir mutluluğu uykudan ayıran adım küçücüktü. Sanki bir kuştüyü kuyusuna düşmüş gibi uykuya daldı. Beş, altı dakika yalnızca: Sonra uyandı. Sıcak basmıştı, terlemişti. Güze girildiği için vagonlar artık ısıtılıyordu, ama son yolculuğunda üşüdüğünü unutmadığı için pardösüyle yatmak istemişti. Kalktı, pardösüyü çıkarıp omuzlarını, göğsünü dışarıda bırakarak, battaniye gibi üstüne örttü, örterken buruşmamasına özen gösterdi yine. Öbür yanına döndü, ter vücudunda bir kaşıntı dalgası uyandırmıştı. Gömleğinin düğmesini açtı, göğsünü kaşıdı, bir bacağını da kaşıdı. Vücudunun şimdi içinde bulunduğu zorlanma, fiziksel özgürlük, deniz, çıplaklık, yüzme, koşma düşünceleri uyandırıyor ve bütün bunların doruk noktası, varoluşunun en yüce güzelliği Cinzia’nın sarılışı oluyordu. Ve yarı uykulu yarı uyanık, şimdi içinde bulunduğu rahatsızlıkla arzuladığı güzelliği birbirlerinden ayırt edemiyordu, ikisi birlikteydi, önceden kabullendiği bir mutsuzluğun içinde yüzerken, her türlü olası mutluluğu kendi içinde taşıyordu. Yeniden uyudu.

Arada sırada uyanmasına yol açan istasyon hoparlörleri, birçok kişinin sandığı gibi tümüyle rahatsız edici değildiler. Uyanarak, nerede bulunduğunu hemen bilmek, iki ayrı sevinç olanağı veriyordu: Sanılandan daha sonraki bir istasyon ise “İyi uyumuşum! Yolculuk yaptığımı bile fark etmiyorum,” diye düşünülüyordu, yok daha önceki bir istasyon ise “Güzel, yeteri kadar uyuyacak zaman var daha, rahat rahat uyumayı sürdürebilirim yine,” diye düşünülüyordu. Bu kez, yine ikinci durum söz konusuydu. Temsilci hep oradaydı, şimdi o da uzanmış, hafiften horlayarak uyuyordu. Federico’ya hâlâ sıcak geliyordu. Yarı uykulu, doğruldu, el yordamıyla elektrikli ısı ayarlayıcısını aradı, karşı taraftaki bölmede, yol arkadaşının tam başının üstünde buldu, terliklerinden biri ayağından kaymış olduğu için tek ayak üstünde dengede durmaya çalışarak ellerini uzattı, öfkeyle, kolu “en düşük” konumuna getirdi. Temsilci tam o sırada gözlerini açmış, başının üstünden uzanan eli görmüş olmalıydı: Hıçkırdı, tükürüğünü yuttu, sonra yeniden ilgisizliğe gömüldü. Federico yattığı yere attı kendini, elektrikli ayarlayıcı bir hırıltı çıkardı, bir açıklama, bir konuşma istiyormuş

gibi kırmızı minik lambasını yaktı. Federico sıcağın azalmasını sabırsızlıkla bekledi, kalkıp pencereyi bir parmak indirdi, ama tren hızlı gitmeye başlamış olduğundan, üşüyüp kapattı, ayarlayıcıyı “otomatik” konumuna doğru biraz döndürdü. Yüzü yumuşacık yastığında, ayarlayıcının çıkardığı sesleri, yeryüzü ötesi dünyalarından gelen haberler gibi dinlemeye koyuldu. Tren, uçsuz bucaksız alanların bulunduğu yeryüzünde yol alıyordu ve bütün evrende Cinzia U.’ya doğru koşan insan, tek insan oydu.

Bir sonraki uyanışı Principe İstasyonu’ndaki kahvecinin sesine oldu. Temsilci kayıplara karışmıştı. Federico perdeden duvarlarının açıklarını özenle örttü, koridorda yaklaşan her adımı, her kapı açılışını kuşkuyla dinlemeye koyuldu. Hayır, kimse gelmedi. Ama Cenova-Brignole’de, bir el kendine bir gedik açtı, debelendi, perdeleri kurtarmak istedi, başaramadı, eğilmiş bir insan gölgesi belirdi, koridora doğru yerel ağızla bağırdı: “Gelin! Burada yer var!” Ağır postal sürtünmeleri, kesik sesler yanıt verdiler, kompartmanın karanlığına dört dağcı er süzüldü, az kalsın üstüne oturuyorlardı. Bilinmeyen bir hayvanın üstüne eğilir gibi üstüne eğildiler: “A! Burada biri var!” Federico birden dirsekleri üstünde doğrulup saldırdı: “Başka kompartman bulamadınız mı?” “Bulamadık, hepsi dolu. Biz bu tarafa otururuz, siz rahatınızı bozmayın,” diye karşılık verdiler. Sinmiş izlenimi uyandırıyorlardı, oysa aslında böyle çıkışlara alışkındılar, hiçbir şeye aldırmıyorlardı; gürültülü patırtılı bir biçimde oturdular. “Uzağa mı gidiyorsunuz?” diye sordu Federico yattığı yerden, yumuşamıştı biraz. Uzağa gitmiyorlardı, ilk istasyonlardan birinde ineceklerdi. “Siz nereye gidiyorsunuz?” “Roma’ya.” “Roma’ya mı? O kadar uzak demek!” Acıyıcı şaşkınlıkları, Federico’nun yüreğinin içinde kahramanca bir böbürlenmeye dönüştü.

Yolculuk sürüyordu. “Işığı söndürebilir misiniz?” Söndürdüler ve yüzsüz kaldılar karanlıkta, gürültücü, rahatsız edici, omuz omuza. Biri pencerenin perdelerinden birini kaldırıp dışarıya baktı: Gece aydınlıktı, Federico yattığı yerden yalnızca gökyüzünü, arada da, küçük bir istasyonun kendisine göz kırpan, tavana gölgeler yayan lamba dizisini görüyordu. Dağcılar irikıyım köylülerdi, izinli olarak evlerine gidiyorlardı, uyuyan biriyle, öksüren birinin dışındakiler, yüksek sesle birbirleriyle konuşmaya hiç ara vermiyorlardı, zaman zaman karanlıkta ellerin, yumrukların havalandığı oluyordu. Zor anlaşılır yerel bir ağızla konuşuyorlardı. Federico kimi sözcükleri anlıyor, kimilerini anlamıyordu, kışladan, genelevden söz

ediyorlardı. Nedendir bilinmez, Federico onlara kızmadığını hissediyordu. Onlarla birlikteydi şimdi, neredeyse onlardan biriydi, ertesi gün Cinzia U.'nun yanında olacağını düşünmek zevki için, aniden değişecek talihinin baş döndürücülüğünü tatmak için, kendisini onlarla özdeşleştiriyordu. Deminki tanımadığı yolcuya yaptığı gibi, amacı onları aşağılamak değildi; bu kez belli etmeden onların yanında yer alıyordu, farkında olmadan Cinzia'ya doğru gitmekte olan konumlarıyla birlikteydi, Cinzia'dan en uzak olanın içindeydi, ona sahip olmanın değerinin, ona kendisinin sahip olmasının anlamının içindeydi.

Şimdi Federico'nun bir kolu karıncalanıyordu. Kaldırıp salladı, karıncalanma geçmedi, acıya dönüştü, acı ağır ağır mutluluk oldu, o bükülü kolunu havada çevire çevire döndürdü. Dağcı erlerin dördü de, ağızları bir karış açık onu gözlüyorlardı. "N'apıyor söylesene..." Sonra delikanlılığın verdiği umursamazlıkla aralarında şakalaşmaya koyuldular. Federico şimdi bir bacağındaki dolaşımı canlandırmaya çalışıyordu, bacağını yere indirip iyice bastırarak.

Yarı uykulu yarı uyanık, gürültü patırtı içinde bir saat geçti. Onları düşman saymıyordu kendine, belki "de hiç kimsenin düşmanı değildi; belki iyi bir insan olmuştu. İnecekleri istasyondan biraz önce kapıyı ve perdeyi aralık bırakarak çıktıklarında bile öfkelenmedi onlara.

Yerinden kalktı, kapattı, yalnızlığın tadına vardı yeniden, kimseye hınç duymadan.

Şimdi bacakları üşüyordu, pantolonun paçalarını çoraplarının içine soktu, ama yine üşüyordu. Bacaklarının çevresine pardösünün eteklerini doladı. Bu kez midesi, omuzları üşüyordu. Ayarlayıcıyı yeniden neredeyse "en yüksek" konumuna getirdi, yeniden örtündü, altında pardösünün fena halde buruştuğunu hissetti, ama aldırmadı, şu andaki mutluluğu için her şeyden vazgeçmeye hazırdı, başkalarına karşı iyi davranma bilinci, onu kendine karşı da iyi davranmaya ve bu genel hoşgörü içinde uyumanın yolunu bulmaya itiyordu.

Bundan sonraki uyanmaları kesintili ve kendiliğinden oldu. Eliyle perdeleri bir çırpıda açan biletçinin girişleri, aradaki bir istasyondan binip perdeleri indirilmiş bir dizi kompartıman karşısında şaşıran gece yolcularının beceriksiz denemelerinden hemen ayrılıyordu. Birden, ışığı uyuyan yolcunun yüzüne yakıveren, inceledikten sonra, ışığı söndürüp

ardında bir hapishane havası bırakarak sessizce giden polis memurunun da kapıda görünüşü ustacaydı, ama daha ani ve ürkütücüydü.

Sonra, gecenin karanlığına gömülü bir istasyonda bir adam geldi, Federico adamın geldiğini fark ettiğinde çoktan bir köşeye büzülmüştü, adamın pardösüsünün ıslak kokusundan dışarıda yağmur yağmakta olduğunu anladı. Bir daha uyandığında, kim bilir hangi görünmeyen istasyonda inmişti, onun için yağmur kokulu bir gölgeden, uzun bir soluktan öte bir değeri olmamıştı.

Üşüdü, ayarlayıcıyı "en yüksek" konumuna çevirdi, sonra ısının artışını hissetmek için elini koltukların altına soktu. Hiçbir şey hissedilmiyordu, elini aşağıda dolaştırdı, sönmüştü anlaşılan. Pardösüyü giydi yeniden, sonra çıkardı, temiz kazağı aradı, eski kazağı çıkarıp temizi giydi, üstüne eski kazağı, en üste de pardösüyü giydi, büzüldü ve demin uyumasını sağlamış olan doygunluk duygusuna ulaşmaya çalıştı yeniden, hiçbir şey ansımıyordu, aklına şarkı geldiğinde uyumuştu çoktan, o uyurken şarkı beşikte gibi sallanmayı sürdürüyordu onu, görkemli bir biçimde.’““ ‘

Sabahın ilk ışığı aralıklardan girdi, belki Toskana’nın son, belki de Lazid’nun ilk istasyonlarından birinde "sıcak kahve", "gazete" sesleri duyuldu. Yağmur yağmıyordu, ıslak camların ardında, güneş, güze karşı güneyli bir aldırmazlık sergilemeye başlamıştı. Sıcak bir şey isteği, kentli insanın güne gazetelere göz atarak başlama alışkanlığı Federico’nun tepkilerini etkiledi, pencereye koşup kahve ya da gazete ya da ikisini birden alması gerektiğini anladı. Ama kendini, hâlâ uyumakta olduğuna, hiçbir şey duymamış olduğuna öyle güzel inandırdı ki, kompartıman, Roma’ya gitmek için sabah trenlerine binen Civitavecchialıların istilasına uğradığında bile bu kanısı sürdü. Uykusunun en güzel bölümü, sabahın ilk ışıklarına rastlayan bölümü, neredeyse kesintiye uğramamış oldu.

Tam anlamıyla uyandığında, artık perdesiz camlardan giren ışık gözlerini kamaştırdı. Karşı koltuğa, sığabilecek olandan çok daha fazla insan sıralanmış gibiydi, üstelik şişman bir kadının kucağında bir de çocuk vardı, kendi koltuğunda da, bükülü ayaklarının boş bıraktığı yere bir adam oturmuştu. Erkeklerin değişik yüzleri vardı, ama üniforması sırmalarla süslü havacı bir subayın dışında, hepsinin resmi dairelerde bir işi olduğu seziliyordu; kadınların da bir bakanlıkta çalışan memur akrabalarını bulmaya gittikleri anlaşılıyordu, belli ki hepsi kendi hesabına ya da başkalarının adına, iş takip etmek için Roma’ya giden insanlardı. Ve bütün

bu insanlar, bazıları da gözlerini *Il T*empo gazetesinden kaldırarak, dizlerinin dibine uzanmış, insana benzemez biçimli, pardösüye sarmalanmış, fok balığı gibi ayaksız Federico'ya bakıyorlardı; o salyasının lekelediği yastıktan başını kaldırdı, taranmamış saçları, başında bask beresi, yanağında kılıfın kıvrımının izi doğruldu, bir fok gibi, biçimden yoksun devinimlerle gerindi, bacaklarını kullanmaya başladı, terliklerini yanlış ayaklara giydi, düğmelerini çözdü, üst üste giyilmiş kazaklarla buruşmuş gömlek arasından kaşındı, hâlâ mahmur gözlerle onları tarayıp gülümsedi.

Pencereden alabildiğine Roma kırları uzanıyordu. Federico bir süre öyle, elleri dizlerinde durdu, hep gülümseyerek, sonra yanındaki adamın dizleri üstündeki gazeteyi almak için işaretle izin istedi. Başlıklara göz attı, her zaman olduğu gibi, eski bir bölgede bulunduğu duygusuna kapıldı, pencerenin önünden geçmekte olan su kemerlerine baktı ilgisiz bir biçimde, gazeteyi geri verdi, çantadan *necessaire'i*[34] almak için ayağa kalktı.

Terimini İstasyonu'nda vagondan ilk inen o oldu, bir gül gibi tazeydi. Elinde jetonu sıkıyordu. Sütunlarla satış bölmeleri arasında kalan girintilerdeki gri telefonlar yalnızca onu bekliyordu. Jetonu attı, numarayı çevirdi, uzakta çalan zili yüreği çarparak dinledi, Cinzia'nın daha uyku kokulu, ılık, yumuşacık “Alo...”sunu duydu, artık birlikte geçirecekleri günlerin gerilimi, saatlerin soluk soluğa savaşımı içindeydi, geçirdiği gecenin kendisi için ne anlama geldiği konusunda ona bir şey demeyi başaramayacağını anladı, acımasız gündüzlerin ezdiği her eksiksiz aşk gecesi gibi, gecenin uçup gitmeye başladığını hissediyordu.

Çeviren: Rekin Teksoy

Bir Karı-Kocanın Serüveni

Arturo Massolari işçiydi, sabah altıda sona eren gece vardiyasında çalışıyordu. Eve dönmek için güzel havalarda bisikletle, yağışlı aylarda ve kışın da tramvayla uzun bir yol giderdi. Eve altı kırk beşle yedi arasında, yani karısı Elide'nin çalar saatini çalmasından bazen az önce, bazen da az sonra varırdı.

İki gürültü: çalar saatin sesiyle, kapıdan giren ayakların sesi çoğu kez Elide'nin zihninde birleşir, uykusunun, yüzü yastığa gömülü, daha birkaç saniye tadını çıkarmaya çalıştığı tıkız sabah uykusunun derinliklerinde yakalardı onu. Sonra birden yataktan fırlar, saçları gözlerinin önünde kör gibi kollarını sabahlığa geçiriverirdi. Mutfakta, işe götürdüğü çantadan boş kapları çıkarıp sefertasını, termosu musluğun içine koymakta olan Arturo'nun karşısına böyle çıkardı. Arturo ocağı yakmış, kahveyi koymuş olurdu. Arturo ona bakar bakmaz, Elide'nin içinden bir elini saçlarına götürmek, gözlerini iyice açmak gelirdi, eve dönen kocasını kendisini hep böyle dağınık, yarı uykulu görmesinden sanki biraz utanırdı. Birlikte uyuduklarında böyle olmazdı, sabah ikisi birlikte uyku mahmurluğunu atmaya çalışır, aynı durumda olurlardı.

Bazen de çalar saatin çalmasından bir dakika önce elinde kahve fincanı, Arturo odaya girip onu uyandırırdı, bu durumda her şey daha doğal olurdu, uykudan sıyrılma tatlı bir tembelliğe bürünürdü, gerinmek için kalkan çıplak kollar en sonunda onun boynuna dolanırdı. Sarılırlardı birbirlerine. Arturo'nun üstünde su geçirmez montu olurdu, buna değince havanın nasıl olduğunu anlardı kadın: Nemli ya da soğuk oluşuna göre yağmur mu yağıyordu, sis mi vardı, kar mı yağıyordu anlardı. Ama yine de sorardı ona: "Hava nasıl?" O ise her zamanki gibi yarı alaycı, anlatmaya koyulurdu, sondan başlayarak karşılaştığı aksilikleri sıralardı, bisikletle gelişini, fabrikadan çıktığında havanın, bir akşam önce fabrikaya gidişteki havadan değişik olduğunu, işle ilgili sorunları, işyerindeki dedikoduları anlatıp dururdu.

O saatte ev yeteri kadar ısıtılmamış olurdu hep, ama Elide soyunur, biraz ürpererek banyoda yıkanırdı. Arkasından Arturo gider, daha telaşsız soyunur, o da yıkanırdı ağır ağır, işyerinin kirini pasını atardı üstünden. İkisi de yarı çıplak, biraz üşüyerek aynı lavabonun başında dururlar, arada itişir,

birbirlerinin elinden sabunu, diş macununu kaparlar, bir yandan da birbirlerine söyleyeceklerini söylemeyi sürdürürlerdi, sonra yakınlaşma zamanı gelirdi, kimi kez sırayla sırtlarını ovalamaya yardım ederlerken, araya okşamalar girer, birbirlerine sarılırlardı.

Ama birden Elide, “Saat kaç olmuş,” der, koşup acele ayakta çorap lastiğini takar, etekliğini giyerken, fırçayı saçlarında aşağıya yukarıya dolaştırır, dudakları arasında tokalar, yüzünü komodinin aynasına yapıştırırdı. Arturo peşinden gelirdi, bir sigara yakmış olurdu, ayakta durur, sigarasını içerek ona bakardı, her seferinde de hiçbir şey yapmadan orada durmanın sıkıntısını yaşadığı görülürdü. Elide hazırdı artık, paltosunu koridorda giyerdi, öpüşürlerdi, kapıyı açmasıyla merdivenlerden aşağıya indiğinin duyulması bir olurdu.

Arturo tek başına kalırdı. Elide’nin topuklarının basamaklardaki sesini dinlerdi, artık duyulmaz olunca da, hızlı adımların avludan, dış kapıdan geçip kaldırımdan tramvay durağına gidişini zihninden izlemeyi sürdürürdü. Tramvayın gıcırtısını, durmasını, her yolcu binişinde basamağın çıkardığı sesi iyice duyardı. “Tamam bindi,” diye düşünür, her günkü gibi onu fabrikaya götüren “on bir” numaranın kadınlı erkekli işçi kalabalığı arasına sıkışmış karısını görürdü. Sigarayı söndürür, pencerenin panjurlarını kapatırdı, karanlık olurdu, yatağa girerdi.

Yatak Elide’nin kalktığında bıraktığı gibi olurdu, ama onun, Arturo’nun tarafı neredeyse bozulmamış, sanki yeni yapılmış gibi olurdu. Arturo önce kendi tarafına iyice uzanır, ama sonra bir bacağını öteye, karısının sıcaklığının kaldığı yere uzatırdı, sonra öbür _ ayağını da uzatırdı oraya, böylece yavaş yavaş Elide’nin tarafına, hâlâ karısının bedeninin biçimini koruyan o ılık çöküntüye geçer, yüzünü onun yastığına, kokusuna gömer, uykuya dalardı.

Akşam Elide döndüğünde, Arturo bir süredir odalarda dolaşıyor olurdu, ocağı yakar, pişmesi için bir şey koyardı. Yatağı düzeltmek, biraz ortalığı süpürmek, yıkanacak kirlileri banyoya götürmek gibi kimi işleri, yemekten önceki bir iki saat içinde o yapardı. Elide hiçbirini beğenmezdi, ama doğrusunu söylemek gerekirse bu nedenle daha fazla çaba göstermezdi o; onun yaptığı bir tür bekleme töreniydi, evin duvarları arasında kalsa da, dışarıda ışıklar yanınca, kadınların akşamları alışveriş yaptıkları mahallelerin o saatle bağdaşmayan kalabalığına karışarak dükkânlara uğramakta olan karısını bir tür karşılamaydı.

Sonunda merdivende ayak sesini duyardı, sabahkine benzemezdi, daha ağır olurdu, çünkü gün boyunca çalışmanın yorgunluğu içindeki Elide, eli kolu paket yüklü tırmanırdı merdiveni. Arturo sahanlığa çıkar, elinden paketleri alır, konuşarak içeri girerlerdi. O paketleri açarken, kadın paltosunu çıkarmadan kendini mutfaktaki bir iskemlenin üstüne atardı. Sonra, “Hadi bakalım iş başına,” deyip yerinden kalkar, paltosunu çıkarır, ev entarisini giyerdi. Yemeği hazırlamaya koyulurlardı: İkisi için akşam yemeğini, gece yarısından sonra bir paydosu için erkeğin götüreceği kahvaltılığı, kadının ertesi gün fabrikaya götüreceği öğle yemeğini, ertesi sabah erkek kalktığında hazır olması gerekenleri.

Kadın biraz iş görür, biraz hasır iskemlede oturur, erkeğe ne yapması gerektiğini söylerdi. Erkek o saatte dinlenmiş olurdu, dört döner, hatta her işi yapmak isterdi, ama hep biraz dalgın, aklı başka yerde olurdu. Bu sıralarda, zaman zaman çatışmalarına, ağızlarından çirkin bir sözcüğün çıkmasına ramak kalırdı, çünkü kadın erkeğin yaptığı işe daha dikkat etmesini, daha özen göstermesini ya da kendisine daha bağlı, daha yakın, daha destek olmasını isterdi. Onun ise, kadının dönmüş olmasından ilk coşkusu geçtikten sonra aklı evin dışına kayar, gideceği, acele etmesi gerektiği düşüncesine takılırdı.

Masa hazırlandıktan, her şey, bir daha kalkılmayacak biçimde yerine koyulduktan sonra, ikisini de, bu kadar az bir arada olabilmenin yıkımı kaplar, el ele tutuşmak isteği, kaşıkları ağızlarına götürmelerini neredeyse engellerdi.

Ama daha kahvenin hepsi bitmeden erkek, her şeyin yerli yerinde olup olmadığına bakmak için bisikletin arkasında olurdu. Kucaklaşırlardı. Arturo ancak o zaman anlardı sanki, karısının nasıl yumuşak, ılık olduğunu. Ama bisikletin borusunu omzuna yüklenip dikkatle merdivenlerden inmeye başlardı.

Elide bulaşığı yıkar, evi tepeden tırnağa gözden geçirip kocasının yaptığı işlere başını sallayarak bakardı. Şimdi o, az sayıda lambanın bulunduğu karanlık sokaklarda yol alıyordu, belki de havagazı deposunu geçmişti bile. Elide yatağa gider, ışığı söndürürdü. Kendi tarafına uzanırdı, bir ayağını kocasının yerine doğru uzatırdı onun sıcaklığını duymak için, ama her seferinde kendisinin yatmakta olduğu yerin daha sıcak olduğunu fark ederdi, Arturo’nun da burada yatmış olduğunu anlardı ve büyük bir sevecenlik kaplardı içini.

Çeviren: Rekin Teksoy

Bir Şairin Serüveni

Küçük adanın yüksek, sarp kıyıları vardı. Üstü denizin yakınlığına dayanıklı, bodur, yoğun bir bitki örtüsüyle kaplıydı. Gökte martılar uçuşuyorlardı. Kıyıya yakın, ıssız, bakımsız bir adaydı: Sandalla ya da ağır ağır kürek çeken bir erkekle, uzanıp güneşlenen bir kadını getirmekte olan kauçuk bot gibi bir botla çevresi yarım saatte dönülebilirdi. Adaya yaklaşınca erkek kulaklarını kabarttı. “Ne duydun?” diye sordu kadın.

“Sessizliği,” dedi erkek. “Adaların duyulan bir sessizliği olur.”

Gerçekten de her sessizlik, kendisini çevreleyen minik gürültü ağlarından oluşur: Adanın sessizliği kendisini çevreleyen dingin denizinkinden ayırt ediliyordu, çünkü bitki hışırtıları, kuş cıvıltıları, ani kanat çarpmaları içeriyordu.

Böyle dalgasız günlerde kayaların altında, su koyu mavi, berrak oluyordu, güneş ışınları dibe kadar iniyordu. Kayaların arasına mağara ağızları açılıyordu, bottakiler de işte bunları incelemeye gidiyorlardı ağır ağır.

Güneyde bir deniz kıyısıydı, daha turizmden etkilenmemişti, o iki kişi denize girmek için başka yerden gelmişlerdi. Erkek Usnelli, oldukça ünlü bir şairdi, öbürü, Delia H., çok güzel bir kadındı.

Delia güneye bayılıyordu, tutkundu, aşırı düşkündü, bota uzanmış gördüklerinin uyandırdığı sürekli bir coşkuyla konuşuyordu, coşkusuna beklediği kadar katılmadığını sandığı buraların yenisi Usnelli’ye sataşmaya da çalışıyordu biraz.

“Dur bakalım,” diyordu Usnelli. “Dur bakalım.” “Ne bekliyorsun daha?” diyordu o. “Bundan güzel ne bekliyorsun?”

Erkek, başkalarının coşkularına, kalıplaşmış düşüncelerine güvenmezdi (hem yapısı, hem yazın eğitimi nedeniyle); açık seçik, tartışılmaz güzellikler yerine gizli, aykırı güzellikleri ortaya çıkarmaya alışık olduğu için, sinirleri gerilmişti. Usnelli için mutluluk, soluğun tutularak yaşanması gereken askıda bir durumdu. Delia’yı sevdiğinden bu yana, dünya ile ölçülü, cimri ilişkisinin tehlikeye girdiğini görüyordu, ama kendinin de, ayağına gelen mutluluğun da hiçbir şeyinden vazgeçmek istemiyordu.

Şimdi tetikte duruyordu, çevredeki doğanın kendilerine ulaşan her kusursuzluk basamağı -suyun mavisinin açılması, kıyının yeşilinin solup külrengine dönüşmesi, denizin yüzünün en düz olduğu yerde bir balık yüzgecinin kımıl kımıl oynaması- daha üst düzeyde bir kusursuzluğun öncüsü oluyor ve giderek, sanki görünmez ufuk çizgisinin bir istiridye gibi açılarak birden değişik bir gezegen ya da yeni bir söz sunacağı noktaya varılıyordu.

Bir mağaraya girdiler. Yüksek bir kaya kemerinin altına açılan, kocaman, neredeyse açık yeşil bir yeraltı gölü gibiydi. Daha ileride karanlık bir geçide dönüşüyordu. Kürekteki adam, çeşitli ışık oyunlarının tadına varabilmek için botu ekseninin çevresinde döndürüyordu. Dışarıdaki ışık, girişin düzensiz aralığından, karanlık aydınlık karşıtlığının daha canlı kıldığı renklerle parıldıyordu. Suda ışıklar saçıyordu, yukarıya doğru yükselen ışık dilimleri, tepeden uzanan yumuşak gölgelerle karşıtlık oluşturuyordu. Yansımalar, parıltılar yanlardaki kayalara, kimi kez de suyun oynaklığına ulaşıyordu.

“Tanrıları kavrıyorsun burada,” dedi kadın.

“Hı,” dedi Usnelli. Sinirliydi. Duyguları sözcüklere dökmeye alışkın düşüncesi, şimdi durmuştu, tek bir sözcük bile üretemiyordu.

Daha ileriye gittiler. Bot bir yükseltiyi aştı: Su yüzeyini yalayan bir kayalıktı; şimdi her kürek vuruşta ortaya çıkıp kaybolan seyrek parıltılar arasında yol alıyordu: Geri kalan her yer kapkaranlıktı; küreğin ucu arada yan duvarlara değiyordu. Delia geriye döndükçe gökyüzünün mavi gözünün kenar çizgilerinin sürekli olarak değiştiğini görüyordu.

“Istakoz! Hem de kocaman! Orada,” diye bağırdı yerinden kalkarak.

“... takoz!.. koz!..” diye çınladı yankısı.

“Yankı,” dedi sevinçle, rastgele sözcükler, dizeler söylemeye, yakarmaya başladı.

“Sen de! Sen de bağır! Bir dilek tut,” dedi Usnelli’ye.

“Hey...” dedi Usnelli. “Heeey!..”

Bot arada sürtünüyordu. Karanlık daha da artmıştı.

“Korkmaya başladım. Kim bilir ne kadar çok hayvan vardır.”

“Bunu da geçtik.”

Usnelli, aydınlık sulardan kaçan derin deniz dibi balıkları gibi karanlığa doğru yöneldiğini fark etti.

“Korkuyorum, geri dönelim,” diye üsteledi kadın.

Aslında erkeğin de ürkütücü şeylere yatkınlığı yoktu. Geriye doğru kürek çekmeye başladı. Mağaranın genişlediği yere doğru döndükçe, deniz kobalt rengi oluyordu.

“Ahtapot var mıdır?” dedi Delia.

“Varsa görünür. Su berrak.”

“Denize giriyorum ben.”

Bottan aşağıya indi, uzaklaştı, yeraltı gölünde yüzüyordu, vücudu bazen (sanki bu ışık bütün renklerini soyuyormuş gibi) beyaz, bazen de buradaki su gibi mavi görünüyordu.

Usnelli kürek çekmeye ara vermişti, soluğunu tutuyordu hep. Delia’yı sevmek hep böyle olmuştu, bu mağaranın aynasındaki gibi: Sözcüklerin ötesindeki bir dünyaya girmek demekti. Zaten şiirlerinde sevgi üzerine tek dize yazmamıştı, bir tek bile.

“Yaklaşsana,” dedi Delia. Yüzerken, göğsünü örten kumaş parçasını çıkarmıştı, botun üstüne attı. “Bir dakika,” yanlarına bağlı öbür kumaş parçasını da çıkarıp Usnelli’ye verdi.

Şimdi çırılçıplaktı. Göğüste ve yanlardaki daha beyaz bölümler belli olmuyordu, çünkü bütün bedeni, açık mavi, denizanası aydınlığı yayıyordu. Bir yanına yatmış, yavaş yavaş yüzüyordu, (kımıltısız, neredeyse alaycı bir heykel görünüşlü) başı, arada da bir omzun köşesi, uzanan kolun gevşek çizgisi suyun hemen üstüne çıkıyordu. Öbür kol, okşar gibi devinimlerle kabarık, tepeleri gergin göğüsleri bir örtüp bir açıyordu. Bacakları suyu hafifçe çırpıyor, dümdüz karnı kum üstünde hafif bir iz gibi, göbeğini, deniz meyvesi gibi yıldızını vurguluyordu. Denizin dibinden yansıyan güneş ışınları bedenini yalıyor, biraz giysi oluyor, biraz da tepeden tırnağa soyuyordu onu.

Yüzmeden bir tür dansa geçmişti, suyun ortasında boşlukta, ona gülüp omuzlarla bileklerin gevşek bir dönüşüyle kollarını uzatıyordu ya da dizini bükerek, kıvrık bir ayağı küçük bir balık gibi su yüzeyine çıkarıyordu.

Usnelli gözlerini dört açmıştı botta. Yaşamın şu ara kendine sunmakta olduğu şeyin, güneşin en kör edici yüreğini gözleriyle görme hakkının, herkese kısmet olmadığını anlıyordu. Ve güneşin yüreğinin içi yalnızca sessizlikti. O anda orada bulunan ne varsa, başka hiçbir şeye dönüştürülemezdi, belki bir anıya bile.

Şimdi Delia, mağaranın ağzında güneşi yalayarak sırtüstü yüzüyordu. Kollarını hafifçe oynatarak açıklığa doğru gidiyordu, altındaki suyun mavilik derecesi değişiyor, hep daha açık, daha aydınlık oluyordu.

“Üstünü giy! Gelen kayıklar var, dışarıda.”

Delia, kayalık kıyıya, gökyüzünün altına ulaşmıştı. Suyun içine girdi, kolunu uzattı, Usnelli küçücük giyecekleri verdi, yüzerken üstüne geçirdi kadın, bota çıktı.

Gelenler balıkçı kayıklarıydı. Balık mevsimini, kayaların üstünde uyuyarak kumsalda geçiren yoksullardan olduklarını anladı Usnelli. Onlara doğru gitti. Kürekteki adam genç olanıydı, diş ağrısı çekiyordu, beyaz denizci beresi sert gözlerinin üstüne indirilmişti, harcadığı güç daha az acı duymaya yarıyormuş gibi aralıklı kürek çekiyordu, beş çocuk babasıydı, hiçbir umudu yoktu. Yaşlısı kıçtaydı; hasır Meksikalı şapkası, güçsüz bedeni, bir zamanların sahte kabadayılığının, şimdinin de sarhoşluk öykülerinin okunduğu gözleri, hâlâ kara, inik bıyıkları saçaklı bir taç gibi örtüyordu; bir bıçakla tuttukları kefalleri temizliyordu.

“Balık var mı?” diye bağırdı Delia.

“Çok az,” diye karşılık verdiler. “Berbat bu yıl.”

Yöre halkıyla konuşmak Delia’nın hoşuna gidiyordu. Usnelli’nin gitmiyordu. “Onların karşısında vicdanım huzursuz oluyor,” diyor, omuzlarını kaldırarak kesip atıyordu.

Bot şimdi kayığın yanına gelmişti, teknenin solmuş boyasından yer yer kısa dilimler kalkmıştı, çatallı ıskarmoza iple bağlı kürek, kenarın çentikli tahtasında her dönüşte gıcırdıyordu, oturulacak yerin dar yüzeyinin altındaki, kim bilir ne zaman kurumuş kızıla çalan suyosunlarının örttüğü sorgun dalından kirtillerden birinin içine, dört çengelli, paslı, küçük bir çapa sokulmuştu, tanen boyalı, kenarlarına yuvarlak mantar dilimleri serpiştirilmiş ağ yığınlarının üstünde, dikenli pullarının bazen soluk gri, bazen mavi yeşil giysileri içinde can çekişen balıklar ışıyordu; hâlâ bir çırpınmanın kıpırdattığı solungaçların dibinde kırmızı bir kan üçgeni görülüyordu.

Usnelli hep susuyordu, insanlar dünyasının bu sıkıntıları, az önce doğanın güzelliklerinin onda uyandırmış olduklarının tam karşıtıydı; orada sözcük bulamazken, şimdi sözcükler hücum ediyordu beynine: Her sivilceyi, yaşlı balıkçının kötü tıraşlı zayıf yüzündeki her kılı, kefallerin gümüş pullarının her birini anlatacak sözcükler.

Kıyıda karaya çekilmiş, kazıklar üstünde ters çevrilmiş bir kayık daha vardı, gölgesinin altında uyuyanların çıplak ayak parmakları çıkıyordu dışarıya, gece balığa çıkmışlardı bunlar; yakında, baştan aşağı kara giysilere bürünmüş, yüzü olmayan bir kadın vardı, yosunlardan tutuşturulmuş bir ateşin üstüne bir tencere koyuyordu, üzerinden uzun bir duman yükseliyordu. Bu koyda kıyı gri çakıl kaplıydı; soluk basma lekeleri, oynayan çocukların önlükleriydi, en küçüklere büyükçe ablalar göz kulak oluyorlardı bağıra çağıra, üstlerinde erginlerin pantolonlarından yapılmış donlardan başka bir şey bulunmayan en büyükler, en yerinde duramayanlar ise, kayalarla su arasında koşuşuyorlardı.

Daha ötede dümdüz, beyaz, ıssız bir kumsal başlıyor, yan tarafında seyrek bir sazlık ve bakımsız topraklar uzanıyordu. Kapkara bayramlıklarını giymiş, şapkası da aynı renk, omuzundaki bastona bir sepet asılı genç bir adam kumsal boyunca deniz kenarında yürüyor, ayakkabısının çivileriyle kumun gevrek örtüsünde izler bırakıyordu: Belli ki alışveriş için iç köylerden sahile inmiş bir köylü ya da çobandı, esintiden yararlanmak için deniz kenarından yürüyordu. Demiryolu, tellerini, dolma toprağı, kazıkları, kazık duvarları gösteriyor, sonra bir tünelde yok olup daha ötede yeniden başlıyordu, yine kayboluyor, yine dışarı çıkıyor, düzensiz bir dikişin ilmiklerine benziyordu. Araba yolunun beyazlı siyahlı korkuluklarının üstünde bodur zeytinlikler yükseliyordu, daha yukarılarda tepelerde ağaç yoktu, ot, çalı ya da yalnızca taş vardı. En tepede, bu yükseltilerin arasındaki bir girintiye gömülü bir köy uzanıyordu, birbiri üstüne binmiş evleri, taş döşeli, katır fışkılarının akabilmesi için ortası çukur yollarla, merdivenler ayırıyordu, bütün bu evlerin eşiğinde, yaşlı ya da yaşlanmış bir sürü kadın vardı, alçak duvarların üstünde de hepsi beyaz gömlekler giymiş, yaşlı, genç erkekler yan yana oturuyorlardı, basamaklı sokakların orta yerinde ise çocuklar oynuyorlardı, daha büyük birkaç çocuk ise sokağa uzanmış, yanaklarını basamağa dayayıp uyuyakalmıştı, çünkü burası hem evin içinden daha serindi, hem koku daha azdı, her tarafı konmuş ya da uçmakta olan sinek bulutları kaplamıştı, her duvarda, ocak bacalarının çevresindeki her gazete kâğıdı parçasında sayılamayacak kadar sinek pisliği beneği vardı ve Usnelli’nin aklına sözcükler, sözcükler geliyordu peş peşe, iç içe geçiyordu, satırların arasında açıklık kalmıyordu, sonunda birbirlerinden ayırt edilemez oluyor, minicik beyaz aralıkların bile

gitgide yok olduğu bir kördüğüme dönüşüyordu ve yalnız karanlık kalıyordu, en koyu karanlık, içine girilemeyen, bir çığlık gibi umutsuz.

Çeviren: Rekin Teksoy

ZOR YAŞAM

Arjantinkarıncası

Buraya yerleşmeye geldiğimizde, karıncaları bilmiyorduk biz. Her şey yolunda gidecek gibiydi, gök ve çevremizdeki yeşil neşeliydi, belki de kanınla zihnimizden geçirdiklerimize göre fazla neşeliydi. Nasıl tahmin edebilirdik karıncaları? Aslına bakılırsa, galiba Augusto Amca bir kez söz etmişti bundan: “Orada karıncaları bir görmelisiniz... buradaki gibi değil o karıncalar...” Ama başka bir konudan söz ederken, belki de konuştuğumuz sırada gördüğümüz karıncalar hakkında bir ara-sözdü bu, önem vermeden söylenmiş bir şeydi. Karıncalar mı, dedim. Yolunu şaşırmış tek bir karınca görmüş olmalıydık, şu bizim iri karıncalardan birini (şimdi, kendi ülkemin karıncaları iri görünüyor gözüme). Her durumda, Augusto Amca’nın değinisi, bu bölgeyi betimlemek için bize anlattıklarını hiç mi hiç değiştirmiyordu: Orada yaşam, amcamın tam olarak açıklayamadığı bazı koşullardan ötürü, daha kolaymış ve oraya yerleşen pek çok kimseden -Augusto Amca bunlar arasında yer almıyordu- bir sonuca varmak gerekirse, para kazanmak garanti değilse de, en azından olasıymış.

Akşam yemeğinden sonra havanın hâlâ aydınlık olduğunu görünce ve kırlara doğru uzanan o yollarda dolaşmanın, bazıları gibi bir köprünün alçak duvarları üzerine oturmanın zevkini anlayınca, amcamızın niçin burada rahatının yerinde olduğunu ilk akşamdan sezmeye başladık. Sonra, amcamızın sık sık gittiği, arka tarafında bir bahçesi olan meyhaneyi ve onun gibi ufak tefek, yaşlı, ama atıp tutan ve gürültücü, amcamızın dostları olduklarını söyleyen bazı tipleri görünce (içlerinden biri, belki de kurum olsun diye, saatçi olduğunu söylese de, onlar da mesleksiz, sanırım çalıştıkları saat üzerinden ücret alan kol işçileriydi); Augusto Amca’yı herkesin yinelediği ve yinelemeyi takılmaların izlediği bir lakapla andıklarını işitince; keza artık genç olmayan ve topluca, dantelli beyaz bir bluz giymiş, o âna kadar barda oturan bir kadın dışarı çıktığı andaki zor bastırılmış kahkahayı fark edince, bu sezgimiz daha da pekişti. Ve karımla ben, bütün bunların -bir lakapla anılmanın, o köprüler üzerinde birbirlerine takıldıkları aydınlık akşamların, dantelli bluz giymiş o kadının mutfaktan çıkıp meyhanenin bahçesine girdiğini görmenin ve ertesi gün birkaç saat şu

makarna fabrikası için çuvalları indirmenin- Augusto Amca için ne kadar önemli olması gerektiğini ve bizim yanımızda nasıl hep bu yerin özlemini çekeceğini anladık.

Bunların hepsi, genç ve tasasız olsam ya da ailece her şeyi yerli yerine oturtmuş olsak, benim de takdir edebileceğim şeylerdi. Ama içinde bulunduğumuz durumda, çocuğumuz daha yeni iyileşmişken, henüz iş bulamamışken, Augusto Amca'ya mutlu olduğunu söylemesi için yeten bu şeyleri doğru dürüst fark etmiyorduk bile ve belki de onların farkına varmak, başlı başına bir üzüntü kaynağıydı, çünkü o mutlu ortamda kendimizi daha da talihsiz hissediyorduk. En küçük şeyler bile, sanki birden dertlerimize yenilerini ekliyor, bizi kaygılandırıyordu (üstelik o zamanlar, karıncalardan hiç haberimiz yoktu) ve Bayan Mauro, bize evi gösterirken verdiği bütün o öğütlerle, bir zorluklar okyanusuna girdiğimiz yönündeki bu duyguyu artırıyordu. Gaz sayacı üzerine bize çektiği uzun söylevi ve söylediklerini nasıl dikkatle dinlediğimizi anımsıyorum: "Evet, Bayan Mauro... Dikkat ederiz, Bayan Mauro... Umarız olmaz, Bayan Mauro..." Öyle ki, gözlerini bir şey okuyormuş gibi duvarın üzerinde gezdirmeye koyulduğunda ve parmaklarının ucuyla duvara dokunup sonra, ıslak bir şeye, kuma ya da toza dokunmuşçasına, parmaklarını su serper gibi silkelediğinde, fark bile etmemiştik (ama şimdi açıkça hatırlıyoruz). Ne var ki, "karıncalar" sözünü etmedi, bundan eminiz: Belki de, orada duvarların, çatının olması nasıl doğalsa, karıncaların olması da doğal olduğu için; ama kanınla bende, son âna kadar bunu bizden gizlemek istediği ve bütün o konuşmasının ve öğütlerinin, olsa olsa bunu örtmek için başka şeylere önem atfetme çabası olduğu fikri kaldı.

Bayan Maure gittiğinde, şilteleri içeri taşıdım; karım komodini tek başına taşıyamıyor, beni çağırıyordu; sonra hemen mutfak ocağını temizlemeye koyulmak istedi ve yere diz çöktü, ama ben, "Bu saatte, acelesi ne? Yarın hallederiz, şimdi geceyi geçirmek için iyi kötü yerleşelim," dedim. Çocuğun uykusu gelmiş, mızmızlanıyordu; ilk iş olarak onun sepetini hazırlayıp yatırmamız gerekiyordu. Bizde çocuklar için uzun bir sepet kullanılır, biz de bizimkini buraya kadar taşımıştık; içine koyduğumuz çamaşırları boşalttık ve sepeti koyacak güzel bir yer bulduk: Nemsiz ve düşme ihtimaline karşı yerden çok yüksek olmayan bir noktada bir çıkıntı.

Oğlumuz hemen uykuya daldı ve biz ikimiz, kendi izlerimizle dolmaya başlayan evi (bir bölmeyle ikiye bölünmüş bir oda, dört duvar ve bir çatı) gözden geçirdik Tavana bakarak: “Evet, evet, badana, elbette badana yaparız,” diye yanıtladım karımın sorusunu, bir yandan da dirseğimle onu dışarıya itiyordum. Karım gidip bir de soldaki küçük barakadaki tuvaleti iyice gözden geçirmek istiyordu, ama ben onu dışarıda, arsada biraz dolaştırmak istiyordum; çünkü evimiz, ekilmemiş iki büyük tarh ya da fidanlığın bulunduğu bir toprak parçası üzerindeydi; fidanlıkların ortasından bir yol geçiyordu, yolun üzeri demir bir kafesle örtülüydü, belki de kurumuş bir asma ya da kabak sarmaşığı için çatılmış olan kafesin üstü şimdi çıplaktı. Bayan Mauro, bu ekilebilir toprak parçasını, uzun süredir terk edilmiş olduğundan, karşılığında herhangi bir kira istemeksizin, kendi bostanımızı yapalım diye bana vermeye niyetliydi; ama bugün bize ondan söz etmemiş, biz de yapılacak bir sürü işimiz olduğundan, bir şey söylememiştik. Şimdi ilk akşam, arazideki bu yürüyüşümüzle, artık bu yerle içlidışlı, hatta bir bakıma onun sahibi olduğumuza kendimizi inandırmak istiyorduk; ilk kez, yaşamımızda bir süreklilik fikri, giderek dertlerimizden arındığımız akşamlar boyunca o iki fidanlık arasında yürüyebileceğimiz fikri, olanaklı hale geliyordu. Elbette, bu düşüncelerimden karıma söz etmedim, ama onun da bunları hissettiğini görmeye can atıyordum. Ve gerçekten de, bu kısa gezinti onun üzerinde umduğum etkiyi yaratmış gibi geldi bana: Şimdi alçak sesle, uzun aralarla konuşuyordu, kol kola giriyorduk ve o, bu en rahat günlerimize özgü davranışa karşı çıkmıyordu.

Böylece arazimizin sonuna ulaştık ve çitin ötesinde, evinin çevresinde bir körükle bir şeyler yapmakta olan Bay Reginaudo’yu gördük. Bay Reginaudo’yla birkaç ay önce, Bayan Mauro’yla ev işini konuşmaya geldiğimde tanışmıştım. Selam vermek için ve kanınla tanışsın diye yanına yaklaştık: “İyi akşamlar, Bay Reginaudo,” dedim, “beni hatırlıyor musunuz?” “Hiç hatırlamaz olur muyum?” dedi. “İyi akşamlar! Siz, yeni komşumuzsunuz, değil mi?” Gözlüklü, kısa boylu bir adamdı, ayağında pijama, başında hasır şapka vardı.

“Şey, komşuyuz, şey, komşular arasında...” Karım, kibar konuşmalarda âdet olduğu üzere, dost canlısı ve çıtkırıldım sözler etmeye başlamıştı; uzun süredir ilk kez böyle konuştuğunu duyuyordum; hoşlandığımı söyleyemem, ama yakınmasını dinlemeye göre daha memnundum.

“Claudia,” diye seslendi komşumuz, “gel, Laureri Evi’nin yeni kiracıları burada!” Yeni evimizin bu adla anıldığını daha önce hiç işitmemiştim (sonradan öğrendim: evin eski bir sahibinin adıymış) ve kendimi biraz dışlanmış hissettim. Bayan Reginaudo evden dışarı çıktı, iriyarı bir kadındı, ellerini önlüğüne kuruluyordu. Sade insanlardı ve bize oldukça nazik davrandılar. ‘

“O körükle ne yapıyorsunuz öyle, Bay Reginaudo?” diye sordum.

“Şey... karıncalar... bu karıncalar...” dedi ve önem vermiyormuşçasına güldü.

“Karıncalar, öyle mi?” diye yineledi karım, yabancılarla konuşurken, söyledikleri sözlere dikkat ediyormuş gibi görünmek için kullandığı o mesafeli ve kibar ses tonuyla; hatırladığım kadarıyla, ilk tanıştığımızda bile, benimle konuşurken asla kullanmadığı bir tondu bu.

Sonra bin bir törenle komşularımızla vedalaştık. Ama bu bile -komşularımızın, üstelik sevimli ve kibar komşularımızın olması ve onlarla böylesine nazikçe konuşabilmemiz- tadını doya doya çıkaramadığımız bir şeydi.

Evde, hemen yatmaya karar verdik. “Duydun mu?” dedi karım; kulak kabarttım, hâlâ Bay Reginaudo’nun körüğünün gıcırtısı duyuluyordu. Karım bir bardak su almak için lavaboya gitti. “Bana da bir bardak getirsene,” dedim, bir yandan da gömleğimi çıkarıyordum. “Ah!” diye bağırdı karım, “gel!” Musluğun üzerinde ve duvardan toplu halde aşağı inen karıncalar görmüştü.

Işığı, iki oda için var olan tek lambayı yaktık; karıncalar kalabalık bir sürü halinde duvarı geçiyorlardı, kapı çerçevesinden geliyorlardı ve yuvaları kim bilir neredeydi. Şimdi ellerimizi karıncalar kaplamıştı ve biz, ellerimizi gözlerimizin önünde açık tutuyor, kollarımızdan yukarı tırmanmasınlar diye bileklerimizi sürekli oynatarak bu karıncaların nasıl bir şey olduğunu görmeye çalışıyorduk. Küçücük ve inceciktiler; bize verdikleri kaşıntının aynısı onları da harekete geçiriyormuş gibi hiç durmadan hareket ediyorlardı. Ancak o zaman adları aklıma geldi: “Arjantinkarıncaları,” daha doğrusu “arjantinkarıncası” diyorlardı onlara. Elbette, burasının “arjantinkarıncası”nın yurdu olduğunu daha önce de duymuş olmalıydım, ama ancak şimdi, böyle bir ifadenin nasıl bir hissi çağrıştırması gerektirdiğini biliyordum: Her yanımıza yayılan ve avuçlarımızı kapasak ya da ellerimizi ovuştursak bile tam olarak

durduramadığımız -çünkü geriye hep gruptan ayrılıp kolumuzda ya da giysilerimizde koşan küçük bir karınca kalıyordu- şu rahatsız edici gıdıklanma. Ezdiğimizde, karıncalar küçük siyah noktalar haline geliyor, kum gibi dökülüyorlardı ve parmaklarımızda o ekşi, yakıcı karınca kokusu kalıyordu.

“Bilirsin, arjantinkarıncası,” dedim karıma, “Amerika’dan geliyor...” Elimde olmadan, ona bir şey öğretmek istediğim zamanlardaki ses tonumla konuşmuştum ve bundan hemen pişman oldum, çünkü karımın bendeki bu ses tonuna katlanamadığını ve sert bir biçimde tepki verdiğini biliyordum, belki de o tonu kullandığımda, asla kendimden çok emin olmadığımı anladığı için.

Oysa, karım beni duymamış gibiydi: O karıncalar sürüsünü yok etme ya da duvardan dağıtma telaşına kapılmış, elinin kenarıyla duvarı süpürüyordu; ama üzerine karıncaların gelmesine, karıncaların bir kısmının çevreye yayılmasına yol açmaktan başka bir sonuç elde edemiyordu; o zaman elini musluğun altına tutuyor, karıncaların üzerine su fışkırtmayı deniyor, ama karıncalar ıslak zeminde yürümeye devam ediyorlardı ve ellerini yıkadığında bile onlardan kurtulamıyordu.

“İşte, evde karıncalar varmış, işte!” diye yineliyordu. “Daha önce de karıncalar vardı ve biz görmedik!” diyordu, sanki daha önce görmüş olsak, çok şey değişecekmiş gibi.

Ben ona, “Hadi hadi, altı üstü birkaç karınca! Şimdi gidip yatalım, yarın düşünürüz!” dedim. “Hadi hadi, altı üstü birkaç arjantinkarıncası!” diye eklemenin yerinde olacağını düşündüm, çünkü karıncaları burada onlara verilen o belirli adla anmak yoluyla, bunun daha önce olmuş ve bir bakıma doğal bir olay olduğu fikrini vermek istiyordum.

Ama karımın araziyi dolaşırken kendini kaptırdığı o keyifli hava yitip gitmişti; gene her şeyden kuşkulanan, her zamanki asık suratlı haline dönmüştü. Ve yeni evde ilk kez yatmak, hiç umduğum gibi olmadı; yeni bir hayata başlamanın avuntusu yerine, yeni dertlerin arasında yaşantımızı sürdürme sıkıntısıyla karşı karşıyaydık “Hepsi iki karınca yüzünden,” diye düşünüyordum ben; daha doğrusu, öyle düşündüğümü sanıyordum, aslında belki benim için de her şey çok farklıydı.

Sonunda, onca gerginliğimize rağmen, yorgunluk ağır bastı ve uykuya daldık Ama gece yarısı çocuk ağlayarak uyandı, önce yataktan kalkmadık, nasıl olsa susup yeniden uykuya dalar diye umuyorduk; ne var ki, bir türlü

susmayınca, birbirimize sormaya başladık: “Nesi var acaba? Nesi var?” İyileştiğinden beri, geceleri ağlamayı kesmişti.

Çocuğu sallamak için kalkmış olan karım, “Karıncalar sarmış her yanını!” diye bağırdı. Ben de yataktan kalktım, sepeti iyice silkeledik, çocuğu çırılçıplak soyduk; ikimiz de uykudan bakarkör olduğumuz için, üzerindeki karıncaları görüp alabilelim diye çocuğu lambanın altına koymamız gerekiyordu. Kapıdan gelen bir esinti vardı, bu yüzden karım, “Şimdi üşütecek,” diyordu. Ve o ovuşturulduğu anda kızaran cildiyle çocuğun üzerini aramak tam bir işkenceydi. Bir karınca sürüsü çıkıntının üzerinde dolaşıyordu. Tek karınca kalmayıncaya kadar bütün çarşafları gözden geçirdik “Şimdi nerede yatıracağız onu?” diye soruyorduk birbirimize. Zar zor sığdığımız kendi yatağımıza yatırsak, altımızda ezilecekti. Komodini iyice gözden geçirdim, karıncalar oraya ulaşmamıştı; bunun üzerine, komodini duvardan çektim, bir çekmeceyi açıp orada bebek için yatacak yer hazırladım. Yatağına koyduğumuzda, uyumuştu bile. Bize de kendimizi yatağa atmak kalıyordu ve hemen yeniden uykuya dalacaktık, ama karım erzağımıza bakmak istedi.

“Buraya gel, buraya gel! Tanrım! Her yere dolmuşlar! Her şey simsiyah! Yardım et!” Ne yapabilirdik? Onu omuzlarından tuttum: “Gel, yarın düşünürüz, şimdi zaten bir şey göremiyoruz, yarın her şeyi yoluna koyar, her şeyi güvenli bir yere taşırız, yatağa gel!”

“Peki, yiyecekler? Mahvoluyor!”

“Canı cehenneme yiyeceklerin de! Şu an ne yapabilirsin, söyler misin? Yarın karınca yuvasını yok ederiz, sakin ol...”

Ama o hayvanların her yerde, yemeklerimizin, eşyamızın içinde olduğu düşüncesi yüzünden, artık yatakta huzur bulamıyorduk; belki de şu an yerden komodinin ayaklarına, oradan da çocuğun üzerine çıkmaktaydılar...

Uykuya daldığımızda, horozlar çoktan ötmeye başlamıştı. Ama yeniden huylanıp kaşınmaya başlamamız uzun sürmedi, çünkü yatağımızda karıncaların olduğu hissine kapılıyorduk; belki de oraya kadar çıkmışlar, belki de onlarla o kadar uğraştıktan sonra üzerimizde kalmışlardı. Böylece, sabahın o ilk saatlerinde bile dinlenme fırsatı bulamadık ve hem yapmamız gereken şeyleri, hem evimizi ele geçiren o amansız, göze görünmez düşmanla hemen savaşmaya başlamak zorunda olmanın sıkıntısını düşünerek, huzursuz, erkenden kalktık

Karımın yaptığı ilk şey, karıncalar ısırmış mı diye (neyse ki, öyle görünmüyordu) çocuğa bakmak, onu giydirmek, yiyeceğini hazırlamak oldu; bütün bu işleri karınca basmış evin içinde hareket ederek yapıyordu. Ben, her defasında, sözgelimi, evyeye bırakılmış tasların kenarlarında, bebeğin önlüğü ve meyveler üzerinde yürüyen karıncaları gördüğünde, bağırmamak için kendini nasıl zor tuttuğunu biliyordum. Ama sütü açtığında bağırdı: “Simsiyah olmuş!” Sütün üzerinde boğulmuş ya da yüzen karıncaların oluşturduğu bir tabaka vardı. “Hepsi yüzeyde,” dedim, “bir kaşıkla alırız.” Ama sonra, karınca kokusu sinmiş gibi geldi bize ve süte dokunmadık

Ben, nereden geldiklerini görmek için duvarların üzerindeki karınca sürülerini izliyordum. Karım, saçlarını tarıyor ve hemen bastırdığı küçük öfke irkilmeleriyle giyiniyordu. “Karıncaları defetmeden, mobilyaları yerleştiremeyiz!” diyordu.

“Sakin ol. Göreceksin, her şey yoluna girecek. Şimdi Bay Reginaudo’ya gider, ondaki şu tozdan biraz isterim. Karınca yuvasının ağzına tozu koyar, onlardan hemen kurtuluruz, yuvanın nerede olduğunu gördüm bile. Ama biraz daha bekleyelim, çünkü bu saatte gidersek, Bay ve Bayan Reginaudo’yu rahatsız etmiş olabiliriz.”

Karım biraz sakinleşti, ama ben sakinleşmemiştim: Karınca yuvasının ağzını gördüğümü teselli olsun diye söylemiştim ona, ama baktıkça, karıncaların gidip geldiği yeni yönler keşfediyor ve görünürde bir zar gibi düz ve sağlam olan evimizin, aslında gözenekli olduğunu ve her yanını çatlaklara deliklerin sardığını görüyordum.

Eşikte durup, o sırada üzerlerine düşen güneşle bitkilere bakarak kendimi avuttum; toprağı kaplayan çalı çırpının görüntüsünü bile sevindirici buldum, çünkü insanda bir an önce çalışmaya koyulma, her şeyi bir güzel temizleme, toprağı çapalama, ekim ve dikimlere başlama arzusu uyandırıyordu. “Gel,” dedim oğluma, “burada küfleneceksin.” Onu kucağıma alıp “bahçe”ye çıktım; hatta oturduğumuz toprak parçasını bu adla anma alışkanlığını başlatmanın zevkiyle, karıma, “Çocuğu biraz bahçeye çıkarıyorum” deyip sonra, bana daha büyük bir sahiplenme ve bildiklik hissi verdiği için “bahçemize” diye düzelttim.

Çocuk güneşte mutluydu, ben de ona, “Bu, bir keçiboynuzu ağacı; bu, bir japonhurması,” diyor ve onu dallara kadar kaldırıyordum: “Şimdi baba sana tırmanmayı öğretecek.” Ağlamaya başladı. “Ne oldu? Korktun mu?”

Ama karıncaları gördüm; o zamklı ağacın her yanını karıncalar sarmıştı. Çocuğu hemen geri çektim. “Uf, ne çok karıncacık...” diyordum orta, ama kaygılıydım. Ağacın gövdesinden aşağıya doğru karınca sıralarını izledim ve o sessiz, neredeyse göze görünmez kaynaşmanın, yerde, bütün yönlere doğru, yabani otlar arasında devam ettiğini fark ettim. Düşünüyordum: Bu karıncaları evden kovabilecek miyiz acaba? Dün gözüme onca küçük görünmüş olan, ama şimdi karıncalarla ölçerek baktığımda, çok büyükmüş gibi duran bu toprak parçasının üzerinde, elbette yeraltındaki binlerce karınca yuvasından çıkmış olan, toprağın ve ağaç diplerindeki bitkilerin yapışkan ve ballı besiniyle beslenen o böceklerin oluşturduğu kesintisiz bir örtü yayılıyordu. Nereye baksam -ilk bakışta, hiçbir şey yok sanıp rahat bir soluk almış olsam da,- daha sonra dikkatli baktığımda, bir karıncanın yaklaştığını görüyor ve uzun bir karıncalar alayının bir parçası olduğunu ve öteki karıncalarla buluştuğunu fark ediyordum. Çoğu zaman, küçük, gene de kendilerinden iri kırıntılar ya da malzeme parçacıkları taşıyorlardı. Herhalde bir bitki özünü ya da bir hayvan kalıntısını biriktirdikleri belli noktalarda, neredeyse küçük bir yaranın kabuğu gibi birbirleriyle kaynaşmış, yığın halindeki karıncaların oluşturdukları bir halka oluyordu.

Kucağımda çocukla, karıncaların ayaklarımdan yukarı çıktıkları hissiyle neredeyse koşarak, karımın yanına döndüm. Karım, “Bak, görüyor musun, çocuğu ağlatmışsın. Nesi var?” dedi.

“Bir şeyi yok, bir şeyi yok,” dedim aceleyle, “bir ağacın üstünde bir iki karınca gördü, hâlâ dün gecenin etkisi altında, cildinde kaşıntıyı hisseder gibi oluyor.”

“Of, bir bu derdimiz eksikti!” dedi karım. Duvarın üzerinden karıncaların geçişini izliyor ve parmak uçlarıyla bastırarak tek tek öldürmeye çalışıyordu. Ben, gözüme artık uçsuz bucaksız görünen o toprak parçasında milyonlarca karıncayla kuşatıldığımızı görüyordum; o yüzden, birden karıma öfkeyle bağırmaya başladım: “Ne yapıyorsun? Deli misin? Böyle hiçbir şeyi halledemezsin!”

Karım aniden parladı: “Şu Augusto Amca yok mu, şu Augusto Amca! Bize hiçbir şey söylemedi! Ama enayilik bizde! Onun gibi bir yalancının sözüne itimat ettik!” Oysa, bize ne diyebilirdi ki Augusto Amca? O zamanlar “karıncalar” sözü, bizim için, şu an içinde bulunduğumuz durumun dehşetini dile getiremezdi hiçbir biçimde. Augusto Amca bize karıncalardan söz etmiş olsaydı (galiba bir kez etti de; bu olasılığı yok

sayamam); biz, somut, sayılabilir, bedeni, ağırlığı olan bir düşman karşısında bulunduğumuzu düşünecektik. Gerçekten de, şimdi, geldiğimiz yerlerdeki karıncaları şöyle bir aklımdan geçirdiğimde, onları makul hayvanlar olarak, kediler ve tavşanlar gibi dokunulabilecek, hareket ettirilebilecek yaratıklar olarak görüyordum. Burada, gücün fayda etmediği, sis ya da kum gibi bir düşmanla karşı karşıyaydık. Komşumuz Bay Reginaudo mutfaktaydı, huniyle bir kaba bir sıvı boşaltıyordu. Ben ona dışarıdan seslenmiş, sonra soluk soluğa mutfak penceresine ulaşmıştım. “Siz ha, komşumuz!” diye tepki verdi Bay Reginaudo, “Buyurun, içeri gelin! Burada hep bu karışımlarla uğraştığım için kusuruma bakmayın! Claudia, komşumuza bir iskemle!”

Ben hemen, “Rahatsız ettiğim için bağışlayın, şey için gelmiştim, diyeceğim, sizde şu tozdan olduğunu görmüştüm de, biz bütün gece, karıncalar...” dedim.

“Hah, hah, hah! Karıncalar!” diyerek kahkahaya boğuldu Bayan Reginaudo, içeri girerken; kocası, biraz gecikerek -bana öyle geldi,- ama daha gürültülü bir biçimde karısını yankıladı: “Hah, hah, hah! Sizde de karıncalar! Hah, hah, hah!”

İstemeden de olsa, bir gülümseme belirdi dudağımda, sanki durumumun gülünçlüğünü anlıyormuşum da, hiçbir şey yapamıyormuşum gibi: Yardım istemek için ona geldiğime bakılırsa, aslında gerçeği yansıtıyordu bu.

“Değil mi ya, karıncalar, sevgili komşumuz!” diye haykırıyordu Bay Regirtaudo, ellerini kaldırarak.

“Değil mi ya, sayın komşumuz, değil mi ya!” diyerek onu yankılıyordu karısı, ellerini göğsünde kavuşturarak, ama hep kocası gibi gülerek

“Ama sizin, sanırım, sizin bir çareniz var, değil mi?” diye sordum. Sesimin titremesi, üzerime çöktüğünü hissettiğim umutsuzluğa değil, gülme arzuma yorulabilirdi belki.

“Bir çare, hah, hah, hah!” Reginaudo çifti daha da yüksek sesle gülüyorlardı. “Çaremiz var mı, diye sordunuz, değil mi? Olmaz mı? Yirmi tane, yüz tane çaremiz var! Ve her biri, hah, hah, hah, her biri ötekinden daha iyi!”

Beni başka bir odaya götürmüşlerdi; burada, göz alıcı etiketleri olan onlarca karton ve teneke kutu, mobilyaların üzerine sıralanmıştı.

“Profosfan ister misiniz? Mirminec? Ya da Tiobroflit? Toz Arsopan mı olsun, sıvı mı?” Ve abartılı kahkahalarına ara vermeden, elini pistonlu püskürteçlerin, fırçaların, körüklerin üzerinden geçiriyordu; havaya sarımtırak toz bulutları yükseliyor, küçücük damlalar saçılıyor ve ortalığa eczanelerle tarım kooperatiflerindeki kokuların karışımı bir koku yayılıyordu.

“Peki, gerçekten işe yarar bir şey var mı?” diye sordum.

Gülmeyi kestiler. “Hayır, yok,” diye karşılık verdiler.

Bay Reginaudo, eliyle omzuma vurdu, karısı panjurları açtı ve içeri gün ışığı girdi. Sonra, bana evlerini gezdirdiler.

Adamın ayağında pembe çizgili, küçük şişko midesi üzerinde iliklenmiş pijama altı, üzerinde fanila, kel başında da hasır şapka vardı. Kadın, arada bir kombinezonunun omuz askılarını açığa çıkaran rengi solmuş bir sabahlık giymişti; ablak al yüzünü çevreleyen sarı kıvırcık saçları cansız ve bakımsızdı. İkisi de gürültücü ve konuşkandı; evlerinin her köşesinin bir öyküsü vardı ve daha biri sözünü bitirmeden öteki söze girerek, sanki her sahne büyük bir farsmış gibi jestler ve ünlemlerle bana o öyküyü anlatıyorlardı. Bir noktada, Arfanax’ı bine iki yoğunluğunda vermişler, karıncalar iki gün uzaklaşmış, ama üçüncü gün dönmüşlerdi; Bay Reginaudo da, karışımı bine on oranında yoğunlaştırmıştı, ama karıncalar oradan geçmek yerine, kapı pervazını dolaşıyorlardı. Bir başka köşeyi toz Crisotan’la izole etmişlerdi, ama rüzgar tozu alıp götürüyordu, bu yüzden günde üç kilo Crisotan kullanmak gerekiyordu; merdivenlerde Petrocid’i denemişlerdi, karıncaları anında öldürür gibi görünüyor, oysa yalnızca uyutuyordu; bir köşeye Formikill koymuşlardı, karıncalar geçmeye devam ediyorlardı, buna karşılık, sabah zehirlenmiş bir fare bulmuşlardı; adamın karıncalara kesinlikle geçit vermeyen sıvı Zimofosf koyduğu bir noktaya, karısı panzehir işlevi gören toz Italmac koymuş, bu da ilk ilacın etkisini yok etmişti.

Komşularımız evle bahçeyi bir savaş alanı gibi kullanıyorlardı; karıncaların geçemeyeceği hatlar oluşturmak, karıncaların yeni geçiş yollarını keşfetmek ve yeni karışımlarla yeni tozlar denemek, onlarda bir tutku haline gelmişti. Bu karışım ve tozların her biri anılarında daha önce olmuş olayları, gülünç rastlantıları çağrıştırıyordu, öyle ki “Arsepit!

Mirxidol!” gibi bir adı söylemeleri, birbirlerine göz kırpıp manalı sözler ederek kahkahalara boğulmalarına yetiyordu. Karıncaları öldürmeye gelince, böyle bir şeyi denemiş olsalar da, belli ki artık vazgeçmişlerdi, çünkü girişimlerinin yararı yoktu. Yalnızca karıncaların belli yerlerden geçmelerine engel olmaya, onları yollarından saptırmaya, korkutmaya ya da uzakta tutmaya çalışıyorlardı: Hep yeni ve her gün hazırladıkları farklı maddelerin desenleriyle çizili bir labirentti bu; karıncaların gerekli bir öğesini oluşturdukları bir oyundu.

“Bu hayvanlara karşı yapacak başka hiçbir şey yok, hiçbir şey,” diyorlardı, “Kaptan’ın yaptığını yapmazsanız, tabii...”

“Eh, doğrusu, bu böcek öldürücü ilaçlara avuç dolusu para harcıyoruz,” diyorlardı. “Kaptan’ınki, hiç kuşkusuz, daha ekonomik bir sistem... “

Şunu da eklediler sözlerine: “Doğal olarak, biz arjantinkarıncasını henüz yendiğimizi söyleyemeyiz, ama sizce Kaptan da doğru yolda mı? Benim kuşkularım var... “

“Bağışlayın ama, Kaptan kim?” diye sordum.

“Kaptan Brauni: Tanımıyor musunuz? Doğru ya, siz daha dün geldiniz buraya! Şurada, sağdaki komşumuz, şu küçük beyaz villada oturan... Bir mucittir kendisi...” deyip güldüler, “arjantinkarıncasının kökünü kazımak için bir sistem icat etti... Hatta birçok sistem. Ve sürekli olarak geliştiriyor bunları. Gidip görüşün onunla.”

Şişman ve sinsi Reginaudo çifti, her yanı çizgi çizgi ve sıçramış koyu renkli sıvı lekeleriyle kaplı, yeşilimsi tozlar saçılı birkaç metrekarelik küçük bahçelerinde duruyorlardı: Ortalık süzgeçli kovalar, kükürt püskürteçleri ve çivit mavisi preparatların seyreltildiği beton kaplardan geçilmiyordu; dağınık tarlalarda, yapraklarının ucundan köklerine kadar böcek ilacıyla kaplı nadide birkaç gül ağacı vardı. Reginaudolar, hallerinden memnun ve keyifli, başlarını berrak göğe kaldırıyorlardı. Onlarla konuşunca, ister istemez biraz rahatlamıştım: Gerçi karıncalar, onların inanıyor gibi göründüklerinin aksine, gülüp geçilecek bir şey değildi; ama o kadar da ciddi, insanın cesaretini yitirmesine yol açacak kadar ciddi bir şey olamazlardı.

“Karıncalar, ha!” diye düşünüyordum. “Altı üstü karınca işte! Hem ne zararı var bize birkaç karıncanın?”

Şimdi karıma gidip, onunla biraz alay edecektim: “Kim bilir aklında neler kurdun sen, bu karıncalarla...”

Kucağımda komşularımın denemem için verdikleri bir sürü kâğıt külah ve kutuyla (bunları, benim arzuma uyarak, her şeyi ağzına alan çocuğumuza zararlı maddeleri içermeyenler arasından seçmişlerdi), kendi arazimizden geçerek eve dönerken aklımda bu tonda bir konuşma hazırlıyordum. Ama evin dışında, karımı kucağında çocukla ve donuk gözler, çökmüş yanaklara görünce ve nasıl bir savaşım vermiş, çevremizi kuşatan ne çok, bitmek bilmez karınca keşfetmiş ve çaresiz, durumu kabullenmiş olması gerektiğini anlayınca, bütün gülüp şakalaşma arzum geçti.

“Sonunda dönebildin...” dedi ve sakin ses tonu, beklediğim öfkeli konuşmadan daha büyük bir acı verdi bana. “Burada ne yapacağımı bilemiyorum artık... Bir görseydin... Gerçekten, ne yapacağımı bilemiyorum... “

“Bak, şimdi şunu deneriz ve şunu, sonra da bunu...” deyip, elimdeki kutuları evin önündeki bir rafın üzerine yerleştiriyordum. Hemen ona hızlı hızlı nasıl kullanılmaları gerektiğini açıklamaya başladım, sanki gözlerinde fazlaca umut belirdiğini görmekten korkuyormuşum gibi, çünkü benim yüzümden boş hayallere kapılmasını da, düş kırıklığına uğramasını da istemiyordum. Şimdi aklımda başka bir fikir vardı, hemen gidip şu Kaptan Brauni’yi bulmak istiyordum.

“Dediğim gibi yap; hemen döneceğim.”

“Gene mi gidiyorsun? Nereye gidiyorsun?”

“Bir başka komşumuza. Bir sistemi varmış. Neymiş bir bakayım.”

Ve bahçemizin sağ yanını çevreleyen, sık bir sarmaşıkla kaplı tel örgüye doğru koştum. Güneş, bir bulutun arkasındaydı. Ağa başımı dayadım ve küçük, düzenli bir bahçesi olan beyaz villayı gördüm; bahçede, parklardaki gibi dövme demirden, alçak, yeşile boyalı kenarlıkları olan yuvarlak tarhların çevresinden gri çakıllı yollar geçiyordu ve her tarhın ortasında siyah bir mandalina ya da limon ağacı vardı.

Her şey sessiz, gölgeli ve kıpırtısızdı. Kararsızlık içinde uzaklaşmak üzereydim ki, iyi budanmış bir çitten, biçimsiz beyaz bez bir plaj şapkası giymiş bir başın uzandığını gördüm, aşağı çekilmiş olan şapka, dalgalı bir uçla, çelik çerçeveli gözlüğün, kıkırdaklı bir burnun, onun da altında gene çelikten takma dişli bir ağzın keskin, ışıltılı gülüşü üzerinde son buluyordu. Zayıf ve çelimsiz bir adamdı, üzerinde bir süveter, altında bilek kısımları

bisiklete binenlerin kullandığı kıskaçlarla tutturulmuş bir pantolon, ayağında sandaletler vardı. Dudaklarında hâlâ o gergin gülümseyişle, sessiz ve mesafeli, mandalina ağaçlarından birinin gövdesini gözden geçirmek için yaklaştı. Ben sarmaşıkların arkasından bakıp seslendim: “Günaydın, Kaptan.” Adam birden başını kaldırdı, dudağındaki gülümseme yok olmuş, geriye yalnızca soğuk bir bakış kalmıştı.

“Affedersiniz, siz Kaptan Brauni’siniz, değil mi?” diye sordum.

Başıyla onay verdi. “Ben, bilmem biliyor musunuz, Laureri Evi’ni kiralayan yeni komşunuzum... Sisteminizden söz edildiğini duydum da, o nedenle rahatsız ettim sizi... “

Kaptan parmağını kaldırdı, yaklaşmamı işaret etti; ben, tel örgünün bel vermiş bir yerinden sıçrayarak öte yana geçtim. Kaptan, parmağını havada tutmayı sürdürüyor, öteki eliyle, gözden geçirmekte olduğu noktayı gösteriyordu. Ağaçtan, gövdeye dik olarak kısa bir demir telin sarktığını gördüm. Demir telin ucunda -bana öyle geldi- bir balık parçası vardı ve telin ortası aşağıya doğru dik açılı bir çıkıntı yapıyordu. Ağacın gövdesinde ve demir telin üzerinde karıncalar gelip gidiyordu. Demir telin üstteki ucunun altına bir tür konserve kutusu asılmıştı.

“Karıncalar,” diye açıkladı Kaptan, “balığın kokusunu alınca, demir telin üzerinden geçiyorlar; gördüğünüz gibi, kusursuz bir biçimde ileri geri gidip geliyor ve asla çarpışmıyorlar. Ama tehlikeli bir V geçişi var; bir karınca gidip biri dönerken, V’nin üst noktasında karşılaşıp duruyorlar, işte o zaman, bu konserve kutusundaki petrolün kokusu onları sersemletiyor, yollarına devam etmek için ileri atılıyor, ama birbirlerini ezip düşüyorlar ve petrolün içinde ölüyorlar. Tik, tik.” Bu “tik, tik” iki karıncanın düşüşüne eşlik etmişti. “Tik tik, tik tik, tik tik,” demeye devam ediyordu Kaptan, o kıpırtısız çelik gülümsemesiyle ve her “tik” bir karıncanın kutuya düşüşüne eşlik ediyordu: Biçimsiz ve öbek halindeki böcekler, kutudaki iki parmak petrolün üzerinde siyah bir katman oluşturuyordu.

“Dakikada ortalama kırk karınca ölüyor,” dedi Kaptan Brauni, “saatte iki bin dört yüz. Doğal olarak, petrolü temiz tutmak gerekiyor, yoksa ölü karıncalar üzerini örtüyor ve daha sonra düşenler kurtulabiliyor.”

Ben, o nahif, seyrek aralıklı, ama sürekli karınca katlinden gözlerimi alamıyordum: Birçok karınca tehlikeli noktayı aşıyor ve dişleriyle balık parçalarını sürükleyerek dönüyordu, ama her zaman o noktada duran, antenlerini sallayan ve aşağı düşen bir karınca oluyordu. Kaptan Brauni,

gözlük camlarının ardındaki sabit bakışıyla, böceklerin en küçük bir hareketini bile kaçırmıyor, her düşüşte, elinde olmadan hafifçe irkiliyor ve neredeyse dudaksız ağzının gergin köşeleri titriyordu. Sık sık araya girmekten kendini alamıyordu, kâh demir telin açısını düzeltmek için, kâh kutudaki petrolü çalkalayıp ölü karınca öbeklerinin kutunun kenarlarına dizilmesini sağlamak için, hatta bazen düzeneği hafifçe sarsıp kurbanların düşüşünü hızlandırmak için. Ama bu sonuncu hareket, belli ki ona neredeyse bir kural ihlali gibi geliyordu, çünkü hemen elini geri çekiyor ve yaptığını mazur göstermek zorundaymış gibi bir tutum takınarak bana bakıyordu.

“Bu, daha kusursuz hale getirilmiş bir model,” dedi, beni başka bir ağaca götürerek: Bu ağaçtan, V şeklindeki tepe noktasına düğümlü bir domuz kılı takılmış demir bir tel sarkıyordu; karıncalar domuz kılının üzerinde kurtulduklarını sanıyorlar, ama petrolün kokusu ve altlarındaki desteğin beklenmedik yumuşaklığı karşısında şaşırıyor, kaçma şansları olmaksızın aşağı düşüyorlardı. Domuz ya da at kılı çözümü, Kaptan’ın bana gösterdiği başka birçok kapana uygulanmıştı: Kalın demir tel, belli bir noktada ince bir at kılıyla son buluyor ve karıncalar, değişimin yol açtığı şaşkınlıkla dengelerini yitiriyorlardı. Hatta Kaptan, oltadaki yeme, ortasından kırılmış bir at kılının oluşturduğu düzmece bir geçitten erişilen bir kapan bile yapmıştı: Kıl, karıncanın ağırlığı altında bel veriyor ve hayvanı petrolün içine düşürüyordu. Bu sessiz ve düzenli bahçede, her ağaca, her boruya, her parmaklık sütununa yöntemli bir şaşmazlıkla altında petrol kabının bulunduğu o demir tel düzenekleri koyulmuştu; özenle budanmış gül ağaçları ve sarmaşıklar da, bu işkenceler geçidinin özenli bir maskelenmesi izlenimini veriyordu.

Kaptan, mutfak kapısına yaklaşırken “Aglaura!” diye seslendi ve bana: “Şimdi size son birkaç günün avını göstereceğim,” dedi.

Kapıdan uzun boylu, ince ve solgun bir kadın çıktı, ürkek ve kötü kötü bakan gözleri vardı, başına bir mendil geçirip alnının üzerinde düğümlemişti. “Komşumuza çuvalları göster,” dedi Brauni ve ben, kadının hizmetçi değil, Kaptan’ın karısı olması gerektiğini sezdim; onu bir baş hareketi ve bir mırıldanmayla selamladım, ama kadın bana karşılık vermedi. İçeri girip ağır bir çuvalı yerde sürükleyerek yeniden dışarı çıktı, kaslı kolları ona ilk bakışta atfettiğimden daha üstün bir gücü gösteriyordu.

Aralık kapıdan evde buna benzer bir sürü çuval görülüyordu; kadın, gene hiçbir şey söylemeden ortadan yok olmuştu.

Kaptan, çuvalın ağzını gevşetti, içinde gübreli toprak ya da kimyasal gübre varmış gibi görünüyordu, ama Kaptan kolunu çuvalın içine daldırdı ve bir avuç dolusu kahve tortusunu andıran bir şey çıkarıp öteki eline döktü: Ölü karıncalardı bunlar, hepsi kıvrılmış, artık ne başın, ne ayakların seçilebildiği tanelere indirgenmiş ölü karıncaların oluşturduğu yumuşak, siyah-kırmızımsı hafif bir kum. Karıncalardan o ekşi, yakıcı koku yayılıyordu. Evde yüzlerce kilo ağırlığında, hepsi bunun gibi dolu çuvalların oluşturduğu bir piramit vardı.

“Harika...” dedim, “bu gidişle... hepsini öldüreceksiniz...”

“Hayır,” dedi Kaptan sakin bir biçimde, “işçi karıncaları öldürmek, hiçbir işe yaramaz. Her yerde, milyonlarca yeni işçi karınca dünyaya getiren kraliçe karıncaların bulunduğu karınca yuvaları var.”

“O halde?”

Çuvalın yanına çömeldim; Kaptan benden daha alçaktaki basamağın üzerine oturmuştu ve benimle konuşmak için başını yukarı kaldırıyordu; beyaz şapkasının biçimsiz kenarı bütün alnını ve yuvarlak gözlüğünün bir kısmını örtüyordu.

“Kraliçe karıncaları aç bırakmak gerek. Karınca yuvasına yiyecek taşıyan işçi karıncaların sayısı en aza indirilirse, kraliçe karıncalar yiyeceksiz kalacaklardır. Bakın, şuraya yazıyorum: Yazın ortasında bir gün kraliçe karıncaların yuvalarından çıkıp kendi ayaklarıyla sürünerek yiyecek aradıklarını göreceğiz... O zaman, bütün karıncaların sonu olacak bu...”

Heyecanla çuvalın ağzını kapatıp ayağa kalktı. Ben de kalktım.

“Oysa, onları kaçırtarak bir şeyleri halledebileceklerini sananlar var,” dedi ve küçümseyici bir kahkahayla çelik dişlerini açığa vurarak, Reginaudolar’ın küçük villasına doğru bir bakış fırlattı. “Bir de, karıncaları semirtmeyi yeğleyenler var... Bu da bir yöntem, değil mi?”

İkinci göndermeyi anlamamıştım.

“Kim?” diye sordum. “Niçin karıncaları semirtmek istiyorlar?”

“Karıncacı size uğramadı mı?”

Kimden söz ediyordu acaba? “Bilemiyorum,” dedim, “sanmıyorum... “

“Merak etmeyin, size de gelecektir. Genellikle perşembeleri uğrar, demek ki bu sabah gelmediyse, öğleden sonra gelecektir. Karıncalara

kuvvet ilacı vermeye, hah, hah!”

Adama hoş görünmek için gülümsedim, ama artık yeni yolların izini sürecek gibi hissetmiyordum kendimi. Ona belirli bir amaçla gelmiş olduğum için, “Elbette, sizinkinden daha iyi bir sistemin olması mümkün değil... Sizce, kendi evimde de deneyebilir miyim?” dedim.

“Hangi modeli yeğlediğinizi söylemelisiniz bana,” dedi

Brauni ve henüz bilmediğim öteki icatlarını göstermek için beni yeniden bahçeye götürdü. Ben, karınca yakalamak gibi bu kadar basit bir işlemi gerçekleştirmek için, bu kadar sanata ve çabaya başvurulması gerektiği düşüncesine bir türlü alışamıyordum; ama önemli olanın, bunu yöntemli bir biçimde, aralıksız olarak yapmak olduğunu anlıyordum, o zaman da kendimi çaresiz hissediyordum, çünkü kimse bu komşumuzun korkunç kararlılığıyla boy ölçüşemezmiş gibi geliyordu bana.

“Belki de bizim için en basit modellerden biri daha uygun olur,” dedim. Brauni burnundan soludu, hırslarımın alçakgönüllülüğü karşısında bir onayı mı, yoksa bir acımayı mı gösteriyordu bu, bilemiyorum.

“Üzerinde biraz düşüneyim,” dedi, “size birkaç taslak çıkaracağım.”

Bu durumda, ona teşekkür edip iyi günler dilemekten başka yapacak bir şey kalmıyordu bana. Gene çitin üzerinden atladım; artık ayaklarımın altındaki o çakıllı kumun gıcırdadığını duymamam gerçek gibi gelmiyordu bana; karıncalar basmış olsa da, evimi ilk kez gerçekten kendi evim, “sonunda, evimdeyim” diye dönülecek bir yer olarak hissediyordum.

Ama evde, böcek ilacı yutmuş olan oğlumuz ve çaresiz karımla karşılaştım.

Karıma hemen, “Korkma,” zehirli değil ilaçlar!” dedim.

Gerçi zehirli değillerdi, ama gene de yutulmaları iyi değildi: Oğlumuz acıdan bağırıyordu. Onu kusturmamız gerekti; mutfakta kustu, bunun üzerine, karımın az önce temizlemiş olduğu mutfak yeniden karıncalarla doldu. Yeri temizledik, bebeği sakinleştirdik, uyusun diye sepete koyduk; sepeti çepeçevre böcek kaçıncı toz şeritleriyle izole ettik, çocuk kalkıp zararlı başka şeyler yutmasın diye, sepetin üzerine bir sineklik örtüp sepetin çevresine bağladık.

Karım alışveriş yapmış, ama alışveriş torbasını karıncalardan kurtarmayı başaramamıştı. Bu yüzden, önce her şeyi -zeytinyağına yatırılmış sardalyalarla peyniri bile- yıkamamız ve yiyeceklere yapışmış karıncaları tek tek ayıklamamız gerekti. Ben karıma yardım ettim, odun

kırdım, mutfak ocağı ve baca çekişi işini hallettim, bu arada o sebzeleri yıkıyordu. Ama bir yerde hareket etmeden durmanın yolu yoktu; her an ya karım, ya ben “Ah, ısırdı!” deyip havaya sıçrıyor ve kaşınmak, üzerimizdeki karıncalardan kurtulmak ya da kollarımızla bacaklarımızı musluğun altında tutmak zorunda kalıyorduk. Sofrayı nereye kuracağımızı bilemiyorduk: Eve kursak, öteki karıncaları çekmiş olacaktık, dışarı kursak üzerimizi hemen karıncalar saracaktı. Yemeğimizi ayakta, hareket ederek yedik; her şey hâlâ karınca kokuyordu, kısmen yemeklerde kalan karıncalar yüzünden, kısmen de ellerimize o koku sinmiş olduğu için.

Yemekten sonra, bir sigara içerek araziyi dolaştım. Reginaudolar’ın evinden bir çatal-bıçak tıkırtısı geliyordu, başımı uzatıp baktım: Bir güneşliğin altında hâlâ sofradaydılar; pırıl pırıl ve sakin görünüyorlardı, boyunlarına kareli peçeteler bağlamışlar, kremalı puding yiyor, küçük bardaklardaki beyaz şarabı tadıyorlardı. “Afiyet olsun,” dedim. “Buyurmaz mısınız?” dediler. Ama ben sofranın çevresinde çuvalları ve böcek ilacı bidonlarını görüyordum; her şeyin üzerine, sarı ya da beyazımsı tozlar serpili, çizgi çizgi bitümlü örtüler örtülmüştü ve burnuma yalnızca o kimyasal madde kokuları geliyordu. “Teşekkür ederim, artık iştahım yok,” dedim; doğruydu da. Reginaudolar’ın kısık radyosu çalıyor, onlar da yüksek sesle eşlik ediyor, şerefe kadeh kaldırır gibi yapıyorlardı.

Onları selamlamak için çıktığım merdivenden, Brauni’nin bahçesinin bir parçasını da görüyordum. Kaptan yemeğini çoktan bitirmiş olmalıydı; elinde kahve fincanı ve tabağıyla evden dışarı çıkıyor, kahvesini yudumluyor ve çevreye göz gezdiriyordu: Elbette, bütün işkence aletlerinin işleyip işlemediğini ve karıncaların acılı ölümlerinin her zamanki düzenlilikle sürüp sürmediğini görmek için. İki ağaç arasına asılı beyaz bir hamak gördüm, şu sıska ve tatsız Bayan Aglaura’nın oraya uzanmış olması gerektiğini anladım, ama yalnızca bir bileği ve tahta bir yelpazeyi sallayan eli görülüyordu. Hamağın ipleri, tuhaf bir halkalar sistemine göre asılmıştı, belli ki bunlar bir biçimde karıncalara karşı bir savunma oluşturuyordu; ya da belki de hamak karıncalar için yeni bir tuzaktan başka bir şey değildi ve Kaptan’ın karısı oraya yem olarak koyulmuştu.

Reginaudolar’a Brauniler’in evine gittiğimden söz etmek istemedim, çünkü sözlerimi, bu iki komşumuzun birbirlerine karşı takındıkları her zamanki alaycı tutumla yorumlayacaklarını önceden biliyordum. Bayan Mauro’nun epey yukarımızdaki bahçesine ve tepedeki villasına baktım;

villanın üstünde horoz şeklinde döner bir rüzgârgülü vardı. “Acaba Bayan Mauro’nun evinde de karıncalar var mı?” dedim.

Reginaudo çifti yemek sırasında çok daha durgun görünüyordu, çünkü oldukça alçak bir tonla küçük kahkahalar atıyorlardı. “Heh, heh, heh... onun evinde de olması gerek... Heh, heh, heh... onun evinde de olması gerek... Onda da olması gerek, elbette olması gerek...” demekle yetindiler.

Karım beni eve çağırdı, çünkü şilteyi masanın üzerine koymak ve biraz uzanıp uyumak istiyordu. Şilteleri yere koyduğumuzda, karıncaların üzerimize çıkmasına engel olamıyorduk, oysa masanın dört ayağını izole etmek yetiyordu, bir süre karıncalar gelmeyecekti. Karım uzandı, ben belki bana bir işten söz edebilecek birtakım kişiler bulurum fikriyle dışarı çıktım, ama aslında hareket etmek ve düşüncelerimin seyrini değiştirmek istiyordum.

Ama yolda, yerler şimdiden düne göre farklı görünüyordu gözüme: Her bostanda, her evde, duvarlara tırmanan, meyve ağaçlarını saran, şekerli ya da yağlı her şeye doğru antenlerini hareket ettiren karınca sürülerinin olduğunu tahmin ediyordum; artık deneyimli gözlerim de, karıncalar istila ettiği için dövülmek üzere evin dışına çıkarılmış şilteleri, yaşlı bir kadının elindeki böcek ilacı dolu fısfısı, küçük bir tabaktaki zehiri ânında fark ediveriyordu; gözlerimi kıstığımda da, kapıların pervazları boyunca sakin sakin yürüyen karınca sırasını görüyordum.

Gene de, burası Augusto Amca’nın idealindeki yer olmayı sürdürüyordu: Karıncalar ona ne yapabilirdi ki? Kâh bir patron için, kâh bir öteki için çuval indiriyor, meyhane sıraları üzerinde yemeğini yiyor, akşamları eğlence ve akordeonun olduğu yerlerde dolaşıyor, neresi denk gelirse, serin ve yumuşak neresi varsa, orada yatıyordu.

Yürürken, Augusto Amca olduğumu düşünmeye, böyle bir öğleden sonra, bu yollarda o nasıl hareket edecek idiyse, öyle hareket etmeye çalışıyordum. Elbette, Augusto Amca gibi olmak, her şeyden önce vücutça öyle olmak anlamına geliyordu: Yani, kısa ve sağlam, hep aşırı jestlerle açılıp havada kalıveren, biraz maymunu andıran kollar, dönüp bir kadına bakayım derken birbirine dolanan kısa bacaklar ve konuşurken heyecanlandığında, yerel lehçenin müstehcen sözlerini fırtına gibi yineleyen, başka bir bölgeye has aksanıyla bu sözleri yalan yanlış vurgulayan ince bir ses. Onda ruhla beden bir bütündü; üzerimdeki bu ağırlık ve aklımdaki bu kaygılarla, Augusto Amca’nın hareketlerini ve

çıkışlarını yapabilmek ne güzel olurdu. Ama ancak zihnimle onun gibi olabiliyor, içimden onun gibi haykırıyordum: “Şu samanlıkta öyle bir uyku çekeceğim ki, deme gitsin! Şu meyhanede o sosis senin, bu şarap benim, midemi öyle bir dolduracağım ki, deme gitsin!” Gördüğüm kedileri okşar gibi yapıp sonra korkutup kaçırmak için onlara “böö!” diye bağırdığımı; hizmetçi kızlara: “Hey, küçük hanım, yardıma geleyim mi?” diye seslendiğimi hayal ediyordum. Ama güzel bir oyun değildi: Augusto Amca için burada yaşamanın ne kadar kolay olduğunu fark ettikçe, onun farklı bir tip olduğunu ve benim kaygılarıma asla katlanamayacağını anlıyordum: Bir yuva kurmak, sürekli bir iş bulmak, yarı hasta bir çocuk, gülmeyen bir eş ve karınca dolu yatakla mutfak.

Daha önce birlikte olduğumuz meyhaneye girip beyaz bluzlu kadına, dün konuştuğum adamların gelip gelmediklerini sordum. İçerisi loş ve serindi; belki de karıncalara göre bir yer değildi burası. Kadının önerisine uyarak, dünkü tipleri beklemek üzere oturup umursamaz bir edayla sordum: “Demek, burada karınca yok, öyle mi?”

Kadın bir bezle tezgâhı siliyordu: “Buraya insanların biri gelir, biri gider, kimse farkına bile varmamıştır.”

“Peki, siz farkına vardınız mı? Sürekli burada yaşadığınız için soruyorum.”

Omuz silkti: “Şu koca halimle, karıncalardan mı korkacağım?”

Bu, utanç verici bir şeymiş gibi, karıncaları saklama tutumu, giderek daha çok sinirime dokunuyordu; o nedenle ısrar ettim: “Peki, zehir koymuyor musunuz?”

Başka bir masada oturan birisi: “Karınca için en iyi zehir, işte budur,” deyip bardağını kaldırdı ve bir dikişte içti. Augusto Amca’nın önceki akşam konuştuğum arkadaşlarından biri olduğunu fark ettim.

Ötekiler de geldiler ve onlarla birlikte içmemi istediler, çünkü zaten bana uygun bir iş bulamamışlardı. Söz dönüp dolaşıp Augusto Amca’ya geldi ve içlerinden biri sordu: “Neyin peşinde şu *koca lingera?” Lingera,* yerel dilde avare ve ip kaçkını anlamına gelen bir sözcüktü; hepsi -bu tanımı pek onayladıklarını ve amcama bir *lingera* olarak son derece önem verdiklerini gösterdiler. Düzensiz yaşamına karşın, sonuçta saygılı ve alçakgönüllü olduğunu bildiğim bir adamın böyle bir ününün olması biraz aklımı karıştırmıştı. Ama belki de bu, bu insanların ortak özelliği olan böbürlenme, abartma tutumunun bir parçasını oluşturuyordu; bulanık bir

biçimde de olsa, bunun karıncalara bağlantılı olduğu, çevrelerinde hareketli ve serüvenlerle dolu bir dünya varmış gibi davranmalarının, kendilerini ufak tefek dertlerden uzak tutmanın bir yolu olduğu fikri aklıma geldi. Eve dönerken, “o zihniyete nüfuz etmemin önündeki engel, fantastik şeylere hep düşman olan karım,” diye düşünüyordum. Ve karımın hayatımın üzerinde ne büyük bir etkisinin olduğunu da düşünüyordum, öyle ki artık sözler ve düşüncelerle sarhoş olmayı başaramıyordum, çünkü aklıma hemen onun yüzü geliyordu, bakışı, varlığı her şeye rağmen sevdiğim ve onsuz yapamayacağım varlığı.

Karım beni kapıda karşıladı, biraz telaşlıydı. “Dinle, bir kadastrocu geldi,” dedi.

Kulağımda hâlâ meyhanede o atıp tutanların üstünlük tonu olduğundan, neredeyse karımı dinlemeden, “Evet, kadastrocu, şimdi şu var ki, kadastrocu dediğin...” dedim.

Karım, “Bir kadastrocu geldi eve, ölçü almaya,” dedi.

Ben anlamıyordum ve içeri girdim. “Nasıl! Ne diyorsun sen? Kaptan bu!”

Kaptan Brauni’ydi, tuzaklarını yerleştirebilmek için sarı bir metreyle evimizde ölçü alıyordu. Karımı tanıştırıp ilgisi için teşekkür ettim.

“Buradaki imkânlara bir göz atmak istemiştim,” dedi. “Her şey matematik kriterlere göre yapılmalı,” deyip çocuğun uyuduğu sepeti de ölçtü ve çocuğu uyandırdı. Ufaklık, üzerine doğru açılmış sarı metreden ürküp ağlamaya başladı. Karım, çocuğu yeniden uyutmaya koyuldu. Çocuğun ağlaması, ben dikkatini başka yöne çekmeye çalışsam da, Kaptan’ın sinirini bozuyordu. Neyse ki, karısının çağırdığını işittik, Kaptan da dışarı çıktı. Bayan Aglaura, çite yaslanmış, zayıf ve beyaz kollarıyla Kaptan’a işaret edip bağırıyordu: “Gel! Evet, gel! Birileri geldi! Evet, karıncacı!”

Brauni bana şöyle bir baktı ve sımsıkı kapalı dudaklarıyla anlamlı anlamlı gülümsedi; özür dileyerek, hemen eve gitmesi gerektiğini söyledi. “Şimdi size de gelecek,” dedi, şu gizemli “karıncacı”nın bulunması gereken noktayı işaret ederek, “şimdi göreceksiniz.” Sonra çekip gitti.

Ben kim olduğunu ve ne yapmaya geldiğini doğru dürüst bilmeden, bu karıncacıyla karşılaşmak istemiyordum. Reginaudolar’ın arazisine giden merdivene doğru yöneldim. Komşumuz tam o sırada eve dönüyordu; üzerinde beyaz bir elbise, başında hasır bir şapka vardı, bir sürü torba ve

kutu yüklenmişti. Ona sordum: “Bakar mısınız? Karıncacı size uğradı mı acaba?”

“Bilemiyorum,” dedi Reginaudo, “dışarıdan geliyorum, ama uğramış olsa gerek, çünkü her yerde melas görüyorum. Claudia!”

Karısı başını uzatıp: “Evet, evet, Laureri evine de uğrayacak, ama bir işe yaramasını beklemeyin, olur mu!” dedi.

Sanki bir şey bekliyormuşum gibi! Sordum: “İyi de, bu adamı kim gönderiyor?”

“Sizce kim gönderebilir?” dedi Reginaudo. “Kendisi, Arjantinkarıncasıyla Mücadele Kurumu’nun temsilcisidir, bütün bahçelere ve evlere melas koymaya gelen görevlidir. Şuradaki küçük kapları görüyor musunuz?”

Ve karısı, “Zehirli melas” deyip, işin iç yüzünü biliyormuş gibi kısa bir kahkaha attı.

“Peki, karıncaları öldürüyor mu?” Bu sorularım, kabak tadı vermeye başlayan bir oyundu; şimdiden bunu biliyordum. Arada bir, her şey tam hallolmak üzereymiş gibi görünüyor, sonra zorluklar yeniden başlıyordu...

Bay Reginaudo, uygunsuz bir şey söylemişim gibi başını salladı. “Yo, hayır... Asgari dozda zehir, anlıyor musunuz... Karıncaların bayıldıkları şekerli melas. İşçi karıncalar karınca yuvasına dönmek, o küçücük zehir dozlarıyla kraliçe karıncaları beslemek zorundalar; kraliçe karıncalar, bu yolla, er geç zehirlenerek ölecekler.”

Er geç gerçekten ölüp ölmediklerini sormak istemedim. Bay Reginaudo’nun beni bu yöntem hakkında, kişisel olarak farklı bir görüşü olan, ama yetkililerin resmi görüşünü nesnel ve saygılı bir biçimde iletme yükümlülüğünü duyan bir kişinin tonuyla bilgilendirdiğini anlıyordum. Oysa karısı, kadınlara özgü sabırsızlıkla,’ melas yöntemine karşı olduğunu sergilemekten çekinmiyor ve art niyetli kahkahalar, alaycı sözlerle kocasının konuşmasının altını çiziyordu: Herhalde kocasının bir biçimde yersiz ya da fazla cüretli bulduğu bir tutumdu bu, çünkü sesiyle karısını bastırmaya, her durumda bu bozgunculuk izlenimini hafifletmeye çalışıyordu, karısının her söylediğine karşı çıkarak değil (çünkü belki kendi aralarında konuşurken, Bay Reginaudo da görüşlerini böyle, hatta daha ağır bir dille dile getiriyordu), ona küçük, sözgelimi şu tür karşı örnekler vermeye çalışarak: “İyi de, şimdi abartıyorsun, Claudia... Elbette, çok etkili

değil, ama işe yarayabilir... Kaldı ki, bedava yapıyorlar... Karar vermeden önce birkaç yıl beklemek gerek...”

“Birkaç yıl mı? Adamlar neredeyse yirmi yıldır şu maddeyi koyuyorlar ve karıncalar her yıl çoğalıyor.”

Bay Reginaudo, karısını yalanlamaktansa, konuşmayı Kurum’un öteki olumlu çalışmalarına kaydırmayı yeğleyip bana gübre kutuları sistemini açıkladı: Karıncacılar, kraliçe karıncalar gelip içlerine yumurtalarını bıraksınlar diye bunları bahçelere koyuyor, sonra gelip kutuları yakmak için geri alıyorlarmış. Bay Reginaudo’nun ses tonunun, mizacı gereği kuşkucu ve kötümser olan karıma da bu durumu açıklamak için uygun ton olduğunu anladım ve eve döndüğümde, ona komşumuzun anlattıklarını yineledim; bu arada, sistemi mucizevi ya da her durumda hemen sonuca ulaştırıcı gibi övmemeye özen gösterdim, ama Bayan Claudia’nın alaycı yorumlarından da uzak durdum. Hani bazı kadınlar vardır: Mesela, trende tarifelerin, vagon dağılımının, bilet soran kontrolörlerin, olası herhangi bir gerekçesi olmayan, saçma ve hatalı şeyler olduğuna inanır, ama gene de bunları uysal bir diş bilemeyle kabul ederler; işte karım da onlardan biridir. Bu yüzden, bu melas hikâyesinin, işi zorlaştıran saçma ve gülünç bir önlem olduğuna hükmetti (ve ben söylediklerine itiraz edemedim); ama karıncacıyı -adının Bay Baudino olduğunu öğrenmiştim- karşılamaya, adamı itirazlarla ya da yararsız yardım talepleriyle rahatsız etmemeye karar verdi.

Karıncacı, izin istemeden toprağımıza girdi ve biz hâlâ ondan söz ederken, adamı karşımızda buluverdik, bu da tatsız bir durum yarattı. Elli yaşlarında ufak tefek bir adamdı, eprimiş ve solmuş siyah bir giysi vardı üzerinde, yüzü içkicilerin yüzünü andırıyordu, hâlâ koyu renk saçlarını çocukça bir çizgiyle ayırarak taramıştı. Yarı kapalı gözkapakları, hafif içtenliksiz gülümseyişi, gözlerinin çevresindeki ve burnunun iki yanındaki kırmızımsı cildi, boğuk, biraz rahipleri andıran, oldukça lehçe vurgusuna çalan sesinin iniş çıkışlarını önceden bildiriyordu. Sinirli bir tik, ağzının ve burnunun köşelerindeki kırışıklıklarının atıp durmasına yol açıyordu.

Bay Baudino’yu bu kadar ayrıntılı olarak betimliyorsam, bizde uyandırdığı tuhaf izlenimi tanımlamaya çalışmak içindir. Aslında, hiç de tuhaf bir izlenim değildi, çünkü bin kişi arasında bile onun karıncacının ta kendisi olduğunu tahmin ederdik gibi geldi bize. İri ve kıllı elleri vardı; birinde bir tür bir cezve, ötekinde bir dizi küçük toprak kap tutuyordu.

Koymak zorunda olduğu melastan söz etti bize; sesi, memurlara özgü tembel bir kayıtsızlığı ele veriyordu. “Melas” sözcüğünü yumuşak ve uzatarak söyleme tarzı bile, bu adamın işini nasıl kemikleşmiş bir güvensizlikle ve sıkıntılarımızı ne denli küçümseyerek yaptığını göstermeye yetiyordu. Onun karşısında, adama karıncaların ana geçiş noktalarını göstererek, sakinlik örneği verenin, karım olduğunu fark ettim. Gerçekten de, adamın o birkaç hareketi -cezveden melas dökerek küçük kapları birer birer doldurmak ve devirmeden yerlerine koymak- yinelemek için onca kararsızlıkla hareket ettiğini görmek, sabrımı taşırmaya yetiyordu. Böylece, adamı izlerken, aklıma onu ilk gördüğümde üzerimde yarattığı tuhaf izlenimin nedeni geldi: Bir karıncayı andırıyordu. Nedenini tam olarak bilemiyorum, ama karıncayı andırdığı kesindi, belki kişiliğine sinen donuk siyah renk yüzünden, belki küt bedeninin oranları ya da ağzının kenarlarındaki titreme yüzünden - bu titreme, böceklerin antenlerinin ve ayaklarının sürekli titremesine karşılık geliyordu. Ne var ki, karıncaların onda hiç olmayan bir özelliği vardı: Onları sürekli hareket’ halinde tutan acele iş görmeleri. Bay Baudino ağır ağır ve sakar hareket ediyor ve şimdi melasa batırılmış bir fırçayla budalaca evimizi kirletiyordu.

Bu adamın hareketlerini artan bir rahatsızlıkla izlerken, karımın yanımda olmadığını fark ettim. Gözlerimle onu aradım ve bahçenin bir köşesinde, Reginaudolar’ın villasının çitiyle Brauniler’in villasının çitinin birleştiği yerde gördüm. Bayan Claudia ile Bayan Aglaura, kendi çitlerinin önünde durmuş, alçak sesle konuşuyorlar, karım da ortada onları dinliyordu. Bay Baudino şimdi evin arkasındaki boşlukla meşgul olduğundan (gözetim altında tutmamıza gerek olmadan, orasını istediği gibi kirletebilirdi), kadınlara yaklaştım ve Bayan Brauni’nin öğütler verdiğini işittim, konuşmasına sert, köşeli hareketler eşlik ediyordu:

“Şu oradaki adam, gelmiş kuvvet ilacı veriyor karıncalara: Kuvvet ilacı, kuvvet, ne zehiri!” Ve Bayan Reginaudo, karşılık olarak, daha yumuşak bir ses tonuyla şöyle diyordu: “Karınca kalmadığı gün, Kurum’un görevlileri ne işle meşgul olacaklar? O halde, ne yapmalarını bekliyorsunuz, hanımefendiciğim?”

“Semirtiyorlar karıncaları, işte yaptıkları bu!” diyerek sözlerine öfkeyle son verdi Bayan Aglaura.

Karım -her iki komşu kadının da konuşmaları, ona yönelik olduğu için- sessizce dinliyordu, ama burun deliklerinin gerilmesinden ve dudaklarını

bükmesinden, katlanmak zorunda kaldığı aldatmanın öfkesinin, acısının şimdiden içini kemirdiğini anlıyordum. İtiraf etmeliyim ki, ben de, bunların kadınların dedikodularından ibaret olmadığına inanmak üzereydim.

“Ya şu yumurtalar için gübre kutularına ne demeli?” diye sözünü sürdürüyordu Bayan Reginaudo. “Kutuları geri alıyorlar, yaktıklarını mı sanıyorsunuz? Hadi canım!”

Belli ki, karısının bu ölçüsüzlükleri yüzünden diken üstünde oturan kocasının sesini işittik: “Claudia! Claudia!” Bayan Reginaudo, “Affedersiniz,” diyerek yanımızdan ayrıldı; bu sözde, eşinin uzlaşmacı tutumuna karşı belli belirsiz bir küçümseme seziliyordu. Karşı taraftan bir tür alaycı kahkaha yükseliyor gibi geldi bana ve çakıllı yollarda Kaptan Brauni’nin tuzakların eğimini düzeltmekte olduğunu gördüm. Bay Baudino’nun az önce doldurduğu toprak kaplardan biri, belli ki bir ayak darbesiyle -dalgınlıkla mı, isteyerek mi olduğu belli değildi- ayaklarının arasında devrilmiş ve kırılmıştı.

Kanınla eve dönerken, onun zihninden karıncacı için nasıl bir saldırı geçirdiğini bilemiyordum; ama böyle bir saldırıya kalkışsa, büyük bir olasılıkla onu tutmak için hiçbir şey yapmaz, hatta gerekirse onu desteklerdim. Ama evin çevresine ve içine bir göz atınca, Bay Baudino’nun ortadan yok olduğunu fark ettik; daha önce, eve doğru gelirken, kapının gıcırdadığını ve kapandığını duyar gibi olmuştuk. O sırada, bize veda etmeden çıkıp gitmiş olmalıydı, arkasında şu yapışkan ve kırmızımsı melas izlerini bırakarak: Bunlar, tatlımsı nahoş bir koku yayıyordu, karıncaların kokusundan tamamen farklı, ama nasıl bilemiyorum, onunla akraba bir koku.

Çocuğumuz uyuduğu için, Bayan Mauro’nun evine çıkmak için uygun an olduğunu düşündük. Ona gitmemizin nedeni, bir sandık odasının anahtarlarını istemekti, biraz da bir nezaket ziyaretiydi bu. Ama bizi ziyareti bir an önce yapmaya iten gerçek nedenler başkaydı: Hiçbir uyarıda bulunmadan, karıncaların istila ettiği bir evi bize kiraladığı için ona sitemlerimizi bildirmek istiyor; özellikle de, ev sahibemizin o eziyetten nasıl korunduğunu merak ediyorduk.

Bayan Mauro’nun villasının yokuş üzerinde, oldukça büyük bir bahçesi vardı; bahçede yelpaze biçimli sararmış yapraklarıyla uzun palmiyeler bulunuyordu. Döner bir yol, baştan aşağı cam verandalar ve çatı pencereleriyle kaplı bir binaya gidiyordu. Çatının tepesinde, horoz

biçimindeki paslı rüzgârgülü ekseni üzerinde gıcırdayarak zar zor dönüyor, her hava esintisinde inleyip hışırdayan palmiye yapraklarının hızına yetişemiyordu.

Kanınla bu yoldan yukarı çıkıyor ve korkuluklardan aşağıda, oturduğumuz ve hâlâ pek az bildiğimiz küçük evimize ekilmemiş topraktaki çalı çırpıyı, Reginaudolar'ın bir depo avlusunu andıran küçük bahçelerini, neredeyse mezarlara özgü düzgünlüğüyle Brauniler'in bahçesini görüyorduk. İşte şimdi, onların karıncalarla simsiyah kesilmiş yerler olduklarını unutabilirdik; işte şimdi, bir an bile kurtulamadığımız o istila olmadan nasıl olacaklarsa öyle görebilirdik onları; işte şimdi, bu uzaklıktan bize bir cennet gibi bile görünüyorlardı ne var ki, yukarıdan onlara baktıkça, aşağıdaki yaşamımıza yönelik bir acıma duygusu kaplıyordu içimizi, sanki o sefil ve dar ufkun içinde yaşadığımız sürece sefil ve dar sorunlarla savaşmaktan kurtulamayacakmışız gibi.

Bayan Mauro, yaşlı, zayıf ve uzun boyluydu; bizi loş bir odada ağırladı, yüksek arkalıklı bir sandalyeye oturmuştu, yanında açılır bir masa, masanın üzerinde dikiş malzemesi ve yazı gereçleri vardı. Beyaz erkek yakası dışında giysisi siyahtı; zayıf yüzüne hafif pudra sürmüş ve saçlarını sade bir biçimde taramıştı. Önceki gün bize zaten vereceğini söylediği anahtarı hemen uzattı, ama evde rahatımızın yerinde olup olmadığını sormadı ve bu -bize öyle geldi- yakınmamızı zaten bekliyor olduğunun göstergesiydi.

"Ama, hanımefendi, aşağıdaki karıncalar..." dedi karım, bu kez daha az alçakgönüllü ve daha az sakin olmasını dileyeceğim bir ses tonuyla. Sert ve çoğu zaman saldırgan bir kadın olmasına rağmen, karımın kimi zaman utangaçlığı tutuyor ve böyle anlarda onu görmek beni rahatsız ediyordu.

Karıma destek olup sitem dolu bir tonla, "Bize, hanımefendi, bu evi kiraladınız; ne var ki, bütün bu karıncalardan haberimiz olsaydı, size içtenlikle söylüyorum ki..." deyip sözü burada kestim, yeterince açık olduğumu düşünerek.

Kadın, başını kaldırıp bakmadı bile. "Evde uzun süredir kimse oturmuyordu," dedi, "birkaç arjantinkarıncasının olması doğal, bu karıncalar her yerde olur... iyi temizlenmemiş yerlerde." Bana, "Siz," dedi, "evi tutup tutmayacağınızı bildirinceye kadar dört ay beklettiniz beni. Hemen yerleşseydiniz, şimdi karıncalar olmazdı."

Biz, perdeler ve yarı kapalı kepenkler yüzünden neredeyse karanlık odaya, eski duvar kâğıdıyla kaplı yüksek duvarlara, üzerlerindeki gümüş sürahi ve çaydanlıkların hafif ışıltılar saçtığı kakma mobilyalara bakıyorduk ve bu karanlık, bu ağır mobilyalar, elbette temelinden çatısına kadar eski evin her yanında dolaşıyor olması gereken akın akın karıncaların varlığını saklamaya yarıyormuş gibi geliyordu bize.

“Yani, burada, sizin evinizde,” dedi karım, imalı, neredeyse alaycı bir tınıyla, “karıncalar yok, öyle mi?”

Bayan Mauro, dudaklarını büzdü, kısa ve kesin: “Yok,” dedi. Ve sonra, ona inanmamızın olanaksız olduğunu öngörerek açıkladı: “Burada her şeyi ayna gibi pırıl pırıl tutarız. Bir karınca bahçeden girer girmez, onu fark eder, önlemimizi alırız.”

Karımla ben bir ağızdan, “Nasıl?” diye sorduk. Şimdi hissettiğimiz, yalnızca umut ve meraktı.

“Böyle,” dedi Bayan Mauro omuz silkerek, “onları süpürgeyle kovarız.” O anda, yapmacık sakinlik ifadesinde sanki fiziksel bir acının gerginliği belirdi ve oturduğu yerde, birden belini bükerek, ağırlığını sandalyenin öteki tarafına verdiğini gördük. Ağzından çıkan sözlerle çelişmese, giysilerinin altından geçen bir arjantinkarıncasının onu ısırdığına, bir ya da birkaç karıncanın vücudunda dolaşıp onu kaşındırdığına yemin edebilirdim, çünkü sandalyeden hareket etmemek için kendisini zorlamasına rağmen, besbelliydi: Artık eskisi gibi sakin ve istifini bozmadan durmayı başaramıyordu, her yanı gerilmişti, bu arada yüzünde giderek keskin bir hal alan bir acı izi beliriyordu.

“Ama bizim önümüzdeki o toprak parçası, karıncalardan simsiyah,” dedim aceleyle, “ve istediğimiz kadar temizleyelim, topraktan hep binlercesi içeri girecektir...”

“Girmez olur mu,” dedi Bayan Mauro, ince eliyle sandalyenin kolunu tutuyordu, “girmez olur mu, toprak ekilmemiş, karıncaların milyonlarca çoğalmasına yol açan da, ekilmemiş yerlerdir. Benim planım, o toprak parçasını dört ay önce düzene sokmaktı. Siz beni beklettiniz ve şimdi bundan zarar görüyorsunuz; karıncalar yayıldığı için, yalnız siz değil, herkes zarar görüyor...”

“Buraya da yayılıyorlar mı?” diye sordu karım, neredeyse gülümseyerek.

“Buraya mı? Hayır!” dedi Bayan Mauro, solgun bir halde; bu arada, sağ eliyle sandalyenin kolunu sımsıkı tutarak, omuzunun küçük bir dönme hareketiyle dirseğini yanına sürtmeye başladı. Aklıma gölgenin, süslerin, geniş odaların ve kibrin, şu kadının karıncalara karşı savunmaları, onlar karşısında bizden daha güçlü olmasının gerekçeleri olduğu fikri geliyordu; ama onun orada oturmuş vücudundan başlayarak çevremizde gördüğümüz her şeyi, bizimkilerden de acımasız karıncaların, her şeyi mahvedip geriye kabuklarını bırakan bir tür Afrika termitlerinin kemirdiğini ve o evden geriye yalnızca yıpranmış duvar kâğıdının, perdelerin neredeyse un ufak olmuş kumaşının kaldığını, her şeyin gözümüzün önünde kırıntılar halinde çökmek üzere olduğunu düşünüyordum.

Artık iyice açılan karım, “Biz, bu dertten kurtulmamız için bize bazı öğütler verebilir misiniz diye sormaya gelmiştik...” dedi.

“Evi temiz tutun ve toprağı işleyin. Başka çare yok. Çalışma, yalnızca çalışma,” deyip ayağa kalktı ve bizi uğurlama kararı, artık hareketsiz duramayan vücudunun içgüdüsel bir irkilişiyle birleşti. Yeniden kendini topladı ve solgun yüzünün üzerinde belli belirsiz bir rahatlama belirdi.

Bahçeden aşağı yürürken, karım, “İnşallah, çocuk uyanmamıştır,” dedi. Ben de çocuğu düşünüyordum. Biz daha eve adımımızı atmadan, ağladığını işittik. İçeri koştuk, çocuğu kucağımıza alıp sakinleştirmeye çalıştık, ama bağıra bağıra ağlamaya devam ediyordu. Kulağına bir karınca girmişti; durumu anlamamız biraz zaman aldı, çünkü çaresizce ağlıyor ve bize hiçbir ipucu vermiyordu. Karım hemen, “Karıncalar olmalı!” demişti, ama ben çocuğun niçin böyle ağlamaya devam ettiğini anlamıyordum, bu arada üzerinde karınca bulamamıştık, herhangi bir ısırık ya da kızarıklık da yoktu, çocuğu soyup her yanına iyice baktık Sepette birkaç karınca buldum, güya sepeti bir güzel izole ettiğimi sanıyordum; ama karıncacının fırçayla etrafa sürdüğü melasa dikkat etmemiştik: İşte, Bay Baudino’nun bıraktığı beceriksiz melas izlerinden biri, özellikle o bakabileceğini söyledi ve bahçe kapısında bize veda etti; sonradan, Baudino’nun en azgın düşmanlarından biri olduğunu ortaya koyan Bayan Aglaura’nın da bizimle olmadığını fark ettim, bize tanımadığımız küçük bir kadınlar grubu eşlik ediyordu. Şimdi bir tür avlu-yolda ilerliyorduk; yolun kenarında ahşap barakalar, kümesler ve yarısı çöple dolu bostanlar vardı. Kadınlardan biri ya da öteki, o kadar laf etmiş olmasına rağmen, kendi evine vardığında eşikte duruyor, büyük bir hevesle bize gitmemiz gereken yeri gösteriyor, sonra evine çekilip yerde

oynayan üstü başı pislenmiş çocukları çağırıyor ya da tavuklara yem vermeye gidiyordu. Baudino'nun kaldığı yere vardığımızda, yanımızda yalnızca bir çift kadın kalmıştı, ama karım kapıyı çalıp da kapı açıldığında, bir de baktık bir tek ikimiz giriyoruz içeri, her ne kadar o kadınların pencerelerde ya da kümeslerde bakışlarıyla bizi izlediklerini hissetsek de. Ya da yeri süpürerek dışarıdan geçiyorlar ve sanki bizi teşvik etmeyi sürdürüyorlardı, ama son derece alçak bir sesle ve hiçbir biçimde ortaya çıkmadan.

Karıncacı adam, korunağının ortasında duruyordu; burası dörtte üçü harap olmuş bir barakaydı, barakanın ayakta kalan tek ahşap duvarına kocaman harflerle "Arjantinkarıncasıyla Mücadele Kurumu" yazılı sararmış bir ilan asılıydı. Çevrede, üst üste yığılmış şu küçük melas kapları, çeşit çeşit kutular ve şişeler vardı; her şey, kâğıt parçaları, balık kılçıkları ve başka çöplerle dolu bir tür çöp yığını halindeydi, öyle ki insanın aklına hemen burasının bölgedeki bütün karıncaların kaynağı olduğu fikri geliyordu. Bay Baudino, dişlerindeki boşlukları açığa vuran sinir bozucu, sorgulayıcı yarı gülümseyişiyle karşımızda duruyordu.

Karım, bir an kararsızlıktan sonra, kendini toplayarak, "Siz!" deyip adamın üzerine atıldı, "Siz utanmalısınız! Çünkü evimize geliyor, her yeri kirletiyorsunuz, melasınız yüzünden çocuğumuzun kulağına karınca girmesine neden oldunuz."

Karım ellerini adamın yüzüne doğru uzatmıştı, Bay Baudino ise, o kaşarlanmış gülümseyişini bozmadan, kendisine bir çıkış yolunu açık tutmak için yabani hayvanlar gibi hareketler yapıyordu; bir yandan da, omuz silkiyor, çevreye bakıp göz kırpıyordu. Bu bakışlar ve göz kırpmalar bana yönelikti, çünkü görünürde başka kimse yoktu. Sanki "budala bu kadın," der gibiydi, ama ağzından yalnızca genel ve yumuşak yalanlamalar çıkıyordu: "Yo... Yo... Olur mu hiç!"

Karım bağırıyordu: "Çünkü herkes, karıncaları zehirlemek yerine, onlara kuvvet ilacı verenin siz olduğunuzu söylüyor!" Adam, küçük kapıdan o avlu-yola sıvışıverdi, karım da arkasından gidiyor, ona bağırıp çağırmaya devam ediyordu. Şimdi Bay Baudino'nun omuz silkmeleri ve göz kırpmaları, çevredeki barakalarda oturan kadınlara yöneliyordu ve bana öyle geliyordu ki, kadınlar belli belirsiz bir tür ikili oyun oynuyorlar, karımın budalaca şeyler söylediği konusunda adama tanıklık etmeyi kabulleniyorlardı; buna karşılık, karım onlara baktığında, başlarını küçük,

öfkeli hareketlerle sallayıp süpürgelerini hareket ettirerek onu teşvik ediyorlardı. Ben araya girmiyordum. Ne yapabilirdim ki? Elbette, şu kaçmaya çalışan küçük adama ben de bağırıp saldıramazdım, çünkü karımın ona karşı öfkesi yeterince keskindi; karımı yatıştırmak da doğru gelmiyordu bana, çünkü Baudino'yu savunur duruma düşmek istemiyordum. Sonunda karım, yeni bir öfke nöbetiyle, "Çocuğuma zarar verdiniz siz!" diye bağırdı ve adamın yakasına yapışıp onu sarsmaya başladı. Ben onları ayırmak için öne atılmak üzereydim, ama adam karıma dokunmadı, gitgide karıncaları andırmaya başlayan hareketlerle, karımın elinden kurtuluncaya kadar kendi çevresinde döndü, beceriksiz birkaç koşu adımıyla biraz uzaklaştı, sonra kendini topladı ve çekip gitti. Omuzlarını silkmeye, "Neymiş efendim... Kimmiş efendim..." gibi sözler mırıldanmaya ve gene barakalarda oturanlara hitaben "Budala bu kadın" anlamındaki jesti yapmaya devam ediyordu. Barakalarda oturanlardan, karım adamın üzerine atladığı anda, belli belirsiz ama güçlü bir uğultu yükselmişti; adam karımın elinden kurtulur kurtulmaz uğultu dinmiş, şimdi yeniden adamın arkasından edilen sözlere dönüşüyordu. İtiraz ve tehdit sözlerinden çok, yakınma ve neredeyse merhamet dileme sözleriydi bunlar, ama gururlu duyurularmış gibi bağırarak dile getiriliyordu, "Canlı canlı yiyooor bizi karıncalar... Yatakta karınca, tabakta karınca, her Allahın günü, her Allahın gecesiii... Zaten bir lokma yiyeceğimiz var, bir de onları doyurmak zorundayıııız..."

Ben karımın koluna girmiştim, o da arada bir yumruğunu sallayıp bağırıyordu: "Bu iş böyle bitmeyecek! Bizi dolandıran kimmiş, biliyoruz! Teşekkür edeceğimiz kişi kimmiş, biliyoruz!" Ve bu tür başka tehdit sözleri ediyor, ama söyledikleri karşılıksız kalıyordu, çünkü biz geçerken barakaların pencereleri ve kapıları kapanıyor ve buralarda oturanlar, karıncalı sefil yaşamlarına geri dönüyorlardı.

Böylece, hüzünlü bir dönüş oldu ve öyle olacağı önceden belliydi. Ama ben özellikle şu kadınların nasıl davrandıklarını gördüğüme üzülüyordum. Ve ortalarda dolaşıp karıncalardan yakınanlara karşı bir nefret doğdu içimde; ben artık bunu ömrüm boyunca hiç yapmayacaktım. Bayan Mauro'nunki gibi cefalı bir gurur içine kapanma arzusuyla doluyordu içim, ama Bayan Mauro zengindi, bizse yoksulduk ve burada yaşamımızı sürdürmenin yolunu yordamını bulamıyor, tanıdığım ve az öncesine kadar öylesine üstün gördüğüm bu kişilerden hiçbirinin de bulduğunu ya da bulmak üzere olduğunu sanmıyordum.

Evin önüne gelmiştik; çocuk oyuncağını emiyordu, karım bir iskemleye oturmuştu, ben karıncaların kuşattığı tarlaya, çitlere ve çitlerin ötesinde Bay Reginaudo'nun bahçesinden yükselen bir böcek kovucu toz bulutuna bakıyordum; sağda, kurbanların sürekli olarak düşüp öldükleri Kaptan'ın bahçesinin sessiz gölgesi vardı. Yeni yurdum burasıydı. Çocuğu ve karımı alıp, "Gidip bir dolaşalım, denize inelim," dedim.

Akşam olmuştu. Ağaçlı yollardan ve basamaklı sokaklardan geçiyorduk. Güneş, binaları gri ve gözenekli taştan, pencere çerçeveleri kireç badanalı ve çatıları çimen yeşili eski şehrin bir parçası üzerine vuruyordu. Şehrin iç kısmı bir yelpaze gibi açılıyor, tepelerin yamaçları üzerinde kıvrılarak uzanıyordu ve iki yamaç arasındaki mekân akşamın bu saatinde tertemiz, bakırrengi havayla doluydu. Oğlumuz şaşırmış, her şeyi görmek için bir o yana bir bu yana dönüyordu, bize de onun hayretine katılmak düşüyordu; yaşamın yer yer barındırdığı hoş tada yeniden yaklaşabilmemizin ve geçen günlere katlanabilmemizin bir yoluydu bu.

Başlarının üzerindeki bir yastığa yerleştirdikleri büyük sepetleri dengede tutarak taşıyan yaşlı kadınlara rastladık, dik sırtları, yere bakan gözleriyle kıpırtısız yürüyorlardı. Bir rahibeler manastırının bahçesinden bir grup dikişçi kız, bir yalağın içindeki kurbağayı görmek için parmaklığa koşup, "Of, şuna bak!" dediler. Demir bir kapının ardında, bir morsalkımın altında, beyaz giysili kızlar bir deniz topunu atıp tutarak kör bir adamla oyun oynuyorlardı; üstü çıplak ve sakallı, saçları omuzlarına dökülen bir delikanlı, bembeyaz dikenlerle kaplı uzun ve yaşlı bir ağaçtan çatallı bir çubukla frenkincirleri topluyordu. Zengin bir evin gözlüklü ve hüzünlü çocukları, pencereye çıkmış, sabun köpükleri uçuruyorlardı. Yaşlılar evinde kalan yaşlılar için giriş zilinin çaldığı ve onların merdivenlerden birbiri ardı sıra, bastonları, başlarındaki hasır şapkalarıyla, her biri kendi kendine konuşarak, yukarı çıktıkları saatti. İki telefon işçisi de oradaydı; merdiveni tutan, direkteki ötekine: "Aşağı in, gitme vakti geldi, yarın bitiririz," dedi.

Böylece limana ulaştık, önümüzde deniz uzanıyordu. Bir sıra palmiyeyle taş banklar vardı; kanınla oturduk, çocuk sakindi. Karım, "Burada karıncalar yok," dedi. Ben, "Ve güzel bir esinti var, keyif veriyor insana," dedim.

Deniz, rıhtımdaki kayaların bir üstüne bir altına ulaşıyor, balıkçı sandallarını hareket ettiriyordu ve esmer tenli adamlar akşam avı için sandallara kırmızı ağlarla çötenleri yüklüyorlardı. Deniz sakindi, yalnızca

açıklara doğru giderek koyulaşan maviyle siyahın hafif, sürekli yer değiştirmesi görülüyordu. Ben böyle uzayıp giden suları, akıntının dalgaların temizlediği beyaz deniz kabuklarını bıraktığı denizin dibindeki ince sonsuz kum tanelerini düşünüyordum.

Çeviren: Kemal Atakay

Emlak Vurgunu

I

Başını kitaptan kaldırınca (trende hep okurdu), manzarayı tek tek her parçasıyla karşısında buldu: Duvar, incir ağacı, bostan dolabı, kamışlar, kayalık; kendini bildi bileli gördüğü, ama uzak düştüğü için, ancak şimdi farkına vardığı şeyler. Quinto, oraya her dönüşünde, yurdu Riviera'yla yeniden böyle bağ kuruyordu. Ama yıllardır sürdüğüne göre, bu hikâyenin, yani bu uzakta oluş ve zaman zaman geri dönüşlerin anlamı neydi? Her şeyi zaten ezbere biliyordu; gene de, bir gözü kitapta, öteki pencerenin dışındaki manzarada, hâlâ şans eseri yeni keşiflerde bulunmaya çalışıyordu. Ama artık bu, hep aynı gözlemlerin bir doğrulanmasıydı yalnızca.

Ne var ki, her defasında bu alıştırmanın keyfinden onu alıkoyan ve kitabın satırlarına geri döndüren bir şeyler oluyordu: Onun bile tam ne olduğunu bilemediği bir sıkıntıydı bu. Sorun, evlerdi: Çıkmakta oldukları bütün bu yeni binalar, altı sekiz katlı apartmanlar, kıyıya inen eğimli heyelan toprağının destek setleri gibi beyaz masif yapılar, bu yapıların denize bakan sayısız pencere ve balkonları. Beton humması, Riviera'yı ele geçirmişti: Şurada, insanların çoktan yerleştikleri, balkonlarında hepsi birbirinin aynısı sardunya kutuları bulunan bir apartman görüyordu insan; burada, henüz bitmiş, camlarında yılan şeklinde beyaz badana işaretleri bulunan, denize düşkün tek çocuklu Lombardiyalı aileleri bekleyen bir bina; daha aşağıda, bir yapı iskelesi, onun altında dönen bir beton makinesi ve daire satın almak isteyenler için emlak ofisinin tabelası.

Taraçalar halinde yukarıya doğru uzanan şehirlerde, yeni binalar öncekilerin sırtına binme yarışı içindeydiler ve ortada eski evlerin sahipleri çıktıkları ek katlardan boyunlarını uzatıp bakıyorlardı. Quinto'nun şehrini bir zamanlar okaliptüs ve manolya ağaçlarının bulunduğu gölgeli bahçeler çevreler, bu bahçelerde bir çitten ötekine yaşlı İngiliz albayları ile kız kurusu İngiliz hanımları birbirlerine Tauchnitz ciltlerini ve süzgeçli kovaları ödünç verirlerdi; oysa şimdi, kazı makineleri, çürümüş yaprakların yumuşattığı ya da bahçe yollarındaki çakıllı kumun tane tane hale getirdiği

toprağı ters yüz ediyor, kazmalar iki katlı müstakil evleri yıkıyor ve balta, Washington palmiyelerinin yelpaze yapraklarını, orada yükselecek olan geleceğin güneşli, üç odalı, mutfak ve banyolu evlerine yer açmak için, bir kâğıt hışırtısıyla gökten yere indiriyordu.

Quinto, oturduğu eve doğru yokuşu çıkıyordu. Bir zamanlar evinden, yeni şehrin uzayıp giden çatıları, aşağıdaki marina ve liman mahalleleri, daha içeride, Burun'a kadar seralarla göz kamaştıran karanfil tarlalarının çıplak sırtının altında, Batı'da bostanların üzerinde sık zeytinliklerin olduğu tepenin yamacı ile Doğu'da köşklerin ve orman gibi yeşil ağaçların bulunduğu bir alan arasında uzanan eski şehrin küflenmiş ve likenli evler yumağı görülürdü; artık dört bir yanda, paralelyüzlü ve çok-yüzlü geometrik yapılar, evlerin sivri köşeleri ve yanları, çatılar, pencereler, üzerlerinde yalnızca buzlu camlı tuvalet vasistaslarının bulunduğu sağır duvarlar dışında hiçbir şey görülmüyordu.

Quinto ne zaman şehre gelse, annesi ilk iş olarak onu terasa çıkarıyordu (tembel, dalgın ve gelgeç gönüllü özlemiyle ona kalsa, terasa uğramadan şehirden ayrılırdı). "Şimdi sana yenilikleri göstereyim," diyor ve ona yeni binaları gösteriyordu: "Şurada, Sampieriler bir kat çıkıyorlar; şu, Novaralı birilerinin yaptırdığı yeni bir apartman. Rahibeleri hatırlıyor musun, onlar da hiç aşağı kalmıyorlar, hani şu aşağıda gördüğümüz bambu ağaçlı bahçeyi hatırlıyor musun? Şimdi bir kazıdır gidiyor, temellerine bakılırsa, kim bilir kaç kat çıkmak istiyorlar! Van Moen villasının bahçesindeki arokarya, Riviera'nın en güzel çamı var ya, şimdi Baudino şirketi bütün o bölgeyi satın aldı, belediyenin ilgilenmesi gereken bir ağaç, yakacak odun oldu; zaten başka bir yere nakledilip dikilmesi imkânsızdı, kökleri kim bilir nereye varıyordu. Şimdi bu tarafa gel; burada, Doğu'da, artık elimizden alabilecekleri bir manzara yoktu, ama şu birden peyda olan yeni çatıya bak, işte onun yüzünden sabahları güneş buraya yarım saat geç geliyor."

Quinto ise, "Vah vah! Hay Allah! Olacak iş değil!" gibi sözlerle karşılık veriyor; ancak ruhsuz ünlemlerle, kıh kıh gülüşlerle, "İyi de, elden ne gelir?" gibi sözlerle işin içinden çıkabiliyordu. Hatta en onarılması imkânsız yıkımlardan haz duyduğu oluyordu, belki gençliğe özgü bir skandal arzusunun kalıntısı, belki tarihin akışına karşı yakınmaların yararsız olduğunu bilen kişinin bilgeliğini açığa vurma isteği yüzünden. Gene de, asla gerçekten sahip olmamış olsa da, kendisinin olan bir şehrin böyle

betonla kaplandığını görmek, Quinto'nun içini sızlatıyordu. Ama belirtmek gerek: O, tarihin gerçeklerine inanan, hüzünleri reddeden, gezip görmüş, vb bir kişiydi; kısacası, olanlar umurunda bile değildi! O kişisel olarak başka, üstelik kendi yaşamına yönelik şiddet eylemleri yapmaya da hazırdı. Orada, terasta dururken, annesi bu çelişkisini daha da beslese, neredeyse hoşuna gidecekti; annesinin bir ziyaretten ötekine üst üste yığdığı o çaresiz yakınmaların içinde, yitip gitmekte olan güzel bir manzara için hayıflanmanın ötesine giden bir tutkunun vurgularını yakalayabilmek için kulak kesiliyordu. Ama annesinin ölçülü dert yanma tonu, çok uzun süre yinelenen yakınmaların eğilim gösterdikleri o hırçın ve bir adım öteye gidildiğinde saplantılı dik yolun uzağında duruyordu. O hırçınlık ve saplantı, konuşmadaki belli belirsiz değinilerle kendini açığa vurur: Sözgelimi, sanki hepsinin uğradığımız zararlarla ilgisi varmış gibi, bina yapanlara "onlar"; başka birçokları gibi bize de zarar veren her şeye "bak, bize ne yapıyorlar" demek. Hayır, Quinto annesinin sakin üzüntüsünde hiçbir polemik dayanağı bulamıyor ve bu, içindeki edilgenlikten çıkma, saldırıya geçme saplantısını daha da kışkırtıyordu. İşte, şimdi orada, kendi yurdu, kendisinden koparılıp alınmış o parça, anormal de olsa, estetik dışı da olsa, yeni bir yaşama kavuşmuştu; tam da bu yüzden -edebiyatın rahle-i tedrisinden geçmiş zihinlere egemen olan çelişkiler yüzünden- her zamankinden daha dolu bir yaşamdı ve Quinto o yaşama katılamıyordu; bu yerlere yalnızca belli belirsiz bir özlem duygusuyla bağlıydı ve artık manzarasız, yarı kentleşmiş bir bölgedeki değer yitimi, bu duyguyu da köreltmişti. Bu ruh hali ona, "Herkes bina yapıyorsa, biz niye yapmıyoruz?" sözünü söyletmiş; bu soruyu bir gün, annesinin de orada bulunduğu bir sırada, Ampelio'yla konuşurken ortaya atmıştı ve annesinin, ellerini şakaklarına doğru kaldırarak, "Yo, olmaz! Zavallı bahçemiz!" şeklindeki tepkisi, artık uzun bir tartışmalar, projeler, hesaplar, araştırmalar, pazarlıklar dizisinin tohumunu atmıştı. Ve işte şimdi, Quinto doğduğu şehre emlak vurgunu girişimi için dönüyordu.

II

Ama trende yaptığı gibi, tek başına düşünürken, annesinin sözlerini anımsıyor, bu sözler ona örtülü bir tedirginliği, neredeyse bir iç sızısını aktarıyorlardı. Annesinin kendisinden bir parça, yitirmekte olduğu ve artık yeniden kuramayacağını hissettiği benliği için o sözlere koyduğu özlem duygusuydu bu; bir biçimde onları da etkileyen her genel haksızlığı, kendi yaşamlarına yapılmış, telafi edilmesi olanaksız bir haksızlık ve yaşamdan kopup giden her iyi şeyi, kendi yaşamlarının kopup gitmesi olarak gören yaşlı insanların duydukları burukluktu. Ve Quinto, kendi hınç dolu tepki verme tarzında, bedeli ne olursa olsun iyimser olanların acımasızlığını, yaşamın bizden aldıklarını şu ya da bu biçimde geri vereceğine ve şimdi sevdiğimiz yerlerdeki bir izi, çevredeki bir rengi, şehre özgü, ama sanatsal olmayan, o nedenle savunulması ve anımsanması zor bir güzelliği yok ediyorsa, elbette, daha sonra bize başka şeyler, başka güzellikler, gene kalıcı olmayan, ama tadını çıkarabileceğimiz başka Asor ya da Maluku Adaları vereceğine inanan gençlerin hiçbir konuda yenilgiyi kabullenmeyişini görüyordu.

Ne var ki, bu gençliğe özgü acımasızlığın ne kadar yanlış, ne kadar savurgan ve yaşlılığın erken bir habercisi, ama öte yandan ne kadar acımasızca gerekli olduğunu hissediyordu: Kısacası, bilmediği yoktu şu lanet olası Quinto'nun! Bunların hiçbirini aklından geçirmeyen, yalnızca doğal bir kaygıyla oğluna komşuların çıktıkları katları bildiren annesinin yüzde yüz haklı olduğunu da biliyordu.

Şu Var ki, Quinto aklından geçenleri henüz annesine söylemeye cesaret edememişti. Şimdi eve bunu yapmak için dönüyordu. Yalnızca kendi fikriydi bu, Ampelio'yla bile bu konuyu konuşmamıştı, hatta bu fikrin bir varsayım, her zaman açık uçlu bir olasılık olarak değil de, acil bir karar olarak zihninde şekillenmesi çok yeniydi. Belirlenmiş ve artık neredeyse kesinleşmiş olan tek şey -annesinin de çaresiz razı olmasıyla- bahçenin bir bölümünün satılmasıydı; çünkü içinde bulundukları koşullar onları bir şeyleri satmaya zorluyordu.

Vergilerin son derece ağır olduğu bir dönemdi. Babasının ölümünden sonra, ne olduğunu anlamadan çok yüksek iki vergi neredeyse aynı anda sökün etmişti (bu işlerle, homurdanarak ve aşırı derecede titizlik göstererek hep babası uğraşmıştı). Bir tanesi, "varlık vergisi"ydi; bu, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, orta sınıfa karşı daha katı bir tutum içindeki hükümetlerin çıkardığı yakışıksız, intikam amaçlı bir vergiydi, ağır işleyen

bürokrasi çarkı yüzünden uygulaması o güne kadar gecikmiş, şimdi en beklenmedik anda patlak vermişti. Öteki, Quinto'nun babasından kalan miras için ödenmesi gereken intikal ve veraset vergisiydi; dışarıdan bakıldığında makul görünen, ama ödeme yükümlülüğüyle karşı karşıya kalınca, insana "Bu da nereden çıktı?" dedirten bir vergiydi.

Quinto'nun gözünde, bu vergileri ödemek için gerekli paranın onda birine bile sahip olmamanın kaygısı; vergiye karşı tutumlu ve devlet karşıtı Liguryalı çiftçi atalarından devraldığı hınç duygusu; bir de, "bilindiği gibi, büyükler hep paçayı kurtarmayı başarırken," dürüstlerin vergilerle ezilen yegâne kimseler olmalarından doğan bastırılamaz öfkeleri; ayrıca, bu rakamlar labirentinde atlatılabilecek, ama bir tek bizim bilmediğimiz bir tuzak olduğu kuşkusu; vergi tahsil dairelerinin soluk makbuzlarının en masum mükelleflerin bile yüreğinde uyandırdığı bütün bu karmaşık duygular; malvarlığını değerlendirmesini bilmeyen ve aralıksız bir spekülatif sermaye hareketinin olduğu, nüfuz ticaretinin hüküm sürdüğü, senetlerin elden ele dolaştığı bir çağda, elleri kolları bağlı oturup, arazilerinin değer yitirmesine seyirci kalan kötü bir mülk sahibi olmanın bilinciyle iç içe geçiyordu. Böylece Quinto, ülkenin gelirden yoksun bir aileye karşı bu bunca oransız kötülüğünde, hukuk dilinde "yasa koyucunun amacı" denen şeyin parlak bir mantıkla iş gördüğünü görüyordu: Bu amaç, üretken olmayan sermayelere darbe indirmekti ve sermayesini verimli kılamayan ya da kılmak istemeyen kişi bunun sonucuna katlanmalıydı.

Kime sorulursa sorulsun -vergi dairesine, bankaya, notere,- verilen yanıt aynıydı: Satmak. "Herkes öyle yapıyor; vergileri ödemek için bir şeyler satmak zorundalar," diyorlardı (burada "herkes," belli ki "sizin gibi herkes," yani gelir getirmeyen birkaç zeytinliği ya da sabit kiralı evleri olan eski aileler anlamına geliyordu). Bu yüzden, Quinto hemen "saksılık" dedikleri toprak parçasının üzerinde durmaya başlamıştı.

Bu "saksılık" denen yer, bahçenin en alt kısmına ekli, bir zamanlar ekilen bir bostan parçasıydı; burada küçük bir kulübe ve eski bir kümes bulunuyordu, sonradan kümes, saksıların, gübreli toprağın, aletlerin ve haşere ilaçlarının durduğu bir ambara dönüştürülmüştü. Quinto, oturdukları evin önemsiz bir eki gibi görüyordu onu, oraya çocukluk anılarıyla da bağlı değildi, çünkü o yerle ilgili anımsadığı her şey yok olmuştu: Tavukların tembel adımlarla dolaştığı kümes, salyangozların delik deşik ettiği marul fidanlıkları, ince çıtalar üzerinden boynunu uzatan domatesler, yere yayılı

yaprakların içinden yılan gibi uç veren kabaklar ve ortada, bahçeye tepeden bakan iki nefis erik ağacı. “Kraliçe Claudia” cinsi bu ağaçlar, zamk salgıladıkları ve karıncaların istilasıyla simsiyah kesildikleri uzun bir yaşlılık döneminin ardından kuruyup ölmüşlerdi. Annesi, ailenin sebze gereksinmesi yavaş yavaş azalınca (çocuklar okul, sonra da iş için evden uzaklaşmış, yaşlılar birer birer ölmüş, son olarak o yaşında bile yorulmak nedir bilmeyen, gür sesli kocası yaşama gözlerini yummuş, kadıncağızı birden boş bir ev duygusuyla baş başa bırakmıştı), bu bostanı kendi bahçe bitkileriyle doldurmuş, burasını bir tür dağıtım yeri, fidanlık haline getirmiş ve eski kümesi saksılık olarak kullanmaya başlamıştı. Böylece, toprağın nem ve güneş alma özelliklerinin bazı nadir bitkiler için özellikle uygun olduğu açığa çıkmış, oraya geçici olarak ekilen bu bitkiler daha sonra kök salmışlardı. Şimdi bu yer, tarım, bilim ve ince bir estetiğin bir araya geldiği karma bir görünüm edinmişti ve Quinto’nun annesi, bahçenin tarhlarla ve çakıl yollarla bezeli başka her yerinden çok orada bulunmaktan zevk alıyordu.

“Şurasını satalım, bina yapılabilecek bir alan,” demişti Quinto.

Bunun üzerine annesi, “Aferin sana, peki çantaçiçeklerini nereye ekeceğim? Bütün bahçede başka yerim yok. Ya şimdiden o kadar boy atan pittosporumlar ne olacak? Sıra sıra plum-bagolardan söz etmiyorum bile, yok olup gidecekler...” dedi. “Hem sonra,” diye ekleyip birden beklenmedik bir korkuya kapılmış gibi durdu, “hem sonra, toprağı sattıktan sonra, oraya bina yapmak isterlerse?” Ve gözlerinde, bahçenin yeşili üzerine çöküp onu soğuk bir arka avluya, ışıksız bir kuyuya dönüştüren gri beton duvar belirdi.

Quinto parlayarak, “Elbette, bina yapacaklar!” dedi, “Zaten bunun için satıyoruz. Bina yapılmayacak olsa, kim satın alır ki burasını?”

Ama araziyi satın almak isteyen bir müteahhit bulmak kolay olmadı. İnşaatçılar, denize doğru, önü açık olan yeni bölgeler arıyorlardı; oralarda zaten çok fazla bina vardı ve şehirde küçük bir daire edinmek isteyen Biellalı ve Milanolu alıcılara o deliğe tıkılmalarını önermek neredeyse olanaksızdı. Kaldı ki, inşaat piyasası doygunluk işaretleri veriyordu, o yaz taleplerde şimdiden küçük bir düşüş öngörülüyordu, çok açılan iki üç şirket boğazına kadar senetlere batmış ve iflas etmişti. Saksılık arsası için belirlenen ilk fiyatı indirmeleri gerekti. Aylar geçmiş, bir yıl olmuş, henüz alıcı bulunamamıştı. Banka artık vergi taksitleri için kredi vermek istemiyor ve ipotek tehdidinde bulunuyordu. Sonunda, Caisotti çıkageldi.

III

Caisotti, Superga Emlak’tan bir yetkiliyle geldi. Quinto evde değildi, Ampelio da. Arsayı görmeleri için onlara anneleri eşlik etti. Daha sonra annesi, “Çok kaba bir adam,” dedi Quinto’ya, “neredeyse İtalyanca konuşmayı bilmiyor; ama emlak şirketinden gelen şu geveze, ikisi adına da konuştu.” Caisotti katlanır bir metreyle arazinin kenarlarını ölçerken, ceketinin kolu yabani bir güle takıldı; Quinto’nun annesine, ceket kolundaki dikenleri sabırla birer birer çıkarttırdı.

“Sonra, ‘daha işin başında kendisinin olmayan şeyleri alıp götürüyor’ demenizi istemem,” dedi gülerek

“Ya, bir o eksikti,” dedi anne. Sonra, adamın yüzünde biraz kan olduğunu fark edip: “Hay Allah, yüzünüzü mü kaşıdınız?” dedi.

Caisotti omuz silkti; parmağını tükürükleyip yanağında gezdirdi ve kan lekesini sildi. “Yukarı gelin de, biraz alkol süreyim,” dedi anne. Böylece, kadıncağızın Caisotti’nin yarasını temizlemesi gerekti ve konuşma sırasında, artık hiçbir koşulda daha fazla indiremeyecekleri rakam konusunda (“gene de, çocuklarımla konuşmam gerek, size sonucu bildiririm”), bina yüksekliği ve pencere sayısı gibi çiğnenmesi olanaksız koşullar konusunda takındığı sert yüz ifadesi, Caisotti’nin her şeyi bir uzlaşma, orta noktayı bulma, aceleye getirmeme zemininde buluşturan yumuşak üslubu karşısında yavaş yavaş yumuşadı.

Bu arada, Superga Emlak’ın beyaz takım giymiş, Toskanalı yetkilisi hiç susmuyordu:’ “Size dediğim gibi, öğretmen hanım, Bay Caisotti gibi bir dostumla iş yapmanızı sağlamış olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum, inanın, çünkü Caisotti, kendisini yıllardır tanıdığım için söylememe izin verin, her zaman anlaşabileceğiniz birisidir; hiç kuşku yok ki, koşullarınızı yerine getirecektir, göreceksiniz, hanımefendi, hiç ummadığınız ‘kadar memnun kalacaksınız...”

Ve Quinto’nun annesi, aklı kendi düşüncesinde, “Ha, evet, en iyisi hiç satmamak olurdu... Ama mümkün değil,” diyordu.

Caisotti bir köylüydü; savaştan sonra müteahhitlik yapmaya başlamıştı ve hep üç ya da dört faal şantiyesi oluyordu: Bir inşaat bölgesini satın alıyor, oraya imar yasalarının izin verdiği en yüksek binayı dikiyor, içine

sığdırabildiği kadar çok küçük daire yapıyor, bu daireleri henüz inşaat halindeyken satıp iyi kötü bitiriyor ve elde ettiği kârla hemen başka inşaat alanları satın alıyordu. Annesi, işi sonuçlandırması için hemen bir mektupla Quinto’yu çağırdı. Ampelio, bir telgraf gönderdi: Bazı deneyler yüzünden gelemeyeceğini, ama belli bir rakamın altına inilmemesini söylüyordu. Caisotti, rakamın altına inmedi; böyle kolayca razı olması, Quinto’ya tuhaf gelmişti, sonradan bunu annesine de söyledi.

Ve annesi: “Görmedin mi, o ne sahtekâr surat, o ne küçük gözler öyle?” dedi.

“Sahtekârın âlâsı,” dedi Quinto, “ne olmuş, öyleyse? Niçin dürüst bir suratı olsun? Bizi daha iyi kandırmak için mi? Asıl öylesi, sahtekârlık olurdu...” Sözünü sürdürmedi, annesiyle giderek daha hararetli konuşmaya başladığını fark etmişti, sanki en önemli şey o suratmış gibi.

“Her durumda, ben olsam bu adama güvenmezdim...” dedi annesi.

“Elbette,” dedi Quinto, açık ellerini öne doğru uzatarak, “ben de öyle. Zaten o da bize güvenmiyor, söylediğimiz her şey karşısında nasıl durduğunu, karşılık vermeden nasıl ağırdan aldığını görmüyor musun?” Quinto’nun hoşuna giden bir şeydi bu; annesinin bunu, müteahhitle aralarında hemen kendiliğinden kuruluveren bu karşılıklı güvensizlik ilişkisini anlamaması yazıktı: Kendi çıkarlarını gözeten insanlar arasındaki, kişisel çıkarının ne olduğunu bilen insanlar arasındaki gerçek bir ilişkiydi bu.

Caisotti, Quinto da evdeyken, pazarlıklara son noktayı koymak için ikinci bir kez geldi. Kiliseye girer gibi ağzı büzülü, üzgün bir ifadeyle girmişti içeri, Amerikan tarzı siperlikli haki beresini biraz gecikerek çıkarmıştı. Kırk beş yaşlarındaydı, epey kısa boyluydu, ama sağlam yapılı ve geniş omuzluydu, bölge ağzında “baltayla yontulmuş” dedikleri tiplerdendi. Üzerinde kareli kovboy gömleği vardı; gömlek hafif çıkık midesi üzerinde dikkati çekiyordu. Ağır ağır konuşuyordu, Ligurya Alpleri’ndeki köylere özgü, o ağlamaklı, sorgulayıcı bir yakınmayı andıran vurguyla.

‘‘İşte böyle, daha önce anneniz hanımefendiye söylediğim gibi, siz bir adım atın, ben de bir adım atayım, ortada buluşalım. Teklifim, bu.”

“Çok düşük,” dedi Quinto, rakamı kabul etmeye karar vermiş olsa da.

Adamın ablak ve dolgun yüzü, yüz çizgilerini ve ifadelerini koruyamayacak kadar biçimsiz bir malzemeden yapılmış gibiydi. Bu

çizgiler, hemen bozulmaya, dağılıvermeye yatkındı: Bir tek gözlerinin ve ağzının köşelerinde belli bir derinlik içeriyor görünen kırışıklıklardan çok, suratının tamamının kumlu, gözenekli yüzeyi onları emiyordu sanki. Burnu küt, neredeyse yassıydı ve burun delikleri ile üst dudağı arasındaki aşırı uzun mesafe, ağzını açık ya da kapalı tutmasına bağlı olarak, yüzüne kah budalaca, kah kaba bir ifade veriyordu. Dudaklarının ortası dolgun ve susuzluktan kabarmış gibiydi, ama köşelerde, sanki ağzı bir çizgi halinde yanağının ortasına kadar uzuyormuş gibi, bütünüyle yok oluveriyordu; bu ona, geniş boğazının üstündeki basık alnının da katkısıyla, bir köpekbalığı görünümü veriyordu. Ama doğallıktan en uzak ve en yapmacık olanı, kaşlarının hareketleriydi: Sözgelimi, Quinto'nun ifadesiz bir tonla söylediği "çok düşük" yanıtını duyunca, Caisotti açık renkli seyrek kaşlarını alnının ortasında toplar gibi yaptı, ama bütün yapabildiği, burnunun alnıyla birleştiği noktadaki deriyi, belli belirsiz, dışa bükük ve neredeyse göbeği andıran bir kırışıklık halinde bükerek yarım santim kaldırmak oldu; kısa, köpeğinkileri andıran kaşları, aşağı doğru eğikken, bu kırışıklığın yukarı çekmesiyle neredeyse dikey hale gelmiş, gergin durabilme çabasıyla titriyor, çatıklıklarını gözkapaklarına yayıyor ve gözkapakları, sanki kirpiklerin yokluğunu gizlemek istiyormuş gibi, küçücük ve titrek bir kırışıklıklar saçağı halinde kıvrılıyordu. Yarı kör bakan gözlerle, sopa yemiş köpek edasıyla, öylece durdu ve ağlamaklı bir ses tonuyla: "Öyleyse, ne yapmam gerektiğini siz söyleyin; ben size harcamaları anlattım, orada yapabileceğimiz manzarasız ve güneş almayan evin daireleri kaça gider anlattım, her şeyi anlattım; şimdi bu işten ne kazanabilirim ya da zararına mı çalışmalıyım, siz söyleyin: Ben, ne derseniz ona uyacağım..." dedi.

Bu uysal kurban rolü, Quinto'yu çoktan tedirgin etmişti. "Ama," dedi, eşitliğe hazır, uzlaştırıcı bir ses tonuyla, "burası merkezi bir yer..."

"Evet, merkezi olmasına merkezi," diye onayladı Caisotti. Quinto, bir anlaşma zemini bulmuş olmalarına ve müteahhitin alnındaki kırışıklığın düzelmesine, kaşlarının doğal olmayan konumundan kurtulup aşağı inmesine sevinmişti. Ama Caisotti, aynı ton üzerinden sözünü sürdürüyordu, "Elbette, çok güzel bir bina olmayacak," dedi ve Quinto'nun annesinin sonradan "adamın çirkin kahkahası" olarak adlandıracağı kahkahayı attı, "biliyorsunuz, yapacağım binanın cephesi ancak bu yöne bakabilir," diyerek sözünü sürdürdü, bu arada küt kollarıyla söylediklerine

uygun hareketler yapıyordu, “elbette, çok güzel bir bina olmayacak, ama siz bana ‘merkezi’ diyorsunuz, ben de size hak veriyorum...”

Şu “çok güzel bir bina olmayacak” sözü, Quinto’nun annesinin yeniden telaşlanmasına yol açmıştı. “Önce projenizi görmek istiyoruz,” dedi, “onay vermek için. Biliyorsunuz, bu ev hep gözümüzün önünde olacak...”

Quinto’nun yüzünde hem kaderine razı olmuş, hem yetingen bir ifade belirdi; o gelecekteki binadan güzel olması dışında her şeyin istenebileceğini çok iyi bilen bir kişinin ifadesiydi bu, hatta evin kimliksiz, bayağı olmasını, çevredeki en silik binalarla karışıp annesiyle oturdukları eve bütünüyle yabancı olduğunu sergilemesini dilemek gerektiğini.

Ama Caisotti alttan almayı sürdürüyor, “Elbette, göreceksiniz projeyi. Bakın, dört katlı bir ev, imar yasası yalnızca dört kat çıkmaya müsaade ediyor, bütün öteki dört katlı evlerin aynısı olacak. Ama belediyeden onay almak için projeyi yapmam gerekiyor tabii, hazır olur olmaz size de getiririm, siz de söylersiniz bana...” diyor ve bu noktada uysal ses tonu baskıcı, tehdit edici bir hal alıyordu, “size de getiririm, siz de söylersiniz bana... İşin bana kaça çıkacağına ve ne kâr edeceğime dair rakamları da getiririm, madem okumuş insanlarsanız ve madem işi benden daha iyi biliyorsunuz...”

Quinto hemen, “Okumuş olmakla ilgisi yok,” dedi, ona entelektüel durumunu anımsatan her şeye karşı aşırı duyarlı olduğundan canı sıkılmıştı, “siz, hangi rakama kadar çıkabileceğinizi gayet iyi biliyorsunuz, biz de hangi rakama kadar inebileceğimizi biliyoruz...”

“Rakamı zaten indirmeyi düşünüyorsanız, konuşmamızın anlamı ne?” dedi. Caisotti ve kendi kendine güldü. Başını eğip iki yana salladı (Quinto, boğayı andıran boynunu ve boynunun nasıl sürekli bir çabayla kasıldığını fark etti) ve ağzının kenarlarını yukarı doğru hareket ettirdi: Köpekbalığıydı işte, sırıttığı için mi, yoksa öfkelendiği için mi, bilinmez, burnundan soluyan bir köpekbalığı ve boğaydı. Ama aynı zamanda kendi kendine, “Yararı yok, çünkü biliyorum ki, bunlar benimle alay etmek istiyorlar, bir öyle bir böyle konuşuyorlar, sonunda beni tuzağa düşürecekler...” diyen bir zavallıydı.

Quinto, şu “inebileceğimizi” sözünün, etmesi gereken son söz olduğunu hissetti. “Her durumda, anlaşacağız,” dedi, Caisotti’nin yeğlediği belirsiz formüllere geri dönerek.

Ama şimdi de olmamıştı; çünkü Caisotti, hep o işkenceye uğramış kişinin hafif acılı gülüşüyle “Anlaşacağız, evet yani ne yapmam gerektiğini siz söyleyeceksiniz bana, çünkü ertele ertele, yazın çalışmazsam, ne zaman çalışacağım ben? Yağmurlar başladığında, doğru dürüst iş yapamayız biz... “

Gözleri boş bakıyor, açık ağzından bir şey anlaşılmıyordu; yüzünün bütün ifadesi yanaklarında’ toplanmıştı, korumasız olduğu nokta orasıydı. Ve sol yanağının üzerinde, tıraş olduğu gözenekli yüzeyin bittiği yerin az üzerinde, neredeyse gözünün altında, gülün bıraktığı, hâlâ geçmemiş sıyrığı gördü Quinto. O olgun adamın pişkin yüzünde bu ayrıntı, bir tür çocuksu kırılganlığı ele veriyordu, nitekim sırf enseden ibaret gibi duran başındaki neredeyse sıfıra vurulmuş kısa saçları, ağlamaklı ses tonu ve insanlara şaşkın şaşkın bakışı da bu kanıyı güçlendiriyordu. Quinto, ona karşı gene iyi ve kollayıcı görünme arzusuna kapılmak üzereydi, ama köpekbalığının, dev deniz kabuklusunun, yengecin tehdit edici varlığı -koltuğun kollarına dayadığı kalın elleriyle böyle görünüyordu- o beş yaşındaki çocuk Caisotti imgesiyle örtüşmüyordu. Bu yüzden, Quinto çelişkili duygulara kapılarak, pazarlıklara devam ediyordu. Ve şurası giderek daha netlik kazanıyordu gözünde: Bu Caisotti denen adamdan hoşlanıyordu.

IV

“Arsa için bir alıcı bulduk.”

“Vakti gelmişti.”

Avukat Canal, Quinto’nun çocukluktan okul arkadaşıydı. Kısa boyluydu, yazı masasının arkasındaki büyük koltuğa büzülmüş, başını omuzlarına gömmüş oturuyordu. Canlı yüzü, canının sıkıldığını belli eden ifadelerle geriliyordu.

“Bir müteahhite satacağız. Kim olduğunu biliyor musun, ona güvenebilir miyiz ve paramızı öder mi diye sana sormaya gelmiştim.”

Yıllardır Quinto’yla Canal karşılıklı iki çift laf edemezlerdi. Nadiren bir araya geldiklerinde, söyleyecek hiçbir şey bulamazlardı. Birinin buradaki, ötekinin bir başka yerdeki yaşamları, şehirleri, meslekleri, siyasal görüşleri, zıt değilse de, bambaşkaydı. Oysa şimdi pratik bir konu, somut bir ilişki söz konusuydu. Quinto bundan çok memnundu.

“Adı ne?”

“Caisotti.”

“Ne!” diyerek irkildi Canal, tembel duruşunu bozdu, kollarını masaya dayadı, “Tam adamını bulmuşsun!”

Umut vaat eden bir giriş değildi bu. Daha baştan müteahhiti savunmaya kararlı olan Quinto, geçici olarak annesinin savlarına ödün verdi, “Tamam, nasıl bir tip olduğunu hemen anladım, suratına bak, yeter. Ama...”

“Mesele, suratı değil. Yaptığı her iş, diktiği her bina mahkemelik Birkaç davada karşı tarafın avukatlığını yaptım. Şehrin en üçkâğıtçı iş adamı.”

Quinto, adam hakkında ne kadar kötü konuşulduğunu duyarsa, o kadar memnun oluyordu. Yeni yeni keşfettiğine inandığı en güzel yanı da buydu iş dünyasının: Her tür insanla yüz yüze gelme, üçkâğıtçı olduklarını bile bile üçkâğıtçılarla pazarlık edip dolandırılmama, hatta onları dolandırmaya çalışma. Önemli olan, “ekonomik yön”dü, başka bir şey değil. Ama Quinto şimdi telaşlanmıştı: Canal’ın vereceği bilgiler, pazarlıkları sona erdirmeyi gerektirecek kadar kötü olabilirdi.

“Göreceğiz,” dedi, “bize üçkâğıt yapamaz. Parasını öderse arsa onundur, ödemezse değil, bu kadar basit. Para durumu nasıl?”

“Şimdiye kadar herhangi bir sorunu olmadı,” dedi avukat, “şehrimize dağdan yamalı pantolonuyla, doğru dürüst okuma yazma bilmeden indi, şimdi her yerde şantiyeler kuruyor, paraya para demiyor, belediyeyi ve fen işlerini parmağının ucunda oynatıyor...”

Canal’ın sözlerindeki çekemezlik, Quinto’nun yakından bildiği bir şeydi; şehrin tutucu, dürüst, tutumlu, azla yetinen, atılımsız, düş gücünden yoksun, biraz dar görüşlü eski burjuva sınıfıydı bu: Yarım yüzyıldır çevresinde baş edemediği değişikliklere, yeni ve köksüz insanların dizginleri ele aldığına tanıklık ediyor ve her defasında kayıtsız bir tutum takınarak, ama hep diş bileyerek, kendi dışa kapalı muhalefetinden geri adım atmak zorunda kalıyordu. Peki, Quinto’yu harekete geçiren de, aynı duygular değil miydi? Şu var ki, Quinto hep kendini öteki tarafa atarak, yeni olan, muhalif olan, şiddete başvuran her şeyi benimseyerek, tepki veriyordu; şimdi de, orada, savaştan sonra yeni bir sınıfın, birden belirivermiş pervasız girişimcilerin gelişini keşfettiğinde, kâh bilimsel bir ilgiyi (“önemli bir sosyolojik olguya tanıklık ediyoruz, sevgili dostum...”), kâh çelişkili bir estetik zevki andıran bir his kaplıyordu içini. Bayağı beton

istilası, yeni insan Caisotti’nin biçimsiz, yassı burunlu çehresine bürünüyordu.

“Ne kadar teklif ediyor?” diye sordu avukat.

Quinto ona ilk pazarlıkları anlattı. Ayağa kalkmış, pencereden dışarı bakıyordu. Avukat Canal’ın yazıhanesi, şehrin şık bir caddesi üzerindeydi, ama pencere binanın arka yüzündeydi: Çatılar, teraslar, duvarlar, geçen yüzyılın güneşli ve rüzgârlı aydınlık deniz şehrine aitti; orada da, ortada yapı iskeleleri, yeni boyanmış duvarlar, ortalarında asansör kulübesinin bulunduğu düz çatılar yükseliyordu.

“Şu anki duruma göre, iyi bir fiyat,” diye homurdandı Canal, dudağını kemirerek. “Peşin mi ödüyor?”

“Bir kısmını. Bir kısmı da senetle.”

“Doğrusu, bildiğim kadarıyla, şimdiye kadar protesto olan senedi yok... Bir binayı yeni bitirdi, parası olsa gerek...”

“Ben de bunu öğrenmek istiyordum. Öyleyse, mesele yok, işimiz iş.”

“Elbette, ona iş yaptırman, ondan bir şey satın alman söz konusu olsa, hiç girme derdim sana... Ama bu durumda, ha ona satmışsın, ha bir başkasına... Parasını ödedikten sonra... Sözleşmeyi iyice gözden geçirmek gerek, bina yüksekliğini, pencereleri falan.”

Quinto’yu kapıya kadar geçirdi. “Şehirde biraz kalacak mısın, yoksa dönüyor musun?”

“Bilemiyorum, ama sanırım döneceğim.”

“İş nasıl gidiyor... uğraşıların?” Canal, soruyu üstü kapalı tutmaya çalıştı; Quinto işini, etkinlik alanını, inceleme konularını sık sık değiştirdiği için, hep son gelişmeleri kaçırmış olmaktan çekiniyordu.

Quinto’nun karşılığı daha da belirsizdi, “Şey... Şimdi arkadaşlarla yeni bir proje üzerinde çalışıyoruz... Bakacağız... “

“Peki, siyaset?”

Bu konuda da konuşmak zordu. Görüşleri farklıydı ve karşılıklı olarak birbirlerine saygı duydukları için, ikisi de tartışmak istemiyordu. Ama bu kez Quinto, “Bir süredir siyasetle uğraşmıyorum...” dedi.

“Öyleymiş, duyduğuma göre... “

Quinto onun sözünü kesti, “Peki, burada? Siyaset? Belediye?”

Canal sosyal demokrattı, belediye meclisi üyesiydi. “İşte, hep bildiğin gibi... “

“Sen iyi misin? Karın nasıl?”

“İyiyim, hepimiz iyiyiz. Sen, bekâr mısın hâlâ? Ufukta bir şey yok mu? Ha, ha. Pekâlâ, Bardissone’yle konuştuğunda, bana da haber ver.”

V

Quinto, eski arkadaşıyla konuşmasının son bölümünden sinirleri gerilmiş bir halde çıktı dışarı. Anayolun bir bölümünü geçmek zorundaydı, engelleyici kalabalığı yüzünden çoğu zaman buraya girmemeye çalışırdı. Şehre dönüşlerinde, her zaman kırların içinden geçen ya da marinanın kıyısındaki güzergâhları seçerdi; o yollarda, daha derinlere çökelmiş, marjinal ya da ikincil bir belleğin duyumlarını yeniden keşfetme olanağı buluyordu. Şimdi, yok olan eski dünya özlemi bile yoktu içinde; şehir, o kaldırımlardan bakınca, her zamanki gibi aynıydı, yürek burkacak kadar aynıydı ve yeni olan şeylerin de -yüzler, gençler, dükkânlar- hiçbir önemi yoktu, ergenlik çağını tatsız biçimde yakınında hissediyordu. Ne olmuştu da, yeniden bu şehre bağlanmıştı? Quinto şimdi yalnızca o işleri aceleyle halledip yola çıkmak istiyordu. Bu şehirde kalmak kesinlikle rahatsızlık veriyordu ona.

Kaldırıma dayalı bir bisikletin selesinde Quinto’ya tanıdık gelen birisi oturuyordu. Zayıf, yaşlı bir adamdı, üzerinde bir tişört vardı, bronzlaşmış kollarını gidona yaslamıştı. Quinto anımsadı: Marangozdu adam, Parti’den bir yoldaş; Quinto’nun da idare kurulunda olduğu dönemde, o da kurulun üyelerindendi.

Bir başkasıyla konuşuyordu. Quinto, “belki de beni tanımaz” diye düşünerek yanından geçti, ama onu selamlamak istemiyormuş gibi bir havaya bürünmek istemediği için, dönüp adama bakmadı. Ne var ki, marangoz ona baktı, yanındaki adama, “Baksana, Anfossi!” dedi ve Quinto’yu yeniden gördüğüne sevindiğini belli eden bir edayla selam verdi. Quinto da bir selam ve sevinç işaretiyle karşılık verdi, ama yoluna devam etti. Ne var ki, marangoz ona elini uzatıp: “Nasılsın, Anfossi? Seni yeniden görmek ne güzel! Aramıza döndün diyebilir miyiz?” dedi.

El sıkıştılar. Bağa çerçeveli gözlüğü, ağarmış dik saçlarıyla yaşlı marangozun biraz baykuşu andıran yüzünü Quinto her zaman sevimli bulmuştu, yaşlı adamın sesinden, ünlüleri uzatarak konuşma tarzından

(buraya yıllar önce yerleşmiş bir Romagnalı ya da Lombardiyalı olsa gerekti) ve güçlü, yumuşak el sıkışından da hoşlanıyordu. Ama Quinto şimdi yaşlı adamı sevimsiz bulmak isterdi, marangozun insanca sevimliliğini teslim etmek, ruh haline -Caisotti'ye sempati duymasına yol açan ruh hali- uygun düşmüyordu, kaldı ki, her durumda durmak gelmiyordu içinden. Özellikle de, yaşlı adam (Quinto, adını hatırlamıyordu, bu da onu sinirlendiriyordu, çünkü adıyla seslenmezse, uygun tonda karşılık veremeyecekmiş gibi geliyordu ona) şu sözleri etmeye başladığında: "Bak, biz seni takip ediyoruz, hiç ummazsın, ama ulusal basındaki yazılarını okuduk." Yanındakine dönerek: "Öyle değil mi, ha?" dedi, "Ulusal basındaki!"

"Bilmiyorlar ki, ben artık..." diye düşünüyordu Quinto ve omuz silkerek, "Ama biliyorsunuz, artık yazı yazmıyorum ben, üstelik epeydir..." demeye çalıştı, ama marangoz' bu açıklama girişimine aldırmayıp ısrar ediyordu: "Yo, yo, Allah için güzel şeyler yazıyorsun..." Ve Quinto başka bir şey söylemeye cesaret edemiyordu.

"Onu hatırlıyor musun?" dedi marangoz, öteki adamı göstererek. Quinto adamı hiç tanımıyordu. "Ha, öyle ya, nasılsın?" dedi Quinto.

"Ne yani, yoldaş Martini'yi hatırlamıyor musun?" diye ısrar ediyordu marangoz, sanki Quinto onu tanımadığını itiraf etmiş gibi. "Santo Stefano Bölümü'nden Yoldaş Martini!''

"Bölüm'e bir toplantı yapmaya gelmiştin, bize genel affı açıklamak için, ta 1946' da!" dedi Martini.

"Ha, evet!" dedi böyle bir toplantıyı hiç mi hiç anımsamayan Quinto.

"Geleceğe umutla baktığımız zamanlardı, umutla, değil mi?" dedi Martini, "Hatırlıyor musun, Masera?''

Quinto, marangozun adını işitip Masera olduğunu hatırlayınca, rahat bir soluk aldı ve sanki belleğinde yaşlı adamın adını arayışının sona ermesi, mesafeli tutumunun da son bulmasını sağlamışçasına, sonunda Masera'ya sempatiyle bakmayı başardı. Şimdi, deniz kenarındaki bir yolda, arada bir çukurlara takılıp durarak birlikte pedal çevirdikleri rüzgârlı bir akşamı anımsıyordu (Masera'nın bisikleti, şimdiki gibi kırık dökük, paslıydı), bir toplantıya gidiyorlardı: Özlem dolu, güzel bir anıydı.

"Doğru, geleceğe umutla bakıyorduk o zamanlar, umutla..." diyerek arkadaşının sözünü yankıladı Masera, ama kötümser bir tutum takınan kişinin, daha yetkili ve birikimli bir yoldaştan, "Şimdi de umutla bakıyoruz

geleceğe, eskisinden daha çok, mücadele ediyoruz...” demesini beklemesi gibi bir beklenti içindeydi. Oysa, Quinto hiçbir şey söylemiyordu ve Masera ona: “Şimdi de geleceğe umutla bakmaya devam ediyoruz, değil mi, Anfossi?” demek zorunda kaldı.

“Ya!” dedi Quinto, kollarını iki yana açarak.

“Burada bayağı zor durumdayız! Sizde durum nasıl? İşten çıkarılan çıkarılana, ah, şu namussuzlar yok mu! Yoldaşlar ne diyor, işçiler?”

“Tabii, biz de zor durumdayız, öyle...” dedi Quinto.

“Desene, zor durumda olmayan yok!” deyip güldü Masera, zor zamanlarda dayanışmadan teselli bulmuş gibi.

Martini alçak sesle Masera’ya, “Söylesene ona...” dedi ve Quinto yalnızca “konferans” sözcüğünü yakalayabildi.

Masera, bu konuyu zaten düşünmüş, ama başaracağını ummuyormuş gibi hem anladığını, hem kuşku duyduğunu belli eden bir baş hareketiyle gülümsedi ve Quinto’ya dönerek: “Sen hâlâ şu topluluk karşısında konuşmak istemeyen adam mısın, yoksa en sonunda hatip olup çıktın mı? Çünkü hazır buradayken, bir akşam parti merkezine gelip bize bir konferans verir misin, diye soracaktık sana... Yoldaşlar memnun olurdu, biliyorsun,” dedi.

“Hayır, biliyorsunuz, şehirden ayrılıyorum, ayrılmam gerek, hem ben iyi konuşmayı beceremem, sen bunu biliyorsun, Maserâ...”

Masera güldü, Quinto’nun omzuna bir şaplak indirdi: “Hep aynısın! Hiç değişmemiş, değil mi?” diye sordu, Quinto’nun hâlâ hatırlayamadığı Martini’ye, o da onayladı. İyi, dost insanlardı, kuşkucu değillerdi, ama Quinto hiç de kendisini dostlar arasında hissetmek istemiyordu; aksine, zamanın gerçek ruhu, insanın doğrulttuğu tabancasıyla gözünü dört açmasını gerektiriyordu, tıpkı iş adamları, uyanık mal mülk sahipleri, müteahhitler arasında olduğu gibi.

Sakınımlı, ser verip sır vermeyen, kimseye güvenmeyen Caisotti’yle, karşısındakine güvenen, içi dışı bir, idealinin kanıtlarını görmeye her an hazır Masera’yı karşılaştırdı: Elbette, zamanın gerçekliğini yaşayan ve aynı zamanda bir biçimde ona katlanan, onun ağırlığını kabullenen Caisotti’ydi; buna karşılık, Masera bu gerçeklikten kaçıyor, dürüstlüğün, bağlılığın, temiz yürekliliğin tam karşıtı olan bir dünyada, bu değerleri koruyormuş gibi yapıyordu. Quinto, Masera’nın basit toplumsal görev duygusu karşısında duyduğu vicdan azabını elinin tersiyle itiyordu; ekonomik bir

girişimde bulunmak, arsa alıp satmak, parayı çekip çevirmek de bir görevdi, belki daha az kahramanca, daha kuru, burjuvalara özgü bir görevdi. Ve o, Quinto, bir burjuvaydı, öyleyse başka türlü olmayı nasıl düşünebilmişti?

Şimdi, burjuva doğası konusundaki bu güven duygusu geri geldiğinden, Quinto'nun iki işçiye karşı duyduğu rahatsızlık hafifledi, yerini genel ve neredeyse umursamaz bir nazikliğe bıraktı. Kaldı ki, bu naziklik bütünüyle içtenliksiz de değildi, çünkü şimdi onlarla vedalaşırken, onu iyi hatırlayacak olmalarından memnundu.

VI

Caisotti hakkındaki bilgiler, Noter Bardissone'nin, Mühendis Travaglia'nın söyledikleri, hep olumsuzdu. Şimdi Quinto, bir kurbanla olduğu gibi, Caisotti'yle dayanışma içinde hissediyordu kendisini: Bütün şehir onu ezmek istiyordu, bütün aklı başında kişiler ona karşı birlik olmuştu ve o dağlı duvarcı, yalnızca kendi kaba ve çekingen doğasıyla kuşanmış, direniyordu.

Ama belirtmek gerek: Her zaman bu olumsuz bilgiler, Quinto'ya olumlu bir karar verme olanağı tanıyacak nitelikteydi. Sonuçta, kimse Quinto'ya Caisotti'yle kesinlikle iş yapmamasını önermiyordu; bir ölçüde başkalarının görüşleriyle çatışan şeyler yapmaktan hoşlanan, ama öte yandan, çoğunluğun kesinlikle onaylamadığı bir karar alma riskine girmeyecek olan Quinto da, elinde kısmen "hayır"larla kısmen "evet"ler olduğundan, istediğini yapmak için ideal konumda bulunuyordu.

Kaldı ki, hemşerileriyle meslekî bir ilişki içine girmekten hoşlanıyordu; bunun bir nedeni de, hep başlangıçtaki bir huzursuzluğun üstesinden gelmek zorunda olmasıydı. Sonunda tehdit altındaki iddiasız çıkarlarını savunmak için birlik olmuş şehrinin eski burjuva sınıfının bir parçası haline gelmiş gibi geliyordu ona; aynı zamanda, her hamlesinin olsa olsa Caisottiler'in, türedi, ne idüğü belirsiz, estetik dışı bir burjuva sınıfının -tıpkı dönemin gerçek çehresinin estetik ve ahlak dışı olduğu gibi- yükselişine yaradığını anlıyordu. "Öyle, öyle," diye öfkeyle düşünüyordu Quinto, "her şeyde çuvalladınız!" Ve şimdi polemikçi gerginliği, şehrin

küçük toplumundan, annesinden, Canal'dan (marangoz Masera'dan da) başka bir yöne kaymıştı: Şimdi, geleceğin toplumu, işçiler ve entelektüeller üzerine projeler yaparak geçirdiği bütün o yıllar boyunca yaşadığı Kuzey'in büyük şehirlerindeki dostlarına çatıyordu... "Caisotti kazandı."

Ruh halini özellikle o arkadaşlarına göstermek için sabırsızlanıyordu. Şehirden ayrıldı. Ertesi gün T.'deydi, her zamanki hesaplı lokantada Bensi ve Cerveteri'yle öğle yemeği yiyordu.

Yeni Hegel başlıklı bir dergi çıkarmaktan söz ediyorlardı. Garson kız, yemek siparişini bekliyordu; üçüncü kez masalarına geliyordu, ama üçü de kızı fark edemeyecek kadar hararetli tartışmalara dalmışlardı.

Bensi mönüye baktı, yemek listesini okudu, ama hiçbiri hayal gücüne hitap etmemiş olacak ki, arkadaşlarına:

"Peki, niçin *Hegel Solu* değil?" dedi.

"Öyleyse, *Genç Marx* olsun. Daha polemik bir başlık."

"Sipariş vermek istiyor musunuz?" diye üsteliyordu garson kız.

"Bence *Yeni Ren Gazetesi* olsun. Evet, evet, *Ren,* değil mi ama, *Ren."*

"Bari *Neue Rhenische Zeitung* başlığını olduğu gibi alıp aynı puntoları kullanalım..." dedi Quinto. Gözlemleri hiçbir zaman konunun özüne yönelik olmaz, ama bir bilmişlik ve umursamazlık edası taşırdı. Henüz arkadaşlarından farklı düşündüğünü gösterme olanağını bulamamıştı, tam da bu amaçla onlarla buluşmak istemiş olsa da.

"Kısacası, başlığımız *Ansiklopedi,"* dedi Bensi, sanki o âna kadar şaka yapıyorlarmış, dolayısıyla Quinto'nun önerisi tamamen konu dışıymış gibi, ya da altbaşlığımız. Her durumda, başlıktan başlayarak, her bilinç biçimini tek bir söylemde buluşturan genel bir fenomenolojiye eğilim gösterdiğimizi belli etmemiz gerek."

Bu konuda Bensi ile Cerveteri arasında bir görüş ayrılığı patlak verdi ve Quinto hangi safta yer alacağını tam bilemiyordu. Her şey tek bir söylemde buluştuğuna göre, dergi yalnızca o genel söylemle bütünleşmiş konuları mı ele almalıydı, yoksa henüz o' söylemin dışında kalanları da işlemeli miydi? Cerveteri, o söylemin dışında ne varsa, ondan yanaydı: "Ben olsam, siyasetçilerin hayallerine yer veren bir bölüm koyardım dergiye. Değişik siyasetçileri hayallerini anlatmaya davet edelim. Önerimizi geri çevirenlerin gizleyecek bir şeyleri var demektir."

Bensi, sanki arkadaşının bir labirentte -çıkış yolunu bir tek onun, Bensi'nin bildiği bir labirent yolunu yitirdiğini görmenin yol açtığı acılı

zevki dışavurmak için, sinirden gülmeye başlamıştı, başını neredeyse masa örtüsüne kadar indiriyor, bir eliyle gözlerini kapıyordu. “İdeolojiden hayale doğru ilerlemeliyiz, hayalden ideolojiye değil,” dedi ve birden hainlik damarı tutmuş gibi ekledi: “İdeoloji, iğne batırılıp sıraya dizilen kelebekler gibi sıraya dizer senin hayallerini...”

Cerveteri, şaşırarak ona baktı, “Kelebekler mi? Niçin ‘kelebekler’ dedin?”

Bensi bir filozoftu, Cerveteri ise bir şair. Saçları erken ağarmış olan Cerveteri’nin uzun bir yüzü vardı, gözlük takıyordu. Yüzünde hüzünlü Yahudi çizgileri ile gerek âlimce, gerek avam Floransalı hatlar birbirini yok ediyor, ortaya yarı saldırgan, yarı düşünceye dalmış bir fizyonomi çıkıyordu; ama sonuçta, ifadesiz bir yüzdü bu, biraz bir bisiklet yarışçısı gibi ya da üzerinde yoğunlaşılabilecek öteki bütün noktalar arasında tek bir nokta üzerinde yoğunlaşmaya çalışan birisi gibi. “Niçin ‘kelebekler’ dedin? Dün gece rüyamda bir kelebek gördüm. Bir gece kelebeği. Bana yemem için bir tabakta büyük bir gece kelebeği getiriyorlardı, burada bu lokantada!” dedi ve sanki tabaktan bir kelebek kanadını kaldırıyormuş gibi bir hareket yaptı.

Meyve siparişi almaya gelmiş olan garson kız, “Aman Allahım!” dedi ve kaçıp gitti.

Bensi, hasımlarının, tamamen savunmasız, onun ellerine teslim olduklarını görmekten yorulmuşçasına, burukluğunu açıkça belli eden bir kahkaha attı. “Her rüya simgesi, bir şeyleşmedir,” dedi, “işte Freud’un bilmediği de buydu.”

Quinto, ikisinin de hep capcanlı zekâsına büyük bir hayranlık duyuyor (oysa onun beyni sık sık kayıtsız bir uyuşukluk içine girerdi), uçsuz bucaksız bilgileri ve okumaları karşısında eziklik hissediyordu. Çerçevesini ancak belli belirsiz kavrayabildiği ikisi arasındaki tartışmada hangi tarafı tutacağına karar veremeyerek, hep yaptığı gibi, en doğal eğilimlerine karşı çıkıyor gibi görünen tarafı, yani soyut duyumların çekiciliğini savunan Cerveteri’nin savına karşı Bensi’nin katı mekanik felsefesini seçti. Ve şaire doğru sırıtarak, Bensi’ye alay yollu, “Öyleyse, niçin doğrudan *Genç Freud* olmasın derginin başlığı?” dedi.

Filozof, daha önce Cerveteri’ye güldüğü gibi gülmeye devam etti ve Quinto’ya esprisini neredeyse bir sineği kovarcasına kovduğunu gösteren bir el işareti yaptı yalnızca. Oysa, espri Cerveteri’nin hoşuna gitmişti;

coşkuyla Quinto'nun önerisine sahip çıktı, "Gerçekten, gerçekten, ben olsam *Eros ve Thanatos* koyardım başlığı! Tabii ya! *Eros ve Thanatos!"*

Bensi iki elini kavuşturup parmaklarını çıtlatıncaya kadar sıktı, bu arada dişlerini sıkıp güldüğü için yüzü büzülüyor, morarıyordu. "Onlar mı Tarih'i mat edecekler sanıyorsun? Diyalektiğin bir cin gibi içlerinden dışarı fırlayıp guguk yapmadığı ne Eros vardır, ne Thanatos," dedi ve gene kahkahalarla gülmeye başladı.

Bensi'nin, asla tam olgunlaşmayan dağ köylüleri gibi yuvarlak ve meleği andıran bir yüzü vardı; kıvırcık saçlarının çocuksu dalgası altındaki alnı epey çıkık ve gergindi, neredeyse patlayacak gibi duruyordu -daha doğrusu, alnının üzerinde, sanki düşüncenin gücü her yanını zonklatıyormuş gibi, kimi zaman küçük oyuklar, çizgiler, şişlikler beliriyordu- ve bu alnını, başı öne eğik, öğütüp duran bir değirmentaşı gibi ya da karmaşık bir çark düzenini harekete geçiren, dudaklarının titreyişinde olduğu gibi bin bir tali titreşimle güç yitiren, çalışma ve ses ayarı iyi yapılmamış itici bir gücün ittiği dişli bir çark gibi taşıyordu. Quinto tartışma sırasında bir Bensi'nin, bir Cerveteri'nin gözlerine bakıyordu. İkisi de şaşıydı, ama filozof dışa doğru şaşıydı, gözünün biri, tam fikirler dolambaçlı ve bilinmedik bir perspektif içinde insanın görüş alanından çıkmak üzereyken onları uçarak kovalıyor gibiydi; şair ise, içe doğru şaşıydı, birbirine yakın ve huzursuz gözbebekleri, her dış duyumun zihninin en gizli ve en iç bölgesinde yarattığı etkiyi doğrulama kaygısını taşıyor gibiydi.

"Bir ölüm ilanları antolojisi hazırlayalım," dedi Cerveteri, "her sayının bir köşesini ona ayırırız ya da baştan sona ölüm ilanlarıyla dolu bir sayı çıkarırız." Parmağını elinde katlı tuttuğu gazetedeki siyah çizgili ölüm ilanları sütununun üzerinde gezdiriyordu.

Bensi, omuz silkiyordu. "Evrensel bilinci bir bilgisayara hapsetmenin eşiğindeyiz," dedi.

Cerveteri, uzun bir Latince alıntıyla karşılık verdi.

"Aziz Augustinus mu?"

"Lactantius."

Quinto'nun dikkati dağılmıştı; yan masalarda söylenenlere kulak kabartıyordu. Sağda bir aile oturuyordu ya da şehirde buluşan köylü iki ailenin üyeleri. Konuşan bir kadındı, yağmurların mera tohumlarına verdiği

zarardan söz ediyordu. Toprağı olsa gerekti, genç değildi, ama henüz evlenecek yaşta bir kadındı; erkekler, bol şarap içtikleri yemeğin ardından, onun söylediklerini şimdiden uykulu yüzlerle onaylıyorlardı. Belki de, söz kesmek için bir araya gelmiş, farklı köylerden çiftçilerdi; kız, erkeğin ailesi önünde, becerikli görünmeye ve öyle hiç de basit bir ev kadını olmadığını göstererek neredeyse öteki kadınlara üstün gelmeye çalışıyordu. Quinto, o masadaki kişiler arasında döndüğünü hissettiği her şeye karşı derin bir kıskançlık duygusuna kapıldı: Kişisel çıkarını gözetme, nesnelere bağlılık, somut ve kaba olmayan tutkular, yalnızca maddi olmayan daha iyi bir yaşam arzusu ve bunun yanı sıra, sakin ve biraz doğayla yüklü bir ağırkanlılık. "Bir zamanlar yalnızca toprak geliri olanlar entelektüel olabiliyordu," diye düşündü Quinto, "kültür, ekonomik bir temelden kurtulmasının bedelini çok ağır ödüyor; önceleri, ayrıcalığa dayanarak yaşıyordu, ama sağlam kökleri vardı. Şimdi entelektüeller burjuva da değiller, proleter de. Kaldı ki, Masera'nın da tek bildiği, benden bir konferans vermemi istemek."

Bir başka masada bir garson kız, espri yapan iki kişiyle, papyonlu ve elleri rahat durmayan iki adamla cilveleşiyordu. Kıza yönelik esprilerin arasında, birbirlerine bir şeyler söylüyorlar, konuşmalarında "puan," "satın alma," "Italgas," "Finelettrica" gibi sözler geçiyordu. Uyanık tiplerdi, borsada çalışıyor olmalıydılar. Başka bir zaman olsa, Quinto onları uzak ve itici bulurdu, ama şimdi, içinde bulunduğu ruh haliyle, onların da kendi idealini ete kemiğe büründürdüklerini düşünüyordu: pratiklik, kurnazlık, hızlı, işlevsel düşünceler. "Bir insan ekonomik bir işle uğraşmıyorsa, değersiz birisidir. Proleterler hiç değilse sendika yoluyla mücadele veriyorlar. Oysa biz, tarihsel perspektifleri çıkarlardan koparıyor, böylece yaşamın her çeşnisini yitiriyoruz, kendi kendimizi yok ediyoruz, hiçbir anlamımız yok artık."

Cerveteri, yeniden gördüğü rüyayı anlatmaya koyulmuştu, "Bir gece kelebeğiydi, siyah beyaz bir Kandinsky, yo, bir Klee röprodüksiyonundaki gibi gri, ayrıntılı, hareli, dalgalı desenleri olan koca kanatları vardı; ben ince bir toz, bir tür gri pudra saçan bu kanatları çatalla kaldırmaya çalışıyordum ve parmaklarımın arasında un ufak olup dağılıyordu. Kanadın parçalarını ağzıma götürmeyi deniyordum, ama dudaklarımın arasında bir tür küle dönüşüyordu: Her şeyi kuşatan, tabakların üzerini örten, bardaklardaki şaraba çökelen bir küle... "

“Onlara olan üstünlüğüm,” diye düşünüyordu Quinto, “onların entelektüel hanedanların yıpranmışlığı içinde yitirdikleri burjuva içgüdüsünün bende hâlâ var olması. Bu içgüdüye tutunup kendimi kurtaracağım, onlar ise un ufak olacaklar. Ekonomik bir faaliyetimin olması gerek, Caisotti’ye arsa satmam yetmez, ben de bina yapmaya başlamalıyım, Caisotti’nin verdiği parayla onunkine yakın bir başka bina yapacağım...” Düşüncesini arsanın hâlâ sunduğu bina olanakları üzerinde, olası birleşimler üzerinde yoğunlaştırdı...

Cerveteri’nin elleri, ekmek kırıntılarıyla, sigara külüyle, tabaklara ve kül tablasına bastırılmış izmaritlerle, Bensi’nin tırnaklarıyla hilal biçiminde küçük parçalara ayırdığı portakal kabuklarıyla, Cerveteri’nin parmaklarıyla ince şeritler halinde parçalara ayırdığı Minerva marka kibritlerle, Quinto’nun elleri ve dişleriyle eğip büktüğü, hepsi zikzak ya da sapak biçimindeki kürdanlarla dolu sofra örtüsünün üzerinde hareket ediyordu.

“Caisotti’yle ortak olmalıyım, onunla arsa spekülasyonu yapmalıyım.”

VII

Quinto’nun bir planı vardı. “Unutmabeni bahçesi”ni, yani satılığa çıkardıkları arsanın hemen üstündeki toprak parçasını düşünmüştü, ortasında bir unutmabeni tarhı bulunduğu için bu ad verilmişti oraya. Düz bir toprak parçasıydı, yüzeyi yaklaşık olarak saksılığınkine eşitti; orada da pekâlâ üç ya da dört daireli küçük bir apartman yapılabilirdi. “Ama,” diye düşündü Quinto, “Caisotti binası yapılınca, unutmabeni bahçesi imar alanı değerini tamamen yitirecek”; yasa bitişik evler yapılmasını yasaklıyordu. “Şurası açık: Hangi arsayı satarsak satalım, hemen bitişiğindeki toprak parçasının değerini düşürmüş olacağız. Zarara uğramamak için, tek çıkar yol kalıyor geriye: İnşaatı Caisotti’yle birlikte yapmak... Hem saksılığın, hem unutmabeni bahçesinin bulunduğu bütün alanı, büyük tek bir bina yapması için Caisotti’ye vermek... ve karşılığında belli sayıda daire istemek. Bu konuyu hemen Ampelio’yla konuşmalıyım.”

Quinto’yla kardeşi, farklı şehirlerde oturuyorlardı. Annelerinin evinde seyrek olarak buluşuyorlardı. Şimdi, arsanın satışı konusunda karar vermek için orada buluşmak üzere anlaşmışlardı.

“Bir planım var,” dedi Quinto kardeşine. Ampelio henüz gelmişti. İstasyondan eve gelirken, balık pazarından geçmiş ve iki yüz gram salyangoz almıştı. Evde alelacele annesine sarılmış ve salyangoz satın aldığını söylemişti. Altı aydır evden uzaktaydı, üniversitede kimya bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışıyor, çok az kazanıyordu, ama annesini görmeye hemen hiç gelmiyordu, tatillerde bile. Bir zamanlar Ampelio, bu şehre Quinto’dan çok daha fazla bağlıydı; artık ortalarda görünmüyordu, belli ki yetiştiği yerlerden, önceki yaşamından hiç tat almaz olmuştu Ve salyangozlar gibi beklenmedik küçücük belirtiler dışında -onun da tümüyle içten olup olmadığı belli değildi- artık neden hoşlandığı hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı.

Quinto, Ampelio’ya Caisotti’yle pazarlıkları konusunda bilgi vermeye koyuldu. Ampelio mutfağa geçti, Quinto da konuşarak onun arkasından gidiyordu. Ampelio, salyangoz külahını açtı, mutfak dolabının kapaklarını ve çekmecelerini her şeyi bir gün önce yerli yerinde bırakmış birisi gibi emin hareketlerle açarak, bir limon, bir de bıçak aldı. Limonu kesti, balıkçının kâğıdından çıkarmadan salyangozların üzerine sıktı, eliyle isterse alabileceğini işaret etti Quinto’ya. Quinto istemediğini belirtip -deniz ürünlerinden hoşlanmıyordu- konuşmaya devam etti.

Ampelio hiçbir şey söylemiyor, en küçük bir onay ya da ret işareti vermiyordu. Quinto, Ampelio’nun onu dinlemediği kanısına vararak, arada bir sözüne ara veriyordu. “O halde?” diyordu kardeşi ve Quinto hiçbir şey olmamış gibi yeniden konuşmaya başlıyordu, çünkü Ampelio’nun bu davranış tarzı çocukluklarından beri hep aynıydı. Ne var ki, o zamanlar Quinto buna sinirlenirdi, çünkü ağabeydi; sonra alışmıştı. Ampelio, mutfaktaki muşambalı masaya oturmuş, pardösüsünü ve bahar epeyce ilerlemiş olmasına rağmen takmaya devam ettiği atkısını çıkarmamıştı. Kısa, siyah bir sakalı vardı, gözlerinin görülmesine engel olan kalın bir gözlük takıyordu ve genç yaşında saçları dökülmeye başlamıştı. Quinto, Ampelio’nun bıçağın ucuyla deniz kabuklularını açtığını, öteki eliyle yosun kaplı kabukları ağzına kadar kaldırdığını ve salyangozun yumuşak içinin, siyah sakalın çevrelediği dudakların arasında, havayı içine mi çektiği, dışa mı üflediği belli olmayan bir gürültüyle yok olduğunu görüyordu; sonra boş kabukların birini ötekinin üzerine koyuyordu sıralı olarak.

Quinto, bir harita açmıştı. Ampelio, ağzındaki lokmayı çiğneyerek, haritaya kaçamak bir bakış attı. Quinto, kardeşinin sakalın tüyleri içindeki

ağzını, dikenlerin siyahı arasında hareket eden ters çevrilmiş bir denizkestanesine benzetiyordu. Quinto, o âna kadar neler olup bittiğini anlatmıştı: Pazarlıklar, müteahhit hakkındaki bilgiler. Sonra, harita üzerinde göstererek, şöyle dedi, "Şimdi beni dinle: a alanı üzerindeki bir bina, *b* alanının satılmasına da, üzerine bina yapılmasına da engel oluyor. Şu halde biz, a alanını imar değeri karşılığında Caisotti'ye sattığımızda, *b* toprağını imar değerinden yoksun bırakmış olacağız. Demek ki, *x* fiyatı karşılığında, *x* + *y* değerini elimizden kaçırmış oluyoruz. Şöyle de diyebiliriz: Şimdi elimizde a + *b* var; a'yı sattığımızda, elimizde yalnızca *b* - *y* kalacak."

Quinto bu cebir konuşmasını, tam da bir bilim adamı olan kardeşine yapmak için, günlerdir kafasında evirip çeviriyordu.

Ampelio ayağa kalktı, lavaboya gitti, musluktan su içti, ağzını çalkaladı, tükürdü ve şöyle dedi (ara vermeden peş peşe yapmıştı bunları), "Şurası açık: Saksılık arsasından alacağımız parayı, unutmabeni bahçesine çıkacağımız kendi binamıza yatırmalıyız. Birbirine bu kadar yakın iki binanın yapılmasına izin verilmediği için de, saksılık ile unutmabeni arsalarının üzerinde tek bir büyük bina çıkacak şekilde bir proje yapmak gerekecek; Caisotti bu binanın yarısını kendisi için, yarısını bizim için yapacak."

Quinto tam da bu plan konusunda, sanki kördüğüm olmuş bir meseleymiş gibi kafa patlatmıştı ve şimdi Ampelio'nun aynı planı, tamamen doğal bir sonuçmuş gibi, bir solukta dile getirdiğini işitince, artık ne diyeceğini bilemiyordu. Ampelio, haritanın kenarlarını hesaplarla doldurmaya koyuldu. Arada bir Quinto'ya bazı verileri soruyor, Quinto asla kesin yanıtlar veremiyordu. Belediyenin belirlediği yükseklik sınırı neydi? Caisotti kaç daireli bir apartman yapmayı düşünüyordu? Çimentonun fiyatı neydi? Quinto, kardeşinin bina maliyetlerinden ancak kendisi kadar anlaması gerektiğinin farkındaydı, ama Ampelio rakamları haritanın üzerine Quinto'nun son derece kıskandığı bir kararlılıkla art arda sıralıyordu.

"Hesabımızı sekiz daire artı giriş katında iki dükkân üzerinden yapalım..." dedi ve yıllık kira gelirini, yatırılan sermayenin kaç yılda geri alınacağını hesapladı...

"Peki, vergiler için hemen gereken para?

"Yapılacak binayı teminat gösterip borç alalım."

“Ahaha!” diye çılgınca bağırdı Quinto. Oysa Ampelio hiç istifini bozmuyordu; gülmüyordu ve yanları açık alnında asla bir kırışıklık belirmiyordu. Ama onun için her zaman her şey mümkündü.

Anneleri yaklaşıyordu. “Hesapları yaptınız mı, çocuklar? Tutuyor mu?”

“Yüzde yüz, yüzde yüz. Ama... ama her durumda biz kaybediyoruz.”

“Öyleyse, bırakalım gitsin, daha iyi değil mi? Öyle ya, Caisotti’ye fikrimizi değiştirdiğimizi, şimdilik arsayı satmaktan vazgeçtiğimizi söyleriz. Vergiler için, gene bankaya başvurabiliriz... “

“Hayır, anne, hayır. Bak, biz Caisotti’ye daha karmaşık bir iş önermek gerektiğini söylüyorduk. “Ne diyorsunuz!”

“Şey, evet, daha karmaşık. Bu işten çok karlı çıkacağız.”

Quinto, sinirli ve çekişmeli bir tutumla, el hareketleriyle annesine doğru eğilerek konuşuyor, hem ikna etmeye, hem tartışmayı tahrik etmeye çalışıyordu. Ampelio da, uzun boylu ve ciddi, onun yanında duruyor, öne uzanan sakalıyla yalnızca bir kararı bildirmesi gereken bir yargıcı andırıyordu.

“Anne, şu unutmabeni tarhlarının olduğu yer var ya...”

VIII

Quinto’yla Ampelio birlikte çıktılar. Bildik yollarda, aceleyle, tartışarak yürüyorlardı (yıllardır yapmadıkları bir şeydi bu); sanki hep orada kalmışlar gibi geliyordu onlara, sanki iki kardeş, doğdukları bu yerin, işten başını kaşıyamayan, şehrin ekonomik yaşamına katılmış, bütün bir çıkarlar ağına yön veren, pratik, ödün vermez, ayağını yere sağlam basan kişileriydiler. Rol yapıyorlardı ve bunu biliyorlardı: O an olduklarını sandıkları kişilerden bambaşka kişilerdi ikisi de; akşam olmadan yeniden kuşkucu bir isteksizliğe gömülecekler, sonra şehirden ayrılacaklar, biri laboratuvarına, öteki entelektüel polemiklerine kapanacaktı, dünyadaki önemli tek şey bunlarmış gibi. Gene de, o anda böyle de olmaları mümkünmüş gibi geliyordu onlara: Her şey çok güzel olacaktı, birlikte hareket eden ve birbirine destek veren iki kardeş olacaklardı, pek çok zor şey kolaylaşacak, ne olduğunu tam bilmeseler de, büyük işler yapacaklardı.

Sözgelimi, şimdi Caisotti'yi bulmaya gidiyorlardı, sorunu ona açmak, nabız yoklamak, bir ilk girişimde bulunmak, ondan henüz tam bilmedikleri bir şey talep etmek için. Kısacası, işleri zorlaştırmaya gerek yoktu, şimdi biraz Caisotti'ye kulak verecek, sonra ne yapacaklarını kararlaştıracaklardı.

Caisotti'nin telefonu yoktu. Asma bir katta bir ofisi vardı: *Caisotti Pietro İnşaat Şirketi.* Kardeşler kapıyı çaldılar. Bir kız belirdi, küçük, alçak tavanlı bir odaydı, içeride bir daktilo, bir masanın üzerinde projeler vardı. Caisotti yoktu; bir şantiyeden ötekine dolaşıp duruyordu; onu ofiste bulmak zordu.

"Ne zaman döner?"

"Bilmem ki!"

"Onu nerede bulabiliriz?"

"Şu karşıdaki Melina Kafe'ye bir bakın, ama henüz erken." "Onunla hemen konuşmamız lazım."

"Bilmem ki! İsterseniz bana söyleyin, ben ileteyim kendisine..."

"Bilmem ki, bilmem ki, bilmem ki. Küçükhanım Bilmem ki."

Bu espri Ampelio'dan gelmişti ve Quinto, kardeşinin aile içinde hiç kullanmadığı o alaycı ve içten tona şaşırdı. Başını kaldırıp kıza baktı: Güzeldi.

On altı yaşlarında genç bir kızdı, pespembe şeftali yanakları, kalın kirpikli siyah gözleri ve dolgun göğsüne uzanan iki yumuşak siyah örgüsüyle, yaşam dolu bir köylü kızı havası vardı. "Ha, siz Anfossiler'siniz," dedi. "Kurnaz bir tip, şeytana pabucunu ters giydirir," diye düşündü Quinto, "şu kalkık burnu, şu masum kız edasıyla... "

Ampelio, neşeli bir konuşma başlatmaya yönelik beklenmedik bir niyet izlenimini uyandıran esprisinden sonra, sanki şimdiden fazla öne atılmış gibi, yeniden her zamanki donuk tonuna bürünmüştü. Caisotti'yi bulabilecekleri şantiyeleri sordu, iyi günler diledi, dar merdivenden dönerek aşağı indi ve son olarak gene beklenmedik, ani bir hoppalıkta bulundu, yani: "Bay bay!" dedi.

Quinto, merdivende geri dönerek, kızın henüz kapıyı kapamamış olduğunu ve kirpiklerinin arasından tuhaf bir gülümsemeyle baktığını gördü. Quinto'ya, o köylü kızı yüzünün ardında, o görülmeyen gözlerden, müteahhitin gizemli bakışı ona ulaşıyormuş gibi geldi.

Yolda kardeşiyle kız hakkında konuşmayı denedi: "Kız hiç fena değil."

"Hmm," dedi Ampelio, yersiz bir konuşmadan kaçınmak istercesine.

Kızın sözünü ettiği yerlerden birine gittiler; burada Caisotti'nin şirketi bir ev yapıyordu, daha doğrusu, ana yollardan birinde, önceden var olan iki katlı bir eve kat çıkıyor, iki bina arasındaki boşluğu dolduruyordu.

İçeri girdiler. Her yerde çimento yığınları vardı, ama kimse çalışmıyordu. Merdivenler henüz yapılmamıştı, iki kardeş eğik kalaslara basarak yukarı çıktılar. "Hey! Kimse yok mu? Caisotti! Caisotti Pietro! Patronunuz yok mu?" Sesi yeni, çıplak duvarlar arasında yankılanıyordu.

İkinci katta, iki inşaat işçisi çömelmiş, sanki gereksiz bir iş yapıyorlarmış gibi, çekiçlerle keskilere vuruyorlardı. İki kardeş hemen bağırmayı kesip neredeyse alçak sesle sordular:

"Caisotti burada mı acaba?"

İnşaat işçileri, "Hayır," dediler.

"Bugün buraya geldi mi?"

"Bilmiyoruz."

"Bir ustabaşı var mı burada?"

"Yukarıda."

Quinto'yla Ampelio yukarı çıktılar. Yukarıda duvarlar çıkılmış, ama tavanlarla yerler henüz yapılmamıştı. Kapılar boşluğa bakıyordu. İki kardeşi bir neşedir aldı. "Hooop! Hooop!" diyorlar, ip cambazları gibi kollarını yana açarak iskele kalaslarının üzerine çıkıyorlardı.

Birisinin ayakkabılarını yere sürterek yürüdüğünü işittiler. Bir odayı geçmek için, bir eşikten ötekine yaslanmış, boşluk üzerinde duran dar bir kalas vardı. Kalasın ötesinde, Caisotti sanki saklanmak istiyormuş gibi bir kapı aralığına sığınmış onlara bakıyordu.

Quinto'yla Ampelio kendilerini topladılar, biraz utanmışlardı. "Hah, Caisotti, merhaba, iyi günler, biz de sizi arıyorduk." Müteahhitin iri gövdesi, ince kalasın uzandığı kapı girişini engelliyordu. Caisotti, elleri cebinde duruyordu ve hiçbir işaret yapmadı. Quinto, kalasın üzerinde birkaç adım attı, sonra kalasın ayaklarının altında eğildiğini hissederek bir an karar veremiyormuş gibi durdu; Caisotti'nin bir şeyler yapmasını, hiç olmazsa kalas bel vermesin diye kendi tarafındaki ucuna ayağıyla basmasını bekliyordu, oysa o hiçbir şey söylemiyor, hiçbir şey yapmıyordu. Quinto, orada, ortada kararsız kalakalmıştı, bir şeyler söylemiş olmak için, "Size kardeşim Ampelio'yu tanıştırayım," dedi. Caisotti, elini cebinden çıkardı, beresinin siperliğine götürdü ve Amerikalılar gibi avcunun içiyle iki yana

salladı. Quinto, kalas sallanmasın diye yavaşça kardeşine doğru döndü ve kardeşinin Caisotti'nin jestine aynı jestle karşılık verdiğini gördü, ikisinin de yüzü ciddiydi.

Caisotti, "Oradan gelmeyin, yoksa kalas aşağı düşecek," dedi ağır ağır, "aşağı inin, ben geliyorum."

Melina Kafe'ye gittiler. Kaldırım üzerindeki küçük bir masaya oturdular, gürültüden geçilmiyordu. İçecekleri Caisotti ısmarlamak istiyordu. "Bir Punt e Mes'e ne dersiniz?" Ampelio, Punt e Mes istedi. Mide rahatsızlığı olan Quinto, bir ravent likörü istedi, onun da midesine kötü geleceğini bile bile. Ampelio, Caısotti'ye sigara ikram etti. Quinto sigara içmiyordu. Ampelio'yla Caisotti hemen son derece samimi olmuşlardı; Quinto biraz kıskanıyordu.

Caisotti, Quinto'yla annelerine daha önce söylediği her şeyi, hep "Anneniz hanımefendiye söylediğim gibi, kardeşiniz beyefendiye söylediğim gibi" ve "Efendim, siz mühendissiniz, bunu size açıklamama gerek yok" gibi sözler ederek, Ampelio'ya yeniden anlatıyordu. Ampelio kimya doktoruydu, ama hiçbir itirazda bulunmadı. Siyah sakalının üzerine sarkan sigarası, kalın gözlüğünün ardındaki yarı kapalı gözleriyle, kıpırtısız durmuş dinliyordu; arada bir, bir soru soruyordu, ama birbirini anlayan insanlar arasında olduğu gibi, öylesine soruyormuşçasına, belli ki Quinto'nun kendini bilgili ve uyanık göstermek için takındığı ısrarcı tutumla değil.

Hatta Quinto'nun bir itirazı karşısında, Caisotti hemen ağlamaklı edasını takınarak, neredeyse kendisini koruması için Ampelio'ya döndü, "Siz anlarsınız, kardeşiniz beyefendinin söylediği bu şey... "

"Yo, yo, Caisotti..." dedi hemen Quinto, hatasını düzeltmek için. Ampelio, gereksiz her tür çekişmeyi ortadan kaldırmak, tartışmayı öze getirmek istiyormuşçasına, masanın üzerini süpürür gibi bir hareket yapmakla yetindi.

Caisotti, kurban rolünü oynamaya devam etmek istiyor, ama artık içinden gelmiyordu. Gene Ampelio'ya, "Siz ağabey olduğunuza göre..." dedi.

"Hayır, bakın, ağabey benim," dedi Quinto, biraz utanarak Ama Caisotti, Ampelio'ya karşı daha saygılı tutumunu değiştirmedi.

"Eğer bana arsanızın bulunduğu tarafta bir boşluk istediğinizi söylerseniz, ben orada güzel bir boşluk bırakırım."

“Boşluk sizin işinize yarar, zemin katını nemden korumaya,” dedi Ampelio.

“Benim işime yarar, orası öyle, ama siz söyleyin: Zemin katını boşluk olmadan da satamaz mıyım ben? Oysa siz, yarın öbür gün, lafın gelişi, oraya yakın bir yerde inşaat yapmak isteseniz, boşluk işinizi kolaylaştırır.”

Quinto, Ampelio’ya baktı. Kardeşi ağır ağır sigarasının dumanını üflüyordu. Dumanın havada uzaklaşmasını bekleyip, “Peki, inşaatı birlikte yapsak?” dedi.

Caisotti, külünü tablaya düşürmek için parmaklarını sigaranın üzerinde hafifçe gezdirdi, geçmişte yaşadığı bir duyguyu uzaklaştırmak için uzaklara bakan kişi gibi gözleri sulanmış, ama aynı zamanda keskinleşmiş, gözkapaklarının köşelerindeki kırışıklıklar yoğunlaşmıştı. “Bence, iki tarafın da memnun kalacağı şekilde anlaşabiliriz,” dedi.

IX

Ampelio’ya göre, Caisotti hakkındaki olumsuz bilgileri fazla önemsememek gerekiyordu. “Bizim şehrin nasıl olduğunu bilirsin. Kim hakkında konuşursan konuş, dedikodudan başka bir şey geçmez eline. Buraya yeni yerleşmiş, iş yapan ve kendi yolundan giden birisi çıkmayagörsün, hemen çekiştirmeye başlarlar,” dedi.

Canal, sanki Ampelio’nun söylediklerini doğrularcasına söze girdi: “Caisotti’yle ortak olmak mı? Siz mi? Anneniz mi? O hödük, üçkâğıtçı, ahlaksız adamla, ha... Hani şu her yere yanında sekreterini götüren... “

“Ha, şu kız... Onu gördük,” dedi Quinto, basit bir merak yüzünden hemen dikkati dağılmıştı. “Niçin? Nesi var? Köylü bir kıza benziyor...” dedi ve onay ister gibi kardeşine baktı; Ampelio ona bir bakış attı, sanki, “Bizimkiler nasıl davranır, söylemiştim sana...” dercesine.

“Öyledir,” dedi Canal. “Kızı yanında getirdi köyden. Ve karısıyla çocuklarını orada bıraktı... “

“Yani, sen diyorsun ki...”

“Hiçbir şey demiyorum. Yaptıkları her neyse, ne bilirim, ne de bilmek isterim. Bana ters gelen bir şeyler dönüyor ortada... “

Quinto, az önce hissettiği izlenimi dile getirdi: Fiziksel olmayan, dışarıdan fark edilmeyen, ama tam da bu yüzden daha tedirgin edici olan bir

benzerliğin, o birbirinden öylesine farklı iki kişiyi -Caisotti’yle örgülü kızı- birbirine bağladığını.

“Hah, tam üstüne basıyor gibisin...”

“Nasıl yani? Çünkü, sence de öyle değil mi, on altı yaşında var yok bir kızın... Caisotti’yle, babası olabilecek bir adamla olduğunu düşünmek... “

“Evet! Pek çok kişinin babası olduğu kesin. Bütün vadiyi gayri meşru çocuklarla doldurduğu için kaçmış köyünden.”

“Kız da gayri meşru çocuğu mu, sence?” dedi Quinto, ama o boş dedikoduya tepki verme ve taşralı önyargılardan uzak, görmüş geçirmiş bir kişi olduğunu gösterme ânının geldiğini hissetti: “Öyle olsa bile, bunun neresi kötü? Tamam, adamın gayri meşru bir kızı var, onu yüzüstü bırakmak yerine, iş veriyor, yanında tutuyor. Üzerine gitmenizin nedeni ne?”

“Bana mı soruyorsun? Benim hiçbir şeyden haberim yok.”

“Tamam, diyelim ki kızı değil, sevgilisi, kime ne zararı var? Adam kızlardan hoşlanıyor, kızlar da ona yüz veriyorlar... Siz niye hâlâ kılı kırk yarıyorsunuz?”

“Ben mi? Beni bu konular hiç mi hiç ilgilendirmiyor... Kızıysa, kendi sorunu... Takıldığı kızsa, o da kendi sorunu... İkisi birdense... “

“Sözleşmeye dönelim mi?” diye sordu Ampelio.

Güneşli ve esintili, güzel bir öğleden sonraydı ve insanda büyük işler yapma arzusu uyandırıyordu. Caisotti’den ayrılır ayrılmaz, iki kardeş konuşmak için avukata gitmişlerdi. Beklemek zorunda kalmışlardı, çünkü Canal o saatte müvekkillerden başını kaldıramıyordu. Ama bekleyiş, iki kardeşin heyecanını azaltmamış, bekleme odasında oturarak projelerini geliştirmeye devam etmişlerdi, orada bekleyen öteki müvekiller anlamasın diye kısa kısa cümlelerle konuşuyorlardı. Yazıhaneden yöre ağzıyla bir kavganın bağırışları geliyordu: Canal, eski bir köylü grubunun avukatlığını devralmıştı, ısrarla incir çekirdeğini doldurmayacak, sonu gelmez vasiyet ve sınır sorunlarıyla uğraşan küçük toprak sahipleriydi bunlar. İlk kez Quinto atalarından kalma bu dünyaya yabancı olduğu için kendini suçlu hissetmiyordu; o başka bir dünyanın -yeni, önyargısız, parayı çekip çevirmeye alışmış dünyanın- bir parçasıydı, oradan bu dünyaya üstünlük ve alayla bakabilirdi.

Oysa Canal projeyi duyar duymaz, oturduğu koltuktan sıçradı. “Ne? Deli misiniz siz! Caisotti’yle ha? O keklik gibi şişe dizer sizi!”

Quinto gülümsedi. “Ağır ol, kimin keklik olduğunu göreceğiz... İş, tamamıyla bizim lehimize... “

“Evet! Ve o ‘ben de varım’ diyor, öyle mi? Hadi canım siz de!”

Quinto hep gülümsüyordu. “Evet, ‘ben de varım’ diyor. Onunla bu konuyu konuştuk bile.”

Canal, “Siz gerçekten delirmişsiniz! Caisotti’yle ortaklık ha! Siz! Anneniz!” diyor ve buna benzer şeyler söylüyordu.

“Dur da bir dinle,” diyordu Quinto. Canal’a açıklamada bulunurken, neredeyse hoşgörülü bir sabır havasına bürünmüştü, tıpkı yetişkin birer insan olmamıza rağmen hâlâ çocuk olduğumuza inanan annemiz ya da babamızla konuşurken olduğu gibi; ne var ki, besbelli bu ses tonu, yeterince ciddiye alınmamanın verdiği bir öfke duygusunu maskelemeye yarıyordu.

Quinto, Caisotti’nin bitişik iki arsanın parasını nasıl kısmen peşin (böylece, vergi borçlarını ödeyebileceklerdi), kısmen de dairelerle (böylece, verimsiz bir malları, hiçbir harcama yapmadan, kârlı bir gelir kaynağına dönüşüyordu) ödemeye hazır olduğunu açıkladı. Canal’ın itirazları karşısında, Quinto sanki giderek daha çok zevk alıyor, hatta onu tahrik etmeye çalışıyordu: Karşılaştığı her yeni yön, oyunu daha zor ve daha tutkulu hale getiriyor ve üçünün de becerilerini sınamadan geçiriyordu. Quinto, Canal’a büyük bir saygı ve güven duyuyordu, bu nedenle de, nasıl başa çıkacağını görmek için bu kadar karmaşık bir sorunu önüne getirip ona danışmak hoşuna gidiyordu. Oysa, avukatın şaşkınlığı Ampelio’yu rahatsız ediyor, bunları bozgunculuk eylemleri olarak görüyor ve sert, neredeyse canı sıkkın konuşuyordu. Bunun nedeni, Caisotti’ye güvenmesi ya da kendi planlarını kusursuz bulması değildi; bunun nedeni, avukatın titizlenmelerinin, işe atıldığı tez canlı, neredeyse saldırgan tempoyu bozmasıydı. Ampelio’ya göre, bu böyle, kararlı, her gün bu tür on işi halledip rayına oturtan insanlar gibi yapılacak bir işti; yoksa insan “eğer”ler ve “ama”lara saplanır, o zaman iş, hiç bitmeyen bir can sıkıntısı haline gelir, o zaman da, evet, o zaman da neredeyse hiçbir şey yapmamak daha iyi olurdu.

Ayağa kalkmıştı, sigara içiyordu, şimdi verdiği donuk yanıtlarla, Canal’dan daha kötümser hale gelmiş gibi görünüyor ve Quinto’ya çıkışıyordu. Quinto, artık kardeşinin desteğini arkasında hissetmediğinden, bocalamaya başladı: Elbette, işlerin ters gitme olasılığı bu kadar yüksekse,

belki de en iyisi, çekilmek, sırf saksılığın bulunduğu arsayı satmakla yetinmekti.

Ama, yo, artık Canal, yapacakları sözleşmenin maddelerini inceliyor, müteahhitin olası bütün görev ihmallerini öngörmenin ve daha karmaşık maddelerle, yaptırımlarla, işe el koymalarla, her tür güvenceyle bunlara karşı önlem almanın tadını çıkarıyordu. Alnını geriyor, yüzünü buruşturup büzüyor, gözlerini faltaşı gibi açıyor, dağınık saçlarını kaşıyor, önündeki kâğıtları notlarla beziyordu. “Sözleşmenizi ben yapacağım, tam Caisotti’ye uygun bir sözleşme, milim şaşmayacak bir sözleşme... kırk yıl düşünse içinden çıkamayacağı bir sözleşme...” dedi. Neredeyse koltuğuna tünemiş, kirpi gibi dikenli sözleşmeyi düşünerek katıla katıla gülüyordu.

Ve sonra, kuşkuyla omuz silkerek: “Sözleşmeler ne kadar işe yararsa, tabii,” dedi.

X

Sıra çizimlere, aydınger kopyalara, öngörülen harcamalara gelmişti. Şimdi vazgeçilmez kişi, Mühendis Travaglia’ydı.

Travaglia şehrin en işi başından aşkın mühendislerinden biriydi. Quinto’yla Ampelio’ya, bir yandan yere bina planlarını açarken, bir yandan telefona cevap verirken, bir yandan ölçmecileri azarlarken, alelacele ve huzursuz görüşmeler için vakit ayırabiliyordu ancak.

Travaglia hop oturup hop kalkarak çalışıyor, kâh öne atılıp emirler veriyor, kâh her şeyi değiştirmek için cetvelle çizgiler çiziyordu ve arada bir başını kaldırıp açık renk gözleriyle gülümsüyor, kollarını iriyarı gövdesinin yanına bırakıveriyor, önünde sonsuz aylaklık vakti olan birisi gibi kusursuz bir sakinlik duygusuna kapılıyordu. O şişman gövdesiyle çizim masasının yüksek döner sandalyesine tünüyor ve uzaklara dalıp gülüyordu. “Söyleyin, bakalım, Anfossi kardeşler, ihale şartnamesi nedir, biliyor musunuz?” Koruyucu, alaycı, sinsiydi. İri-yarı gövdesi ve erken kelliği, onu olgun bir adam gibi gösteriyordu: Görünümünden kaynaklanan, belli ki hoşuna giden bir yetkiydi bu. Uzakta yaşayan, iki yakalarını zor bir araya getiren ve mühendisin akıl erdiremeyeceği bulanık tutkuların peşinden koşan Anfossi kardeşler, Travaglia’nın daha baştan eleyip bir

kenara attığı bir yaşamı kavrama tarzını temsil ediyorlardı: sanat, bilim, hatta siyasi idealler. Anfossiler'e bakarak, "Ne iyi etmişim bir kenara atmakla!" diye kendi kendine yineliyordu: Hep aynı noktadaydılar, bir mevki edinememişlerdi, Quinto hâlâ bir baltaya sap olamamıştı, Ampelio ancak altmış yaşında kürsüye kavuşacak olan bir memurdu üniversite laboratuvarlarında; kısacası, artık hiç kuşku yoktu, birer başarısızlık abidesiydi ikisi de; onlara bakarken, kendisini her zamankinden daha çok doyuma ulaşmış hissediyor, onların karşısında gururla kendi ahlakını sergiliyordu: Somuttan, pratik şeylerden hiç şaşmayan kişinin ahlakını. Ama o ahlaka bir de tutkuyu ekliyordu; Anfossiler'in varlığı hep polemiği kışkırtan belli bir rahatsızlık veriyordu ona, "çünkü, sonuçta, seviyorum zavallıcıkları," diyordu kendi kendine, "sonuçta, onları anlayabilecek tek kişiyim."

Şimdi bazı hesaplara bakıyorlardı. Mühendis, başını kaldırıp iki kardeşe baktı, sonra yorgun ve sessiz kahkahalarından birini koyuverdi. "Anfossi kardeşler, söylesenize bana, kimin aklına uydunuz siz?"

"Yeter, anladık, Enrico. Bugün yeterince vaktini aldık. Yarın gene geliriz. Demek ki, bu sorunu kendi başımıza çözeceğiz," dediler ve kapıya doğru yürümeye başladılar.

"Yooo!" diyerek arkalarından koştu mühendis. "Sizi bırakacağım da, kendi başınıza iş göreceksiniz, ha? Olacak iş değil, Caisotti sizi bir lokmada yutar, siz zavallı süt kuzularını. Burada kalıyorsunuz, baştan alacağız... "

Ölçmeciyi plan üzerinde işaretli bir şeyi sorması için Caisotti'ye göndermeleri gerekti. Caisotti'nin ofisi, mühendisin işyerinden pek uzak değildi. Ölçmeci döndü: "Caisotti ofiste yoktu. Küçük hanıma sordum... "

"Küçük hanım..." diyerek gülmeye başladı Travaglia.

"Küçük hanım bilmediğini söylüyor."

"Zaten o kız neyi bilir ki... Ama planı gördüğümüzde, kız da orada değil miydi? Hadi, bir daha git, kıza masanın üzerinde olduğunu söyle, bu sabah oradaydı, şimdi de orada olması lazım."

Ampelio, üzerinde yağmurluğu, çenesini aşağı indirmiş ve sakalı göğsünün üzerinde, o âna kadar sessizce oturuyordu; ayağa kalktı: "Ben giderim," dedi, kapıyı açıp toz oldu.

Travaglia, sanki söze dökemediği bir nedenden ötürü, sessiz kahkahasını atıp gözlerini boşluğa dikti.

Quinto iyi anlamamıştı. Bir süre sonra, “İyi de niçin öyle söylüyorsun, yani Ampelio’nun oraya gitmesinin nedeni...” dedi.

“Nasıl?” dedi mühendis, aklı şimdiden başka bir şeydeydi. Hesapları gözden geçirmeye koyuldular.

Yirmi dakika kadar sonra Ampelio döndü. Hiçbir şey söylemeden orada öylece duruyordu. “Ee?”

“Görmek için arsaya gitmemiz gerekecek. Plan üzerinde yanlışlık var.”

Üçü birlikte bakmaya gittiler. Saksılıkla unutmabeni bahçesi altüst olmuştu; anneleri bitkilerin yerini değiştirmeye başlamıştı. Güzel bir gündü, güneşin altında çiçeklerle yapraklar neşeli, gür bir görünüme bürünmüşlerdi, gerek bitkiler, gerek yabani otlar. Quinto, o dört karış toprakta böyle sık ve çeşitli bir yaşamın filiz verdiğini hiç fark etmemiş gibiydi ve şimdi, oradaki her şeyin öleceğini, sütunlar ve tuğlalardan bir yapının boy vereceğini düşününce, içini bir hüzün, hodanlara ve ısırganotlarına karşı bile bir sevgi kapladı; neredeyse bir pişmanlık duygusuydu bu. Öteki ikisine gelince, onlar yalnızca o anın tadını çıkarıyor gibiydiler; mühendis şapka takıyordu, ama şimdi hava sıcak gelmiş, şapkayı eline almıştı; şapka alnında çizgi halinde kırmızı ve terli bir iz bırakmıştı; çok geçmeden kel başına vuran güneş mühendisi rahatsız etti ve şapkasını yeniden taktı, ama başının tepesine öylesine oturtmuştu ve bu ona tatildeymiş gibi neşeli bir hava veriyordu. Ampelio sonunda o mevsime aykırı yağmurluğunu çıkarmış, iyice katlamış, bir omzunun üzerinde taşıyordu. Bahçede dolaşıyor, sınırın belli bir girintisini ölçüyorlardı. Quinto işi onlara bırakmıştı. Mühendis, çalışmasına rağmen, yer yer üzerine çöken o sakin düşünme anlarından biri içindeydi. İki parmağıyla bitkileri yana itiyor, ne olduklarına bakıyordu. “Bu ne?” diye sordu Ampelio’ya. Ampelio, bitkilerden anlıyormuş gibi bir edayla ve neredeyse neşeyle yanıtladı sorusunu. Quinto buna şaşırdı, çünkü kardeşinin bitkilere ilgi gösterdiğini hiç fark etmemişti.

Yan yana dizili saksılar içindeki yıldızçiçekleri arasında bir kıpırtı oldu, acaba kim geliyordu? Gelen, siyah örgülü saçlarıyla Caisotti’nin sekreteriydi. Gür kirpikli gözleriyle öne çıktı; üzerinde ince bir kumaştan gri bir tayyör vardı. “Ha, siz de burada mısınız? Caisotti Bey’i arıyordum, buraya gelmesi gerekiyordu... “

“Elbette buradayız,” dedi Quinto, “aksi kanıtlanıncaya kadar burası hâlâ bizim, sözleşme henüz imzalanmış değil!” Kim bilir niçin,

öfkelenmişti.

“Şey, bilmem ki... kendisi bir beyle buraya geleceğini söylemişti...” dedi, sözünü tamamlamadı, elindeki bir zarfı ağzına götürdü, gereğinden çok şey söylemiş de utanmış kızı oynuyordu, ama orada, tayyörün ceketi içinde, son derece kibirli duruyordu.

“İşe bak, daha arsayı satın almadı, şimdiden yapacağı evleri satmak istiyor...” dedi Quinto öteki ikisine dönerek, hem kınama, hem hayranlık içeren bir edayla.

Belli ki, Travaglia’yla Ampelio konuşmayı takip etmiyorlardı. Kıza doğru dönmüşlerdi. Mühendis, başını bir yana eğmiş, gözleri yarı kapalı ve ağzı o yorgun kahkahalardan biriyle açık duruyordu. Ampelio, bir parmağını ceketinin mendil cebine sokmuş, yağmurluğunu yanlamasına bir omzunun üzerine atmış, gözlerinin görülmesine engel olan kalın gözlük camlarıyla, on dokuzuncu yüzyıl kişilerini andırıyordu. Elini kızın tuttuğu zarfa doğru uzatıp: “Posta mı var?” dedi. Kız, oyun oynuyorlarmış gibi, hızla zarfı arkasına gizledi. “Sizin için değil, Bay Caisotti için.” “Böyle acil neymiş acaba?” “Şey... bilmem ki!” Mühendis, “Peki, patronunuzun burada kendi çıkarına göre ölçümler yaptığını biliyor musunuz, yoksa bilmiyor musunuz?” dedi. “Ben mi? Yo, hayır... Ama eğimli yerlerde ölçüm daha az çıkar.” “Ha, demek bunu biliyorsunuz?” Kız omuz silkti.

Mühendis, gülerek, “İyi de, Caisotti size her sabah söylemeniz gereken şeyler hakkında mı talimat veriyor, yoksa yalnızca söylememeniz gereken şeyler hakkında mı?” dedi.

Kız gözlerini kırpıştırdı, örgülerini omuzunun arkasına attı. “Nasıl? Caisotti bana hiçbir şey söylemez ki... “

“Nasıl sekretersiniz, öyleyse?”

Konuşma, bir oyalanma niteliği edinmişti. Kızı ortalarına almış, arsada dolaşıyorlardı; o ise, bir yaprak koparmış, dudakları arasında eziyordu. Ampelio, herkese sigara tuttu, ilk olarak da kıza. “Teşekkür ederim. Sigara kullanmıyorum,” diye inildedi kız, dişlerinin arasındaki yaprakla.

“Lekesiz bir genç kız...” diyerek ortalığı kızıştırmak istedi mühendis.

“Yani?” dedi kız.

Yukarıdaki terasta bir hışırtı işittiler ve çitten anneleri başını uzattı; başında büyük bir hasır şapka, elinde bahçe eldivenleri ve gül çelikleri kestiği büyük bir makas vardı. Onu önce mühendis fark etti ve şapkasını çıkararak selamladı.

“Çocuklar, siz misiniz, misafiriniz kim? Ha, Travaglia, sizi gördüğüme memnun oldum! Yeri incelemeye mi geldiniz? Çıkarmayın şapkanızı, çıkarmayın. Peki, ne diyorsunuz bu âlâ projeye?”

Mühendis şapkasını yeniden başına geçirip, iyice yerleştirdi. “Elimizden geldiğince iyi bir şeyler yapacağız, hanımefendi, kuşkunuz olmasın... “

“Bu güzel küçükhanım da kim böyle? Durun, sizi tanıyorum,” dedi anneleri, güneş gözlüğünü burnunun üzerine indirerek “Evet, Sinyorina Lina.”

Quinto, kim bilir niçin, donuk bir tonla, “Yo, hayır, onu tanıyor olamazsın...” dedi.

“Evet, evet,” diye ısrar etti annesi, “geçen gün sözleşme taslağını almaya gelmişti, Lina, müteahhitimizin, daha doğrusu ortağımızın yanında çalışıyor... “

Anne belirince, bir adım geriye çekilmiş olan ve başka bir yere bakan kız, çitin yanına geldi ve yöre ağzına çalan ince bir sesle, “Evet, hanımefendi, merhaba, benim, Lina, nasılsınız?” dedi.

İki kardeş rahatsız olmuşlardı, kısa kesmek istiyorlardı; mühendise, “Herhalde eğimi de hesaplamanın bir yolu vardır, değil mi?” diyen Amplio oldu.

Oysa Travaglia, anneleriyle konuşmaya devam ediyordu: “Çiçeklerinizle uğraşabiliyor musunuz, hanımefendi?”

“Kurtarılabilecek olanları kurtarmaya çalışıyorum, Travaglia...”

Her biri kendi işinin peşine düştü: Anne, gülleriyle ilgilenmeye koyuldu; mühendisle iki kardeş yeniden bir köşeyi ölçüyorlardı; kız -Lina- bir köşede tek başına duruyordu. Ama mühendis, yaptıkları işle ilgilenmiyor, kahkaha atmaktan kendini alamıyordu. Soluk verip, yavaşça:

“Anfossi kardeşler, vah ki vah...” dedi.

“Nedenmiş o?”

“Neler yaptırıyorsunuz annenize öyle..? Şimdi de, ortak Caisotti demeyi öğretmişsiniz kadıncağıza... Annenizle ortak ha, vah vah... “

“Enrico, aklını mı kaçırdın sen! Ortak lafını ne biz ağzımıza aldık, ne de annemize söylettik! Şu an annemizin aklına geldi ‘ortak’ sözcüğünü söylemek, kim bilir nereden. Ortak: Daha neler! İyi de, bunun konumuzla

ilgisi ne? Kaldı ki, bu ikimizi ilgilendiren bir iş, kendi girişimimiz ve biz ikimiz hallediyoruz...”

“İkinize de vah ki vah... “

Orada bir yandan bir anlık öfkeyle alaylı sözler söylüyor, bir yandan ölçümleri sürdürüyorlardı; alçak sesle bir şeyler konuşulduğunu işitip döndüler: Lina’nın yanında Caisotti belirivermişti. Kıza alçak sesle, köylü ağzına özgü keskin tonlamayla bir şeyler söylüyordu; yüzü öfkeli, yumuşak yüz hatları gergindi, kız da, aynı tonlamayla, kafa tutarak karşılık veriyordu ona. Caisotti zarfı yırtıp açmıştı ve ağzı açık, heceleyerek iki üç kez okuduğu mektup yüzünden kızmış görünüyordu; sonra mektubu ve ellerini pantolonunun ceplerine soktu, oradakilere selam vermeden yürümeye koyuldu. Quinto, bir kez daha, Caisotti’nin o an onda uyandırdığı kabalık ve dikkafalılık izleniminin ötesinde, bu yalnız ve cahil, herkesin düşmanı adamın üzerine sinmiş savunmasız ve zayıf bir yönünün olduğunu fark etti. Elleri ceplerinde, gözlerinin çevresi kırışıklıklarla kaplı küçülmüş yüzüyle yürüyordu. Onu hiç bu kadar kötü bir kıyafetle görmemişti, kareli yün gömleğinin üzerine düğmeleri ilikli eprimiş bir ceket, altına biçimsiz sarı bir pantolon giymişti, ayağında kireç saçılı eski ayakkabılar vardı: Şimdi tam bir inşaat işçisini andırıyordu, bir tek kâğıttan beresi eksikti.

Quinto’nun fark ettiği üzere, Caisotti’nin yanında her zamanki ağırbaşlı tutumu yerine, neredeyse küstah, kavgacı bir tutum takınan Lina, şimdi birkaç adım uzaktan, biraz telaşlı, ama hep kavgacı bir hava içinde onu izliyordu, sanki içinde ona karşı henüz boşaltmayı başaramadığı bir öfke varmış gibi.

Ama Caisotti, bir süre o sinirli ve hırçın dolaşmanın ardından, kardeşlere doğru döndü ve sanki yolda karşılaşmışlar gibi, bir baş hareketiyle onları selamladı. “Bu girintiyi bir daha ölçmek için, Caisotti...” dedi Quinto, söylediğinden hemen pişmanlık duydu, çünkü kendi sesi sanki orada, henüz kendi toprağı olan yerde olmayı haklı çıkarmaya çalışıyormuş gibi gelmişti kulağına; bunun üzerine o tonlamayı düzeltmek için saldırganlaştı: “Çünkü sizin yaptığınız bu ölçümler, gerçekten harika, hepsi yanlış!”

Caisotti, sanki ufuktaki Quinto’ya bakıyormuş gibi öne çıktı; gözkapakları kızarmış, gözleri sulanmış, dudakları ıslaktı, içinde büyük bir öfke olan birisi ya da her an gözyaşına boğulabilecek bir çocuk gibi. “Şimdi

ne çıkarıyorsunuz başıma?" dedi. Öfkesini her an kusmaya hazır olduğu açıktı; bağırdı: "Gidin, kendi işinizi yapın; ben de kendi işimi yapayım!"

Travaglia, o an içeri girmiş birisi gibi bir adım ileri atarak, "Bir dakika, Caisotti, affedersiniz," diyerek araya girdi, "siz müteahhitsiniz ve müteahhitlik yapıyorsunuz, ben de mühendisim ve mühendislik yapıyorum. Oldu mu? Öyleyse, dinleyin..." dedi ve ona işin niçinini ve nasılını açıklamaya koyuldu. Caisotti onu dinliyor, ama, "Evet, söylediğiniz her şey doğru olabiliri sizinle anlaşabiliriz, ama bu iki kardeşin aklından neler geçiyor bilemiyorum, benimle bir dertleri olduğu açık" dercesine başını sallıyor, yere bakıyordu. "Yo, yo, Caisotti, dinleyin biraz..." diyordu mühendis, görmüş geçirmiş ve işleri oluruna bırakmak gerektiğini bilen kişinin hafif, yarı uykulu gülümsemesiyle. "Peki, benim işim ne, ne yapacağımı siz söyleyin bana..." diyordu Caisotti kollarını iki yana açarak. Konuşmasının tonu giderek daha ağlamaklı hale geliyor, sonu gelmez bir yakınmaya dönüşüyordu; hoşgörüyü ve uzlaşma olanağını dile getirmek için mühendisin ağzında ünlüler uzuyor, uzuyordu, böylece sanki ikisi de karşılıklı olarak uykuya dalmaya çalışıyorlarmış gibi bir hava oluşuyordu. Quinto bu karşılıklı nağmeli ünlüler oyunundan dışlanmış hissediyordu kendisini, hatta açıkça hiçbir önemi olmayan birisi yerine koyulduğu hissine kapılıyordu, üstelik sırf onun için değil, bütün ailesi için geçerliydi bu, sanki mülk sahibi olmaları ve işin koşullarını dikte etmiş olmaları -Quinto bunu yapmış olduğuna inanıyordu- önemsizmiş gibi. Karşılıklı konuşmalarında Caisotti'nin kullandığı tonun mu, yoksa mühendisinkinin mi onu daha çok rahatsız ettiğini bilemiyordu. İşte, o beklenmedik tarzıyla Ampelio'nun araya girmesini gerektiren durumlardan biriydi bu; Quinto, ona doğru döndü ve kardeşini göremedi. Bahçenin bir köşesinde, sık yeşilliğin olduğu bir noktadaydı, sırtı onlara dönük, güneşe karşı siyah bir gölgeydi, karşısında o masum kız edasıyla Lina vardı, saçının bir örgüsünü parmağına doluyordu ve alçak sesle konuşuyorlardı, arada bir Ampelio ileri bir adım atıyor, kız geri çekiliyordu. Belli bit noktada, gene sırtı dönük, onlara dönmeden, o zamana kadar müteahhitin konuşmasını takip etmiş gibi, Ampelio yüksek sesle, "Öyleyse, Caisotti, nasıl isterseniz; anlaşmayı bozmaya hazırız. Anlaşmayı iptal edebiliriz, sözleşmeyi de henüz imzalamadık," dedi.

Caisotti, önceki kızgın ve hırçın sesiyle, "Nasıl! Her şeyi bir kalemde silip atacak mıyız?" diyerek yerinden sıçradı, ama ani hareketinin ortasında

fikir değiştirip bir kahkaha atıverdi. Küçücük açtığı ağzı, çarpık çurpuk dişleriyle, ona özgü çirkin bir kahkahaydı bu ve sanki Ampelio'nun gülünç bir şey söylediğini onaylasınlar diye başkalarının bakışlarını yakalamaya çalışıyordu. “Nasıl! Silip atmak mı? Peki, öyleyse burada işimiz ne?” diyor ve gülüyordu. “Anlaşmak için buradayız, öyle değil mi? Dost olmak ve birbirimize dostça davranmak için buradayız... “

Anneleri gene çitten başını uzatmıştı. “Her şeyi silip atmaktan söz ediyorsunuz, vah vah vah... Zavallı bitkilerim, buradan al oraya koy, buradan al oraya koy...” dedi.

Caisotti şimdi kollarını sallıyor, gülüyor, konuşup duruyordu: “Yo, yo, hanımefendi! Dostuz biz, işlerimizi dostça hallederiz! Sakin olun, hanımefendi, güzel bir iş çıkaracağız, siz de memnun kalacaksınız... Hatta hazır işçiler buradayken, bahçenizde herhangi bir düzenleme yapmamızı isterseniz... “

“Yo, yo, bahçede işçi falan istemiyorum.”

“Öyleyse, biz de bahçeye sokmayız onları! Buraya, ön tarafa, geçecekleri bir yol yaparız.”

“Ama belki duvarın bize bakan yüzüne birkaç sarmaşık sardırabilirler...”

“Nasıl? Tabii, güzel bitkiler koyacağız, ben her şeyi istediğiniz gibi yapmaya hazırım, göreceksiniz anlaşacağız...”

O dengesiz hareketleri içinde bir yıldızçiçeğini ezmişti. “Özür bile dilemedi,” dedi daha sonra anneleri.

XI

İlginç olan nokta, sözleşme imzalanırken, Caisotti'nin, itiraz etmesini bekleyebilecekleri noktalar üzerinde hiç durmayıp önemsiz başka noktalar üzerinde durmasıydı; bunlarla ilgili engellerin kaldırılması kolay oldu. Quinto neredeyse biraz hayal kırıklığına uğramıştı. Dikenlerle dolu bir sözleşmeydi, Canal'la noterin bütün hünerlerini göstererek hazırladıkları, bir çalılık gibi girift bir sözleşme. Sözleşme, ihale şartnamesini, nakit tutarın ödeneceği tarihleri (bunlar için bir dizi senet düzenlenmişti), bitirilmiş dairelerin teslim tarihlerini içeriyordu; ayrıca, her şey bir “mahfuz

mülkiyet hakkı” maddesine bağlanmıştı, yani müteahhit sözleşmedeki herhangi bir yükümlülüğü yerine getirmezse, arsa, üzerinde o arada yapılmış bütün binalarla -binalar hangi aşamada olursa olsun- mülk sahiplerine geri verilecekti. Canal, Quinto’ya, “Bunu kabul ederse, bil ki güvendesin,” demişti. Caisotti kabul etmiş, işi halletmeyi onlara bırakmış, sözleşme sanki bir formaliteden ibaretmiş gibi neredeyse ağzını bile açmamıştı. Notere geldiğinde, yanında avukat yoktu, başka herhangi bir kimse de yoktu. Bunu tasarruf etmek istemesine yordular, hatta ne zaman avukat tutsa, sonunda onunla kavga etmesine. Anfossiler’in üçü de oradaydı, anne ve çocuklar, bir de avukatla Anfossiler’in noteri vardı; ancak yazıhaneye girip (burası bile ortam olarak onu biraz huzursuz ediyor olsa gerekti), bütün o eğitimli insanları bir şeyler yazarken gördüğünde, Caisotti kafeste olduğunu gören ve geri çekilmeye çalışan, ama artık bunun bir işe yaramayacağını bilen bir hayvan gibi çevresine göz gezdirdi. Ona her zaman olumlu bir gözle bakmaya hazır olan Quinto, şimdiden kendi kendine, “Aslanların inindeki Daniel’i andırıyor,” diyor, ama onu böyle kurban rolünde düşünmekten hiç zevk almıyordu; onu hırçın ve vahşi bir aslan gibi, oradaki öteki herkesi de onun çevresindeki bir Danieller -zindancılar gibi çatallı sözleşme maddelerini ona batıran erdemli ve yılmaz birçok Daniel- ini olarak görme gereksinmesini duyuyordu.

Caisotti, noterin yazı masasının yanındaki bir iskemleye oturdu, çevresinde oturmuş ya da ayakta duran ötekiler vardı; olanca dikkatini vererek noterin okuduğu sözleşmeyi dinliyordu. Ağzı yarı açık duruyor, arada bir dudaklarının sessiz bir hareketiyle noter belgesindeki bir cümleyi kendi kendine yineliyordu; Quinto, “Gerçekten de, budalanın teki değil mi?” diye geçirdi içinden. Oysa, Caisotti pür dikkat, hiçbir şey kaçırmamaya çalışıyor, arada bir kaba ellerinden birini kaldırarak, “Durun... durun...” diyordu ve noter sözcükleri tane tane yineliyordu. Zaman zaman hiçbir şeyden memnun değilmiş, her şeyin onu zarara sokacak bir tuzak olduğundan eminmiş, artık neredeyse dinlemiyormuş, o kadar ki birazdan ayağa kalkıp, “Siz delirmişsiniz!” deyip kapıyı çarparak çıkıp gidecekmiş gibi duruyordu; oysa, aksine, noterin cümlesini bitirip satırbaşı yapmasını bekliyor, başıyla onaylandığını, mutabık kaldığını belirten bir işaret yapıyordu. Buna karşılık, kimi zaman, özellikle teknik ayrıntılarda, kimsenin aklına gelmeyecek noktalara itiraz ediyordu; sözgelimi, çakıl taşlarıyla ilgili bir şeye karşı çıkmış, bu da yarım saatlik bir tartışmaya yol

açmıştı. Tartışmanın bir nedeni de, avukatın boş vermesini söylemesine rağmen, Ampelio'nun, hangi ilke meselesi yüzündendir bilinmez, bu konuda ayak diremesi olmuştu.

Quinto'nun canı sıkılmıştı, oradaki herkes dikkat kesilmiş, noteri dinlediğine göre, pencereden ilkbahar güneşinin vurduğu yola bakmaya gitti; görünümün, yolunda giden işin zevkini çıkarmaya çalışıyordu, ama artık her şey sonuçlanmış, bu müteahhitlik serüveni bir bürokrasi ve sıkıcı tartışmalar meselesinden ibaretmiş gibi geliyordu ona; artık bu konuya olan ilgisini ve tutkusunu yitirmişti ve bundan sonra bu işle kardeşinin uğraşmasını umuyordu.

İşler yoluna girmiş, her şey sorunsuz ilerliyor gibiydi ve bu hava içinde Caisotti bir senedin, daha doğrusu borcunu taksitlendirdikleri üç senedin ikisinin tarihini değiştirmeyi, dahası rakamı iki yüz bin liret indirmeyi başarmıştı.

Ampelio kol saatine bakıp: "Ben gitmek zorundayım, trenim hareket etmek üzere," dediğinde, henüz imza aşamasına gelinmemişti.

Quinto, kardeşinin gitmek istediğini bilmiyordu. "Ama nasıl olur, daha imzalar atılmadı..." dedi ve kardeşine karşı müthiş bir öfke kapladı içini. "Niçin şimdi gidiyorsun?"

"Elbette, gideceğim. Yarın laboratuvara kim gidecek? Sen mi?" Ampelio hemen küstah bir tonla konuşmaya başlıyordu.

Şimdi orada kalıp her şeyle kendisinin ilgilenmek zorunda olması, Quinto'nun çok canını sıkıyordu; meseleyi kardeşinin ele alacağı, kendisinin de belli bir mesafeden olanları izleyeceği düşüncesine çoktan alışmış, artık işlerin böyle yürüyeceğini ummuştu. Aralarında yoğun bir ağız dalaşı başladı, noterin ve Caisotti'nin önünde hızlı, alçak sesli sözlerle birbirlerine çatıyorlardı. "Yola çıkacağını söylememiştin... Beni ekip gidiyorsun..."

"Ne olmuş, yani? Artık işin büyük kısmı bitti. Anneme vekâlet verdim, o imza atacak, mesele yok."

"Hayır, efendim, daha bir sürü şey var... Henüz hiçbir şey halletmiş değiliz... "

Anneleri araya girdi: "Ama kardeşinin laboratuvarda olması gerekiyorsa, Quinto... "

"Burada bütün laboratuvarlarından daha çok para kazanması söz konusu!" diyeceği geldi Quinto'nun, oğullarını tahsile göndermek

istemeyen yaşlı bir tüccar rolünü oynuyormuş gibi; ama kendini tuttu, onun yerine, “Önce aramızda anlaşmamız gerekirdi, biraz o dururdu, biraz ben...” dedi.

“Siz de gitmek istiyorsanız, endişelenmeyin,” diyerek araya girdi Caisotti, “gidebilirsiniz, artık geriye kalan işleri anneniz hanımefendiyle hallederiz biz... “

Quinto, Canal’ın bir sözünü anımsadı; o da tıpkı Travaglia gibi, iki kardeşin büyük itirazları arasında bu sözü söylemiş ve yineleyip durmuştu: “Şimdiden işin nereye varacağını biliyor, şimdi bu barakanın temelini atacaksınız, sonra ikiniz de çekip gideceksiniz, bir daha yüzünüzü gören cennetlik Pirincin taşını ayıklamayı da annenize bırakacaksınız...”

“Aslında,” dedi noter, “içinizden biri kalırsa iyi olur, halledilecek işler var daha... “

“Tamam, ben kalıyorum! Elbette, kalıyorum! Yok daha neler!” dedi Quinto güçlü bir sesle. Öfkeden kuduruyordu, çünkü aslında kalmak istiyordu, ama belki Milano’ya gidebileceğini de düşünmüştü: Bensi’yle Cerveteri, derginin programını belirlemek için bir toplantı düzenleyeceklerini bildirmişlerdi; Quinto bir yandan onlarla görüş ayrılığı içinde olduğundan toplantıya gitmek istemiyordu, ama öte yandan orada olmak, sanki tesadüfen oradaymış gibi toplantıya katılmak hoşuna giderdi. Kısacası, gerçekten kızmıştı.

Ampelio gitmişti. Her şey, imza, senetler, aceleyle bitirildi. Merdivenlerden inerken, Quinto’yla Caisotti inşaatın başlangıcı üzerine dostça konuşuyorlardı. “Şimdi her şey belediyenin onayına bakıyor,” dedi Caisotti, “projeyi Fen İşleri’ne sunmak, komisyonun toplanmasını beklemek gerekiyor ve her şey yolunda giderse...”

“İyi de... ne kadar zaman gerekecek?” diye sordu Quinto, telaşlanmaya başlayarak. “Ben her şeyin tamam olduğunu sanıyordum... “

Caisotti kıh kıh güldü. “Olur mu hiç, olur mu hiç, şu belediyedekiler yok mu, isterlerse aylarca uzatabilirler işi... Hem sonra, eksik bir şey bulurlarsa, al başına belayı...”

“Ama bu arada, inşaat... “

“Bu arada, belediyeden onay almadıkça, inşaat hiçbir biçimde başlayamaz... “

Quin.o merdivenin ortasında durmuştu. “İyi ama, Caisotti, düşünsenize bir... Daha şimdi imzaladığınız sözleşmeyle, daireleri 31 Aralık’ta bitmiş

olarak teslim etme taahhütüne girdiniz!”

“Ağır olun!” dedi Caisotti. Yüzünde, Quinto’nun daha önce hiç görmediği, arsa konusunda sinirlendiğinde bile görmediği öfkeli, hain bir ifade belirmişti. “Ağır olun! Sözleşme, sekiz ay içinde teslimi öngörüyor. Ve sekiz aydan kasıt, komisyonun projeyi onaylamasından sekiz ay sonrasıdır!”

“Hiç olacak şey mi bu, Caisotti. Tarih var. Siz bu yılın 31 Aralık’ında daireleri bize teslim etmekle yükümlüsünüz!”

Hayır, evet, sekiz ay, 31 Aralık, şartname, sözleşme... Belli ki, bir yerde sekiz ay içinde teslim denmişti, bir başka yerde 31 Aralık’a kadar. Her durumda, hukukçuların görüşü, telaşlanacak bir durumun olmadığı yönündeydi, çünkü belediyenin onayı çok gecikemezdi, “kaldı ki, Caisotti’nin belediyede tanıdıkları olsa gerekti ve “her zaman istediğini yapmayı başarır”dı.

Noterin kapısından çıkarken, Quinto’yla Caisotti birbirlerine iyi günler dilediler; Quinto şimdiden hatalı bir adım attığı kuşkusunu taşıyordu yüreğinde.

XII

İnşaat gecikmeli olarak başladı. Çalışan iki kişi vardı. Temel için toprağı kazıyorlardı. İki inşaat işçisiydi: Biri ince, esmer, suratsız bir adamdı, hep şortla ve üstü çıplak dolaşıyordu, başında korsanlar gibi bir mendil vardı, sürekli aylaklık ediyor, sigara içiyor, hizmetçi kızlarla oynaşıyordu; arada bir, bir iç geçirip avuçlarına tükürdükten sonra, toprağa diklemesine saplanmış küreğe yeniden el atıyordu. Öteki dev gibiydi, boğa gibi bir göğsü, kazınmış kızıl saçları vardı, başını ne bir şey duymak, ne bir şey görmek istiyormuş gibi eğik tutuyordu, oysa güzel, genç, sarışın bir yüzü vardı, bakışı dalgın ve deliceydi; bir buldozer gibi küreğini daldırıp dolu küreği boşaltıyor ve ötekinin şakalarına seyrek olarak, boğuk, neredeyse anlaşılmaz homurtularla karşılık veriyordu. Arada bir gelip işlere bir göz atan Caisotti, “Adam gibi işçi,” dedi, iki adamla işin bir yıl süreceğini söyleyip itiraz eden Quinto’ya, “üç adamın işini yapar. Bir saat

aralıksız çalıştığı olur, bir dakika ara vermeden. Keşke bütün adamlarım onun gibi olsa."

Yazın başlıca olayları şunlardı: Caisotti'yle satılan arsadaki bir lağım çukurunun boşaltılması konusunda bir ilk anlaşmazlık (o, bu işin eski mülk sahibine ait olduğunu savunuyordu); Caisotti'yle yolu engelleyen kazılmış toprak yığınları konusunda ikinci bir anlaşmazlık; Caisotti işçileri teslim tarihi dolmak üzere olan başka bir şantiyeye çağırdığı için inşaata on beş gün ara verilmesi; Caisotti'nin tarihi gelen birinci senedi ödememesi.

Quinto çok memnundu. Bir oraya bir buraya gidip geliyordu; kâh Caisotti'ye ihbar mektupları yazdırmak için avukat Canal'a, kâh sözleşmenin asla tam yerine getirilmeyen koşullarına ilişkin ayrıntılar için notere; kâh inşaat alanına götürüp her şeyin ihale şartnamesine göre yürüyüp yürümediğini (ama daha temelin ötesine gidilmemişti) incelemesi için mühendis Travaglia'ya; kâh itiraz etmek, sıkıştırmak ya da açıklama istemek için Caisotti'ye. Konunun uzmanı arkadaşları ona hep yardım ediyor, ama onu asla çok ciddiye almıyorlardı, en sonunda pratik sorunlarla uğraştığını görmenin keyfini çıkarıyorlardı; mühendis onu küçük hınzır kahkahalarından mahrum bırakmıyor, noter nabza şerbet öğütlerde bulunuyor, Canal mesleki ilkeleri gereği dediklerinde diretiyordu.

Caisotti'yle ilişkiler daha zor hale gelmiş, bir tür kaçma-kovalamaya dönüşmüştü, ama Quinto onu yakalamayı başardığında, girişiminin en değerli meyvelerini topluyordu. Yanlış anlaşılmasın: Ahlaki meyvelerdi bunlar. Onun ardından gelecek olan maddi meyvelere gelince, bir huzursuzluktur, bir risk ürpertisidir (Quinto şimdi kişisel deneyimiyle anlıyordu: Özel girişimin tadı tuzu olan riskti bu) gidiyordu: Yatırımcı ile girişimci arasında karşılıklı saygıyı açığa vuran bir söz alışverişi; anlayışı, hatta _suç ortaklığını gösteren bir bakış; Caisotti'nin yüzünde, Quinto'nun ustaca bir hamle yaptığına tanıklık eden bir şaşkınlık ânı. Quinto'nun Caisotti'yi bulup yanına gidişleri olaylı oluyordu: Caisotti, Melina Kafe'de, önünde fincan ya da boş bardak, kaldırım üzerindeki her zamanki masasına oturmuş, çoğu zaman olduğu gibi yalnız başına, asık suratlı dururken (işleri kötü gidiyor olsa gerekti), Quinto onun üzerine üzerine gidiyordu. "Pekâlâ, Caisotti, bu da nesi oluyor?" diyerek ona saldırıyordu. Müteahhit, kendini zorlayarak ona doğru bakıyor; sonra, sanki Quinto'yu görmemeyi yeğliyormuş gibi gözlerini öteye dikiyordu. Quinto, biraz zorlama bir tutumla tonunu giderek yükseltiyor, itirazının gerekçesini bildiriyordu.

Caisotti hep önüne bakıyor, benliğini saran şiddet patlamasını dizginliyormuş ve bunu, daha sonra kendini bıraktığı kafa sallayışıyla genel bir rahatsızlık ve güvensizlik duygusuna çevirmeyi başarmış gibi dudaklarını ısırıyordu. Verdiği karşılıklar, her zaman konu dışı, ama her tartışmaya son verecek kadar eksiksiz bir küçümsemeyle yüklü, çoğu zaman hakaret dolu karşılıklardı. İkisi çok geçmeden boğaz boğaza geliyorlardı; küçük masaya vurulan yumruklar (Caisotti'nin küçük bir futbol topu gibi sıkı, pek yumruğu) karşısında fincanlar ve altlıkların üstündeki bardaklar zangır zangır titriyordu. Karşılıklı söz düellosunda, Quinto memnunlukla bir şeyi fark ediyordu: Sesini yükseltmemek, ağız dalaşının içeriğini başkalarından gizlemek için kaygılanan müteahhitti sanki. Sonra iki taraf da sakinleşiyor, o ana kadar onları ayırmış olan engel çoktan kalkmış gibi davranıyorlardı: Gelecekten, inşaatın ilerlemesinin iki tarafa da sağlayacağı yararlardan söz ediyorlardı. Şimdi iki ortak gibi, eşit iki insan gibi konuşuyorlardı. Yolu dolduran renkli, telaşlı kalabalık ayaklarının üzerinden atlayıp yolunu sürdürüyordu. Oturdukları yerden, yokuş aşağı uzanan neşeli ve sıradan bir çiçek tarhının üzerinden denize doğru bakıyorlardı.

Quinto, eve dönüyor ve temel çukurunun içinde kızıl saçlı işçiyi görüyordu; adamcağız tek başına (öteki mesai sona ermeden kaçıp gidiyordu) kürek mahkûmu gibi kazıp duruyordu.

Yerin çehresi ve rengi değişiyordu. Daha derin toprak gün yüzüne çıkıyordu: Rengi koyu kahverengiydi, güçlü bir nem kokusu yayıyordu. Yüzeydeki toprağın bitki yeşili, çukurların kenarındaki yığınların içinde, kürekle atılmış yumuşak toprağın ve parçalanmaya direnen keseklerin altında yok oluyordu. Kazılan toprağın iç yüzünde düğüm olmuş ölü kökler, salyangozlar, solucanlar beliriyordu. Anne, sık bitkiler, koparmadan sapları üzerinde kurumaya bıraktığı çiçekler, yüksek çalılar, mimoza dalları arasında duruyor; ^çitten bakıp yitirilmiş toprakta her gün çukurların açıldığına tanık oluyor, sonra kendi yeşil alanına çekiliyordu.

"Bu arada, bir daire ya da dükkân arayan olursa, bana gönderebilirsiniz," dedi Quinto, Superga Emlak'ın yöneticisine, ona bu iş için komisyonunu ödedikten sonra.

"Anlayamadım. Ne için?" diye sordu Toskanalı yönetici.

"Evet, biliyorum, daha birkaç ay var," diye açıkladı Quinto. "Şu bizim oradaki bitecek olan bina, biliyorsunuz, değil mi? Caisotti'nin yaptığı...

Aralık ayına hazır olacak...”

Emlakçı güldü. “Ha, evet, Aralık! Öyle ya!”

“Aralık, elbette: Sözleşmede öyle yazıyor! ‘Mahfuz mülkiyet hakkı’mız var!” Quinto artık dairelere aralık ayında kavuşmamaya razı olmuştu, ama burada, konuyla hiç ilgisi olmayan bu kişinin bunu kesin bir şey gibi söylediğini duymak, onu öfkelendirdi. “Caisotti, yıl sonunda daireleri bize teslim etmek zorunda!”

“Peki, bayım, bir başka yıl hazır olacaklar deyip kapatalım bu konuyu. Teslim tarihine pek bel bağlamasanız daha iyi olur. İnsan Caisotti gibi birisiyle iş yapınca...”

“Nasıl? Bana bunu şimdi mi söylüyorsunuz? Caisotti’yi bana kim getirdi? Siz!”

Emlak ofisinde bir kadın vardı, esmer, zayıf, güneşte yanmış bir hanım. O sordu: “Dairelerden mi söz ediyordunuz? Hangi bölgede? Kaç odalı?” Otuz beş yaşlarında olsa gerekti, Milano ya da Lombardiyalıydı, üzerine yapışan yazlık giysisi içinde çok zayıf, biraz da yıpranmış görünüyordu, yüzü biraz çökmüştü, ama bakışında belli bir canlılık, belli bir ateş vardı. Quinto kadının yüzüne, göğsüne, çıplak kollarına baktı, zarif bir uyum göze çarpıyordu.

“Yo, hayır, hanımefendi,” dedi Toskanalı emlakçı, “şimdilik hazır değil daireler, kaldı ki siz satılık daire arıyorsunuz, oysa beyefendi kiraya vermek istiyor, değil mi?”

“Öyle,” dedi Quinto. Böylece konu kapanmıştı.

“Hani size sözünü ettiğim şu yeni apartman var ya, hanımefendi...” diyerek sözünü sürdürdü Toskanalı.

“İyi günler,” dedi Quinto ve bozularak çıkıp gitti. Emlakçıdaki adamın davranış tarzı, o hamının daireleriyle ilgilenebilecek olması olasılığını hemen dışlaması, gururunu incitmişti. Kadınla dairelerin kaç odalı olduğunu, güneş alıp almadığını, mutfak ve banyolarını tartışamamış olmaktan ötürü bir hoşnutsuzluk, bir öfke kapladı içini... O ani selamı verdiğinde, kadın soru sorar gibi bir havayla ona doğru dönmüş ve belli belirsiz selam vermiş, gülümsemişti... İlginç bir kadın, belki güzel değil, ama ilginç: Son derece kadınsı. Quinto, dairelerden söz etmekten çok, onunla konuşmaktan zevk duyacaktı. Gerçekten de, şimdi kaldırımın o kısmından uzaklaşmıyordu, sanki kadının ofisten çıkmasını bekliyormuş gibi. Nitekim, kadının hemen dışarı çıktığını gördü. Selamlaştılar.

“Affedersiniz,” dedi Quinto kadını durdurarak, “size dernek istediğim, olur da bölge ilginizi çekerse, herhangi bir taahhüte girmeden, o daireler konusunda, satılık ya da kiralık olarak, pekâla anlaşabiliriz...”

“Ha, evet, teşekkür ederim, henüz tam bilemiyorum, oradaki beyefendiye de söyledim, maksadım fikir edinmekti... Burada mı bir yer alırız, Rapallo’da mı, bilemiyorum. Kocam...”

Yolun bir bölümünü birlikte yürüdüler.

“Milanolu musunuz?”

“Şey, aslında ben Mantovalıyım.”

“Ah, ne güzel! Nerede denize giriyorsunuz?”

“Serenella’ da. Biliyor musunuz?”

“Elbette, arada bir uğradığım olur.”

“Bir daha uğrayacak olursanız, benim güneşliğim iskeleye en yakın olanıdır.”

Quinto ertesi gün oraya gitti. Plaj dardı ve aşırı derecede kalabalıktı. Bayan Nelly’nin güneşliği altında yanında birkaç arkadaşı vardı, içlerinden biri de bir albaydı. Quinto orada oturmak zorunda kaldı, konuşmaya katılmak büyük bir sıkıntıydı. Geldiğine pişman oldu. Kadın mayolu haliyle pek de ahım şahım değildi, artık dünkü gibi ilgilendirmiyordu Quinto’yu. Deniz biraz dalgalıydı, kimse denize girmek istemiyordu, sonunda girmeye karar verdiler, dalgalar üzerlerine geliyor, çığlıklar atarak havaya sıçrıyorlardı. Kaygan yosunlardan yemyeşil olmuş, yarısı çürümüş bir halat, bir dizi demir kazıktan aşağı sarkıyordu. Korkan Nelly, halata yakın duruyordu. Dalgalar geldikçe, Quinto onu denizin üzerinde tutmak için, arkadan, kolundan yakalıyordu. Daha büyük görünen bir dalga yaklaşınca, iki eliyle kadının göğüslerini tuttu. Oysa dalga küçüktü. Nelly, Quinto’nun ellerini çekmedi. Güldü.

Geceyi birlikte geçirdiler. Quinto bir oda bulmak için bütün öğleden sonra dolaşmıştı; ağustos ayıydı, oteller ve pansiyonlar hıncahınç doluydu. Yalnızca erkeklerden kimlik belgesi isteyen kiralık bir oda buldu. Oda merkezdeki bir caddeye bakıyordu; kendi evindeki esintili gecelere alışmış olan Quinto’ya hava sıcak geliyor, bu yüzden bir türlü uykuya dalamıyordu. Yatak tam iki kişilik değildi ve sıkışmak zorunda kalmışlardı. İkisi de çıplaktı, çarşaf terden sırılsıklam olmuştu, açık pencereden bir sokak lambasının aydınlığı içeri giriyordu. Nelly, Quinto’ya sırtını dönmüş, uyuyordu; Quinto kenara çekilmişti, yatağın kenarına uzanmak zorunda

kalıyordu. Kadını uyandırmayı düşündü. Aslına bakılırsa, ilk kez birlikte olmalarına karşın doğru dürüst sevişmemişlerdi, Quinto baştan başlama arzusu duyuyordu ve biraz irade göstermesi yeterli olacaktı; ama kadın uyuyordu, Quinto da tembeldi, kadının böyle bir tip olduğunu, sevişmekten çok fazla hoşlanmadığını, ilk görüşte sandığı gibi şehvetli bir kadın olmadığını düşünmeyi yeğledi. Onun artık körpeliğini yitirmiş ensesine, sivri kürekkemiklerine bakıyordu; yıllardır Quinto yalnızca ona biraz itici gelen kadınlara yaklaşıyordu, açık bir ilke yüzünden: Bağlanmaktan korkuyor, yalnızca kısa süreli aşklar yaşamak istiyordu.

İnşaatı, Caisotti'yi, senedi düşünmeye başladı...

XIV

Çimentoları yoktu. Söylendiğine göre, o ay her zamanki teslimler yapılmamış ve şehirdeki bütün şantiyeler durmuştu. Söylendiğine göre... Söyleyen Caisotti'ydi! Doğruyu söylemek gerekirse, bu konuda danıştığı mühendis Travaglia da Caisotti'nin söylediklerini doğrulamış, ama sonra gülmeye başlamıştı; evet, bazı koşullarda çimentonun olmadığını, ama bazı başka koşullarda da olduğunu ima ediyordu, kısacası mesele parasını ödemekti. Birçok şantiye işe birkaç gün ara verdi; sonra hemen hepsi yeniden çalışmaya koyuldu. Bir tek Caisotti'de çimento yoktu ve temelin çimentosunu dökme vakti gelmişti.

İkide bir gelip açıklama isteyen Quinto'ya, "Evet, efendim, bilhassa yapıyorum! Bir siz eksiktiniz başımda!" diye haykırdı Caisotti; sonra, her zamanki gibi, saldırgan adam birden ağlamaklı adam olup çıkıverdi: "Kendimi eğlendirmek için yapıyorum, iş dursun, elimdeki malzeme öylece yatsın diye, inşaat mevsimini kaçırmak, teslimleri geciktirmek için! Bana çimento vermiyorlarsa, ben ne halt edeyim!" Bir süredir Caisotti'nin yanına yaklaşılmaz olmuştu. Anfossiler'in, o senedi henüz ödeyemediği için, başkalarının içinde onun hakkında kötü konuştuklarını, onun aleyhine söylentiler çıkardıklarını aklına takmıştı.

"Ne yani, Caisotti, paramızı ödemediğiniz yetmezmiş gibi, bir de bizi mi suçluyorsunuz!"

"İyi hoş, ama herkesin sıkıntılı bir dönemi olur, değil mi? Ne gereği var gidip ona buna söylemenin, ne gereği var araya avukatı sokmanın, ne

zamandır biliyorum, o adam benim kötülüğümü istiyor! Ne gereği var benimle ilgili meseleleri notere anlatmanın, sonra gidip şehrin yarısına söylüyor bunları. Evet, evet, anneniz, anneniz önüne gelene benim borçlarımı ödemediğimi söylemiş, o yüzden herkes yakama yapıştı, ben de çimentosuz kaldım... “

“Ha, demek doğruymuş: Parasını ödemediğiniz için çimentoyu... “

Caisotti, yumruğunu Quinto’nun burnuna dayayıp bağırdı: “Yeter be, ödemiyorum! Yeter!” Şantiyede, çalışmaların yapıldığı kısımda, toprak yığınları, ortaya atılmış kalaslar arasında duruyorlardı. Araç gereç kulübesinden kızıl saçlı işçi çıktı ve gelip arkalarında durdu: Dev gibiydi, hafif öne eğilmişti, yüzü ifadesizdi, melekle orangutan arası bir havası vardı.

“Ellerini indir, Caisotti, tamam mı? Burada kabadayılık etmenin hiçbir şeye yararı olmaz,” dedi Quinto. Müteahhit hiç o andaki kadar savunmasız bir kahraman gibi görünmemişti gözüne, düşman bir dünyada herkese karşı tek başına savaşıyordu. Ayrıca, Caisotti’nin kaba çıkışı karşısında, duruma hâkim olduğunu unutmayarak, yalnızca bir üstünlük ve soğukkanlılık duygusu hissetmiş olmaktan memnundu. Gerçekten de, Caisotti öfke patlamasından utanmış, pişman olmuş gibi ellerini hemen ceplerine gizledi, bir şeyler mırıldandı, sonra öfkesini dev işçiye yöneltti, kim bilir ne yüzünden ona bağırıp çattı, bu arada işçi boynu bükük onu dinliyordu.

Quinto, durumun hâkimi olarak kaldı, ama Caisotti ne parayı ödedi, ne inşaata devam etti.

Sonra, bir boru meselesi çıktı: Bahçedeki sulama boruları. Toprağı kazdıklarında boruları açığa çıkarmış, sonra öylece bırakmışlardı. Sözleşmeye göre, elde edilecek bütün malzeme (saksılığın yıkımından, vb) Caisotti’nindi. Ama anne, o boruları adeta bir yana attıklarını, paslanmaya bıraktıklarını görünce, Caisotti’yi bir görüşünde, çitten ona, “Şu boruları kullanıyor musunuz?” diye sormuştu.

Caisotti, keyifsiz günlerinden birindeydi; kadına dönüp, “Söyler misiniz, ne yapayım ben sizin borularınızla?” dedi.

“Öyleyse,” dedi anne, memnun, “siz bir şey yapmıyorsanız, bahçede ben kullanırım, birilerini gönderip aldırayım.” Gerçekten de, ertesi gün bahçıvanı gönderdi ve nergis tarhını sulamak için borularla yeni bir düzen yaptırttı. Bu olanların üzerinden bir aydan uzun bir süre geçmişti. Şimdi,

anne, Caisotti’nin orada olduğunu işiterek, bir başka kez çitten uzanıp ona senet hakkında, inşaatın gecikmesi hakkında bir şeyler söylemiş (çünkü anneleri, sakin sakin çiçekleriyle ilgilenirken, Caisotti’yi iğneleme fırsatını hiç kaçırmıyordu); Caisotti de, karşılık vermemek için kendi kendine bir şey homurdanmış ve her şey orada sona ermiş gibi görünmüştü. Ama ikisi de işlerine döndüklerinde, birden Caisotti’nin sesi gürleyerek yükselmişti: “Ben de sizi ihbar edeceğim, Anfossi Hanımefendi, hırsızlıktan ötürü, hırsızlık! Böylece, ortalarda dolaşıp başkalarının borularını çalmak neymiş öğrenirsiniz! Önce satıyorsunuz, sonra da bana sattıklarınızı çalıyorsunuz: Ne soylu davranış ama!”

Anne başını salladı: “Delisiniz siz.”

O gün Ampelio geliyordu. Almanya’da bir kimya sempozyumuna katılmıştı. Şimdi evdeydi. Quinto yukarıdaydı, Ampelio’nun annesiyle konuştuğunu ve sonra dışarı çıktığını duydu. Annesi yukarı çıktı. “Quinto, çabuk ol, yetiş, Ampelio’yu tut; içeri girer girmez ona, ‘Ah, Ampelio, biliyor musun, şu Caisotti ahlaksızı işi iyice azıtıp bana hırsız dedi?’ dedim. O da hemen, ‘Nerede o? Nerede? Gidip yüzünü dağıtacağım!’ dedi ve Caisotti’yi bulmak için dışarı çıktı.”

Quinto yolda koşmaya başladı, hızlı adımlarla yürüyen kardeşini gördü, acele edip ona yetişti. “Ampelio! Ampelio! Ne oluyor? Annem korkmuş... Nereye gidiyorsun?” dedi. Ampelio dönüp bakmadı, yürümeye devam etti ve kardeşine dönüp bakmayı bile çok gördü. “Gidip yüzünü dağıtacağım onun.”

“İyi ama, Caisotti’nin her söylediğine kulak asacak olsak... Sorumsuz, yabani adamın teki o... “

“Ben de yüzünü dağıtacağım.”

“Bak, bu adamın seviyesine inmesen daha iyi olur, geçen gün az kalsın ben de pataklıyordum, hayvanın teki, yükümlülüklerini geciktirmek için zorluk çıkarmaya çalışıyor; bir ağız dalaşı, bir kavga, tam aradığı şey.”

“Bu arada ben yüzünü dağıtmış olurum.”

Bu noktada, başka tür itirazları devreye sokmak iyi olacaktı: Caisotti’nin kaya gibi omuzları ve bir tanesi bile bir danayı yere indirmeye yetecek yumrukları vardı, oysa Ampelio olsa olsa elli kilo ağırlığında bir öğretim üyesiydi. Ama iki kardeşten hiçbiri bu konuya değinmedi, büyük bir olasılıkla düşünmedi de. Buna karşılık, Quinto zar zor Ampelio’ya yetişmeye çalışarak şu görüşü öne sürüyordu. “Bak, Ampelio, Caisotti’yle

ilişkilerimiz çok hassas bir aşamada, ustaca, diplomatik davranmamız, onun öfke patlamalarına aldırmayıp esnek bir taktik gütmemiz gerek...”

“O esnek taktiğinle neler başarmışsın, görüyorum... Daha evin bir tuğlası bile ortada yok... “

Şimdi öfkelenen Quinto oldu. “Hey Allahım! Sen şimdi çıkıp geliyorsun, bir kez olsun ortalarda görünmedin! Aylardır ben Caisotti’nin peşinden koşturup duruyorum! Şimdi birden peyda oluyor, bir de utanmadan burnundan kıl aldırmazı oynuyorsun! Vatan kurtaran aslanı!”

“İyi de, ben Frankfurt’taydım.”

“Ne olmuş, öyleyse? Hiç de iyi bir gerekçe değil!” dedi Quinto, ama cevap vermeden önce bir an durup düşündü, artık öfkesi geçmişti.

Bir süre hiçbir şey söylemeden yürüdüler. Zaten Ampelio’nun Caisotti’yi nerede bulmayı düşündüğü belli değildi, Quinto da bunu ona sormadı. Tam bir meydanı geçerlerken, bir motor gürültüsü işittiler ve karşılarında kimi buldular dersiniz? Caisotti, torpil gibi öne uzanan karoseriyle kasalı bir motosikletin ön camının arkasında, motosikletin selesine oturmuş, ellerini aracın sarsılan kollarına koymuştu; başında çenesinin altından tutturduğu bir bere, üzerinde bir anorak, kasılarak duruyordu. Ampelio’ya döndü, sanki onunla birkaç saat önce konuşup ayrılmışlar gibi: “İşte çimentom geldi! Görüyorsunuz değil mi? Size söylediğim gibi, altı üstü biraz sabır gerekiyordu o kadar! Şimdi inşaata hemen yeniden başlayacağım, şantiyeye olabildiğince çok adam koyacağım, bana biraz daha fırsat tanırsanız, senedinizi faiziyle ödeyeceğim, anlaştık mı?”

Ampelio sakin, ciddi, nazikti: “Çok iyi. Temeli ne zaman atıyorsunuz?”

“Cumartesi.”

“Bu cumartesi mi? Daha önce olmaz mı?”

“Cumartesi uygun. Arada hafta sonu var, böylece çimento kurur. Pazartesi de işe yeniden başlarız.”

“Peki, senet ne olacak? Birkaç gün sonra ikincisinin vadesi geliyor.”

“Olacağı şu: Bu kez biraz sabırlı olacaksınız, ben de iki senedi birden ödeyeceğim. Artık hesabımı yaptım ve eminim. Emin olmasam, size öderim demezdim.”

“Size güveniyoruz, Caisotti.”

“Bütün rekorları kıracağız bu kez. Görüşürüz. Annenize saygılarımı iletin,” dedi ve art arda birkaç kez gaz verip motosikleti çalıştırdı ve gitti.

Quinto, bozulmuştu. “Gördün mü?” dedi Ampelio.

“Neyi gördüm mü? Neyi? Bizimle bir kere daha oyun oynadı, gördüğüm bu!”

Ampelio, bu olasılığı net olarak devre dışı bırakıyormuş gibi hafifçe başını salladı. “Yo, yo, bu kez söylediği her şeyi yapacak.”

“Hadi canım! Sen bu adamı tanımıyorsun! Cumartesi temel atılacakmış! İnşaatın ne noktada olduğunu biliyor musun? Gel de bir gör! Seninle dalga geçti! Peki, sudan bir şeymiş gibi, senedi ödemeyi ertelemesine ne demeli... Sen de, gayet sakin, canı nasıl istiyorsa öyle davranmasına izin veriyorsun...”

“Ya sen? Tek kelime etmedin biz konuşurken!”

“İşi nasıl hallettiğine bakıyordum! Hiç aklıma gelmezdi ki... “

Ampelio hayır anlamında başını salladı. “Durumun ne olduğunu anlamamışsın,” dedi, “adam zor bir dönemden geçiyor, ama kendini toparlama ihtimali var. Biz üzerine gider, senedini protesto edersek, bu alacaklıları arasında paniğe neden olur ve Caisotti bir anda iflas edebilir. Şimdi soruyorum sana: Bu mu çıkanınıza uygun, yoksa ona daha fazla destek vermek mi? İflas ederse, yok bir sürü alacaklıyla birlikte tasfiye davası aç, yok kim bilir hangi koşullarla inşaatı başka bir şirkete devret... Halbuki, işlerini yoluna koyarsa, bizim de işimiz hallolur.”

Quinto ellerini ovuşturuyordu. Onun da az önce dilinin döndüğünce anlatmaya çalıştığı durumdu bu ve biraz önce kardeşini buna ikna etmeye çalışmıştı. Oysa şimdi... “Affedersin, ama sen adamın yüzünü dağıtmak istemiyor muydun?”

“Psikolojik olarak uygun an değildi, hemen farkına vardım. Üstelik, adam geri adım attı, aramızı düzeltmek için konuştu, anlamadın mı? Sonunda bir de ‘annenize saygılarımı iletirim’ dedi... Yüz seksen derece değişmişti...”

Şimdi aralarında bir kavga kopmak üzereydi. Quinto’nun dilinin ucuna geldiği gibi, “Hepsi senin başarın, değil mi?” demesi ya da Ampelio’nun kendini tutamayıp, “Biraz enerjik davranmak işi çözdü” diye eklemesi yetecek ve iki kardeş kapışacaklardı. Oysa, sustular. Bir süre sonra, Quinto, konuşacak başka konu yokmuş gibi, “Hem sonra, ona, en acil şeyin bizim

tarafımızdaki toprağı desteklemek olduğunu söylememiz gerekiyordu; toprağı tutan alçak duvarı yıkıp her şeyi olduğu gibi bıraktılar, o yüzden ilk yağmurda her şey aşağı kayıp gidecek!” dedi.

“Bunun için ofisine uğrar, ona bir not bırakırız,” dedi Ampelio. “Her zaman en iyisi, ikincil şeyleri asıl meselelerle karıştırmamaktır.”

Ofise gittiler. Ampelio sigara almak için durduğundan, içeri önce Quinto girdi. Sekreter kız her zamankinden daha kaçamak cevaplar veriyordu: “Evet, siz bana söyleyin, ha, tabii yazın, isterseniz. Caisotti gelirse... Birkaç gündür görmüyorum kendisini...” Birden gülümsedi, koluyla geniş bir daire çizdi. “Bakın hele! Yolcumuz geri dönmüşler! Ne getirdiniz bana hediye olarak?”

Ampelio eşikte belirmişti. Topuklarını vurdu, neredeyse yerlere kadar eğilerek, *“Gnädiges Fräulein...”* dedi.

XV

Şehrin en çok okunan gazetesi, Ticaret Odası’nın on beş günde bir çıkardığı *Öngörü’ydü.* Yalnızca protesto edilmiş senetler listesinin yer aldığı dört sayfalı, küçük boy bir yayındı. Adlar, alfabe sırasına göre, adres ve ödenmesi gereken tutarla birlikte veriliyor, bazılarında ödemenin gecikmesinin nedeni de yer alıyordu. Nedenler, üstü kapalı geçme ya da özür havası içinde, “seyahatte olduğundan ötürü,” “hastalık nedeniyle,” “evinde bulunamamıştır” gibi bir iki sözle geçiştiriliyor; çoğu zaman da, hafifletici bir mazeret gibi “mali yetersizlik” ibaresine yer veriliyordu. O soluk mürekkepli sütunlarda bir küçük şirketler, girişimler, işler, tutkular ve başarısızlıklar dünyası yüzüyordu: Ambalajcılar, çiçekçiler, dondurmacılar, müteahhitler, oda kiraya verenler... Ve en kalabalık grubu, ne yapmaya çalıştığı bile belli olmayan, para akışının bir ucundan tutmaya çalışan, borç harçla günü kurtaran, küçük rakamlı protestoların utancına katlanmaya mahkûm olmuş kimseler oluşturuyordu.

Şimdi Quinto da, her on beş günde bir, şehirdekilerin elinde Öngörü’nün yeni sayısını gördüğünde, bir koşu gazete bayiine gidiyor ve gazeteyi hemen yolda açıp iş ilişkileri içinde oldukları kişilerin mali durumunu anlamak, ufukta bir krizin ya da mali darboğazın belirip

belirmediğini görmek ya da yalnızca başkalarının kaç parası olduğunu merak ettikleri için kaygıyla sütunları tarayanların ortasında, o da bir adı, o adı aramaya koyuluyordu. Bir gün, işte Caisotti Pietro'nun adı listedeydi:

Üç yüz bin liretlik iki senedi protesto olmuştu. Birçok şirketin atlatmayı başaramadığı krizdi bu. Ödemeler, binaların teslimi, sorun olmaya başlamış, her şey pamuk ipliğine bağlı hale gelmişti.

Dikkatli adım atmayı gerektiren bir durumdu. Canal da sakin olmalarını önerdi, bir nabız yoklayacaktı. Caisotti bu konuda becerisini gösterdi, adeta hemen dava açılmasına karşı önlem almak için, doğrudan kendisi avukata gitti, şimdi yayımlanmış olan protestonun aslında birkaç hafta önceki, artık aşılmak üzere olan bir durumla ilgili olduğunu açıkladı; bazı işleri sonuçlandırmak üzereydi, kendisinin de çeşitli yerlerden alacakları vardı, bir süre sonra bütün borçlarını ödeyebilecek duruma gelecekti. Canal aracılığıyla, Caisotti'nin gerçekten de bir alacağını tahsil etmek üzere olduğunu öğrenmeyi başardılar; tarihi ve rakamı da öğrendiler. Büyük bir meblağ değildi; Anfossiler'in, başka herhangi bir borçtan önce kendi alacaklarını ödemesi için Caisotti'yi sıkıştırmaları gerekiyordu. Caisotti parayı sabah tahsil edecekti; Quinto'nun öğleden sonra erkenden ona gidip elindeki senetle müteahhiti faka bastırmasına karar verdiler: Caisotti o saatte parasının olmadığını söyleyemeyecekti.

Kapıyı birkaç kez çaldı (küçük anahtarı çevrilerek çalınan zemberekli bir zildi), tam gitmek üzereyken kapı açıldı. Karşısında her zamanki Lina duruyordu, belli belirsiz terlemişti (sıcak bir ağustos günüydü), ama saçlarını örmek yerine, arkada toplamış, at kuyruğu yapmıştı. "Caisotti'yi mi arıyorsunuz? İçeride olup olmadığını bilemiyorum." "Nasıl bilemiyorsunuz?" İki oda vardı. Küçük koridor üzerinde bir kapı açıldı. Ortalık karanlıktı ve Caisotti, o karanlığın içinde, bir kertenkele gibi sakınımlı, başını uzatarak boy gösterdi, uykudan uyanmış gibi bir hali vardı. Belli ki giysileriyle yatmıştı: Gömleği kaymış, kemeri çözülmüş, saçları dağınıktı. Çaresiz görünüyordu, sanki henüz hiçbir şey görmüyor ya da duymuyor, bir tek ağzındaki pası gidermek istiyor gibiydi. Sonra geri döndü, pencereye gitti, panjurları ve pencereleri açtı; odaya ışık dolunca, öncekinden daha beter görmez oldu. Her zamanki ofis odasıydı burası, demek yatak odası işlevi de görüyordu: Paravanın arkasında yatak, yani yerde bir şilte, üzerinde buruşuk çarşaflar vardı, bir de demir bir lavabo. Caisotti lavaboya gitti, sürahiden biraz su döktü, yüzüne çarptı, sonra

yüzünü kuruladı. Ardından, hâlâ yarı uykulu bir yüzle, saçını ve alnını ıslatıp yazı masasına oturdu. Quinto, müteahhitin önünde durdu. Lina yoktu artık. Pencerenin dışında şehir öğle saatlerini yaşıyor, ortalığa belli belirsiz kumsalın kızgın kumunun kokusu yayılıyordu. Quinto, söylemeye geldiği her şeyi söylemiş gibi hissediyordu kendisini, oysa henüz hiçbir şey söylenmemiş gibiydi. Müteahhitin uykulu gözlerinde en küçük bir ışık izi belirmemişti.

Caisotti, sanki şimdiden bir konuşmanın ortasındaymış gibi, ağır ağır, iç geçirerek konuşmaya başladı: “Size ne diyeyim ki, sevgili dostum, bu noktada yapılacak olan her neyse, size bırakıyorum, ben bir şey söylemiyorum artık...” diyor ve sözünü böyle sürdürüyordu. Işık rahatsızlık veriyordu, panjurları yeniden kapadı. Tekerine çomak sokan onca şeyle iş yapmanın, inşaat yapmanın nasıl zor olduğunu açıklıyordu: Olur olmaz yasaklarıyla belediye, vergileriyle devlet, şundan ya da bundan almak zorunda olduğu malzeme. Quinto, Caisotti’nin bütün bu konuşmalarının karşı tarafın onaylamazlık edemeyeceği şekilde ayarlandığını fark ediyordu; özel türden bir onaydı bu, çünkü müteahhitin konuşmaları, iş ortağı ya da alacaklıdan çok, kendisinin eskiden ya da o anda savunduğu siyasal görüşleri paylaşan kişiye yönelikti.

“Ya çimento? Çimentoyu biliyor musunuz? O da apayrı bir mesele, istedikleri gibi boğazımıza yapışıyorlar, kaçış yok, tekel adamlar...” dedi ve çimento şirketinden yakınmaya; yaşanan olaylardan, suiistimallerden, kısıtlamalardan, her şeye gücü yeten çimentocuların satın alıp kapattıkları yerlerden -oysa buralardan çok kolay çimento temin edebilirmiş- söz etmeye başladı. Müteahhit bu konuşmalarında, içinde bulunduğu güçlüklerin nedenlerini saptamada, farklı olguları bir araya getirip değerlendirmede, Quinto’nun hiç beklemediği belli bir incelik sergiliyordu. Ve bir bütün olarak her şey rahatsızlık verecek derecede açıktı: Büyük tekellerin ezdiği küçük girişimcinin bildik hikâyesiydi bu ve İtalyan ekonomisini eleştiren her konuşmanın zorunlu uğraklarından biriydi. Konuşma, özellikle Quinto için rahatsız ediciydi, çünkü olayları o bakış açısından değil: başka bir bakış açısından görmek için gelmişti; farklı bir görüşü olduğundan değil: Bunlar, sonuçta herkesin bildiği, kabul edebileceği kavramlardı, ama şimdi Quinto emlak sahibi sıfatını taşıyordu ve emlak sahiplerinin düşündüğü şeyleri düşünmek istiyordu.

Caisotti, köyünde, kendisine ait bir çimento ocağı yaptırma girişiminden söz ediyordu; orada verimsiz, taş dolu küçük bir tarlası varmış ve bu taşlar, ona kalırsa, çimento yapılmaya elverişliymiş. Oraya epey para harcadıktan sonra, çimento şirketinin onu nasıl engellemeyi başardığını anlattı. Quinto'da emlak sahibine özgü dikkat yeniden alevlendi: O küçük tarla, ipotek edilebileceği için, avukatın projelerinde son bir güvence oluşturuyordu; oysa şimdi, baştan sona taşla dolu olduğu ortaya çıkıyordu, belki çimento yapılmaya elverişliydi, ama tekel istemediği için kullanılamıyordu.

"İşte, bir mücadeledir gidiyor..." dedi Caisotti. "O zamanlar kim inanırdı, değil mi Anfossi, durumun hâlâ böyle olacağına? Hatırlıyor musunuz?"

"Hmm..." dedi Quinto, ama Caisotti'nin ortak anılara ya da görüşlere yaptığı bu göndermeyi tam anlayamıyordu.

"Bir kez dağdan inip şu ötekileri başımızdan savdıktan sonra, her şeyin kendiliğinden yoluna gireceğini sanıyorduk... Oysa... "

Caisotti'nin partizanlara, hatta tam da Quinto'nun bir parçasını oluşturduğu tugaya katılmış olduğu açığa çıktı. "Tugay yöneticiliği" yapmıştı ve partizan adı "Bill" di. Tugayın farklı birimleri, vadinin ya da farklı vadilerin değişik korunaklı yerlerine dağıldığı için, Quinto'nun yönetimle pek bir işi olmamıştı; ama şimdi "Bill" adını hatırlar gibiydi ve galiba onu bir kez, üzerinde haki gömleği, omuzunda bir Sten'le alelacele yürürken ve kesilip el koyulmuş sığır eti yüzünden yanındakilere çatarken görmüştü. Oysa Caisotti, Quinto'nun bulunduğu partizan gruplarını biliyordu; Quinto'ya kamp yerlerini, Quinto'nun unuttuğu, ama o yöreden gelen birisi olduğu için Caisotti'nin elbette aşina olduğu adları anımsattı.

Ayağa kalkmış, odanın bir köşesine gitmişti. "Görüyor musunuz?" dedi. Yükseğe asılmış, bir dolabın yarı yarıya gizlediği bir çerçeve vardı: Bir şehirden ya da bir partizan grubundan ölenlerin fotoğraflarını içeren çerçevelerden biriydi; bir köşesinde beyaz-kırmızı-yeşil bir şerit ve tugayından gönüllü özgürlük şehitlerinin sonsuz anısı için..." gibi bir yazı vardı. Quinto gözlerini kıstı, çerçeve gölgedeydi ve camı tozlanmıştı, şehitlerin yüzleri küçücüktü ve adlar karınca duası gibi bir yazıyla yazılmıştı, çerçevedeki hiçbir yüzü tanıyamıyormuş gibi geliyordu ona. Tanıdığı ne çok kişi sonradan yaşamını yitirmişti! Daha dün, onlarla aynı tencereden kestane yediğini, samanların içinde onlarla yan yana yattığını

düşünerek, hâlâ kolayca duygulanıyordu... Oysa şimdi içlerinden yalnızca birini aramak geliyordu içinden, kısa bir süre önce gelmiş ve hemen, budalaca öldürülmüş olan birini: Birlikte devriyeye çıkmışlar, yalnızca rastlantı eseri biri bir yandan, öteki diğer yandan ilerlemişti. Şimdi, o küçücük fotoğraflardan biri ona benziyormuş gibi geliyordu Quinto'ya; ama şu öteki ya da şu yakındaki de olabilirdi: Hepsi de çok, çok eskiden çekilmiş fotoğraflardı, birçoğu bu resimlerde daha delikanlı çağındaydı, birçoğunun başında askerliklerinden kalma bereleri ve yıldızlı üniformaları vardı, her biri bir başkası olabilirdi, hiçbir şey anlaşılmıyordu. Derin bir soluk aldı; artık ne diyeceğini bilemiyordu.

Kısacası, hiçbir işi sonuca bağlayamadılar. Caisotti, senedin süresinin uzatılmasını istiyordu; başladığı bir başka inşaatı bitirmek üzereydi, bu da ona Anfossiler'in şantiyesinde çok daha fazla malzeme ve işçi kullanıp işi öngörülen tarihte bitirme olanağı verecekti (tarihin, sözleşmenin imzalandığı değil, iznin verildiği andan itibaren hesaplanması gerektiğini anımsattı). Ona başka güçlükler çıkarmaları, Anfossiler'in de zararına olacaktı.

Quinto eve keyifsiz döndü. Yalnızca paralarını alamamış olmak değil, Caisotti'nin eski bir mücadele yoldaşı olduğunu keşfetmiş olmak da canını sıkıyordu. "Ne güzel bir dönemeçten geçmiş İtalyan toplumu!" diyordu kendi kendine. Biri köylü biri öğrenci iki partizan, İtalya'nın bütünüyle değişmesi gerektiği fikriyle birlikte isyan etmiş iki kişi. Bir de şimdiki hallerine bakmalıydı, neye dönüştüklerine: Dünyayı olduğu gibi kabul eden, para peşinde koşan iki kişi; üstelik bir zamanların burjuva sınıfının erdemlerinden bile yoksundular, inşaat işini yüzüne gözüne bulaştıran iki beceriksizdiler, iş ortağı olmaları ve doğal olarak birbirlerini alt etmeye çalışmaları da bir rastlantı değildi... "Ama," diye düşündü Quinto, "Caisotti önüne çıkan bütün güçlükleri toplumsal mücadeleler olarak görme tutumunu sürdürüyor. Peki, ya ben?"

XVI

Yapı iskelelerinin -iç içe geçmiş bir tahtalar, ipler, kovalar, kalburlar, tuğlalar, kum ve kireç karışımları yığını- kuşattığı ev, sonbaharda biçim

kazanmaya başladı. Şimdiden bahçenin üzerine evin gölgesi vuruyordu; villanın pencerelerinden görülen göğün önü duvarla örülüydü artık. Ama henüz geçici bir şey gibi, nasıl dikilmişse öyle kaldırılacak bir engel gibi görünüyordu; anne, bu geçici görünümlerden, sözgelimi yapı iskelelerinden fidanlıklara düşen nesnelerden, yol üstündeki darmadağınık kalaslardan duyduğu hoşnutsuzluğu dile getirerek, onu böyle görmeye çalışıyor ve evi ev olarak, orada gözlerinin önünde hep duracak bir şey olarak görmekten kaçınıyordu.

Caisotti, bir senedi ödemek yerine, Anfossiler'e teslim edeceği oda sayısını artırmayı önerdi. Uzun bir pazarlık oldu: Ek odaların boyutlarıyla ilgili tartışmalarda, Caisotti'nin ek bir oda daha yapabilmek için, öteki bütün odaları ihale sözleşmesinde belirlenmiş olandan daha dar yapmış olduğu açığa çıktı. Kısacası, adeta onlardan yer çalıp, çaldığı bu yerlerle senetleri ödemeye kalkışıyordu. Canal, bu entrikaya engel oldu, ek bir sözleşme yapıldı, eski sözleşmenin pek çok maddesi gözden geçirildi, "mahfuz mülkiyet hakkı" yeni odaların teslimine de bağlanarak pekiştirildi; ama sonuçta, para kim bilir ne zaman ödenecek, bitmiş daireler kim bilir ne zaman teslim edilecekti.

Bu pazarlıklar için şehre birkaç günlüğüne Ampelio da geldi. Lina denen kız salına salına geldiğinde, ikisi de evdeydiler. Bazı evraklar getirmişti; Caisotti, belediye kayıtlarına geçmeden önce bazı verileri gözden geçirmesi için göndermişti kızı. Bütün bu işgüzarlığın ne anlama geldiği anlaşılmıyordu; Caisotti daha önce kızı asla oralara kadar gönderme zahmetine girmemişti. Aksi gibi anneleri evde yoktu; Quinto'nun şehre geliş gidişlerinde bir yerlerde unuttuğu evrakları, hesapları derleyip toplamak annelerine düşüyordu ve bilmek istedikleri konu ne olursa olsun, ona başvurmak gerekiyordu.

Quinto'yla Ampelio çalışma odasında bu sorunu incelemeye koyuldular, Lina da karşılarında durmuş, tatlı tatlı onlara bakıyordu. Quinto, "Bekle, geçen sefer yaptığımız şu hesabı bir arayayım," dedi ve öteki odaya geçip her yerin altını üstüne getirmeye başladı. Bir dolabın yarısını aşağı indirdi, bir düzine dosyayı defalarca taradı, ama aradığını bulamadı. Çalışma odasına döndüğünde, Caisotti'nin evrakları hâlâ yazı masasının üzerinde duruyordu, ama kız yoktu artık, Ampelio da. "Kız gitmiş olacak," diye düşündü Quinto, "istediği verileri almak için yarın gelecek herhalde." Seslendi: "Ampelio!" Ampelio cevap vermedi. Dışarı çıkmış olamazdı,

çünkü hafif kel olan kardeşinin dışarı çıkarken her zaman taktığı bere askılıkta duruyordu. Belki yukarıdaydı. Quinto üst kata çıktı ve kardeşine seslenerek odaları dolaştı, banyoya ve oradan kardeşinin odasına girdi.

Lina'yla Ampelio yataktaydılar. Kız hemen yastığa doğru döndü ve Quinto kızın siyah örgülerinin uçuştuğunu, çarşaftan çıkan yuvarlak ve pembe omzunu gördü. Ampelio, dirseğine dayanarak doğruldu, çıplaktı ve bütün kaburgaları görünecek kadar zayıftı, mekanik bir hareketle komodinin üzerindeki gözlüğünü arayıp, "Hey güzel Allahım, her yerde bitmesen olmaz mı!" dedi.

Quinto kapıyı kapayıp aşağı indi, öfkeden mosmor kesilmişti. Elinde olsa kardeşini bir kaşık suda boğacaktı. Orada, evde, müteahhitin bir çalışanıyla, iş ilişkilerinin böylesine hassas olduğu bir anda, bu aşna fişneyi başlatmak, kaşla göz arasında şu ikiyüzlü, yapmacık, arsız kızla böyle yukarı çıkıvermek... Oh, ne rahat! İşler Ampelio'nun umurunda bile değildi, bütün sorumlulukları ve belaları ona bırakıyordu, kardeşinin çıkarını korumak için de zarara uğraması gereken oydu, bütün bunlar yetmiyormuş gibi, eve geldiğinde onu bunu eleştiriyordu... Ve şimdi yukarıda yanındaki kızla keyif çatıyor, bu arada evrakları aramak ona, Quinto'ya düşüyordu. Hatta onunla dalga geçiyorlar, belki de hiçbir işe yaramayacak hesapları aratıyorlardı ona! Şu fingirdek kızdan her şey beklenirdi; Quinto'nun yanında hep boynu bükük duruyor, ama kardeşiyle olunca, koyver gitsin! Belki bizzat Caisotti gönderiyordu kızı, onlara tezgâh kurmak için; ama bu durumda, kızı göz kırpmak için niçin kendisine göndermediği belli oluyordu, kendisi elbette bu tuzağa düşmezdi, ama kızı kardeşine göndermesi de, iyi düşünülmüş bir hamle değildi, her durumda bir rezaletti, büyük bir rezalet. Peki, kendisi ne demeye duruyordu evde? Kardeşine çöpçatanlık yapmak için mi?

Tam dışarı çıkmak üzereyken, zil çaldı. Gelen, Caisotti'ydi. Belediye için bazı verileri aramaya gelmişti... İyi de, gerçekten bu kadar acil bir mesele miydi bu? Caisotti, her zamankinden farklı bir biçimde sakınımlı, güvensizdi, biraz kaygılı görünüyordu. Quinto, onu çalışma odasına soktu, sekreterinin getirmiş olduğu evrakları gösterdi, istediği belgeleri arayacaklarını söyledi... Ama Caisotti şimdi soruyordu: "Ha, demek kız buraya geldi? Peki, nerede?" "Niçin soruyorsunuz? Siz göndermediniz mi onu?" "Evet, evet, ama yapacak başka işleri de vardı. Şimdi ona bir şey söylemem lazım. Nerede acaba?" "Bilmem, belki de çıkmıştır." "Yo,

sanmam, yolda rastlamadım...” Ve Caisotti, yolunu yitirmiş bir hayvan gibi, çevresine bakıyordu, öteki odalara doğru, merdivene doğru.

“Başka bir yoldan gitmiş olsa gerek. Sizce nerededir?”

Kısacası, Caisotti’nin kızı villaya kadar izlediği ve aşağı indiğini görmeyince, onu aramak için yukarı çıktığı söylenebilirdi. Şimdi oyalanmak için bin bir mazeret buluyor, oraya dikilmiş, gitmek istemiyordu. Uzlaşmacı, neredeyse her şeye razı konuşmalar yapıyordu, teslim edeceği dairelerde ücretsiz iyileştirme önerilerinde bile bulundu; bu arada, o güvensiz, sakınımlı havası sürüyor, sanki gizinin açığa çıkmasını bekliyormuşçasına, Quinto’yu süzüyordu. Buna karşılık, arada bir, onu orada tutan bu huzursuzluk yoğunluk kazanıp nefrete, zorla dizginlenen bir şiddete dönüşüyor gibiydi ve solgun yüzündeki gevşek kasların gerildiği, iyice sıktığı yumruklarına kan bastığı ve köpekbalığı ağzını titrek bir tatlılık içinde büzdüğü -bir öfke patlamasına giriş gibiydi bu- görülüyordu. Quinto, orada öylece dikilip Caisotti’yle konuşmak, kardeşiyle sevgilisine siper olmak zorunda kaldığı için öfkeleniyor; kardeşine olan hıncı için müteahhitten destek alıyordu. Aynı zamanda, Caisotti’yi önemli bir uzlaşmaya razı etmek için bunun elverişli bir fırsat, adamı avucunun içinde tuttuğu, bir daha ele geçmeyecek bir an olduğunun farkındaydı. Ama o an Caisotti’den isteyecek yararlı hiçbir şey aklına gelmiyordu; onunla olan dayanışmasını gösterebilmek için, Caisotti’yi kendisiyle birlikte şantiyeye gidip inşaatın durumunu gözden geçirmeye ikna etmekten başka çıkış yolu bulamadı.

Caisotti istemeye istemeye gitti, hâlâ villayı ya da hiç olmazsa bahçe kapısını gözden yitirmemeye çalışıyordu. Tahta iskeleden yukarı, çimentosu henüz kurumamış birinci kata çıktılar. Quinto, duvarların köşelerini ve kapıları gözden geçiriyordu. “Bu duvarın daha kalın olması gerekirdi, Caisotti,” dedi, sesi boş duvarlar arasında yankılanıyordu, “gelip bakın, Caisotti, bu duvar, diyordum...”

Ve Caisotti, yerinden kıpırdamadan, çıplak tuğla pervazlar arasındaki pencere çerçevesinden aşağıya, bu perspektiften hiç görmediği için Quinto’ya tanınmaz gelen bahçenin sık yeşilliğine ters ters bakarak: “Ha, evet, daha kalın, ama durun bakalım, bekleyin hele bir harç vurulsun, bitsin...” dedi.

XVII

Caisotti'nin kendi adamları arasındaki itibarı da sarsılmıştı. Kızıl saçlı dev bile -adı Angerin'di- isyan etti.

Bu Angerin şantiyedeki tahta bir barakada yaşıyordu. Burası alet edevatın koyulduğu, gece nöbeti için kullanılan bir kulübeydi; orada, giysileriyle bir hayvan gibi yerde yatıyordu. Sabah erkenden, o orangutan yürüyüşüyle, sabit ve şaşkın bakışıyla, şehre inip bir ekmek, bir sosis ve bir domates satın alıyor, ağzı dolu, yediklerini çiğneyerek dönüyordu. Belki bir tek bununla yaşıyordu. Seyrek olarak, iki tuğla üzerinde, kefeki bağlamış bir tencerede bir şeyler pişirdiği görülüyordu. Caisotti'nin ona birkaç aylık maaş borcu var gibi görünüyordu. Angerin boğaz tokluğuna çalışıyordu ve çok güçlü ve itaatkâr olduğu için de, bütün ağır işleri ona yaptırıyorlardı. Öteki duvarcılar ve işçiler, paralarının aksamadan ödenmesini istiyorlar, ödenmezse başka şirketlerde çalışmaya gidiyorlardı, çünkü inşaat işi eksik olmuyordu. Caisotti, itaatkâr ve kişisel girişimlerden uzak Angerin üzerinden tasarruf ediyor ve ona köle muamelesi yapıyordu. Angerin, inşaat başladığında, boğa gibi, karşılaşanların korktuğu birisi iken, zayıflamış, omuzları çökmüş, kolları iki yanına sarkar olmuş, yüzü solmuştu; kötü beslenme, zorlu çalışma, yerde uyuma, onu eritiyordu.

Doğrusunu söylemek gerekirse, Quinto Angerin'in farkında bile değildi, her şeyi annesinden öğreniyordu. Annesi, işçiyle ilgilenen tek kişiydi. Onu villaya çağırıyor, ona şeker, bisküvi, eski tişörtler veriyordu. Ve öğütler vererek, azarlayarak, sorular sorarak, onunla konuşuyordu; özellikle soru kısmı Angerin'i çok rahatsız ediyordu, çünkü anne işçinin anlaşılmaz lehçesini anlayamıyor ve her yanıtı ona on kez yineletiyordu. Angerin de köylüydü; Caisotti'yle aynı köydendi ve müteahhit onu buraya getirmişti. "Caisotti'den başka ilah tanımamış, belli ki," dedi anne.

"Gayri meşru çocuğu olsa gerek," diye güldü Quinto.

"Akraba olup olmadıklarını sordum, ne diyeceğini bilemedi," dedi anne. "Ben de aynısını düşündüm: Acaba şu bizim müteahhit... "

"Demek Angerin de! Olacak iş değil!"

"Niçin Angerin de diyorsun?"

"Ah, uzun hikâye!"

Şantiyede öteki işçiler Angerin'i alaya alıyor, ona şakalar yapıyorlardı. Her şey bir anda patlak verdi. Demir darbelerinin sesi, öteki kalasların

üzerine dümdüz atılan kalasların çıkardığı gürültülü sesler, bağırışlar duyuldu. Quinto evdeydi, şantiyeye koştu. Duvarcılar yola kaçıyorlardı, biri birinci kattan bahçeye atlamış, çiçekleri ezmişti. “Angerin delirdi! İmdat!” İnşaat halindeki evin içinde, birinci katta, dev adam her şeyi parçalıyordu. Kireç kovalarını duvarlara fırlatıyor, yapı iskelesinin parçalarını söküp çıkarıyor, bu parçaları direklere tutturan ipleri koparıyor, merdivenleri aşağı atıyor, gelişigüzel tuğlaları savuruyor, duvarların sivri köşelerini kırıyor, çimentonun kurumamış yüzeylerini dağıtıyordu. O boşlukta her gürültü gümbürdüyor, aşırı derecede büyüyordu; bu da çıldıran adamı daha çok heyecanlandırıyor olsa gerekti. Kimse yanına yaklaşamıyordu; öyle kürek darbeleri savuruyordu ki, birisine denk gelse, oracıkta ölürdü. Caisotti’ye karşı hıncını böyle boşaltıyordu, rastgele, kime vurduğuna bakmadan.

“Polisi çağırın! Yıldırım birliğini! Yo, yo, Caisotti’yi bulmak lazım, bir tek Caisotti durdurabilir onu!” Ustabaşı, Caisotti’yi bulmak için mobiletiyle yola çıkmıştı bile. Quinto, evin zar zor ortaya çıkmaya başlayan o küçücük kısmının da gözleri önünde yıkıldığını, kirişlerin kalas darbeleriyle büküldüğünü, pervazların bozulduğunu görüyor ve şimdiden zarar gören yerlerin onarımının yol açacağı gecikmeyi hesaplıyor -yalnızca üstünkörü yamalarla doğru dürüst onarılamayacak noktalardı bunlar- ve bu konuda yapmak zorunda kalacakları kavgaları düşünüyordu...

Caisotti kasalı motosikletiyle geldi. Motor gürültüsünün hızla yaklaşıp sonra sustuğu duyulur duyulmaz, şantiyedeki darbeler de sustu. Caisotti solgun, gergin, ama sakin bir yüzle motosikletten indi. İnsanların -yüzüne bakmadan aralarından kendine yol açtı, bir bakışta neler olup bittiğini anladı, yerden tahta bir merdiven alıp duvara yasladı ve birinci kata çıktı.

Angerin, karşısında duruyordu, küreği geriye çekmiş, Caisotti’ye vurmak için güç alıyordu. Caisotti bir adım daha attı. Sesini yükseltmeden hızlı hızlı konuştu: “Angerin, bana mı kızdın?” Dev adam, faltaşı gibi açılmış gözlerle öylece duruyordu, titremeye başladı. “Evet, sana,” dedi. Caisotti, “Beni öldürmek mi istiyorsun?” diye sordu. Dev adam bir süre sustu, sonra, “Hayır,” dedi. Caisotti, bir emir gibi değil, bir talep, bir saptama gibi, hatta eğitilmiş bir köpeğe buyruk verircesine, “Küreği indir...” dedi. Angerin küreği elinden bıraktı. Caisotti, onun ellerini boş görür görmez, ileriye doğru atıldı ve bu bir hata oldu, çünkü Angerin yeniden çıldırdı, artık sırf korkudan ibaret bir çılgınlıktı bu: Yerden bir mala alıp olanca gücüyle patronuna fırlattı. Mala Caisotti’nin alnını sıyırarak

geçmesine rağmen, alnında uzun bir kesik açmış, yara hemen kana bulanmıştı. Caisotti, acıdan sersemlemiş olsa gerekti, oysa hemen tepki verdi, yoksa dev adam işini bitirecekti. Yarayı yoklamaktan çok, kan görüntüsünü Angerin'den gizlemek istiyormuş gibi kolunu kaldırıp onun üzerine atıldı. Yerde yuvarlandılar; kavga edip etmedikleri tam belli olmadı, ama sonuçta Caisotti, Angerin'in üzerine çıkmıştı ve Angerin artık vurmaya değil, yalnızca alttan kurtulmaya çalışıyordu, sonra bundan da vazgeçti. Caisotti, dizinin teki inşaat işçisinin üzerinde, bir şahmerdanı vuruşları gibi sürekli, neredeyse düzenli yumruklara ona vurmaya başladı, her yumruğu olanca gücüyle indiriyor, bu yumruklar yerdeki adamın sırtına, göğsüne, başına, kemiklerine güm güm iniyordu.

“Adamı öldürecek,” dedi Quinto'nun çevresindeki duvarcılardan biri. “Yo,” dedi bir başkası, “ama artık tek kuruş alamayacak. Hakkı olan bütün para, kırıp döktüklerini tamire gidecek.” O güm güm inen yumruklar devam ediyordu. Bir haykırış işitildi: “Yeter! Artık kendini savunmuyor!” Quinto, annesinin sesini tanıdı: Kollarını saran bir şalla, çitin yanında, solgun duruyordu.

Caisotti ayağa kalktı, sırtı onlara dönük, tahta merdivenden ağır ağır aşağı indi. Angerin'in yerdeki gövdesi hareket etti, süründü, emekleyerek doğruldu, sonra ayağa kalktı, ama eğik duruyor, yüzünü göstermiyordu; öylece, üzerini bile silkelemeden, topallayarak, çevresine dağılmış nesneleri yerden almaya, yerli yerine koymaya, düzenlemeye başladı.

Caisotti, alnında kandan kırmızıya boyanmış bir mendille geliyordu; sonra siperlikli beresini sağlam dursun diye iyice kafasına oturttu. Belki de yara yüzünden, gözleri yaşlarla doluydu. “Her şey yolunda,” dedi duvarcılara, “şimdi işinize dönebilirsiniz...” “O deliyle çalışmak, ha? Az kalsın bizi öldürüyordu! İşe falan dönmeyiz, polis çağıracağız!” dediler. “Size bir şey yapmaz. Derdi sizinle değildi. Şimdi kendine geldi. Deli değil o. Polis falan çağırmak yok. Hadi işinizin başına dönün.” Gözlerinin üzerine sarkan o kanlı mendille, uçağı andıran kasalı motosikletine bindi, gaz pedalına bastı, yanaklarına süzülen yaşlar görüşünü engellediği için, motorun gümbürtüsüyle sarsılarak bir an durdu, sonra çekip gitti.

XVIII

Quinto, neredeyse bütün kış, şehir dışında, Milano'daydı; Bensi'yle Cerveteri'nin dergisinde yazı işleri sekreterliği yapıyordu. Şehre arada bir, birkaç günlüğüne geliyordu. Şehre geceleyin varıyor ve villaya çıkarken şantiyenin önünden geçiyordu. Karanlıkta karşısına çıkan evin gölgesi, yapı iskelesiyle çevrili, boş pencere delikleriyle, çatısız duruyordu. İşler öyle yavaş ilerliyordu ki, Quinto bir yolculuktan ötekine her şeyi aynı noktada buluyordu. Artık Quinto'ya evin son biçimi buymuş gibi geliyordu; bitmiş halini hayal edemiyordu. Pratiğe, somut gerçekliğe yönelik bütün tutkusunun sonucu işte oradaydı: Hiçbir şeye dönüşmeyen bir kullanılmamış malzemeler yığını, gelip geçici hevesler, sonuçlandırılmamış girişimler. Ancak Bensi ve Cerveteri'yle birlikteyken bir şeyler yaptığını hissediyordu, bu da onlar kadar kültürlü ve keskin zekalı olmadığı yönündeki kompleksini yenmesine yarıyordu. Orada da kendi kendisiyle sürekli çelişki içindeydi, ama daha kolay başa çıkabildiği çelişkilerdi bunlar; ne olmuştu da, bu inşaat işine girmek aklına gelmişti? Artık hevesi geçmişti, inşaat işini düşünmeden aylarca Milano'da kalıyor ve bütün dertler annesinin sırtına biniyordu.

Kardeşine gelince, ona güvenmesi olanaksızdı. Sınavlara hazırlanıyor, çalışıp duruyordu, onu seçtiği yoldan bir milim bile kıpırdatmanın yolu yoktu; üç dört ayda bir, çok kısa tatiller için annesini görmeye geliyordu. Bir keresinde Quinto geldiğinde, onu orada buldu. Birkaç gündür şehirdeydi. Sabah görüştüler. Ampelio içeri girdiğinde, gece gelmiş olan Quinto elini yüzünü yıkıyordu. Quinto hemen kardeşine saldırdı: "Söyle hadi, ne yaptın, hangi işi hallettin? İnşaat, zamanında teslim edilmediği için, haciz işlemlerini başlattın mı? Ya ipoteği?" Sonunda çatacağı, şu öylesine basit görünen, ama giderek karmaşıklaşan iş yüzünden hissettiği vicdan yükünü ve hıncını boşaltacağı birisini bulduğuna memnundu.

Ampelio banyonun eşiğinde, ayakta duruyordu, üzerinde bir pardösü, koluna asılı bir şemsiye vardı. Gözlüğünün ardında gözleri hiç gömülmüyordu. "Yapacak bir şey yok," dedi sakin sakin.

Quinto pijamalıydı. "Nasıl? Yapacak bir şey yok mu!" diye bağırdı. Aceleyle kurulandı. "Nasıl? Yapacak bir şey yok mu! Mahfuz mülkiyet hakkı maddesi var!" dedi ve kardeşini iterek yeniden yatak odasına girdi. "Daireleri teslim etmedi mi? Öyle olsun, biz de arsayı ve üstünde ne varsa hepsini geri alırız! Uğraşmak lazım!"

"Öyleyse, uğraş!" dedi Ampelio.

Ampelio bu ses tonuyla konuştuğunda, Quinto deli olabilirdi; kardeşinin huyunun böyle olduğunu, o ne kadar öfkelenirse, kardeşinin o kadar az konuşan ve küçümseyici sakinliğiyle karşı koyduğunu biliyordu, gene de her defasında Quinto kontrolünü kaybediyordu. “Peki, sen? Beş gündür buradasın... Canal’la işlemleri başlatman, mahkemeye bildirimde bulunman gerekirdi, ne yaptın?”

Quinto, yatağa oturmuş giyiniyordu. Ampelio pardösüsünü giymiş, karşısında ayakta duruyordu, elleri ucunu halıya dayadığı şemsiyenin sapı üzerindeydi. Quinto, kendisinin yarı çıplak, kardeşinin böyle giysili olmasından da rahatsızlık duyuyordu.

“Beş gündür buradasın ve hiçbir şey halletmemişsin! Caisotti, daha bitirmeden şimdiden kendi dairelerini satıyor, biz de burada elimiz kolumuz bağlı duruyoruz. Taşınması gereken kiracılarımız olsa, dairelerimizi mecburen bitirmek zorunda kalırdı! Kiracı aradın mı? Emlakçıya uğradın mı?”

Ampelio, karşılık vermeden önce hep biraz bekliyor, kıpırdamadan, boşluğa bakarak duruyordu. Sonra: “Her şeyi altüst ettin,” dedi.

“Ne demek istiyorsun?”

Cevap yok

“Ne demek istiyorsun?” Quinto kolundan tutmuş kardeşini sarsıyordu: “Söyle, ne demek istiyorsun? Benim işle ilgilenmediğimi, sonra da gelip sana çattığımı mı söylemek istiyorsun, söylemek istediğin bu mu? Ha, bu mu?” diyor ve kolunu çekiştiriyordu, ama Ampelio hiçbir şey söylemiyordu. “Onca zamandır burada bin türlü derdi yoluna koymaya çalıştım, senin için, senin için de, aylarca burada kendimi paraladım, ama sen hiçbir şeyle ilgilenmedin, bir teşekkür bile etmedin bana. Söylediğim doğru değil mi, bir tek bunu söyle, doğru değil mi?”

Ampelio, gerekçelerini hep saklı tutan birisiydi. “Üç aydır burada denize girip çıkmaktan başka bir şey yaptığın yok!” demesi yetecek, Quinto pes edecek, ne diyeceğini bilemeyecekti. Oysa, kavgada bile karşıdakine tatmin olma fırsatı vermiyordu. “Yeter,” dedi, “bana payıma düşeni verin, daireleri bölüşelim, ben dairelerimi bu haliyle Caisotti’ye ya da kim alırsa ona satıyorum, yeter ki artık seninle tartışmak zorunda kalmayayım, bir tek anneme üzülüyorum, sana mahkûm olduğu için.”

“Dur bakalım, derdin ne senin?” dedi Quinto, kardeşinin bileklerini sıkıyordu. “Niçin şimdiye kadar yapılanları benim yaptığımı, senin için de çaba gösterdiğimi kabul etmiyorsun?”

Ampelio kenara çekildi: “Hastasın sen, sinir hastası. Bir doktora git, kendini muayene ettir.”

“İyi de, niçin bana hakaret ediyorsun? Niçin bana böyle davranıyorsun?” diye bağırdı Quinto ve kardeşini yumruklamaya başladı. Ampelio yatağın üzerine düştü, kendini savunmuyordu bile, yalnızca Quinto’nun güçlü olmaktan çok öfkeli yumrukları, bir tek kollarına ve bacaklarına denk gelsin diye dirseklerini ve dizlerini havada tutuyordu. Şemsiye hâlâ elindeydi, ama aşağıda, gövdesine paralel tutuyor, kardeşine karşı kullanmaya çalışmıyordu. Gözlüğü yatağa düşmüştü. Sakalı pardösüsünün yakası üzerinde, büzülmüş bekliyordu, kardeşine bakan gözlerinde ne hıncın, ne başka bir duygunun izi vardı, yalnızca yüzünde miyopların şaşkın ifadesi ve mutlak bir uzaklık görülüyordu.

Quinto hemen durdu. Ampelio ayağa kalktı, gözlüğünü taktı. ‘‘Bir doktora git, normal değilsin, git kendini muayene ettir,” deyip odadan çıktı.

XIX

Sonbaharın sonuna doğru, Quinto Roma’da sinemada bir iş bulmuştu. Bensi ve Cerveteri’yle kavga ederek, derginin yazı işlerinden ayrıldı: Roma’daki dünya cömert ve önyargısızdı. Yapımcı, elinden her gün milyonlarca liret geçen bir adamdı. Hep grup halinde yaşıyorlardı, on bin liretlik banknotları bozuk para gibi harcıyorlar, akşamları bir lokantada bir şeyler yiyor, sonra gruptan birsinin evinde içki içiyorlardı. Quinto’ya içki dokunuyordu, ama sonunda aradığı yaşamı bulmuştu. Henüz pek para kazanamıyordu, ama artık işin içindeydi.

Annesinden gelen, incir çekirdeğini doldurmaz kaygılarla yüklü, en küçük meseleleri olay haline getiren mektuplar, onu çileden çıkarıyordu: Daireler henüz hazır olmadığı için, olası bir kira fırsatını kaçırmışlardı; Caisotti çatıyı bitirmiş, ama yükseklik sınırını ihlal ederek, üstüne bir asansör kulübesi yapmıştı; gelip ihlali saptaması gereken Travaglia’ya ulaşmak bir türlü mümkün olmuyordu. Quinto artık başka bir dünyada yaşıyordu; bu yeni dünyada her şey kolaydı, her şey hallediliveriyor, çabucak yapılıyordu, ama kendi şehrindeki işleriyle ilgilenmezlik edemezdi

elbette, hiç olmazsa bir nedenden ötürü: Hesaplarını yaptığında görüyordu ki, sinemadan ne kadar çok kazanırsa, o kadar çok harcıyor ve bu para ona yetmiyordu. Fransız bir kızın, “ortak yapım”da çalışan bir kızın peşindeydi, hep hareket halindeydi, köksüz bir yaşam sürüyordu.

Ve inşaat düşüncesi hep içinde bir yara gibi duruyordu.

Birkaç boş günü olur olmaz şehrine döndü. “Şimdi durumu ele alır, her şeyi göz açıp kapayıncaya kadar çözerim,” diyordu kendi kendine ve sinema üslubunu özümsemiş gibi görüyordu kendini. Ama oraya varması, üzerinde henüz bitmemiş, sefil beton binanın yükseldiği çamurlu, malzeme yığılı boş alanı görmesi yetmişti; annesinin sıraladığı sorunlara (su ve elektriğin bağlanması işiyle kimin uğraşacağı, bitmek bilmez bir meseleydi) kulak vermesi yetmişti; böylesine savunmasız ve dikkatsiz ortaklar karşısında artık yalnızca küstahça ve küçümseyici sözler eden Caisotti’nin ağır konuşmasını yeniden dinlemesi yetmişti: Sinemaya özgü çabucak sonuç alma tutumundan hemen sıyrıldığını hissetti ve artık işe nereden başlayacağını bilemiyordu.

Bu arada Caisotti çoktan dairelerini satmaya ya da kiralamaya başlamıştı; yaptığı sözleşmeler yasadışıydı, çünkü Anfossiler’e dairelerini teslim etmeden, hiçbir şeyin sahibi değildi. Bir daireyi alelacele bitirmiş, kapı ve pencere çerçevelerini taktırmış, badanasını da yaptırmıştı, kiracılar bir süre sonra taşınacaklardı.

“Nasıl? Kendi dairelerinizi istediğinizde bitiriyorsunuz, bizimkilere gelince bekletiyorsunuz...”

“Sizin daireye taşınacak kiracılarınız yok ki...”

Böyle cevap vereceğini biliyorlardı. Quinto kiracı aradı, emlakçıları devreye soktu. Ama yaz boyunca hiçbir şeyin hazır olamayacağı açıktı. Birisi yukarıya kadar gelip bakmış, şantiyeyle, yerdeki çamurla karşılaşmış, emlakçıya gidip yanlış adres verdikleri için şikâyet etmişti. Bir tek zemin katındaki bir dükkân hazırdı; bir tür depoydu bu ve Quinto bir çiçekçiye kiralamayı düşünüyordu, çünkü çiçek pazarı oraya yakındı. Bir sabah erkenden, asıl hareketin olduğu saatte bilgi edinmek için çiçek pazarına gitti, ama sezonun ortasıydı”‘ çiçekçilerin taşınmayı düşünebilecekleri bir dönem değildi.

Quinto’nun Roma’ya dönmeden önce şehirde geçirdiği son gün, bir pazar günüydü. Şantiyenin önünden geçerken, bir adamın ilgilenip içeriye girdiğini gördü. Peşinden gitti. Ufak tefek, yaşlı birisiydi, başında şapka,

üzerinde pardösü vardı. Henüz mermer döşenmemiş çimento basamakların yolunu tuttu, birinci kata çıktı, boş kapılardan içeri başını uzatıyordu. “Affedersiniz, birini mi arıyorsunuz?” diye bağırdı Quinto merdiven boşluğundan. Yaşlı adamcağız, bir daireden ötekine geçiyor, kapılara çarpmamaya çalışıyordu. “Yo, yo, yalnızca bakıyordum...”

Quinto da birinci kata çıktı. Yaşlı adamla karşılaşmak için her yanı dolaştı; sonunda onu bir terastan girerken gördü. “Kiralık ev mi arıyorsunuz?” diye sordu Quinto. Yaşlı adam çoktan merdivenleri çıkıyordu. “Yo, yo, bakıyordum,” dedi. Quinto ikinci kata çıktı. “Daire istiyorsanız, şu sağdakiler bizim. Anlaşabiliriz...” diye boşluğa bağırdı, çünkü adamın nereye yok olduğu anlaşılmıyordu, “üç odalı ve dört odalı dairelerimiz var.” Sonra, yaşlı adamın üst katta olduğunu fark etti. Koşarak merdivenleri çıkıp yineledi: “Üç odalı ve dört odalı dairelerimiz var.”

Hayır dese de, bu yaşlı adam ev bakmaya gelmiş olmalıydı. Öyle olmasa, niçin inşaatın her odasını, her ayrıntısını gözden geçirmek istiyormuş gibi, her yere girip çıkıyordu? Şimdi, Caisotti’yle değil onlarla anlaşması için, iş onu ikna edebilmeye kalıyordu. “Şimdi her şeyi dağınık görüyorsunuz, ama kiralamak isterseniz, birkaç güne kalmaz, her şeyi yerli yerine oturturuz, siz de eşyalarınızı getirebilirsiniz... “

Yaşlı adam, Quinto’yu dinlemiyordu bile. Boşaltma borularını, lavaboları gözden geçiriyordu... Bir an Quinto adamın sağır olduğunu düşündü. Ama başlangıçta seslenmesine hemen karşılık vermişti. “Şimdi anlaşırsak, önümüzdeki ay mobilyalarınızı taşıyabilirsiniz...” diye bağırıyordu, ama üçüncü kattan dördüncü kata çıkan merdivenler henüz yapılmamıştı ve yaşlı adam üçüncü katta değildi artık. Korktu: Bu her şeye burnunu sokan zat, asansör boşluğuna düşmüş olmasın?

Hayır, adamın dengesini koruyarak çatının saçağı üzerinde belirdiğini gördü; çatı teras şeklinde yapılmıştı, ama henüz çevresinde duvar yoktu. Adam oraya kadar duvarcıların kullandıkları kalasların üzerinden çıkmış, su tanklarını incelemeye gitmişti, şimdi o kalasların üzerinde dizlerini büküp kollarını öne uzatarak dengesini koruyup aşağı iniyordu.

Quinto yaşlı adama yardım etmeye gitti. “Affedersiniz, ama açıklar mısınız: Satın almak ya da kiralamak istemiyorsanız, bu ev niçin bu kadar ilgilendiriyor sizi?”

Yaşlı adam, Quinto’nun yardımını kabul etmeyerek, zemin katına ulaşmıştı bile ve basamaklı rampadan aşağı iniyordu. “Hiç,” dedi, “ipotek

koyacağım da, onun için nasıl olduğuna bakıyordum.”

XX

Film ekibi, dış çekimler için ilkbaharda Cannes’a gitmişti. Quinto, Roma’yla Cannes arasında gidip geliyordu ve birkaç kez Fransız yapımcının Juan-les-Pins’deki villasında konuk olmuştu. Trenle ya da arabayla kendi şehrinin önünden geçiyor, ama vakti olmadığı ve sinemanın temposundan Caisotti İnşaat’ın temposuna geçemediği için, şehre uğramıyordu. Ekonomik ve zihinsel açıdan derli toplu bir yaşama alışık olduğundan, bu her anlamıyla savurgan yaşam onu sürekli bir çaba içine sokuyordu. Fransız kızla ilişkiyi sürdürmek güçtü. Quinto için her tür mutluluk umudu yok olmuştu. Tam son derece mutlu gibi görünen bir yaşama denk gelmişti, ama o mutsuzdu.

Şehrinden gelen haberler, giderek daha karmaşık bir hal almıştı. Caisotti’den bir garaj satın almış olan birisi, sonradan Caisotti’nin mülkiyetinin ihtilaflı olabileceğini öğrenmiş ve bilgi edinmek için Quinto’nun annesine koşmuştu. Annesi, adama, Caisotti yükümlülüklerini yerine getirmediği sürece, ondan mülk satın almamasını tavsiye etmişti. Caisotti bunu öğrenince, büyük bir kavga kopmuştu: Çıkarlarına zarar verdiği için anneyi dava etmekle tehdit ediyordu. Caisotti, Anfossiler ona kara çalmak ve işlerini bozmak için ellerinden geleni yaparken, elbette yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğini söylüyordu! Bu arada Canal, ihale şartlarının yerine getirilmemesi, daireler kiraya verilemediği için uğranan zararlar ve binanın yüksekliğine ilişkin maddenin ihlal edilmesinden ötürü, Caisotti hakkında suç duyurusunda bulunmuştu. Müteahhit o ay içinde yükümlülüklerini yerine getirmezse, hakkında dava açacaktı. Ama şimdi kendisi de bir avukat tutmuş olan Caisotti de, bir suç duyurusunda bulundu: Bayan Anfossi’yi, kendisini sürekli olarak aşağılamakla, sözleşmeyi çiğnemekle (zamanında boşaltılmamış olan lağım çukuru meselesi yüzünden) ve son olarak, bir yıl önceki sulama borularını -ne zaman bir kavga olsa, bunlar ortaya çıkıveriyordu- çalmakla suçluyordu. Bunlar, aslı astarı olmayan suçlamalardı; ama madem Canal suç duyurusunda bulunuyordu, Caisotti de işi yokuşa sürmek ve uzatmak için, kendi suç duyurusuyla karşılık veriyordu. Bir uzlaşmaya varmak için görüşmeler hâlâ sürüyordu.

Bütün bunlar olup biterken, Quinto apar topar Cannes'dan Roma'ya geri gönderilmişti. Fransız yapımcı filmden çekiliyordu; İtalyan şirketi borç batağında yüzüyordu. Cinecittâ'da birkaç iç çekim yapıldı, sonra kriz ağırlaştı ve her şey askıya alındı. Annesi Quinto'ya bir mektup yazmış, sonunda dükkânı Münih'e glayöl ihraç eden Bayan Hofer adlı birisine kiraya verdiğini belirtiyordu.

Eylülde İtalyan yapımcı iflas etti, filmi büyük bir müteahhitin bir yapım şirketi satın alıp kısıtlı bir bütçeyle alelacele tamamladı. Quinto bir daha işe çağrılmadı; "senaryo yardımcılığı" görevi gereksiz görülmüştü. Quinto hâlâ alacağı olduğunu sanıyordu, ama sözleşmeye göre hiçbir alacağı olmadığını gösterdiler. Fransız kızla daha Cannes'da ayrılmıştı. Şehrine geri döndü. İşsizdi ve cebinde tek kuruş yoktu,

Şimdi annesi, özellikle Bayan Hofer'e takmıştı. Kadın kirayı ödemiyordu, annesi onu bulamıyordu, mektuplara karşılık vermiyordu, Almanya'ya gitmiş gibi görünüyordu. Sonunda, Quinto da oradayken ortaya çıktı. Bir seksen boyunda, enerjik, yapılı, biraz kilolu ama endamlı bir kadındı; tayyörü zorlayan göğüsleri, ince bir beli, dolgun kalçaları, biraz erkeksi, ama ince uzun bacakları vardı. Yüzü sert, sıradan, ama mağrur, işini bilen kadınlara özgüydü; kıvırcık sarı saçlarını, giysisinin kalanıyla ilgisiz pembe bir şeritle başının arkasında toplamıştı. Alman kadının vücudu Quinto'nun ilgisini çekmiş ve onu heyecanlandırmıştı, gözlerini ondan alamıyordu, ama Bayan Hofer, mermer yüzüyle, Quinto'nun annesiyle konuşmaya devam ediyordu. İtalyancayı belirgin bir aksanla, ama soğuk bir akıcılıkla konuşuyordu. Almanya'da öngördüğünden daha uzun süre kalmak zorunda kaldığını, bu yüzden de üç aylık kirayı ödeyemediğini bildirdi; ama şimdi işlerini yoluna koyacaktı ve bir hafta içinde dönüp kirayı ödeyecekti. Erkek ayakkabılarıyla rap rap yürüyerek uzaklaştı. Quinto, onunla göz göze gelmeyi başaramamıştı.

Bir haftalık süre dolmak üzereyken, annesi, "Bayan Hofer henüz gelmedi," demeye başlamıştı. Quinto, bir şezlonga gömülmüş, *Felix Krull'u* okuyordu, "Bayan Hofer. Bayan Hofer... Bunu ödeteceğiz size, Bayan Hofer..." dedi. Zihninden Bayan Hofer'in adını ve görüntüsünü geçirmeye, onunla oynamaya devam ediyor; yavaş yavaş, kendisinin sahip olamadığı, başaramadığı her şeyi Bayan Hofer'de bir araya getiriyordu: İnşaat işi, sinema, Fransız kız... "Bayan Hofer...," diyerek kendi kendine gülüyordu, "Bayan Hofer'le ben ilgilenirim..."

Bayan Hofer, yalnızca sabah erkenden, pazardan çiçekler geldiğinde, paket yapan iki işçiyle dükkânda oluyordu. Glayöl sepetlerinin hazırlanmasını denetliyordu, sonra bunları işçiler Milano Havaalanı'na gidecek olan kuryeye götürüyorlardı; Bayan Hofer de kepengi indirip gidiyordu. Quinto geç kalkıyor ve kadını asla görmüyordu. Ama Bayan Hofer, evinin adresini bırakmıştı.

Aradan sekiz gün geçtikten sonra, Quinto annesine, "İmzalı, damga pullu, işte her neliyse kira makbuzunu ver, Hofer'in evine gidip parayı alayım."

Alman kadın, marinada eski bir evde oturuyordu. Kapıyı Quinto'ya o açtı. Üzerinde kısa kollu bir bluz vardı; beyaz kolları, Quinto'nun beklediğinden daha yumuşaktı. Yüzü, Quinto'yu tanımamışçasına, sorur sorar gibiydi. Quinto cebinden makbuzu çıkardı, onun gelmeye vakti olmadığı için, işi kendisinin halletmeye geldiğini söyledi... Bayan Hofer onu içeri aldı; işli yastıkların, oyuncak bebeklerin bulunduğu odası, büyük bir olasılıkla mobilyalı olarak kiralanmış bir yer olduğunu gösteriyordu. Çekmeceli bir dolabın üzerinde iki erkek fotoğrafı, önünde çiçekler vardı: Alman bir havacı ile bir İtalyan subayı; Quinto'ya (hep en kötüsünü düşünmeye hazır olduğundan) İtalyan subayının üzerinde faşist İtalyan Sosyalist Cumhuriyeti'nin üniforması varmış gibi geldi.

"Zahmet etmenize gerek yoktu, Bay Anfossi," diyordu Hofer, "yarın ya da öbür gün ben uğrayacağım..." Quinto'nun bakışları, kadının hep uzak ve dalgın gözleri ile tam tersine gergin, dolgun gövdesi arasında mekik dokuyordu...

"Şimdi halletsek olmaz mı acaba? Makbuzu getirmiştim de..." Quinto'nun ses tonu, hafif esprili, daha doğrusu imalı olmaya çalışıyordu, kısacası o resmi ilişki havasından çıkmak isteyen birisinin sesi gibiydi. Nerede! Bayan Hofer, bu elle tutulmaz titreşimlerle ulaşılabilecek gibi görünmüyordu. "Bay Anfossi, size yarın ya da öbür gün uğrayacağımı söylüyorsam, kira bedelinin yarın ya da öbür günden önce elimde olmadığı anlamına gelir bu…" Kirayı geciktirdiği halde istifini bozmadan bu karşılıkları verdiğine bakılırsa, doğrusu epey küstahtı. Ama Quinto'nun üstünden gelmeyi aklına koyduğu direniş, para konusundaki direniş değildi.

Küçük bir kahkaha atıp, doğrudan, "Bayan Hofer, sizin gibi güzel bir kadınla tartışmak zorunda kalmak üzücü..." dedi.

Belli ki, Hofer bunu beklemiyordu ve gözlerinden hemen alaycı bir hal alabilecek bir parıltı geçti. Ama Quinto, bir seks manyağı kadar hızlı, çoktan elini uzatmış, kadının bluzunun düğmelerini çözüyordu. Hofer, hakarete uğramış gibi irkilerek geri çekildi, sonra kendini toplar gibi göründü ve durdu: “Bay Anfossi, ne istiyorsunuz benden?” Çoktan birbirlerine sarılmışlardı.

Hofer bir kaplandı. Quinto’ya üstündü. Odayı bir uçtan bir uca uçarcasına geçiyorlar, ama kadın hep dimdik ayakta oluyordu. Quinto hiçbir şey anlamıyordu artık; her şeyden intikamını almak istiyordu ve şimdi bu fırsat eline geçmişti. O telaş içinde, bir an geldi, Quinto bayılır gibi oldu ve kendini divandaki oyuncak bebekler arasında sırtüstü ve tükenmiş bir halde yatarken buldu. Hofer hep ayakta, karşısındaydı ve ona hafif küçümser bir havayla bakıyordu. Bir kez bile gülümsememişti.

Quinto, doğruldu, hiçbir şey düşünmemeye çalışıyordu. Hofer, onu kapıya kadar geçirdi. Quinto, sırf bir şey söylemiş olmak için, cebinden makbuzu çıkardı: “Öyleyse, bunun için, uğrarsınız... “

Hofer, sanki Quinto elini yaklaştırsın diye küçük bir hareket yaptı, makbuzu aldı, çekmeceli dolaba gitti, çantasını açtı, makbuzu çantasına koydu, kapıya gitti, Quinto’ya kapıyı açtı. “İyi akşamlar, Bay Anfossi.”

Quinto dışarı çıktı. Günler kısalmaya başlıyordu. Hava çoktan kararmıştı.

XXI

Caisotti’nin kadın avukatı, tartışmanın içeriğinden bile habersiz görünüyordu; her şeye Caisotti’nin karar vermesi gerekiyor, kadın da onun söylediklerine yasal bir biçim vermeye çalışıyordu.

Canal, yazı masasının arkasından, “Olur mu hiç,” diyordu kadın avukata, “öğretmen Anfossi’yi nasıl hırsızlıkla suçlarsınız? Sonra yargıç yüzünüze güler... Müvekkiline aşırıya gitmemesini sen söylemelisin...”

Bir “Voltaire” koltuğuna oturmuş, koltuğun kolları üzerindeki elleri sıkılı Caisotti’nin yüz ifadesi karanlık ve düşmancaydı. Kadın avukat bazı sayfaları karıştırdı, “Şimdi, 18 Haziran 1954... dört adet demir sulama borusu, uzunlukları...”

Canal, hatip değil, pratik bir adama özgü sözlerle, bunca yalan dolandan sıkılmış, yasanın nasıl namussuzlara siper olabileceğini görüp

midesi bulanmış, ama her durumda işlerin böyle yürüdüğünü ve mesleğinin, elinden geldiği kadarıyla, işleri çözmeye, her şeyi kendilerine hak gören üçkâğıtçıların yol açtığı ve hayalperest muhataplarının uğradığı zararları (iki grup da aynı şekilde işleri yüzüne gözüne bulaştırırdı) onarmaya çalışmak olduğunu bilen birisi sıfatıyla; biraz oflayıp poflayarak, karşı tarafı, entipüften bahanelerle kavgayı uzatmanın âlemi olmadığına, senetleri ödemeleri gerektiğine, daireleri teslim etmek zorunda olduklarına, rakamlar konusunda anlayış gösterilebileceğine, müvekkillerinin Caisotti şirketini iflasa sürüklemenin kendi çıkarlarına olmadığının bilincinde olduklarına, bu nedenle son bir rakam önerdiklerine, aksi takdirde bu kez gerçekten mahkemeye başvuracaklarına ikna etmeye çalışıyordu.

Bu uzlaşmacı taktiği Quinto'ya öneren Canal olmuştu. “Amaç ne?” diye sormuştu ona önceki gün. “Senin işle ilgilendiğin yok, bu iyice belli oldu artık... Burada hiç yoksun, bütün dertleri annenin başına yıkıyorsun; kadıncağız huzur içinde oturacağı yerde, bu dertleri çözmek için kahroluyor... Caisotti'nin kaybedecek itibarı yok: Buraya yamalı pantolonuyla gelmiş, hırpaniler gibi yaşıyor, herkese tavuk hırsızı numaraları yapıyor, adamı faka bastırmak mümkün değil, çünkü mantıken yapmasını beklediğin şeyi asla yapmıyor... Gene de, bu düzen sayesinde, gemisini yürüten bir icaptan, her zaman hesaplaşılması gereken birisi...”

Canal, Quinto'yla üzerinde anlaştıkları rakamı bildirdi. Kadın avukat, Caisotti'ye doğru döndü. Müteahhit dudak büküp hayır işareti yaptı. “Müvekkilim bu rakam üzerinden pazarlık yapabileceği kanısında değil,” dedi kadın avukat. Caisotti ayağa kalktı, kadın avukat ayağa kalktı, sigarasını söndürdü, belgeleri dosyanın içine koydu, çantasını aldı, Canal'ın ve Quinto'nun elini sıktı, elleri cebinde yürüyen müvekkilinin arkasından aceleyle çıktı.

Quinto'yla yalnız kalan Canal, “Öyle, biliyorum, biliyorum,” dedi kollarını açarak, “cahilin teki, dahası, ahmağın teki, artık ödememekle, anlaşmamakla eline ne geçiyor, bilemiyorum... Ama böyle, görüyorsun, böyle...” dedi ve Quinto'ya elini uzattı.

Quinto biraz kalıp sinema deneyiminden söz etmek isterdi, ama Canal'ın yapılacak işleri vardı, o yüzden iyi günler dileyip çıktı. En sonunda, anlatacağı bir şeyleri, siyaset ya da edebiyattan konuşmak zorunda olduğu ve eski arkadaşlarına ne diyeceğini asla bilemediği zamanlardakinin

tersine, herkesi ilgilendiren bir şeyleri vardı: Cinecitta, Fransız kadın oyuncular.... Oysa artık konuştuğu tek konu, Caisotti'ydi.

Caisotti, Caisotti, Caisotti... Artık tahammülü kalmamıştı. Evet, bu adamın ne mene birisi olduğunu biliyordu, her zaman onun kazandığını biliyordu, ilk o anlamıştı bunu! Ama herkesin bunu normal bir şey gibi kabul etmesi, Caisotti'yi yalnızca sözlü olarak eleştirmesi, onu yadsımakla, yok etmekle ilgilenmemesi mümkün müydü... Evet, evet, elbette Caisotti'yi kendisi istemiş, bütün aklı başında insanların görüşüne karşı, Caisotti'yi yücelten kendisi olmuştu... Ama o zamanlar, bütün bunlar ona, başka bir şeymiş, bir antitezin terimlerinden biriymiş, hareket halindeki bir sürecin bir parçasıymış gibi geliyordu... Şimdi Caisotti, tekbiçimli ve boz bir bütünün, yadsınması ya da kabul edilmesi gereken bir gerçekliğin bir görünümünden başka bir şey değildi artık!

Bir de noter Bardissone vardı; Quinto ona gittiğinde, Caisotti'ye övgüler düzmüştü noter: "Göreceksin borcunu ödeyecek, bana güven, göründüğü gibi kötü bir adam değil, düşünsene bir, sıfırdan buralara geldi, şimdi saygın bir şirketi var. Zengin fakir herkes zor bir dönemden geçiyor, ama onunla iyi geçinmeye bak derim sana, iyi bir adamdır."

Travaglia, siyaset işlerine dalmıştı. Gelecek yıl belediye seçimleri olacaktı ve belediye başkanlığı için adaylığını koyacağı söyleniyordu. Bir gün karşılaştılar, yolun bir bölümünü birlikte yürüdüler, Quinto ona biraz sinemanın perde arkasını açıkladı, görmüş geçirmiş kişi havasına bürünmüştü. Melina Kafe önünde Caisotti'ye rastladılar. Son görüşmeden sonra Quinto'yla selamlaşmıyordu. Oysa Travaglia durup Caisotti'ye elini uzattı. Ve bir süre sonra, "Peki, Anfossiler'le şu mesele ne oldu?" diye sordu.

Caisotti, ağlamaklı sesiyle konuşmaya başladı, ama üstü kapalı konuşuyordu ve Quinto ancak omuz silkişleriyle araya giriyordu. Oysa Travaglia, Caisotti'yle tartışmaya, onu ikna etmeye çalışıyordu, ama bir çocuğun, geçerli mantığa uymasını beklemeden anlamaya çalışmamız gereken birisinin gerekçelerini açıklar gibi açıklıyordu Anfossiler'in savlarını. Sonunda, Caisotti bir öneri getirdi: Anfossiler'e olan borcunun bir kısmını ödeyecekti, ama Anfossiler dairelerinin idaresini -zaten bu işle uğraşamayacakları açıkça ortadaydı- ona vereceklerdi. Kiracıları o bulacak, kiralar o toplayacak ve senenin sonunda belli bir meblağı ödeyecekti.

Quinto gayet iyi anlıyordu: Caisotti'ye canlı birer lokma olmak demekti bu; ama aynı zamanda, o düşüncelerden hiç olmazsa bir yıl boyunca kurtulmanın ve kira savaşını sürdürmesi için annelerini yalnız bırakmanın pişmanlığını yaşamamanın bir yolu olduğunu anladı. Travaglia da, çözümün Anfossiler için olumlu yönleri olduğunu hemen anlayıp destek verdi. Quinto, pazarlığı uzattıkça uzatıyordu. Sonunda hepsi Caisotti'nin işyerine gittiler. Kızıl saçlı yeni bir sekreter vardı, mobilyalar yeniydi, floresan lamba da yeniydi. Caisotti mühendisle Quinto'yu koltuklarına buyur edip sigara ikram etti. İçeriye bir kadın girdi, köylü ufak tefek bir kadın, yaşlıcaydı, yanında bir çocuk vardı. "Karım," diye onu takdim etti Caisotti. "O da kalmak için buraya geldi. Artık köyle pek bir bağlantım kalmadı."

Quinto'nun her şeyi annesiyle ve tam o sıralarda şehre gelmek üzere olan kardeşiyle konuşması konusunda anlaştılar.

Quinto tek başına villaya doğru çıkarken, yaşlı marangoz Masera'yı gördü; bisikletle yoldan aşağı geliyordu ve Quinto'ya selam vermek için fren yapıp durdu.

"Bir süre kalmaya geldin, ha? İş meseleleri mi? İnşaat... Hep önünden geçiyorum, hep eski haliyle görüyorum, seni düşünüyorum, anneni, herhalde sinir oluyorsunuzdur... Caisotti'nin size ödemesi gereken senetleri olduğu doğru mu? Affedersin, biliyorsun, ben sana asla bir şey söylemek istemedim; ara sıra seni biraz kaşı çatık görüyor, kendi kendime şimdi onunla konuşmalıyım deyip sonra cesaret edemiyordum... Ama bu konuyu yoldaşlarla sık sık aramızda tartışıyoruz... Nasıl olur da kendinizi şu Caisotti denen adamın eline teslim edersiniz? Ne tip olduğunu bilmiyor muydun? Bizim de başımıza ne işler açtı, bir bilsen."

Quinto'nun sinirleri tepesindeydi, gene de aynı zamanda rahatlamış gibi hissediyordu kendisini: Sanki Masera ve yoldaşlarının suçlamasından korumak ister gibi kendi içinde savunup yüceltmiş olduğu bu inşaat işi girişimi, aslında onlarla rahat rahat konuşabileceği bir şeydi, onlar bu konuda onun yanında, arkasındaydılar...

"Evet, satmak için aceleniz olduğunu, vergileri ödemeniz gerektiğini biliyorum," diyordu Masera, "binayı yapmak için ortaklığa girmekle, işi başkalarına bırakmakla da iyi ettiniz... Neden olmasın? Ama niçin parti merkezine gelip bize danışmadın? Bir iki öğüt verebilirdik sana...

Yoldaşlarımız olmasa da, dostumuz olan ya da her durumda bizimle iyi geçinmek isteyen müteahhitler var... Sonra, kendi kooperatifimiz de var, bayağı iyi gidiyor... Bir akşam gel, konuşalım: Spekülasyonlara karşı mücadele etmek, emlak fiyatlarını sabitleştirmek, yasalara uyulmasını sağlamak için toplu eylemde bulunmak istiyoruz... Şimdi olan biten her şeyi, bu dolandırıcılıkları, böyle kabul etmeye devam edemeyiz... Savaşabiliriz... Pek çok şey yapabiliriz... Bak, şimdi daireler için kiracı bulman gerekecek, bize danış, arada bir kiralık yer arayanlar oluyor, kimi zaman yoldaşlar Torino'dan, Milano'dan bize, parti merkezine yazıyorlar, aralarında varlıklı olanları da var. Eğer onlara bir fikir verebilirsek... "

Quinto, sanki sırtında bir ceset taşıyormuş gibi döndü eve; Masera'nın bön gevezeliğinden, özgür, serüvenci girişimcinin bireyciliğinden gına gelmiş, öğle güneşinde romantik gözlerini faltaşı gibi açıyordu.

Ampelio evdeydi, yemek odasına kapandılar, masanın tamamını evraklarla doldurup hesapları yeni baştan yapmaya koyuldular.

Anneleri bahçedeydi. Hanımeliler mis gibi bir koku yayıyordu. Latinçiçekleri capcanlı bir renk lekesiydi. Başını, dört bir yandan apartman pencerelerinin göründüğü yukarı kaldırmazsa, bahçe hep aynı bahçeydi. Annesi bir fidanlıktan ötekine dolaşıyor, kuru dalları kesiyor, bahçıvanın her yeri sulayıp sulamadığını kontrol ediyordu. Bir sümüklüböcek, sivri bir süsen yaprağına tırmanıyordu: Onu yapraktan alıp yere fırlattı. Bir uğultu, başını kaldırıp bakmasına yol açtı: Yukarıda, inşaatın tepesinde, terası ziftliyorlardı. Bir zamanlar evleri kiremit çatılarla yaptıklarında, çok daha güzel olduğunu düşündü; çatı bittiğinde, üzerine bayrak koyarlardı. "Çocuklar! Çocuklar!" diye bağırdı yemek odasının pencerelerine doğru. "Çatıyı bitirdiler!"

Quinto'yla Ampelio karşılık vermediler. Panjurları kapalı oda loştu. Onlar dizleri üzerindeki evrak tomarlarıyla oturmuşlar, bir kez daha, yatırdıkları parayı ne zaman geri alacaklarını hesaplıyorlardı. Çok geçmeden güneş Caisotti'nin binasının ardında gözden yitiyor ve panjurların dilimleri arasından büfenin gümüş takımları üzerine vuran ışık giderek azalıyordu, şimdi bir tek en üstteki dilimler arasından geçen ışık kalmış, o da tepsilerin, çaydanlıkların parlak kıvrımları üzerinde yavaş yavaş sönüyordu...

Çeviren: Kemal Atakay

Kirli Hava Bulutu

Bu şehre yerleşmeye, beni hiç ama hiçbir şeyin ilgilendirmediği bir dönemde geldim. Yerleşmek, doğru sözcük değil. Yerleşiklik gibi bir arzum yoktu; çevremde her şey akışkan, geçici kalsın istiyordum ve ancak bu yolla içsel bir istikrarı koruyabilirmişim gibi geliyordu bana, ama bunun ne anlama geldiğini sorsalar, açıklayamazdım. Bu nedenle, bir dizi torpil aracılığıyla, *Arıtma* dergisinin yazı işleri müdürlüğü önerildiğinde, ev bulmak için buraya geldim.

Bilindiği gibi, trenden henüz inmiş birisi için, bütün şehir bir istasyondur: Döner durur, kendisini hep daha sefil yollarda, garajların, nakliyeci depolarının, çinko tezgâhlı kahvelerin, yüzüne pis kokulu gazlar püskürten kamyonların arasında bulur, ikide bir valizini bir elinden ötekine geçirir, ellerinin şiştiğini, kirlendiğini, çamaşırlarının üzerine yapıştığını, sinirlendiğini hisseder ve gördüğü her şey sinir bozucudur, parça parçadır. Bana uygun mobilyalı odayı tam da bu yollardan birinde buldum; bina kapısının iki yanında ilanlar vardı: İplere asılı ayakkabı kutusu parçalarıydı bunlar; üzerlerine kaba bir el yazısıyla “kiralık oda” yazılmış ve bir köşelerine damga pulları yapıştırılmıştı. Ben valizimi bir elimden ötekine geçirmek için arada bir duruyordum, ilanları görüp içeri girdim. Binadaki her merdivenin her katında mobilyalı oda’ kiraya veren bir çift kadın vardı; C merdiveninin birinci katındaki zili çaldım.

Sıradan bir odaydı, biraz karanlıktı, çünkü camlı bir kapıyla avluya açılıyordu ve içeriye oradan, parmaklığı paslı bir terastan giriliyordu, onun için oda binanın kalanından bağımsızdı, ama önce bir dizi kilitli kapıyı açmak gerekiyordu; odayı kiraya veren Bayan Margariti[35] sağırdı ve haklı olarak hırsızlardan korkuyordu. Banyo yoktu; tuvalet terasın üzerinde, ahşap bir kulübenin içindeydi; odada akar suyu olan bir lavabo vardı, ama sıcak su tesisatı yoktu. Hem zaten ne arıyordum ki? Kira benim için uygundu, daha doğrusu tek mümkün olanıydı, çünkü daha yüksek bir kirayı ödeyemezdim, daha düşüğünü de bulamazdım; üstelik, büyük bir olasılıkla her şey geçiciydi ve bu benim gözümde de netlik kazansın istiyordum.

“Evet, evet, tutuyorum,” dedim Bayan Margariti’ye. O, oda soğuk oluyor mu diye sorduğumu zannedip bana sobayı gösterdi. Artık her şeyi görmüştüm ve eşyamı odaya bırakıp çıkmak istiyordum. Ama önce lavaboya gidip ellerimi musluğun altına tuttum; şehre vardığımdan beri, ellerimi yıkamak istiyordum, ama çalkalamakla yetindim, çünkü valizi açıp sabun aramak hiç içimden gelmiyordu.

Bayan Margariti: “Hay Allah, niçin bana söylemediniz? Hemen bir havlu getireyim size!” dedi; dışarı koşup ütülü bir el havlusuyla geri döndü ve havluyu sandalyenin arkalığına koydu. Serinlemek için yüzüme de biraz su çarptım; kendimi rahatsız olacak kadar kirli hissediyordum; sonra havluyla yüzümü ovdum. Bu hareketimden, kadıncağız en sonunda odayı kiralamak istediğimi anladı. “Demek, odayı tutuyorsunuz! Güzel, herhalde üstünüzü değiştirmek, eşyanızı yerleştirmek istersiniz; rahatınıza bakın lütfen, burada giysi dolabı var, paltonuzu bana verin!”

Paltomu çıkarmasına izin vermedim; hemen dışarı çıkmak istiyordum. Ona yalnızca bir rafa ihtiyacım olduğunu söyledim; bir sandık dolusu kitabım, dağınık yaşamımda bir arada tutmayı başardığım şu küçük kütüphanem gelecekti. Sağır kadına zar zor derdimi anlattım; sonunda beni dışarıya, kendi odasına, küçük bir etajerin önüne götürdü: Etajerde dikiş sepetlerini, makara kutularını, söküğü dikilecek şeyleri ve nakış modellerini muhafaza ediyormuş; içindekileri boşaltıp benim odama taşıyacağını söyledi. Dışarı çıktım.

Arıtma dergisi, bir Kurum’un yayın organıydı ve yapacağım işin ne olduğunu öğrenmek için, kendimi bu Kurum’a takdim etmem gerekiyordu. Yeni bir iş, değişik bir şehir, daha genç ya da yaşamdan daha fazla bir şeyler bekliyor olsaydım, bana atılım gücü ve mutluluk verirdi; oysa şimdi öyle değildi, bir tek çevremi kuşatan külrengini, sefilliği görüyor ve kendimi onun içine bırakıyordum, çaresiz razı olmuşum gibi değil de, daha çok, neredeyse hoşuma gidiyormuş gibi; çünkü bu, yaşamın farklı olamayacağı kanımı doğrulama olanağı veriyordu bana. Geçmem gereken yolları bile böyle seçiyor, en ikincil, dar ve özelliksiz olanlarını yeğliyordum, oysa şık vitrinleri ve güzel kahveleri olan yollardan geçmem işten değildi; ama yoldan geçenlerin bitkin yüzlerindeki ifadeyi, ucuz lokantaların döküntü havasını, köhne küçük dükkânları kaçırmak istemiyordum, dar sokaklara özgü bazı gürültüleri de: Tramvaylar, kamyonetlerin fren sesleri, avlulardaki küçük atölyelerde kaynakçıların cızırtısı. Bütün bunların nedeni,

o aşınmışlıklar ve dışsal gıcırtıların, içimde taşıdığım aşınmışlıklar ve gıcırtılara fazla önem vermemi engellemesiydi.

Oysa, Kurum'a ulaşmak için, belli bir noktada bambaşka bir semte girmem gerekti: Şık, ağaçlı, eski dokusunu korumuş, ara sokaklardaki taşıtların pek geçmediği bir yerdi burası, bulvarları son derece genişti, böylece trafik tıkanmadan ve gürültüsüz akıyordu. Mevsim sonbahardı; birkaç ağaç, altınrengine bürünmüştü. Kaldırım artık evlerin duvarları önünden değil, bahçe kapılarının önünden geçiyordu ve kapıların ardında, süslü mimarileri olan, evle köşk arası yapılar ve bu yapılan çevreleyen çitler, çiçek tarhları, çakıllı yollar vardı. Artık eskisi gibi kendimi özdeşleştirebileceğim ya da geleceği çözebileceğim şeylere rastlamadığım için, farklı bir yabancılık duygusu yaşıyordum şimdi. (Gerçi alametlere inanmam, ama sinirli birisi için, yeni yerlerde gördüğü her şey hep bir alamettir.)

Dolayısıyla, o Kurum'un ofislerine girdiğimde, biraz şaşırmış bir haldeydim; bu ofisler hayal ettiğimden farklıydı, çünkü içinde aynaların, konsolların, mermer şöminelerin, duvar ve yer halılarının bulunduğu aristokratik bir yapının salonlarıydı (ama asıl mobilyalar, normal yirminci yüzyıl ofisine özgü mobilyalardı, floresanlı aydınlatma daha da modern türdendi). *Kı*sacası, şimdi, o öylesine çirkin ve karanlık odayı tuttuğum için canım sıkılıyordu; beni Başkan Corda'nın odasına buyur ettiklerinde, sıkıntım daha da arttı. Corda beni hemen abartılı bir içtenlikle karşıladı, bana eşiti gibi davrandı: Yalnızca toplumsal ve hiyerarşik saygınlık açısından eşiti gibi değil (bu bile benim için kaldırılması zor bir durumdu), özellikle Kurum'un ve *Arıtma* dergisinin ilgilendiği sorunlarla ilgili bilgi ve beceri açısından eşiti gibi. Doğruyu söylemek gerekirse, ben her şeyin bir tür oyun, göz kırparak anlatılacak bir hikâye olduğunu sanmış ve işi sırf işsiz kalmamak için kabul etmiştim; oysa şimdi, yaşamı boyunca başka hiçbir şey düşünmemiş bir kişi rolünü oynamak zorundaydım.

Bay Corda, elli yaşlarında, genç görünümlü, siyah bıyıklı bir adamdı, yani her şeye rağmen genç görünümlü ve siyah bıyıklı kalmayı başarmış kuşaktan, asla hiçbir şeyi paylaşmadığım tür insanlardan birisiydi. Ondaki her şey, konuşması, dış görünümü -kusursuz gri bir takım, bembeyaz bir gömlek giymişti,- jestler -parmakları arasındaki sigarasıyla bir elini hareket ettiriyordu,- verimliliği, rahatlığı, iyimserliği, girişkenliği ima ediyordu. Bana *Arıtma*'nın o zamana kadar çıkan sayılarını gösterdi; dergiyi o

(derginin genel yayın yönetmeniydi) ve Kurum'un basın sorumlusu Bay Avandero (beni onunla tanıştırdı; yazılı bir metni okurcasına konuşan tiplerden biriydi) birlikte çıkarmışlardı. Dergi birkaç sayı çıkmıştı ve içeriği oldukça zayıftı, meslekten kişilerce hazırlanmadığı belli oluyordu. Dergi işinden anladığım kadarıyla (pek az), usturuplu bir dille ona -elbette, yapılmış olanları eleştirmeden- benim dergiyi nasıl hazırlayacağımı, getireceğim teknik değişiklikleri anlattım. Nasıl olduysa, ben de o pratik, ulaşacağı sonuçlardan emin kişi tonuyla konuşmaya başlamıştım ve büyük bir keyifle birbirimizi anladığımızı fark ettim. Büyük bir keyifle, çünkü ne kadar verimli ve iyimser davranırsam, o kadar o sefil kiralık odayı, o rezil sokakları, üzerimdeki o paslanmışlık ve yapış yapışlık duygusunu, hiç ama hiçbir şeye önem vermeyişimi düşünüyordum ve bana sanki bir saygınlık oyunu oynuyormuşum, Başkan Corda ve Bay Avandero'nun gözleri önünde bütün teknik-sınai verimliliklerini un ufak ediyormuşum gibi geliyordu. Onlar bunun farkına varmıyor, Corda büyük bir coşkuyla söylediklerimi onaylıyordu.

"Çok iyi, öyleyse, hiç kuşkusuz, siz yarın, anlaştık değil mi," diyordu bana Corda, "bu arada, son gelişmeler hakkında bilginiz olsun diye..." diye ekliyor ve bana okumam için son kongrelerinin bildirilerini vermek istiyordu. "İşte" deyip, beni teksirle çoğaltılmış bildirilerin sıra sıra dizili olduğu bir rafın önüne götürdü. "Görüyor musunuz? Şunu alın, şunu da, bunu vermiş miydim? İşte, kendiniz sayıp bir bakın, hepsini almış mısınız" diyerek, o sayfaları eline alıyordu; kâğıtlardan küçük bir toz bulutunun yükseldiğini ve hafifçe dokunulmuş yüzeylerinde parmak izlerinin belirdiğini o zaman fark ettim. Şimdi Başkan, tozlandıklarını kabul etmek istemiyormuş gibi, kâğıtları kaldırıp çok ama çok az silkelemeye çalışıyor ve hafifçe üflüyordu. Her raporun ilk sayfasına parmakların koymamaya özen gösteriyordu, ne var ki şimdi, incecik bir toz bulutuyla kaplı olduğundan gri bir fonu andıran şey üzerinde küçük beyaz bir izin kalması için, rapora tırnağının ucuyla şöyle bir dokunması yetiyordu. Ama belli ki parmakları her durumda kirleniyordu; parmakların avcuna bastırıp uçların oynatarak temizlemeye çalışıyor, bu da elinin her yanına toz bulaşmasına neden oluyordu. O zaman, içgüdüsel olarak ellerini gri flanel pantolonunun iki yanına indiriyor, orada çok az tutup yeniden kaldırıyordu ve ikimiz, parmak uçlarımızı havada hareket ettirerek, raporları birbirimize geçirerek, ısırgan yapraklarıymış gibi olabildiğince kenarlarından tutup alarak, öylece

duruyorduk; bir yandan da, gülümsemeye, halimizden memnun gülümseyip, “Ha, evet, ilginç bir kongre! Ha, evet, güzel bir etkinlik!” diyerek başımızla onaylamaya devam ediyorduk; ama ben, Başkan’ın kendisini giderek daha sinirli ve daha güvensiz hissettiğini ve utkulu bakışıma, utkulu ve umutsuz bakışıma katlanamadığın fark ediyordum, çünkü her şeyin tıpkı benim düşündüğüm gibi olduğu ortaya çıkıyordu.

Uykuya dalmam zaman alıyordu. Geceleri, görünürde sakin olan odama, yavaş yavaş çözmeyi öğrendiğim sesler ulaşıyordu. Ara ara bir hoparlörden biçimsiz bir ses yükseliyor, kısa, anlaşılmaz buyruklar veriyordu; içim geçmişse, uyanıveriyor, kendimi trende sanıyordum, çünkü sesin tınısı ve vurgusu, istasyon hoparlörlerinden yükselen, geceleyin uykuyla uyanıklık arasında yolcunun kulağına ulaşan seslerinkiyle aynıydı. Kulağım alışınca, söylenenleri yakalamayı başardım. “İki soslu ravioli...” diyorlardı. “Bir ızgara biftek... Bir pirzola...” Kaldığım oda, gece yarısından sonra sıcak yemek servisi de yapan *Urbano Rattazzi* birahanesinin mutfağının üzerindeydi; tezgâhtan garsonlar siparişlerini bir iç mikrofona tane tane söyleyerek ahçılara iletiyorlardı. Birahaneden sık sık uğultu halinde bir ses, arada bir de bir grubun daha uyumlu sesleri yükseliyordu. Ama güzel, pahalıca, alt kesimden olmayan insanların geldikleri bir yerdi; sarhoşun tekinin dağıtıp bardaklarla dolu masaları devirdiği geceler seyrekti. Yatağımda uzanırken, uyanık insanların gürültüleri iyice zayıflayarak bir sisin içinden geçiyormuş gibi coşkusuz, renksiz ulaşıyordu kulağıma; hoparlöre, “Yanına kızarmış patates... Ravioli hazır mı?” diyen seste genizden gelen, her şeye razı olmuş bir hüzün vardı.

Saat iki buçuğa doğru, *Urbano Rattazzi* birahanesi kepenklerini indiriyordu; garsonlar, üniformalarının Tirol ceketleri üzerine giydikleri paltolarının yakalarını kaldırıp, mutfak kapısından dışarı çıkıyor ve çene çalarak avluyu geçiyorlardı. Saat üçe doğru, avluyu madeni bir uğultu kaplıyordu: Aşçı yamakları, ağır, boş bira bidonlarını, kenarlarını yere eğerek, döndürerek ve şiddetle savurarak dışarıya sürüklüyor, sonra bunları çalkalamaya koyuluyorlardı. Bu yamaklar, besbelli saat üzerinden ücret aldıkları için, işlerini ağırdan alan kimselerdi, bir iki saat boyunca ıslık çalarak ve o çinko bidonlarla büyük bir gürültü çıkararak, dikkatsiz, çalışıyorlardı. Saat altıya doğru bira kamyonu geliyor, dolu bidonları verip boşları alıyordu; ama şimdiden *Urbano Rattazzi’nin* ana mekânında, yeni

gün için yerleri temizleyen cila makinelerinin gürültüleri başlamış oluyordu.

Sessizlik anlarında, gece yarısı, öteden, Bayan Margariti'nin odasından, karanlıkta, hepsi tek bir ince kadın sesiyle, küçük kahkahalar, sorular ve yanıtların iç içe geçtiği yoğun bir konuşma patlak veriyordu. Sağır kadın, düşünmeyi yüksek sesle konuşmadan ayıramıyor ve günün her saatinde, hatta gece yarısı uyanarak, ne zaman bir düşünce, bir anı, bir pişmanlıkla coşsa, kendi kendine konuşmaya koyuluyor, diyalogların sözlerini değişik konuşucular arasında paylaştırıyordu. Neyse ki, bu kendi kendine konuşmalar, onlara eşlik eden duygu seli yüzünden, anlaşılmıyordu; gene de, özel gizlere tanık olmanın huzursuzluğunu yaşatıyordu insana.

Gün boyunca, tıraş için ondan biraz sıcak su istemek üzere mutfağa girdiğimde (kapıyı vurduğumda duymuyordu, varlığımı fark etmesi için görüş alanına girmem gerekiyordu), onu aynanın karşısında gülerek ve yüzünü biçimden biçime sokarak kendi kendine konuşurken ya da bir sandalyeye oturup gözlerini boşluğa dikmiş, kendi kendine bir öykü anlatırken yakaladığım oluyordu; o zaman birden kendini topluyor ve: "Şey! Kediyle konuşuyordum" ya da "Affedersiniz, sizi fark etmemişim, dua ediyordum" (çok dindardı) diyordu; ama çoğu kez, onu duymuş olduğumun farkına varmıyordu.

Konuşmalarından birçoğunun kediye yönelik olduğu doğruydu. Kediyle saatlerce konuşabiliyordu ve bazı akşamlar, kedinin balkon, çatı ve teraslardaki gezilerinden dönmesini bekleyerek pencereden sürekli "pisi pisi... minnoş... gel buraya, minnoşum" dediğini duyuyordum. Bir deri bir kemik ve vahşi bir kediydi, siyahımsı tüyleri vardı; eve her dönüşünde tüylerinin rengi, mahallenin bütün tozunu ve isini emmiş gibi gri oluyordu. Beni uzaktan görür görmez, sanki ona bir fiske olsun vurmuşum gibi kaçıp bir mobilyanın altına saklanıyordu, oysa ben hayvanla ilgilenmiyordum bile. Ama ben yokken, odama giriyor olmalıydı: Bayan Margariti'nin çekmeceli dolabımın mermeri üzerine bıraktığı, yıkanmış beyaz gömleğimin yakasında ve göğsünde hep onun pençelerinin isli izlerini buluyordum. Söylenmeye başlıyor, sonra sağır kadın beni duymayacağı için söylenmeyi hemen kesip felaketi ona göstermek için odasına gidiyordum. Bayan Margariti üzüldüğünü belirtiyor, cezalandırmak için kediyi arıyor, bana izah ediyordu: Belli ki, gömleği getirmek için odama girdiğinde, o

fark etmeden, kedi peşinden gelmiş olsa gerekmiş; böylece onu odaya kapatmış, hayvan da dışarıya çıkarmamanın öfkesinden kurtulmak için dolabın üzerine sıçramış olmalıymış.

Topu topu üç gömleğim vardı ve bunları sürekli olarak yıkamaya vermek zorundaydım, çünkü gün ortasında çoktan kirlenmiş oluyorlardı (henüz oturmamış yaşamım yüzünden mi, düzene sokmam gereken ofis yüzünden mi, bilemiyorum). Bu yüzden, sık sık, yakamda kedinin ayak izleriyle ofise gitmem gerekiyordu.

Kimi zaman, yastığımın üzerinde de izler buluyordum. Herhalde hayvan, Bayan Margariti akşam yatağını “tersyüz etmeye” geldiğinde, onun peşine takılıp odada kapalı kalıyordu.

Kedinin bu kadar kirli olmasında şaşılacak bir yan yoktu; insanın, elini kaldırdığında avucunda siyah çizgilerin oluşması için, elini terasın parmaklığına koyması yetiyordu. Odama her dönüşümde, dört tane düz ya da asma kilitle uğraştığım, sonra camlı kapıyı açıp yeniden kapamak için parmaklarımı panjur dilimlerinin arasına soktuğum için ellerim kirleniyordu; öyle ki, içeri girdiğimde, bir yerlere leke izi bırakmamak için ellerimi havada tutup hemen lavaboya gitmek zorunda kalıyordum.

Ellerimi yıkayıp kuruladıktan sonra, sanki onları yeniden kullanma hakkına kavuşmuşum gibi, kendimi hemen daha iyi hissediyor ve çevredeki o birkaç nesneye dokunup yerlerini değiştirmeye koyuluyordum. İtiraf etmeliyim: Bayan Margariti odayı oldukça temiz tutuyordu; toz almaksa, her gün toz alıyordu; ama kimi zaman, onun ulaşamadığı yerlere (çok ufak tefek, kolları kısa bir kadındı) ellerimi koyup çektiğimde, bütünüyle toza bulanmış oluyorlar, hemen ellerimi yeniden yıkamak zorunda kalıyordum.

En ciddi sorun, kitaplardı: Onları, şu etajerin üzerine sıraya dizmiştim ve bir tek onlar bana burasının evim olduğu hissini veriyordu; iş dışında boş vaktim oluyordu ve seve seve odamda kalıp birkaç saati okuyarak geçirmek isterdim. Ama kitapların ne kadar toz emdiği bilinir; raftan bir tanesini seçiyordum, ama daha kitabı açmadan her yanını, sırtını bir bezle silmem, sonra da iyice silkelemem gerekiyordu: kat kat toz çıkıyordu kitaptan. Bunun üzerine, ellerimi yeniden yıkıyor ve kitap okumak için kendimi yatağa atıyordum. Ama ne fayda: Kitabın sayfalarını çevirdikçe, giderek daha yumuşak ve daha yoğun hale gelen o toz örtüsünü parmak uçlarımda hissediyordum ve bu, okuma zevkime engel oluyordu. Ayağa kalkıyor, lavaboya geri dönüyor, ellerimi suyla çalkalıyordum, ama artık

gömleğim, giysilerim de tozlanmış gibi hissediyordum kendimi. Yeniden okumaya koyulmak istiyor, ama şimdi ellerim temiz olduğundan, yeniden kirletmek istemiyordum. Böylece, dışarı çıkmaya karar veriyordum.

Doğal olarak, çıkarken aynı işlemleri yeni baştan yapmam gerekiyor; panjur, parmaklık, kilitler, ellerimi eskisinden daha beter hale getiriyor; ama şimdi ofise varıncaya kadar onları böyle tutmam gerekiyordu. Ofise varır varmaz, ellerimi yıkamak için tuvalete koşuyordum; ne var ki, ofisteki havlu simsiyah lekelerle kaplıydı, ellerimi kuruluyor ve kuruladığım anda yeniden kirletmiş oluyordum.

Kurum'daki ilk iş günlerimi, yazı masama çekidüzen vermeye ayırdım. Gerçekten de, bana ayrılan masanın üzerinde bir yığın eşya vardı: Kâğıtlar, mektuplar, dosyalar, eski gazeteler; kısacası masam, o zamana kadar, belirli bir yeri olmayan şeylerin üzerine koyulduğu bir tür "yüklük" işlevi görmüştü. Şeytan, masanın üzerinde ne varsa at kurtul diyordu; ama sonra, dergi için gerekli malzemenin ve ilginç olabilecek başka şeylerin bulunduğunu görüp bunları daha sakin bir gözle incelemeye karar verdim. Uzun sözün kısası, sonuçta masadan hiçbir şeyi kaldırmadığım gibi, olanlara başka birçok şey ekledim; ama düzensiz olarak değil, aksine, her şeyi düzenli tutmaya çalışıyordum. Söylemeye gerek yok: Daha önce masada bulunan evraklar son derece tozluydu ve yeni evrakların da tozlanmasına neden oluyordu. Bir de, ben kendi düzenim üzerine çok titizlendiğim için, temizlikçi kadınlara hiçbir şeye dokunmamaları talimatını vermiştim, bu da evrakların, özellikle kırtasiye malzemesi, mektup kâğıdı, antetli zarf ve benzeri şeylerin üzerinde bir günden ötekine biraz toz birikmesine yol açıyordu; bu nesneler, birkaç gün içinde, eski ve kirli bir görünüme bürünüyor ve onlara dokunmak insana rahatsızlık veriyordu.

Çekmecelerde de aynı dert! Çekmecelerde yıllar öncesinden kalma tozlu evraklar üst üste yığılmıştı; bunlar, o masanın değişik kamusal ve özel görevleri kapsayan uzun kariyerine tanıklık ediyorlardı. O masada ne iş yaparsam yapayım, birkaç dakika sonra gidip ellerimi yıkama gereksinmesi duyuyordum.

Oysa, iş arkadaşım Bay Avandero'nun elleri -küçük, narin, ama belli bir sinirli katılığı olan eller- her zaman temiz, son derece bakımlıydı, cilalı tırnakları aynı sivrilikteydi.

“Şey, affedersiniz,” diye sormayı denedim ona, “sizce de, burada biraz durunca, insanın elleri, öyle değil mi, görüyorsunuz, nasıl kirleniyor?”

“Öyle olsa gerek,” diye karşılık verdi Avandero, her zamanki sakin tutumuyla, “tozu tam alınmamış bir nesne ya da kâğıda dokunmuş olacaksınız. Bir tavsiyede bulunmama izin verirseniz, her zaman en iyisi, masanın üzerinde hiçbir şey bırakmamaktır.”

Gerçekten de, Avandero’nun masasının üzeri boş, temiz ve pırıl pırıldı, bir tek o an uğraşmakta olduğu dosyayla elinde tuttuğu tükenmezkalem vardı. “Bir alışkanlık,” diye ekledi, “Başkan’ımızın çok önem verdiği bir alışkanlık.” Gerçekten de, Başkan Corda, bunu bana da söylemişti: Yazı masasının üzerini boş tutan yönetici, asla dosyaların üst üste yığılmasına izin vermeyen yöneticidir; bu da her sorunun hemen çözülmesini sağlar. Ama Corda asla ofiste olmuyordu, olduğu zamanlarda da, çeyrek saat kalıyor, büyük grafik ve istatistik çizelgelerini getirtiyor, astlarına hızlı ve genel talimatlar veriyor, çeşitli işleri, zorluk derecelerine aldırış etmeden, aralarında paylaştırıyor, stenocu kıza çabucak birkaç mektup yazdırıyor, gönderilecek mektupları imzalıyor ve çekip gidiyordu.

Avandero öyle değildi; Avandero sabahları ve öğleden sonraları ofiste oluyordu, çok fazla çalışıyormuş ve stenocu kızlarla daktilo kızlara çok fazla iş veriyormuş izlenimini uyandırıyordu, ama hiçbir evrakı yazı masasının üzerinde on dakikadan fazla tutmamayı başarıyordu. Ben bu hikâyeyi yutmamıştım; onu gözlemeye başladım ve masasının üzerinde çok kısa duran evrakların, sonra hemen başka bir yere aktarıldığını fark ettim. Bir keresinde onu faka bastırdım: Elindeki birkaç mektubu ne yapacağını bilemeyerek masama doğru yaklaşıyor (ben bir an için ellerimi yıkamaya gitmiştim) ve mektupları bir dosyanın altına gizleyerek oraya koyuyordu. Ve sonra, hızla, mendil cebinden mendilini çıkarıyor, parmaklarındaki tozu siliyor, gidip tertemiz bir dosya kâğıdının kenarına paralel olarak koyulmuş tükenmezkalemin bulunduğu kendi yerine oturuyordu.

Aniden içeri girip onu rezil edebilirdim. Ama olan biteni görmüş olmak, işlerin böyle yürüdüğünü öğrenmek yetiyordu bana.

Odama terastan girdiğim için, Bayan Margariti’nin dairesinin kalanını henüz keşfedebilmiş değildim. Kadıncağız, avluya bakan iki odayı -benimki ile yandaki bir başka oda- kiraya vermiş, tek başına yaşıyordu; öteki odanın

kiracısının gece geç saatte ve sabah erkenden işittiğim tok ayak seslerini biliyordum bir tek (polis memuru olduğunu öğrendim, gün boyunca ortada hiç görünmüyordu). Dairenin epey büyük olması gereken kalan kısmı, Bayan Margariti'nindi.

Birkaç kez, telefonla aradıkları için onu arayıp bulmak zorunda kalmıştım: Kadıncağız zil sesini duymuyor, sonuçta telefonlara ben cevap veriyordum; buna karşılık, ahizeyi kulağına dayadığında yeterince işitiyordu ve bölge kilisesi cemaatinden kadınlarla yaptığı uzun telefon konuşmaları tek eğlencesiydi. "Telefon! Bayan Margariti! Sizi arıyorlar!" diye dairenin içinde boşuna bağırıyor, daha da boşuna kapılara vuruyordum. Bu dolaşmalar sırasında, bir dizi oturma odasının, konuk odasının, yemek odasının varlığını fark ettim: Hepsi baştan aşağı eski ve gösterişli mobilyalarla, abajurlar, biblolar, küçük tablolar, heykelcikler ve takvimlerle doluydu ve koltukların üzerindeki bembeyaz dantelleriyle hepsi düzenli, temiz, cilalı odalardı, tek bir toz zerresi bile yoktu.

Sonunda, bu odalardan birinin bir ucunda, üzerinde solmuş bir sabahlık, başında bir başörtüsüyle, parkeyi parlatmakla ya da mobilyaları ovmakla meşgul olan Bayan Margariti'yi buluyordum. Abartılı hareketlerle telefonu işaret ediyordum; sağır kadın koşup gidiyor ve kediyle konuştuğundaki ses tonunu andıran bir sesle sonu gelmez gevezeliklerinden birine başlıyordu.

Ben odama dönüyor, lavabo rafının ya da abajurun üzerinde bir parmak toz görünce sinir oluyordum: Şu kadın, bütün gününü kendi odalarını ayna gibi parlatarak geçiriyor, benim odama toz bezini dokundurmuyordu bile. Hareketler ve yüz ifadelerimle olay çıkarmaya kararlı, ona gidiyor; onu mutfakta buluyordum. Bu mutfağın hali, benim odamdan da beterdi: Masa üzerindeki muşamba eski püskü ve lekeliydi, mutfak dolabının üzerinde pis tabaklar vardı, karolar kırık ve kararmıştı. Tek söz etmeden kalakalıyordum, çünkü mutfağın bu kadının bütün evde gerçekten yaşadığı tek yer olduğunu anlıyordum; kalanı, sürekli olarak süpürülüp cilalanan süslü odalar, bütün güzellik hayallerini akıttığı bir tür sanat yapıtıydı ve o odaların kusursuzluğunu korumak için o odalarda yaşamamaya, o odalara evin sahibesi olarak değil, hep hizmetçi olarak girmeye ve günün kalanını pislik ve toz içinde geçirmeye mahkûm ediyordu kendisini.

Arıtma, on beş günde bir yayımlanan bir dergiydi ve üst başlığı, “Havayı Duman, Kimyasal Sızıntılar ve Yakıtlardan”dı. Dergi, “Sanayi Merkezlerindeki Şehir Atmosferini Arıtma Kurumu”nun (SMŞAAK) yayın organıydı. SMŞAAK’ın, öteki ülkelerin kardeş kuruluşlarıyla bağlantısı vardı; bu kuruluşlar kendi bültenlerini ve kitapçıklarını gönderiyorlardı. Sık sık, özellikle de ciddi hava kirliliği sorunu üzerine uluslararası kongreler düzenleniyordu.

Ben bu tür sorunlarla hiç uğraşmamıştım, ama uzman bir alanda dergi hazırlamanın göründüğü kadar zor olmadığını biliyordum. Yabancı dergiler takip edilir, belli yazılar çevrilir; bunlarla, bir de bir kupür ajansına abone olarak, hemen bir haberler sütunu hazırlanır; ayrıca, küçük bir yazı göndermeyi hiç ihmal etmeyen iki üç teknik yazar vardır; Kurum’a gelince, doğru dürüst iş görmese de, onun da kalın siyah harflerle basılacak bir resmî bildirisi ya da gündemi vardır her zaman; ayrıca, yeni bir lisanslı ürününün betimlemesini yazı olarak basmanızı rica eden ilancı vardır. Sonra, bir kongre olduğunda, derginin en az bir sayısı baştan sona o kongreye ayrılabilir; üstelik, geriye belli sayıda bildiriyle rapor kalır ve nasıl dolduracağınızı bilemediğiniz üç dört sütun olduğunda, bunları kullanmaya devam edebilirsiniz.

Başyazıyı düzenli olarak Başkan yazıyordu. Ama hep çok meşgul olan Başkan Corda (birçok sanayi kuruluşunun yönetim kurulu başkanıydı ve Kurum’a ancak bu işlerden kalan zamanını ayırabiliyordu), bana şevkle ve açıkça gösterdiği kavramlar üzerinden yazıyı yazmakla beni görevlendirmeye başladı. Döndüğünde, hazırladığım yazıyı ona verecektim. Corda sık sık yolculuğa çıkıyordu, çünkü tesisleri aşağı yukarı bütün ülkeye yayılmıştı; ama bana söylediğine göre, birçok etkinliği arasında, SMŞAAK başkanlığı, sırf onursal bir başkanlık olmasına rağmen, onu en çok tatmin eden görevdi, “çünkü,” diye açıkladı bana, “ideal nedenler uğruna bir savaş bu görev.”

Oysa benim ideal nedenlerim yoktu, olmasını da istemiyordum; başka işlerden ne daha iyi, ne daha kötü olan işimi korumak için, onun hoşuna gidecek bir yazı yazmak ve öteki olası bütün yaşamlardan ne daha iyi, ne daha kötü olan bu yaşamımı sürdürmek istiyordum yalnızca. Corda’nın tezlerini (“Herkes bizi örnek alsa, atmosfer saflığı çoktan...”) ve yeğlediği formülleri (“Yanlış anlaşılmasın: Biz hayalci değil, pratik insanlarız ve... “) biliyordum ve sözcüğü sözcüğüne onun istediği gibi yazacaktım. Başka ne

yazabilirdim ki? Kendi aklımdan geçenleri mi? Emin olun, pek güzel bir yazı olurdu! İşlevsel ve üretken bir dünya üzerine güzel bir iyimser görüş! Ama esinini Başkan'dan alan bir başyazı için gerekli atılım gücünü kazanmam için, kendi ruh halimi tersine çevirmem yeterli oluyordu (bu da benim için zor değildi, çünkü bir tür kendi kendime saldırma gibiydi).

"Artık uçucu atıkların yol açtığı sorunların çözümüne çok yaklaştık," diye yazıyordum, "daha da büyük bir hızla gerçekleşecek bir çözüm bu," ve şimdiden Başkan'ın hoşnut yüzünü görür gibi oluyordum, "özel girişimin teknolojiye getirdiği gerçek itici güç", Başkan bu noktada elini kaldırıp yazdıklarımın altını çizecekti, "hep olumlu tepki vermeye hazır devlet organlarının aydın bakış açısıyla buluşacağı için... "

Yazıyı yüksek sesle Bay Avandero'ya okudum. Avandero, son derece bakımlı, küçük ellerini yazı masasının ortasındaki beyaz bir kağıdın üzerine koymuş, bana her zamanki ifadesiz nezaketiyle bakıyordu.

"Şey, beğenmediniz mi?" diye sordum.

"Hiç olur mu, hiç olur mu..." dedi apar topar.

"Sonunu dinleyin: 'Sanayi uygarlığının geleceği hakkındaki en karanlık öngörülere karşı, bizim iddiamız odur ki, doğal gelişimi içindeki liberal bir ekonomi ile insan organizmasına gerekli hijyen arasında' -arada bir Avandero'ya bakıyordum, ama o başını beyaz kağıttan kaldırmıyordu- 'üretken fabrikalarımızın bacalarından çıkan duman ile eşsiz doğal güzelliklerimizin mavisi ve yeşili arasında hiçbir karşıtlık olmayacaktır (zaten fiilen böyle bir karşıtlık hiçbir zaman olmamıştır)... Pekala, buna ne diyorsunuz?"

Avandero bir süre büzülü dudakları ve boş gözleriyle beni süzdü. "Evet, doğrusu, yazınız, deyim yerindeyse, Kurum'umuzun, evet, bütün gücüyle ulaşmayı amaçladığı nihai hedefi çok güzel dile getiriyor..."

"Hmm..." diye homurdandım. İtiraf etmeliyim ki, iş arkadaşım gibi kılı kırk yaran birisinden daha dolaysız bir onay bekliyordum.

Yazıyı, birkaç gün sonra geldiğinde Başkan Corda'ya sundum; dikkatle okudu, o sırada ben de yanındaydım. Okuması bitti, sayfaları sıraya koydu, metni baştan bir daha okumaya koyulacak gibi görünüyordu, oysa, "İyi," dedi. Biraz durup düşündü, sonra yineledi: "İyi." Gene biraz durup ardından, "Siz gençsiniz," dedi. Bir itirazımı savuşturup -itiraz etmek gibi bir niyetim yoktu- sözünü sürdürdü: "Hayır, bir eleştiri değil bu, izin verin söyleyeyim. Siz gençsiniz, inanıyor, uzağı görüyorsunuz. Ama izninizle,

durumun ciddi olduğunu söylemeliyim, evet, yazınızın okurda uyandıracağı izlenimden daha ciddi. Açık konuşalım: Büyük şehirlerdeki hava kirliliği tehlikesi çok büyük, elimizde analizler var, durum ciddi. Ciddi olduğu içindir ki, bu kirliliğe çözüm getirmek için biz varız. Çözemezsek, bizim şehirlerimiz de hava "kirliliğinden boğulacak."

Ayağa kalkmış, bir ileri bir geri yürümeye başlamıştı. "Biz güçlükleri kendimizden gizlemiyoruz. Çevreyle en çok ilgilenmesi gerekirken, bunu umursamayan, daha kötüsü, tekerimize çomak sokan başkaları gibi değiliz."

Karşımda durdu, sesini alçalttı: "Siz genç olduğunuz için, belki de herkesin bizimle aynı görüşte olduğunu sanıyorsunuz. Ama durum öyle değil. Sayıca azız. Her yandan saldırıya uğruyoruz. Evet efendim, her yandan. Gene de, pes etmeyeceğiz. Sesimizi yükseltmek, eylemde bulunmak, sorunu çözmek zorundayız. Yazınızda bunu daha çok duymak isterdim, anladınız mı?"

Çok iyi anlamıştım. Israrla kendi görüşlerime karşıt görüşleri savunmam, beni çok uzaklara götürmüştü, ama şimdi yazıyı kusursuz hale getirebilecektim. Yazdıklarımı üç gün içinde Başkan'a yeniden sunmam gerekiyordu. Yazıyı baştan sona yeniden yazdım. Üçte ikisinde, kirli havanın yuttuğu Avrupa şehirlerinin kasvetli bir portresini çizdim; üçte birinde ise, bunun karşısına örnek bir şehrin -tertemiz, bol oksijenli kendi şehrimizin- imgesini koydum: Burada makul bir üretim yoğunluğunun çevreyle uyum içinde olduğunu, vb belirttim.

Üzerinde daha iyi yoğunlaşabilmek için yazıyı evde, yatağıma uzanarak yazdım. Derin avluya eğik olarak düşen bir güneş ışını camlardan içeri giriyordu ve ışının odanın havasındaki binlerce göze görünmez zerreciğin içinden geçtiğini görüyordum. Bu zerrecikler yatak örtüsünün her yanına yayılmış olmalıydı; biraz sonra üzeri siyahımsı bir tabakayla kaplanacak gibi geliyordu bana, tıpkı panjurun dilimleri, balkonun parmaklıkları gibi.

Yazının yeni halini okuduğunda, sanırım Bay Avandero'nun hoşuna gitti. "Hiç kuşku yok ki, Başkan'ın talimatlarını izleyerek biçim verdiğiniz," dedi, "bu bizim şehrimizle ötekilerin durumu arasındaki karşıtlık, gerçekten pek başarılı olmuş."

İş arkadaşımın, hiçbir işi tek başıma becerebileceğime inanmaması karşısında, elimde olmadan bozularak, "Hayır, hayır, Başkan söylemedi bunu bana, benim bir buluşum," dedim.

Cordâ'nın tepkisi ise hiç beklediğim gibi olmadı. Daktilo edilmiş metni masanın üzerine koyup olmamış anlamında başını salladı. “Birbirimizi anlamamışız, anlamamışız,” dedi hemen. Bana bu şehrin sanayi üretimi üzerine, burada her gün yakılan kömür ve akaryakıt miktarları üzerine, motorlu taşıt trafiği üzerine rakamlar vermeye başladı. Sonra meteorolojik verilere geçti ve Kuzey Avrupa'nın büyük şehirleriyle tek tek her açıdan hızlı bir karşılaştırma yaptı. “Bilin ki, biz büyük ve dumanlı bir sanayi şehriyiz, bu yüzden bizde de hava kirliliği var, bizdeki kirlilik başka yerdekinden daha az değil. Kendi ülkemizdeki rakip öteki şehirlerin yapmaya çalıştığı gibi burada onlardan daha az hava kirliliği olduğunu savunmamız olanaksız. Bunu yazınızda açıkça yazabilirsiniz, yazmalısınız! Atmosferin durumunun en ciddi olduğu şehirlerden biriyiz, ama aynı zamanda durumla başa çıkabilmek için en çok şeyin yapıldığı şehiriz. Aynı zamanda, anlıyor, musunuz?”

Anlıyordum; birbirimizi asla anlayamayacağımızı da anlıyordum. Şu evlerin is tutmuş cepheleri, şu matlaşmış camlar, şu kollarımızı yaslayamadığımız pencere pervazları, şu neredeyse silinmiş insan yüzleri, şimdi sonbaharın ilerlemesiyle sıcak havalara özgü nemliliğini yitirip sanki nesnelerin bir niteliği haline gelen -herkes ve her şey, günden güne biçimini, anlamını ve değerini yitiriyormuş gibi- şu sisli hava, benim için genel sefilliğin ta kendisi olan her şey; onun gibi insanlar için, zenginlik, üstünlük ve gücün, aynı zamanda tehlike, yıkım ve facianın göstergesi, o kararsız durumda kalarak kendini kahramanca bir yücelikle kuşanmış hissetmenin bir yolu olmalıydı.

Yazıyı üçüncü kez yazdım. Sonunda, iyi gidiyordu. Başkan yalnızca yazının sonundaki bir noktaya (“Şu halde, toplumun yazgısı açısından korkunç bir sorunla karşı karşıyayız. Bu sorunu çözebilecek miyiz?”) itiraz etti.

“Biraz fazla kuşkulu değil mi?” diye sordu, “Okurları umutsuzluğa sürüklemez mi?”

En basit yol, soruyu düz tümceye çevirmekti: “Bu sorunu çözebileceğiz.” Böyle, ünlem imi olmadan: sakin bir güven duygusu.

“Peki, fazla kolay görünmez mi böylesi? Sıradan bir idari sorunmuş gibi?”

Tümceyi iki kez yinelemeye karar verdik. Biri soru tümcesi olacaktı, öteki düz tümce. “Bu sorunu çözebilecek miyiz? Çözebileceğiz.”

Ama bu, çözümü belirsiz bir geleceğe ertelemek olmuyor muydu? Hepsini geniş zaman kipinde yazmayı denedik “Bu sorunu çözebilir miyiz? Çözebiliriz”; ama kulağa hoş gelmiyordu.

Yazıda nasıl yol alınır bilirsiniz; işe bir virgülü değiştirerek başlar insan, sonra bir sözcüğü değiştirmek gerekir, sonra bir tümcenin yapısını, en sonunda her şey dağılıp gider. Yarım saat tartıştık. Soru ile yanıtı değişik zaman kiplerinde yazmayı önerdim: “Bu sorunu çözecek miyiz? Çözmek üzereyiz.” Başkan önerimi coşkuyla karşıladı ve o günden sonra yeteneklerime olan güveni bir daha hiç sarsılmadı.

Bir gece telefon sesiyle uyandım. Şehirlerarası aramaların uzun çalışıydı bu. Işığı yaktım: Saat neredeyse üç olmuştu. Yataktan kalkıp koridora koşmaya, karanlıkta ahizeyi elime almaya karar vermeden önce, hatta ondan da önce, uykumdaki ilk sıçrayışımda, arayanın Claudia olduğunu biliyordum.

Şimdi sesi ahizeden taşıyor, sanki başka bir gezegenden geliyordu ve ben, uykudan yeni kalkmış gözlerimle, kıvılcımlar, ışıltılar görür gibi oluyordum, oysa bunlar, Claudia’nın yakalanması olanaksız sesinin iniş çıkışlarıydı, her zaman söylediği her şeye kattığı ve şimdi bana, Bayan Margariti’nin ruhsuz koridorunun ucuna kadar ulaşan o dramatik heyecandı. Claudia’nın beni bulacağından hiç kuşkulanmamış, hatta bütün bu süre boyunca başka bir şey beklememiş olduğumu fark ettim.

O zamana kadar başıma neler geldiğini, nasıl olup da buralara geldiğimi sormak aklının ucundan bile geçmiyordu, izimi nasıl bulduğunu da açıklamadı. Bana anlatacağı bir yığın şey vardı, her zamanki gibi son derece ayrıntılı, gene de belirsiz şeyler, üstelik bilmediğim ve hiç gitmediğim yerlerde geçiyorlardı.

“Sana ihtiyacım var, çabuk, hemen. İlk trene atla gel...”

“Biliyorsun, burada bir işim var... Kurum...”

“Ha, belki de görürsün Bay... De ki ona...”

“Yo, hayır, biliyorsun, ben yalnızca...”

“Tatlım, hemen yola çıkıyorsun, değil mi?”

Toz içindeki bir yerden konuştuğumu, panjur dilimlerinin kumlu siyah bir kabukla örtülü olduğunu, yakalarımda bir kedinin ayak izlerinin bulunduğunu ve bunun benim için olası tek dünya olduğunu, dünyadaki olası tek dünya olduğunu, onunkinin, onun dünyasının ise benim için ancak optik bir yanılsamayla varmış gibi görünebileceğini ona nasıl söyleyebilirdim? Söylediklerimi dinlemezdi bile, her şeyi tepeden görmeye çok alışmıştı ve benim yaşamımın dokusunu oluşturan sefil koşulların onun gözünden kaçması doğaldı. Benimle bütün ilişkileri, hep bu üstün dikkatsizliğinin ürünü olmuştu; bu yüzden, benim, geleceği ve hırsları olmayan, mütevazı bir taşra gazetecisi olduğumu asla fark edememişti ve bana soyluların, zenginlerin ve sanatçıların oluşturduğu yüksek sosyetenin bir parçasıymışım gibi davranmaya devam ediyordu: Onun hep içinde hareket ettiği bu ortamda tesadüfen karşılaşmıştık, bir yaz plajda beni onunla tanıştırdıklarında. Yanıldığını kabullenmek anlamına geleceği için, bunun farkına varmak istemiyordu. Bu yüzden, bana uzağından bile geçmediğim yetenekler, yetkiler ve beğeniler atfetmeyi sürdürüyordu; ama sonuçta benim gerçekten kim olduğum bir ayrıntıdan ibaretti ve o, bir ayrıntı yüzünden yanıldığının yüzüne vurulmasını istemiyordu.

Şimdi sesi yumuşak, şefkatli bir hal almıştı: Kendime itiraf etmesem de, beklediğim an buydu, çünkü ancak sevgi dolu kendini bırakışta, bizi farklı kılan her şey ortadan kalkıyor ve yalnızca iki insan olduğumuzu, kim olduğumuzun öneminin kalmadığını görüyorduk. Birbirimize henüz birkaç sevgi sözü söylemeye başlamıştık ki, arkamda, camlı bir kapının ardındaki ışık yandı ve boğuk bir öksürük sesi işittim. Aynı evde kaldığımız polis memurunun kapısıydı, odası tam orada, telefonun yanındaydı. Hemen sesimi alçalttım, sözüme kaldığım yerden devam ettim, ama artık birisinin beni dinlediğini bildiğim için, doğal bir sakınganlık, sevgi ifadelerimi hafifletmeme yol açıyordu; sonunda, sözlerim yansız ve anlaşılması zor bir mırıldanmaya dönüştü. Bitişik odadaki ışık söndü, ama hattın öteki ucundan itirazlar başladı: “Ne diyorsun? Daha yüksek sesle konuş! Bana bütün söyleyeceğin bu mu?”

“Bak, yalnız değilim...”

“Nasıl? Kiminlesin?”

“Hayır, dinle, burada, anla işte, öteki kiracıları uyandırıyorum, geç oldu...”

Artık sinirlenmişti? İstediği, açıklamalar değildi, benim bir tepkimi istiyordu, benden yana bir sıcaklık işaretini, bizi ayıran uzaklığı yakıp yok edecek bir şeyleri. Ama benim yanıtlarım sakıngan bir hal almıştı, yakarır gibi, yatıştırır gibi konuşuyordum. “Yo, bak, Claudia, böyle yapma, seni temin ederim, yalvarırım, Claudia, ben...” Polis memurunun odasında ışık yeniden yandı. Ahizeye yapıştırdığım dudaklarımla aşk konuşmam bir cıvıldamaya dönüştü.

Avluda aşçı yamakları bira bidonlarını yuvarlıyorlardı. Bayan Margariti, dairesinin karanlığından, sanki konukları varmış gibi, kısa kahkaha nöbetleriyle kesilen bir konuşmadır tutturdu. Oda komşum, Güneyli ağzıyla sövüp saymaya başladı. Ben, çıplak ayak, koridorun karoları üzerinde duruyordum ve hattın öbür ucundan Claudia’nın tutkulu sesi bana elini uzatıyor, ben de bir şeyler kekeleyerek ona karşılık vermeye çalışıyordum, ama ne zaman aramızda bir köprü kuracak olsak, bir an sonra paramparça oluyor ve gerçekliğin etkisi bütün sevgi sözlerimizi birer birer ezip yalanlıyordu.

O konuşmadan sonra, telefon günün ve gecenin en olmadık saatlerinde çalmaya ve Claudia’nın bakırrengi ve alacalı sesi, bir tuzağa atladığını bilmeyen, bilmediği için de, bir başka sıçrayışla, geldiği gibi, çıkış yolunu bulan ve hiçbir şeyin farkına varmayan bir leoparın aldırışsız sıçrayışıyla, o dar koridorda belirivermeye başladı. Ve acı, aşk, sevinç ve acımasızlık içinde bocalayan ben, bu çirkinlik ve yalnızlık sahnesine, “bir şehriyeli çorba” siparişinin işitildiği *Urbano Rattazzi* hoparlörüne, Bayan Margariti’nin evyesindeki kirli tabaklara Claudia’nın karıştığını görüyor ve artık onun imgesinin de, bu sahnenin damgasını taşıması gerektiğini düşünüyordum. Yo, hayır, Claudia’nın telefondaki sesi hiç değişmeden, hiçbir şey fark etmeden geliyor ve ben her defasında onun yokluğunun boşluğuyla kalıyordum.

Kimi zaman Claudia neşeli, rahat oluyor, gülüyor, benimle alay etmek için birbiriyle ilgisiz şeyler söylüyordu, sonunda ben de onun neşesine katılıyordum, ama o zaman, yaşamın farklı olabileceğini düşünmenin çekiciliğine kapılmış olduğum için, avlu, toz, beni daha da hüzünlendiriyordu. Kimi zaman da Claudia hummalı bir kaygıya kapılmış oluyor ve o zaman bu kaygı, yaşadığım yerin, *Arıtma*’daki yazı işleri

görevimin çehresine ekleniyor ve ben bundan kurtulmayı başaramıyordum. Daha da kaygılı yeni bir telefon beni gece yarısı uyandırsın diye bekleyerek yaşıyordum, oysa sesi bana, önceki akşamın kaygısını hiç hatırlamıyormuş gibi, beklenmedik biçimde farklı, neşeli ya da kayıtsız ulaştığında kendimi özgürleşmiş değil, yolumu şaşırmış, yitirmiş hissediyordum.

“Doğru mu işittim? Taormina’dan mı arıyorsun?”

“Evet, arkadaşlarla buradayım, öyle güzel ki, uçağa atla, hemen gel!”

Claudia hep değişik şehirlerden telefon ediyordu ve her defasında, ister kaygılı bir ruh hali içinde olsun, ister yaşama sevinciyle dolu, bu ruh halini onunla paylaşmam için hemen yanında olmamı istiyordu. Ben her defasında ona yolculuğa çıkmamın niçin kesinlikle imkansız olduğunu en ince ayrıntılarıyla açıklamaya koyuluyor, ama sözümü sürdüremiyordum, çünkü Claudia durup beni dinlemeden sözü çoktan başka konulara getirmiş oluyordu; farkına varmadan kullandığım ve onun itici bulduğu ya da bayıldığı bir ifade yüzünden, çoğunlukla beni paylayan ya da beklenmedik biçimde öven konuşmalardı bunlar.

Tam konuşma süresi dolduğunda ve gündüz çalışan kadın ya da gece nöbetinde çalışan erkek santral memurları, “Kesmek zorundayız,” dediklerinde, Claudia sanki her konuda anlaşmışız gibi ortaya bir, “Öyleyse, ne zaman geliyorsun?” sözü atıveriyor ve ben homurdanarak karşılık veriyordum, böylece son kararı benim ona edeceğim ya da onun bana edeceği başka bir telefona erteleyerek konuşmayı noktalıyorduk. Bu arada Claudia’nın bütün programlarını değiştireceğinden ve acil yola çıkışımı gene, ama yeni ertelemeleri haklı kılacak farklı durumlarda bir daha önereceğinden emindim; gene de, içimde bir tür pişmanlık kalıyor, yola çıkmamın o kadar da olanaksız olmadığını, sözgelimi, gelecek ayki maaşımdan avans alıp bir mazeret uydurarak işten üç dört gün izin isteyebileceğimi düşünüyor, bu kararsızlıklarla kendimi yiyip bitiriyordum.

Bayan Margariti “hiçbir şey duymuyordu. Koridordan geçerken beni telefonun başında görürse, içimde hangi fırtınaların estiğinden habersiz, bir baş işaretiyle beni selamlıyordu. Oda komşum, öyle değildi. Odasından her şeyi duyuyor ve zil sesiyle her irkilmemde polis sezgisini kullanmak zorunda kalıyordu. Neyse ki, hemen hiç evde olmuyordu; onun için, bazı telefon konuşmalarım rahat, umursamaz bile olabiliyordu ve her ne kadar Claudia’nın ruh hali pek fırsat tanımasa da, her sözcüğün bir sıcaklık, bir içtenlik, içsel bir titreşim edindiği bir aşk konuşması atmosferine

girebiliyorduk. Bazen de, Claudia iyimser bir ruh hali içinde oluyor, buna karşılık ben aramıza bir set çekiyor, tek heceli sözlerle, suskun ve kaçak tümcelerle yanıt veriyordum: Kapının arkasında, bir metre uzağımda polis memuru vardı; bir keresinde kapıyı araladı, bıyıklı ve kara suratını gösterip beni süzdü. İtiraf etmeliyim ki, başka zaman olsa üzerimde hiçbir etki bırakmayacak ufak tefek bir adamdı; ama orada, o zavallılar pansiyonunda, gecenin bir yarısı, ikimiz de pijamalı, ilk kez yüz yüze geldiğimizde, kesinlikle birbirimizden nefret ettik: Ben yarım saatlik şehirlerarası aşk telefonları ediyor ya da gelen telefonlara cevap veriyordum, o işinden dönüyordu.

Claudia’nın konuşmalarında sık sık ünlülerin, birlikte olduğu insanların adları geçiyordu. Birincisi, sözünü ettiği kişilerin hiçbirini tanımıyordum; ikincisi, dikkat çekmeye katlanamıyordum. Bu yüzden, Claudia’ya ille de cevap vermem gerektiğinde, adları söylememeye, dolaylı sözler kullanmaya çalışıyordum, o bunun nedenini anlamıyor, öfkeleniyordu. Tam da ortalarda görünmekten hiç hoşlanmadığım için siyasetten hep uzak durmuştum; kaldı ki, şimdi, devletin denetlediği bir kurumda çalışıyordum ve hiçbir parti hakkında hiçbir şey bilmemeyi kural bellemiştim. Claudia, kim bilir aklına ne estiyse, bir akşam bana bazı milletvekillerini sordu. Hemen o anda, polis memuru kapıdayken, şöyle ya da böyle bir karşılık vermem gerekiyordu. “Sözünü ettiğin ilk kişi, elbette, ilki...”

“Kim? Kimden söz ediyorsun?”

“Hani şu, evet, daha şişman olanı, yok, daha ufak tefeği...”

Kısacası, Claudia’yı seviyordum. Ve mutsuzdum. Ama o benim bu mutsuzluğumu nasıl anlayabilirdi? Başlarından bir acı, bir talihsizlik geçtiği için kendilerini en vasat yaşamın tekdüzeliğine mahkûm edenler vardır; ama katlanabileceklerini hissettiklerinden daha büyük bir talih yaşadıkları için bunu yapanlar da vardır.

Yemeklerimi bazı sabit fiyatlı lokantalarda yiyordum. Bu şehirde bu lokantaları hepsi birbiriyle akraba Toskanalı aileler işletirler. Garson kızların hepsi, Altopascio adındaki bir kasabadan gelir, gençlikleri boyunca burada yaşarlar, ama hepsinin aklı Altopascio’dadır ve şehrin kalanıyla karışmazlar; akşamları, gene Altopasciolu olup, burada lokantaların

mutfaklarında ya da oto tamirhanelerinde çalışan, ama kasabalarının dış mahalleleriymiş gibi lokantaların çevresinden ayrılmayan gençlerle çıkarlar ve bu kızlarla bu gençler evlenirler, bazıları Altopascio'ya döner, bazıları burada kalıp akrabalarının ve hemşerilerinin lokantalarında çalışır, bir gün kendi adlarına bir lokanta açabilmek için para biriktirirler.

Bu lokantalarda kimlerin yemek yediği bilinir: Yoldan geçerken uğrayan ve hep değişen kişiler dışında, her zamanki müşteriler, aralarında evde kalmış birkaç kadın memurun da bulunduğu bekar memurlar, birkaç öğrenci ve asker. Bir süre sonra bu müşterilerin hepsi tanışıyor, bir masadan ötekine gevezelik ediyorlardı ve belli bir noktada, başlangıçta birbirlerini tanımayıp sonra her zaman birlikte yeme alışkanlığı edinenler, ortak masalar oluşturuyorlardı.

Toskanalı garson kızlarla da herkes şakalaşıyordu; elbette, iyi niyetli şakalardı bunlar, kızlara erkek arkadaşlarını soruyorlar, onlarla karşılıklı espriler yapıyorlardı, konuşacak başka bir şey kalmadığında da, televizyona el atıyor, son zamanlarda programlarda gördükleri kişilerden hangilerinin sempatik, hangilerinin antipatik olduğundan söz ediyorlardı.

Oysa ben, yemek siparişleri dışında -zaten rejimde olduğum için, hep aynı şeyleri istiyordum: tereyağlı spagetti, haşlama et ve salata- asla bir şey söylemiyordum; adlarını artık ben de öğrenmiş olmakla birlikte, kızları adlarıyla çağırmıyor, içli dışlılık izlenimi uyandırmamak için hep "Hanımefendi" demeyi yeğliyordum. O lokantada tesadüfen bulunuyordum, geçici bir müşteriydim, gerçi kim bilir daha ne kadar süre boyunca oraya her gün gidebilirdim, ama bugün burada, yarın orada olan, geçici birisi gibi hissetmek istiyordum kendimi, yoksa sinirlerim bozuluyordu. Lokantadakileri antipatik bulduğumdan değil, tam tersine: Gerek çalışanlar gerek müşteriler, iyi ve sempatik insanlardı, çevremdeki o konuksever atmosfer de hoşuma gidiyordu, hatta bu atmosfer olmasa, bir şeylerin eksikliğini duyardım, ama katılmadan gözlemeyi yeğliyordum. Öteki müşterilerle konuşmaktan kaçınıyordum, selamlaşmaktan da; çünkü bilindiği gibi, birileriyle tanışmak çok kolaydır, ama sonra bağlayıcı hale gelir: Birisi, "Bu akşam ne yapıyoruz?" der ve böylece hep birlikte televizyon seyredilir ya da sinemaya gidilir ve o akşamdan sonra, seni hiç ilgilendirmeyen bir insanlar topluluğunun bir parçası haline gelirsin ve hakkındaki her şeyi anlatman, başkalarının hakkındaki her şeyi dinlemen gerekir.

Kimsenin olmadığı bir masaya oturmaya çalıyor, sabah ya da akşam gazetesini açıyordum (gazeteyi ofise giderken alıyor, başlıklara bir göz atıyor, ama okumak için lokantaya gelmeyi bekliyordum) ve gazeteye baştan sona göz gezdiriyordum. Gazete, başka yer bulamadığımda ve önceden birisinin oturduğu bir masaya oturmak zorunda kaldığımda da, çok işime yarıyordu; okumaya dalıyordum ve kimse hiçbir şey söylemiyordu bana. Ama her zaman tek başıma oturacağım bir masa bulmaya gayret ediyor ve bu yüzden, yemek saatlerimi elimden geldiğince geciktirmeye çalışıyordum, böylece lokantaya vardığımda, müşterilerin büyük bir bölümü gitmiş oluyordu.

Kırıntılar sorunu vardı. Çoğu zaman, tam o anda müşterinin kalktığı, kırıntılarla dolu bir masaya oturmam gerekiyordu; bu yüzden, garson kız gelip kirli tabakları ve bardakları götürünceye, masa örtüsündeki kalıntıları temizleyip yeni bir örtü koyuncaya kadar masaya bakmaktan çekiniyordum. Kimi zaman bu iş aceleye getiriliyor ve üstteki örtüyle alttaki arasında ekmek kırıntıları kalıyor, bu da canımı sıkıyordu.

En iyisi, sözgelimi öğle yemeği için, garson kızların artık başka müşteri gelmeyeceğini düşünerek masaları iyice temizleyip akşama hazırladıkları saati kollamaktı; sonra, bütün aile -patronlar, garson kızlar, aşçılar, aşçı yamakları- bir sofra kuruyor ve en sonunda yemek yemek için kendileri oturuyorlardı. O anda içeri ben giriyor: “Hay Allah, çok mu geç oldu, bir şeyler yemem mümkün değil mi?” diyordum.

“Lafı mı olur? Buyurun, istediğiniz yere oturun! Lisa, beyefendinin siparişini alıver.”

O temiz, güzel masalardan birine oturuyordum. Bir aşçı mutfağa dönüyordu, ben gazetemi okuyor, sakin sakin yemeğimi yiyor, sofradakilerin gülüp şakalaşmalarına, anlattıkları Altopascio öykülerine kulak veriyordum. Bir servisle öteki arasında çeyrek saat beklemem gerekebiliyordu, çünkü garson kızların hepsi orada oturmuş, yemek yiyor, çene çalıyorlardı, sonunda ben, “Hanımefendi, bir portakal...” demeye karar veriyordum, onlar da, “Derhal! Anna, sen gidiver! Hey, Lisa!” diye karşılık veriyorlardı. Ama böylesi hoşuma gidiyordu ve memnundum.

Yemeğimi yedikten, gazetemi okuduktan sonra, rulo yaptığım gazetem elimde lokantadan çıkıyordum; eve dönüyor, odama çıkıyordum, gazeteyi yatağın üzerine fırlatıp ellerimi yıkıyordum. Bayan Margariti, girdiğim ve

çıktığım anı kolluyordu, çünkü ben dışarı çıkar çıkmaz odama gelip gazeteyi alıyordu. Benden istemeye cesaret edemiyordu; bu yüzden, gazeteyi gizlice götürüyor ve ben dönmeden gene gizlice yatağımın üzerine koyuyordu. Sanki biraz hoppaca bir meraktan utanır gibi utanıyordu; aslında bir tek şey okuyordu: ölüm ilanları.

Bir kez içeri girdiğimde, onu elinde gazeteyle buldum, çok utandı ve kendini mazur gösterme ihtiyacını hissetti: “Şey, arada bir ölüm ilanlarına bakmak için gazetenizi alıyorum, bağışlayın, çünkü kimi zaman, şey, ölenler arasında tanıdıklarım oluyor...”

Bu yemek saatlerini erteleme fikri yüzünden, bazı akşamlar mesela sinemaya gidiyordum, sinemadan kafam biraz sersemlemiş bir halde çıktığımda, saat geç oluyordu ve ışıklı tabelaların çevresine, şehrin boyutlarını silip yok eden bir sonbahar sisinin kesif karanlığı çöküyordu. Saate bakıyor, kendi kendime belki de küçük lokantalarda artık-yiyecek bir şey bulamayacağımı ya da her durumda her zamanki gidiş saatimi geçirdiğimi ve kapanmadan lokantaya yetişemeyeceğimi söylüyordum; o zaman, evimin altındaki *Urbano Rattazzi* birahanesinin tezgahında ayakta bir şeyler atıştırmaya karar veriyordum.

Sokaktan bira salonuna girmek, yalnızca karanlıktan ışığa bir geçiş değildi; dünyanın yoğunluğu değişiyordu: Dışarıda her şey biçimsiz, belirsiz, seyrekti; oysa burası, sağlam biçimler, belirli bir kalınlığı, ağırlığı olan hacimler, parlak renkli yüzeyler, tezgahta dilimledikleri jambonun kırmızısı, garsonların Tirol ceketlerinin yeşili, biranın altınrengi ile doluydu. İçerisi insan kaynıyordu ve yolda yürürken, geçenleri çehreden yoksun birer gölge, kendimi de onlar arasında çehreden yoksun bir gölge olarak görmeye alışmış olan ben, birden bir erkek ve kadın yüzleri ormanını yeniden keşfediyordum, meyveler gibi renkli, her biri ötekilerden farklı ve hepsi de tanımadığım yüzler. Bir an için onların ortasında kendi hayalet görünmezliğimi biraz daha korumayı umuyordum, sonra benim de onlar gibi birisi, aynaların bile sabahtan beri çoktan uzamış olan sakalımın bütün kıllarını yansıtacağı kadar belirli bir görüntü haline geldiğimi fark ediyordum; artık olası hiçbir sığınak kalmıyordu, birahanede yanık bütün sigaralardan tavana yükselen yoğun duman bile, kendi dış çizgileri ve kendi kalınlığı olan başlı başına bir şeydi ve öteki şeylerin özünü değiştirmiyordu.

Her zaman son derece kalabalık olan tezgahta kendime yer açıyor, her masadan yükselen kahkahalar ve sözlerle dolu salona sırtımı dönüyor ve bir

tabure boşalır boşalmaz oturuyordum; önüme dörtgen mukavva bir altlık, bir bira bardağı ve mönüyü koyması için garsonun dikkatini çekmeye çalışıyordum. Gecelerce nöbetini tuttuğum, her saatini, her irkiltisini bildiğim bu *Urbano Rattazzi'de* beni fark etmelerini sağlamakta güçlük çekiyordum ve sesimin içinde yitip gittiği uğultu, her akşam paslı demir parmaklıklardan yukarı yükseldiğini işittiğim uğultu oluyordu.

"Tereyağlı *gnochhi*[36], lütfen," diyordum ve sonunda tezgahtaki garson işitip mikrofona tane tane söylüyordu: "Tereyağlı bir *gnocchi!"* Ve ben bu nağmeli seslenişin mutfaktaki hoparlörden nasıl çıktığını düşünüyordum, aynı anda burada tezgahta ve yukarıda odamda yatağıma uzanmışım gibi geliyordu bana ve yiyip içen neşeli insanlar arasındaki yoğun söz trafiğini, bardakların çınlamasını ve çatal-bıçakların sesini zihnimde küçük parçalara bölüp hafifletmeye çalışıyordum, ta ki bütün akşamlarımı dolduran gürültüyü tanıyıncaya kadar.

Dünyanın bu kesiminin çizgileriyle renkleri arasından, tersinin -yalnızca onun sakini hissediyordum kendimi- çehresini ayırt ediyordum saydam bir biçimde. Ama belki de gerçek ters burasıydı, açık gözlerle dolu, ışıklı bu yerdi; buna karşılık, her açıdan önemli olan yan, gölgede kalanıydı ve *Urbano Rattazzi* birahanesi, karanlıkta şu biçimsiz "Tereyağlı bir *gnocchi!"* sesi, bidonların takırtısı işitilebilsin diye, tabelanın halesi, üzerinde bulanık insan biçimlerinin belirdiği buğulu camların çerçevesi yoldaki sisi delip geçsin diye vardı yalnızca.

Bir sabah Claudia'nın bir telefonuyla uyandım, ama şehirlerarası bir arama değildi: Şehirde, istasyondaymış, henüz gelmiş ve yataklı vagondan inerken, yanında getirdiği birçok valizinden birini kaybettiği için beni arıyormuş.

Ucu ucuna yetişip Claudia'yı gördüm: Bir grup hamalın başında, istasyondan çıkıyordu. Gülümsemesinde birkaç dakika önceki telefon konuşmasında bana yansıttığı heyecandan eser yoktu. Çok güzel ve şık bir kadındı; onu ne zaman yeniden görsem, nasıl olduğunu unuttuğuma şaşıyordum. Şimdi birden bu şehre bayıldığını ve gelip burada yaşama fikrimi takdir ettiğini belirtiyordu. Gök kurşuniydi; Claudia ışığı, yolların renklerini övüyordu.

Büyük bir otelde bir daire tuttu. Benim için lobiye girme, resepsiyon görevlisine başvurma, telefonla geldiğimin bildirilmesi, belboyun peşi sıra asansöre gitme, sürekli bir huzursuzluk ve sıkıntı kaynağıydı. Claudia'nın bazı işleri nedeniyle, ama belki de gerçekten beni görmek için birkaç gün geçirmek üzere buraya gelmiş olması, beni çok duygulandırmıştı, duygulandırmış ve zor bir duruma sokmuştu, çünkü önümde onun yaşam tarzı ile kendi yaşam tarzı arasındaki uçurum açılıyordu.

Gene de, o koşturma içindeki sabah boyunca durumu iyi idare ettim, beni bekleyen olağandışı günleri hesaba katarak, bir ara ofise uğrayıp bir sonraki maaşımdan kesilmek üzere avans almayı bile başardım. Claudia'yı yemeğe götüreceğim yerleri seçme sorunu vardı; lüks restoranları ya da karakteristik yerleri pek az biliyordum. Başlangıç olarak, onu tepeye götürmenin iyi olacağını düşündüm.

Bir taksi tuttum. Şimdi fark ediyordum: O şehirde belli bir rakamın üzerinde maaş alıp da arabası olmayan yoktu (iş arkadaşım Avandero'nun bile vardı), oysa ben arabasızdım, her durumda araba kullanmayı bilmiyordum. Bu benim için asla sorun olmamıştı, ama şimdi Claudia'nın karşısında bundan dolayı utanç duyuyordum. Oysa, Claudia her şeyi doğal buluyor, çünkü "Senin elinde bir araba," diyordu, "kesin bir felaket demektir"; bütün pratik becerilerimi önemsiz bulduğunu ortaya koyuyor -bu çok canımı sıkıyordu- ve bana ilişkin değerlendirmesini başka yeteneklerime dayandırıyordu, ama bu yeteneklerin ne olduğu belli değildi.

Her durumda, bir taksi tuttuk; bana yaşlı bir adamın kullandığı döküntü bir araba denk geldi. Ben çevremde birden canlanıveren bu alakasız, hurdalık şeyler üzerine espri yapmaya çalışıyordum, ama Claudia, sanki bu şeylerin ona dokunması imkansızmış gibi, taksinin çirkinliğinden rahatsızlık duymuyordu ve ben kendimi rahatlamış mı, yoksa her zamankinden çok yazgıma terk edilmiş mi hissetmem gerektiğini bilemiyordum.

Doğu yönünde şehri kuşatan yeşil tepelerin sırtlarından yukarı çıkıyorduk. Altınrengi bir sonbahar ışığı içinde hava açmıştı, kırların renkleri de altınrengine bürünüyordu. O takside Claudia'ya sarıldım; onun bana duyduğu aşka kendimi bırakırsam, belki de yolun iki yanında bulanık görüntüler halinde akıp giden (ona sarılmak için, gözlüğümü çıkarmıştım) o yeşil ve altınrengi yaşam açılırdı önümde.

Kır lokantasına gitmeden önce, yaşlı sürücüye bizi yukarıda manzarayı görebileceğimiz bir noktaya götürmesini söyledim. Arabadan indik. Claudia, başında büyük siyah bir şapkayla, eteğinin kıvrımlarını rüzgarda uçuşturarak kendi çevresinde döndü. Ben bir oraya, bir buraya koşturuyor, ona şurada Alpler'in beyaz doruğunun göğe yükseldiği yeri (bilemediğim dağların adlarını rastgele söylüyordum), burada köyler, yollar ve nehirlerle tepenin iniş çıkışlı, kesintili çizgilerini ve aşağıda titizlikle yan yana dizilmiş küçücük mat ya da ışıltılı pulların oluşturduğu bir ağ şeklindeki şehri gösteriyordum. Bir uçsuz bucaksızlık duygusu kaplamıştı içimi, Claudia'nın şapkası ve' eteğinden ötürü mü, görünümden ötürü mü, bilemiyorum. Sonbahar olmasına rağmen, hava oldukça berrak ve temizdi, ama gene de havayı bir uçtan bir uca çok değişik yoğunluklar kuşatıyordu: Dağların eteklerinde yoğun puslar, nehirlerin üzerinde sis parçaları, rüzgarın değişik şekillerde hareket ettirdiği bulut zincirleri. Alçak duvardan aşağı bakıyorduk, ben kolumu onun beline dolamış, manzaranın bin bir çehresini seyrediyordum; birden bir çözümleme gereksinmesine kapıldım, zaten kendimden memnun değildim, çünkü yerlerin ve doğal olayların adlarını yeterince bilmiyordum; oysa o, duyu izlenimlerini beklenmedik neşeli hareketlere, söze dökmelere, durumumuzla hiç ilgisi olmayan sözlere dönüştürmeye hazırdı. O şeyi tam o anda gördüm. Claudia'nın bileğini tutup sıktım. “Bak! Aşağı bak!”

“Ne?”

“Aşağı! Bak! Hareket ediyor!”

“İyi de, ne? Ne gördün?”

Nasıl anlatmalıydı ona? Sonuçta bu bulut, havanın soğuk katmanlarında nemin yoğunlaşmasına göre gri, mavimsi, beyaz, hatta siyah olan öteki bulut ya da sislerden çok farklı değildi; belirsiz rengi dışında: Daha çok kahverengiye mi, yoksa katranrengine mi çalıyordu, bilemiyorum; daha doğrusu, farklılık, bu rengin kah kenarlarda, kah ortada yoğunlaşıyor gibi görünen gölgesindeydi. Kısacası, ağır olduğu, yerden, alacalı uzayıp giden şehirden iyice kopmadığı için, bulutu bütünüyle kirleten ve yoğunluğunu bile değiştiren -bu açıdan da, öteki bulutlardan farklıydı- pis bir gölgeydi bu: Şehrin üzerinden ağır ağır akıyor, şehrin bir kısmını yavaş yavaş gözden silip bir başka kısmını yeniden açığa çıkarıyor,

ama arkasında hafif kirli çizgileri andıran ve uzayıp giden bir iz bırakıyordu.

“Kirli hava bulutu!” diye bağırdım Claudia’ya. “Şunu görüyor musun? Bir kirli hava bulutu!”

Ama o beni dinlemiyordu, uçtuğunu gördüğü bir şeye, bir kuş sürüsüne kendini kaptırmıştı ve ben orada, duvarın önünde durmuş, beni her an kuşatan buluta, içinde yaşadığım ve içimde yaşayan buluta ilk kez dışarıdan bakıyor ve çevremdeki bütün rengarenk dünya içinde beni bir tek onun ilgilendirdiğini biliyordum.

Akşam Claudia’yı yemeğe *Urbano Rattazzi* birahanesine götürdüm, çünkü sabit fiyatlı lokantalar dışında başka bir yer bilmiyor ve aşırı pahalı bir yere denk gelmekten korkuyordum. *Urbano Rattazzi’den* içeri Claudia gibi bir kadınla girmek, bambaşka bir şeydi: Tirol ceketli garsonların hepsi seferber oldular, bizi güzel bir masaya oturttular, üzerinde spesiyalitelerinin bulunduğu servis masalarını masamıza yanaştırdılar. Ben aldırışsız kavalye pozları takınmaya çalışıyor, ama aynı zamanda avlunun üzerindeki kiralık odada kalan, tezgahta ayaküstü bir şeyler atıştıran müşteri olduğumu fark ettiklerini hissediyordum. Bu ruh hali beni beceriksiz, sıkıcı konulardan konuşan birisi yaptı ve çok geçmeden Claudia bana öfkelendi. Hararetli bir kavgaya tutuştuk; birahanedeki patırtı seslerimizi bastırıyordu, ama yalnızca Claudia’nın her hareketinde yanımızda bitiveren garsonların değil, böylesine gösterişsiz bir adamın yanındaki bu son derece güzel, şık ve otoriter kadını merak eden müşterilerin de bakışları üzerimizdeydi. Ve ben herkesin kavganın aşamalarını izlediğini fark ediyordum; bunun bir nedeni de, Claudia’nın, çevresini saran insanlara karşı kayıtsızlığı içinde, davranışlarını gizlemeye aldırmamasıydı. Bana öyle geliyordu ki, herkes öfkeli Claudia’nın ayağa kalkıp beni orada tek başıma bırakacağı, beni hep olduğum, duvardaki bir nem lekesinden daha fazla dikkat çekmeyen o adsız sansız kişiye döndüreceği anı bekliyordu yalnızca.

Oysa, her zamanki gibi, kavgayı sevgi dolu yumuşak bir uzlaşma izledi; yemeğimizi bitirmiştik ve Claudia oraya yakın bir yerde oturduğumu bildiğinden, “Sana geliyorum.” dedi.

Şu var ki, ben onu *Urbano Rattazzi’ye,* kaldığım yere yakın olduğu için değil, bildiğim o tür tek yer olduğu için götürmüştüm; hatta Claudia’nın dış kapıya bir göz atıp yaşadığım ev hakkında bir fikir edinebileceği düşüncesi

bile kendimi diken üstünde hissetmeme yol açıyor ve her şeyden çok onun dikkatsizliğine bel bağlıyordum.

Oysa, o yukarı çıkmak istedi. Ona odadan söz ederken, her şeyi gülünç bir hale dönüştürmek için yerin sefilliğini abarttım. Ama o, yukarı çıkarken ve terası geçerken, yalnızca övülecek yönleri görüyordu: Binanın eski ve kayda değer mimarisini, eski binaların mimarisindeki işlevselliği. İçeri girdik ve o, “Ne diyorsun sen! Çok güzel bir oda! Daha ne istiyorsun?” dedi.

Ben paltosunu çıkarmasına yardım etmeden önce, hemen lavaboya yöneldim, çünkü her zamanki gibi ellerim kirlenmişti. O buna ihtiyaç duymadı, odada dolaşıp tüyler gibi uçuşan ellerini tozlu mobilyaların arasında gezdirdi.

Odayı çok geçmeden o son derece yabancı nesneler kaplamıştı: Claudia’nın tüllü şapkası, omuzuna attığı tilki kürkü, kadife giysisi, organze eteği, saten ayakkabıları, ipek çorapları; ben her şeyi elbise dolabına, çekmecelere tıkmaya çalışıyordum, çünkü orada dururlarsa, kısa sürede üstleri isli izlerle kaplanacak gibi geliyordu bana.

Şimdi Claudia beyaz teniyle yatağa, vuracak olsak bir toz bulutunun kalkacağı yatağa uzanmıştı ve elini yandaki rafa uzatıp bir kitap aldı. “Dikkat et! Tozlu!” Ama Claudia kitabı açmış, sayfalarını karıştırıyordu, sonra kitabı yere bıraktı. Ben henüz körpe göğsüne, pembe sivri göğüs uçlarına bakıyordum; göğüs uçlarına kitabın sayfalarından toz düşmüş olabileceği derdine kapıldım, ellerimi uzatıp okşamayı andıran, ama aslında oraya düştüğünü sandığım o bir parça tozu silme arzusundan ibaret olan bir hareketle üzerlerinde gezdirmeye başladım.

Oysa Claudia’nın teni pürüzsüz, körpe, eldeğmemişti; ama ben lambanın ışık konisi içinde yavaş yavaş Claudia’nın da üzerine konacak olan bir toz zerrecikleri sağanağının havada süzüldüğünü görünce, öncelikle onu örtme, koruma, o kurtulsun diye bütün tozu kendi üzerime alma arzusuyla üzerine atılıp onu kucakladım.

Claudia şehirden ayrıldıktan Sonra (yanındakilere sırf ona özgü bir ışığı yansıtma yönündeki sarsılmaz kararlılığına rağmen, benimle olmaktan düş kırıklığına uğramış ve sıkılmıştı), iki kat enerjiyle editörlük çalışmama sarıldım, biraz Claudia’nın ziyareti bana epey iş saati kaybettirdiği ve yeni

sayının hazırlanmasında geride kaldığım için, biraz Claudia'yı düşünmemek için, biraz da *Arıtma* dergisinin işlediği konuyu artık başlangıçtaki gibi kendime uzak hissetmediğim için.

Henüz başyazı eksikti, ama bu kez Başkan Corda bana talimat vermemiş, "Siz hallediverin, ama dikkatli olun," demişti. Her zamanki tumturaklı yazılanından birini yazmaya koyuldum, ama yavaş yavaş, bir sözcükten ötekine, kirli hava bulutunu betimlediğimi fark ettim: Onun nasıl şehrin üzerine çöktüğünü gördüğümü; bu bulut içinde yaşamın nasıl sürüp gittiğini; siyah bir tortunun biriktiği çıkıntı ve oyuklarla kaplı eski evlerin cephelerini; keza üzerlerinde, tıpkı memurların yarım gün bile temiz kalmayan gömleklerinin beyaz yakaları gibi, yavaş yavaş belli belirsiz kara gölgelerin yayıldığı düz, tekrenkli, dörtgen yeni evlerin cephelerini. Ve şöyle yazdım: Evet, henüz kirli hava bulutunun dışında yaşayanlar, bulutu bir uçtan bir uca geçen, tam ortasında duran ve üzerlerine en küçük bir duman esintisi ya da kömür tanesi değmeden, değişik ritimleri, başka bir dünyaya özgü güzellikleri bozulmadan dışarı çıkabilenler vardı ve belki de her zaman var olacaktı, ama önemli olan, kirli hava bulutunun dışındakiler değil, içindekilerdi; ancak bulutun en içine dalarak, bu sabahların sisli havasını soluyarak (şimdiden kış, yolları belirsiz bir pus içinde gözden siliyordu), gerçeğin özüne dokunabilir ve belki kendimizi kurtarabilirdik Yazının tamamı, Claudia'ya yönelik bir polemikti; bunun çabucak farkına varıp yazıyı Avandero'ya bile okutmadan yırttım.

Bay Avandero, henüz iyi anlamadığım bir tipti. Bir pazartesi sabahı ofise girdiğimde, onu nasıl buldum dersiniz? Bronzlaşmış! Evet, her zamanki haşlama balık rengi surat yerine, kızılla kahverengi arası bir teni vardı, alnında ve şakaklarında da birkaç güneş yanığı izi.

"Sana ne oldu böyle?" diye sordum. (Son zamanlarda birbirimize sen diye hitap etmeye başlamıştık.)

"Kayağa gittim. Düşen ilk kar. Harika, güzel ve kuru. Sen de gelir misin, pazar günü?"

O günden sonra, Avandero bana kayak tutkusu sırrını açtı. Sırrını açtı, dedim, çünkü benimle kayaktan konuşurken, teknik bir becerinin, hareketlerdeki şaşmaz geometrik kesinliğin, işlevsel bir gerecin, bembeyaz bir sayfaya dönüşmüş bir manzaranın ötesinde bir şey anlatıyordu; o, bu kusursuz ve kurallara bağlı memur, anlattıklarının içine, işine karşı gizli bir çekişmeyi katıyor, bunu sanki üstünlüğünü gösteren küçük kahkahalar ve

küçük hınzır değinilerle açığa vuruyordu: “Doğrusu, arıtma diye buna derim ben! Alın, kirli hava bulutunuz sizin olsun!” diyor, hemen ardından: “Şaka olsun diye söylüyorum,” diyerek sözünü düzeltiyordu. Ama onun gibi son derece sadık birisinin bile, Kurum’a ve Başkan Corda’nın fikirlerine hiç de inanmadığını anlamıştım.

Bir cumartesi günü öğleden sonra Avandero’ya rastladım, tepeden tırnağa kayak takımlarını kuşanmış, başına karatavuk gagasını andıran siperlikli bir bere geçirmişti; şimdiden kalabalık bir kadın-erkek kayakçılar grubunun saldırısına uğramış olan bir otobüse doğru gidiyordu. Her zamanki yetingen havasıyla beni selamladı: “Şehirde mi kalıyorsun?”

“Ben mi? Evet. Gitmek neye yarar? Ertesi akşam aynı tas aynı hamam buradasın.”

Beresinin karatavuk gagasını andıran siperliği altında kaşlarını çattı: “Cumartesi ve pazar uzaklaşmadıktan sonra, neye yarar şehir?” dedi ve bir koşu otobüse döndü, çünkü kayakları otobüsün üstüne yerleştirmenin yeni bir yolunu önermek istiyordu.

Sırf pazar günü şehirden uzaklaşabilmek uğruna hafta boyunca tekdüze işlerde köle gibi çalışan yüzlerce, binlerce kişi için olduğu gibi, Avandero için de şehir yitik bir dünyaydı, ondan birkaç saat çıkıp sonra ona dönmenin araçlarını üreten bir değirmen taşıydı. Kayak mevsimi geçince, Avandero için kır gezintileri, alabalık avları, sonra deniz, yazları dağ gezileri, fotoğraf makinesiyle yürüyüşler dönemi başlıyordu. Onunla birlikte oldukça, yıl yıl yeniden kurmaya başladığım yaşamöyküsü, taşıt araçlarının öyküsüydü: Önce bir mobilet, sonra bir skuter, daha sonra bir motosiklet, şimdi de araba. Gelecek yıllarda neler olacağı da belirlenmişti: Giderek daha rahat ve daha hızlı otomobiller.

Arıtma’nın yeni sayısının baskıya girmesi gerekiyordu, ama Başkan Corda henüz taslakları görmemişti. O gün SMŞAAK’ta onu bekliyordum, ama gelmedi, ancak akşama doğru telefon edip Wafd’daki ofisine gelmemi ve taslakları oraya getirmemi söyledi, çünkü onun yerinden kıpırdaması olanaksızmış. Hatta şoförüyle arabasını gönderip beni aldıracaktı.

Wafd, Corda’nın yönetim kurulu başkanı olduğu bir fabrikaydı. Dev otomobil beni -arabanın bir köşesine büzülmüştüm, elimde dizlerimin üstünde tuttuğum taslak dosyası vardı- varoşların bilmediğim

mahallelerinden geçirdi, sağır bir duvarın yanından geçti, geniş bir bahçe kapısından bekçilerin selamlarıyla içeri girdi ve beni yönetime giden merdivenin başında indirdi.

Başkan Corda, ofisindeki yazı masasının başında oturuyordu, çevresini bir grup yönetici sarmıştı, bazı hesapları ya da masadan taşan kocaman kağıt tabakalar üzerindeki üretim planlarını inceliyordu. “Bana bir dakika izin verin,” dedi bana, “hemen sizinle meşgul olacağım.”

Ben Başkan’ın arkasındaki camla kaplı duvara bakıyordum: Fabrika kompleksine bakan çok geniş bir pencereydi bu. Sisli akşamda birkaç gölge yükseliyordu; önde, yukarı büyük kovalarla, sanırım demir tozu taşıyan zincirli bir yük asansörü - göze çarpıyordu. Sıralı demir kaplarının sürekli sıçrayışlarla ve maden yığınının dış çizgilerini biraz bozar gibi görünen hafif bir dalgalanmayla yukarı çıktığı görülüyordu ve oradan havaya yoğun bir toz bulutu yükselip Başkan’ın çalışma odasındaki camın üzerine konuyormuş gibi geliyordu bana.

Tam o anda Başkan ışığı yakmalarını istedi; birden dışarısının karanlığına karşı, pencere camı, belli ki demir tozundan oluşmuş, bir galaksinin toz bulutu gibi ışıltılı, incecik bir zümrütle kaplı beliriverdi. Dışarıdaki gölgelerin biçimi bozuldu; dipteki fabrika bacalarının biçimleri daha net görünür oldu: Her birinin üstünde kırmızı bir duman bulutu vardı ve bu alevlerin üstünde, onlarla belirgin bir karşıtlık oluşturan mürekkep siyahı bir çizgi, bütün göğü kuşatıyor; çizginin içinde akkor beneklerin dönerek havaya yükseldiği görülebiliyordu.

Şimdi Corda’yla birlikte *Arıtma*’nın taslaklarını gözden geçiriyorduk; SMŞAAK başkanlığına özgü farklı heyecanların ve zihinsel dürtülerin havasına hemen girmiş, benimle ve Wafd yöneticileriyle derginin yazılarını tartışıyordu. Ve Kurum’un ofislerinde, Corda’nın karşısında birçok kez memurların doğal muhalif tutumunu takınarak içini dökmüş, zihnen kirli hava bulutunun yanında yer aldığımı, onun düşman saflarına sızmış gizli ajanı olduğumu dile getirmiş olan ben, şimdi oyunumun ne kadar anlamsız olduğunu anlıyordum; çünkü kirli hava bulutunun patronu Başkan Corda’ydı, bu bulutu aralıksız olarak şehrin üzerine estiren oydu ve SMŞAAK, kirli hava bulutunun yarattığı bir şeydi, onu üretmek için çalışanlara, yalnızca kirli havadan ibaret olmayan bir yaşam umudu verme, ama aynı zamanda onun gücünü yüceltme gereksinmesinden doğmuştu.

Derginin son sayısından memnun kalan Corda, matbaaya kadar bana eşlik etmek istedi. Yoğun sisin olduğu bir akşamdı. Tek tük birkaç ışık dışında hiçbir şey görülmediği için, sürücü ağır ağır gidiyordu. Genel iyimserlik hallerinden birine kapılmış olan Başkan, geleceğin şehrinin ana hatlarını çiziyordu: Parkları olan mahalleler, çiçek tarhlarının ve küçük havuzların çevrelediği fabrikalar, havayı fabrika bacalarının dumanından arındıran füze tesisleri. Ve camların ötesindeki, dışarıdaki boşluğa işaret ediyordu, sanki hayal ettiği şeyler çoktan oradaymış gibi; ben, becerikli iş adamıyla geleceği gören kişinin onda nasıl bir arada var olduklarını ve birbirlerine gereksinme duyduklarını keşfederek onu dinliyordum, korkarak mı, hayranlık duyarak mı, bilemiyorum.

Belli bir noktada, oturduğum yeri tanır gibi oldum. “Durun, burada durun, geldim,” dedim sürücüye. İyi akşamlar diledim, teşekkür ettim, arabadan indim. Araba hareket ettiğinde, yanıldığımı fark ettim. Bilmediğim bir mahallede inmiştim ve çevremde sisten hiçbir şey görülmüyordu.

Lokantada, gazeteme sığınarak, yemeklerimi tek başıma yemeye devam ediyordum. Aynı şekilde davranan bir başka müşterinin daha olduğunu fark ettim. Bazen başka boş yer olmadığında, aynı masaya düşüyor ve gazetelerimizi açıp karşılıklı oturuyorduk. Farklı gazeteler okuyorduk: Benimki, herkesin okuduğu, şehrin en önemli gazetesiydi; elbette, başkalarından farklı bir gazete okuyarak, kendimi değişik birisiymişim gibi, hatta (masayı paylaştığım kişinin gazetesini okusam) uç siyasal görüşleri olan birisiymişim gibi göstermem için hiçbir neden yoktu. Siyasal görüşler ve partilerden her zaman uzak durdum, ama orada lokanta masasında, bazı akşamlar, gazeteyi masaya koyduğumda, karşımdaki kişi gazeteye uzanıp: “Alabilir miyim?” diyor; bana kendi gazetesini sunuyordu: “Şayet bunu okumak isterseniz...”

Böylece onun gazetesine bir göz atıyordum; deyim yerindeyse, biraz benimkinin tersiydi, sadece karşıt görüşleri savunduğu için değil, aynı zamanda öteki gazete açısından varlığı bile söz konusu olmayan şeylerle ilgilendiği için: İşten çıkarılan işçiler, ellerini makineye kaptıran makinistler (gazete bu kişilerin resimlerini de yayınlıyordu), aile yardımı rakamlarını gösteren çizelgeler, vb. Ama en önemlisi, öteki gazete ne kadar

parlak üsluplu yazılara yer vermeye ve güzel kızların boşanmaları gibi eğlendirici, sudan olaylarla okurun dikkatini çekmeye çalışıyorsa; bu gazete, o kadar hep aynı, birbirinin tekrarı, tekdüze ifadelerle, olayların olumsuz yönünü ortaya koyan başlıklarla çıkıyordu. Gazetenin basılma tarzı da aynıydı; harfleri gri, sık, tekdüzeydi. Bunun üzerine, şöyle düşündüm: "İşte, bundan hoşlandım."

Bu izlenimimi masayı paylaştığım kişiye söylemeye çalıştım, elbette tek tek haberleri ve görüşleri yorumlamaktan uzak durarak (o çoktan bana Asya'dan belli bir haber hakkında ne düşündüğümü sormaya başlamıştı) ve aynı zamanda yargımın olumsuz yönünü yumuşatmaya çalışarak; çünkü kendisiyle ilgili eleştirileri kabul etmeyen bir tipmiş gibi geliyordu bana ve benim herhangi bir tartışmaya girmeye hiç mi hiç niyetim yoktu.

Oysa o, kendi düşüncelerine dalmış gibi görünüyordu, bu yüzden, gazete hakkında övgü dolu sözlerim gereksiz ya da yersiz görünüyor olsa gerekti. "Biliyor musunuz?" dedi, "henüz olması gerektiği gibi bir gazete değil. Benim olmasını istediğim gibi değil."

Kısa boylu, ama yapılıydı; esmer, kıvırcık saçlarını büyük bir özenle taramıştı; yanakları pembe, solgun yüzü, henüz çocuk yüzüydü; ince ve düzenli yüz hatları, uzun siyah kirpikleri, ağırbaşlı, neredeyse kibirli bir havası vardı. Biraz özenti bir titizlikle giyinmişti. "Hâlâ çok genel bir yaklaşımı, kesin ayrıntılar konusunda pek çok noksanı var," diye sözünü sürdürdü, "özellikle de, *bizi* ilgilendiren konularda. Hâlâ fazlasıyla ötekilere benzeyen bir gazete. Benim dediğim gibi bir gazetenin büyük bölümü okurlarca oluşturulmalı; üretim dünyasında olup biten her şey hakkında bilimsel açıdan kesin bilgiler vermeye çalışmalıdır."

"Siz bir fabrikada teknisyen misiniz?" diye sordum.

"Vasıflı işçiyim."

Tanıştık. Adı Omar Basaluzzi'ymiş. SMŞAAK'ta çalıştığımı öğrenince çok ilgilendi ve bir raporunda kullanacağı veriler hakkında sorular sordu. Ona birkaç yayının adını verdim (kaldı ki, bunlar herkesin ulaşabileceği yayınlardı; her ihtimale karşı, ona da hafif bir gülümsemeyle belirttiğim gibi, herhangi bir meslek sırrını açığa vuruyor değildim) ve o, cebinden bir not defteri çıkarıp sanki bir kaynakça kartı dolduruyormuş gibi özenle not aldı.

"Ben, istatistik araştırmalarıyla uğraşıyorum," dedi, "şirketimizin çok geri olduğu bir alan." Dışarı çıkmak için paltolarımızı giydik Basaluzzi'nin

üzerinde şık kesimli, spor bir pardösü ve su geçirmez bez bir bere vardı. “Çok geri,” diye sözünü sürdürdü, “oysa, bana kalırsa, temel bir alan bu... “

“Bu araştırmalara ayıracak vakit kalıyor mu işinizden?” diye sordum.

“Bakın,” dedi (hep biraz ukalaca, kürsüden konuşurcasına karşılık veriyordu), “tamamen bir yöntem sorunu bu. Ben günde sekiz saat fabrikada çalışırım, sonra her akşam mutlaka bir toplantı olur, pazar günleri de. Ama işi örgütlemeyi bilmek gerekir. Çalışma grupları oluşturdum, şirketimizdeki gençler arasından...”

“Çok mu sayıları sizin gibi olanların?”

“Az. Giderek azalıyor. Birer birer başlarından savıyorlar bizi.” Gazeteyi işaret ederek, “Çok geçmez, bir gün burada fotoğrafımı, altında da ‘misilleme olarak bir işçi daha işten çıkarıldı’ yazısını okursunuz,” dedi.

Gecenin soğuğunda yürüyorduk; ben yakasını kaldırdığım paltomun içine büzülmüştüm; Omar Basaiuzzi sakin sakin yürüyor, ince dudaklarından çıkan küçük bir soluk buğusuyla, başı dik, konuşuyor, arada bir konuşmasındaki bir noktanın altını çizmek için elini cebinden çıkarıyor, sanki o nokta yeterince aydınlığa kavuşturulmazsa yola devam edemezmiş gibi duruyordu.

Ben artık söylediği şeyleri takip etmiyordum; Omar Basaiuzzi gibilerinin, çevrede var olan bütün dumanlı grilikten kaçmaya değil, onu ahlaki bir değere, içsel bir norma dönüştürmeye çalıştığını düşünüyordum.

“Kirli hava bulutu...” dedim.

“Kirli hava bulutu mu? Evet, Cordâ’nın çağdaş sanayici olmak istediğini biliyorum... Atmosferi arındırmak istediğini... Gidip işçilerine anlatsın bunu! Herhalde havayı arındıracak kişi o olmayacak... Toplumsal yapı meselesi bu... Onu değiştirmeyi başarırsak, kirli hava bulutu sorununu da çözeriz. Biz, onlar değil.”

Şehirdeki farklı şirketlerin sendika temsilcilerinin bir toplantısına onunla birlikte gitmemi önerdi. Dumanlı bir salonun dibine oturdum. Omar Basaiuzzi, hepsi kendisinden yaşlı başka kişilerle birlikte başkanlık masasına oturdu. Salon ısıtılmamıştı; herkes paltolu ve şapkalıydı.

Konuşması gerekenler birer birer ayağa kalkıyor ve masanın yanındaki yerlerini alıyorlardı; hepsinin dinleyici kitlesine hitap etme tarzı aynıydı: Yansız, sade bir üslup; konuşmaya başlarken ve öne sürülen savları sonuca bağlarken kullanılan kalıp sözler - bunlar, herkes kullandığına göre, onlara özgü bir kuralın parçası olsa gerekti. Dinleyiciler arasındaki bazı

mırıldanmalardan, aykırı bir söz söylenmiş olduğunu fark ediyordum, ama hep daha önce söylenenleri onaylayarak başlayan üstü kapalı polemiklerdi bunlar. Konuşanlardan birçoğunun Omar Basaluzzi'yle bir alıp veremediği varmış gibi geliyordu bana; genç adam, başkanlık masasına hafif yana kaykılarak oturmuş, cebinden işlenmiş deriden bir tütün torbasıyla kısa bir İngiliz piposu çıkarmıştı, pipoyu küçük ellerinin ağır hareketleriyle doldurdu, yarı kapalı gözlerle, bir dirseği masaya, yanağı eline dayalı, dikkatle tüttürmeye başladı.

Salon dumanla dolmuştu. Birisi yukarıdaki küçük pencereyi bir süre açmayı önerdi. Soğuk bir esinti havayı ‘değiştirdi, ama çok geçmeden dışarıdan içeriye sis girmeye başladı ve salonun bir ucundan ötekine neredeyse göz gözü görmez oldu. Ben oturduğum yerden, soğukta kıpırtısız duran, kimisi kalkık yakalı sırtlardan oluşmuş o kalabalığı, başkanlık masasındaki paltolu kişiler topluluğunu ve ayakta konuşmakta olan ayı gibi şişman birisini süzüyordum: Artık hepsini, sözlerini ve inatçılıklarını da, o sis kuşatmış, kaplamıştı.

Claudia, şubat ayında döndü. Öğle yemeği için parkın sonunda, nehir kıyısındaki lüks bir restorana gittik. Camlardan dışarıdaki kıyıya ve ağaçlara bakıyorduk: Havanın rengiyle, geçmişe özgü şık bir tablo oluşturuyorlardı.

Claudia'yla anlaşamıyorduk. Güzellik konusunu tartışıyorduk. Claudia: “İnsanlar güzellik duygusunu yitirdiler,” diyordu.

Ben, “Güzelliği sürekli olarak icat etmek gerekir,” diyordum.

“Güzellik, her zaman güzelliktir, ebedidir.”

“Güzellik, her zaman bir çatışmadan doğar.”

“Evet, Yunanlar!”

“Nasıl, Yunanlar mı?”

“Uygarlıktır, güzellik!”

“Demek ki..,”‘ ‘

“Öyleyse.,”

Böyle böyle ertesi güne kadar devam edebilirdik

“Bu park, bu nehir...”

(“Bu park, bu nehir,” diye düşünüyordum ben, “ancak yaşamın kıyısında durabilir, kalan şeyler için bir avuntu kaynağı olabilir bize; eski bir güzellik, yeni bir çirkinliğe karşı hiçbir şey yapamaz.”)

“Bu yılanbalığı!..”

Restoran salonunun ortasında cam bir kutu, bir akvaryum vardı ve içinde kocaman yılanbalıkları yüzüyordu. “Bak!”

Bir grup müşteri yaklaşıyordu, önemli kişiler, ağzının tadını bilen varlıklı bir aile: anne, baba, yetişkin kızları, ergenlik çağındaki oğulları. Yanlarında, frak ve kolalı beyaz bir gömlek giymiş, iriyarı, dev gibi şef garson vardı; çocukların kelebek yakalamak için kullandıkları ağı andıran bir ağın sapını tutuyordu. Aile, ciddi, dikkatli, yılanbalıklarına bakıyordu; belli bir noktada, anne elini kaldırıp bir yılanbalığını işaret etti. Şef garson ağı akvaryuma daldırdı, hızlı bir hareketle balığı yakalayıp sudan çıkardı. Yılanbalığı, ağın içinde kımıl kımıl oynayarak çırpınıyordu. Şef garson, can çekişen balığın bulunduğu ağı bir mızrak gibi önünde tutarak mutfağa doğru yollandı. Aile, bakışıyla garsonu takip etti, sonra balığın pişmiş olarak dönmesini beklemek üzere masaya oturdu.

“Acımasızlık...”

“Uygarlık...”

“Her şey acımasız...”

Taksi çağırmak yerine, yürüyerek çıktık. Çimenleri, ağaç gövdelerini, nehirden yükselen yoğun, nemli örtü kaplamıştı, burada hâlâ bir doğa olgusuydu bu. Claudia, geniş yakalı kürküne, manşonuna, kalpağına sığınmış yürüyordu. Tablonun bir parçasını oluşturan iki âşık gölgesiydik.

“Güzellik...”

“Senin güzelliğin...”

“Neye yarar? Zaten...”

“Güzellik ebedidir,” dedim ben.

“Hah, daha önce benim söylediğimi mi söylüyorsun?”

“Hayır, tam tersini... “

“Seninle asla tartışılmaz,” dedi Claudia.

Yolda tek başına yürümek istiyormuş gibi benden koptu. Bir sis katmanı tam yerin üstünde koşuyor; kürklü siluet, sanki yere değmiyormuş gibi yürüyordu.

Akşam Claudia’yı oteline kadar götürdüm, lobi smokinli beyler ve dekolte giyimli hanımlarla doluydu. Karnaval zamanıydı, otelin salonunda bir hayır balosu düzenleniyordu.

“Ne güzel! Bana eşlik eder misin? Gidip gece giysimi giyeyim!”

Ben baloluk bir tip olmadığım için kendimi huzursuz hissediyordum. “Ama davetiyemiz yok... Benim üzerimde kahveren... “

“Benim için davetiyeye gerek yok... Sen de, benim kavalyemsin... “

Üstünü değiştirmek için yukarı koştu. Ben nerede duracağımı bilemiyordum. Bulunduğum yer, ilk gece giysilerini giymiş kızlarla doluydu, salona girmeden önce yüzlerine pudra sürüyor ve heyecanlı fısıltılarla konuşuyorlardı. Bir köşede duruyor, kendimi oraya bir paket teslim etmek için gelmiş bir tezgâhtar gibi düşünmeye çalışıyordum.

Asansörün kapısı açıldı. Claudia bol dökümlü bir etek, pembe göğsünün üzerinde inci bir kolye ve pırlantalı küçük bir maskeyle çıktı. Artık tezgâhtar rolünü oynayamazdım. Yanına gittim.

İçeri girdik. Bütün gözler Claudia’nın üzerindeydi. Takacak bir balo maskesi buldum, gülünç bir burnu olan bir maskeydi. Dans etmeye koyulduk Claudia kendi çevresinde döndüğünde, öteki çiftler onu görebilmek için yanımızdan çekiliyorlardı; oysa ben, son derece kötü dans ettiğim için, kalabalığın ortasında kalmak istiyordum, bir tür saklambaç oyunuydu bu. Claudia, hiç de neşeli olmadığımı, eğlenmeyi bilmediğimi belirtti.

Dans sona ermiş, masamıza ulaşmak için ayaktaki bir grup beyefendinin önünden geçiyorduk. “Oh!” Başkan Corda’yla yüz yüze geldim. Frak giymişti, başında turuncu bir kâğıt şapka vardı. Durup onu selamlamam gerekti. “Demek, siz, ha! Herhalde odur diye düşündüm, ama emin olamamıştım,” diyor, ama Claudia’ya bakıyordu ve ben, “her zamanki halinizle, üzerinizde işe giydiğiniz ceketinizle, sizi asla böyle bir kadınla görmeyi beklemezdim,” demek istediğini anlıyordum.

İkisini tanıştırmak zorunda kaldım; Corda, Claudia’nın elini öptü, onu yanındaki öteki yaşlı beylere takdim etti. Hep dalgın ve üstün Claudia söylenen adları dinlemiyordu (oysa ben kendi kendime: “Hay Allah! Adamın kim olduğunu bir düşün!” diyordum, çünkü hepsi, ileri gelen sanayicilerdi). Sonra Corda beni takdim etti: “Kendisi, bizim derginin, biliyorsunuz, *Arıtma*’nın yazı işleri müdürüdür, hani şu benim yönettiğim dergi...” Hepsinin Claudia karşısında biraz çekindiğini anladım, budalaca şeyler söylüyorlardı. Bunun üzerine, kendimi daha az çekingen hissettim.

Anladım ki, bir şeyler olmak üzereydi, yani Corda, Claudia’yı dansa kaldırmak için zor bekliyordu. “Peki, öyleyse, evet, görüşmek üzere...”

dedim, uzun uzun iyi akşamlar diledim ve Claudia'yı yeniden dans pistine götürdüm. Claudia: "Bana baksana, bu dans nasıl edilir bilmiyorsun galiba, müziği duymuyor musun?"

Benim tek hissettiğim, Claudia'nın yanında belirmekle, onların da tam anlayamadıkları bir biçimde, eğlencelerini bozduğumdu ve balodan elde edebileceğim tek tatmindi bu. *"Ça ça ça..."* diye mırıldanıyor, aslında hiç bilmediğim adımlarla dans eder gibi yapıyor, kendi başına hareket edebilsin diye Claudia'nın elini çok hafifçe tutuyordum.

Karnaval zamanıydı; ben ne diye eğlenmeyecekmişim? Borazanlar bangır bangır ötüyor, yere eğik püskülleri birbirine karışıyordu; avuç dolusu konfeti, sıva kırıntıları gibi frakların sırtlarına ve çıplak kadınların omuzlarına dökülüyor, dekolte giysilerin ve yakaların kenarından içeri süzülüyor, yerde yumuşak yumaklar halinde yığılıyor, dans edenler bunları ayaklarıyla itiyorlardı; avizelerden yere çıplak tel demetlerini ya da genel bir yıkımda çöken duvarlar arasında açıkta kalmış sallanan kabloları andıran serpantinler uzanıyordu.

"Siz çirkin dünyayı olduğu gibi kabul edebiliyorsunuz, çünkü onu yok etmeniz gerektiğini biliyorsunuz," dedim Omar Basaluzzi'ye. Biraz da onu tahrik etmek için böyle konuşuyordum, yoksa sohbetin tadı çıkmıyordu.

"Bir dakika," dedi Omar, dudağına götürmek üzere olduğu kahve fincanını bırakarak, "biz hiç de 'durum ne kadar kötüye giderse, o kadar iyi olur' demiyoruz. Biz, olanı daha iyi hale getirmek için buradayız... Ne reformculuk, ne aşırıcılık. Biz... "

Ben kendi düşüncelerimin izini sürüyordum, o kendi düşüncelerinin. Claudia'yla son kez parka gidişimizden beri, bu külrengi düzene bir anlam verecek, yitirmekte olduğumuz bütün güzellikleri kurtarıp bize geri kazandıracak yeni bir dünya imgesi arıyordum. Yeni bir dünya çehresi.

İşçi, siyah bir deri çantanın fermuarını açtı, içinden resimli bir dergi çıkardı. "Görüyor musunuz?" Bir dizi fotoğraf vardı. Asyalı bir halk, başlarında kürk bereler, ayaklarında çizmelerle bir nehirde neşeyle balık avına gidiyordu. Bir başka fotoğrafta, aynı insanlar okula gidiyordu: Bir öğretmen, bir çarşafın üzerinde anlaşılmaz bir alfabenin harflerini gösteriyordu. Bir başka resimde, bir şenlik vardı ve herkes başına ejderha maskesi geçirmişti, ortada, ejderhaların arasında; üzerinde bir adamın

portresi bulunan bir traktör öne doğru ilerliyordu. Son olarak, gene kürk bereli iki adam bir tornayı işletiyorlardı.

“Görüyor musunuz? İşte bu,” dedi, “dünyanın öteki çehresi.”

Basaluzzi’ye baktım. “Sizin kürk bereleriniz yok, mersinbalığı avlamaya çıkmıyorsunuz, ejderhalarla oynamıyorsunuz.”

“Yani?”

“Yani, onlara benzer hiçbir yanınız yok, bunun dışında,” diyerek tornayı gösterdim, “o sizde zaten var.”

Basaluzzi: “Yo, yo, oradaki gibi olacak, çünkü bilinç değişecek, onlardaki gibi bizde de, dışımızdan önce içimiz yenilenecek...” diyor ve derginin sayfalarını çevirmeye devam ediyordu. Bir başka sayfada, maden eritme ocaklarının ve alınlarında gözlükleri, mağrur yüzleriyle işçilerin fotoğrafları vardı. “Doğrusu, o zaman da sorunlar olacak, sanmayalım ki, bir günden ötekine...” dedi. “Epey bir süre zor olacak üretim... Ama önemli bir adım atmış olacağız... Mesela, şimdiki gibi şeyler olmayacak artık...” diye ekleyerek, gene hep söz ettiği şeylerden, her gün aklında evirip çevirdiği sorunlardan söz etmeye koyuldu.

Basaluzzi için o günün gelip gelmemesinin sanıldığı kadar önemli olmadığını fark ediyordum, çünkü onun için önemli olan, kendi yaşam çizgisiydi, bu çizginin değişmemesi gerekiyordu.

“Sorunlar her zaman olacak, elbette... Cennet olmayacak yaşadığımız yer... Tıpkı bizim aziz falan olmadığımız gibi...”

Azizler, cennetin var olmadığını bilseler, yaşamlarını değiştirirler miydi?

“Geçen hafta beni işten çıkardılar,” dedi Omar Basaluzzi.

“Peki, şimdi ne yapacaksınız?”

“Sendikada birtakım işlerle uğraşıyorum. Bu sonbahar yer boşalırsa, idari bir göreve geçebilirim.”

Wafd’a gidiyordu, orada sabah şiddetli gösteriler olmuştu. “Benimle gelir misiniz?”

“Şey, orada beni görmelerini istemem, nedenini anlarsınız.”

“Beni görmelerini de istemem. Yoldaşlarımın başını derde sokmuş olurum. Yakındaki bir kahvede oturacağız.”

Onunla gittim. Küçük bir kahvenin camlarından, vardiya işçilerinin bisikletlerini yürüterek dış kapıdan çıktıklarını ya da şimdiden uyku akan

yüzlerle tramvaylara doluştuklarını görüyorduk. Elbette önceden haber verilmiş birileri, kahveye girip hemen Omar'ın yanına geliyordu; böylece küçük bir grup oluştu ve aralarında konuşmaya başladılar.

Ben bu kişilerin sorunlarından hiçbir şey anlamıyordum ve kalabalıklar halinde fabrika kapısından çıkan, belli ki aileleri ve pazar günü dışında hiçbir şey düşünmeyen sayısız insanın çehresi ile burada Omar'la oturanlar, yani inatçılar, ödün vermezler arasındaki farkın ne olduğunu incelemeye koyulmuştum. Onları birbirinden ayırt edecek hiçbir işaret göremiyordum: Aynı yaşamın çocukları olan aynı yaşlı ya da erken olgunlaşmış yüzler; fark, içlerindeydi.

Sonra, sonuçta kimin "Gün gelecek..." düşüncesinde olduğunu ve kimin tıpkı Omar gibi o günün gelip gelmemesini umursamadığını ayırt edip edemeyeceğimi görmek için bu kişilerin yüzlerini ve sözlerini inceliyordum. Ve onları bu yolla birbirinden ayırt etmenin olanaksız olduğunu gördüm, çünkü belki de hepsi, sabırsızlıkları ve üstünkörü konuşmaları yüzünden birinci gruptanmış gibi görünen birkaç kişi bile, ikinci gruptandı.

Sonra artık neye bakacağımı bilemediğim için göğe baktım. Baharın ilk günlerinden biriydi ve şehrin eteklerindeki evlerin üstünde gök pırıl pırıl, mavi, berraktı, ama iyice baktığımda, gökte bir tür gölge görüyordum, sararmış eski bir fotoğrafın üzerindeki gibi, bir spektroskop merceğinden görülen işaretler gibi bir leke. Güzel bahar mevsimi bile göğü temizlemeyecekti.

Omar Basaluzzi, kalın çerçeveli bir güneş gözlüğü takmış, o adamların ortasında, kılı kırk yaran, işini bilir, mağrur kişi edasıyla, biraz genizden konuşmaya devam ediyordu.

Arıtma'da, atom radyasyonuna bağlı hava kirliliği üzerine yabancı bir gazeteden aldığım bir haberi yayımladım. Küçük puntoyla dizilmişti ve Başkan Corda taslakları incelerken bu haberi fark etmemişti, ama basılı dergide okuyunca, beni yanına çağırttı.

"Olacak iş değil, her şeyin peşinden koşmak zorundayım, yüz göz gerekir insana!" dedi. "Buradaki haberi yayımlamak nereden aklınıza geldi? Kurum'umuz bu tür şeylerle uğraşmıyor. Yok, bir de uğraşsaydı! Kaldı ki,

bana hiçbir şey söylemediniz! Böyle hassas bir konuda! Şimdi, işi gücü bırakıp propaganda yaptığımızı söyleyecekler!”

Kendimi haklı çıkarmak için birkaç şey söyledim: “Biliyorsunuz, hava kirliliği söz konusu olduğundan, bağışlayın, düşünmüştüm ki...”

Tam yanından ayrılmıştım ki, Corda beni yeniden çağırdı. “İyi de, siz, gerçekten bu radyoaktivite tehlikesine inanıyor musunuz? Yani, bu kadar ciddi bir şey olduğuna...”

Bir bilim kongresinin bazı verilerinden haberim vardı, ona bunları aktardım. Corda beni dinliyor, başıyla söylediklerimi onaylıyordu, ama canı sıkkındı.

“İşe bakın, ne korkunç bir zamanda yaşamak zorundayız, sevgili dostum!” diye köpürdü belli bir noktada, şimdi yakından bildiğim Corda oluvermişti. “Riski göze almak zorundayız, sevgili dostum, dönüp arkamıza bakmadan, çünkü ölüm kalım meselesi bu, sevgili dostum, ölüm kalım meselesi!”

Birkaç dakika boyunca başı eğik durdu. “Biz, kendi alanımızda,” diye söze girdi yeniden, “abartmak istemiyorum ama, üzerimize düşeni yapıyoruz, katkımızı veriyoruz, durumla başa çıkabilecek güçteyiz.”

“Orası kesin, Sayın Başkan. Bundan eminim, Sayın Başkan.” Biraz şaşkın, biraz ikiyüzlü, birbirimize baktık Şimdi kirli hava bulutu, göğe ağan atom bulutu karşısında, küçülüvermiş, bir bulutçuk, bir saçak bulut oluvermiş gibiydi.

Birkaç genel ve onaylayıcı sözden sonra Başkan Corda’nın yanından ayrıldım, bu kez de savaşının buluttan yana mı, ona karşı mı olduğu anlaşılmıyordu.

O andan sonra başlıklarda patlamalara ya da radyoaktiviteye değinmemeye özen gösterdim, ama her sayıda, teknik haberlere ayrılan sütunlarda, bu konu hakkında birtakım bilgiler aktarmaya çalışıyordum; ayrıca, bazı yazılarda, şehir atmosferindeki kömür ya da yakıt yüzdeleri üzerine verilerin ve bunların fizyolojik sonuçlarının arasına, radyoaktif serpintiden etkilenen bölgelerdeki benzeri verileri ve örnekleri ekliyordum. Artık Corda da, ötekiler de benimle ilgilenmiyordu, ama bu beni sevindirmek yerine, Anima’yı gerçekten de kimsenin okumadığı kuşkumu doğruluyordu.

Nükleer radyasyonlar hakkındaki malzemeyi muhafaza ettiğim bir dosyam vardı, çünkü kullanılacak haber ve yazıları seçmeye alışmış bir

gözle gazeteleri gözden geçirdiğimde, her zaman bu konuda bir şeyler buluyor ve bir kenara ayırıyordum. Sonra, Kurum'un abone olduğu bir basın kupürleri ajansı, bize "Atmosfer Kirlenmesi" başlığı altında giderek daha çok atom bombalarından söz eden kupürler gönderiyor, kirli hava bulutu üzerine kupürlerin sayısı ise günden güne azalıyordu.

Böylece her gün, korkunç hastalıklara ilişkin istatistikleri, okyanusun ortasında ölümcül bulutlara yakalanan balıkçıların, bazı uranyum deneylerinden sonra iki başlı doğan kobayların öykülerini buluyordum karşımda. Başımı kaldırıp pencereye bakıyordum. Haziranın sonlarına yaklaşıyorduk, ama yaz henüz başlamamıştı: Ağır bir hava vardı, isli bir pus yüzünden boğucu günler geçiriyorduk, öğle saatlerinde kıyameti andıran bir ışık kaplıyordu şehri, yoldan geçenler, bedenleri uçup gittikten sonra yerde resmi çekilmiş gölgeleri andırıyordu.

Mevsimlerin olağan seyri değişmiş gibiydi, Avrupa'da şiddetli kasırgalar hüküm sürüyordu, yazın başlangıcını elektrikle yüklü günler, sonra haftalarca süren yağmurlar, aniden bastıran sıcaklar, sonra gene Mart ayına özgü soğukların geri dönüşü belirlemişti. Gazeteler, atmosferdeki bu düzensizliklere bombaların etkilerinin yol açmış olamayacağını savunuyor, tek tük birkaç bilim adamı (ne ki, onlara güvenilip güvenilemeyeceğine karar vermek de güçtü) ve onlarla birlikte, bilindiği gibi, son derece aykırı görüşlere itibar etmeye her zaman hazır olan halkın anonim sesi, bu görüşü destekler gibi görünüyordu.

Ayrıca, atom bombası hakkında budalaca sözler eden, o sabah da şemsiyemi almam için beni uyaran Bayan Margariti'yi duymak, sinirlerimi bozuyordu. Ama hiç kuşkusuz, panjurları açıp o yanıltıcı ışıkta, çizgi ve lekelerden oluşmuş bir ağı andıran avlunun soluk görüntüsünü gördüğümde, sanki tam o anda gökten göze görünmez parçacıklar yağacakmış gibi, geri çekilme gereğini duymuştum.

Söylenmemiş şeylerin bu yükü, batıl bir inanca dönüşüyor, bir zamanlar en zararsız kabul edilen hava durumu hakkındaki sıradan konuşmalar üzerinde ağırlığını duyuruyordu. Artık havadan söz etmekten kaçınıyorduk ya da yağmur yağdığını veya havanın açtığını söylemek zorunda kaldığımızda, sanki gizli bir sorumluluğumuzu örtbas ediyormuşuz gibi bir tür utanca kapılıyorduk. Haftanın günlerini pazar gezisine hazırlanarak geçiren Bay Avandero, havaya karşı bana bütünüyle ikiyüzlü, bayağı gelen sözde bir kayıtsızlık tutumu takınmıştı.

Arıtma’nın bir sayısını, hepsi bir biçimde radyoaktiviteden söz eden yazılara ayırdım. Bu kez de başımı ağrıtan olmadı. Ama derginin okunmadığı doğru değildi; okumasına okuyorlardı, ama artık bu şeylere karşı bir tür alışkanlık oluşmuştu ve yakında insanlığın yok olacağını yazsanız bile kimsenin aldırış ettiği yoktu.

Güncel konulara yer veren dergiler de, tüyler ürperten haberler yayımlıyorlardı, ama sanki insanlar yalnızca kapaktaki gülümseyen güzel kızların renkli fotoğraflarına itibar ediyor gibiydiler. Bu dergilerden biri, kapağında Claudia’nın mayolu bir resmiyle çıkmıştı; fotoğraf, o su kayağıyla dönüş yaparken çekilmişti. Resmi dört raptiyeyle kiralık odamın bir duvarına astım.

Her sabah ve her öğleden sonra, ofisimin bulunduğu, bulvarları sakin mahalleye gitmeye devam ediyor ve zaman zaman buraya ilk geldiğim sonbahar gününü anımsıyordum: O zaman, gördüğüm her şeyde bir işaret aramıştım ve hiçbir şey kendimi hissettiğim kadar külrengi ve kasvetli görünmemişti gözüme. Şimdi de gözlerim yalnızca işaretler arıyordu; hiçbir zaman başka bir şey görmeyi başaramamıştım. Neyin işaretleri? Sonsuza dek birbirine gönderme yapan işaretler.

Böylece, kimi zaman o mahallede bir katırın çektiği bir arabaya rastladığım oluyordu: Karşı yoldan giden, çuvallarla yüklü, iki tekerlekli küçük bir araba. Ya da arabayı bir kapının önünde, iki ok arasındaki başını eğmiş katır ve beyaz çuval yığını üzerinde bir kız çocuğuyla, durmuş görüyordum.

Sonra, oralarda dolaşan böyle tek bir araba olmadığını fark ettim, sayıları daha fazlaydı. Bunun ne zaman farkına varmaya başladığımı söyleyemem; insan birçok şey görüp dikkat etmez; belki de gördüğü bu şeylerin onun üzerinde bir etkisi vardır, ama o bunun farkına varmaz; sonra bir kez bir şeyle bir diğeri arasında bağ kurmaya başlar ve o zaman birden her şey anlam kazanır. Bu arabaları görmek, ben bilinçli olarak onları düşünmesem de, üzerimde yatıştırıcı bir etki uyandırıyordu; çünkü sıradışı bir karşılaşma, sözgelimi, otomobillerle dolu bir şehrin ortasında köyü anımsatan bir arabayı görme, dünyanın asla tek boyutlu olmadığını anımsatmaya yeter.

Dolayısıyla, dikkatle gözlemeye başlamıştım: Saçları örülü bir kız çocuğu, çuvalların oluşturduğu beyaz yığının tepesine oturmuş, bir çocuk dergisi okuyor, sonra kapıdan bir çift çuvalla iriyarı bir adam dışarı çıkıyor ve bu iki çuvalı da arabanın üzerine koyuyordu, fren kolunu indirip katıra, "Deh..." diyor ve gidiyorlardı; kız çocuğu hep çuvalların en üstünde, okumaya devam ediyordu. Sonra bir başka kapının önünde duruyorlardı; adam birkaç çuvalı arabadan indirip içeri taşıyordu.

Daha uzakta, karşı yolda bir başka araba gidiyordu, sürücü yerinde yaşlı bir adamcağız oturuyordu ve bir kadın, başındaki büyük bohçalarla binaların merdivenlerini çıkıp iniyordu.

Arabaları gördüğüm günler daha neşeli ve güvenli olduğumu fark etmeye başladım; bu günler, hep pazartesiye denk geliyordu; böylece, pazartesinin, çamaşırcıların arabalarıyla şehri dolaştıkları, içinde temiz giysiler olan bohçaları teslim edip kirli çamaşırları aldıkları gün olduğunu öğrendim.

Artık bunu bildiğim için, çamaşırcı arabalarının görüntüsünü hiç kaçırmıyordum; sabah giderken birini görmem yetiyor, kendi kendime: "Öyle ya, bugün pazartesi!" diyordum; sonra hemen, başka bir yolda ilerleyen, havlayan küçük bir köpeğin takip ettiği bir başka araba beliriyordu; bir başkası, aşağıya doğru uzaklaşıyor, onun yükünü, sarı ve beyaz çizgili çuvallarını ancak arkadan görüyordum.

Ofisten dönüşte tramvaya bindim, daha kalabalık ve aşırı gürültülü yollardan geçiyordum, işte bir kavşakta, bir çamaşırcı arabasının uzun parmaklı tekerleği ağır ağır kavşağı döndüğü için, trafik durmak zorunda kalıyordu. Bir yan yola göz atıyor ve kaldırımın kenarında durmuş, çamaşır bohçası yüklü katın, bohçaları indirmekte olan hasır şapkalı bir adamı görüyordum.

O gün eve dönmek için her zamankinden çok daha uzun bir tur attım, yolda hep çamaşırcılara rastlamaya devam ettim. Bunun şehir için bir tür şenlik olduğunu fark ediyordum, çünkü herkes duman sinmiş çamaşırları verip kısa bir süreliğine de olsa, üzerine bembeyaz çamaşırları giymekten mutluydu.

Bir sonraki pazartesi, çamaşırcıları takip etmek istedim: Çamaşırlarını teslim edip yeni işlerini aldıktan sonra, dönüşte nereye gittiklerini görmek için. Biraz rastgele yürüyordum, çünkü biraz bir arabayı, biraz bir başkasını takip ediyordum; bir süre sonra, hepsinin tuttukları bir yol olduğunu

anladım: Belli yollardan geçiyor, birbirleriyle karşılaştıklarında ya da art arda dizildiklerinde, sakin selamlar ve esprilerle birbirlerine sesleniyorlardı. Böylece, uzun bir güzergâh boyunca, yoruluncaya kadar onları bir takip edip bir gözden yitirmeye devam ettim. Ama peşlerini bırakmadan önce, bir çamaşırcılar köyü olduğunu öğrenmiştim: Hepsi, Barca Bertulla'nın varoşlarından geliyorlardı.

Bir gün öğleden sonra oraya gittim. Bir nehrin üzerindeki bir köprüyü geçtim, kırların ortasındaydım, kamyonların geçtiği yolların yanında çizgi halinde evler uzanıyor, ama evlerin hemen arkasında yeşil alan başlıyordu. Çamaşırhaneler görünmüyordu. Meyhanelerin gölgeli çardakları, alavere havuzlarının kesintiye uğrattığı kanalların kıyısına doğru açılıyordu. Her çiftlik kapısına ve her yola dikkatle bakarak yürüdüm. Yavaş yavaş yerleşim bölgesinin dışına çıkmıştım, şimdi yolun yanında sıra sıra kavaklar uzanıyor, sık aralıklı kanalların kıyılarını belirliyordu. Ve biraz uzakta, kavakların ötesinde, bir beyaz yelkenler çayırı gördüm: asılı çamaşırlardı bunlar.

Bir patikadan yürümeye başladım. Geniş çayırların içinden insan boyunda ipler geçiyordu ve birbiri ardı sıra bu iplere kuruması için bütün şehrin çamaşırları asılmıştı; henüz ıslak ve biçimsizlerdi, güneşte kumaşta beliren buruşukluklarıyla hepsi birbirinin aynısıydı ve çevredeki her çayırda bu upuzun çamaşır sıralarının aklığı yineleniyordu. (Bazı çayırlarda çamaşır yoktu, ama bunlarda da, üzümsüz bağlar gibi, bir uçtan bir uca paralel ipler uzanıyordu.)

Ben asılı çamaşırların ak alanları arasında dolaşırken, bir kahkaha patlamasıyla birden dönüverdim. Bir kanalın kıyısında, bir setin üzerinde, bulunduğum yerin epey yukarısında, bir çamaşır teknesinin kenarı görülüyordu; onun üzerinde, sıvalı kollarıyla, renk renk giysiler içindeki çamaşırcı kadınların kırmızı suratları belirdi, gülüyor, çene çalıyorlardı: Bluzlarının altında bir aşağı bir yukarı hareket eden göğüsleriyle genç kızlar, başlarında başörtüleriyle yaşlı, şişman kadınlar tombul kollarını sabun köpüğünün içinde ileri geri hareket ettiriyor, dirseklerinin köşeli hareketiyle bükülü çamaşırları sıkıyorlardı. Kadınların ortasında hasır şapkalı adamlar, sepetleri ayrı yığınlar halinde boşaltıyor ya da dörtgen çamaşır sabunuyla onlar da çalışıyor veya tahta küreklerle çamaşırları dövüyorlardı.

Ben artık göreceğimi görmüştüm ve söyleyeceğim ya da işlerine burnumu sokmamı gerektirecek hiçbir şey yoktu. Geri döndüm. Geniş yolun kenarında tek tük otlar bitmişti; ben, ayakkabılarım tozlanmasın diye ve geçen kamyonlardan biraz uzakta durmak için, oradan yürümeye özen gösteriyordum. Çayırların, çitlerin ve kavakların arasından gözümle yıkama teknelerini, bazı alçak binalar üzerindeki BUHARLI YIKAMA, BARCA BERTULLA ÇAMAŞIRCILAR KOOPERATİFİ yazılarını, kadınların bağ bozarcasına sepetlerle dolaşıp iplerden kuru çamaşırları aldıkları kırları takip etmeyi sürdürüyordum. Güneşin vurduğu kırlar, o beyazlık arasında yeşil çehresini dışavuruyor ve su, mavimsi köpüklerle yüklü akıp gidiyordu. Fazla bir şey değildi, ama yalnızca gözlerinde görüntüleri tutmaya çalışan benim gibi birisi için, belki de yeterliydi.

Çeviren: Kemal Atakay

Kemal Atakay 1962'de Ankara'da doğdu. İÜ Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Illinois Üniversitesi (Urbana-Champaign) Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde Ortaçağ-Rönesans İngiliz ve İtalyan edebiyatları üzerine lisansüstü öğrenim gördü. Başta *Adam Sanat* ve *Kitap-lık* olmak üzere çeşitli dergilerde çevirileri, inceleme ve eleştiri yazıları yayımlandı. Yeditepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde karşılaştırmalı edebiyat dersleri verdi. İngilizce ve İtalyancadan çok sayıda çevirisi çıktı. Yayımlanan çevirilerinden bazıları şunlardır: Guido Cavalcanti, *Bütün Şiirleri;* Dante Alighieri, *Rime/Şiirler;* Francesco Petrarca, *Canzoniere;* Giacomo Leopardi, *Hisseli Kıssalar;* Cesare Pavese, *Leuko'yla Söyleşiler, Bütün Şiirlerinden Seçmeler;* Primo Levi, *Boğulanlar, Kurtulanlar;* Italo Calvino, *Amerika Dersleri, Savaşa Giriş, Jaguar Güneş Altında;* Umberto Eco, *Günlük Yaşamdan Sanata, Yorum ve Aşırı Yorum, Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti, Ortaçağ Estetiğinde Sanat ve Güzellik;* Octavio Paz, *Çamurdan Doğanlar.*

Eren Yücesan Cendey İtalyan Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümü mezunudur. Dilimize çevirdiği kitaplardan bazıları şunlardır: *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git; Anima Mundi; Eve Doğru; Yanıtla Beni; Rüzgâr Ne Diyor; Büyülü Çember, Tombul Yürek; Tobia ve Melek, Sevgili Matilda...* (Susanna Tamaro); *Bir Çift Yürek* (Marlo Morgan); *Büyük İskender* (V. M. Manfredi); *Kozmokomik Öyküler; Karga Sona Kaldı* (Italo Calvino); *Tepedeki Ev; Güzel Yaz; Ağustos Tatili* (Cesare Pavese); *Ka* (Roberto Calasso); Geronimo Stilton Dizisi; *Korkmuyorum* (Niccolo Ammaniti); *Atlıkarıncada Bir Tur Daha* (Tiziano Terzani).

Sernin Sayıt 13 Haziran 1935 yılında İstanbul'da doğdu. 1962'den beri İtalya'da yaşıyor. Uzun süre Roma'daki Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Kurumu'nda (FAO) çalıştı. 1995'ten bu yana İtalyanca ve İngilizceden çeviriler yapıyor. İtalyan edebiyatının Türkiye' de tanınmasına katkıları nedeniyle, 2003 yılında İtalyan Cumhurbaşkanı tarafından "Commendatore" unvanına layık görüldü ve İtalyan Dayanışma Yıldızı nişanı aldı. Giuseppe Tomasi di Lampedusa, Italo Calvino, Primo Levi, Leonardo Sciascia, Antonio Tabucchi, Ferdinando Camon, Claudio Piersanti, Alessandro Baricco, Dacia Maraini, Susanna Tamaro, Cristina Comencini ve Genevieve Vaughan'dan çeviriler yaptı.

Rekin Teksoy Hukuk öğrenimi gördü. Niccolo Machiavelli, Italo Calvino, Cesare Pavese, Dino Buzzati, Pier Paolo Pasolini, Curzio Malaparte, Oriana Fallaci, Milan Kundera gibi yazarlardan inceleme, roman, öykü ve şiir çevirileri yaptı. Carlo Goldoni'den çevirdiği *İki Efendinin Uşağı* Avni Dilligil en iyi çeviri ödülünü kazandı. Giovanni Boccaccio'nun *Decameron'unu* ilk kez eksiksiz olarak Türkçeleştirmesi üzerine İtalya Cumhurbaşkanınca Kültür Şövalyesi sanıyla ödüllendirildi. Dante Alighieri'nin *İlahi* Komedya'sını ilk kez şiir biçiminde- Türkçeleştiren çevirisi de İtalyan Senatosu Çeviri Ödülü'ne değer bulundu. Yazdığı *Rosa Luxemburg adlı* oyun Tiyatro Ayna-Dilek Türker tarafından iki yıl Küçük Sahne'de oynandı. *Arkın Sinema Ansiklopedisi, Cumhuriyet Ansiklopedisi* gibi ansiklopedilerin yayın yönetmenliğini yaptı. TRT 2 televizyonunda 601 hafta boyunca Sinema ve Edebiyat kuşağını hazırlayıp sundu. 1983-2005 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde Sinema Sanata ve Sinema ve Edebiyat İlişkileri dersleri verdi. *Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi'nden* sonra (Oğlak Yay., 2005), *Komünist Manifesto* (Oğlak Yay., 2006) çevirisi yayımlandı.

Notlar

[←1]

Oscar Mondadori'nin yayın notu.

[←2]

Karga Sona Kaldı baskısında (Italo Calvino, Çev: Eren Cendey, Can Yay., 2000) yer alan aşağıdaki son paragraf, çeviriye temel alınan i Racconti'de bulunmadığından buraya alınmamıştır. "Binda kayalığın arkasını dönmüş, kulübeyi gözden yitirmişti bile, çalılar yüzünden karanlık görünen yol ayrımı geride kalmıştı artık. Gund, Çalıların arasında ayağa kalktı, dev adımlarıyla onun peşinden yürümeye başladı." (Ed. N.)

[←3]

Faşizm döneminde, belediye başkanlarına verilen ad. (Çev. N.)

[←4]

Nasostorto, eğri burun anlamına gelir. (Çev. N.)

[←5]

Tadına doyulmaz bir yosma bulursan, hiç durma, çek odana götür. (Çev. N.)

[←6]

Haydi, haydi Manuelo, kızlarla yatmak iyi ama frengiye tutulma. (Çev. N.)

[←7]

İspanyolca, "Şövalyeler". (Çev. N.)

[←8]

Bu paragraf, Marcovaldo ya da Kentte Mevsimler (Çev: Rekin Teksoy, YKY, 2004) baskısında aşağıdaki gibi geçmekteyse de, Öyküler seçkisinin temel alındığı metne uygun hale getirilmiştir. (Ed. N.)

Marcovaldo bir şey diyemedi; daha iri mantarları atlamıştı, hiç beklenmeyen bu ürünü, elinin altından alıp götürüyorlardı. Bir an kızgınlıktan, öfkeden sanki taş kesti, sonra -kimi kez olduğu gibi- bu bireysel duygular durulup eliaçık bir coşkuya dönüştüler. O saatte birçok kişi tramvay bekliyordu; hava nemli, kararsız olduğu için kollarına şemsiyeler asılıydı.

"Akşama mantar kızartması yapmak isteyen var mı?" diye bağırdı Marcovaldo, durakta bekleyenlere. "Burada, sokakta mantar bitti! Gelin benimle! Herkese yeter!" Arkasında insandan bir kuyrukla, Amadigi'nin peşine düştü!

[←9]

Cavaliere" nişanı sahibi. (Çev. N.)

[←10]

Marcovaldo ya da Kentte Mevsimler'in YKY 2004 baskısında, burada muhasebeci Clorindo olarak geçen kişi Kavaliyere Ulrico olarak geçmektedir. Bu çeviriye temel alınan metne göre değiştirilmiştir. (Ed. N.)

[←11]

Do Brasil (Portekizce): "Brezilya'dan." (Çev. N.)

[←12]

Açılımı Gioventu Italiana del Littorio (Faşist İtalyan Gençliği) olan Gil, İtalya'nın faşist dönem gençlik örgütünün adıdır. (Çev. N.)

[←13]

Faşist yardım ve eğitim kuruluşu Balilla örgütünün iki kolundan -Balilla'lar (8-14 yaş) ile Avanguardista'lar (14-18 yaş)- biri. (Çev. N.)

[←14]

Açılımı Unione Nazionale Ufficiali in Congedo d'Italia (İtalya Ulusal Subay Emeklileri Birliği). (Çev. N.)

[←15]

Bilindiği gibi, "önder" anlamına gelen ***duce*** sözcüğü Mussolini'yi gösterir. (Çev. N.)

[←16]

Unita Nazionale Per La Difesa Antiaérea (Ulusal Hava Saldırısından Korunma Birimi) sözünün kısaltması. (Çev. N.)

[←17]

Boccetta (İt.): Normal bilardo toplarından daha küçük topların bilardo masasına elle atılarak oynandığı bir oyun. (Çev. N.)

[←18]

Lupescu adı İtalyanca'da ***lupesco*** ("kurt gibi, kurda benzer") sözünü çağrıştırmaktadır. (Çev. N.)

[←19]

Sıcak denizlerde yaşayan, arada sıçrayarak suyun üstüne çıkan, yassı, eni 6 metreyi, ağırlığı 1,5 tonu bulan zararsız bir balık. (Çev. N.)

[←20]

Bir kibrit markası. (Çev. N.)

[←21]

Bir dergi adı. (Çev. N.)

[←22]

İki sevgilim var... Memleketim ve Paris... Hep Paris... (Çev. N.)

[←23]

Sevda ile yolculuk ediyorum. (Çev. N.)

[←24]

Şehvet ile yolculuk ediyorum. (Çev. N.)

[←25]

Hep yolculuk ediyorum... Yaz ve kış. (Çev. N.)

[←26]

Yolculuğun her şeyini biliyorum. (Çev. N.)

[←27]

Yolculuk etmeyi iyi biliyorum. (Çev. N.)

[←28]

Sevgilime kadar… (Çev. N.)

[←29]

...trenle varıyorum. (Çev. N.)

[←30]

Şimdi işte. (Çev. N.)

[←31]

Artıkhazırım. (Çev. N.)

[←32]
Yolculuk etmek. (Çev. N.)

[←33]

Özgürlükle yolculuk ediyorum. Gece gündüz yol alıyorum... demiryolu ile... (Çev N.)

[←34]

Tuvalet çantası. (Çev. N.)

[←35]

Özgün metinde "Signorina Margariti"; "signorina" sözcüğü, Bayan Margariti'nin evlenmemiş olduğunu gösterir. (Çev. N.)

[←36]

Un ve patatesten yapılan bir yemek. (Ed. N.)